

**İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ATATÜRK KİTAPLIĞI
OE_YZ_1613 NUMARALI ŞİİR MECMUASININ
TRANSKRİPSİYONLU METNİ VE
MECMUALARIN SİSTEMATİK TASNİFİ PROJESİ'NE
(MESTAP) GÖRE TASNİFİ [İNCELEME-METİN]**

**Kaya KARAKOÇ
Yüksek Lisans Tezi
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Dr. Öğr. Üyesi Ömer Faruk GÜLER
AĞRI – 2025
(Her hakkı saklıdır.)**

T.C.
AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

Kaya KARAKOÇ

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ATATÜRK KİTAPLIĞI
OE_YZ_1613 NUMARALI ŞİİR MECMUASININ
TRANSKRİPSİYONLU METNİ VE MECMUALARIN
SİSTEMATİK TASNİFİ PROJESİ'NE (MESTAP) GÖRE
TASNİFİ
[İNCELEME-METİN]
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Ömer Faruk GÜLER

Jüri Üyesi: Doç. Dr. Sait YILTER

Jüri Üyesi: Doç. Dr. Sedat KARDAŞ

AĞRI-2025

	LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ TEZ KABUL VE ONAY TUTANAĞI	Doküman No	FR-211
		İlk Yayın Tarihi	26.02.2024
		Revizyon Tarihi	
		Revizyon No	00
		Sayfa No	1/1

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ATATÜRK KİTAPLIĞI
OE_YZ_1613 NUMARALI ŞİİR MECMUASININ TRANSKRİPSİYONLU
METNİ VE MECMUALARIN SİSTEMATİK TASNİFİ PROJESİ'NE
(MESTAP) GÖRE TASNİFİ
[İNCELEME-METİN]

Dr. Öğr. Üyesi Ömer Faruk GÜLER danışmanlığında, Kaya KARAKOÇ tarafından hazırlanan bu çalışma, 13.11.2025 tarihinde aşağıda isimleri belirtilen jüri tarafından değerlendirilmiş olup Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda yüksek lisans / doktora tezi olarak **oybirliği / oy çokluğu (3/3)** ile kabul edilmiştir.

Başkan : Doç. Dr. Sedat KARDAŞ **İmza:**

Jüri Üyesi : Doç. Dr. Sait YILTER **İmza:**

Jüri Üyesi : Dr. Öğr. Üyesi Ömer Faruk GÜLER **İmza:**

Yukarıdaki sonuç;

Enstitü Yönetim Kurulu .../.../... tarih ve .... / ..... numaralı kararı ile onaylanmıştır.

Prof. Dr. Mehmet TEYFUR

Enstitü Müdürü

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaklardan yapılan bildiriş, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak olarak kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

	LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ TEZ BENZERLİK RAPORU	Doküman No	FR-213
		İlk Yayın Tarihi	26.02.2024
		Revizyon Tarihi	
		Revizyon No	00
		Sayfa No	1 / 1

Benzerlik Oranlarına Dair Beynamedir		
Öğrenci Adı Soyadı	Kaya KARAKOÇ	
Numarası	226051070	
Ana Bilim Dalı	Türk Dili ve Edebiyatı	
Bilim Dalı	Eski Türk Edebiyatı	
Programı	Yüksek Lisans	
Danışman Unvanı Adı Soyadı	Dr. Öğr. Üyesi Ömer Faruk GÜLER	
Tez Başlığı	İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı Oe_Yz_1613 Numaralı Şiir Mecmuasının Transkripsiyonlu Metni ve Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi'ne (MESTAP) Göre Tasnifi	
Bölümler	Turnitin Sonucu	En Yüksek Değer
Giriş	%	% 25
Kuramsal Temeller/Kavramsal Çerçeve	%	% 30
Materyal ve Yöntem	%	% 30
Araştırma Bulguları	%	% 20
Sonuç/Tartışma/Öneri	%	% 20
TEZ (GENEL)	%15	% 25

21/10/2025

Yukarıda bilgileri yazılı tez çalışmasının benzerlik oranları Turnitin raporundan alındığı haliyle yazılmış olup tüm bilgilerin doğru olduğunu, aksi halde doğacak hukuki sorumlulukları kabul ve beyan ederiz.

Öğrenci Adı-Soyadı

Kaya KARAKOÇ

Danışman Adı-Soyadı

Dr. Öğr. Üyesi Ömer Faruk GÜLER

1) Benzerlik raporunun alınması sırasında “başlıklar, içindekiler, teşekkür, ön söz, dizin, alıntılar, kaynaklar, atıflar, ve 6 kelimededen küçük eşlemeler” kapsam dışı bırakılabilir. “**İnternet, Yayınlar ve Öğrenci Ödevleri veri tabanlarından**” hiç birisi kesinlikle tarama dışı bırakılmamalıdır.

2) Tez çalışmasında tabloda belirtilenden daha fazla sayıda bölüm/başlık olması halinde satırlar çoğaltılabilir.

3) **Çalışmadaki benzerlik oranlarının tabloda belirtilen en yüksek değerleri aşması halinde bu çalışma Enstitü tarafından değerlendirmeye alınmaz ve savunma süreci başlatılmaz.**

4) Bu beyannameye ek olarak Turnitin Benzerlik Raporu gönderilmelidir.

5) Bu beyanname, tez jüri öneri formu ve savunma öncesi kontrol formu ile birlikte Ana Bilim Dalı Başkanlığına teslim edilecek ve akabinde EBYS üzerinden Müdürlüğümüze gönderilecektir.

HAZIRLAYAN	KONTROL EDEN	ONAYLAYAN

ÖZET

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ATATÜRK KİTAPLIĞI OE_YZ_1613 NUMARALI ŞİİR MECMÛ'ASININ TRANSKRİPSİYONLU METNİ VE MECMÛ'ALARIN SİSTEMATİK TASNİFİ PROJESİ'NE (MESTAP) GÖRE TASNİFİ [İNCELEME-METİN]

Kaya KARAKOÇ

Yüksek Lisans Tezi, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Ömer Faruk GÜLER

2025, 450 Sayfa

Mecmû'a Arapça "cem" kökünden türemiş ve bir araya getirilmiş manalarına gelmektedir. Mecmû'a farklı kişilere ait metinlerin derlendiği eser olarak tanımlanabilir. Şiir mecmû'alarında daha önce tespit edilememiş şair veya şiiirlere rastlanılabilmektedir. Bu mecmû'ada neredeyse tamamı dinî-tasavvufi içerikli manzumeler yer almaktadır. Mecmû'a, "İBB Atatürk Kitaplığı OE_YZ_1613" numarada kayıtlıdır. Mecmû'ada geçen "1228 Receb-i gurre" ifadesinden Mecmû'anın Miladi 1813 yılında bitirildiği söylenebilir. Mecmû'da bu tarihten önceki şairlerin şiirleri bulunmaktadır. Mecmû'a, toplam 185 varakdan oluşmaktadır ve mecmû'ada 84'ün üzerinde şaire ait 330 şiire yer verilmiştir. Şairi belli olmayan 36 şiir mevcuttur.

330 manzumenin 63'ü Eşrefoğlu Rûmî'ye, 61 tanesi ise Niyâzî-i Mısırî'ye aittir. Mecmû'ada en çok şiiri bulunan şairler sırasıyla şunlardır: Eşrefoğlu Rûmî, Niyâzî-i Mısırî, Abdulahad Nuri, Yunus Emre, Bosnalı Kaimî, Aziz Mahmud Hüdayî, Zatî, Gülşenî, Ruhî-i Bağdadî, Sabrî, Nesimî, Derviş, , Ruşenî, Za'fî, Adlî, Ahmed Paşa, Derviş Himmet, Ensârî, Es'ad, Fanî, Fazlî, Fevrî, Hatayî, Hayâlî, Kaygusuz Abdal, Keşfî, Mevlânâ, Mevlânâ Latîfî, Nihanî, Seyfullah Seyfî, Sinânî. Çalışmanın sonunda bu mecmû'a, "MESTAP" tablosuna göre tasnif edilmiştir. Mecmû'a da cönk özellikleri de görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Klasik Türk edebiyatı, mecmû'a, cönk, İBB Atatürk Kitaplığı, OE_YZ_1613, MESTAP.

ABSTRACT

ISTANBUL METROPOLITAN MUNICIPALITY ATATÜRK LIBRARY OE_YZ_1613 POETRY MAGAZINE'S TRANSCRIPTION TEXT AND ITS CLASSIFICATION ACCORDING TO THE SYSTEMATIC CLASSIFICATION PROJECT OF MAGAZINES (MESTAP) [REVIEW- TEXT]

Master Thesis, Department of Turkish Language and Literature

Kaya KARAKOÇ

Thesis Advisor: Dr. Lecturer Ömer Faruk GULER

2025, 450 Pages

The word "mecmû'a" is derived from the Arabic root "cem'," meaning "brought together" or "compiled." A mecmû'a can be defined as a work that collects texts from different authors. Poetry mecmû'as are particularly important because they may contain previously unidentified poems or poets. This mecmû'a consists almost entirely of religious and mystical poems. It is registered in the Istanbul Metropolitan Municipality Atatürk Library under catalog number OE_YZ_1613. Based on the phrase "1228 Receb-i gurre" recorded in the manuscript, it can be said that the mecmû'a was completed in 1813. The mecmû'a also includes poems by poets who lived before this date.

The mecmû'a consists of 185 leaves in total and contains 330 poems by more than 84 poets. It also includes 36 anonymous poems whose authors are unknown. Of the 330 poems, 63 belong to Eşrefoğlu Rûmî and 61 belong to Niyâzî-i Mısrî. The most represented poets in the magazine are: Eşrefoğlu Rûmî, Niyâzî-i Mısrî, Abdulahad Nuri, Yunus Emre, Bosnak Kaimî, Aziz Mahmud Hüdayî, Zatî, Gülşenî, Ruhî-i Bağdadî, Sabrî, Nesîmî, Dervîş, Ruşenî, Za'fî, Adlî, Ahmed Pasha, Dervîş Himmet, Ensârî, Es'ad, Fanî, Fazlî, Fevrî, Hatayî, Hayâlî, Kaygusuz Abdal, Keşfî, Mevlânâ, Mevlânâ Latîfî, Nihanî, Seyfullah Seyfî and Sinânî. At the end of the study, the collection was classified according to the MESTAP table. Moreover, it also has the characteristics of a manuscript collection.

Keywords: Classical Turkish literature, poetry magazine, cönk, IBB Atatürk Library, OE_YZ_1613, MESTAP.

ÖN SÖZ

Bu yüksek lisans tezi, İBB Atatürk Kitaplığı OE_YZ_1613 numaralı şiir mecmû'asının transkripsiyonu ve bu mecmû'anın MESTAP (Mecmû'aların Sistematik Tasnifi Projesi) kriterlerine göre değerlendirilmesi amacıyla hazırlanmıştır. Klasik Türk edebiyatının önemli kaynaklarından biri olan şiir mecmû'aları, dönemin edebî zevkini, kültürel yapısını ve özellikle dinî-tasavvufi düşünce dünyasını anlamada vazgeçilmez birer belge niteliğindedir.

Bu bağlamda incelenen mecmû'a, 330 şiirlik içeriğiyle özellikle tasavvufi ve dinî şiirlerin derlendiği zengin bir kaynak olarak dikkat çekmektedir. Çalışmada mecmû'ada yer alan şiirlerin transkripsiyonu yapılmış, MESTAP'a uygun biçimde tür, şekil, tema ve şair analizleri gerçekleştirilmiştir. Ayrıca şairler hakkında kısa biyografik bilgiler sunulmuştur. Mecmû'a'nın kısa bir tanıtımı 5. Uluslararası Türkoloji Araştırmaları Sempozyumunda tarafımızca yapılmıştır.

Çalışmamın her aşamasında bana akademik rehberliğiyle yön veren, çalışmanın tamamını kuyumcu hassasiyeti ile elden geçirip iyileştirmemi sağlayan değerli bilgi ve önerileriyle bu tezi şekillendiren danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Ömer Faruk GÜLER'e teşekkürü bir borç bilirim. Hayatım boyunca her türlü fedakârlığı göstererek bugünlere gelmemi sağlayan, her daim arkamda olan, sayelerinde alnı ak, başı dik durabildiğim annem Felek ve babam Kerem KARAKOÇ ile desteğini ve anlayışını hiçbir zaman esirgemeyen her zaman yanımda olan sevgili eşim Neriman KARAKOÇ'a teşekkür ederim.

Tez çalışmasının klasik Türk edebiyatı ve mecmû'a araştırmalarına katkı sunması en büyük temennimdir.

13.11.2025

Kaya KARAKOÇ

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	iv
ABSTRACT	v
ÖN SÖZ.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
ŞEKİLLER DİZİNİ	xi
TABLolar DİZİNİ	xii
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	xiv

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ	1

İKİNCİ BÖLÜM

2. MECMÛ‘ANIN TANITIMI	3
2.1. Genel Özellikleri	3
2.1.1. Künye Bilgileri.....	3
2.1.2. Fiziksel Özellikler	3
2.1.3. İçerik Özellikleri	4
2.1.4. Şiir Dışı Metinler.....	4
2.1.5. Dikkat Çekici Unsurlar.....	4
2.1.6. Yazım Özellikleri	5
2.1.7. OE_YZ_1613 Mecmû‘a mı Cönk mü?	7
2.2. MESTAP’a Göre Şiirlerin Değerlendirilmesi	8
2.2.1. Nazım Biçimleri	8
2.2.2. Tür Bakımından Dağılım	10
2.2.3. Vezinlere Göre Dağılım	12
2.2.4. Şairlere Göre Dağılım	15
2.3. Şairler Hakkında Bilgiler.....	18
2.3.1. Eşrefoğlu Rûmî (ö. 1469 civarı).....	20
2.3.2. Niyâzî-i Mısrî (1618–1694)	20
2.3.3. Abdülahad Nûrî (ö. 1651)	21
2.3.4. Yûnus Emre (Âşık Yûnus) (ö. 1320 civarı)	21

2.3.5. Kâ'imî (Bosnalı) (ö. 1691).....	21
2.3.6. Aziz Mahmûd Hüdâyî (d. 1541– ö. 1628)	22
2.3.7. Zâtî (Süleyman) (d. 1095/1684 – ö. 1175/1761).....	22
2.3.8. Gülşenî (İbrâhîm Gülşenî, d. 1425– ö. 1534).....	23
2.3.9. Rûhî-i Bağdâdî (16. yüzyıl).....	23
2.3.10. Sabrî	23
2.3.11. Seyyid Nesîmî (ö. 1417).....	24
2.3.12. Dervîş (Dervîş Ahmed).....	24
2.3.13. Dede Ömer Rûşenî (ö. 892/1486–87)	24
2.3.14. Za'îfî-i Gülşenî (Vanlı Mehmed, 16. Yy.)	25
2.3.15. 'Adlî (Hasan 'Adlî Sünbülî) (ö. 1026/1617)	25
2.3.16. Ahmed Paşa (ö. 1497)	25
2.3.17. Dervîş Himmet (Bolulu Himmet Efendî, ?–1684).....	26
2.3.18. Ensârî.....	26
2.3.19. Es'ad (Selânikli Es'ad Efendî)	26
2.3.20. Fânî.....	27
2.3.21. Fazlî Şeyhi.....	27
2.3.22. Fevrî Ahmed Efendî (ö. 1571)	27
2.3.23. Hatâyî (Şah İsmail, 1487–1524).....	28
2.3.24. Hayâlî-i Gülşenî (Şemseddin Ahmed, 890/1485–977/1569)	28
2.3.25. Kaygusuz Abdal (Alâeddin Gaybî, ö. 1444)	28
2.3.26. Keşfî	29
2.3.27. Mevlânâ Celâleddîn Rûmî (1207–1273)	29
2.3.28. Mevlânâ Latîfî (1491–1562)	29
2.3.29. Nihânî (Şeyda / Şeyh Sâlih Nihânî)	29
2.3.30. Rufâ'î.....	30
2.3.31. Said Efendî (17. Yy. sonu – 18. Yy. başı).....	30
2.3.32. Seyfullah / Seyfî Nizâmoğlu	30
2.3.33. Sıdkî Baba	31
2.3.34. Sinânî.....	31
2.3.35. Abdî.....	31
2.3.36. Abdülaziz Zihnî Efendî	32
2.3.37. Ahmedî (Sârbân Ahmed Efendî).....	32

2.3.38. Akşemseddîn (Velî).....	32
2.3.39. Ânî.....	33
2.3.40. Âşık Dervîş Muhammed Emîn.....	33
2.3.41. Âşık Dede.....	33
2.3.42. Hüseyin ‘Azmi Dede.....	33
2.3.43. Bahâî (Küfrî Hasan Çelebi).....	34
2.3.44. Bahrî.....	34
2.3.45. Çelebi Halife Cemâleddîn Halfetî.....	34
2.3.46. Dervîş Çelebi.....	35
2.3.47. Dîvâne.....	35
2.3.48. Edirneli Levnî.....	35
2.3.49. Fenâ’î Mehmed Efendi.....	35
2.3.50. Figânî (ö. 1532/33).....	36
2.3.51. Gafûrî (Şeyh Mahmûd Gafurî Efendi) (ö. 1078/1667–68).....	36
2.3.52. Gazâlî.....	36
2.3.53. Gubârî (Abdürrahman Gubârî, ö. XVI. yy).....	37
2.3.54. Günehkârî.....	37
2.3.55. Halîlî (Diyarbakırlı Halîlî / Mevlânâ Halîlî) (ö. 890/1485).....	37
2.3.56. Hamdî.....	38
2.3.57. el-Hasan.....	38
2.3.58. Hasan Sezâyî (1671–1756).....	38
2.3.59. İşretî (Mustafa, ?–1566).....	39
2.3.60. ‘İzzet.....	39
2.3.61. Koca Râğıp Paşa (1698–1763).....	39
2.3.62. Kudsî.....	40
2.3.63. Kul-oğlu.....	40
2.3.64. Lâmekânî Hüseyin Efendi (ö. 1624/25).....	40
2.3.65. Merkez Efendi (Mûsâ b. Muslihuddîn, 1463–1552).....	41
2.3.66. Muhîtî (d. 960/1553 – ö. ?/?).....	41
2.3.67. Murad Han (Sultan III. Murad, 1546–1595).....	41
2.3.68. Münîrî Gülşenî.....	42
2.3.69. Nâdirî.....	42
2.3.70. Nakşî Akkirmanî (İbrâhîm).....	42

2.3.71. Nazmî (Şeyh Muhammed Nazmî, ö. 1677).....	42
2.3.72. Rahmî (Bursalı).....	43
2.3.73. Senâyî (Hasan Şâbânî)	43
2.3.74. Surûrî (Emir)	43
2.3.75. Şemsî (Şemseddin Sivâsî) (1520–1597)	43
2.3.76. Şems-i Tebrîzî (ö. 1247/48?).....	44
2.3.77. Şeyh Mahmûd Şebüsterî (1288–1340).....	44
2.3.78. Şeyhî (Abdûlmecid Sivâsî) (971/1563–1049/1639).....	44
2.3.79. Şeyh-zâde Efendi.....	45
2.3.80. Tâlibî	45
2.3.81. Usûlî (ö. 1538).....	45
2.3.82. Üftâde (Şeyh Mehmed, 1490–1580)	45
2.3.83. Vahdetî (Dimetokalı, 17. yy).....	46
2.3.84. Yahyâ Efendi (Taşlıçalı, 1495–1571)	46

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. TRANSKRİPSİYONLU METİN	47
3.1. Metni Oluşturmada İzlenen Yöntem	47
3.2. Transkripsiyonlu Metin	49

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. MECMU‘ANIN MESTAP’A GÖRE TASNİFİ	384

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	413

KAYNAKLAR	415

EKLER.....	429

ÖZGEÇMİŞ.....	433

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 2.1. Yazı Örneği 1 (s.4b)	5
Şekil 2.2. Yazı Örneği 2 (s.10a).....	5
Şekil 2.3. Yazı Örneği 3 (s.69a).....	6
Şekil 2.4. Yazı Örneği 4 (s.146b)	6
Şekil 2.5. Yazı Örneği 5 (s.175a).....	6
Şekil 2.6. Nazım Biçimleri.....	9
Şekil 2.7. Nazım Türleri.....	11
Şekil 2.8. Vezin Türleri.....	14
Şekil 2.9. Aruz-Hece Oranı.....	15
Şekil 2.10. Şairlerin Şiir Sayıları	16
Şekil 2.11. Şairlerin Yaşadığı Dönemler	18

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 2.1. Mecmû‘a ve Cönk Karşılaştırma Tablosu	7
Tablo 2.3. Nazım Türü Dağılımı	11
Tablo 2.4. Vezin Tabloları.....	13
Tablo 2.5. Şairlerin Yaşadığı Dönemler.....	17
Tablo 2.6. Mecmû‘adaki Şairlerin Şiir Sayısı ve Dönemleri	18
Tablo 3.1. Transkripsiyon Alfabesi	48
Tablo 4.1. Mecmû‘anın MESTAP Şiir Tablosu.....	384
Tablo 4.2. Mecmû‘anın MESTAP Nesir Tablosu	412

EKLER DİZİNİ

Ek 1: Mecmû'anın 1b sayfası	429
Ek 2: Sayfa 2a (Mühür bulunan sayfa)	430
Ek 3: Sayfa 182b (Mecmû'anın yazılma tarihi)	431
Ek 4: Mecmû'anın Kapağı ve 1a sayfası	432

SİMGELER ve KISALTMALAR DİZİNİ

a.g.e.	: Adı geçen eser
AMHD	: Aziz Mahmud Hüdayî Dîvânı
AND	: Ruşenî Abdulahad Nuri Dîvânı
ASD	: Abdülmecid Sivâsî Dîvânı
AŞD	: Akşemseddin Dîvânı
BHD	: Bolulu/Ḳul/ Dervîş/Âşık Himmet Dîvânı
bk.	: Bakınız
BRD	: Bağdatlı Ruhi Dîvânı
bs.	: Baskı/Basım
CHM	: Çelebi Halife Cemal-i Halvetî Makalesi (Cunbur, 1994)
DHŞ	: Diyarbakırlı Halîlî'nin Şiirleri
DİB	: Diyanet İşleri Başkanlığı
DİK	: Dergah: İlahiler Kasideler (Karataş, 2016)
DRD	: Dede Ömer Ruşenî Dîvânı
EMA	: Eski Mecmû'alar Arasında
ERD	: İznikli Eşrefoğlu Rûmî Dîvânı
FD	: Fevri Dîvânı
FZD	: Fazlı Dîvânı
GND	: Günahkari Dîvânı
HAD	: Hasan Adlî Sünbülî ve Dîvânçesi
HHD	: Hamdullah Hamdi Dîvânı
HSD	: Hasan Sezâyî Dîvânı
HTD	: Hatayî Dîvânı
HYD	: Ḥayâlî Dîvânı

H.	:	Hazret-i
İGD	:	İbrahim Gülşeni Dîvânı
KD	:	Kâimî Dîvânı
KRPD	:	Koca Ragıp Paşa ve Dîvân-ı Ragıp
Ktp.	:	Kütüphanesi
M	:	Mecmû'a (İBB. Atatürk Kitaplığı OE. 1613 No'lu Mecmû'a)
MD	:	Muradi Dîvânı
MEK	:	Merkez Efendi
MESTAP	:	Mecmû'aların Sistematik Tasnifi Projesi
MG	:	Mecmûa-i Gazeliyat (Karagöz, 2013)
MHD	:	Muhitî Dîvânı
NBTG	:	Şeyh Muhammed Nazmi ve Bazı Tasavvufî Görüşleri (Türer, 1986)
NMD	:	Niyâzî-i Mısırî Dîvânı
NSD	:	Seyfullah Nizamoğlu Seyfî Dîvânı
RD	:	Bursali Rahmi Dîvânı
SAD	:	Sârbân Ahmed Dîvânı
SD	:	Sururi Dîvânı
SEM	:	Said Efendi'nin Manzum Şurûtu's-Salât adlı eseri
SHD	:	Senâyî Hasan Şabânî Dîvân-ı İlâhiyyât
SND	:	Seyid Nesimi Dîvânı
ŞSD	:	Şemseddin Sivasi Dîvânı
TDV	:	Türkiye Diyanet Vakfı
TEİS	:	Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü
TMA	:	Türk Musikisi Antolojisi
t.y.	:	Tarih yok

TYBD	:	Taşlıcalı Yahyâ Bey -Dîvânı
UD	:	Usulî Dîvânı
ÜD	:	Üftâde Dîvânı
vb.	:	ve benzeri
VD	:	Dimetokalı Vahdetî'nin Dîvânı
YED	:	Yunus Emre Dîvânı
yy.	:	Yüzyıl
ZGD	:	Zaîfî Gülşeni Dîvânı

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

Mecmû'a kelimesi Arapça cem' (جمع) kökünden gelir ve sözlükte "toplanmış, bir araya getirilmiş şey" anlamını ifade eder (Devellioğlu, 2010, s. 689) Lugavî düzeyde bu temel anlam, terim kullanımının da dayandığı çekirdek yapıyı oluşturur. İstılahi anlamda ise mecmû'a; çeşitli şairlere ait şiirlerin, beyitlerin, darb-ı mesellerin, notların ve kültürel bilgilerin bir defterde toplandığı yazma eserleri ifade eder (Devellioğlu, 2010, s.689). Bir kimsenin okuduğu veya beğendiği şiirleri, beyitleri ve kültürel notları topladığı defter olarak da tarif edilir (Pala, 2009, s.312). Bu iki tarif birlikte değerlendirildiğinde mecmû'aların hem derleme niteliği, hem kişisel beğeni ve okuma kültürünü yansıtan yönü, hem de kültürel hafıza işlevi öne çıkmaktadır.

Mecmû'a geleneği yalnızca Türk edebiyatına mahsus olmayıp klasik Arap edebiyatında da dîvânların yanı sıra farklı şairlerden seçilmiş mecmû'aların şiir naklinde önemli bir rol oynadığı bilinmektedir. Eski Arap şiirinin dolaşımında dîvânlarla birlikte muhtelif şairlerden derlenen mecmû'alar da mühim bir grup teşkil eder (Çetin, 2021, s. 26–27). Bu durum, mecmû'a geleneğinin İslam edebiyatı kültürü içinde köklü ve yaygın bir derleme pratiğine dayandığını göstermektedir.

Klasik Türk edebiyatında mecmû'alar; şiir, ilâhî, nefes, dua, menkıbe, nasihat, mektup örnekleri, muska, ilaç ve yemek tarifleri gibi farklı türden metinleri bir araya getiren çok yönlü yazmalardır. Bu eserler, yalnızca edebî metinleri toplamakla kalmayıp; derleyenin tarikat çevresini, estetik tercihlerini, gündelik yaşama ilişkin pratiklerini ve halk kültürüne ait unsurları da yansıtır. Dolayısıyla mecmû'alar hem dîvân şiiri hem tekke geleneği hem de halk kültürü açısından birinci elden kaynak niteliği taşır. Bu yönleriyle mecmû'alar, sosyal tarih ve kültürel hafıza çalışmaları için de önemli birer malzemedir.

Bu çalışmada incelenen İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı OE_YZ_1613 numaralı şiir mecmû'ası; içerdiği 330 şiir, 84 şair, 36 şairi meçhul şiir, geniş tasavvufî muhtevası ve mecmû'a–cönk özelliklerini bir arada taşıyan iki yönlü bir karakter yapısıyla dikkat çekici bir örnektir. Eserde özellikle Eşrefoğlu Rûmî'ye ait

63 ve Niyâzî-i Mısırî'ye ait 61 şiirin bulunması, mecmû'anın tasavvuf eksenli bir okuma ve derleme anlayışıyla oluşturulduğunu göstermektedir. Bununla birlikte mecmû'ada Seyyid Nesîmî'nin dört şiiri, Bosnalı Kâ'imî'nin tarihî unsurlar taşıyan manzumeleri ve ayrıca yemek tarifleri, ilaç reçeteleri, dua ve muska örnekleri gibi metinlerin yer alması; bu eserin yalnızca tasavvufi bir şiir mecmû'ası değil, aynı zamanda halk kültürü ve gündelik pratiklerle ilişkili çok katmanlı bir derleme defteri olduğunu ortaya koymaktadır.

Türkiye'de mecmû'a çalışmalarının sistematik bir çerçeve kazanmasında Prof. Dr. M. Fatih Köksal'ın araştırmalarının özel bir yeri vardır. Köksal'ın Eski Türk Edebiyatında Tenkit ve Teori adlı çalışmasında ortaya koyduğu tasnif ilkeleri; mecmû'alardaki manzumelerin nazım şekli, nazım türü, vezni, mahlas/isnat yapısı, yüzyılı ve künye özellikleri bakımından değerlendirilmesinde temel bir yöntem sunmuştur (Köksal, 2017, s.133-152.) .Bu yaklaşım esas alınarak geliştirilen MESTAP (Mecmû'aların Sistematik Tasnifi Projesi), şiirlerin standart veri alanlarına göre kaydedilmesini sağlayarak mecmû'aların karşılaştırılabilir, analiz edilebilir ve bilimsel normlara uygun şekilde incelenebilir hâle getirilmesine imkân tanımaktadır.

Bu çalışmada İBB Atatürk Kitaplığında "OE_YZ_1613" katalog numarasıyla kayıtlı mecmû'adaki 330 şiirin tamamı, Köksal'ın metodolojik ilkelerine dayanılarak MESTAP sistemine göre tek tek tasnif edilmiştir. Şiirlerin nazım şekilleri, nazım türleri, vezinleri, şairleri, yüzyılları, mahlas ve künye özellikleri düzenli biçimde sınıflandırılmış; mecmû'anın edebî ve yapısal kimliği nitel ve nicel verilerle somut biçimde ortaya konmuştur. Bu yöntem, mecmû'ayı yalnızca transkribe edilmiş bir metin olmaktan çıkararak bilimsel araştırmalarda kullanılabilir bir veri setine dönüştürmüştür.

İKİNCİ BÖLÜM

2. MECMÛ‘ANIN TANITIMI

Çalışmaya konu olan OE_YZ_1613 numaralı mecmû‘a, içerik bakımından büyük ölçüde dinî ve tasavvufi şiirlerden oluşmaktadır. Mecmû‘ada toplamda 330 şiir yer almakta olup bunlar ilâhîler, nasihatnâmeler, tevhidler, münâcâtlar, methiyeler ve bazı yerel tarihî hadiseleri konu alan manzumeler şeklinde tasnif edilebilir.

Mecmû‘a derleyicisi, 330 manzumenin 63’ünü Eşrefoğlu Rûmî’den ve 61 tanesini de Niyâzî-i Mısırî’den seçmiştir. Bunun yanı sıra mecmû‘ada toplam 84 şair kesin tespit edilmiştir. Şairlerin önemli bir kısmı halk arasında tanınan, tasavvufî eğilimli şairlerdir. Bazı şiirlerde şair adı belirtilmemiştir. Ayrıca mecmû‘ada az sayıda manzum dua metinleri, ilaç ve yemek tarifleri gibi şiir dışı metinlere de rastlanmaktadır. Genel itibariyle mecmû‘a, Anadolu coğrafyasındaki sözlü ve yazılı kültürün iç içe geçtiği, halk edebiyatı ile dîvân şiiri arasında köprü kuran bir yapı sergilemektedir. Şiirlerin sıralanışında mecmâ’nın tertibine sadık kalınmış olup şiirlerin tamamı tarafımızca numaralandırılmıştır.

2.1. Genel Özellikleri

2.1.1. Künye Bilgileri

- Kayıt Numarası: OE_YZ_1613.
- Bulunduğu Kütüphane: İBB Atatürk Kitaplığı, Osman Ergin Koleksiyonu.
- Eserin Türü: Şiir Mecmû‘ası (cönk tipi).
- Yazı Türü: Rika.
- Yazıldığı Dönem: H. 1228 / M. 1813 (mukayyet kayıt ve içerikten hareketle).
- Yazan / Derleyen: Bilgi yok.

2.1.2. Fiziksel Özellikler

- Sayfa / Yaprak Sayısı: 185 varak (370 sayfa).
- Yazı Rengi: Siyah mürekkep, bazı yerlerde kırmızı başlık.

- Kâğıt Türü: Kalın kâğıt (cönk tipi).
- Boyut: Dış 200x90 mm. İç ölçüleri ise muhtelifdir.
- Cilt: Meşin kahverengi ciltli.
- Mecmû'anın genel kondüsyonu nizami ve düzgün olmakla birlikte kimi sayfalarda kopukluklar ve tahribatlar mevcuttur.

2.1.3. İçerik Özellikleri

- Toplam Şiir Sayısı: 330.

2.1.4. Şiir Dışı Metinler

- İlaç tarifleri.
- Yemek tarifleri.
- Dini dualar / vefkler.
- Nasihatler.

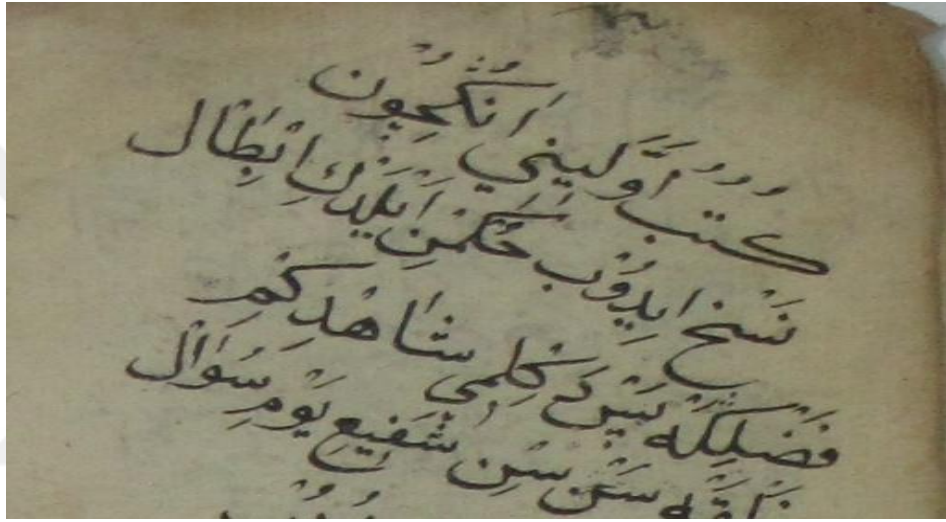
2.1.5. Dikkat Çekici Unsurlar

- Şiirlerin çoğu dinî-tasavvufî içeriklidir.
- Şiirler arasında az sayıda tarihî, yerel veya sosyal içerik de mevcuttur.
- Çok yaygın olarak bildiğimiz Küfr-i Bahaiye ait,
“*Bize mülhid diyenün kendüde imân olsa*
Dağl iden dînimüze bārî Müselmân olsa” beytinin geçtiği şiirin tamamına burada rastladık.
- Çok yaygın olarak kullanılan ve Hayâlî'ye ait olup Rahmî tarafından tahmis yapılan şiirin bir bölümünde geçen
“*Cihân ārā cihân içindedür ārâyı bilmezler*
Şu mähîler ki deryâ içredür deryâyı bilmezler” beytinine de bu macmuada rastladık.
- Sağlık için beslenme öğüdü içeren anonim bir şiirinin bir bölümü şu şekildedir.
“*Yime balık ile yoğurdu zinhār*
Ki rence düşmeyüp olmayasın zār
Yime yumurda ile yine mähî”

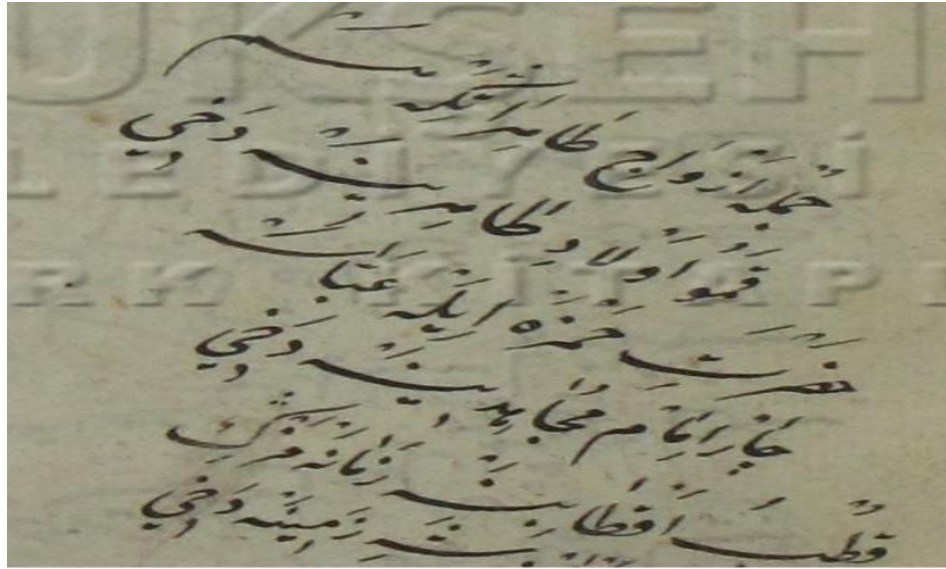
Görem dirseñ selāmet birle māhı
Üzüm yime yidikden şöñra yaşı
Süreyim dir iseñ şıhhatde başı”

2.1.6. Yazım Özellikleri

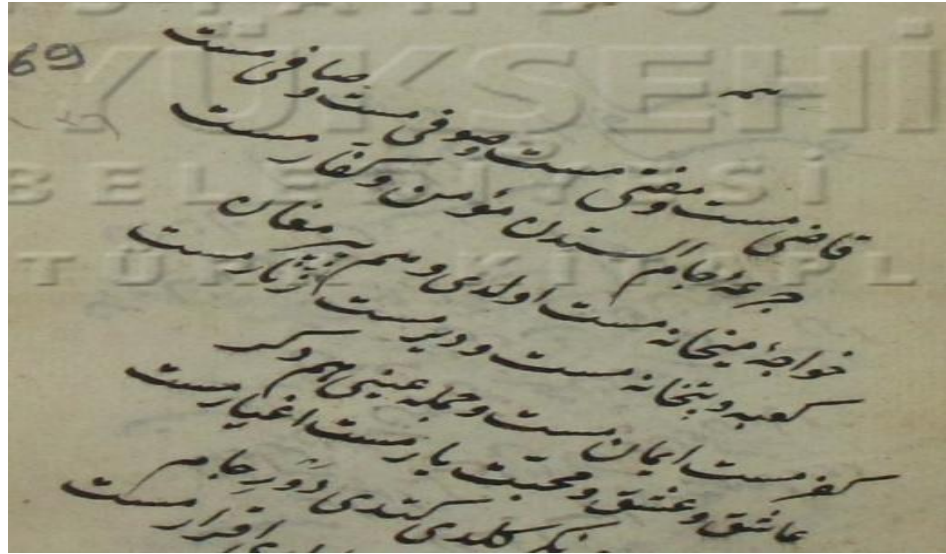
1. Mecmû'a genel olarak düzgün, okunaklı rika yazı tipiyle yazılmıştır. Ancak toplamda beş farklı yazı tipi mevcuttur. Bu da mecmû'anın birden fazla kişi tarafından yazılmış olabileceğini düşündürmektedir (bk: s.4b, s.10a, s.69a, s146b, s175a).

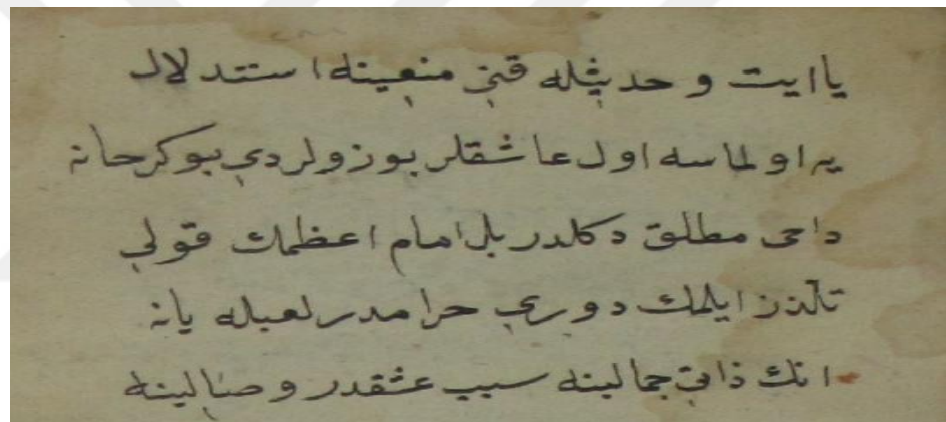
Şekil 2.1. Yazı Örneği 1 (s.4b)

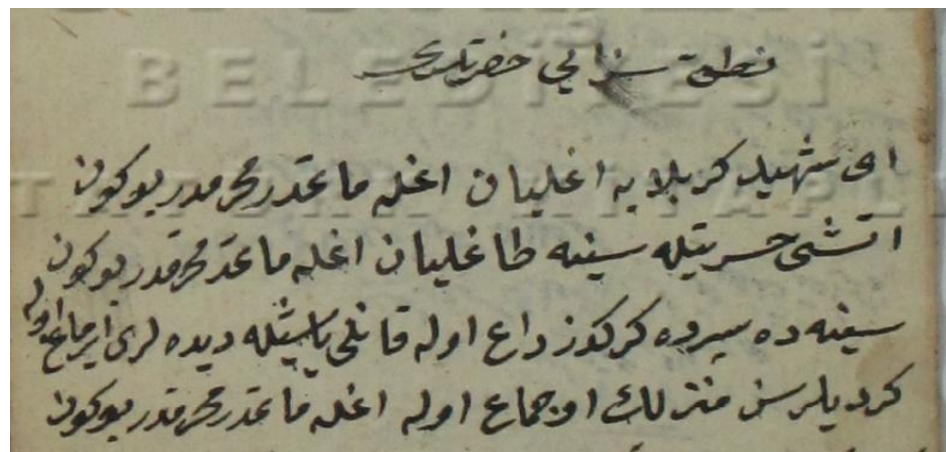
Şekil 2.2. Yazı Örneği 2 (s.10a)

Şekil 2.3. Yazı Örneği 3 (s.69a)

Şekil 2.4. Yazı Örneği 4 (s.146b)

Şekil 2.5. Yazı Örneği 5 (s.175a)

2. Şiirlerin çoğu başlıklandırılmıştır.
3. Şiir başlıklarında yer yer kırmızı mürekkep kullanılmıştır.
4. Mecmû'a imla bakımından klasik Osmanlı elyazması özelliklerini taşır.

2.1.7. OE_YZ_1613 Mecmû'a mı Cönk mü?

Tablo 2.1. Mecmû'a ve Cönk Karşılaştırma Tablosu

Özellik	Mecmû'a (Genel)	Cönk (Genel)	OE_YZ_1613 Mecmû'ası
Sayfa/Yaprak Sayısı	Genellikle yüzlerce varak olabilir.	Çoğunlukla daha küçük hacimli ama bazen yüzlerce varak da olabilir.	185 varak (370 sayfa) → Mecmû'a'ya yakın.
Yazı Rengi	Siyah + kırmızı başlıklar sıkça kullanılır.	Genellikle siyah tek renk.	Siyah mürekkep, bazı yerlerde kırmızı başlık → Mecmû'a.
Kâğıt Türü	Standart yazma kâğıdı.	Kalın, dayanıklı, cönk tipinde kâğıt.	Kalın kâğıt (cönk tipi) → Cönk özelliği.
Boyut	Kareye yakın/dikdörtgen ölçüler (örn. 200x150 mm).	Dar, uzun (örn. 200x90 mm).	200x90 mm → Kesin Cönk özelliği.
Cilt	Bez veya deri kapaklı olabilir.	Genelde meşin/deri ciltli, taşımaya uygun.	Meşin kahverengi cilt → Cönk özelliği.
Yazı Düzeni	Genellikle tek elden, düzenli.	Çok elden, farklı yazı elleriyle, daha dağınık.	Düzgün rika hattı ama 4 farklı el mevcut → Mecmû'a + Cönk birleşimi.
Şiir Düzeni	Şiirler başlıkla başlar, bazen mahlasla biter.	Genelde başlıksız, şair adı her zaman belirtilmez.	Başlık + mahlas mevcut → Mecmû'a özelliği.
Başlıklarda Renk	Kırmızı mürekkep sıkça kullanılır.	Genelde kullanılmaz.	Başlıklarda kırmızı mürekkep → Mecmû'a özelliği.
Noktalama / İmla	Klasik Osmanlı el yazması özellikleri taşır.	Çoğunlukla daha sade ve özensiz.	Klasik Osmanlı imla özellikleri → Mecmû'a özelliği.
İçerik	Dîvân ve tasavvuf şairleri, seçilmiş şiirler.	Âşık şiirleri, halk edebiyatı ürünleri, dua, muska, ilaç, tarih notları.	330 şiir + az sayıda ilaç, yemek tarifi, dua → Karma; ama şiir yoğunluğu → Mecmû'a.
Şair Kadrosu	Niyâzî-i Mısırî, Yûnus Emre gibi mutasavvıf ve dîvân şairleri.	Pir Sultan Abdal, Karacaoğlan gibi halk ozanları.	84 şair; en çok Eşrefoğlu Rûmî (63), Niyâzî-i Mısırî (61), Abdülahad Nûrî (15), Yûnus Emre (14) → Mecmû'a.

Özelliklerin çoğunluğu mecmû'aya ait olduğundan mecmû'a sınıfına dahil edilmiştir. Ancak tabloda da açıkça görüleceği gibi cönk unsurları da mevcuttur. Bundan dolayı kimi Türk halk bilimi araştırmalarında cönkler arasında 1613 numaralı eser de sayılmaktadır (Altınışik, 2023).

2.2. MESTAP'a Göre Şiirlerin Değerlendirilmesi

2.2.1. Nazım Biçimleri

Mecmû'adaki şiirlerin nazım biçimlerine göre dağılımı, derlemenin hem klasik dîvân şiiri geleneğinden hem de tekke ve halk edebiyatı çevresinden beslendiğini açık biçimde göstermektedir. Toplam 330 şiirin 160'ının (%48,48) gazel biçiminde olması, mecmû'anın merkezinde klasik tasavvufî şiir anlayışının yer aldığını ortaya koymaktadır. Gazel, ilâhî aşk, tevhid, fenâ ve hakikat gibi tasavvufî temaların lirizmle ifade edilmesine imkân tanıyan yapısı sebebiyle, mecmû'ada en çok tercih edilen nazım biçimi olmuştur.

Gazelden sonra 52 örnekle (%15,76) ikinci sırada yer alan rubâîler, kısa fakat yoğun ve veciz anlatımın öne çıktığını göstermektedir. Rubâîlerin öğretici ve hikemî yapısı, mecmû'anın irşad ve tefekkür merkezli karakteriyle uyumludur. Koşma (%8,18) ve murabbâ (%7,58) gibi biçimlerin dikkate değer oranlarda yer alması ise, mecmû'anın tekke ve halk şiiri geleneğiyle olan güçlü bağını ortaya koymaktadır.

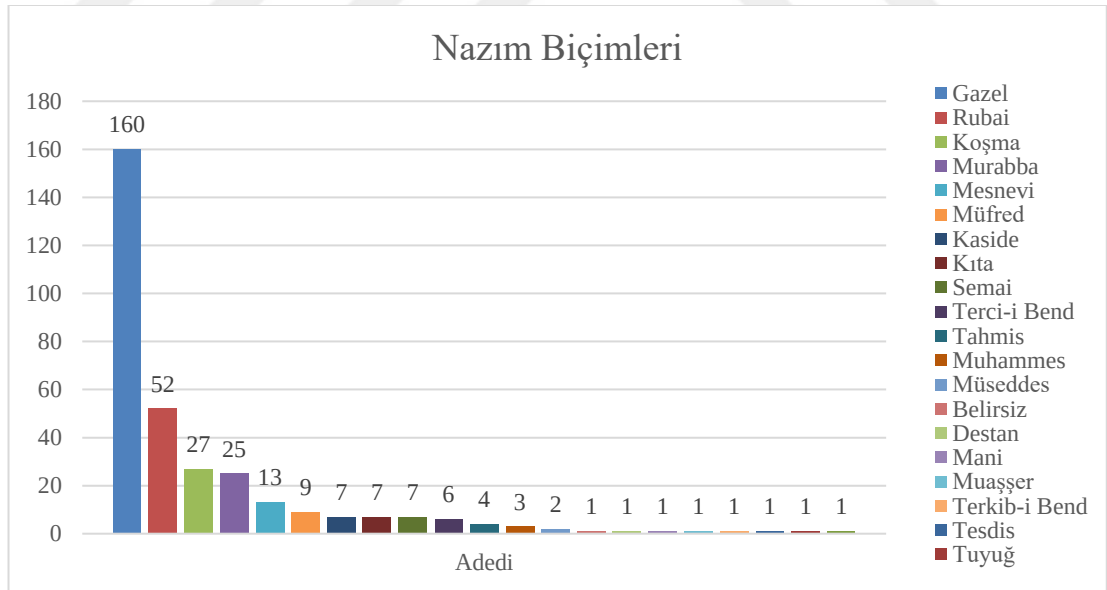
Mesnevî (%3,94), terci-i bend (%1,82) ve terkib-i bend (%0,30) gibi daha uzun ve yapısal bakımdan karmaşık nazım biçimlerinin sınırlı sayıda bulunması, mecmû'anın hacimli anlatılardan ziyade kısa, etkili ve kolay ezberlenebilir metinleri önceliğini göstermektedir. Müfred, kıt'a, kaside, semâ'î, tahmîs, muhammes ve müseddes gibi biçimlerin düşük oranlarda yer alması da bu genel eğilimi destekler niteliktedir.

Mani, destan, türkû ve tuyuğ gibi halk edebiyatına özgü biçimlerin çok sınırlı sayıda yer alması, mecmû'anın bir halk edebiyatı derlemesi olmaktan ziyade, tasavvufî muhtevayı esas alan seçmeci bir yapı taşıdığını göstermektedir. Bu durum, derleyicinin tür çeşitliliğini artırma amacı gütmeyişini; tasavvufî lirizmi ve öğretici söyleyişi taşıyabilen nazım biçimlerini bilinçli biçimde tercih ettiğini düşündürmektedir.

Sonuç olarak mecmû'a, dîvân, tekke ve halk şiirini bir arada barındırmakla birlikte, ağırlıklı olarak klasik tasavvufî şiir çizgisine yerleşmektedir. Gazel ve rubâîlerin toplamda yaklaşık üçte ikiyi aşan oranı, mecmû'anın medhiye veya tarihî anlatım merkezli bir eser olmadığını; zikir, nasihat, irfan ve mânevî eğitim amacıyla hazırlanmış bütüncül bir tasavvufî şiir derlemesi olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Tablo 2.2. Nazım Biçimi Dağılımı

S.No	Nazım Biçimi	Adedi	(Oran) %
1	Gazel	160	48,48
2	Rubai	52	15,76
3	Koşma	27	8,18
4	Murabba	25	7,58
5	Mesnevi	13	3,94
6	Müfred	9	2,73
7	Kaside	7	2,12
8	Kıta	7	2,12
9	Semai	7	2,12
10	Terci-i Bend	6	1,82
11	Tahmis	4	1,21
12	Muhammes	3	0,91
13	Müseddes	2	0,61
14	Belirsiz	1	0,30
15	Destan	1	0,30
16	Mani	1	0,30
17	Muaşşer	1	0,30
18	Terkib-i Bend	1	0,30
19	Tesdis	1	0,30
20	Tuyuğ	1	0,30
21	Türkü	1	0,30
	TOPLAM	330	

Şekil 2.6. Nazım Biçimleri

2.2.2. Tür Bakımından Dağılım

Mecmû'adaki nazım türlerinin dağılımı, eserin temel yöneliminin açık biçimde tasavvufî ve irşad merkezli olduğunu göstermektedir. Toplam şiirler içerisinde ilâhîlerin 191 örnekle (%58,1) açık ara önde olması, mecmû'anın esasen ilâhî aşk, zikir ve mânevî tecrübenin şiir diliyle ifadesini hedeflediğini ortaya koymaktadır. İlâhî türünün bu yoğunluğu, mecmû'anın bir tekke çevresinde okunmak, zikir ve sohbet meclislerinde istifade edilmek yahut tasavvufî eğitim sürecine katkı sağlamak amacıyla derlenmiş olabileceğini düşündürmektedir.

Nasihatnâme türünün 61 şiirle (%18,5) ikinci sırada yer alması, mecmû'aya belirgin bir ahlâkî ve didaktik karakter kazandırmaktadır. Bu durum, derlemenin yalnızca coşkulu ve duygusal bir tasavvuf anlayışını değil; aynı zamanda mürid terbiyesi, nefis muhasebesi ve davranış eğitimi gibi pratik hedefleri de gözettiğini göstermektedir.

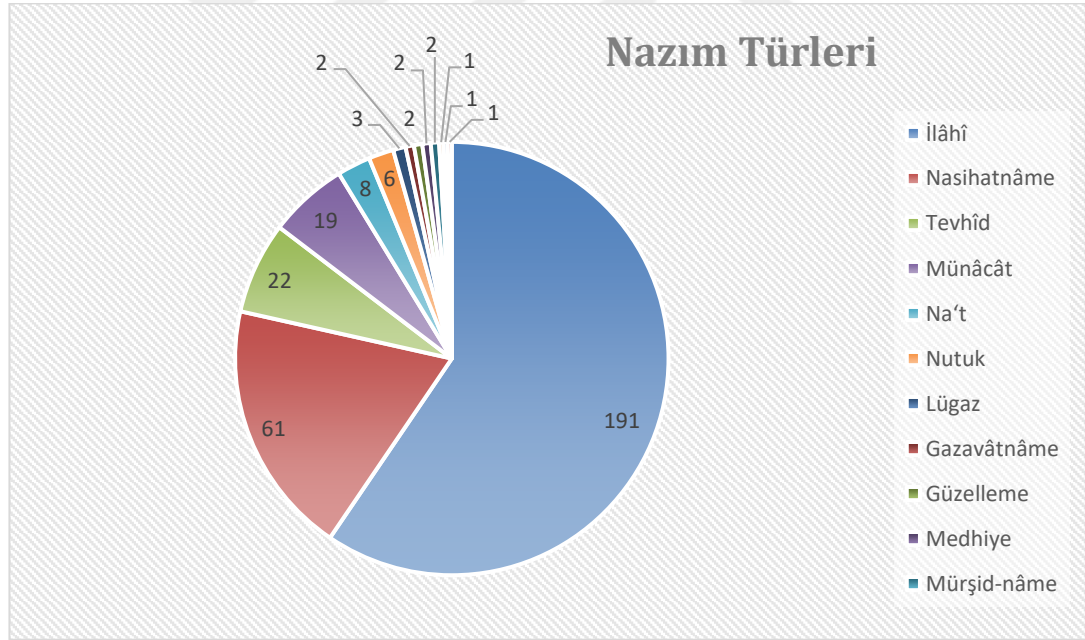
Tevhîd (%6,7) ve münâcât (%5,8) türlerinin kayda değer oranlarda bulunması, mecmû'anın merkezinde Allah'ın birliği, kulun acziyeti ve yakarış bilincinin yer aldığını ortaya koyar. Bu türler, ilâhîlerle birlikte değerlendirildiğinde, eserin ana ekseninin vahdet, ubûdiyet ve mânevî yakınlık temaları etrafında şekillendiği anlaşılmaktadır.

Na't, nutuk ve lügaz gibi türlerin sınırlı sayıda yer alması, mecmû'anın tematik olarak peygamber methi, hikemî söyleyiş ya da edebî oyunlardan ziyade doğrudan tasavvufî tecrübe ve irfanî anlatımı öncelediğini göstermektedir. Gazavâtname, medhiye, mersiye ve siyâsetname gibi türlerin çok düşük oranlarda bulunması da, derleyicinin tarihî, siyasî veya biyografik anlatımdan bilinçli olarak uzak durduğunu düşündürmektedir.

Sonuç olarak tür dağılımı, mecmû'anın tasavvufî kimliği güçlü, didaktik yönü belirgin ve tematik bakımdan tutarlı bir eser olduğunu ortaya koymaktadır. İlâhî ve nasihatnâmelerin toplamda üçte ikiyi aşan oranı, mecmû'anın bir edebî gösteri yahut medhiye derlemesi değil; irşad, mânevî eğitim ve hikmet aktarımını önceleyen bütüncül bir tasavvufî şiir mecmû'ası olarak tasarlandığını açıkça göstermektedir.

Tablo 2.3. Nazım Türü Dağılımı

S.No	Nazım Türü	Şiir Sayısı	Oranı %
1	İlâhî	191	58,1
2	Nasihât-nâme	61	18,5
3	Tevhîd	22	6,7
4	Münâcât	19	5,8
5	Na't	8	2,4
6	Nutuk	6	1,8
7	Lügaz	3	0,9
8	Gazavât-nâme	2	0,6
9	Güzelleme	2	0,6
10	Medhiye	2	0,6
11	Mürşid-nâme	2	0,6
12	Hamdiye	1	0,3
13	Mersiye	1	0,3
14	Siyâset-nâme	1	0,3
	Toplam	321 ¹	

Şekil 2.7. Nazım Türleri

¹ 9 şiir müfred olduğundan türleri aranmamıştır.

2.2.3. Vezinlere Göre Dağılım

Mecmû'ada yer alan 330 şiirin 263'ünün (%79,9) aruz, 57'sinin (%17,3) hece vezniyle yazılmış olması, eserin belirgin biçimde klasik aruz geleneği merkezli bir şiir anlayışına sahip olduğunu göstermektedir. Vezni tespit edilemeyen 9 şiirin (%2,7) varlığı ise, mecmû'anın uzun bir zaman diliminde farklı ellerden geçen, yer yer yazı ve metin bütünlüğü zayıflayan bir yazma eser olduğunu düşündürmektedir.

Aruzla yazılmış şiirlerde belirli kalıpların açık biçimde öne çıktığı görülmektedir. En fazla kullanılan kalıplar;

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün (78 şiir, %29,7),

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün (62 şiir, %23,6) ve

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün (38 şiir, %14,5) kalıplarındır.

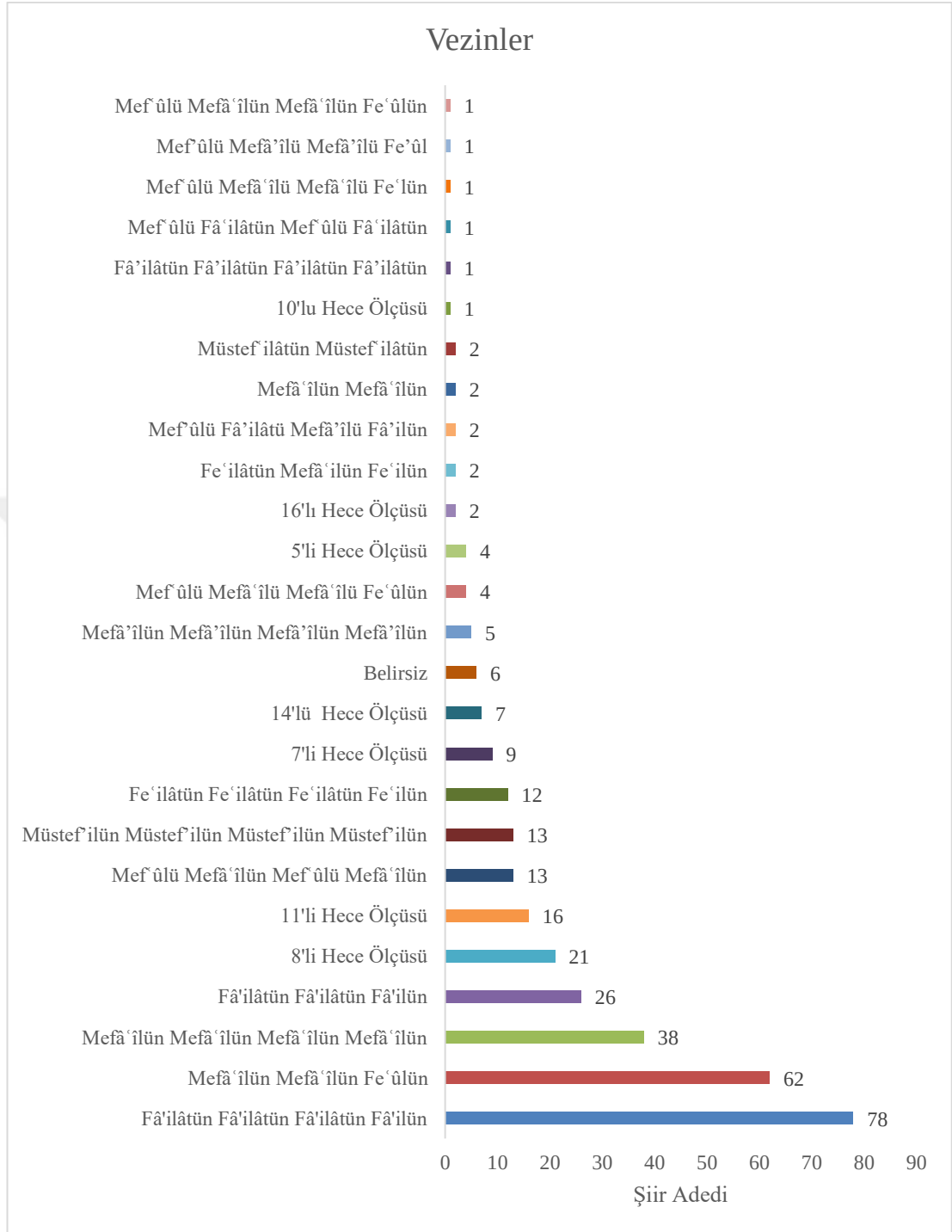
Bu üç kalıp, aruzla yazılmış şiirlerin yaklaşık %68'ini, mecmû'adaki tüm şiirlerin ise %54'ünü oluşturmaktadır. Söz konusu yoğunluk, mecmû'anın klasik Türk şiirinde özellikle tasavvufi söyleyişte yaygın olarak tercih edilen mefâ'ilün–fe'ülün ve fâ'ilâtün–fâ'ilün temelli kalıplara güçlü biçimde yaslandığını ortaya koymaktadır. Bu durum, şiirlerin hem ritmik akıcılık hem de ilâhî aşk ve irfanî tecrübenin ifadesi açısından elverişli kalıplar üzerinden şekillendirildiğini göstermektedir.

Hece vezniyle yazılmış 57 şiirin dağılımı incelendiğinde ise 8'li (20 şiir, %35,1) ve 11'li (16 şiir, %28,1) ölçülerin açık biçimde öne çıktığı görülmektedir. Bunları 14'lü, 7'li, 5'li, 10'lu ve 16'lı ölçüler takip etmektedir. Bu tablo, heceyle yazılmış şiirlerin büyük ölçüde tekke çevresinde gelişen ilâhîler ve halk tarzı nazım türleriyle ilişkili olduğunu göstermektedir.

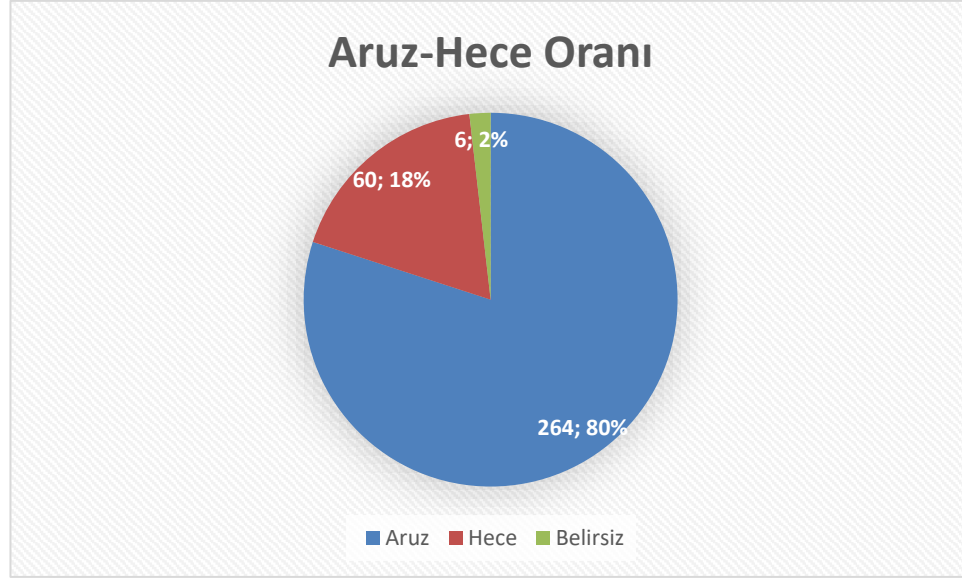
Genel olarak değerlendirildiğinde mecmû'a, vezin bakımından klasik aruz geleneğini esas alan, ancak tasavvufi ve didaktik amaçlı bazı metinlerde hece veznine de bilinçli biçimde yer veren bir yapı arz etmektedir. Bu durum, eserin yalnızca yüksek zümreye hitap eden bir dîvân şiiri derlemesi olmadığını; aynı zamanda tekke çevresinde okunabilirliği ve sözlü aktarımı gözetten bir tasnif anlayışıyla oluşturulduğunu ortaya koymaktadır. Dolayısıyla mecmû'a, vezin tercihleri bakımından da dîvân–tekke edebiyatı arasındaki geçiş ve etkileşimi açık biçimde yansıtan bir derleme niteliği taşımaktadır.

Tablo 2.4. Vezin Tablosu

S.N.	Vezin (Şiir Sayısına Göre)	Adedi
1	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	78
2	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ûlün	62
3	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün	38
4	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	26
5	8'li Hece Ölçüsü	21
6	11'li Hece Ölçüsü	16
7	Mef'ûlü Mefâ'ilün Mef'ûlü Mefâ'ilün	13
8	Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün	13
9	Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün	12
10	7'li Hece Ölçüsü	9
11	14'lü Hece Ölçüsü	7
12	Belirsiz	6
13	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün	5
14	Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün	4
15	5'li Hece Ölçüsü	4
16	16'lı Hece Ölçüsü	2
17	Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün	2
18	Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün	2
19	Mefâ'ilün Mefâ'ilün	2
20	Müstef'ilâtün Müstef'ilâtün	2
21	10'lu Hece Ölçüsü	1
22	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün	1
23	Mef'ûlü Fâ'ilâtün Mef'ûlü Fâ'ilâtün	1
24	Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ilün	1
25	Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûl	1
26	Mef'ûlü Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ûlün	1
	TOPLAM	330

Şekil 2.8. Vezin Türleri

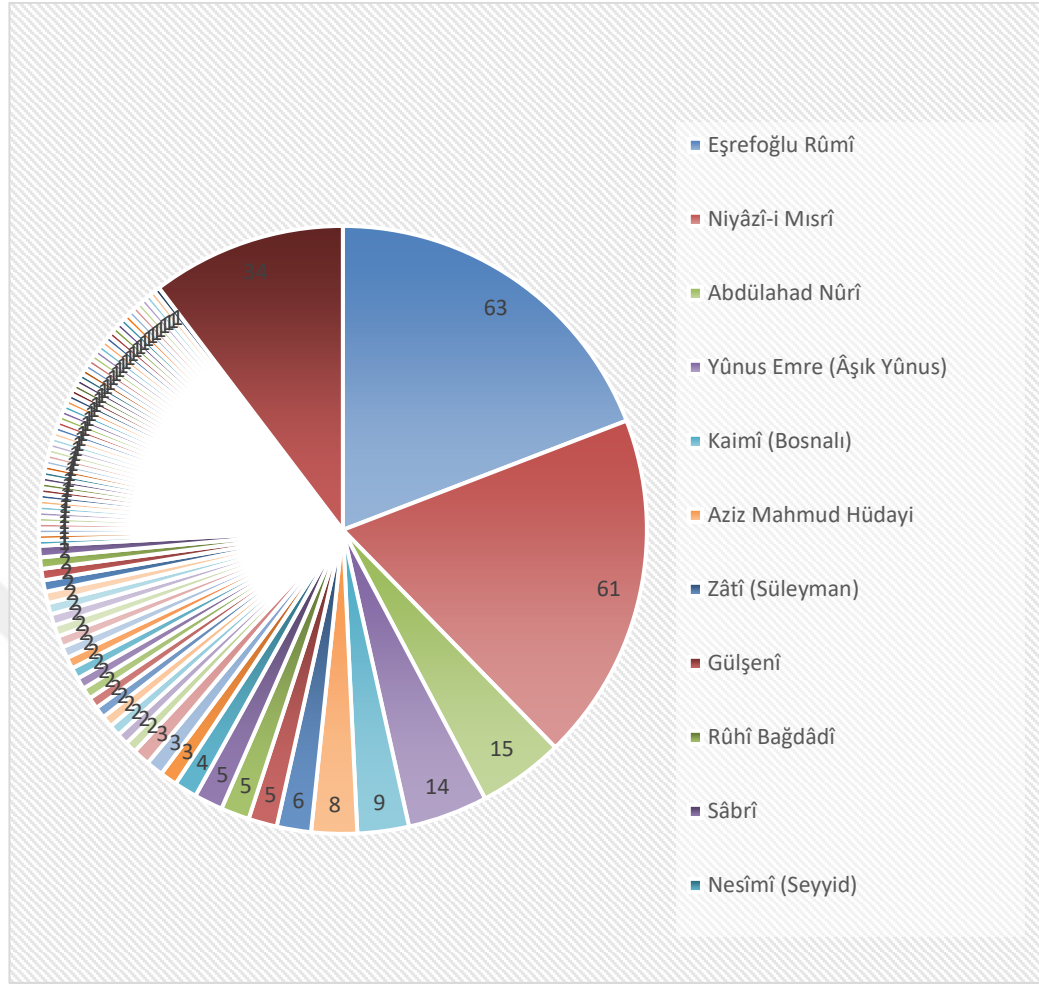

Şekil 2.9. Aruz-Hece Oranı

2.2.4. Şairlere Göre Dağılım

Mecmû'ada toplam 330 şiirden 84 şaire ait 294 şiir tespit edilmiştir. Ancak 36 şiirin şairi belli değildir. Bu şairlerden bazıları klasik Türk edebiyatında tanınmış sufi şairlerdir. En çok şiiri bulunan isimler, 63 şiirle Eşrefoğlu Rûmî ve 61 şiirle Niyâzî-i Mısırî'dir. Aslında mısra sayısı olarak hesaplandığında mecmûadaki en fazla şiire sahip olan Niyâzî-i Mısırî'dir. Ancak Eşrefoğlu Rûmî, rubaileri sayesinde şiir sayısı olarak Mısırî'den iki şiir daha fazla manzumeye sahip olmaktadır. Onları, diğer dîvân, sufi şairler ve yerel halk şairleri takip etmektedir.

36 adet şiirin şairi belirtilmemiştir ya da mahlassız olarak kaydedilmiştir. Bu tür şiirler, şairi meçhul olarak değerlendirilmiştir. Şair dağılımı, eserin geniş bir coğrafyadan ve farklı zaman dilimlerinden derlenmiş şiirleri içerdiğini göstermektedir.

Şekil 2.10. Şairlerin Şiir Sayıları

2.2.4.1. Şairlerin Yaşadığı Döneme Göre Dağılım

Mecmû'ada tespit edilen toplam 84 şairin yüzyıllara göre dağılımı incelendiğinde, şiirlerin özellikle 16. ve 17. yüzyıl şairleri etrafında yoğunlaştığı görülmektedir.

Tablodaki verilere göre;

17. yüzyıl şairleri 26 (% 30,6) ile en geniş grubu oluşturur. 16. yüzyıl şairleri 24'tür (% 28,2). 15. yüzyıldan 10 şair (% 11,8), 18. yüzyıldan 6 şair (% 7,1), 14. yüzyıl ve 13. yüzyıldan ikişer şair (% 2,3'er), 12. yüzyıldan yalnızca bir şair (% 1,1) yer almaktadır. Ayrıca 13 şairin (% 16,5) yaşadığı dönem belirlenememiştir. Bu dağılım, mecmû'anın yoğun olarak 16. ve 17. yüzyıl Türk tasavvuf ve dîvân edebiyatı ürünlerinden derlendiğini göstermektedir.

17. yüzyıl, hem tekke şiirinin olgunluk çağı hem de dîvân şiirinde Sebk-i Hindî üslubunun etkili olduğu bir dönem olması bakımından önemlidir. Bu yüzyılda yaşamış Niyâzî-i Mısırî, Azîz Mahmûd Hüdayî, Bosnalı Kâ'imî, Abdülahad Nûrî gibi güçlü mutasavvıf şairlerin mecmû'ada yoğun biçimde yer alması, eserin tasavvufî kimliğini belirginleştirmektedir.

16. yüzyıl şairlerinin yüksek oranda temsil edilmesi, derleyicinin klasik dönem ürünlerine verdiği değeri yansıtır. Bu dönemde yaşamış Fevrî, Hayâlî gibi şairlerin varlığı, eserin hem tekke hem dîvân çizgisini birleştiren bir antoloji niteliği taşıdığını düşündürür.

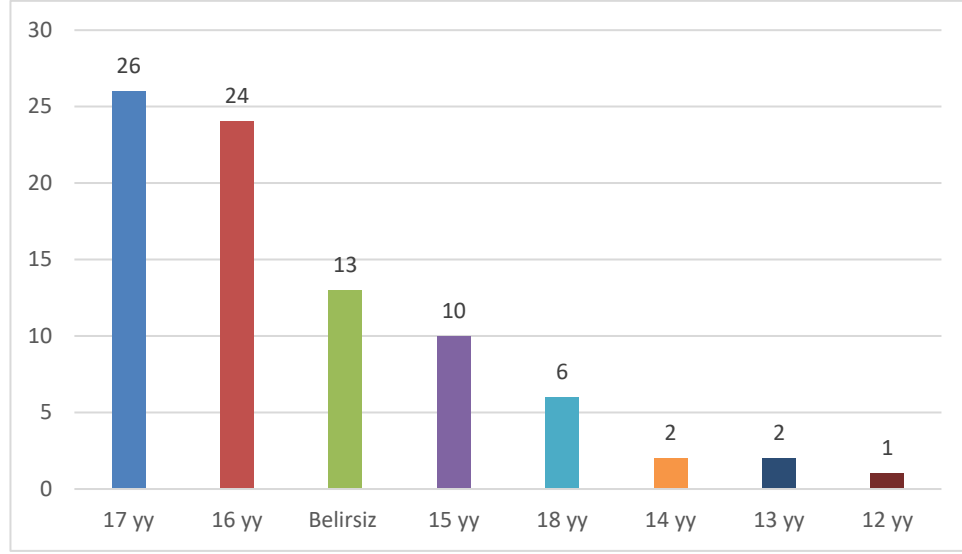
17. yüzyıl ve öncesine ait az sayıdaki şiir ise, edebî kökene yapılan bilinçli göndermeler olarak değerlendirilebilir. Yûnus Emre ve benzeri erken dönem temsilcilerinin yer alması, derleyicinin geleneği başlangıcından itibaren yansıtmaya çalıştığını göstermektedir.

Genel olarak bakıldığında, mecmû'anın şair profili 16. ve 17. yüzyıl merkezli bir tasavvufî-edebî seçkiye işaret eder. Bu yüzyıllar Osmanlı kültür dünyasında tekke edebiyatının sistemleştiği, dîvân edebiyatının zirveye ulaştığı ve halk ile medrese kültürünün kesiştiği dönemlerdir.

Dolayısıyla mecmû'a, sadece dönemin şiir beğenisini değil; aynı zamanda Osmanlı'nın manevî, sosyal ve estetik duyarlılığını da yansıtan bir derleme olarak değerlendirilebilir.

Tablo 2.5. Şairlerin Yaşadığı Dönemler

Yüzyıl	Şair Sayısı
12. yy.	1
13. yy.	2
14. yy.	2
15. yy.	10
16. yy.	24
17. yy.	26
18. yy.	6
Belirsiz	13
TOPLAM	84

Şekil 2.11. Şairlerin Yaşadığı Dönemler

2.3. Şairler Hakkında Bilgiler

Bu başlık altında Mecmû'a'da şiiri bulunan ve tespit edilebilen toplam 84 şairin biyografileri mecmû'adaki şiir sayısına göre sıralanmış ve hayatları hakkında kısa bilgilendirme yapılmıştır.

Tablo 2.6. Mecmû'adaki Şairlerin Şiir Sayısı ve Dönemleri

Sıra	Şair	Şiir Sayısı	Yaşadığı Yüzyıl
1	Eşrefoğlu Rûmî	63	15
2	Niyâzî-i Mısrî	61	17
3	Abdülahad Nûrî	15	17
4	Yûnus Emre (Âşık Yûnus)	14	14-15
5	Kaimî (Bosnalı)	9	17
6	Aziz Mahmud Hüdayî	8	16-17
7	Zâtî (Süleyman)	6	16
8	Gülşenî	5	16
9	Rûhî Bağdâdî	5	16
10	Sâbrî	5	?
11	Nesîmî (Seyyid)	4	14-15
12	Derviş	3	?
13	Rûşenî (Dede Ömer)	3	15
14	Za'fî	3	17
15	Adlî (Hasan Adlî Sümbülî)	2	17
16	Ahmed Paşa	2	15
17	Derviş Himmet (Aşık, Bolulu, Kul)	2	17
18	Ensarî	2	?

19	Es'ad	2	?
20	Fanî	2	17
21	Fazlî (Fazl-ı İlahî, Osman Fazlı)	2	17
22	Fevrî	2	16
23	Hatayî (Şah İsmail)	2	15-16
24	Hayâlî Gülşenî (Şemseddin Ahmed)	2	16
25	Kaygusuz Abdal (Şeyh Ali Alaaddin Efendi)	2	15
26	Keşfî	2	?
27	Mevlana	2	13
28	Mevlânâ Latîfî	2	16
29	Nihânî (Şeyda)	2	16
30	Rufâî	2	?
31	Said Efendi	2	18
32	Seyfullah-Seyfî Nizamoğlu	2	17
33	Sıdkı (Baba)	2	18
34	Sinânî	2	16
35	Abdî	1	?
36	Abdulaziz Zihni Efendi	1	?
37	Ahmedî (Sârbân Ahmed Efendi)	1	17
38	Akşemseddîn (Veli)	1	15
39	Ânî	1	?
40	Aşık (Uşşaki) Derviş Muhammed Emin	1	17
41	Aşık Dede	1	17
42	‘Azmi	1	16
43	Bahayî (Küfrî Hasan Çelebi)	1	17
44	Bahrî	1	16
45	Cemalî (Cemaleddin) Halfetî	1	16
46	Derviş Çelebi	1	17
47	Dîvâne	1	?
48	Edirneli Levni	1	18
49	Fena-i Mehmed Efendi	1	17
50	Figânî	1	16
51	Ğafurî	1	17
52	Gazali	1	11-12
53	Gubârî	1	16
54	Günehkarî	1	?
55	Halîlî	1	15
56	Hamdî	1	15
57	Hasan	1	?
58	Hasan Sezayî Gülşenî	1	18
59	İşretî	1	16
60	‘İzzet	1	?
61	Koca Ragıp Paşa	1	18
62	İkudsî	1	17

63	Kuloğlu	1	17
64	Lamekanî Hüseyin Efendi	1	17
65	Merkez Efendi	1	16
66	Muhitî	1	17
67	Murad Han (Sultan)	1	16
68	Münîrî Gülşenî	1	17
69	Nadirî	1	17
70	Nakşî Akkirmanî (İbrahim)	1	17
71	Nazmî	1	16
72	Rahmî	1	16
73	Senâyî	1	18
74	Surûrî (Emir)	1	16
75	Şemsî (Şemseddin Sivasî)	1	16
76	Şems-i Tebrîzî	1	13
77	Şeyh Maḥmûd Şebüsterî	1	14
78	Şeyhî (Abdülmecid Sivâsî)	1	16-17
79	Şeyhîzâde	1	15
80	Tâlibî	1	17
81	Usulî	1	16
82	Üftade (Şeyh)	1	16
83	Vahdetî	1	17
84	Yahyâ Efendi (Taşlıçalı)	1	16-17

2.3.1. Eşrefoğlu Rûmî (ö. 1469 civarı)

Asıl adı Abdullah olan Eşrefoğlu Rûmî, XV. yüzyıl mutasavvıf şairlerindendir. İznik civarında doğmuş, ilk eğitimini burada aldıktan sonra Mısır'a giderek Ezher'de tahsil görmüş, Bursa'da Hacı Bayram-ı Velî'nin halifelerinden Hacı İsmail Rûmî'ye intisap etmiş, ardından İznik'te kurduğu dergâhta Eşrefiyye kolunu tesis etmiştir. Yunus Emre'nin sade Türkçesini devam ettiren bir çizgi izleyerek şiirlerinde seyr ü sülûk, aşk ve vahdet-i vücûd felsefesini halkın anlayabileceği bir dille işlemiş; hem aruz hem hece vezniyle yazdığı manzumelerinde öğretici yönü belirgin hâle gelmiştir. Dîvân, Müzekkî'n-Nüfûs ve Tarîkatnâme başlıca eserleri olup bu metinlerde nefis terbiyesi, mürşid-mürîd ilişkisi ve aşk anlayışı merkezdedir (Güneş, 2006; Yazıcı, 1995). Mecnû'ada 63 şiiri bulunmaktadır.

2.3.2. Niyâzî-i Mısırî (1618–1694)

Asıl adı Mehmed olan Niyâzî-i Mısırî, Malatya'nın Soğanlı köyünde doğmuş; Diyarbakır, Mardin, Bağdat, Şam, Kahire ve İstanbul gibi merkezlerde eğitim görmüş, Ümmî Sinan'a intisap ederek Halvetî-Şa'bânî tarikatında yetişmiş, görüşleri ve

vaazları sebebiyle farklı dönemlerde Limni'ye sürülmüş ve 1694'te orada vefat etmiştir. XVII. yüzyılın en güçlü mutasavvıf şairlerinden biri kabul edilen Niyâzî, sade ve coşkulu diliyle vahdet-i vücûd düşüncesini halka ulaştırmış; aruz ve hece veznini birlikte kullanarak lirizmi yüksek, tasavvufî derinliği yoğun bir üslup geliştirmiştir. Dîvân-ı İlâhiyât, Risâle-i Es' ile ve Ecvibe, Risâle-i Tevhid ve mektuplarında insanın kemâle ulaşması, mürşid bağıllığı, aşk ve tecellî gibi konular üzerinde durur (Erdoğan, 2019). Mecnû'ada 61 şiiri bulunmaktadır.

2.3.3. Abdülahad Nûrî (ö. 1651)

16. yüzyıl sonlarında Sivas'ta doğduğu tahmin edilen Abdülahad Nûrî, Halvetiyye tarikatının önemli şeyhlerindendir. Tahsilini tamamladıktan sonra İstanbul'a giden şair, müderrislik ve vaizlik yapmış, çok sayıda mürid yetiştirerek dönemin manevî hayatında etkili bir rol üstlenmiştir. Halvetî geleneğini temsil eden şiirlerinde ilahî aşk, mürşid bağıllığı ve nefsin terbiyesi gibi temalar öne çıkar; dili açık, üslubu sade olup özellikle aruz vezniyle kaleme aldığı manzumelerinde içe dönük tefekkür dikkati çeker. Dîvân-ı Nûrî ve çeşitli risalelerinde insanın kemâle erişi, zikir ve teslimiyet vurgulanır (Çelik, 1999). Mecnû'ada 15 şiiri bulunmaktadır.

2.3.4. Yûnus Emre (Âşık Yûnus) (ö. 1320 civarı)

XIII. yüzyılın sonları ile XIV. yüzyılın başlarında Anadolu'da yaşamış olan Yûnus Emre, Anadolu Türk tasavvuf şiirinin kurucu isimlerindendir. Şair, Tapduk Emre'nin dergâhında yetişmiş ve Anadolu'nun değişik bölgelerinde irşad faaliyetlerinde bulunmuştur. Türkçenin şiir dili olmasında belirleyici bir rol oynayan Yûnus, halkın anlayabileceği sadelikte bir dil kullanarak derin tasavvufî kavramları son derece yalın söyleyişlerle ifade etmiştir. Dîvân ve Risâletü'n-Nushiyye adlı eserlerinde Allah aşkı, fanilik, tevazu ve insan sevgisi gibi temalar merkezî bir yer tutar (Gölpınarlı, 1943; Tatcı, 2008, 2020, 2021). Mecnû'ada 14 şiiri bulunmaktadır.

2.3.5. Kâ'imî (Bosnalı) (ö. 1691)

Asıl adı Mehmed olan Bosnalı Kâ'imî, XVII. yüzyılın ikinci yarısında yaşamış Halvetî meşrep bir mutasavvıf şairdir. Bosna, Mostar ve çevresinde etkili olan şair, şiirlerinin yanı sıra vaaz ve nasihat türünde eserler kaleme almıştır. Döneminin sosyal meselelerine duyarlı bir isim olarak tasavvufî temaları toplumsal tenkit unsurlarıyla

birleştirmiştir. Dîvân-ı Kâ'imî ve manzum risalelerinde vahdet, aşk, tevekkül ve ilahî feyz temaları dikkat çeker (Aydın, 2007). Mecnû'ada 9 şiiri bulunmaktadır.

2.3.6. Aziz Mahmûd Hüdâyî (d. 1541– ö. 1628)

1541 yılında Şereflikoçhisar'da doğan Aziz Mahmûd Hüdâyî, Bursa'da medrese eğitimi görmüş, ardından Şemseddin Sivâsî'nin halifesi Üftâde'ye intisap ederek kadılık görevini bırakıp tamamen tasavvuf yoluna yönelmiştir. Celvetiyye tarikatının kurucusu olan şairin, Üsküdar'da tesis ettiği dergâh uzun süre Osmanlı maneviyat hayatının merkezlerinden biri olarak varlığını sürdürmüştür. Dinî-tasavvufî şiirleriyle Halvetî–Celvetî geleneğinin edebî temsilcisi sayılan Hüdâyî; ilahî aşk, mürşide bağlılık, tevazu ve fenâfillâh gibi temaları sade, öğretici ve halka hitap eden bir dille işler. Dîvân-ı İlâhiyât, Nefâisü'l-Mecâlis, Vâkıât, Mecâlisü'l-Vusûl ve Nasâyihü'l-Muhibbîn gibi eserlerinde tasavvufun ahlâkî ve manevî yönünü öğütler eşliğinde anlatır (Tatçı & Yıldız, 2005). Mecnû'ada 8 şiiri bulunmaktadır.

2.3.7. Zâtî (Süleyman) (d. 1095/1684 – ö. 1175/1761)

XVIII. yüzyıl dîvân-tekke geleneği içinde değerlendirilen mutasavvıf şair ve Celvetî/Halvetî çevresinde irşad faaliyetleriyle tanınan bir şeyhtir. Asıl adı Süleyman olup Gelibolu doğumludur. Sicill-i Osmânî'de Bursalı kaydı bulunsa da, Miftâhu'l-Mesâ'il mukaddimesinde Gelibolu'dan olduğunu bizzat belirtir. Kaynaklarda “Bursalı” veya “Keşanlı” diye anılması; tahsil ve seyr ü sülûkünü Bursa'da tamamlaması ve uzun yıllar Keşan'da irşadda bulunmasıyla açıklanır. Bursalı İsmâil Hakkı Bursevî'ye intisap etmiş, şeyhinin yönlendirmesiyle irşad vazifesiyle Gelibolu'ya gönderilmiş; şeyhinin vefatından sonra Keşan'a yerleşerek burada kurduğu zâviyede postnişin olmuş ve ömrünün sonuna kadar Keşan'da kalmıştır. Vefat tarihi bazı kaynaklarda 1151/1738 olarak geçmekle birlikte, Ali Senâî'nin tarih manzumesi esas alınarak 1175/1761 tarihi de kaydedilmektedir (Şimşek, 2005, s. 22–46; 2010, s. 110).

Zâtî'nin eserleri tasavvuf muhtevalıdır. Başlıca eserleri: Dîvân (1 kaside, 143 gazel, 1 kıt'a), Sevânihu'n-Nevâdir fî Ma'rifeti'l-Anâsır, Miftâhu'l-Mesâ'il, Risâle fî Mebde'-i İnsân ile bazı şerh çalışmalarıdır (Şimşek, 2005, s. 32–44). Mecnû'ada 6 şiiri bulunmaktadır.

2.3.8. Gülşenî (İbrâhîm Gülşenî, d. 1425– ö. 1534)

Asıl adı İbrâhîm olan Gülşenî, XV. yüzyılın ikinci yarısında doğmuş, Tebriz ve Erdebil’de eğitim görmüş; Halvetî şeyhlerinden Seyyid Yahyâ-yı Şîrvânî’nin halifesi Dede Ömer Rûşenî’ye bağlanmış ve daha sonra Mısır’a yerleşerek Gülşeniyye tarikatını kurmuştur. Türkçe, Arapça ve Farsça şiirler yazan Gülşenî, vahdet-i vücûd, aşk, fenâ ve bekâ gibi temel tasavvufî kavramları işler; sade Türkçesiyle Halvetî meşrebinin halka dönük yönünü temsil eder. Dîvân, Pendnâme, Ma’nevî ve Kasîde-i Tahmîdiyye’nin yanı sıra tarikat esaslarını açıklayan çeşitli risalelerinde sûfî terbiyesini ve Allah aşkını merkeze alır (Abdulkhalıkovan, 2019; Musayeva, 2006; Kayaokay, 2025; Koç & Tanrıverdi, 2014) Mecnû’ada 5 şiiri bulunmaktadır.

2.3.9. Rûhî-i Bağdâdî (16. yüzyıl)

Asıl adı Hasan olan Rûhî-i Bağdâdî, XVI. yüzyıl dîvân edebiyatının en güçlü hiciv ustalarındandır; Bağdat’ta doğmuş, çeşitli görevlerle Anadolu’ya gelmiş, İstanbul ve Halep’te bulunmuştur. Toplumsal çözölmeyi eleştiren meşhur Terkîb-i Bend’i ile tanınan şair, eserlerinde ironi ve sitemi öne çıkarır; tasavvufî düşünceyi dünyevî gözlemlerle harmanlayan bir söyleyiş geliştirir. Dîvân-ı Rûhî, Terkîb-i Bend, Tercî’-i Bend ve çeşitli gazelleri ile klasik şiirin hiciv yönüne önemli bir katkı sunmuştur (Ak, 2001; Erten, 2018). Mecnû’ada 5 şiiri bulunmaktadır.

2.3.10. Sabrî

Mecnû’anın istinsah/tertip tarihinin 1813 olması sebebiyle, mecnû’ada “Sabrî” mahlasıyla kayıtlı şiirlerin XIX. yüzyılın sonlarına uzanan bir şaire ait olması mümkün görünmemektedir. Mecnû’adaki beş manzumenin birinin 8’li heceyle koşma olması; şiirlerin mürşid-irşad, melâmet/rindlik, vahdet telmihleri ve “ene’l-Hak–Manşûr–Şiblî” çevresinde yoğunlaşan tasavvufî bir söyleyiş taşıması, “Sabrî”nin tekke çevresinde yetişmiş ve hem aruz hem heceyle söyleyebilen bir şair olabileceğini düşündürmektedir. Bu iç veriler ve tarihsel sınır dikkate alındığında, 1813’e çok yakın tarihte yaşayan Karayılan-zâde Seyyid Mehmed Emin Sabrî (1768–1814) ile 1813’te hayatta olan Ispartalı Mustafa Sabrî (1784–1833), aday havuzunda daha kuvvetli görünmektedir. Buna karşılık daha erken yüzyıllarda yaşamış Arap-zâde Sabrî Abdurrahman Çelebi (ö. 1590) ve Mehmed Şerîf Sabrî (XVII. yy) gibi şairler ihtimal dâhilinde olmakla birlikte, heceyle yazılmış koşma sebebiyle ikinci derecede ihtimal

olarak değerlendirilebilir. (bk. TEİS: “Sabrî, Karayılan-zâde Seyyid Mehmed Emin”, “Sabrî, İspartalı”, “Sabrî, Arap-zâde Abdurrahman Çelebi”, “Sabrî, Mehmed Şerîf’.) Mecnû‘ada 5 şiiri bulunmaktadır.

2.3.11. Seyyid Nesîmî (ö. 1417)

14. yüzyılın sonu ile 15. yüzyılın başlarında yaşamış olan Seyyid Nesîmî’nin doğum yeri kaynaklarda genellikle Şamahı veya Tebriz olarak kaydedilir; Hurûflîğin en güçlü temsilcilerinden biri olup Fazlullah-ı Hurûfî’nin fikirlerinden derinden etkilenmiştir ve inancı sebebiyle Halep’te derisi yüzülerek idam edilmiştir. Türkçe, Farsça ve Arapça dîvânlar tertip eden Nesîmî, vahdet-i vücûd, insan-ı kâmil ve ilahî aşk temalarını işler; meydan okuyucu, coşkulu ve mistik bir üsluba sahiptir. En çok bilinen eseri Türkçe Dîvân’dır; ayrıca Farsça bir Dîvân ve bazı Arapça şiirleri mevcuttur (Ayan, 2014). Mecnû‘ada 4 şiiri bulunmaktadır.

2.3.12. Dervîş (Dervîş Ahmed)

Kimliği kesin biçimde belirlenemeyen şairdir. Bazı mecnû‘alarda “Dervîş Ahmed” adıyla anılır. Şiirlerinden, tekkelerde yetişmiş bir Bektâşî veya Halvetî meşrep sûfî olduğu anlaşılmaktadır. Özellikle “Hakk Muhammed ‘Alî Bektâşiler” gibi ifadeler onun Bektâşî geleneğiyle irtibatını açık biçimde gösterir. Tevhid, fakr, sabır ve irşad temalarının öne çıktığı manzumelerinde dil ve üslup sade, içten ve liriktir. Bu yönüyle şair, halkla temas hâlindeki tekke şiiri geleneğinin karakteristik özelliklerini taşır. Müstakil bir dîvânı tespit edilememiş olup şiirleri çeşitli mecnû‘alarda “Nazmiyyât-ı Kurbî” veya “Güfte-i Kurbî” başlıkları altında dağınık hâlde kayıtlıdır ve bunların bir kısmı aruz vezniyle yazılmış ilahî ve gazellerdir (Sak, 2021). Mecnû‘ada 3 şiiri bulunmaktadır.

2.3.13. Dede Ömer Rûşenî (ö. 892/1486–87)

Aydın’ın Tire kazasına bağlı Güzelhisar’da doğan Dede Ömer Rûşenî, Halvetiyye tarikatının ileri gelenlerindendir. Seyyid Yahyâ Şîrvânî’nin halifesidir ve hayatının son dönemini geçirdiği Tebriz’de vefat etmiştir. Halvetî terbiyesini benimseyen didaktik bir üslup geliştiren şair, şiirlerinde vahdet-i vücûd, mürşide bağlılık ve nefsin terbiyesi gibi temaları öne çıkarır. Miskîn-nâme, Çoban-nâme, Ney-nâme, Kalem-nâme ve Dîvân en bilinen eserleri olup bu metinlerde tasavvufî eğitim

süreci, nefisle mücâdele ve seyr ü sülûk anlayışı işlenir (Aydemir [Tunç], 1980; Şenarslan, 2020; Tavukçu, 2005). Mecnû'ada 3 şiiri bulunmaktadır.

2.3.14. Za'fî-i Gülşenî (Vanlı Mehmed, 16. Yy.)

XVI. yüzyılda yaşamış olan Za'fî, Van doğumlu bir Gülşenî dervişidir. Gülşeniyye tarikatı çevresinde yetişen şair, bir süre Mısır'da bulunmuştur. Şiirlerinde aşk, vahdet ve mürşid sevgisi öne çıkar. Dilinin sadeliği ve sembolik anlatımının kuvveti dikkat çeker. Za'fî Dîvânı'nda gazel, kaside ve murabba' türlerinde tasavvufî nitelikli manzumeler yer alır (Adak, 2006). Mecnû'ada 3 şiiri bulunmaktadır.

2.3.15. 'Adlî (Hasan 'Adlî Sünbülî) (ö. 1026/1617)

Asıl adı Hasan olan şair, bugün Makedonya sınırları içinde yer alan İştib (Ştip) kasabasında doğmuştur. Babası, Sünbülî Âsitânesi postnişinlerinden Alahisarlı Necmeddîn Hasan Efendi'dir (ö. 1019/1610). İlk eğitimini babasından aldıktan sonra İstanbul'a giderek öğrenimini sürdürmüş, bir süre sonra Siroz'da dergâh kurmuş, babasının vefatından sonra padişah fermanıyla Sünbülî Âsitânesi'ne postnişin olmuştur. Ferruh Kethüdâ Zaviyesi, Sefer Tekkesi ve Yanya Yakup Efendi Zaviyesi gibi merkezlerde görev yapmış, nihayet Koca Mustafa Paşa Dergâhı civarında vefat etmiş (1026/1617) ve buraya defnedilmiştir. Halvetî-Sünbülî geleneği içinde yetişen 'Adlî, Arapça ve Farsçaya hâkim bir mutasavvıf olarak şiirlerinde tevhid, fenâ ve fakr gibi tasavvufî temaları sade Türkçe ile kaleme aldığı, didaktik ve lirik yönü dengeli manzumelerle işlemiştir. Kaynaklarda 'Adlî'ye ait bir Dîvân ve Tergîbât adlı mesnevi zikredilir. Tergîbât, Aynül Karaca Özbekoğlu tarafından yüksek lisans tezi olarak incelenmiş; ayrıca Dürr-i Nâzım, Silsilenâme ve on bir varaklık küçük bir derleme olan Dîvânçe-i Hasan 'Adlî el-Sünbülî de eserleri arasında sayılmaktadır (Özbekoğlu, 2001; Ülgen, t.y.; Yücer, 2010). Mecnû'ada 2 şiiri bulunmaktadır.

2.3.16. Ahmed Paşa (ö. 1497)

Fatih devrinin önde gelen kaside şairlerinden Ahmed Paşa, Bursa'da müderrislik ve kadılık yapmış; sarayla kurduğu yakın ilişkiler ve himaye sistemi sayesinde büyük bir şöhret kazanmıştır. Osmanlı kasidesinin klasik mimarisini inşa eden isimlerden biri olarak methiye ve fahriyelerinde güçlü ses ve imge örgüsü kurmuş, gazellerinde ise lirizmiyle öne çıkmıştır. Başlıca eseri olan Dîvân, manzume

çeşitliliği ve tertip anlayışıyla XV. yüzyıl dîvân şiirinin başvuru metinleri arasında yer alır (Kut, 1989; Levend, 1984b). Mecnû'ada 2 şiiri bulunmaktadır.

2.3.17. Dervîş Himmet (Bolulu Himmet Efendi, ?–1684)

XVII. yüzyıl mutasavvıflarından olan Dervîş Himmet, Bolu'nun Gice köyünde doğmuş; İstanbul'da Zeyrekzâde Yûnus Efendi'den icazet almış ve Bayramiyye-Şemsiyye içinde “Himmetiyye” kolunun pîri olarak tanınmış, 1684'te vefat etmiştir. İlahilerinde insan-ı kâmil, zikir ve seyr ü sülûk eksenli didaktik bir söylem hâkimdir. Tekke musikisine uygun akıcı ve açık bir Türkçe kullanmıştır. Dîvân, manzum Tarîkatnâme ve tarikat âdâbını konu alan çeşitli metinler, ona atfedilen başlıca eserlerdir (Parmaksız, 2007; Tapsız, 1995; Yıldırım, 2017). Mecnû'ada 2 şiiri bulunmaktadır.

2.3.18. Ensârî

Klasik tezkirelerde veya çağdaş biyografik sözlüklerde “Ensârî” mahlasına dair güvenilir ve tekil bir kayıt bulunmamakta, bu isimle anılan şair yalnızca incelenen mecnû'adaki şiirlerinden tanınmaktadır. Şiirlerin dili ve tasavvufî göndermeleri, onun tekke çevrelerinde yetişmiş, muhtemelen XVII. veya XVIII. yüzyılda yaşamış bir sûfî şair olabileceğini düşündürmektedir. Şiirlerinde sade ve öğretici bir üslup görülür. Söz varlığı fakr, sabır ve tevekkül gibi temalar etrafında yoğunlaşır; bu nitelikler, onun irşad amaçlı yazdığına ve halkla temas hâlindeki tekke şiiri geleneğini sürdürdüğüne işaret eder. Herhangi bir müstakil dîvân veya risalesi tespit edilememiş, eldeki şiirler mecnû'a dolaşımı içinde günümüze ulaşan dağınık manzum parçalar hâlinde kalmıştır. Mecnû'ada 2 şiiri bulunmaktadır.

2.3.19. Es'ad (Selânikli Es'ad Efendi)

Es'ad Efendi, Selânikli bir dîvân şairidir ve kaynaklarda “Şeyhzâde Es'ad Efendi Selânikî” şeklinde anılır; Rızâyî Efendi'nin 1039 (1629–1630) tarihli vefatı üzerine yazdığı manzume, onun XVII. yüzyılın ilk yarısında yaşadığını göstermektedir. Doğum ve ölüm tarihleri hakkında net bir kayıt yoktur. Döneminin dil özelliklerini yansıtan Es'ad, Arapça ve Farsça unsurların yoğun olduğu ağır bir üslup kullanmış; aruz veznine bağlı kalmakla birlikte bazı beyitlerde görülen vezin hatalarına rağmen nazım tekniğine hâkimiyetini ve dönemin klasik zevkine uygun bir söyleyiş

geliştirdiğini göstermiştir. Şaire ait bilinen tek eser Es'ad Efendi Dîvânı'dır; bu eserde 13 kaside (1'i Farsça), 253 gazel (7'si Farsça), 14 rubâ'î ve kıta', 10 müfred beyit, 1 sâkînâme ve 1 tarih manzumesi yer almakta, eser Millî Kütüphane Yazmalar Bölümü'nde 8287 numara ile kayıtlı bulunmaktadır (Şaş, 2009). Mecnû'ada 2 şiiri bulunmaktadır.

2.3.20. Fânî

Karahisar/Afyon çevresinde yaşayan Mevlevî bir derviş-şair olan Fânî'nin tezkire ve yerel biyografilerde Paşa Çelebi silsilesiyle ilişkili olduğu, Lazkiye (Denizli) Mevlevîhanesi'nde postnişinlik yaptığı ve vefat tarihinin H. 910/M. 1504 civarı olarak verildiği kaydedilmektedir. Tasavvufî taşkınlıktan ziyade terbiye, rıza ve irşad vurgusunun öne çıktığı şiirlerinde sade söyleyişli, mev'iza tonlu gazel ve ilahiler kaleme almıştır. Bilinen müstakil dîvânı günümüze bütünüyle ulaşmamış, şiirleri daha çok mecmû'alarda dağınık hâlde kayıtlı kalmıştır (Genç, 2018, s244; İpekten vd., 1988). Mecnû'ada 2 şiiri bulunmaktadır.

2.3.21. Fazlî Şeyhi

Kaynakların "Atpazarî Osman Fazlî (Fazl-ı İlâhî)" diye andığı Halvetî/Gülşenî şeyhi (ö. 1102/1691) etrafında şekillenen irşad halkasıyla ilişkili bir zâtı veya mahlası işaret eden Fazlî Şeyhi kaydı, Atpazarı Tekkesi silsilesinde Osman Fazlî'nin merkezi konumu dikkate alındığında, tarikat hiyerarşisine bağlı bir aidiyete delâlet eden bir unvan olarak görülmektedir. Tasavvufî telkin, mürşid-mürîd ilişkisi ile zikir ve riyâzet kavram alanının öne çıktığı, söyleyişi didaktik çizgide gelişen bir şair profili çizmektedir. Müstakil bir dîvânı tespit edilememiş, şiirlerinin mecmû'alar yoluyla intikal ettiği anlaşılmaktadır (Ünal, 2015; Yıldız, 1991;) Mecnû'ada 2 şiiri bulunmaktadır.

2.3.22. Fevrî Ahmed Efendi (ö. 1571)

XVI. yüzyılın müderris-şairlerindendir. Sokullu Mehmed Paşa çevresiyle olan irtibatı ve ilmî faaliyetleriyle tanınır. Etkili zarif üslubu, şikâyet ve hiciv unsurlarını sosyal tenkit ile birleştiren söyleyişi ve özellikle tahmis ile tesdis türündeki manzumeleriyle klasik şiir içinde özgün bir yer edinmiştir. Fevrî'nin başlıca eserleri arasında Dîvân'ı, kırk hadis tercümesi mahiyetindeki Kühl-i Dîde-i A'yân,

siyasetnâme–ahlâk türünde kaleme alınmış Ahlâk-ı Süleymânî ve Ahlâk-ı Mehmed Paşa ile Zeheb-nâme adlı manzum mensur karışık bir risalesi yer almaktadır (Güler, 2021; Kalpaklı, 1995; Kaplan, 2020; Karavelioğlu, 2019; Sarioğlu, 1954; Tarlan, 1948). Mecnû‘ada 2 şiiri bulunmaktadır.

2.3.23. Hatâyî (Şah İsmail, 1487–1524)

Erdebil’de doğan Şah İsmail Safevî, hem tarikat lideri hem hükümdar kimliğiyle XVI. yüzyılın siyasî ve kültürel hayatında belirleyici bir figürdür. “Hatâyî” mahlasıyla yazdığı Türkçe ilahilerinde tevhid, Ehl-i Beyt sevgisi ve tasavvufî aşk temel temalar olarak öne çıkar; söyleyişi açık, musikîye ve besteye son derece elverişlidir. Hatâyî Dîvânı, çeşitli neşirleriyle Alevî–Bektaşî edebiyatının çekirdek metinlerinden biri kabul edilmektedir (Ergun, 1956; Köprülü, 2004; Macit, 2017). Mecnû‘ada 2 şiiri bulunmaktadır.

2.3.24. Hayâlî-i Gülşenî (Şemseddin Ahmed, 890/1485–977/1569)

İbrâhîm Gülşenî’nin oğlu ve halifesi olan Hayâlî-i Gülşenî, Tebriz’de doğmuş; Mısır–Kahire ve Hicaz dâhil geniş bir coğrafyada bulunmuş ve 977/1569’da Kahire’de vefat etmiştir. Gülşeniyye meşrebini yansıtan tasavvufî lirizmi, makam ve beste geleneğiyle irtibatlı, zikir ritmini taşıyan söyleyişi, telmih zenginliği ve terbiyeyi önceleyen didaktik damarıyla dikkat çeker. Hayâlî Dîvânı etrafındaki yazma nüshalar ve modern çalışmalar ile menâkıbnâmeler ve Gülşeniyye literatürü içindeki kayıtlar, onun tarikat içindeki nüfuzunu ve edebî önemini ortaya koyar (Alvan, 1998; Ergun, 1942–1943; Kiremitçi, 2001; Koç & Tanrıverdi, 2014; Yazıcı, 1951). Mecnû‘ada 2 şiiri bulunmaktadır.

2.3.25. Kaygusuz Abdal (Alâeddin Gaybî, ö. 1444)

Alâiye doğumlu olan Kaygusuz Abdal, Abdal Musa’ya intisap ederek Bektaşî çevrede yetişmiş, uzun seyahatlerin ardından Elmalı’da vefat etmiştir. Tasavvufî düşünceyi halkın kolaylıkla anlayabileceği bir dil ve çoğu zaman mizahî/didaktik bir tonla işlemiş; hem hece hem aruz vezniyle şiirler kaleme almıştır. Dîvân, Gevher-nâme, Budalâ-nâme, Vücûd-nâme, Minber-nâme gibi mesnevi ve risaleleri Bektaşî edebiyatının temel metinleri arasında yer alır (Güzel, 2021; Turan, 2010). Mecnû‘ada 2 şiiri bulunmaktadır.

2.3.26. Keşfi

“Keşfi” mahlası birden çok şair tarafından kullanılmış olup mevcut verilerle mecmû’adaki Keşfi’yi klasik tezkirelerdeki belirli bir maddeyle kesin biçimde ilişkilendirmek mümkün değildir. Bu durum, birçok küçük şairin yalnız mecmû’a tanıklığıyla günümüze ulaştığını gösteren genel mecmû’a literatürüyle de uyumludur. Eldeki örnekler, öğüt ve zühd merkezli, sade ve tasavvufi telmihler içeren bir söyleyişi işaret eder. Müstakil dîvân veya risâle kaydı teyit edilememiştir. Şiirlerinin mecmû’alar yoluyla intikal ettiği anlaşılmaktadır (Yılmaz, 2022). Mecmû’ada 2 şiiri bulunmaktadır.

2.3.27. Mevlânâ Celâleddîn Rûmî (1207–1273)

Belh’te doğan Mevlânâ Celâleddîn Rûmî, ailesiyle birlikte Anadolu’ya göç ederek Konya’ya yerleşmiş; burada ilim ve irşad faaliyetlerini sürdürmüş, Şems-i Tebrîzî ile buluşması düşünce ve şiir dünyasını derinden dönüştürmüştür. Tasavvuf düşüncesini tecrübe merkezli bir dil ve sembolik anlatımla işler; mecaz, temsil ve mesel örgüsüyle kurduğu söylemde hikmet ve cezbe bir aradadır; aruzun farklı kalıplarını ustalıkla kullanmıştır. Mesnevî, Dîvân-ı Kebîr, Fîhi mâ fih, Mecâlis-i Seb’a ve Mektûbât başlıca eserleri arasında yer alır (Levend, 1984b; Öngören, 2004). Mecmû’ada 2 şiiri bulunmaktadır.

2.3.28. Mevlânâ Latîfî (1491–1562)

Kastamonu’da doğan Mevlânâ Latîfî, XVI. yüzyılın önde gelen tezkire yazarlarından. Şair biyografilerini dönemin poetik ölçütleri çerçevesinde ele alan Latîfî, tezkire geleneğinde eleştirel yaklaşımı ve sistematik tertibiyle temayüz eder; eserinde biyografik bilgi, şiir örneği ve değerlendirmeyi bir arada sunar. Tezkiretü’ş-Şuarâ, klasik Türk edebiyatında kaleme alınmış en önemli tezkirelerden biri olarak kabul edilir. 990/1582 yılında Mısır’dan Yemen’e giderken denizde boğularak hayatını kaybetmiştir. (Canım, 2018; Sevgi, 2003). Mecmû’ada 2 şiiri bulunmaktadır.

2.3.29. Nihânî (Şeyda / Şeyh Sâlih Nihânî)

Gerçek adı Şeyh Sâlih olan Nihânî, XVIII. yüzyıl sonu ile XIX. yüzyıl başı arasında yaşamış Bektaşî meşrep bir mutasavvıf şair olup bazı kaynaklarda “Şeyda” mahlasıyla da anılmıştır. Hayatına dair ayrıntılar sınırlı olmakla birlikte Bektaşî

çevresinde yetiştiği ve muhtemelen Anadolu'nun batı bölgelerinde faaliyet gösterdiği anlaşılmaktadır. Sade Türkçe ile kaleme aldığı şiirlerinde tasavvufî aşk, fanilik, nefis terbiyesi ve mürşide bağlılık temaları belirgindir. Halk söyleyişine yaklaşan yalın bir dil kullanır ve Bektaşî terminolojisi eserlerinde dikkat çekici bir yer tutar. Bilinen eseri Nihânî Dîvânı olup Ayşegül Ekici tarafından hazırlanan doktora çalışmasında dîvân hem metin hem inceleme olarak ele alınmıştır (Ekici, 2022). Mecnû'ada 2 şiiri bulunmaktadır.

2.3.30. Rufâ'î

“Rufâ'î” mahlası, doğrudan Rıfâ'îyye tarikatı mensubiyetini veya bu meşrebin irşad çevresiyle bağını işaret eder. XVII–XVIII. yüzyıllarda özellikle Anadolu ve Rumeli tekkelerinde bu isimle yazılmış çok sayıda manzum örnek bulunmaktadır. Mecnû'adaki şairin kimliği kesin olarak belirlenememekle birlikte, mecnû'alarda görülen örnekler Rıfâ'î zikir geleneğini ve fakr, tevazu, cezbe temalarını yansıtır. Coşkulu ve vecdî bir söyleyiş, mürşid–mürid ilişkisi ve “rızâ–fakr” kavram alanı belirgin olup dili sade, içsel tecrübeyi doğrudan ifade etmeye yöneliktir; böylece klasik tarikat şiiri lirizmi ile halk söyleyişinin doğallığı arasında bir geçiş üslubu taşır. Müstakil bir dîvân veya risâleye dair kayıt yoktur; şiirleri mecnû'alar yoluyla günümüze ulaşmıştır (Tahralı, 2008). Mecnû'ada 2 şiiri bulunmaktadır.

2.3.31. Said Efendi (17. Yy. sonu – 18. Yy. başı)

XVII. yüzyıl Osmanlı şairlerinden olan Said Efendi, iyi bir medrese eğitimi almış ve çeşitli kadılık görevlerinde bulunmuştur. Şiirlerinde tasavvufî ve ahlâkî konular ön plandadır; dili sade, söyleyişi öğüt verici niteliktedir. Manzum Şurûtü's-Salât adlı risalesinde namazın şartlarını öğretici bir üslupla ele almış, bunun yanı sıra bazı gazelleri de günümüze ulaşmıştır (Söylemez, 2021). Mecnû'ada 2 şiiri bulunmaktadır.

2.3.32. Seyfullah / Seyfî Nizâmoğlu

XVIII. yüzyılda yaşadığı anlaşılan Seyfî Nizâmoğlu hakkında biyografik bilgiler sınırlıdır ve mevcut veriler daha çok dîvânının tenkitli neşrinden derlenmektedir. Klasik nazım şekilleriyle dinî–tasavvufî didaktizmi mezceden bir şair olarak öğüt ve irşad eksenli söylemiyle öne çıkar. Seyfî Nizâmoğlu Dîvânı, onun şiir

dünyasını tanıtan temel kaynaktır (Söylemez, 2013). Mecnû'ada 2 şiiri bulunmaktadır.

2.3.33. Sıdkî Baba

Asıl adı Sıdkî Baba olan şairin hayatına dair ayrıntılar sınırlı olmakla birlikte XIX. yüzyılın ikinci yarısında yaşadığı, Bektaşî tarikatına mensup olduğu ve şiirlerini bu çevrede kaleme aldığı bilinmektedir. Bektaşî geleneğinde “Baba” unvanı tarikat hiyerarşisinde irşad yetkisi taşıyan dervişleri nitelediğinden, şairin bu çevrede aktif bir postnişin veya etkili bir derviş olması muhtemeldir. Şiirlerinde Hz. ‘Alî ve Ehl-i Beyt sevgisi, vahdet, rızâ ve fakr temaları öne çıkar. Dili sade, söyleyişi içten ve halk şiirine yakındır. Nefes tarzı manzumelerinde tasavvufî lirizm, Bektaşî mizahı ve hikemî ton bir aradadır. (Gölpınarlı, 1992; Karataş, 2017). Mecnû'ada 2 şiiri bulunmaktadır.

2.3.34. Sinânî

“Sinânî” mahlası klasik şiir geleneğinde birden fazla sûfî tarafından kullanılmış olup kaynaklarda özellikle Halvetî çevresine mensup Sinânî Dede adıyla anılan bir sûfî şairin varlığı bilinmektedir; ancak mecnû'adaki şiirin bu kişiyle doğrudan eşleştirilmesini sağlayacak açık delil yoktur. Mecnû'adaki manzumelerde tevhit, fenâ, zühed, rızâ ve aşk-ı ilâhî gibi tasavvufî temalar ön plandadır. Söyleyiş sükkunetli, dil sade ve ölçülü, mazmunlar ise klasik çizgidedir; bu nitelikler Halvetî gelenekteki vecdî-lirik üslubun izlerini taşımaktadır. Sinânî adına müstakil bir dîvân veya risâle nüshası tespit edilememiştir. Şiirlerinin çoğu tekke muhitlerinde derlenen tasavvufî mecnû'alarda dağınık hâlde yer almaktadır (Gölpınarlı, 1992; Sak, 2021). Mecnû'ada 2 şiiri bulunmaktadır.

2.3.35. Abdî

“Abdî” mahlası klasik Türk şiirinde birden fazla şair tarafından kullanılmıştır. Bu sebeple mecnû'adaki kaydın belirli bir şahsiyetle kesin olarak eşleştirilmesi mümkün değildir. Mevcut taramalarda mecnû'adaki kaydı doğrudan karşılayan güvenilir bir biyografik veri elde edilememiş; şaire dair tespitler mecnû'a içi verilerle sınırlı kalmıştır. TEİS'te “Abdî” mahlasıyla farklı edebî çevrelere mensup birden çok isim yer almakta; bunlardan “Âşık Abdî” maddesinde 18. yüzyıla dair bazı çıkarımlar şiirlerden hareketle ileri sürülmektedir; ancak mecnû'adaki Abdî kaydının bu

isimlerden hangisine ait olduğu kesin biçimde belirlenememiştir (Güvenç, 2020) Mecmû'ada 1 şiiri bulunmaktadır.

2.3.36. Abdülaziz Zihnî Efendi

XIX. yüzyıl sonu–XX. yüzyıl başı Osmanlı ulemâ-şairlerindendir; medrese tahsili görmüş, müderrislik ve vaizlik yapmış, dönem kaynaklarında ilim ve irşad ehli bir şahsiyet olarak zikredilmiştir. Hekimbaşı Abdülaziz Efendi Mecmû'ası gibi kaynaklarda adına rastlanır. Şiirlerinde ahlâkî öğüt, rızâ, tevekkül ve fanî dünyanın geçiciliği temaları öne çıkar. Üslubu sade, didaktik ve yer yer vaaz tonundadır. Bazı mecmû'alarda yer alan gazellerinde hikmet, zühd ve tasavvufî uyanış vurgulanır. Müstakil bir dîvân veya risâle nüshası tespit edilememekle birlikte, şiirleri çeşitli tekke ve güfte mecmû'alarında dağınık hâlde bulunmaktadır (Ergun, 1945; Gülmez, 2022; Sak, 2021). Mecmû'ada 1 şiiri bulunmaktadır.

2.3.37. Ahmedî (Sârbân Ahmed Efendi)

XIV. yüzyıl sonu ile XV. yüzyıl başı arasında yaşamış, edebiyat–tıp–felsefe alanlarında eserler vermiş çok yönlü bir müellif şairdir. Germiyan–Osmanlı geçiş ikliminde faaliyet göstermiştir. Özellikle İskendernâme adlı didaktik mesnevisinde ahlâkî–siyasî tasvirlerle hikemî üslubu, aşk ve bilgi temalarını kaynaştırır. İskendernâme ve Cemşîd ü Hurşîd mesnevileri ile tıbbî risaleleri ve çeşitli şiirleri onun ilmî ve edebî yönünü bir arada gösteren temel metinlerdir (Kayabaşı, 1995; Köprülü, 1989). Mecmû'ada 1 şiiri bulunmaktadır.

2.3.38. Akşemseddîn (Velî)

Şam–Anadolu hattında tahsil gören Akşemseddîn, şeyhi Hacı Bayram-ı Velî'nin terbiyesinde olgunlaşmış ve Fatih Sultan Mehmed'in hocası olarak İstanbul'un fethinde mânevî rehberlik rolüyle temayüz etmiştir. Manzumelerinde zühd, tevekkül ve marifet temaları öne çıkar. Dilde sadelik ve irşad maksadı belirgindir. Mensur risalelerinde ise tıp ve tasavvuf bilgisi iç içe sunulur. Risâletü'n-Nûriyye, Makâmâtü'l-Evliyâ ve şiirlerden oluşan derlemeler, onun düşünce ve şiir dünyasını yansıtan başlıca eserleridir (Yıldız, 2020). Mecmû'ada 1 şiiri bulunmaktadır.

2.3.39. Ânî

Bursalı olan Ânî'nin asıl adı Mehmed'dir. Zeyrekzâde Rukneddin Efendi'nin yeğenidir. Kadılık ve valilik görevlerinde bulunmuş, XVI. yüzyılın ortalarında yaşamıştır. Kaynaklarda, lirik ve güzel söyleyişe sahip şiirleriyle tanındığı ve şiirlerinin önemli bir kısmının mecmûalar vasıtasıyla günümüze ulaştığı belirtilir (İpekten vd., 1988, s. 33; Karagöz, 2013, s. 16). OE_YZ_1613 numaralı şiir mecmûasında yer alan terci'-i bend, Mecmûa-i Gazeliyyât (06 HK 319/1) nüshasında da Ânî adına kayıtlıdır. İki nüshadaki metnin aynı oluşu, şairin kimliğini Bursalı Ânî Mehmed Efendi olarak kesinleştirmektedir (Karagöz, 2013, s. 272–273). Mecmûada Ânî mahlaslı şaire ait 1 terci'-i bend bulunmaktadır.

2.3.40. Âşık Dervîş Muhammed Emîn

Mecmû'ada yer alan gazelin sonunda “‘Uşşâkî Dervîş Muḥammed Emîn” kaydı bulunduğundan şairin adı ve ‘Uşşâkî nisbesi mecmû'a içi veriye dayanarak kesin biçimde tespit edilmektedir. Bununla birlikte, bu adla klasik tezkirelerde veya müstakil biyografik kaynaklarda doğrudan ve kesin bir kimlik eşleştirmesi yapmaya elverişli ek bilgi bulunmadığı için şairin hayatı ve eserleri hakkında güvenilir ayrıntı verilememektedir. Şiirinde tevhid, şariat–hakikat vurgusu, ilham/ledünnî ilim, elest, fenâ–bekâ gibi tasavvufi kavramlar geniş biçimde işlenmekte ve söyleyiş didaktik bir irşad üslubu taşımaktadır. Mecmû'ada 1 şiiri bulunmaktadır

2.3.41. Âşık Dede

“Âşık Dede” mahlaslı şair hakkında klasik tezkirelerde müstakil bir biyografi bulunmamakla birlikte, bazı mecmû'alarda adına rastlanması onun tekke–halk şiiri geleneğine bağlı bir âşık-mutasavvıf olduğunu ve muhtemelen Bektaşî veya Mevlevî çevreleriyle irtibatlı bulunduğunu düşündürür. Şiirleri nefes–ilâhî çizgisinde olup tevhid, muhabbet, dervişâne öğüt ve tasavvufi vecd temalarını işler. Hece ve aruz veznini bir arada kullanan, sade ve içten bir söyleyişe sahiptir. Mecmû'ada 1 şiiri bulunmaktadır.

2.3.42. Hüseyin 'Azmî Dede

Mevlevî tarikatına mensup bir şair olan Hüseyin 'Azmî Dede hakkında klasik tezkirelerde müstakil bir madde bulunmamakla birlikte, ismi Mevlevî musiki ve ilahi

mecmû'alarında zikredilir. Şiirlerinde Mevlevî irfanına özgü aşk–cezbe, semâ, zikir ve muhabbet temaları öne çıkar. Dili sade olup ilahi ve gazellerinde lirizm ile tasavvufî duyarlık dengelidir. Müstakil bir dîvânı tespit edilememiş, şiirleri daha çok Mevlevî mecmû'alarında ve ayin–ilahi repertuvarlarında dağınık hâlde yer almıştır (Ergun, 1942–1943). Mecnû'ada 1 şiiri bulunmaktadır.

2.3.43. Bahâî (Küfrî Hasan Çelebi)

Bahâî mahlasıyla tanınan ve kaynaklarda Küfrî-i Bahâyî olarak da anılan şairin asıl adı Hasan'dır. İstanbul'da doğduğu bilinen şairin doğum tarihi tespit edilememiştir. XVII. yüzyılda yaşamış olup 1071 Safer'inde (Ekim 1660) İstanbul'da vefat etmiştir (Akbar, 1996: 351; Ekinci, 2018: 1565).

Şiirlerinde çoğunlukla Bahâî mahlasını kullanan şair, hiciv ve mizaha meyilli üslubu ve yer yer sert söyleyişi sebebiyle Küfrî lakabıyla tanınmıştır (Ekinci, 2014).

Son araştırmalar şairin şiirlerinin Dîvân-ı Hezliyyât adıyla bilinen ve günümüzde altı nüshası tespit edilen bir eserde toplandığını ortaya koymuştur. Hacım itibarıyla bir divançe görünümündeki bu eser, kaynaklarda “divan” adıyla kaydedilmektedir (Ekinci, 2014, 2016, 2018, 2013/2020). Mecnû'ada Bahâî'ye ait 1 şiir bulunmaktadır.

2.3.44. Bahrî

XVI. yüzyıl şairlerinden olan Bahrî hakkında ayrıntılı biyografik bilgiler sınırlı olup mevcut çalışmalar daha çok Bahrî Dîvânı üzerinde yoğunlaşmıştır. Klasik gazel üslûbunu başarıyla kullanan şair, musammat yapıları ve lirizmiyle dikkat çekerken yer yer hiciv unsurlarına da yer verir. Başlıca eseri, günümüzde çeşitli tez ve incelemelerde ele alınan Bahrî Dîvânı'dır (Stojanovska, 2015). Mecnû'ada 1 şiiri bulunmaktadır.

2.3.45. Çelebi Halife Cemâleddîn Halfetî

Halfeti menşeli olan Çelebi Halife Cemâleddîn Halfetî, Halvetî geleneğın önde gelen simalarından biri olarak irşad faaliyetleriyle tanınır. Tasavvufî öğretinin kavramsal çerçevesini teşkil eden tevhid, fenâ ve seyr u sülûk gibi temaları didaktik ve remizli bir dille işler. Zikir ve riyâzet vurgusu belirgindir. Şiir ve mektuplarının yanı sıra Halvetî uygulamalarını konu alan bazı risaleleri bulunduğu kaydedilmektedir (Cunbur, 1994). Mecnû'ada 1 şiiri bulunmaktadır.

2.3.46. Dervîş Çelebi

“Dervîş Çelebi” adıyla klasik şuarâ tezkirelerinde veya müstakil biyografik kaynaklarda güvenle eşleştirilebilecek bir şahıs tespit edilememektedir. Bu adın, mecmû‘alarda yaygın biçimde kullanılan tasavvufî bir lakap/ünvan olduğu anlaşılmaktadır. Mecmû‘adaki gazelinde Mevlevîlik ve semâ kültürü açık biçimde öne çıkmakta; ney, Mesnevî ve Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî göndermeleri etrafında şekillenen didaktik ve irşadî bir söyleyiş dikkat çekmektedir. Şiirin, Mevlevî muhitlerde dolaşımda olan manzumelerle tematik paralellik arz ettiği, ancak şaire ait müstakil bir dîvân veya risâleye dair güvenilir bir kaydın bulunmadığı görülmektedir. (Akpınar, 2015, s. 96–97). Mecmû‘ada 1 şiiri bulunmaktadır.

2.3.47. Dîvâne

Mecmû‘ada yer alan ilâhîde “Bize dirler Dîvâne” ifadesindeki Dîvâne kelimesi mahlas olarak değerlendirilebilse de eldeki mecmû‘a kaydında ve klasik biyografik kaynaklarda bu mahlası taşıyan şairi belirli bir şahısla kesin biçimde eşleştirmeye imkân veren ayırt edici bir bilgiye (isim, nisbe, şehir, tarikat mensubiyeti vb.) rastlanmamıştır. Dolayısıyla ilgili kelimenin genel bir kullanım olabileceği de kuvvetli bir ihtimal dahilindedir. Her itimale karşı mahlas olarak değerlendirildiğinde ise ilgili şairin Mecmû‘ada 1 şiiri bulunmaktadır.

2.3.48. Edirneli Levnî

Asıl adı Abdülcelil Çelebi olan Edirneli Levnî, XVIII. yüzyıl başlarında yaşamış, Lâle Devri’nin önde gelen nakkaşlarından biridir. Edirne kökenli olup sanat hayatını büyük ölçüde III. Ahmed devrinde sürdürmüştü; özellikle Sûrnâme-i Vehbî için hazırladığı minyatürlerle tanınmıştır. Levnî’nin şairliği, müstakil bir divanla değil, çeşitli mecmû‘alarda yer alan sınırlı sayıdaki manzumeleri üzerinden izlenebilmektedir. Bu şiirlerde nükteli söyleyiş ve hafif üslup dikkat çeker (Yalçın, 2003). Mecmû‘ada 1 şiiri bulunmaktadır.

2.3.49. Fenâ’î Mehmed Efendi

Fenâyî mahlasıyla tanınan şairin asıl adı Mehmed olup kaynaklarda Cennet Efendi, Cennet Mehmed Efendi ve Fenâyî Cennet Mehmed Efendi adlarıyla da anılmaktadır. İstanbul’un Tophane semtinde doğduğu kabul edilen şairin doğum tarihi

kesin olarak bilinmemekle birlikte, 25 Cemâziyelâhir 1075 / 12 Ocak 1665 tarihinde, yaklaşık doksan yaşında vefat ettiği kaydedilmektedir. Bu bilgiye dayanarak XVI. yüzyılın son çeyreğinde doğduğu anlaşılmaktadır (Yıldız, 2002, s. 10–11). Fenâyî, Aziz Mahmûd Hüdâyî'nin halifelerinden olup Celvetiyye tarikatına mensuptur. Arapça ve Farsçaya vakıftır. (Yıldız, 2002, s. 14–15). Şairin müstakil bir Dîvân'ı bulunmaktadır. Fenâyî'nin şiirleri tasavvufî muhtevalı olup fenâ, mahviyet ve kulluk temaları etrafında şekillenmektedir. Mecnû'ada Fenâyî'ye ait 1 şiir yer almaktadır.

2.3.50. Figânî (ö. 1532/33)

XVI. yüzyılın tanınmış hiciv şairlerinden olan Figânî'nin hayatına dair bilgiler tezkire ve biyografik derlemelere dayanır. Kaynaklarda özellikle keskin hicivleriyle şöhret bulduğu ve Sadrazam İbrahim Paşa'yı hedef alan bir hicvin ardından idam edildiği rivayet edilir. Siyasî ve sosyal hicivleriyle dikkat çeken şair, sert taşlama, ince nükte, kinaye ve mübalağa unsurlarını yoğun biçimde kullanır. Hicivde cesur söyleyişi ve keskin diliyle devrinin önde gelen temsilcilerinden kabul edilir. Tam bir Dîvân nüshası günümüze ulaşmamış, şiirleri mecmû'alar ve çeşitli derlemelerde dağınık hâlde korunmuştur (Karahana, 1996, C.13, s.57-58; Köksal, 2020;). Mecnû'ada 1 şiiri bulunmaktadır.

2.3.51. Gafûrî (Şeyh Mahmûd Gafûrî Efendi) (ö. 1078/1667–68)

Asıl memleketi Gelibolu olan Şeyh Mahmûd Gafûrî Efendi, İstanbul'da tahsil görmüş, Celvetî yoluna girmiş, Üsküdar Hüdayî Tekkesi'nde postnişinlik yapmış ve Sultan Mehmed Han Camii'nde cuma şeyhliğinde bulunmuştur. 1078/1667–68 yılında vefat etmiştir. İlahî ve gazellerinde Celvetî neşveyi öne çıkarır; zikir, muhabbet ve mürşide intisap temalarını remizli fakat sade bir dille birleştirir. (Aksoyak, 2013). Mecnû'ada 1 şiiri bulunmaktadır.

2.3.52. Gazâlî

Gazâlî" mahlası, klasik Türk edebiyatında birden fazla şair tarafından kullanıldığından, OE_YZ_1613'teki "Gazâlî" kaydının hangi şahsa ait olduğunu kesin olarak tespit etmek mümkün değildir. Nitekim aynı mahlası taşıyan farklı şairlere dair müstakil maddeler bulunmakta; bu durum, tek bir mecmû'a kaydını biyografik olarak

eşleştirmeyi güçleştirmektedir. Bu sebeple şairin hayatı, yaşadığı yer ve eserleri hakkında teyitli bir hüküm kurulmamıştır. Mecmû'ada 1 şiiri bulunmaktadır.

2.3.53. Gubârî (Abdürrahman Gubârî, ö. XVI. yy.)

Asıl adı Abdürrahman olan Gubârî, Akşehirlidir. İlk tahsil yıllarında Kınalızâde Ali Çelebi'ye intisap etmiş, ardından Nakşibendî tarikatına sülûk ederek uzun süre riyâzet ve mücâhede ile meşgul olmuştur. H. 944/M. 1537–1538 yıllarında hacca giderek Mekke'de uzun müddet kaldığı, dönüşünde Sultan Bayezid'in oğluna hocalık yaptığı kaydedilmektedir. Kanûnî Sultan Süleyman'ın Irakeyn seferi sırasında şiirler söylediği anlaşılan Gubârî, Mustafa Sultan çevresiyle ilişkisi sebebiyle dönemin ilmî ve edebî muhitlerinde tanınmıştır. Şehzade Bayezid vakası dolayısıyla Yenihişar'da bir müddet hapsedilmiş, bilâhare Kanûnî'nin affına mazhar olmuştur. İnce nükteye dayalı söyleyişi, sağlam gazel tekniği ve rindâne üslubuyla temayüz eden şairin şiirlerinde telmih ve hikmet unsurları belirgindir; Sürûrî'nin kendisine nazire yazmış olması, Osmanlı dîvân şiiri içindeki konumuna işaret eder. Müstakil bir dîvânının tam hâliyle ele geçmediği, şiirlerinin daha çok mecmû'alar aracılığıyla günümüze ulaştığı anlaşılmaktadır (Tarlan, 2012, s. 127–129). Mecmû'ada 1 şiiri bulunmaktadır.

2.3.54. Günehkârî

Günehkârî mahlaslı şair hakkında klasik tezkirelerde müstakil bir biyografik kayıt bulunmamakla birlikte, şaire ait Dîvân, günümüze ulaşan nüshalar üzerinden tenkitli metin hâlinde yayımlanmıştır. Şairin hayatına dair bilgiler büyük ölçüde eserindeki şiirlerden ve mecmû'a kayıtlarından hareketle değerlendirilmektedir. Şiirinde nefis muhasebesi, pişmanlık, af ve merhamet talebi ekseninde şekillenen bir söyleyiş öne çıkar; yalın hikmet cümleleri, didaktik vurgu ve tasavvufî kavram alanına yaslanan bir üslup dikkat çeker (Bilge, 2008). Mecmû'ada 1 şiiri bulunmaktadır.

2.3.55. Halîlî (Diyarbakırlı Halîlî / Mevlânâ Halîlî) (ö. 890/1485)

Fatih Sultan Mehmed devri şairlerinden olan Halîlî, kaynakların büyük çoğunluğunda “Diyarbakırlı” olarak kaydedilmekte; Latîfî tezkiresinde ise memleketi “Diyarbakır vilâyetinden Bitlis” şeklinde belirtilmektedir. Ömrünün son yıllarında İznik'te bir zaviye yaptırdığı ve “Şeyh-i Hankah” sıfatıyla irşad faaliyetinde

bulunduğu, 890/1485 yılında İznik'te vefat ettiği kaydedilir. Halilî'nin edebî şahsiyeti, tasavvufî yönü ağır basan şiirleriyle şekillenmiş olup gazellerinde yer yer Nesîmî tesiri dikkat çekmektedir. Şair denince başta, yazılış tarihi 876/1472 olarak bilinen Firkat-nâme adlı eseri gelmektedir (Kavaklıyazı, 2015). Mecnû'ada 1 şiiri bulunmaktadır.

2.3.56. Hamdî

“Hamdî” mahlası klasik şiirde sık kullanılan bir mahlas olduğu için birçok şairde görülmekle birlikte, mecnû'ada yer alan şiirin varyantının Ergun'un Türk Musikisi Antolojisi'nde (1942-1943; C. 1-2, s. 359) Hamdî'ye ait şiirle birebir örtüşmesi, OE_YZ_1613'teki Hamdî'nin aynı şair olduğunu göstermektedir. Klasik tezkirelerde bu Hamdî'ye dair uzun bir biyografi yoktur; mevcut bilgiler, onun klasik tarzda yazan, orta dil seviyesine sahip, tasavvufî ve hikemî temalara yönelen bir şair olduğuna işaret eder. Ergun'un aktardığı şiir varyantları Hamdî'nin âşıkâne-tasavvufî ve yer yer didaktik bir üsluba sahip olduğunu, kısa kıt'a ve dörtlük tarzı şiirlere yatkın bulunduğunu, sade mazmunlar ve hikmet, muhasebe-i nefis, dünya-fanilik karşıtlığı gibi temalar etrafında dolaştığını gösterir. Müstakil dîvân kaydı henüz tespit edilememiştir. Ergun'un neşrinde şiir 5 beyit, OE_YZ_1613 mecnû'asında ise 7 dörtlük olarak geçmekte ve bu durum Hamdî'nin mecnû'a geleneği içinde sık dolaşan şairlerden biri olduğunu ortaya koymaktadır (Ergun, 1942-1943). Mecnû'ada 1 şiiri bulunmaktadır.

2.3.57. el-Hasan

Mecnû'ada şairin adı başlıkta yalnız “el-Hasan, sellemehü'l-lâhü te'âlâ” şeklinde geçmektedir. Kimliği tam olarak tespit edilememiştir. Mecnû'ada 1 şiiri bulunmaktadır.

2.3.58. Hasan Sezâyî (1671–1756)

Eskişehirli Mevlevî şeyhi ve şair olan Hasan Sezâyî eğitimini tasavvufî çevrelerde tamamlamış, Mevlevîliğin irşad faaliyetleri içinde temâyüz etmiş ve 1756'da vefat etmiştir. Şiirlerinde Mevlevî zevki ve cezbe hâli belirgin olup lirizm ile hikemî söyleyişi dengeler; aruzun yerleşik kalıplarını titizlikle kullanarak ilahi ve gazel türlerinde tasavvufî aşk, fenâ-bekâ ve seyr u sülûk temalarını işler. Başlıca eseri Sezâyî Dîvânı'dır (Özuygun, 1999). Mecnû'ada 1 şiiri bulunmaktadır.

2.3.59. İşretî (Mustafa, ?–1566)

Asıl adı Mustafa olan İşretî'nin doğum tarihi bilinmemekle birlikte Yenişehir'da doğduğu, Hasköy'de kadılık yaptığı ve Şehzade Bayezid'in has meclisine girerek onun yakın çevresinde yer aldığı kaydedilir; şehzadenin ölümünün ardından çeşitli itham ve iftiralara maruz kalmış ve 1566'da vefat etmiştir. XVI. yüzyıl dîvân şiiri zemininde yetişen şair, Şehzade Bayezid çevresine intisabı sebebiyle özellikle medhiye ve saray/shenzade muhitine yönelik manzumeleriyle tanınır; dili klasik dîvân üslûbuna uygun olup mazmun kadrosu dönemin genel beğenisiyle uyumludur. İşretî'nin mürettep bir dîvânı bulunmayıp hakkında verilen özet bilgilere göre şiirleri çeşitli mecmû'alarda dağınık hâlde yer almakta ve daha çok mecmû'a tanıklıklarıyla bilinen bir isim olarak anılmaktadır (Donuk, 2020). Mecmû'ada 1 şiiri bulunmaktadır.

2.3.60. İzzet

Mecmû'ada yer alan şiirin nazım şekli türkû, vezni 4+4=8'li hece, dili ve söyleyişi ise belirgin biçimde halkî–tekke karakterlidir. Bu özellikler, mecmû'adaki İzzet mahlaslı şairin klasik dîvân üslubunda eser veren Yenişehirli Müftü İzzet (ö. 1195/1781) başta olmak üzere diğer dîvân şairi İzzet'lerle aynı kişi olmadığını açıkça göstermektedir. Şiirde tekrar yapıları, sade mazmunlar ve doğrudan lirizm öne çıkmakta; tema âşıklık ve ilahî sevgi etrafında şekillenmektedir. Mecmû'ada tespit edilen bu türkû dışında şaire ait müstakil bir dîvân, cönk veya derleme kaydı bulunmamaktadır; mevcut bilgi yalnızca mecmû'a tanıklığıyla sınırlıdır. Mecmû'ada 1 şiiri bulunmaktadır.

2.3.61. Koca Râğîb Paşa (1698–1763)

İstanbul'da doğan Koca Râğîb Paşa, çeşitli devlet görevlerinin ardından III. Osman ve III. Mustafa dönemlerinde sadrazamlığa kadar yükselmiş, 1763'te vefat etmiştir. Lâle Devri sonrasında hikemî söyleyişe yaslanan veciz, siyasî ve toplumsal gözlem yüklü bir üslûp geliştirmiş, belâgat ve nükte gücüyle temayüz etmiştir. Başlıca eseri Dîvân-ı Râğîb olup mensur mektupları ve bazı risâleleri de edebî zevkini yansıtır (Demirbağ, 1999). Mecmû'ada 1 şiiri bulunmaktadır.

2.3.62. Kudsî

Şumnulu bir Kâdirî şeyhi olan Kudsî hakkında klasik tezkirelerde müstakil ve bağımsız bir biyografik maddeye rastlanmamaktadır. Şairin Kâdirîliğin Rûmiyye koluna mensup olduğu ve Şumnu kökenli bulunduğu bilgileri, tek nüshası günümüze ulaşan dîvânının yer aldığı mecmûanın baş kısmındaki tarikat silsilesinden anlaşılmaktadır. Bu durum, Kudsî'nin biyografisinin doğrudan kendi eserinden hareketle kurulmasını zorunlu kılmaktadır. Şiirlerinde fenâ, bekâ, tevhid, seyr u sülûk, mürşid-mürîd ilişkisi ve dervîşâne tavır gibi tasavvufî kavramlar belirgin olup söyleyişi sade ve öğretici bir nitelik taşır; ilâhî ve gazel türlerinde lirizmi irşadî bir üslupla birleştirir. Kudsî'ye nispet edilen tek eser, başka bir yazma nüshası tespit edilemeyen ve tamamı bir mecmûa içinde muhafaza edilen Kudsî Dîvânı'dır. Şairin hayatı, şahsiyeti ve edebî yönüne dair mevcut bilgiler bütünüyle bu dîvân merkezli incelemeye dayanmaktadır (Kılıç, 2010). Mecmû'ada 1 şiiri bulunmaktadır.

2.3.63. Kul-oğlu

Mecmû'ada “Kul-oğlu” şeklinde kaydedilen şair, modern araştırmalarda Halvetiyye'nin Ahmedîyye koluna bağlı Uşşâkiyye çevresinde yer alan Şeyh Hacı İlyas (Kuloğlu İlyas) ile ilişkilendirilir; özellikle Dîvân-ı Hümâyûn ve Dîvân-ı Mesâbîh nüshalarındaki ferağ/serlevha kayıtlarında müellif adının “el-Hâcî İlyâs / Şeyh Hacı İlyas” biçiminde açıkça yer alması, adın “İlyas” olduğunu teyit eden en doğrudan delildir (Taş, 2013). Kuloğlu İlyas'ın tasavvufî-didaktik şiir dili, zühd-nefis terbiyesi-irşad ekseninde şekillenir; eserleri arasında Etvâr-ı Seb'a, Bağ-ı Behişt, Silsile-nâme, Dîvân-ı Mesâbîh, Mevlid-i Nebî ve Dîvân-ı Hümâyûn zikredilir (Yapıcı, 2022). Şairle ilgili bazı eski kaynaklarda adının “Mustafa” diye yanlış verildiği de ayrıca not edilmiştir (Taş, 2013). Mecmû'ada 1 şiiri bulunmaktadır.

2.3.64. Lâmekânî Hüseyin Efendi (ö. 1624/25)

Rumeli'de doğan Lâmekânî Hüseyin Efendi, genç yaşta Bayramî-Melâmî kutbu kabul edilen Hasan Kabâdûz'a intisap etmiş, İstanbul'da Şah Sultan Camii civarında sohbet ve irşadla meşgul olmuş, 1034/35'te vefat etmiştir. XVII. yüzyılda vahdet-i vücûd düşüncesinin önemli temsilcilerinden kabul edilen Lâmekânî, şiir ve risalelerinde vahdet-i vücûd, fenâ-bekâ, seyr u sülûk, insan-ı kâmil ve mârifet gibi konuları sade-orta seviye bir dille ve güçlü tasavvufî remizlerle işler. Dîvân,

Vahdetnâme, Risâle-i Vahdet ve Esrâr-nâme gibi eserlerinde amelî ve nazarî tasavvuf meselelerini bir araya getirir (Çakmaktaş, 2018; Tuğluk, 2014). Mecnû'ada 1 şiiri bulunmaktadır. Mecnû'ada “Lâ-yü'rafü kâ'ilehû” başlığıyla geçmesine rağmen şiirin Lâmekânî'ye ait olduğu kaynak karşılaştırmasıyla kesinleşmiştir.

2.3.65. Merkez Efendi (Mûsâ b. Muslihuddîn, 1463–1552)

Denizli-Buldan'da doğan, İstanbul'da vefat eden Merkez Efendi, Halvetiyye'nin Sünbülüyye koluna mensup olup tıp ve irşad faaliyetleriyle tanınmıştır. Hikmetli söz ve öğüt merkezli tasavvufi söyleminde zühd ve rızâ kavramlarını sade ve öğretici bir dille öne çıkarır. Menkıbevi risâleler ve tıbbî metinlerle anılan Merkez Efendi'nin şiirleri mecnû'alar ve tarikat literatüründe dağınık hâlde kayıtlıdır (Sertoğlu, 2007). Mecnû'ada 1 şiiri bulunmaktadır.

2.3.66. Muhîî (d. 960/1553 – ö. ?/?)

XVI. yüzyıl Hurûfî şairlerinden olan Muhîî, doğum tarihini *Keşf-nâme* adlı eserinde açıkça 960/1553 olarak kaydetmiştir (Millet Kütüphanesi, Ali Emîrî Şer'îyye, nr. 1356, vr. 54b). Muhîî'nin ölüm tarihi kesin olarak tespit edilememiştir. Arşî'nin (ö. 1030/1621) Muhîî için yazdığı bilinen mersiye, onun 1621'den önce vefat etmiş olduğunu göstermekteyse de, bu bilgi tarih belirtmediğinden ölüm yılı kesinleştirilememektedir (Usluer, 2013/2020).

Muhîî, Hurûfî geleneğe mensup bir tekke şairidir. Şiirlerinde ve mensur eserlerinde Hurûfî terminoloji, harf–sayı sembolizmi, vahdet-i vücûd anlayışı ve Fazlullah-ı Esterâbâdî merkezli inanç sistemi belirgin biçimde yer alır. Bilinen eserleri Dîvân, Kısmetnâme (mesnevî) ve *Keşf-nâme*'dir. Muhîî'nin edebî kimliği ve Hurûfî düşünce içindeki yeri, özellikle Dîvân'ı üzerinden değerlendirilmiştir (Şahin, 2022). İncelenen mecnû'ada Muhîî'ye ait 1 şiir bulunmaktadır.

2.3.67. Murad Han (Sultan III. Murad, 1546–1595)

Osmanlı padişahlarından III. Murad, şiirlerinde “Murâdî/Murad Han” mahlasını kullanmış, saray çevresine yönelik na't ve münâcâtlarında sanatlı bir üslup, musammatlarında ise klasik mazmunları işlemiştir. Şiirleri Murâdî Dîvânı adıyla tenkitli metin hâlinde yayımlanmıştır (Kırkkılıç, 2015). Mecnû'ada 1 şiiri bulunmaktadır.

2.3.68. Münîrî Gülşenî

II. Bayezid devri şairlerinden olan Münîrî Gülşenî, Gülşeniyye tarikatına mensup bir mutasavvıf-şairdir. Dîvânı yayımlanmış olup ilâhî-gazel çizgisinde Gülşenî meşrebi yansıtır; vahdet-i vücûd, mürşid sevgisi ve tasavvufî aşk temel temalardır. Mektupları ve menkıbelerle Gülşenî çevresiyle de tanınır (Ersoy, 2017; Koç & Tanrıverdi, 2014; Konur, 2000). Mecmû'ada 1 şiiri bulunmaktadır.

2.3.69. Nâdirî

Asıl adı Abdülganî b. Abdüllatif olan Gânî-zâde Nâdirî, İstanbul doğumlu olup ailesi aslen Bolu'nun Gerede kazasındandır. İyi bir medrese eğitimi görmüş, çeşitli medreselerde müderrislik ve kadılık yapmış, Anadolu kazaskerliği görevine kadar yükselmiş, tasavvufa intisap ettikten sonra Bursa'daki Zeynîler Zaviyesi'ne defnedilmiştir (Külekçi, 1985). Klasik dîvân mazmunlarını tasavvufî remizlerle ve hikemî söyleyişle birleştiren Nâdirî, orta-ağır dil seviyesiyle sanatlı gazeller kaleme almıştır. Dîvânı, Şehnâme'si ve Ravzatü'l-İnşâ gibi eserleri hem şair hem nâsir kimliğini ortaya koymuştur (Külekçi, 1985; Tuğalan, 2019). Mecmû'ada 1 gazeli bulunmaktadır.

2.3.70. Nakşî Akkirmanî (İbrâhîm)

Mecmû'ada “Nakşî Akkirmanî (İbrâhîm)” adıyla kaydedilen şair, Akkirman nisbesiyle tanınan tasavvufî şiir geleneği içinde değerlendirilebilir; şiirinde tevhid ve seyr ü sülûk hattı, mürşide teslimiyet, nefis terbiyesi ve zikir eksenli bir söyleyişle, sade-orta dilli bir tasavvuf dili kurduğu görülür. Nakşî-i Akkirmânî'ye nispet edilen şiirler, farklı yazma nüshalara dayanılarak bir “dîvân” derlemesi içinde neşredilmiştir (Seyithanoğlu, 2024). Ayrıca güfte mecmû'aları üzerine yapılan bir çalışmada da Nakşî kaydı ilgili yerlerde zikredilmektedir (bk. Gülmez, 2022, s. 95–96). Mecmû'ada 1 şiiri bulunmaktadır.

2.3.71. Nazmî (Şeyh Muhammed Nazmî, ö. 1677)

1032/1622'de İstanbul'da doğan Şeyh Muhammed Nazmî Efendi, Trabzonlu Ramazan Efendi'nin oğludur. İyi bir medrese ve tasavvuf eğitimi almış, Şa'bânî tarikatı silsilesinde şeyhlik makamına kadar yükselerek 17. yüzyıl Osmanlı tasavvuf çevresinin önemli şeyh-şairlerinden biri hâline gelmiştir (Türer, 1986). Tevhid, fenâ–

bekâ, zühd ve mürşid–mürîd ilişkisi eksenindeki yoğun tasavvufî söyleyişi, sade-orta dilli ve sağlam aruz kullanımıyla dikkat çeker. Şiirleri çeşitli mecmû‘alarda ve tasavvufî eserlerde dağınık hâlde yer almakta, açıkça mürettep bir dîvândan söz edilmemektedir (Türer, 1986). Mecmû‘ada 1 şiiri bulunmaktadır; bu şiir, Türer’in makalesinde tam metin hâlinde verdiği “Derûn-ı ‘âşîka hâlet-fezâdur halka-i tevhîd” matla‘lı gazelle örtüşmektedir.

2.3.72. Rahmî (Bursalı)

XVI. yüzyıl Bursa çevresinin dîvân şairlerinden olan Bursalı Rahmî’nin hayatına dair bilgiler kendi dîvânı ve neşir girişlerinden derlenmektedir. Klasik aşk ve rindâne tonları ahlâkî ve öğütleyici vurgularla birleştiren şair, aruzun yaygın kalıplarını temiz dil ve dengeli mazmun kullanımıyla uygular. Başlıca eseri Bursalı Rahmî Dîvânı’dır (Erdoğan, 2017). Mecmû‘ada 1 şiiri bulunmaktadır.

2.3.73. Senâyî (Hasan Şâbânî)

Şâbânîyye çevresiyle irtibatlı bir mutasavvıf-şair olan Senâyî, şiirlerinde tevhid, mürşid–mürîd ilişkisi ve nefis terbiyesi temalarını sade Türkçe ve didaktik bir söyleyişle işler. İlahilerinde musiki ve ritim duygusu belirgindir. Dîvân-ı İlâhiyyât adlı eseri tenkitli neşir olarak yayımlanmıştır (Tatcı, 2013). Mecmû‘ada 1 şiiri bulunmaktadır.

2.3.74. Surûrî (Emir)

Edirneli Emir Surûrî, XVI. yüzyılda yaşamış, farklı dillerde şiir söyleme kudreti ve mesnevîleriyle tanınmış bir şairdir. Alegorik-didaktik mesnevî geleneğinde güçlü olup söz sanatlarına hâkimiyeti ve Arapça-Farsça unsurların zenginliğiyle dikkat çeker. Gülşen-i Envâr, dil-belâgat risaleleri ve çok dilli Dîvân-ı Eş‘âr başlıca eserleridir (Alamdari, 2020). Mecmû‘ada 1 şiiri bulunmaktadır.

2.3.75. Şemsî (Şemseddin Sivâsî) (1520–1597)

1520’de Sivas’ta doğan, 1597’de yine Sivas’ta vefat eden Şemseddin Sivâsî, Halvetiyye’nin Şemsiyye kolunun pîri olup medrese tahsili görmüş, vaaz ve irşad faaliyetlerini Sivas merkezli yürütmüş ve geniş bir mürid halkasına ulaşmıştır. Dîvân şiiri kalıplarını tarikat söyleyişiyle birleştirerek ilahî aşk, mürşide bağlılık, tevhit ve nefis terbiyesi ana temalarını işler. Dili ve üslûbu sadelik ile musikî duyusu arasında

dengelidir, aruzu sağlam kullanır (Süer, 2015; Toparlı, 2015). Mecnû'ada 1 şiiri bulunmaktadır.

2.3.76. Şems-i Tebrîzî (ö. 1247/48?)

Asıl adı Şemsüddîn Muhammed b. Alî b. Melikdâd Tebrîzî olan Şems-i Tebrîzî, 582 (1186) yılı civarında Tebriz'de doğmuştur (Eflâkî, II, s. 189; Ceyhan, 2010, s. 511). Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî'nin sohbet şeyhi olarak Mevlevî düşüncesinin teşekkülünde belirleyici bir rol oynamıştır (Ceyhan, 2010, s. 513).

Şems-i Tebrîzî'nin bilinen müstakil bir telif eseri yoktur; ona nispet edilen Makâlât, sohbetlerinin müridleri tarafından derlenmesiyle oluşmuştur (Ceyhan, 2010, s. 515). 645/1247 yılında vefat ettiği kabul edilmektedir (Ceyhan, 2010, s. 514). Mecnû'ada Şems-i Tebrîzî adına kayıtlı 1 şiir bulunmaktadır.

2.3.77. Şeyh Mahmûd Şebüsterî (1288–1340)

Tebriz yakınlarındaki Şebüster'de doğan ve İlhanlılar devrinde yaşayan Şeyh Mahmûd Şebüsterî, Kübreviyye çevresiyle irtibatlı olup düşüncesinde vahdet-i vücûd çizgisi merkezi konumdadır. Kısa fakat yoğun simgesel dili, remizler, soru–cevap örgüsü ve tasavvufî kavramların sistematik kullanımıyla temayüz eder. Farsça Gülşen-i Râz mesnevîsi başyapıtı olup çok sayıda şerh geleneği doğurmuştur (Ardıç, 2012; Mustafaoğlu, 1999). Mecnû'ada 1 şiiri bulunmaktadır.

2.3.78. Şeyhî (Abdûlmecîd Sivâsî) (971/1563–1049/1639)

Asıl adı Abdûlmecîd olan ve şiirlerinde Şeyhî mahlasını kullanan Abdûlmecîd Sivâsî, 971/1563 yılında Tokat'ın Zile kazasında doğmuş, 1049/1639'da İstanbul'da vefat etmiştir. Halvetiyye tarikatının Şemsiyye–Sivâsiyye kolunun önde gelen isimlerinden olup Şemseddin Sivâsî'nin yeğeni ve halifesidir. Zâhirî ilimlerde iyi bir tahsil gördükten sonra tasavvuf yoluna intisap etmiş, Merzifon ve Zile'de irşad faaliyetlerinde bulunmuş, daha sonra Sivas'ta Şemsî Dergâhı'nda postnişîn olmuştur. Sultan III. Mehmed'in davetiyle İstanbul'a giderek Ayasofya, Şehzade ve Sultan Ahmed camilerinde vaazlar vermiş, Kadızâdeliler–Sivâsîler tartışmalarında tekke çevresinin başlıca temsilcilerinden biri olmuştur. Şiirlerinde ilâhî aşk, tevhid, nefis terbiyesi ve irşad temaları belirgin olup didaktik ve sade bir üslûp benimser. Başta Dîvânçe (Dîvân-ı İlâhiyyât) olmak üzere Mesnevî şerhleri ve tasavvufî–ilmî

risalelerden oluşan geniş bir külliyata sahiptir. Mecmû‘ada 1 şiiri bulunmaktadır (Ay, 2014; Erdoğan, 2014/2020; Gündoğdu, 2000; Toparlı, 1984, 2015).

2.3.79. Şeyh-zâde Efendi

Klasik kaynaklarda “Şeyh-zâde” unvanını taşıyan birden çok kişi bulunduğundan OE_YZ_1613’te geçen Şeyh-zâde Efendi kaydını belirli bir tarihî şahsiyetle kesin olarak eşleştirmek mümkün değildir. “Şeyh-zâde” ibaresi Osmanlı kullanımında genellikle bir şeyhin oğlu/şeyh ailesine mensup kimse anlamına geldiğinden, kaydın tarikat çevresiyle irtibatlı bir şaire işaret ettiği anlaşılır. Mecmû‘adaki şiirde vahdet, fenâ, cezbe, lâ-mekân ve harf/sembol dili (elif-dâl-bâ) gibi tasavvufi kavramların yoğunluğu dikkat çekmekte olup bu değerlendirme yalnızca mecmû‘a tanıklığına dayanmaktadır. Mecmû‘ada 1 şiiri bulunmaktadır..

2.3.80. Tâlibî

XVI. yüzyıl Anadolu sahası şairlerinden olan Tâlibî, mecmû‘alar ve dîvân nüshalarından tanınır. Didaktik-tasavvufi üsluba sahip olup aruzun hâkim kalıplarında akıcı söyleyiş, hikemî ton ve öğüt içerikli fikirler öne çıkar. Başlıca eseri, inceleme ve tenkitli metin olarak yayımlanan Tâlib Dîvânı’dır (Gezer Şahin, 2009). Mecmû‘ada 1 şiiri bulunmaktadır.

2.3.81. Usûlî (ö. 1538)

Asıl adı Mahmûd olan Usûlî, XVI. yüzyılın ilk yarısında yaşamış, klasik üslubun kudretli isimlerinden biridir. Gazelde sehl-i mümteni’ye yaklaşan sade söyleyişi, güçlü mazmun ekonomisi ve anlam derinliğiyle dikkat çeker. Usûlî Dîvânı, M. İsen tarafından neşredilmiştir (İsen, 2020). Mecmû‘ada 1 şiiri bulunmaktadır.

2.3.82. Üftâde (Şeyh Mehmed, 1490–1580)

Bursa’da doğup yine Bursa’da vefat eden Üftâde, Celvetiyye tarikatının kurucu şahsiyetidir ve Aziz Mahmud Hüdâyî’nin mürididir. Bursa merkezli irşadıyla geniş bir tesir halkası oluşturmuş, zühdi ve irfânî ton taşıyan manzumelerinde vecd, tevekkül, fakr ve rızâ kavramlarını yalın bir lirizmle işlemiş, hece ve aruz veznini birlikte kullanmıştır. Dîvân ve Vâkı‘ât-ı Üftâde başlıca eserleri arasındadır (İlhan, 2020; Tıncı & Yıldız, 2005). Mecmû‘ada 1 şiiri bulunmaktadır.

2.3.83. Vahdetî (Dimetokalı, 17. yy)

Dimetoka asıllı bir mutasavvıf-şair olan Vahdetî, XVII. yüzyılda yaşamış olup adından da anlaşılacağı üzere vahdet-i vücûd merkezli bir söylem geliştirir; aşk-ı ilahî ve seyr u sülûk mertebeleri şiirlerinin ana eksenini oluşturur. Vahdetî Dîvânı üzerine tenkitli metin çalışmaları yapılmıştır (Öztürk, 2006). Mecmû'ada 1 şiiri bulunmaktadır.

2.3.84. Yahyâ Efendi (Taşlıçalı, 1495–1571)

Trabzon'da doğan, İstanbul'da vefat eden Taşlıçalı Yahyâ Efendi, Kanûnî Sultan Süleyman'ın sütkardeşi olması sebebiyle saray ve ilmiyede nüfuz sahibi olmuş, Halvetiyye muhitleriyle de irtibatlı bir şeyh-âlimdir. Şiirlerinde hikemî-didaktik tonu tasavvufî öğretiyile birleştirir; güçlü nesir örnekleriyle de tanınır. Dîvânı yanında mektupları ve risaleleri kaynaklarda zikredilir (Çavuşoğlu, 2023; Yıldız, 2020). Mecmû'ada 1 şiiri bulunmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. TRANSKRİPSİYONLU METİN

Bu bölüm mecmû'ada yer alan 330 şiirin yayınlanmış eserlerden bulunarak karşılaştırmalı transkripsiyonu ile mecmû'ada geçen diğer metinlerin transkripsiyonunu ihtiva etmektedir.

3.1. Metni Oluşturmada İzlenen Yöntem

1. Ölçü nedeniyle yapılması gereken eklemeler köşeli parantez içinde [ ] gösterilmiştir.
2. Metinden çıkarılması gerektiği düşünülen kısımlar ise normal parantez ( ) içinde verilmiştir.
3. Metin içerisinde okunamayan ve doğruluğundan şüphe duyulan kelimeler üç nokta [...] konularak ifade edilmiş, köşeli parantez içerisine alınmıştır ve (karalanmış-silik , sayfa dışında kalmış değilse) aslî şekilleri dipnotta belirtilmiştir.
4. Nüsha varak numaraları köşeli parantez “[ ]” içerisinde koyu puntoyla sayfanın sol tarafında yazılmıştır.
5. Şiirler mecmû'ada takip eden sıraya göre numaralandırılmıştır.
6. Şiirlerde tespit edilen vezin kusurları veya farklılıklar dipnotta gösterilmiştir.
7. Manzumelerin vezin ve ölçü bilgileri manzumenin baş kısmında verilmiştir.
8. Mecmû'ada yer alan şiirler, yayınlanmış dîvân, makale, tez gibi kaynaklardan taranmış olup ulaşılabilenler ile karşılaştırma yapılarak farklar dipnotta gösterilmiştir.
9. Manzumelerde geçen ayet ve hadis iktibasları italik yazılmış ve meallerine/anlamlarına dipnotta yer verilmiştir. Bazı ayet ve hadisler birden fazla şiirde geçtiği için bir kez gösterilip açıklanmıştır.
10. Şairlerin mahlasları koyu punto ile yazılmıştır.
11. Manzumelerin başlıkları koyu punto ile yazılmıştır.
12. Zarf fiil eki daima sert haliyle “-ip, -up” şeklinde yazılmıştır. Ör. gelüp, idüp.
13. Mecmû'adaki “kapalı e”ler her zaman “i” ile yazılmıştır. Ör. dir, vir.

14. Farsça vâv-ı ma'dûle “ v ” ile gösterilmiştir. Ör. h^vâce, h^vâb.
15. Elif-i maksureler “â” ile yazılmıştır. Ör. Muştafâ, Êsâ.
16. Aslı “ışk” şeklinde olan kelime, günümüzdeki şekliyle “aşk” olarak yazılmıştır.
17. Farsça ön ekler tire ile ayrılarak gösterilmiştir. Ör. bî-murâd.
18. Vâv-ı meçhuleler ise kısa ünlü ile gösterilmiştir. Ör. hoş.
19. Sert ünsüz benzeşmesi kuralına uyulmayarak manzumelerdeki aslî şekilleri ile yazılmıştır. Ör. itdüm.
20. Sert ünsüz ile başlayan kelimeler aynı şekilde yazılmıştır. Ör. tonuna.
21. Manzum olmayan bölümlere (ilaç tarifi, yemek tarifi, atasözü ...) numara verilmemiştir. Ancak onlar da MESTAP nesir tablosunda gösterilmiştir.
22. Bu çalışmada Kur'ân ayetlerinin mealleri için Diyanet İşleri Başkanlığının Kur'an-ı Kerim Meâlî (2012)'nin 22. baskısı esas alınmış olup atıflar “sûre, sûre sıra numarası / ayet numarası, Arapça metin, transkripsiyon ve meal” biçiminde verilmiştir.
23. Dipnotlar verilirken aynı mısra veya kelime grubuyla ilgili birbirinden farklı açıklamalar verilecekse birinci açıklamadan sonra iki taksim (//) işareti konup diğer açıklama hemen yanında verilmiştir.

Tablo 3.1. Transkripsiyon Alfabeti

ا, آ	a, ā, A, Ā	ض	ḏ, Ḑ, ž, Ž
ا, ا	a, e, ı, i, u, ü, A, E, I, Ī, U, Ü	ط	t, T
ب	b, p, B, P	ظ	z, Z
پ	p, P	ع	‘
ت	t, T	غ	ğ, Ğ
ث	s, S	ف	f, F
ج	c, ç, C, Ç	ق	k, K
چ	ç, Ç	ك	k, K, g, G, ñ
ح	h, H	گ	g, G
خ	h, H	ك	ñ
د	d, D	ل	l, L
ذ	z, Z	م	m, M
ر	r, R	ن	n, N
ز	z, Z	و	v, V (o, ö, u, ü, ü)
ژ	j, J	ه	h, H (a, e)
س	s, S	لا	la, lā
ش	ş, Ş	ی	y, Y (ı, i, î, ā)
ص	s, Ş	ء	‘

3.2. Transkripsiyonlu Metin

[Bismillāhirraḥmānirraḥīm]

1²

[Na‘t-ı Fevrî Efendi]

[Terkîb-i Bend]³

[Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün]

I

- [1b] 1. Ey Rasûl-i Hudâ-yı celle celâl
V'ey nebiyy-i müheymin-i müte‘âl
2. Ey tabîb-i kulûb-i kavm-i ‘alîl
Ey şefî‘-i zünûb-i fırka-i dâl
3. Ey beşîr-i ehâle-i îmân
V'ey nezîr-i gürûh-ı ehl-i dalâl
4. Sensin evvel bu bârigâha sebeb
Sensin âhîr bu kâr u bâra me‘âl
5. Hep yüzüñ şuyına yaradıldı
Baḥr ü ber şûr u selsebîl-i zülâl

² Mecmû‘anın ön kapak ve 1a sayfalarında düzensiz olarak bazı beyit ve tablolar bulunmaktadır. Okunabildiği kadarıyla burada verilmesi uygun görülmüştür:

[kapak sayfası] *Âkîl iseñ [...]*
[...] noḳsân [...]

Nâdir bulunur tıynet-i pâkîde kuşûr
Kem mâyeden eyler ne ki eylerse zuhûr

[1a] *[...] yolına tevḥîd ile tevḥîd ile*
İrmek için dergâhına tevḥîd ile tevḥîd ile
‘Aşkîñ şarâbın kim içer dünyâ vü ‘uḳbâdan geçer
‘Arş-ı maḳarrdan geçer tevḥîd ile tevḥîd ile
Ḥakdan olursa fetḥ-i bâb gide gönûlden irtiyâb
Keşf ola yetmiş biñ hicâb tevḥîd ile tevḥîd ile
[...] girelim yolında cânlar virelim
Ḥaḳḳıñ [...] tevḥîd ile tevḥîd ile
Ḳuloḡlunuñ bu ḥâbını geçer [...] sâ‘ati
Dâ‘im idelim tâ‘ati tevḥîd ile tevḥîd ile

³ Fevrî, *Dîvân*. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Revan Kitaplığı, No. 763, vr. 3b-7b.// Şiir, Terkîb-i Bend şeklindedir. (Ayrıca bk. Fevrî. 06 Mil Yz A 730.)

6. Saña ta'yîn olundı hulk-ı 'azîm
Saña taḥşîs olundı hûb-ı ḥisāl
- [2a]⁴ 7. Nûrsın yire düşmedi sāyeñ
Ḳanda olur saña şebîh ü misāl
8. Kef-i cûdiñ seḥāb-ı beyān-ı raḥmetdür
Aḳsa andan 'acep mi āb-ı zülāl
9. Keremiñ vahş u ṭayra şāmildür
Söyleyüp lûtfiñ umsa n'ola ğazāl
10. Nûrı yüziñden iḳtibās itdi
Ḥıdmetiñ itse tañ mı bedr-i hilāl
11. Olımaz lûtfuña şümûl kelām
İdemez hulkunu ihāṭa maḳāl
- [2b] 12. Zātiñ nice bilsün ehl-i 'uḳûl
Vaşfiñ nice itsün ehl-i ḥayāl
13. Ne özüñ fehm idüpdür ehl-i ḥired
Ne sözüñ derk idüpdür ehl-i kemāl
14. Hep anuñçündür bu ceng ü cedel
Hep anuñçündür bu ḳıl ile ḳāl
15. 'İlm ü faẓl u kitāb cümle senüñ
Bab-ı faşl u kitāb cümle senüñ

II

1. Dehr mestānedür ḥitābıñdan
Ayık içen dūrür şarābıñdan
2. Evvelin āḥirin ḳamu 'ilmiñ

⁴ Bu sayfada şiir dışında mühürler de bulunmaktadır (Ek 2). Cönklerle ilgili bir çalışmada buradaki mühürlerden birinin Şeyh İshak'a ait olduğu belirtilmiştir (Altınışık, 2023).

Bildi Һarf aňlayan kitābıñdan

- [3a] 3. Lā-mekānī mekānı seyr itdüñ
Turdugıñ gibi cāme ħābıñdan
4. Bī-başarlar görürdi gice yolun
Burķa‘ açdıķça mah-ı tābıñdan
5. Gözüñ uyur idi diliñ bīdār
Çok kemāl aňlanur bu ħābıñdan
6. Cümle aşĥābıñ içdi itdi vuzū’
Nice kez bir vuzū’uñ ābıñdan
7. Çah-ı bī-ābı eyledüñ pür-āb
Mażmażañla düşen lü‘ābıñdan
8. Seg-i Aşĥāb-ı Kehfī saymaz ite
Şol ki mağdūd ola kilābıñdan
9. Lem‘adür mihr ü māh nūruñdan
Zerredür encüm āfitābıñdan
- [3b] 10. Baħr ü ber şūr olurdı ‘azb-i Furāt
Katre’ düşse aña lü‘ābıñdan
11. Cevher eyler işini tālīb olup
Behre alan kişi türābıñdan
12. Mücrimem ‘āşīyem günahkārem
Sürme lütf it baña cenābıñdan
13. Gülşen-i cennete girir her kim
Haremiñe girirse bābıñdan
14. *Vaşf-ı zātıñda ‘ācizem ammā
Ğarażım budur ey ħalīl-i Hudā*

III

1. Zikriñ olsun olursa dilde maḳāl
Fikriñ olsun olursa cānda ḥayāl
2. Nām-ı pākiñ Muḥammed Aḥmeddür
Pes degil mi livā-yı ḥamd aña dāl
- [4a] 3. Seni arar ṭurur zemīn ü felek
Seni ister yürür bu māh ile sāl
4. Māh-ı gerdün seniñ çerāğıñdur
Şereri encüm ü fetil ü hilāl
5. Cümle ‘ālem saña muḳaddimedür
İtdi maṭlūb zātıñı müte‘āl
6. Enbiyanıñ neticesisin sen
Soñra geldüğüñ oldı āḥir-i ḥāl
7. Cümle tafşīlen enbiyā ‘ilmin
İtdi Ḥaḳ sende cem‘ idüp icmāl
8. Saña Ḳur’ānı eyledi tenzīl
İdüp i‘cāz içinde siḥr-i ḥelāl
9. Tā feṣāḥatde vü belāḡatde
Fuṣaḥāya ḳomaya nuṭḳa mecāl
- [4b] 10. Kütübü evvelīni anuñçün
Nesh idüp ḥükmin eylediñ ibṭāl
11. Fazlıña pes degil mi şāhid kim
Ḥalka sensin şefi‘-i yevm-i sü‘āl
12. Bilüm bükdi şıḳal-i ḥaml-i zünüb
Beni yüzden geçürdi bār-ı vebāl
13. Ḳaldım ayakda yā şefi‘a zünüb

Qaldır üftâdeñem meded elim al

14. *Hey meded şefkat it günâhım çok*
Senden özge velî penâhım yok

IV

1. Enbiyâ içre murtaẓāsın sen
Aşfiyâ içre Muştafâsın sen
2. Enbiyâdan eğerçi şoñ geldiñ
Cümleye lîk muḳtedâsın sen
- [5a] 3. Şûretâ gerçi kim mü' eḥḥarsın
Ḥaber aldım ki mübtedâsın sen
4. Fakrıla faḥr-i ḥâl ü ḳālîñ iken
Mülk-i kevneyne pâdişâsın sen
5. Mihr ü meh gerçi dehri rûşen ider
Ḥaḳ budur nûr-ı ḥaḳ-nümâsın sen
6. Gerçi eşyâ ḳamu merâyyâdur
Lîk âyîne-i ḥüdâsın sen
7. Zıll-i Ḥaḳ oluben zemîn üzre
Sâyesi düşmeyen hümâsın sen
8. N'ola tûbâ nihâl-i cennet ise
Şemer-i şâḥ-ı kibriyâsın sen
9. N'ola ṭâvûs ise Cebrâ'îl
Bûlbûl-i 'arş-i ḥoş-nevâsın sen
10. Saña nisbet ḳıbâb-ı çarḥ-ı ḥubâb
Bî-girân baḥr-i ḥoş-şafâsın sen
- [5b] 11. Gümreh-i zulmet-i ḳalâlet için
Aḥter-i maṭla' -ı hüdâsın sen

12. Derd-i 'iṣyāna ey ṭabīb-i ḳulūb
Dünyede var ise devāsın sen
13. Benim iki cihānda maḳṣūdum
Evvel Allāh ṣāniyāsın sen
14. Vācibe mümkiye ḳamu derde
Maḳṣad u maṭlab ü münāsın sen
15. *Mihr idüp saña Haḳ didi levlāk*
Seni tavṣīf ider mi zerre-i ḥāk

V

1. Haremüñdür ḥarīm-i bāğ-ı cinān
Ḥademüñdür tevā'if-i rıdvān
2. 'Ālem ü ādem içre sensin sen
Eṣref-i ḥalḳ-ı zübde'-i insān
- [6a] 3. Senüñ içün okundu ḥuṭbe'-i kün
Senüñ içün olundu mazḥar-ı kân
4. Tevbe-i Ādem olmaz idi ḳabūl
Añmasa aduñ idicek 'iṣyān
5. Hırz-ı cān itdi Nūḥ nūruñdan
Virmedi hīç belā aña ṭūfān
6. Hecriñe doymayup ḥalīl-i Ḥudā
Kendüyi nāra eyleyüp perrān
7. 'Iṣḳıña kebş-i cānın İsmā'īl
Diledi eyleye saña ḳurbān
8. Senden ile'l-ān ibtidā olmuş
Yed-i beyzā-yı Mūsā-yı 'imrān

9. Saña hergiz şebîh ü mişl ü nazîr
*Leyse fi 'l-ḥalki kâ'inen men kân*⁵
- [6b] 10. Toyladuñ çoğun⁶ az ni 'metile
Gerçi toyulmaz eyleseñ ihsân
11. Saña oldı naşîb fikr idüben
Tañ mı şebîh iderse ḥân ile nân
12. Niçe ḥaşr ola bulmaya itmâm
Vaşf-ı zâtıñ olunsa şerḥ u beyân
13. Dil degildür hemân sañâ müştâk
*Sâre sırru hevâke fi 'l-erkân*⁷
14. 'Âşkıñdur kamu zemîn ü felek
'Âlem ü âdem ü perî vü melek

VI

1. Haremiñ ravza-i cinâna deger
Maḥfiliñ kevn ile mekâna deger
2. Cevheriñ ḥâki zâhir ü bâtın
Niçe gencîneyi nihâna deger
- [7a] 3. Hücreñ üstünde kubbe-i ḥaḍrâ
Saḫfı eyvân-ı âsımâna deger
4. Tapuñuñ her maḳâmı mülk-i cihân
Lebiñiñ her kelâmı câna deger
5. Tütüyâ-yı ğubâr-ı ḥâk-i rehiñ
Niçe biñ kühl-i İşfihâna deger

⁵ Leyse fi 'l-ḥalki kâ'inen men kân: "Yaratılmışlar içinde kim olursa olsun onun benzeri yoktur."

⁶ çoğunı: çoğun FD. Vezin gereği divandaki şekli tercih edilmiştir

⁷ Sâre sırru hevâke fi 'l-erkân: "Âşkının sırrı bütün benliğimin unsurlarına yayıldı."

6. Kapuňa kıl olan olur sultān
İşigiñ milket-i cihāna değer
7. Reh-i kūyuñdaki muęaylāniñ
Hār ey niçe gülsitāna değer
8. Şehriñ eţrāfiniñ beyābānı
Ehli yanında hānumāna değer
- [7b] 9. ‘Ayn-i zerķā suyuyla baķr-i ‘amīķ
Birisi baķr ü biri kāna değer
10. Nahl-i ħurmā-i ravza-i ħaremiñ
Budaęı tūbā’-i cenāna deęer
11. Toęrulukla kapuňa baş koyanıñ
Sidreveş başı āsımāna değer
12. Kulluęuñ eyleyen siyāh kuluñ⁸
Herbiri ħusrev-i zemāna değer
13. Baş koyan esb-i na‘l-i zā’iriñe⁹
Farķı ak farķ-ı Ferķadāna deęer¹⁰
14. Seni medĥ eyleyen Ĥudā olıcaķ
Ėayra söz mi alur yegāne değer
15. *Sana benden hemān selām olsun*
Rūĥuňa her nefes peyām olsun

VII

- [8a] 1. Ey ĥabīb-i Ĥudā selāmü ‘aleyk
Ey şefi‘a’l-verā selāmü ‘aleyk

⁸ kuluñ: kullaruñ M. Kelimenin metindeki şekli vezni bozmaktadır. Bu nedenle *Fevrî Dîvânı*’ndaki hâli tercih edilmiştir.

⁹ Baş koyan esb-i na‘l-i zā’iriñe: Baş koyan na‘l-i esb-i zā’iriñe FD.

¹⁰ farķ-ı: - M.

2. Enbiyā içre aşfiyā içre
Müctebā mürtażā selāmü ‘aleyk
3. Ey mekāmı ile zemānı ile
Hâtemü’l-enbiyā selāmü ‘aleyk
4. Ey kelām-ı Hudāda mā şadaķı
Kavlü *sümme denā*¹¹ selāmü ‘aleyk
5. Ey olan māsivā-yı Yezdāna
Mübtedā müntehā selāmü ‘aleyk
6. Ey zulām-i dālāl-i gümrehine¹²
Ahter-i ihtidā selāmü ‘aleyk
7. Ey ‘izār u ruḥ vu gīsūları¹³
Leyl ü şems ü duḥā selāmü ‘aleyk
8. Ey emīn-i memālik-i dünyā
Şeh-i rüz-ı cezā selāmü ‘aleyk
- [8b] 9. Ey ayağı türābı iksīri
Cevher-i bī-behā selāmü ‘aleyk
10. Ey dimağa hevā-i ḥāk-i rehi
Buy-ı müşk-i Hıṭā selāmü ‘aleyk
11. Ey du‘āsıyla bir nazarda iden
Def‘-i derd-i ‘amā selāmü ‘aleyk
12. Ey benānı işāretiyle iden
Şakḳ-ı kuruşu’d-dücā selāmü ‘aleyk

¹¹ Necm Suresi, 53/8. *كُنَّ دَنَا قَدَلَّى.sümme denā fe-tedellā*: “Sonra (ona) yaklaştı derken sarkıp daha da yakın oldu.” - DİB, 2012, s.525.

¹² VII. bendin 6. beytinden IX. bendin 5. beytine kadar *Fevrî Dîvânı*’nda bulunmamaktadır. Bu kısımda bir safya kopukluğu göze çarpar.

¹³ Ey ‘izār u ruḥı vü gīsūları: Ey ‘izār u ruḥ u gīsūsı M. Mecmû‘adaki şekli vezne uymamaktadır.

13. Ey günāh ‘ehline muğīṣ ü mu‘īn
Baña maṭlab münā selāmü ‘aleyk
14. Rūz u şeb her zemānda her ānda
Bī-riyā dā’imā selāmü ‘aleyk
15. *Umaram senden ey emīr-i kirām*
Diyessin bir kerre ‘aleyke’s-selām

VIII

- [9a]
1. Her sabāḥ u mesā selām olsun
Her revāḥ u ‘iṣā selām olsun
  2. Sācid olduğça rāki‘ olduğça
Ehl-i arz u semā selām olsun
  3. Kā’im olduğça kā’id olduğça
Necm ü mihr ü giyā selām olsun
  4. Ğāfil olduğça zākir olduğça
Kavm-i şirk ü hüdā selām olsun
  5. Şābir olduğça şākir olduğça
Fuḫarā aġniyā selām olsun
  6. Şā’im olduğça ākil olduğça
Kavm-i zūhd ü riyā selām olsun
  7. Mümsik olduğça mu‘ī olduğça
Kavm-i baḥl ü seḥā selām olsun
  8. Dāḥil olduğça nāzil olduğça
Ḥayl-i ḥacc ü ġazā selām olsun
- [9b]
9. Mühlik olduğça şāfi olduğça
Marāz ile devā selām olsun
  10. Cārī olduğça sārī olduğça

Dehr ü āb u hevā selām olsun

11. ‘Ulvī oldukça süflī oldukça
Āteş ile şerā selām olsun
12. Şābit oldukça sā’ir oldukça
Ferş ü ‘arş-ı ‘ulā selām olsun
13. Bāriķ oldukça şāriķ oldukça
Māhtāb-ı zekā selām olsun
14. Fānī oldukça bākī oldukça
Mümkinat ü Hüdā selām olsun
15. *Ben degil Hāk daḥi selām itsün*
İns ü cinn ü melek peyām itsün

IX

1. Āl ü aşḥāb ü tābi‘īne daḥi
Tebe‘-i tābi‘ ehl-i dīne daḥi
2. Çāriyār-i ‘izām ü Faṭımaya
Ḥaseneyni'l-mübeşşireyne daḥi
- [10a] 3. Cümle ezvāc-ı tāhirātıña hem
Kamu evlād-ı tāhirīne daḥi
4. Ḥazret-i Ḥamza ile ‘Abbāsa
Çār imām-ı mücahidīne daḥi
5. Kuṭb u aḳṭābına zemānımızuñ
Ḥān Süleymān şehi zemīne daḥi
6. Vüzerā-yı serīr-i saltanata
Ümerā’-i şeh-i güzīne daḥi
7. ‘Ulemā vü meşāyiḥ ü zühhād
Fuḳarā ile şālihīne daḥi

8. Bizi hayr-ı du‘āda añ diyene
Zākirīn ile şākirīne daḥi
9. Hāzır u ġāyib ü şüyūḥ u şebāb
Hep müsāfir mücāvirīne daḥi
10. Ġāziye ḥācıya du‘ācıya
İyü olanlara kemine daḥi
- [10b] 11. Yırde gökde olan melā’ikeye
Ḥāmilü'l-vahy ü ḥūru ‘īne daḥi
12. Kāmu ehl-i Medine vü Mekke
Zā’irīn ile ta’ifne daḥi
13. Hāşşa¹⁴ şeyḥu'l-ḥarem olan pīre
‘Ākifin ile ḥādimīne daḥi
14. Cümle hep ümmet-i Muḥammed ile
Enbiyā ile mürselīne daḥi
15. *Sen İlāhī kamuya raḥmet kıl*
Sen de yā seyyidī şefā‘at kıl

X

1. Ey kerem kānı babuña geldim
Lüṭfuñ umup cenābuña geldim
2. Oḳuduñ ‘ālemi ziyāfet içun
Da‘vet-i müstecābuña geldim
- [11a] 3. Beni mest it müdām lüṭfuñdan
Cām-ı bezm-i şarābuña geldim
4. Ey ser-çeşme-i şefā‘at-i ḥalk

¹⁴ Metinde açıkça “ḥuşşa” olarak imla edilmiştir.

Teşneyem kandır ābuña geldim

5. Baña kahr eyleme 'inayet kıl
Bir yetimem ki kapuña geldim

6. Beni tenhîr itme lütfuñdan
Bâb-ı 'izzet-me' ābuña geldim

7. Gelmedim kapuña hisâb virem
Kerem-i bî-hisâbuña geldim

8. Kîmyâ-i nazarla kıl beni zer
Yüz sürüyü türābuña geldim

[11b] 9. Feyz-i nûr eyle dil harâbesini
Ey güneş yüzlü tābuña geldim

10. Beni ref' eyle hâk-i zilletden
Zerreyem âfitābuña geldim

11. Ey gül-i bâğ-ı lutf-ı cūdîñdan
Baña bû vir gül-ābuña geldim

12. Meded it ey sivā-yı 'arşa-i cūd
Merhamet kıl rikābuña geldim

13. Gerçi nâ-lâyıkam vefāña hele
Tîbe-i müsteṭābuña geldim

14. Şerbet-i şâfi kıl baña ihsân
Derdi mendem cevābuña geldim

15. *Haste kıldı beni belā-yı zünûb*
Çāre kıl çāre ey tabîb-i kulûb

XI¹⁵

- [12a] 1. Ey ḥabīb-i Ḥudā şefâ‘at kıl
Mücrimem ‘aşīyem ‘ināyet¹⁶ kıl
2. Kacdım a‘dā-i nefis ü şeytāndan
Saña geldim meded ḥimāyet kıl
3. Ceyş-i nefis ü hevā kıtāline hīç
Kudretim kalmadı i‘ānet kıl
4. Toyladıñ dehri ḥan-ı lütfuñ ile
Bī-nevāñı daḥi ziyāfet kıl
5. Kerem ü cūd pādişāhısın
Ben kuluña daḥi ri‘āyet kıl
6. Himmet eyle beni emīniñ idin
Sırrıñı sīnede vedī‘at kıl
- [12b] 7. Ben sen ol bir daḥi Ḥudā olsun
Ġayrıdan şaḥn-ı kālbi vaḥdet kıl
8. Kapuña geldim ilticā itdim
Māsivādan beni ḥirāset kıl
9. Dilek eyle nebī İlāhıñdan
Di ki **Fevrī** kuluña raḥmet kıl
10. Kāl¹⁷ ü ḥāl ü mālın ıslāḥ it
Kavl ü fī‘linde ḥayr-ı ümmet kıl
11. ‘Amel ü ‘ilmi aña teysīr it
Ma‘rifet vir aña hidāyet kıl

¹⁵ Bu bend, ayıca bir çalışmada da yer almaktadır. bk.: Özer, Ahmet (2008). *Türk Edebiyatında Naatler*. Kaynak Yayınları, s .92-93.

¹⁶ ‘ināyet: şefâ‘at FD.

¹⁷ Kāl: Bâl FD.

12. Zāhirin maẓhar-ı şerī‘at idüp
Bâtının maḥzen-i ḥaḳīḳat kııl
13. Dīn ü dünyāsın eyleyüp ma‘mūr
Āḥiretde yirini cennet kııl
- [13a] 14. Ba‘dezān cām-ı ‘aşḳ içür işini
Cūşış-i zevḳ ü şevḳ ü ḥālet kııl
15. *Ey şefi‘-i’l-ümem bi-ḥaḳḳ-ı Hudā*
Ḳıl murādum benim ḳabūl ü revā
- 2¹⁸
el-Mıṣrī Sellemehullāh
[Gazel]
[Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün]
1. İster iseñ ma‘rifetde olasın ‘ālī-cenāb
Ehl-i ‘irfān ışiginde yüziñi eyle türāb
2. Çok da virme kendüñi dünyāya bir dem çek¹⁹ elüñ
Döndüremezsüñ begim²⁰ ḳatı ağırdur bu ṭolāb
3. Bu ḥarābı niçeler çalışdı ta‘mir²¹ itmege
Bir yanın ta‘mir iderken bir yanı oldu ḥarāb
4. Çok segirtti ğaflet ehli bu serābı şu şanup
Bulmadılar hīç bu şahrāda biri bir ḳatre āb
- [13b] 5. Bir zamān yüz virme dünyā ehline ‘uzletde ol
‘Aḳl u fikrūñ bir yere cem‘ it yüzüñe çek niḳāb
6. Göz ḳulaḳ dil ḳapuların bağla muḥkem bir zamān

¹⁸ Erdoğan, K. (2019). *Niyâzî-i Mısrî Dīvânı*. Akçağ Yayınları. s.144.

¹⁹ bir dem çek: çek bir dem NMD.

²⁰ begim: bigüm NMD.

²¹ ta‘mir: ma‘mūr NMD.

Ola kim Hâkdan yana gönlünden ola feth-i bāb

7. Ger ölümden kurtulam dirseñ yüri var ‘aşık ol
Döne döne ‘aşk odıyla cism ü canı kıl kebāb
8. Gir bu derd meyḥānesine koma elden kāseyi
Hiç yürek kanından özge ‘āşıkā yokdur şarāb
9. Himetüñ da’im bu olsun kimi Hâkķı aňlayasın
Hâkķı bilmekden yeg olmaz iki ‘ālemde şevāb
10. Ger ‘azāb-ı ahiretten bulmak isterseñ ḥalāş
‘Ārif ol kim cehl odından kopsisar cümle ‘azāb
11. Bu Nīyāzī kendünden dimez bu sözi ey püser
Hep anı söyler tıyarsıñ gökten inen dört kitāb

3²²

el-Mısrī Ḳuddise Sırruhū

[Gazel]

[Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün]

- [14a]
1. Şıdkıla girdüñse yola ey şücā‘
Bir katı gereklü söz var kıl simā‘
  2. Cümleden evvel saña lâzım olan
Cümle yārānuña eylegil²³ vedā‘
  3. Māl u mülk ü kavm ü ihvānuñ ey yār²⁴
Terk it anları saña virür şudā‘
  4. Bir gönül kalur arada anīde

²² Erdoğan, K. (2019). *Niyâzî-i Mısrî Dîvânı*. Akçağ Yayınları. s.228. Dîvân’da 7 beyit olan gazel mecmû‘ada 6 beyit olarak kayıtlıdır. Mecmû‘ada bulunmayan 6. beyit şudur:

*Cism ü cānuñ daḥi kurbān idegör
Ger kabûl olursa bulduñ irtifā*

²³ eylegil: eyle gel NMD.

²⁴ ey yār: daḥi NMD.

Şeyhe tabşur aña eyle ittibā‘

5. Böyle itseñ bil haqīkat sırrına
Az zamānda hāşıl olur ıttılā‘
6. Sırr-ı tevḥīdüñ Niyāzī hāşılı
Haqq-ile ortada olmaya nizā‘

4²⁵

el-Mısrī Kıddise Sırruhū

[Gazel]

[7+7=14 Hece Ölçüsü]²⁶

[14b]

1. Yārānı²⁷ terk itmeden yārānı arzularsın
Hayvānı sen geçmeden insānı arzularsın
2. *Men ‘arefe nefsehū kad ‘arefe Rabbehū*²⁸
Nefsüñi sen bilmeden Sübhānı arzularsın
3. Sen bu evüñ kapusın henüz bulup açmadan
İçindeki kenz-i bī-pāyānı arzularsın
4. Taşra üfürmek ile yaluñlanur mı ocağ
Yönüñ Haqqā dönmeden²⁹ ihsānı arzularsın
5. Tağlar gibi kuşanmış³⁰ benlik günāhı seni
Günāhuñı bilmeden gufrānı arzularsın
6. Cevzüñ yeşil kabını yemekle dād bulunmaz

²⁵ Erdoğan, K. (2019). *Niyâzî-i Mısrî Dîvânı*. Akçağ Yayınları, s.288.

²⁶ Her ne kadar gazel nazım şekli geleneksel olarak aruz vezniyle yazılsa da Niyâzî-i Mısrî’nin hece vezniyle kaleme aldığı şiirlerinin bir kısmı gazel kafiyesinde ve beyitler hâlinde düzenlenmiştir (Kavruk, 2014/2020).

²⁷ Yārānı: Nādānı NMD.

²⁸ “Sûfî literatüründe meşhur olan ‘Men ‘arefe nefsehū fekad ‘arafe rabbehū’ ‘‘Nefsini bilen, Rabbini bilir’’ sözü uydurma hadisler arasında zikredilmektedir. (Ali b. Sultan Muhammed el-Kârî el-Herevî, 2015, s. 266)

²⁹ dönmeden: dönmedin NMD.

³⁰ kuşanmış: kuşatmış NMD.

Zāhir ile ey fakīh Qur'ānı arzularsın

- [15a]
7. Şarābı sen içmedüñ sarhoş³¹ u mest olmaduñ
Nicesi Hāk ömrüne fermānı arzularsın
  8. Ğurbetlige düşmediñ miñnete şataşmadıñ
Kebāb olup bişmediñ biryānı arzularsın
  9. Yabandasın evüñ yok bir yanmış ocağuş yok
Issız tağuş başında mihmānı arzularsın
  10. Ben bāğ u bostānı gezdim hıyar bulmadum
Sen söğüd ağacında rummānı arzularsın
  11. Başsuz kabağ gibi bir tekerleme söz ile
Yūnus-leyin Nīyāzī 'irfānı arzularsın

5³²

el-Mısrī Sellemehullāh

[Gazel]

[7+7=14 Hece Ölçüsü]³³

1. Cānuñı terk itmedin cānānı arzularsın
Zünnāruñı kesmedin imānı arzularsın
- [15b]
2. Şol uçacıklar gibi binersin ağac ata
Çevgān ile topuş yok meydānı arzularsın
  3. Karıncalar gibi sen ufağ ufağ yürürken
Meleklerden ilerü seyrānı arzularsın
  4. Topuşuña çıkmayan şuyı deñiz şanursın
Sen katreyi gecmedin 'ummānı arzularsın
  5. Var sen Nīyāzī yürü atma oğuş ileri

³¹ Mecnū'ada "sarhoş" yerine "şarhoş" yazılmıştır.

³² Erdoğan, K. (2019). *Niyāzī-i Mısrī Dīvānı*. Akçağ Yayınları. s.290.

³³ Şiirin ölçüsü konusundaki açıklama için bk: 26. dipnot.

Derd ile kul olmadın sultānı arzularsın

6³⁴

el-Mısrī Kıddise Sırruhū

[Gazel]

[Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün]

1. Teşne-i bahri muhîṭ olan dile reş n'eylesün
Ṭūṭi-i sükker feşān üftādeye keş n'eylesün
2. Cür'a-i şahbā-yı zāt-ı nüş ider mümkün³⁵ bulan
Āfitāb olan gönül mütün³⁶ mehveş n'eylesün
- [16a] 3. 'Ārifūn esrārı settār olduĝın itme 'aceb
Ṭā'n ider zāhid dinilen dīv-i serkeş neylesün
4. 'Ādemūn vechinde Ḥakkı görmedi iblīs-i la'īn
Şüretā gördüĝi bir şekl-i münakkaş n'eylesün
5. Cān Niyāzī ehl-i 'aşka nāzūkāne va'z ider
Ehl-i nefis olan işitmez dil müşevveş n'eylesün

7³⁷

Güfte-i Mısrī Kıddise Sırruhū

[Gazel]

[7+7=14 Hece Ölçüsü]

1. Dime ki Ḥakkı sende mevcūd ola ya bende
Ne sendedür ne bende şıĝmaz o bir mekānda
2. Mekānı bī-mekāndur nişānı bī-nişāndur
Yine zuhūr iden ol mekānda vü zamānda
3. Hem cān u hem ten oldur hem sen ü hem ben oldur

³⁴ Erdoğan, K. (2019). *Niyāzī-i Mısrī Dīvānı*. Akçağ Yayınları. s.301.

³⁵ mümkün: temkīn NMD.

³⁶ mütün: telvīn NMD.

³⁷ Erdoğan, K. (2019). *Niyāzī-i Mısrī Dīvānı*. Akçağ Yayınları, s.314.

Cümle görinen oldur ırakda³⁸ vü yakında

- [16b] 4. Şanur mısın kim odur istedigün ya budur
O bu kamu bir hūdur gidende vü turanda
5. **Niyāzī** gözün aç bak her şey olup durur Hāk
Şanma anı kim ola nihānda ya³⁹ ‘ayānda

8⁴⁰

el-Mısrī Sellemehullāh

[Gazel]

[7+7=14 Hece Ölçüsü]⁴¹

1. Ey bī-miṣāl-i vāhid ḥüsnün miṣāl içinde
Āyinenün göründi bir ḥūş⁴² ḥūb cemāl içinde
2. Düşdi kamu heyākıl kāmētüne muḳābil
Cünbüşi gösteren sen şekl ü ḥayāl içinde
3. Bu şan‘atı kim bilür bu kudreti kim görür
Bu vuşlatı kim bulur ceng ü cidāl içinde
4. Kānde bulur isteyen luṭfuñı ey dost senün
Çünkim anı gizledün ḳahr ü celāl içinde
- [17a] 5. Muşhaf-ı ḥüsnün⁴³ çün tefe’ül eyledüm ben
Burc-ı belāda buldum⁴⁴ kendümi fāl içinde
6. Tāli‘imi yoḳladum miḥnet evinde buldum
Anuñçün görürüm⁴⁵ her dem melāl içinde

³⁸ ırakda: uzakda NMD.

³⁹ ya: vü NMD.

⁴⁰ Erdoğan, K. (2019). *Niyāzī-i Mısrī Dīvānı*. Akçağ Yayınları, s.319-320.

⁴¹ Şiirin ölçüsü konusundaki açıklama için bk: 26. dipnot.

⁴² ḥūş: ḥūb NMD.

⁴³ ḥüsnün: ḥüsnüne NMD.

⁴⁴ buldum: gördüm NMD.

⁴⁵ görürüm: yürürüm NMD.

7. Kısmet-i rûz-ı ezel aldı kamu naşîbin
Kimisi buldı râhat kimi nekâl içinde
8. Bizim de miḥnet imiş kısmetimiz ezelde
Kaldı başım anunçün fitne vü âl içinde
9. Ğamsız olan adamı şanma anı âdemî
Hayevāndan ol eşaldür kaldı dālâl içinde
10. Şāzīlık⁴⁶ ehl-i ‘aşka ‘aşkuñ ğamıdur velî
Ş’ol ayrılığ güzeldür ola vişāl içinde
11. Haddüñ tecellîsine müştāk olur bu cānım
Görmedi çokdan anı şol zülf ü hāl içinde
- [17b] 12. Mescide varmağla zevke ireydi ey⁴⁷ zāhid
Kılmazdı da‘vāyı ol şu⁴⁸ kıl ü kāl içinde
13. Meyhānede bir kadeḥ nūş itmegi virmezem
Biñ şuğluna şofunuñ tekkede şāl içinde
14. Mescid ü meyhāneyi fark eylemem zāhidā
Göründüm ise ne var hā ile dāl içinde
15. Vir serüñi **Niyāzī** sırruñı virme ya da
Nādāna sırrın viren kalur vebāl içinde

---

⁴⁶ Şāzīlık: Şādīlık NMD.

⁴⁷ ey: - NMD.

⁴⁸ şu: şol NMD.

9⁴⁹

el-Mısrî Kıddise Sırruhü

[Gazel]

[Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün]

1. Ey gönül gel ğayriden geç 'aşka ıktidā
Zümre-i ehl-i haķıķat anı kılmış müktedā
2. Cümle mevcūdāt u ma' dūmāta⁵⁰ aşk aķdem durur
Zırā 'aşkuñ evveline bulmadılar ibtidā

[18a] 3. Hem daħi cümle fenā bulduķta 'aşk bāķī ķalur
Bu sebebden didiler kim 'aşka yoktur intihā

4. Dilerem senden Ğudāyā eyle tevfiķin refiķ
Bir nefes gönülüm senüñ 'aşkuñdan itmegil cüdā

5. Māsivā-yı 'aşkuñuñ sevdāsını gönlümden al
'Aşkuñı eyle iki 'ālemde baña āşinā

6. 'Aşķla ķamuda olmaķ cennetidür 'āşkuñ
Līk cennetde olursa ķamudur 'aşķın aña

7. Ey Niyāzī mürşid isterseñ bu yolda 'aşka uy
Enbiyā vü evliyāya 'aşķ olupdur reh-nümā

10⁵¹

el-Mısrî Sellemehullāh Kıddise Sırruhü

[Gazel]

[Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün]

1. Zehī kenz-i ħafī k'andan gelüp her var olur peydā
Gehī zulmet zuhūr ider gehī envār olur peydā

⁴⁹ Erdoğan, K. (2019). *Niyâzî-i Mısrî Dîvânı*. Akçağ Yayınları. s.130.

⁵⁰ ma' dūmāta: ma' lūmāta NMD.

⁵¹ Erdoğan, K. (2019). *Niyâzî-i Mısrî Dîvânı*. Akçağ Yayınları, s.131.

- [18b] 2. Zehī deryā-yı vaḥdet kim kesilmez hergiz emvācī
Bu keşret ‘ālemi andan toğup nāçār olur peydā
3. Ne sihr-i bü’l-‘acebdür kim bu yüzden görünür ağıār
O yüzden ğayrı yok tenhā gelür dildār olur peydā
4. O yüzden görüben ‘ayān döner şem‘-i cemālinde⁵²
Felekler de görüp anı döner edvār olur peydā⁵³
5. Taşınur günde yüz biñ cān ‘adem iklīmine her dem
Gelür yüz biñ daḡi andan bulur i‘mār olur peydā
6. Taşuñ içe ḡayālātı içüñ taşa zuhūrātı
Birinden ol birine tuḡfeler her bār olur peydā
7. O devriyle gelüpdür enbiyā mürsel merātibce
Gehī mü’min zuhūr ider gehī küffār olur peydā
- [19a] 8. Tecellī eyledükçe ol sarāyı sırr-ı aḡfāda
Bu şüret ‘ālemi içre şati bāzār olur peydā
9. Anuñ zātına ğāyet şun‘ına hergiz nihāyet yok
Anuñçün her bir isminden gelür bir kār olur peydā
10. Tecellī eyler ol dā’im celāl ü geh cemālinden
Birinüñ ḡaşılı cennet birinden nār olur peydā
11. Cemāli zāhir olsa tiz celālī yaḡalar anı
Görürsün bir gül açılsa yanında ḡār olur peydā
12. Bu sırdandur ki bir kāmīl zuhūr itse bu ‘ālemde
Kimi ikrār ider anı kime inkār olur peydā
13. Velī ‘ārīf celāl içre cemālīni görür dā’im

⁵² cemālinde: cemāline NMD.

⁵³ Mecnū‘ada 4. sırada bulunan beyit Dīvān’da 5. sıradadır. Yani takdim tehir yapılmıştır.

Bu h̄aristānuñ içinde aña gūlzār olur peydā

[19b] 14. Ne sırdandur⁵⁴ iki kimse nazār eyler bu ekvāna
Biri ancak görür varı⁵⁵ bire deyyār olur peydā

15. İçi ‘ummān-ı vaḥdetdür yüzi saḥrā-yı keşretdür
Yüzin gören görür aḡyār içinde yār olur peydā

16. Alan lezzātı birlikden ḥalāş olur ikilikden
Niyāzī kande baksa ol hemān dīdār olur peydā

17. Görür ol kenz-i maḥfīden nice zāhir olur eşyā
Bilür her naḳş-ı şūretten niçe⁵⁶ esrār olur peydā

11⁵⁷

el-Mıṣrī Ḳuddise Sırruhū

[Gazel]

[Müstef’ilün Müstef’ilün Müstef’ilün Müstef’ilün]

1. Ey derde dermān isteyen yitmez mi derd dermān saña
Ey rāḥat-ı cān isteyen ḳurbān olandur cān saña

2. Yaḡma iderseñ⁵⁸ varlıḡuñ gider gönülden tarlıḡuñ
Maḥv eyleseñ⁵⁹ aḡyarlıḡuñ yār olısar mihmān saña

[20a] 3. Sermāye bu yolda hemān teslīm olur buña inan
Şıdk ile Allāha ṭayan itmez mi gör iḥsān saña

4. Tevhīde ṭapşur özüñi kimseye açma rāzuñı
Şeyḥ izine ṭut gözüñi şeyḥüñ yiter bürhān saña

⁵⁴ sırdandur: sırdur kim NMD.

⁵⁵ vārı: dārı NMD.

⁵⁶ niçe: nice NMD.

⁵⁷ Erdoğan, K. (2019). *Niyâzî-i Mısrî Dîvânı*. Akçağ Yayınları, s.133.

⁵⁸ iderseñ: idersüñ NMD.

⁵⁹ eyleseñ: eylesüñ NMD.

5. İven⁶⁰ kiři yol alımaz maķşūdı hergiz bulamaz
Bekle ma‘ārif ķapusın yüz göstere ‘irfān⁶¹ saña
6. Dünyā ile ‘uķbāyı ķo ūlā ile uķrāyı ķo
Var ol ķurı sevdāyı ķo maķlab yiter Sübhān saña
7. Cāndan talep ķıl yārini vir cānı bul dildāruñı
Yok⁶² eyle kendi varuñı kim var ola canan saña
8. Çürüklerüñ hep sağ olur zehrüñ ķamu bal yağ olur
Tağlar yemişli bāğ olur cümle cihān bostān saña
9. Güçdür ķatı Hāķķuñ yolu dergāhı hem ġāyet ulı
Sıdk ile olmazsañ ķulu itmez yolu āsān saña
- [20b] 10. Kulluġa bel bağlarsañ şām ü seher ağlar iseñ
Şular gibi çağlar iseñ tiz bulunur ‘ummān saña
11. Bülbül oluban ötegör gül gibi açıl tütegör
‘Aşķ odına cān atagör gülzār olur nīrān saña
12. Yüzüñ Niyāzī eyle hāķ derd ile ķıl bağruñı çāk
Kālbüñ sarāyın eyle pāk şāyet gele sultān saña

12⁶³

el-Mıřrī Sellemehullāh Kuddise Sırruhū

[Gazel]

[Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün]

1. Ey çarķ-ı dūn n’itdüm saña hīç virmedüñ rāhat baña
Güldürmedüñ öñden soña āh miħnetā vāh miħnetā
2. Bendüñden āzād itmedüñ bir dem beni şād itmedüñ

⁶⁰ İven: Uyuyan M. Mecnū‘adaki “uyuyan” ifadesi vezni bozduğundan Dīvān’daki řekli tercih edilmiştir.

⁶¹ ‘irfān: iħsān

⁶² Yok: Yoğ NMD.

⁶³ Erdoğan, K. (2019). *Niyāzī-i Mısrī Dīvānı*. Akçağ Yayınları, s.139.

Feryādıma dād itmedüñ āh veyletā vāh veyletā⁶⁴

3. İrişmedi dosta elim Raḥmāna varmadı yolum
Çıkmadı başa menzirim ah ğurbetā vāh ğurbetā

- [21a] 4. Kārum durur derd ile ğam⁶⁵ gitmez başumdan hīç elem
Gülden cüdā bir bülbülem āh fūrkatā vāh fūrkatā

5. Mecnūn-veş āh edeyim Ferhād-veş vāh ideyim
Bu virdi her-gāh ideyim āh ḥasretā vāh ḥasretā

6. Varmazsa yolum şeyḥime şarmazsa merhem yarama
Olmazsa çäre derdime āh ḥayretā vāh ḥayretā

7. Yanar Niyāzī derd ile hīç kimse yok hālin bile
Nālān idüp girdi yola āh rıḥletā vāh rıḥletā

13⁶⁶

Velehū Eyzan [el-Mısrī]

[Gazel]

[7+7= 14 Hece Ölçüsü]

1. Baḥr içinde kaṭreyem⁶⁷ baḥr oldu ḥayrān baña
Ferş içinde zerreyem⁶⁸ ‘arş oldu seyrān baña
2. Dost görüldi çün ‘ayān kalmadı bir şey nihān
Ṭūfān olursa cihān bir kaṭre ṭūfān baña

- [21b] 3. Şüretde nem var benim sīrettedür ma‘denim
Kopsa kıyāmet bugün gelmez perişān baña

⁶⁴ Bu beyit Dīvān’da şöyle geçmektedir:

*Bendüñden âzâd itmedüñ feryâduma dād itmedüñ
Bir dem beni şâd itmedüñ āh veyletā vāh veyletā*

⁶⁵ gam: - M.

⁶⁶ Erdoğan, K. (2019). *Niyâzî-i Mısrî Dîvânı*. Akçağ Yayınları, s.140. // Şiirin ölçüsü konusundaki açıklama için bk: 27. dipnot.

⁶⁷ kaṭreyem: kaṭreyüm NMD.

⁶⁸ zerreyem: zerreyüm NMD.

4. Kāf-ı dil ‘anḳāsıyım sırruñ aşınāsıyım
Endişeler hāşıyım ad oldı insān baña
5. Niyāzīnūñ dilinden Yūnus durur söyleyen
Herkese çün⁶⁹ cān gerek Yūnus durur cān baña

14⁷⁰

Velehū Eyżan [el-Mısrī]

[Murabbâ]

[Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün]

I

Ey ğarīb bülbul diyāruñ kandedür
Bir haber vir gül‘izāruñ kandedür
Sen bu ilde kimseye yār olmaduñ
Var senüñ elbette yārüñ kandedür

II

Artdı günden güne feryāduñ senüñ
Āh u efgān oldı mu‘tāduñ senüñ
‘Aşk içinde kimdür üstāduñ senüñ
Bu senüñ şabr u qarāruñ kandedür

III

[22a]

Bir enisüñ yok ‘aceb hasretdesin
Rāhatı terk eyledüñ miñnetdesin
Gice gündüz bilmeyüp hayrettesin
Ya senüñ leyl ü nehāruñ kandedür

IV

Ne görüñdi güle karşı gözüñe
Ne yürüñdi⁷¹ bakdığuñca özüñe

⁶⁹ çün: çü NMD.

⁷⁰ Erdoğan, K. (2019). *Niyāzî-i Mısrî Dîvânı*. Akçağ Yayınları, s.177.

⁷¹ yürüñdi: bürüñdi NMD.

Kimse mahrem olmadı hîç rāzuña
Bilmediler şāh-süvāruñ kāndedür

V

Gökde uçarken seni indirdiler
Çār ‘unşur bendlerine urdılar
Nūr iken aduñ **Niyāzī** virdiler⁷²
Ş’ol ezelki i ‘tibāruñ kāndedür

15⁷³

Velehū Eyzan [el-Mısrī]

[Gazel]

[Müstef’ ilün Müstef’ ilün Müstef’ ilün Müstef’ ilün]

- [22b] 1. Bu hālvete bakma güzāf zevk ü şafā hālvetdedür
Hālvetle kıl içüñi şāf nūr u ziyā hālvetdedür
2. Nefsüñi saña bildirir ölmedin⁷⁴ öñdin öldürür
Yokluk yolunı duykurur⁷⁵ faqr u fenā hālvetdedür
3. Deryā olur tırmaz coşar talazlanup başdan aşar
Kendi özin bilmez şaşar ‘aşq u hevā hālvetdedür
4. Encüm ile şems ü kamer āteşlere düşmiş yanar
Yir oturur⁷⁶ gökler döner arz⁷⁷ u semā hālvetdedür
5. Aç gözüñi ‘ibretle bak birdür kamu yakın ırak
Debrenmez olur dil tudaq vaşl u likā hālvetdedür
6. Fürkatde vuşlat isteyen miñnetde rāhat isteyen

⁷² virdiler: kodılar NMD.

⁷³ Erdoğan, K. (2019). *Niyâzî-i Mısrî Dîvânı*. Akçağ Yayınları, s.194.

⁷⁴ ölmedin: ölmezden NMD.

⁷⁵ duykurur: tuygurur NMD.

⁷⁶ oturur: oturup NMD.

⁷⁷ arz: ark NMD.

Vahdetde 'işret isteyen 'ayş u beķā ħalvetdedür

- [23a] 7. Terk it Niyāzī sen seni bir eylegil cān u teni
Tuysam diyen Hāk sırrını sırr-ı Hudā ħalvetdedür

16⁷⁸

el-Mıṣrī Sellemehullāh

[Gazel]

[Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün]

1. Belürse vech-i cānānı bu cism ü cānı n'eylerler
Görünse şemsün envārı meh-i tābānı n'eylerler
2. Bugünkü cennet-i 'irfāna dāhil olsalar 'uşşāk
Yarınki va'd olan ħūr veyā ğilmānı n'eylerler
3. Bugün a'mā olan yarın daħi a'mā olur elbet
Açagör cān gözin kim bī-başar nādānı n'eylerler
4. Sülūk ehline insān şoĥbetin bulmaķ durur maķşūd
O şoĥbet kim bulunsa şoĥbet-i ħayvānı n'eylerler

- [23b] 5. Göñül tuymazsa vicdān ile Allāhı ĥaķīkatce
Mücerred dildeki 'ilmi veya 'irfānı n'eylerler
6. Ne ĥāşıl ş'ol 'ibādetden riyā vü 'ucb ola anda
Gider şirki göñülden Hākķa kim tuġyānı n'eylerler
7. Şalāt ehl-i ķurbuñ⁷⁹ kıblesidür şemme vechullāh⁸⁰
O veche ķul olanlar ta'at-ı noķşānı n'eylerler

⁷⁸ Erdoğan, K. (2019). *Niyāzî-i Mısrî Dîvânı*. Akçağ Yayınları, s.195.

⁷⁹ Şalāt ehl-i ķurbuñ: Şalāt-ı ehl-i 'irfān NMD.

⁸⁰ *Şemme vechullāh*: Arapça kökenli olan bu ifade, "Allah'ın yüzü" anlamına gelir, atıf yapılan ayet şu şekildedir: Bakara Suresi, 2/115. وَلِلّٰهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ فَأَيْنَمَا تُوَلُّوا فَثَمَّ وَجْهُ اللّٰهِ إِنَّ اللّٰهَ وَاسِعٌ عَلِيمٌ Ve lillāhi'l-meşriku ve'l-mağribu fe-eyne-mâ tuvellû fe-şemme vechullāhi inne'llāhe vāsi'un 'alim(un): "Doġu da Batı da (tüm yeryüzü) Allah'ındır. Nereye dönerseniz Allah'ın yüzü işte oradadır. Şüphesiz Allah lütfu geniş olandır, hakkıyla bilendir." — DİB, 2012, s. 17.

8. **Niyāzī** küntü kenzen⁸¹ sırrını kendünde buldunsa
Süleymān tahtını ya hikmet-i Loḳmānı n'eylerler

17⁸²

el-Mıṣrī Sellemehullāh

[Gazel]

[Mef'ûlü Mefâ'îlün Mef'ûlü Mefâ'îlün]

1. Yā Rab bize ihsān it vuşlat yolunu göster
Şüretde ḳoma cān it 'izzet⁸³ yolunu göster

- [24a] 2. Eyledi hevā gāret oldı işimiz 'ādet
Dergāhıñ ulı gāyet ḳudret yolunu göster

3. Nefsimi hevādan kes ḳalbümi riyādan kes
Meylümi sivādan kes ḥalvet yolunu göster

4. Cāndan saña ṭālib ḳıl her ṭā'ate rāğīb ḳıl
Bir pīre muṣāhib ḳıl ḥidmet yolunu göster

5. Ta'līm idüb esmāyı bildir bize eşyāyı
Ṭuymağa⁸⁴ ev adnāyı hikmet yolunu göster

6. Ḥār içre biter gülzār nār içre toğar envār
Her şeyde tecellüñ var ru'yet yolunu göster

7. Ş'ol kim ola vuşlatda ḥalvet bula celvetde
Bu **Mıṣrīye** keşretde vahdet yolunu göster

⁸¹ *Küntü kenzen mahfiyyen fe-aḥbabtü en u'raf fe-ḥalaktü'l-halk*: “Ben gizli bir hazine idim; bilinmeyi sevdim, bunun için mahlûkâtı yarattım.” Bu ifade hadis mecmû'alarında sahih bir rivayet olarak yer almaz; muhaddisler tarafından mevzû (uydurma) kabul edilmiştir (Ali b. Sultan Muhammed el-Kârî el-Herevî, 2015, s. 201)

⁸² Erdoğan, K. (2019). *Niyâzî-i Mısrî Dîvânı*. Akçağ Yayınları, s. 183.

⁸³ 'izzet: 'uzlet NMD.

⁸⁴ Ṭuymağa: Ṭuymaya NMD.

18⁸⁵

el-Mıṣrî Sellemehullāh

[Gazel]

[Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün]

- [24b] 1. Her yeri ḥüsnüñ gülistān eylemiş
Her tarafda bâğ u bostān eylemiş
2. Zīnet itmiş yeryüzin⁸⁶ evşāf ile
Her şıfatdan zātın i‘lān eylemiş
3. Bunca evşāfdan görinen bir cemāl
Bir cemālî bunca elvān eylemiş
4. Hep kitāb-ı Hāḳdur eşyā sandıguñ
Ol okur kim seyr-i evṭān eylemiş
5. Ḥüsnüñi izhār ider cümle sıfāt
Zātına insānı burhān eylemiş
6. Hāḳ yüzi insān yüzinden görünür
Zāt-ı Raḥmān şeklin insān eylemiş
- [25a] 7. Hāḳkı isterseñ yüri insāna bak
Şems-i zāt yüzünde raḥşān eylemiş
8. Nice görsün şems-i vecḥin çün anuñ
Zāhid-i a‘mā ki tuğyān eylemiş
9. İçini almış anuñ zerḳ u riyā
Göñlüñi şeyṭān perīşān eylemiş
10. Her nazarda gördüğü Hāḳ ‘ārifüñ
Her görüşde niçe iḥsān eylemiş

⁸⁵ Erdoğan, K. (2019). *Niyâzî-i Mısrî Dîvânı*. Akçağ Yayınları, s. 221-222.

⁸⁶ yeryüzin: zîr ü pes NMD.

11. Hakkı aňlamak degil āsān ola
'Ādetā Hakk böyle erkān eylemiş
12. Sāliki irince kemāle şöyle bil
Bağrını baş yüregi⁸⁷ kan eylemiş
- [25b] 13. Aňlayınca zāt-ı Hakkı zevk ile
Bu Niyāzī niçe seyrān eylemiş

19⁸⁸

el-Mısrī Sellemehullāh

[Gazel]

[Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün]

1. Sen seni bilmekdür ancağ pīre ülfetden ğaraž
Nokta-i fehm eylemekdür 'ilm ü hikmetden ğaraž
2. Halkı bunca enbiyā kim geldi da' vet eyledi
Vaḥdetüñ sırrı bilinmekdür o da' vetden ğaraž
3. Şāni' i gör günde yüz biñ dürlü şan' at gösterir
Kendüni göstermek içündür o⁸⁹ şan' atdan ğaraž
4. Hep celālüñ perdesidür küfr ü 'işyāndan murād
Bahr-i cūduñ kaṭresidür fażl u raḥmetden ğaraž
- [26a] 5. Nefsini bilen irermiş bir dükenmez devlete
Fakr u faḥrdur Niyāzī bil o devletden ğaraž

⁸⁷ Bağrını baş yüregi: Yüregi baş bağrını NMD.

⁸⁸ Erdoğan, K. (2019). *Niyāzī-i Mısrī Dīvānı*. Akçağ Yayınları, s.225.

⁸⁹ o: bu NMD.

20⁹⁰

el-Mıṣrî Sellemehullāh ẖuddise Sırruhū

[Gazel]

[Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün]

1. Sālikūñ mürşîdine ẖidmeti şāhāne gerek
Eşigine koyar başın diye şāhā ne gerek
2. Giçe dünyā ile ‘uqbāyı daḥi itmeye ‘ār
Bu yolun miḥnetine ol ẖatı merdāne gerek
3. Nā-murād olmağa tālīb ola kim menzil odur
Daḥi ḥalk içre adı ‘ākıl ü dīvāne gerek
4. Daḥi Mūsā gibi Hızra gemisin deldiren ol
Eski dīvārı yıķup hem ẖatl-i oğlanı gerek
5. Gemi sağ olsa anı ğasb ider emmāre-i nefis
Yeni dīvār begim eskisi uyaranı gerek
6. Eger öldürmese oğlanı şonu fāsık olur
Bu bāğın bülbulü ‘aşķ oduna pervāne gerek
7. Bu yola kim ki **Niyāzî** gire ẖurbān ‘ide cān
‘İyd-ı ekberdür aña vuşlat-ı cānāne gerek

21

el-Mıṣrî Sellemehullāh

[Muhammes]

[Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün]

I

[26b]

Ol cihānuñ faḥrinüñ sırrına ẖurbān olayım
Ḥuṭbe-i levlāk inen şānına ẖurbān olayım

⁹⁰ Erdoğan, K. (2019). *Niyāzî-i Mısrî Dîvânı*. Akçağ Yayınları, s.246.

*Ḳābe kavseyini ev ednāsına*⁹¹ ḳurbān olayım
Ben anuñ ‘ilmine ‘irfānına ḳurbān olayım
Ben anuñ leyle-i mi‘rācına ḳurbān olayım

II

Ol Ebūbekr [ü] ‘Ömer ‘Osmān ‘Alī dört yāridur
Ol Risālet bāğının anlar gül-i gülzārıdur
Cümle aşhābı hidāyet rāhının envārıdur
Ben anuñ āline aşhābına ḳurbān olayım
Ben anuñ ashāb u aḥbābına ḳurbān olayım

III

[27a]

Ol Ḥasan ḥazretlerine zehr içürdi eşḳiyā
Hem Ḥüseyn oldı şusuzluḳtan şehīd-i Kerbelā
İkisidür asl u nesl-i cümle āl-i Muṣṭafā
Ben anuñ āline evlādına ḳurbān olayım
Ben anuñ evlād u ensābına ḳurbān olayım

IV

Cümle ümmetden ḥayırlıdır o şāhuñ ümmeti
Ümmetine cümleden artık ider Ḥaḳ rahmeti
Enbiyā anuñla buldı bunca luṭf u ‘izzeti
Ben anuñ lütfına iḥsānına ḳurbān olayım
Ben anuñ envā-i eltāfına ḳurbān olayım

V

Her ne deñlü enbiyā vü mürselīn kim geldiler
Ümmeti olmaḳlığı Ḥaḳdan temennī ḳıldılar
Evliyā aña **Niyāzī** ḳul u ḳurbān oldılar
Ben anuñ ayağının tozına ḳurbān olayım
Yoluna gidenlerüñ izine ḳurbān olayım

⁹¹ Necm Suresi, 53/9. “فَكَانَ قَابَ قَوْسَيْنِ أَوْ أَدْنَى. fekâne ḳābe kavseyini ev ednâ: “(Peygambere olan mesafesi) iki yay aralığı kadar, yahut daha az oldu.” — DİB, 2012, s. 525.

22⁹²

el-Mıṣrî Sellemehullāh

[Gazel]

[Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün]

- [27b] 1. Gel ey ğurbet diyârında esîr olup kalan insân
Gel ey dünyâ ħarâbında yatub ğâfil olan insân
2. Gözüñ aç perdeyi kıldır tıracak yer mi gör dünyâ
Kıatı mecnûn durur buña gönül virüp tıran insân
3. Kafeşde tûṭıye sükker verürler hîç kıarâr itmez
'Aceb n'içün kıarâr ider bu zindâna giren insân
4. Ne müşkil hâl olur ğafletde yatup hîç uyanmayup
Ölüm vaķtinde 'Azrâ'îl gelince uyanan insân
5. Kıararmış gönülñ ey ğâfil nasîḥat n'eylesün saña
Ḥacerden kıatıdur kıalbüñ öğüt kıar itmeyen insân
6. Bu derdüñ çâresin bul var elünde var iken fırsat
Ne aşşı sonra âh u zâr idüp ḥayfâ diyen insân
7. **Niyâzî** sen bu öğüdi vir evvel kendü nefsüne
Degül ğayriye andan kim tıta her işiden insân

23⁹³

el-Mıṣrî Sellemehu'llāh

[Gazel]

[Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün]

- [28a] 1. Gül midür bülbül midür şol zâr u eġġân eyleyen
Ten midür yâ cân⁹⁴ midur hem 'arşı seyrân eyleyen

⁹² Erdoğan, K. (2019). *Niyâzî-i Mısrî Dîvânı*. Akçağ Yayınları, s.278-279.

⁹³ Erdoğan, K. (2019). *Niyâzî-i Mısrî Dîvânı*. Akçağ Yayınları, s.295-296.

⁹⁴ cân: dil NMD.

2. Nār u bād u āb u ḥākūñ gel ḥaber vir aşlını
Kim bularuñ her birisin emre fermān eyleyen
3. Āteşüñ germiyyetinüñ sırrını tuykur⁹⁵ bize
Geh ḥilāf üzre anı kimdür gülistān eyleyen
4. Yilde kimdür geh nesīm ü geh şabā zevķin viren
Gāhī ḥışm ile niçe beldānı vīrān eyleyen
5. Kimdür anı baña göster şol şularda tırmayup
Rūz u şeb yüz üstüne ‘aşķ ile cevlan eyleyen
6. Ḥāk ne ma‘dendür biter anda⁹⁶ ma‘ādin geh nebāt
Kimdür anı gāhī ḥayvān gāhī insān eyleyen
7. Ay u gün yıldızları kim döndürür virgil ḥaber
Hem ne sır için dönerler bunca devrān eyleyen
- [28b] 8. Bāde birdür sākī bir meclisteki yārān da bir
Bādenüñ keyfiyyetini kimdür elvān eyleyen
9. Kiminüñ mescidde boynın egdirüp ‘ābid iden
Kimini meyḥānede sarḥoş u sekrān eyleyen
10. Zāhidüñ benzin şarardup ağıladan kim hem nedür
Kāfirüñ küfri daḥi fāsıkda ‘iştān eyleyen
11. Ḥalkdan ayırmış yüzini pinhāna çekmiş özüni
Ne arar kendini halktan böyle pinhān eyleyen
12. Görse maḥbūbı gönül bī-iḥtiyār mā’il olur
Ehl-i derd ‘uşşākı kimdür zār u giryān eyleyen
13. Kim bu sırdan kimini maḥrūm idüp cāhil iden

⁹⁵ tuykur: tuyğur NMD.

⁹⁶ anda: andan NMD.

Kimini mahrem idinüp ehl-i ‘irfân eyleyen

14. Vaḥdet ehli cümlede bir yüzi seyrân itdiler
Lîk görmez ol yüzi keşretde tuğyân eyleyen

- [29a] 15. Ey Niyâzî kim⁹⁷ vücûdın terk iderse ol durur
Cümle yüzler içre ol bir yüzi seyrân eyleyen

24⁹⁸

el-Mısrî Sellemehu’llâh Ḳuddise Sırruhû

[Gazel]

[Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün]

1. Kim ki cāndan geçmez ise diñ⁹⁹ bize yâr olmasun
‘Âr u ‘ırz ile gelüp ‘aşıklara bār olmasun
2. Ğam yükin ‘âşık olan dâ‘im çeke gelmiş dūrūr
Duymayan dost derdine ‘âşka giriftār olmasun
3. Derd uyutmaz rāḫat itmez gice gündüz ‘âşıkı
Şol ki bülbüldür güle karşı nice zār olmasun
4. Zerḳ-i t̤ā‘atle kimsene ḫāl-i ‘aşḳ-ı añlamaz
Ṭālib-i şādık iseñ belüñde zünnār olmasun
5. Remz-i Ḥaḳḳa mahrem olmak degmenüñ kārı degül
Kim dilerse ‘aşḳ ile yâr olsun ağıyār olmasun

- [29b] 6. Zerrece ‘aşḳ odı kimde olsa yaḳar varlığın
‘Aşḳ odı ister ki Ḥaḳdan ğayrı hîç var olmasun
7. Cümle efkâruñ ḫurūfın cem‘ idüp tevḫîd ile
Nokṭa-i vaḥdetde ḫaşr ol ğayrı efkâr¹⁰⁰ olmasun

⁹⁷ kim: bu NMD.

⁹⁸ Erdoğan, K. (2019). *Niyâzî-i Mısrî Dîvânı*. Akçağ Yayınları, s.298.

⁹⁹ diñ: deyiñ M. Kelimenin Mecmû‘a’daki şekli vezni bozmaktadır.

¹⁰⁰ efkâr: hîç var NMD.

8. Ey **Niyāzī** hāl-i ‘aşkı herkese fāş eyleme
Sırr-ı Hākdur āña bīgāne haberdār olmasun

25¹⁰¹

el-Mısrī Sellemehu’llāh

[Gazel]

[Müstef’ ilün Müstef’ ilün Müstef’ ilün Müstef’ ilün]

1. Bir şehre irişdi yolum dört yanı düz meydān kamu
Aña giren görmez ölüm içer āb-ı hayvān kamu
2. Bir hoş güzel yapısı var otuz iki  apısı var
Cümle şehirlerden ulu her yanı¹⁰² bāğ bostān kamu
3. Āb u havāsı mu‘tedil giren  ı amaz ay u yıl
Tağları lāle a  kı ıl bāğları¹⁰³ g l handān kamu
- [30a]** 4. B lb lleri nālān ider cān u dili hayrān ider
Bāğ eleri seyrān ider her g  ede h bān kamu
5. E  arda s zlar çalınur d llarda meyve  alınur
Sen  unmadın ol yolunur her emr ne ferm n kamu
6. Kim selseb lden n   ider ra    anı b -h   ider
Tesn m ebed sar   ider olur içen mest n kamu
7. Bu didig m cennet degül a lara ol minnet degül
Bunu   af ası zev kine ehl-i cin n hayr n kamu
8.  ehr-i ha   atdur adı H   sırrını bunda  od 
Ol sır ra ‘ arif olan  eyledi H   pinh n¹⁰⁴ kamu
9. Olmaz onlarda h   fes d bu ‘ ¹⁰⁵ u  ased kibr   ‘ n d

¹⁰¹ Erdoğan, K. (2019). *Niy z -i Mısr  D v n *. Akçağ Yayınları, s.307-309.

¹⁰² yanı: yana NMD.

¹⁰³ b  ları: b  lar NMD.

¹⁰⁴ pinh n: mihm n NMD.

¹⁰⁵ onlarda h   fes d bu ‘ : olarda h   fes d bu   NMD.

Cümle biliş yok¹⁰⁶ ašlā yād birbirine iḥvān kamu

10. Özleri cānlardan ‘azīz sözleri ballardan lezīz
Yok anda sen ben ü biz siz¹⁰⁷ birlik ile yeksān kamu

- [30b] 11. Ol şehre mürsel gelmedi anları da ‘vet kılmadı
Anlar yolu yañılmadı evsāfları Qur’ān kamu

12. Haḳ mezhebi mezhebleri deryā-yı zāt meşrepleri
Hāşıl kamu maṭlabları ḳadr içredür her an kamu

13. Yokdur onlarda¹⁰⁸ iḥtilāf günden ‘ayān Haḳ bī-ḥılāf
Her işleri Haḳḳa muzāf rūḥ eylemiş Yezdān kamu

14. Terk eylemişler ḳāl u ḳīl lāl olmuş anlarda bu dil
Her ḥālleri Haḳḳa delīl hep maḫhar-ı Raḥmān kamu

15. Gerçi saña bakup gözi şöḫbet ider söyler sözi
Lākin Haḳḳı bulmuş özi söyleşdüḡi Qur’ān¹⁰⁹ kamu

16. Dünyāya anlar girmede girdiyse de eglenmedi
Şeyṭān oları görmedi andan olar pinhān kamu

17. Aña girerse bir kişi gider gönülden teşvīşi
Başına bu devlet ḳuşı ḳonan olur sultān kamu

- [31a] 18. Hemān ki ol şehre gelür her ḳorḳudan āzād olur
Yollarda bellerde ḳalur dīv ü perī şeyṭān kamu

19. Dārü'l-emāndur ol şehir lākin girer yüz biñde bir
Sañma aña dāḫil olur ḥūrī vü melek rıdvān kamu

20. Kim ki o şehri özledi erenler izin izledi

¹⁰⁶ yok: yoḡ NMD.

¹⁰⁷ Yok anda sen ben u biz siz: Yoḡ anda sen ben siz ü biz NMD.

¹⁰⁸ olarda: onlarda NMD.

¹⁰⁹ Qur’ān: Furkān NMD.

Ādāb-ı Hakkı gözledi irşād eder pīrān kamu

21. Her semt o şehriñ yolıdur lākin girenler velīdür
Anuñ içi tobtoludur Türk ü ‘Arab Süryān kamu
22. Ehlini bul ol illerüñ şarpın geçürsün yollaruñ
Yırtar yalıñuz gideni kurd u peleng arslan kamu
23. Ehlini añlar bellidür bilür zīrā bir illūdūr
Her birisi aḥsen şıfat her müşküle bürhān kamu
24. Gir enbiyānuñ silkine biñ bu vücūduñ fülküne
Kahr eyle nefsiñ askerin ġarķ eylesün tūfān kamu
- [31b] 25. Var *şemme vechullāhi*¹¹⁰ bul tā görine saña ol il
Senden saña eyle sefer kim idesin seyrān kamu
26. Cāndan riyāzet ü ta‘ab çekseñ idüp anı taleb¹¹¹
Olur riyāzātuñ sonı derdlerüñe dermān kamu
27. Çek sīneñe dāğ üzre dāğ şol ḥaste cānuñ ola sağ
Şāyed ola tağ üsti bağ yādılar ola yārān kamu
28. Cān ırmeyince aşlına bülbul gibi gül faşlına
Hep cenneti ‘arz iyleseñ olur aña nīrān kamu
29. Cān ilidür vaşf itdigüm derd ile ta‘rīf itdigüm
Bundan inüp döküldiler bu tenlere her cān kamu
30. Gel tende koma cānuñı a‘lāya çık bul kānuñı
Lāyık mıdur insāna kim bir yer¹¹² ola zindān kamu

¹¹⁰ Bakara Suresi, 2/115. إِنَّ اللَّهَ وَجْهُ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ وَاسِعٌ عَلِيمٌ. Ve lillāhi’l-meşriku ve’l-mağribu fe-eyne-mâ tuvellû fe-şemme vechullāhi inne’llāhe vâsi‘un ‘alīm(un): “Doğu da Batı da (tüm yeryüzü) Allah’ındır. Nereye dönerseniz Allah’ın yüzü işte oradadır. Şüphesiz Allah lütfu geniş olandır; hakkıyla bilendir.” — DİB, 2012, s. 17.

¹¹¹ idüp anı taleb: anı idüp taleb NMD.

¹¹² bir yer: yiri ola

31. Tut bu **Niyāzīn**ün sözün bunda açagör cān gözin
Bir gün gidersin aḥsuzın k'uyamaz saña kārban kamu

32. Var ol ḥaḳīḳat şehrine ir anda Ḥaḳḳuñ sırrına
Dolsun¹¹³ senün de gönölüne deryā olup 'irfān kamu

26¹¹⁴

el-Mısrī Sellemehu'llāh

[Gazel]

[Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün]

- [32a] 1. Ezelden nārına 'aşḳuñ yana geldüm cihān içre
Aḳıtdum niçe dem yaşlar gözümde tolu kan içre
2. Ḥaḳḳ ile bī-niṣān iken kamu cānlara cān iken¹¹⁵
Düşürdi bī-mekān iken beni kevn ü mekān içre
3. Niçe geldüm niçe gitdüm niçe toğdum niçe öldüm
Niçe açıldum niçe şoldum şu gül gibi cihān içre
4. Bulut olup göge ağdum maṭar olub yire yağdum
Güneş olup gehī toğdum zemīn ü āsumān içre
5. Nebāt oldum¹¹⁶ niçe devrān niçe demde olup ḥayvān
Geyürdi şüret-i insān baña devr-i zamān içre
6. Çün¹¹⁷ insān şüretin buldum Ḥaḳḳa hamd ü genā kıldum
Fenā-ender-fenā oldum beḳā-yı cāvidān içre
7. İrişdi ma'rifet nūrı gönül oldı Ḥaḳḳun Tūrı
Niyāzī tıydu çün sırrı gümān gitdi 'ayān içre

¹¹³ Dolsun: Tolsun NMD.

¹¹⁴ Erdoğan, K. (2019). *Niyāzī-i Mısrī Dīvānı*. Akçağ Yayınları, s.310

¹¹⁵ iken: ilen NMD.

¹¹⁶ oldum: olup NMD.

¹¹⁷ Çün: Çü NMD.

el-Mısrî Sellemehu'llāh**[Gazel]**

[Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün]

1. Dilberā ğamzeñ okı içüm tolu kan eyledi
Şol siyāh zülfün teli 'aqlum perîşān eyledi
- [32b] 2. Her kimün kim şehrine uğradı 'aşkuñ 'askeri
Hep 'imārātın anuñ bir demde vîrān eyledi
3. Dürlü dürlü fitneler şaçuñdan oldı âşikār
Halk-ı 'ālem şandılar kim anı şeytān eyledi
4. Hadd ü hālün iki bölmüş bu cihānuñ halkını
Birini kâfir birini ehl-i imān eyledi
5. Gizli sırruñdan haber verdükde 'uşşākuñ dili
'Ābid ü zāhidlerün 'aqlını hayrān eyledi
6. Gör ne ğayretdür ki sırr-ı vaḥdeti setr itmege
Cem' ü tafşîli o ğayret kul u sulṭān eyledi
7. Cümle esmā vü şıfātuñdur görinen ğayrı yok
Her biri bir vechile zātuñı¹¹⁹ i 'lān eyledi
8. Kudretün insānı maẓhar kıldığıçün zātuña
Yüzinün naẓsını hep āyāt-ı Qur'ān eyledi
- [33a] 9. Örtüdi bu bāzār-ı keşret gözlerin halkuñ veli
'Ārif olan cümle yüzden seni seyrān eyledi
10. Bu ne hikmet bu ne kudret bu ne şan'atdür görün
Zerre-i gün kıatre-i deryāyı 'ummān eyledi

¹¹⁸ Erdoğan, K. (2019). *Niyâzî-i Mısrî Dîvânı*. Akçağ Yayınları, s.350-351¹¹⁹ zātuñı: hûb zâtun NMD.

11. Kim ki bu sırdan haberdār oldı ‘arīfdür özi
Kurtulup hayvānātdan¹²⁰ kendin insān eyledi
12. La‘l-i cānān olalıdan ey **Niyāzī** meşrebüñ
Sözlerüñ ‘aşk¹²¹ içinde āb-ı hayvān eyledi

28

Tercī‘-i Bend-i Hayālī Der-Ma‘rifet ü Haḳīkat **[Tercī‘-i Bend]**

[Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün]

I

1. Fenā dārında rāḥat yok ḥaḳīkat şimdi insāna
Dilā mest ol şarāb-ı ‘aşkla sen daḥi rindāne
2. Ki ḥubb-ı rişte-i dünyāyı peyvend eyleme cāna
Girem dirseñ erenler gibi şevk ile bu meydāna
3. Ölümünden eyleme kaṭ‘ā ḥazer ol merd-i merdāne
Fedā kıl cān u başuñ şıdqla vir rāh-ı cānāna

- [33b]
4. Göñül mışrında vuşlat ister iseñ şāh-ı Ken‘āna
Cehālet cāmesin çāk eyle hem-dem olma nādāna
  5. Özüñden vākıf ol vaḥşī gibi düşme beyābāna
Kitāb-ı muḥkemāt-ı fażl-ı Ḥaḳsın işbu devrāna
  6. *Ḥaḳīkat irmek isterseñ rumūz-ı sırr-ı Kur‘āna*
Meded tut pendim ey dil bende ol bir kāmīl insāna

II

1. Göz açub ḥāb-ı ḡafletden olanlar ‘aşkla bīdār¹²²
Görür eşyāda ‘aynü'l-ḥaḳḳ kimām-ı şüret-i dīdār

¹²⁰ hayvānātdan: hayvān adından NMD.

¹²¹ ‘aşk: ‘uşşâk NMD.

¹²² Tarlan, A. N. (1992). *Hayalî Divânı*. Akçağ Yayınları. s.29.

2. *Seḫāhüm rabbühüm*¹²³ cāmın lebinden nüş iden tekrār
Muḳarreb olsa lāyıkdur çün oldı hem-dem ebrār
3. Hāḳīḳat-i Hāḳḳa ḳurbiyyet bulur ol vāḳıf-ı esrār
Nice mest-i şarāb-ı ‘aşḳ-ı cānān olmasın evkār
4. Hāḳḳın insāna ḡāyet lūtfıdır bu ḥüsn ü bu ḡüftār
Anuñçün ben kelām-ı nātıḳam dir Ḥaydār-ı Kerrār
5. Ḳulaḡuñda yoḡ ise penbe-i ḡaflet senüñ ey yār
İşitgil bir naşīḥatdır bu ḡāfil olma gel zinhār

[34a] 6. *Hāḳīḳat irmek isterseñ rumūz-ı sırr-ı Ḳur’āna*
Meded tut pendim ey dil bende ol bir kāmīl insāna

III

1. Nāzar ḳıl var ise eşyāya sende dīde-i ‘ibret
Müzāhirde sıfātu’llāhı seyr it Hāḳḳa bul ḳurbet
2. Bulagör mihr-i zāta zerre-i nāçizden ülfet
Olup cān sālīk-i rāh-ı fenāya ḡüşe-i vaḥdet
3. Hāḳa ḥāḳḳa’l-yakīn mir’āt-ı rüşendür bu māhiyyet
Görür ‘ayne’l-yakīn eşyāda Hāḳḳı kimde var ru’yet
4. Birāder dilde naḳş-ı mā-sivādur māni’-i vuşlat
Göñüldeñ ḥubb-ı dünyāyı gider ol bende-i ḥazret
5. İdingil çeşm-i cāna ḥāk-i pāyın sürme-i ḡurret
Bu mermūzātın isterseñ fütūḥın ey ḳamer-ṭāl’at
6. *Hāḳīḳat irmek isterseñ rumūz-ı sırr-ı Ḳur’āna*
Meded tut pendim ey dil bende ol bir kāmīl insāna

¹²³ İnsân Suresi, 76/21. وَسَقَاهُمْ رَبُّهُمْ شَرَابًا طَهُورًا. Ve saḳāhüm rabbühüm şarāben ṭahûrâ: “Rableri onlara tertemiz bir içecek içirecektir.” – DİB, 2012, s. 578.

IV

- [34b] 1. Göñül Eyyübveş ‘aşk ehli iseñ eyle derd hâşıl
Olasın ol se‘âdetle Cemâl-i Hâzrete vâşıl
2. Elest ikrârına ‘irfânla ol tâlib-i kâbil
Yalancı pîr-zen dünyâya olma merd iseñ mâ’ il
3. Başîret ehli ol taḥşîl-i ‘irfân eyleyüp nâ’ il
Şaḳın emmâre nefse uyma reh-zendür olup ğâfil
4. Rumûz-ı *men ‘arefnâya*¹²⁴ n’içün olmayasın kâ’ il
Özüñden bî-ḥaber nâmuñ ola lâyıḳ mıdur câhil
5. İre gör faẓl-ı Hâḳḳa men leden¹²⁵ ‘ilmine ol dâḥil
Gözüñ aç nûr-ı dîdem âdem iseñ ola gör ‘âḳil
6. *Hâḳîḳat irmek isterseñ rumûz-ı sırr-ı Kur’âna*
Meded tut pendim ey dil bende ol bir kâmil insâna

V

1. Görüp bu cemâli eşkâl-i şuverde şan‘at-i Bârî
Göñül levhinde naḳş eyle mu‘ayyen şûret-i yâri
- [35a] 2. Şevküm ‘aşk ile şeydâdur bilür bu ince esrârı
İder gevher yerine gûşına mengüş bu güftârı
3. Olur mir‘atveş ḳalbi muṣaffâ Hâḳḳ ḳılur yâri
Temâşâgâh idinür cümlede bî-perde dîdârı
4. **Ḥayālî** sen de eyle mäsivadan ḳalbüñi ‘ârî

¹²⁴ “*Men ‘arefnâ* ibaresi, tasavvuf geleneğinde “Nefsini bilen, Rabbini bilir” şeklinde meşhur olmuş, ancak hadis kaynaklarında sahih isnadı bulunmayan bir sözün remzidir. Şair, bu sözün işaret ettiği insan-ı kâmil / mürşid aracılığıyla ma‘rifet anlayışına gönderme yapmaktadır. (Ali b. Sultan Muhammed el-Kârî el-Herevî, 2015, s.266).”

¹²⁵ “*Men leden*” (*ledün ilmi*) ifadesi, Kur’ân’daki ‘*allemnâhu min ledunnâ ‘ilmâ*’ ibaresine dayanır; bu bilgi türü tasavvufta ‘Allah’ın doğrudan verdiği vehbî bilgi’ anlamında kullanılmıştır. Kehf Suresi, 18/65. “فَوَجَدَا عَبْدًا مِنْ عِبَادِنَا آتَيْنَاهُ رَحْمَةً مِنْ عِنْدِنَا وَعَلَّمْنَاهُ مِنْ لَدُنَّا عِلْمًا”. *Fe-vecedâ ‘abden min ‘ibâdinâ âteynâhu rahmeten min ‘indinâ ve ‘allemnâhu min ledunnâ ‘ilmâ*: “Derken kullarımızdan bir kul buldular ki, biz ona katımızdan bir rahmet vermiş, kendisine tarafımızdan bir ilim öğretmiştik.” - DİB, 2012, s. 300.

Unutmaduñsa cānān ile olan ‘ahd ü qarārı

5. Kabūl it rāh-ı Hāḫda gel beri Mansūrveş dārı
Hele ben bildigüm budur ideyüm saña tekrārı

6. *Hāḫḫat irmek isterseñ rumūz-ı sırr-ı Kur’āna*
Meded tut pendim ey dil bende ol bir kāmīl insāna

29¹²⁶

Güfte-i Zā‘fı Tahmīs-i Vahdeti

[Tahmīs]

[Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün]

I

Kuvvet-i Hāḫdan zuhūr iden Mesīḫu’llāhdur

Ya‘nī şavt¹²⁷ u nuṭḫ u lafz u nūr Rūḫu’llāhdur

[35b]

Gūş-i cān ile işit ey dil ki emru’llāhdur

Her ne söz kim söylenür ‘ayn-ı kelāmu’llāhdur

Vāḫıf olmayan bu sırra lā-cerem gümrāhdur

II

Aḫmede nāzil olan āyāt ile imlā ile

Nazm u neşr ile hem eş‘ār ile vü inşā ile¹²⁸

Hāşılı ta‘līm-i nuṭḫ-ı vahy ile imā ile

Añladum bildüm rumūzı ‘alleme’l-esmā¹²⁹ ile

Menzil-i insān-ı kāmīl bir ulu dergāhdur

III

Ṭaleb-i Mevlā gerekdür Hāḫḫa inşāf itmege

Hāḫḫa inşāf eyleyüp ‘irfān ile lāf itmeye¹³⁰

Vech-i Hāḫḫı görüben ḫalbini şeffāf itmege

¹²⁶ Öztürk, Y. (2006). *17. yüzyıl şairlerinden Dimetokalı Vahdeti’nin Dīvânı’nın tenkitli metni* (Yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü. s.23-24

¹²⁷ şavt: şüret VD.

¹²⁸ eş‘ār inşā ile: eş‘ār ile vü inşā ile VD.

¹²⁹ “‘Alleme’l-esmā” ibaresi, Hz. Âdem’e eşyanın isimlerinin öğretilmesini bildiren ayete telmiḫ olup ‘eşyanın hakikat bilgisi’ anlamında tasavvufî bir yorum taşır. Bakara Suresi, 2/31. “وَعَلَّمَ آدَمَ الْأَسْمَاءَ كُلَّهَا”. Ve ‘alleme Âdeme’l-esmâe küllehâ: “Allah, Âdem’e bütün varlıkların isimlerini öğretti.” - DİB, 2012, s.5.

¹³⁰ itmeye: itmege VD.

*Māye-i taklidden āyineyi şāf itmege*¹³¹

*Faẓl-ı Hakkdan feyz olan envār-ı nūru'llāhdur*¹³²

IV

Sırr-ı sübhāne'llezi esrā¹³³ gelüpdür saçlarıñ

Ser-te-ser¹³⁴ esrār-ı Kur'āndur yüzünde haţlarıñ

Nokţalar beñler eliferdür¹³⁵ hemān kirpiklerüñ

Hoş müfferihdür yazılmış haţ-ı reyhān kaşlarıñ

[36a]

Nice rüşen olmasun kim defterü'llāhdur

V

Vaḥdeti burc-ı bedenden¹³⁶ gün gibi toğup seher

Menzil-i bālāya mi'rāc eyleyüp tutduk maḳar

Rāst-rāh-ı istivādan elfveş kılduk¹³⁷ güzer

Ẓa'fiyā şakku'l-kamer sırrını her kim fehmi der

Āsmān-ı 'ālem üzre hoş münevver māhdur

30¹³⁸

Akşemseddin Kıddise Sırruhū

[Gazel]

[Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün]

1. Gördüm çü Hakkıñ vechini¹³⁹ 'ayne'l-yakīn yā Hū direm
Ger şūfī lādan dem urur ben her dem illā Hū direm
2. Ben māsivāyı terk idüp¹⁴⁰ geçdüm bu kālūñ ḥālina
'Ayne'l-yakīn gördüm 'ayān Hakkı kim illā Hū direm

¹³¹ Dîvân'da yer alan bu mısra, Mecmû'a'da unutulmuştur.

¹³² nuru'llāhdur: rūḥu'llāhdur VD.

¹³³ "Sübhāne'l-lezî esrâ" ibaresi, Mirâc gecesine işaret eden ayete telmihtir. İsrâ Suresi, 17/1. "سُبْحَانَ الَّذِي أَسْرَى بِعَبْدِهِ..." *Subḥāne'l-lezî esrâ bi-'abdihi...*: "...Kulunu bir gece yürüten Allah'ın şanı yücedir." -DİB, 2012, s. 281.

¹³⁴ Ser-te-ser: Ser-be-ser VD.

¹³⁵ eliflerdür: elifdür VD.

¹³⁶ bedenden: bedende VD.

¹³⁷ kılduk: kıldum VD.

¹³⁸ Yıldız, M. A. (2020). Akşemseddin Divanından Seçmeler – III. V. Gök & H. Alkan (Ed.), Hacı Bayram-ı Velî V (1. bs., ss. 510–528). Kalem Neşriyat. s.522-523

¹³⁹ çü Hakkıñ vechini: bu vechün hakkını AŞD.

¹⁴⁰ māsivāyı terk idüp: mâ-sivâ'llāh'ı koyup AŞD.

3. Hem küfr [ü] hem îmân benem hem büt [ü]¹⁴¹ hem ruhbân benem
Hem cism ile hem cân benem bilgil kim illâ Hû direm
4. Hem ‘âşıkun ma‘şûkıyam ‘aşkında benden ğayrı¹⁴² yok
Kürsî vü ‘arşa müstevî her şeyde illâ Hû direm
- [36b] 5. Hem zâkirün zikri menem hem şâkirün şükri menem¹⁴³
Hem şîfinün fikri menem kalbinde illâ Hû direm
6. Ey şufiyan-ı câhilân¹⁴⁴ laf urma Hakkı görmeden¹⁴⁵
Ben¹⁴⁶ pehlüvân-ı vahdetem hem tîgem illâ Hû direm
7. Akşemseddînem¹⁴⁷ toğmışam her dilberün vechinde ben¹⁴⁸
Hakkı ‘ayân görenlerün ‘aynında illâ Hû direm

31

Nazîre-i Fazl-ı İlâhî Kıddise Sırruhû

[Gazel]

[Müstef’ilün Müstef’ilün Müstef’ilün Müstef’ilün]

1. Vech-i vücûdu’llâhdur bu ‘âlem illâ Hû direm
Evvel vücûdı görürem pes her dem illâ Hû direm
2. Nûrı görür evvel kişi andan bu eşyâyı görür
Her şeyde varlıktan ‘ayân ne görsem illâ Hû direm
3. Hem bâhûdem hem bâhudâ yok bende hubbû mâsivâ
Bilür sözüm ehl-i rızâ ey hem-dem illâ Hû direm
- [37a] 4. ‘İlme’l-yaķın ‘ayne’l-yaķın haķķa’l-yaķın birdür vücûd

¹⁴¹ büt [ü]: put u AŞD.

¹⁴² ğayrı: özge AŞD.

¹⁴³ menem: benem AŞD. (5. beyitteki üç kullanım da bu şekildedir.)

¹⁴⁴ şufiyan-ı câhilân: sûfiyân ey câhilân AŞD.

¹⁴⁵ görmeden: bilmedün AŞD.

¹⁴⁶ Ben: Men AŞD.

¹⁴⁷ Akşemseddînem: Men Şems’ed-dîn’em AŞD.

¹⁴⁸ ben: kim AŞD.

Arz u semā imdi menem bī-ḥiṣem illā Hū direm

5. Gözlerde nūr-ı dīdeyem başlarda ‘aql-ı ḥürdedān
Cānlarda feyż-i cāvūdān men her dem illā Hū direm
6. Kāl-i ezel ḥāl-i ebed ‘ilmimde ḥāzırdur bu dem
Zāt ile kâ’ imdür şıfat pes bu dem illā Hū direm
7. Bu istiṭā‘at dem-be-dem Ḥaḳdan gelür raḥmet gibi
Varlık vücūdından gelür yā erḥam illā Hū direm
8. **Faẓl-ı İlāhem** gelmişem faẓl-ı Ḥudādan faẓl için
Faẓl u keremdür her işim yā Ekrem illā Hū direm

32

Faẓl-ı Şeyḥ İlāhī Ḳuddise Sırruhū

[Gazel]

[Meḥ’ülü Meḥā’îlün Meḥ’ülü Meḥā’îlün]

1. Her şūrete bir sīret taḳdīr kılup Allāh
Pes eyledi aḥlākın aḥlāk-ı Ḥabību’llāh
- [37b] 2. Ḳur’ān-ı ‘alā şeb‘at ma’nīsı cebīnünde
Ḥarfū te’emmel tedrī yazmış o Ḥakīma’llāh
3. Pend-i peder [ü] māder ta’līm-i meşānīdür
Ol şūret-i vechū’llāh enbā-i Kelāmu’llāh
4. Ḳur’ān-ı kitābu’llāh vechünde yazılmışdur
Bir vefḳince ḳonmış gör ḳudret-i ila’llāh
5. Leylāyı sevüp Mecnūn unuttı ser-i sırrın
Mevlāyı sevüp sen de ol tārik-i ḡayru’llāh
6. Zāt u şıfat u esmā Ādemde ‘ayān oldu
Ḥātemde beyān oldu hem ru’yet-i Vechu’llāh
7. Bil secde-i tevḥīdi dervīş-i zemīn-būs ol

Ol nūr-ı ezeldendür evsaṭda bi-arḍi'llāh

8. Her şey'e sūcūd eyle tevḥīd budur 'ārif
Mānend-i **İlāhī** ol dergāhda 'abdu'llāh

33

Nazīre-i Sūrūrī Raḥimehü'llahü Te'ālā

[Gazel]

[Mef'ûlü Mefâ'ilün Mef'ûlü Mefâ'ilün]

- [38a] 1. Çün şüret-i âdemde gösterdi yüzün Allāh
Kıl secde aña olma iblīs gibi gümrāh
2. Ey aḥsen-i taḳvīme inkār kılan gel gör
K'anda nice keşf oldu te'vīl-i kelāmu'llāh
3. Āyīne-i hüsnüñde Ḥaḳ sūretini gördüm
Zihī ḥüsün ü sūret aḥsente te'ālā'llāh
4. Ol kākül-i müşgin kim Qur'ân-ı ḥaḳīḳatdür
Kāf üstine şalmışdur 'Anḳā gibi zıllü'llāh
5. Gel 'aşḳ tarīḳinden döndürme yüzüñ zāhid
Kim ma'nā-yı şüretten 'aşḳ oldu beyāna'llāh
6. Kāşuñla gözüñ vaşfın kim sorsa **Sūrūrīye**
Fi'l-hāl sūcūd üdüp ider ki cemālu'llāh

34¹⁴⁹

Sūrūrī Kuddise Sırruhü

[Gazel]

[Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün]

¹⁴⁹ Alamdari, F. R. (2020). *Emir Sururi: Divân-ı Eş'ar – Şiir Dîvânı (Azerice–Türkçe–Farsça)*. Savalan Igidelari.

1. Zāhidā esmā' ı küllīnūñ¹⁵⁰ müsemması nedür
Ya Hakkūñ 'ayn-ı müsemma¹⁵¹ olan esması nedür
- [38b] 2. 'Ārif-i bezm-i ezel olmak ne menzildür yaķın
Ya şarāb-ı vaħdetūñ cām-ı muşaffāsı nedür
3. Mısr-ı cāmī' cum'ası āzīne n'ıçündür 'aceb
Ya sevād-ı a'zamuñ anda temāşası nedür
4. Vākıf-ı sırr-ı yemīnū'llāh iseñ şerħ eyle kim
Ka'benūñ kenzi şeb-i mi'rācuñ isrāsı nedür
5. Vādī-i eyvende Mūsā-yı kelīmu'llāh içün
Āyet-i innī enellāhuñ¹⁵² tecellāsı nedir
6. Şūr-i İsrāfīle kıandandur hayāt-ı kâ'ināt
Rūh-ı kıudsūñ nefħa-i 'İsāda enfāsı nedür
7. Kıanķı maẓhardan zuhūr eyler beyān-ı *kul kefā*¹⁵³
Huccetü'l-kā'im kıanı kıılmaz mı da'vāsı nedür
8. Şāhbāz-ı rūh-ı süflī eşyānın terk idüp
'Ālem-i 'ulviyye pervāz ide me'vāsı nedür
9. Ger kelāmu'llāh nāţık okuduñsa söyle kim
Kāf ve'l-kur'ān ile Yāsīn ü Tāhāsı nedür
- [39a] 10. Baş çekersin çün mu'anber tırralardan dīvtek
Pes bu mu'ciz nāmenūñ göster kı tuğrāsı nedür
11. Her zamān bir dilberūñ zūlfı dīlāvīz olduğı

¹⁵⁰ küllīnūñ: vāslinnin SD(Azr.Tr-Frs)

¹⁵¹ müsemma: çūsemma SD(Azr.Tr-Frs)

¹⁵² "İnnenī ene'llāh" (إِنِّي أَنَا اللَّهُ): "Ben Allah'ım." Bu ifade Hz. Mûsâ'ya hitap eden ilâhî sözün bir parçasıdır; bk. Tâhâ Suresi 20/14. DİB, 2012, s.312; Kasas Suresi 28/30. DİB, 2012, s.388.

¹⁵³ "Kul kefā" ifadesi, (قُلْ كَفَىٰ) ("De ki: Allah bana yeter" anlamındaki ayete telmihtir. Zümer Suresi, 39/38. — DİB, 2012, s. 461.

Ḳankı yüzdendür bu sevdānuñ mudārāsı nedür

12. Ruz [u] şeb bu ḳubbe-i ḥaḍrāda ḥurşid ü ḳamer
Ne sebebdan devr ider yā Rab temennāsı nedür

13. Ey **Sürūrī** vāḳıf-ı sırr-ı Kelāmu'llāh olan
Tā ebed bilür ki her ismüñ müsemāsı nedür

35

Günehkārī Raḥimehü'llāhü 'Aleyh

[Gazel]

[Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün]

1. Ḳovmışam 'arımı 'aşḳa düşelden
Unutdum kārımı 'aşḳa düşelden
2. Ḥarāb itdüm girü kendü elümle
Der ü dīvārımı 'aşḳa düşelden
3. Ḳamu terk eyledüm taḥşıl ü şugli
Ḳodum tekrārımı 'aşḳa düşelden

[39b] 4. Yedi deryā beni ḳılmaya¹⁵⁴ teskīn
Bu yanan nārımı 'aşḳa düşelden

5. Görenler işidenler güler oldı
Benüm güftārımı 'aşḳa düşelden
6. Delü Mecnūn olup düşer yabana
İşiden zārımı 'aşḳa düşelden
7. Ḳamu aşşılarum virdüm ziyāna
Görün bāzārımı 'aşḳa düşelden
8. Bi-ḥamdi'llāh ki girdüm toḡru yola

¹⁵⁴ ḳılmaya: ḳılmadı GD.

Kesüp zünnārımı ‘aşka düşelden

9. Murādı bu **Günehkāruñ** Hüdāyā
Umar dīdāruñı ‘aşka düşelden

36

Güfte-i Sultān Murād Tahmīs-i ‘Abdī¹⁵⁵

[Tahmīs]

[Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün]

I

Hamdüli’llāh kim haķāyık gencine kân olmuşam

Bī‘at idüp pīr-i ‘aşka ehl-i erkân olmuşam

[40a] Tarḥ idüp cismi aradan ser-te-ser cān olmuşam

Ben cemāl-i yāre cānā şöyle hayrān olmuşam

*Çünki zāhir oldu ol ben cümle yeksān olmuşam*¹⁵⁶

II

Yağdı ‘aşkuñ mücmer sinemde cānā hemçü ‘ūd

Ebr sanmañ çıkdı dilden çarḥa bir dü-ı kebūd

Zerrede mihr-i münīri seyr iden ehl-i şühūd

Çün vücūdı zāhir oldu kalmadı bende vücūd

Gitdi benden ikilik ben küll-i yeksān olmuşam

III

Kāne ‘irfān gevherin her bī-başar eyler mi fark

Dürr-i aşdāf biḥārı añlamaz her ehl-i zerḥ

Bir gelür müstağrak deryā-yı ‘aşka ğarb u şark

*Yemm-i vaḥdetde gönül fülki olalı maḥv ü ğarḥ*¹⁵⁷

*Şöyle taşdı bu derūnum*¹⁵⁸ *baḥr-i ‘ummān olmuşam*

IV

¹⁵⁵ Kırkkılıç, A. (2015). *Murâdî Dîvânı (İnceleme – tenkitli metin)* [Sultan Üçüncü Murad, 1546–1595].

Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları. s.548

¹⁵⁶ Bu mısra ile 2. bendin 5. mısraı Dîvânda yer deġişmiş.

¹⁵⁷ Yemm-i vaḥdetde gönül fülki olalı maḥv ü ğarḥ: Fülk-i dil ğarḥ oldu şöyle vaḥdetün deryāsına MD.

¹⁵⁸ taşdı bu derūnum: tūfāndur içüm kim MD.

Halk içinde nîk-nâm olmuş kimi bed-nâm kim
Kimse bilmez kim durur nâm ehli ya nâkâm kim
İtmişem yâr ile bir bezm-i sūr-encâm kim
[40b] *Sākī-i vahdet*¹⁵⁹ baña şunmuş durur bir cām kim
Cūr ‘asından rūz-ı haşre deñlü sekrân olmuşam

V

Yap Halîlāsā dil-i vîranın ‘Abdî bendenüñ
‘Ārife maḥfî degül sırr-ı tavāfı Ka‘benüñ
Sa‘y idenler bildiler remzin Şafā vü Mervenüñ¹⁶⁰
Şöyle gālib oldı şevkuñ bu¹⁶¹ *Murādīye* senüñ
Kār u bārum tağıdup yoluñda ‘üryān olmuşam

37¹⁶²

Güfte-i Rūhî-i Bağdādî

[Gazel]

[Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün]

1. Bî-‘amel ‘ilm ile ‘ālim¹⁶³ geçinen cāhildür
Kim ki ḥaṭṭı-ı ruḥ-ı ḥübānı okur kāmildür
2. Kānķı ‘ābid¹⁶⁴ ki dil-āzārlığa mā‘il olur¹⁶⁵
Rūz u şeb her ne ‘ibādet ki ider bātıldur
3. *Yevme lā-yenfa‘u mālün*¹⁶⁶ didi çün¹⁶⁷ Mevlāmuz
Bu sözi kim ki ta‘aḳkul ider ol ‘āķildür

¹⁵⁹ vahdet: kudret MD.

¹⁶⁰ Safā ile Merve, Kur’ân’da hac ibadetinin işaretleridir (bk. el-Bakara, 2/158: “إِنَّ الصَّلَاةَ وَالْمَرْوَةَ مِنَ شَعَائِرِ اللَّهِ. inne’ş-şafâ ve’l-mervete min şe‘âiri’llâh: “Şüphesiz Safâ ile Merve Allah’ın sembollerindendir.” - DİB, 2012, s. 23); tasavvufta ise kalbin saflaşması ve nefsin terbiyesini remz eder.

¹⁶¹ şevkuñ bu: ‘ışkuñ ben MD.

¹⁶² Erten, S. R. (2018). *Kayseri Raşit Efendi Eski Eserler Kütüphanesi’ndeki Bağdatlı Rûhî Dîvânı nüshası (Metin–inceleme)* (Yüksek lisans tezi). Yozgat Bozok Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. s.225-226

¹⁶³ ‘ālim: kāmîl BRD.

¹⁶⁴ ‘ābid: zāhid BRD.

¹⁶⁵ mā‘il olur: māyildür BRD.

¹⁶⁶ eş-Şu‘arâ Suresi, 26/88–89: “يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ. illâ men ete’llâhe bi-ḳalbin selîm: “O gün ne mal fayda verir ne de oğullar; ancak Allah’a selim bir kalple gelenler müstesna.” -DİB, 2012, s. 370.

¹⁶⁷ çün: ki BRD.

4. Sālikān-ı reh-i Hāk¹⁶⁸ cennete meyl itmezler
Neylesün cenneti dīdāra o kim vāşıldur¹⁶⁹
- [41a] 5. Dā'imā Hākka muḥabbet ider ol kāmīl kim
*Men eḥabbe ceheran*¹⁷⁰ nüktesine kâ'ildür
6. Oğumaqla kişi fāzıl¹⁷¹ mı olur lā va'llāh
*Men 'aref*¹⁷² sırrını her kim oğur ol fāzıldur¹⁷³
7. Kimi zāhirde ider seyri kimi bātında¹⁷⁴
Kiminüñ menzili deryā kiminüñ sâhıldür
8. Tūtalum mümkün imiş devlet-i dünyāya vuşul
'Ākıl olan n'ider ol devleti kim zā'ildür
9. Ma'rifet olmayıcağ bir kişide ey **Rūhī**
Cāhilüñ başı göge irse yine cāhıldür

38¹⁷⁵

Güfte-i Muḥīṭī

[Gazel]

[Me'ûlü Me'â'îlü Me'â'îlü Fe'ûlün]

1. Dīvār-perest şüret-i insānı ne bilsün
Zulmetde kalan çeşm-i ḥayevānı ne bilsün
- [41b] 2. Ādem ḥaberin söyleme her dīv-i racīme

¹⁶⁸ hāk: 'aşk BRD.

¹⁶⁹ Bu beyit BRD'de 6. beyittir.

¹⁷⁰ ceḥarān: ḥaceren BRD. "Kişi sevdiği ile beraberdir" sözü hadis olarak kayıtlıdır (Nevevî, 2025, c. 1, s. 354-355)

¹⁷¹ fāzıl: kāmīl BRD.

¹⁷² "Men 'arefnā ibaresi, tasavvuf geleneğinde "Nefsini bilen, Rabbini bilir" şeklinde meşhur olmuş, ancak hadis kaynaklarında sahih isnadı bulunmayan bir sözün remzidir (Ali b. Sultan Muhammed el-Kârî el-Herevî, 2015, s.266)."

¹⁷³ sırrını her kim oğur ol fāzıldur: sırrına her kim ki irür kāmıldür BRD.

¹⁷⁴ Dīvân'da önce "bāṭın" sonra "zāhir" kullanılarak takdim tehir yapılmıştır.

¹⁷⁵ Şahin, G. (2022). *Muḥīṭ Dīvânı (İnceleme-tenkitli metin)* (Doktora tezi). Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. s.390

- Rahmānı bilür ol¹⁷⁶ sözi şeytānı ne bilsün
3. Nādānla dānā sözin¹⁷⁷ eger dime işitme
Har mühre fūrūş la‘l-i bedaḥşānı ne bilsün
4. Deryā-yı ḥaḳīkatde şu kim olmadı ğavvās
Nerden çıkar ol lü‘lū‘-i mercānı¹⁷⁸ ne bilsün
5. Yārūñ sıfat-ı ḥüsn [ü] ḥaṭın şorma faḳīhe
Şeytān-ı racīm ma‘nī-i Qur‘ānı ne bilsün
6. Her post-pūş abdāldan itme taleb-i erkān
Zīrā ki Kırm dilkisi erkānı ne bilsün
7. Şüretde **Muḥīṭī** gibi ma‘nā-yı kaḍīme
Yol bulmayan esrār-ı ten ü cānı ne bilsün

39

Naṣīḥat - Ḥukemā Kavlince

[Mesnevî]

[Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Fe‘ûlün]

1. Kulak tut var ise başuñda ‘aḳluñ
İşit bir dürlü kār daḥi bu naḳlūñ
- [42a] 2. Yime balık ile yoğurdu zinhār
Ki rence düşmeyüp olmayasın zār
3. Yime yumurda ile yine māhī
Görem dirseñ selāmet birle māhı
4. Üzüm yime yidikden soñra yaşı
Süreyim dir iseñ şıḥḥatde başı

¹⁷⁶ ol: bu MHD.

¹⁷⁷ sözün: sen MHD.

¹⁷⁸ mercānı: ‘ummānı MHD.

5. Herīse üstine yime enārı
Ki hoşluḡ ile gice [‘osuru]¹⁷⁹varı
6. Yoḡurdı südle yime ekşilerden
Ki başuñ sağ ola şıḡhat bula ten
7. Birinc ile yime gel sirkeyi hem
Ki şādī çok ola vü sürüle ğam
8. Daḡı yağlı yiseñ itse ziyānı
Hemān-dem tuzlu yi def¹⁸⁰ itsün anı
- [42b] 9. Eyā tuzlu ziyān iderse ey yār
Yigil ekşi ki olur aña ol yār
10. Żarar iderse bārī ekşiler hem
Yigil tatlu ki olasin şād u ḡurrem
11. Eger ḡayḡudan isterseñ necātı
Buları şakla vü bekle ḡayātı

40¹⁸⁰

Ḥaṭāyī Fermāyed

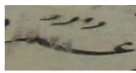
[Tercî-i Bend]

[Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün]

I

Lāyı isḡāṭ itmeyen¹⁸¹ bir bilmeyen illāsını
Bilmedi nefy ile işbātuñ nedür ma‘nāsını
Vādi-i ‘isyānda ḡaldı anmadı Mevlāsını
Āb-ı tevḡīd ile ṭāhir ḡılmadı a‘zāsını

¹⁷⁹ [...]:

¹⁸⁰ Ergun, S. N. (1956). *Ḥatāyī Dîvânı – Şah İsmail Safevî: Edebî hayatı ve nefesleri*. Maarif Kitaphanesi. s.197

¹⁸¹ İtmeyen: eyleyüb HTD.

İçmedi *bezm-i Elestüñ*¹⁸² bāde-i hamrāsını
Açmadı nūr-ı hidāyet¹⁸³ çeşm-i nābīnāsını
Görmedi gün tırrasında *leyletü'l-isrāsını*¹⁸⁴
Bulmadı rāh-ı yakīnūñ menzil-i a'lāsını
[43a] *Ḳābe kavseynüñ* yañıldı ḳurb-ı *ev ednāsını*¹⁸⁵
Müfti-i 'aşḳ böyle virmişdür bunuñ fetvāsını¹⁸⁶
*Ya çek el serden yāḥud*¹⁸⁷ *çîñlatma* 'aşḳuñ taşını

II

Yog[i]ken kevn ü mekân ü sâḥil-i ağ u ḳara
Cūşa geldi şevḳden baḥr-i hüviyyet¹⁸⁸ ibtidā
Taşa çaldı şışesin itdi temevvüc her yaña
Ser-te-ser¹⁸⁹ eşyâyı seyrân eyledi çün ü çirā
'Aşḳ Mansûrını gördüm¹⁹⁰ ol arada āşinā
Ol¹⁹¹ fenā abdālî geldi yanıma dedi baña
Var ferāḡat gūşesin idin maḳām-ı dilgūşā
K'öldürür dār-ı şifā vü derdmendāne belā¹⁹²
'Ālem-i baḥr-i taḥayyürde gezerken ben gedā¹⁹³

¹⁸² Bezm-i Elest, Kur'an'da geçen "elestu bi-rabbikum/ḳālû belâ" hitabına dayanan ezeli sözleşme meclisidir. A'râf Suresi, 7/172: "أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ قَالُوا بَلَى... elestu bi-rabbikum, ḳālû belâ: "Ben sizin Rabbiniz değil miyim?" — "Evet, şüphesiz (Rabbimizsin)." — DİB, 2012, s.172.

¹⁸³ hidāyet: velāyet HTD.

¹⁸⁴ "Leyletü'l-İsrâ", Hz. Peygamber'in Mescid-i Harâm'dan Mescid-i Aksâ'ya götürüldüğü İsrâ gecesine işaret eder. İsrâ Suresi, 17/1. "سُبْحَانَ الَّذِي أَسْرَى بِعَبْدِهِ لَيْلًا مِّنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ إِلَى الْمَسْجِدِ الْأَقْصَى الَّذِي بَارَكْنَا... حَوْلَهُ لِنُرِيَهُ مِنْ آيَاتِنَا إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ" Subḥâne'l-lezî *esrâ bi'abdihi leylen mine'l-Mescidi'l-Harâmi ile'l-Mescidi'l-Aḳşâ el-lezî bâraknâ ḥavlehû li-nuriyahû min âyâtinâ innehu huve's-semî'u'l-başır*: "Kendisine âyetlerimizden bir kısmını gösterelim diye kulunu (Muhammed'i) bir gece Mescid-i Harâm'dan çevresini bereketlendirdiğimiz Mescid-i Aksâ'ya götüren Allah'ın şanı yücedir. Hiç şüphesiz O, hakkıyla işitendir, hakkıyla görendir." - DİB, 2012, s. 281.

¹⁸⁵ Mısra da geçen "ḳābe kavseyn" ve "ev ednâ" ifadeleri, Hz. Peygamber'in Cebrâil ile Miraç esnasındaki yakınlığını anlatan Kur'ânî remze göndermedir. Necm Suresi, 53/8-9. "ثُمَّ نَنَّا فَتُكَلِّى فَكَانَ... قَابَ قَوْسَيْنِ أَوْ أَدْنَى" Şümme denâ fe-tedellâ. Fe-kâne ḳābe kavseyni ev ednâ: "(Peygambere olan mesafesi) iki yay aralığı kadar, yahut daha az oldu."- DİB, 2012, s. 525

¹⁸⁶ Mecmû'ada olmayıp HTD'de olan 10. mısra: "Silmedi âyine-i dilden gubâr ü pāsını"

¹⁸⁷ yāḥud: ya gel HTD. Dîvân'da "ya gel" şeklindeki ifade mecmû'adaki bütün vasıtalarda "yāḥud" olarak geçmektedir.

¹⁸⁸ şevḳden baḥr-i hüviyyet: şevk ile mahabbet HTD.

¹⁸⁹ Serteser: Serbeser HTD.

¹⁹⁰ gördü: gördüm HTD.

¹⁹¹ Ol: Bir HTD.

¹⁹² belâ: devâ HTD.

¹⁹³ ben gedâ: bî nevâ HTD.

Güşuma irdi [ser-ā-ser]¹⁹⁴ ğaybdan işbu şadā¹⁹⁵
*Ya çek el serden yāḥud çıñlatma ‘aşkıñ tāsını*¹⁹⁶

III

[43b]

Ol¹⁹⁷ zamān kim baṭn-ı ümde nokṭa-i¹⁹⁸ medfūn idük
Emr-i Bārī ile [anda]¹⁹⁹ perdede maẓmūn idük²⁰⁰
Kaṭre-i nāçiz idük muḍga uyuşmuş hūn idük
Kāsesin kesr eylemiş bir Leyle-i Mecnūn idük
Serserī idük egerçi tālib-i Bīçūn idük
Rūzımu²⁰¹z fark itmeyüp dembeste vü maḥzūn idük
Kūh-kenden soñra bir²⁰² Ferhād ile Hāmūn idük
Sa’y ile deryāya ırmış bir dūr-i meknūn idük²⁰³
‘Āciz ü aç²⁰⁴ ü zelīl ü müflis ü medyūn idük
Destgīr olmazsa bir kân-ı kerem maġbūn idük
Ya çek al serden yāḥud çıñlatma ‘aşkıñ tāsını

IV

Perde-i pindārdan geç ‘ālemūñ ‘irfānı²⁰⁵ ol
Her gedāya şefkat idüb cümleñ sultānı ol²⁰⁶
Cevher-i ‘aklı ma‘ādinden çıkar gel kânī ol²⁰⁷
[44a] Kūy-ı ‘aşkıñ sen daḥī [bir]²⁰⁸ baş açık ‘üryānı ol
Na‘re-i yā hū ile doldur cihānı fānī ol
Gāh mest gāh esrik bir mehūñ ḥayrānı ol

¹⁹⁴ Serāser: – M.

¹⁹⁵ şadā: nidā HTD.

¹⁹⁶ Metinde olmayıp HTD’e olan 11. mısra: “Müfti-i ‘aşk böyle vermiştir bunun fetvāsını”.

¹⁹⁷ Ol: Şol HTD.

¹⁹⁸ nokṭa-i: nutfe-i HTD.

¹⁹⁹ [anda]: -M.

²⁰⁰ perdede müzmin idük: perde-i pūr hūn idük HTD.

²⁰¹ Rūzımu²⁰¹z: Özümüz HTD.

²⁰² Kūh-kenden soñra bir: Kūh-i tende sa’y ile HTD.

²⁰³ HTD’de 6. mısra olarak kayıtlıdır.

²⁰⁴ aç: zār HTD.

²⁰⁵ ‘irfānı: sultānı HTD.

²⁰⁶ cümleñ sultānı ol: cāmı içre cāmı ol HTD.

²⁰⁷ ma‘ādinden çıkar gel kânī ol: maâniden çıkargıl kânı ol HTD.

²⁰⁸ Metinde yok

Cān virüp yolunda ‘aşk ile²⁰⁹ kul u kurbānı ol
Gün gibi toḃ ile ser meydāna gel ğaltānı ol
‘Āşık-ı dīvāneler ser-defterinüñ ḥānı ol²¹⁰
Baş açık ol²¹¹ pādişāhuñ bende-i fermānı ol
Ya çek el serden yāḥud çıñlatma ‘aşkın tāsını

V

Vaşf-ı yāre ey **Haṭāyī** söz dimek şānumdadur
Hem-demüm hem-meşrebüm derd ü belā yanumdadur²¹²
Cilveler itmek²¹³ benüm ṭab‘-ı dūr-efşānumdadur²¹⁴
Yār içün ölmek benüm āyīn [ü] erkānumdadur
On sekiz biñ ‘ālemüñ esmāsı dīvānumdadur
Kā’inātuñ sābitātı kaşr [u] eyvānumdadur
[44b] Sāye şalmaḳ²¹⁵ üstüme mihr ü dıraḥşānumdadur
Mustafā’nuñ ümmetiyem sevgisi cānumdadur
Çār-yār-ı bā-şafānuñ derdi dermānumdadur²¹⁶
On iki şehzādenüñ imlāsı sulṭānumdadur²¹⁷
Ya çek el serden yāḥud çıñlatma ‘aşkın tāsını

41

Gülşenī Kuddise Sırruhū

[Gazel]

[Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün]

1. Ḥaḳuñ yolına şıdḳla giren bī-şek ferīd olur
Kılan inkār şeyḥine mürīd iken merīd olur
2. Dutuben emrini şeyḥüñ kılın ḥidmet ne buyursa

²⁰⁹ yolunda aşk ile: aşk ile yolunda HTD.

²¹⁰ 8. ve 9. mısralar Dīvân’da yoktur.

²¹¹ ol: bir HTD.

²¹² HTD’de bir sonraki mısradan sonra gelmektedir

²¹³ itmek : kılmak HTD.

²¹⁴ dūr-efşānumdadur: suhandānumdadur HTD.

²¹⁵ şalmaḳ: salmış HTD.

²¹⁶ 9. mısra Dīvân’da yok.

²¹⁷ sulṭānumdadur: pinhānumdadur HTD. Bu mısra HTD’de 7. mısra olarak kayıtlıdır.

O kulluğdan bulup şehliş Cüneyd ü Bāyezīd olur

3. Şekāvet terkini urup se'adet yolına giren
Dönüp Nūrī vü Şiblīye makāmda Bū-Sa'īd olur
4. Hāka inkār iden kimse dönüp şeytāna şüretde
İnanmayup Beyāzīde direm şeksüz Yezīd olur

42²¹⁸

İlāhī-i Seyfullāh

[Gazel]

[Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün]

- [45a]
1. Bu 'aşk bir baħr-i 'ummāndur buña hadd ü kenār olmaz
Delīlī sırr-ı Kūr'āndur bunı bilende 'ār olmaz
  2. Süregelmiş²¹⁹ ezelīden pīrim Muħammed 'Alīden
Şerāb-ı lāyezālīden içenlere²²⁰ ħumār olmaz
  3. Eger 'āşık iseñ yāre sākın aldanma aġyāre
Düşüp²²¹ İbrāhim ol²²² nāre gülistānda²²³ yañar olmaz²²⁴
  4. Gör şı manşūruñ işine ħalkı üşürmüş başına²²⁵
Ene'l-ħakķuñ ferāşına düşenlere tımār olmaz
  5. **Seyfullāh** sözinde mestdür şeyhinden almışdur²²⁶ destūr
Dīvāne-rā qalem nistdür her ne dirse²²⁷ kanār olmaz

²¹⁸ Söylemez, İ. (2013). *Seyfullah Nizâmoğlu Dîvânı (İnceleme–tenkitli metin)* (Yüksek lisans tezi). İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. s.248.

²¹⁹ Süregelmiş: Süregeldük NSD.

²²⁰ içenlere: içlerde NSD.

²²¹ Düşüp: Düş NSD

²²² ol: gibi NSD.

²²³ gülistanda: gülşende NSD.

²²⁴ 7 beyitten oluşan Dîvân'daki manzumenin 4 ve 5. beyitleri mecmû'ada yoktur.

²²⁵ NSD'de "Bakşu Manşürün halkın üşürmüş kalbine" şeklinde geçiyor.

²²⁶ almışdır: alınan NSD.

²²⁷ her ne dirse: ne söylese NSD.

Naqlü min-Kitābi Hamdī

[Enşārī]

[Kaşīde]

[Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün]

1. Bu nefsüñ âh elinden âh olur şeytânla hem-râh
Dalâlet içre qaldum âh şefî' ol yâ Rasûlallâh
- [45b] 2. Siyeh-rû bende miskînem belâ küncinde ğam-gînem
Kamudan yolda sengînem meded kııl yâ Rasûlallâh
3. El ursa cāna 'Azrā'ıl diler İblîs ide tağlîl
Kesildüğünde qāl ü kııl şefî' ol yâ Rasûlallâh
4. İki 'âlemde sultānum fedādur yoluña cānum
Gözet şöñ demde ĩmānüum meded kııl yâ Rasûlallâh
5. Gelicek cān hulķūma dönücek şafra zaķķūma
Zebānī almağa qoma şefî' ol yâ Rasûlallâh
6. Şefî' ol bendeñim miskîn maķāmım olmaya siccîn
Ola a'lā-yı 'ılliyyîn meded kııl yâ Rasûlallâh
7. Giricek qabrüme 'uryān ciger büryān ü dil giryān
Hüdā yoldaş ide ĩmān şefî' ol yâ Rasûlallâh
8. Yerümden tırdüğüm demde sırāta vardığüm vaķtde
Ol aĥvāl-i kıyāmetde meded kııl yâ Rasûlallâh
- [46a] 9. Melā'ikler su'ālinde bu tevĥīdüñ maķālinde
Kelāmumuñ zevālinde şefî' ol yâ Rasûlallâh
10. Hıķūk-ı nās boynumda cināyet 'aybı 'āynümde
Kamu ĥasumla boynumda şefî' ol yâ Rasûlallâh
11. Hesāba cem' olıcaķ ĥalk sorıcaķ sür'at ile Hıķķ
Za'ıf ümmetlerüñe baķ şefî' ol yâ Rasûlallâh

12. Cehennem ھاşra geldükde kamu yüz yire düşdükde
Nebiler secde itdükde şefi' ol yâ Rasûlallâh
13. O dem kim vaż' ola mîzân günehden ğayrı yok evzân
Meger senden ola dermân meded kı1 yâ Rasûlallâh
14. Girüp çıkınca sînemden olam mesrûr dînümden
Gele nâmum yemînümden meded kı1 yâ Rasûlallâh
15. Şırâta sürilüp ümmet bilisince kamu millet
Bize senden gerek himmet meded kı1 yâ Rasûlallâh
16. Karañluğında ol râhuñ ne ğam nûrısun Allâhuñ
Kuluñuz cümle sen şâhuñ meded kı1 yâ Rasûlallâh
- [46b] 17. Zebâniler yolum alsa mevâtında su'âl olsa
Cehennem kükreyüp gelse şefi' ol yâ Rasûlallâh
18. Benüm nûrum söyünmekden girü dön iste dînemekden
Münâfıklar1a kalmağdan meded kı1 yâ Rasûlallâh
20. Şırâtı ğiçe mü' minler kı1a düzağda bî-dînler
Gelür başuma ol günler şefi' ol yâ Rasûlallâh
21. Varup iftağ kazâsında livâ' ü'l-ğamd semtinde
Duralum biz de tahtında şefi' ol yâ Rasûlallâh
22. Hudâ ol demde ğâyetde kı1a 'izzet nihâyetde
Bulınam ol ziyâfetde şefi' ol yâ Rasûlallâh
23. Varup ebvâb-ı cennâta ola destûr her zâta
İrişem ben de ol zâda meded kı1 yâ Rasûlallâh
24. Girüp her kişi dârına ola vâşıl nigârına
Güzel hürî şikârına şefi' ol yâ Rasûlallâh
25. Geçüp dünyâ şarâbından cinânuñ dürlü âbından
İçem havzuñ şarâbından meded kı1 yâ Rasûlallâh

- [47a] 26. Baḳam Ḥaḳḳuñ cemāline virem cānum viṣāline
İre iḥsān kemāline ṣefī‘ ol yā Rasūlallāh
27. Ḳuluñ **Enṣārī** bī-çāre eli boşdur yüzi ḳara
Durur ḳapuñda āvāre meded ḳıl yā Rasūlallāh

44

[Enṣārī]

[Kıt‘a]

[4+4=8’li Hece Ölçüsü]

I

Bilmek Ḥaḳḳı taḥḳīḳ ile
Farz oldı pes her ‘āḳile
İmāna geldik şıdḳ ile
Ehlen ve sehlen merḥabā

II

Miskīnlerüz süñsünlerüz
‘Aşḳ ile sözüñ diñlerüz
Gāh ağlaruz gāh inlerüz
Gel ḥayra maḳdem merḥabā

III

Enṣārlar cān vireler
Öñüñde şāf şāf turalar
Düşmenlerüñ öldüreler
Ehlen ve sehlen merḥabā

Güfte-i Rüşenî Kıddise Sırrıhü²²⁸**[Muhammes]****[Na't]**

[Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün]

I

Dutmadum ben sünnetüñi şermsârem yâ Nebî

Ben siyâh-rû hâzretüñe nice varam yâ Nebî

[47b] Sen şefâ'at kılmaz iseñ hor u zâram yâ Nebî*Muhammed 'Arabî Haşimmiyyü'n-neseb eşrefü'r-rusuli**Men lehü'l-raḥmānū esrā fi'd-dücā ve's-seḥeri*²²⁹**II**Sensin ol sultân-ı kevn-i rasûlü's-seḫaleyn²³⁰Şānuña levlāke levlāke²³¹ dinildi merrateyn

Sen şefî'ü'l-müznibînsin yâ nebiyyü'l-ḥameyn

*Muhammed 'Arabî Haşimmiyyü'n-neseb eşrefü'r-rusuli**[Men lehü'l-raḥmānū esrā fi'd-dücā ve's-seḥeri]*²³²**III**

İsmi Aḥmed bî-'adeddür yâ nebîya'llāh velî

Sen bir Aḥmedsin ki senden görünür nûr-ı ğanî²³³

Çār yār oldı Ebûbekir 'Ömer 'Osmān 'Alî

*Muhammed 'Arabî Haşimmiyyü'n-neseb eşrefü'r-rusuli**[Men lehü'l-raḥmānū esrā fi'd-dücā ve's-seḥeri]*

²²⁸ Bu manzume Dede Ömer Rüşenî Dîvânı'ndaki bir gazelle benzerlik gösterse de aralarında büyük farklılıklar bulunmaktadır (bk. Şenarslan, 2020: 492; Tavukçu, 2017: 123).

²²⁹ “Odur ki Rahmân, gece ve seher vakti onu yürüttü.” Burda Miraç olayına atıf var.

²³⁰ Vezin problemi var.

²³¹ Hadîs-i kudsî olarak rivayet edilen “Lev lâke lev lâke lemâ ḥalaktu'l-eflâke (لولاك لولاك لما خلقت الأفلاك)” ifadesi, “Sen olmasaydın, sen olmasaydın, felekleri yaratmazdım.” anlamındadır. Bu söz, Hz. Peygamber'in varlığının kâinatın yaratılışındaki hikmet ve sebep olduğuna işaret eden meşhur bir rivayettir. (Kandemir, 2003, s. 55). Kimi alimler de hadis uydurmadır, fakat manası doğrudur demişlerdir. (Ali b. Sultan Muhammed el-Kârî el-Herevî. 2015., s. 212-213)

²³² Bu mısra yalnızca 1. ve 6. bendlerde kayıtlı olup diğer bendlere tarafımızca eklenmiştir.

²³³ ğanî: eḫad RD.

IV

Ey risālet bŭstānında hırāmān serv-ķad
V'ey nŭbŭvvet ravzasında yāsemen-bŭ lāle-ķad
Bir bŭlŭk 'āşilerŭz yā nebiy'allāh meded
Muħammed 'Arabī Haşimmiyyŭ'n-neseb eşrefŭ'r-rusuli
[Men lehŭ'l-raħmānŭ esrā fi'd-dŭcā ve's-seħeri]

V

[48a] Ben nice medħ idebilem yā nebī āyātuñı
Sŭre-i Yāsīn ũ Tāhā vaşf iderken zātuñı
Ol Ĥudā ismiyle bile yazdı senŭñ aduñı
Muħammed 'Arabī Haşimmiyyŭ'n-neseb eşrefŭ'r-rusuli
[Men lehŭ'l-raħmānŭ esrā fi'd-dŭcā ve's-seħeri]

VI

Ruşenī kemter ķuluñdur eyle anı behremend
Bir mŭrŭvvet kānısın sen lŭtfuña yoķdur 'aded
İki mīm aģzuñla iki dālŭñ olmazsa sened²³⁴
Muħammed 'Arabī Haşimmiyyŭ'n-neseb eşrefŭ'r-rusuli
Men lehŭ'l-raħmānŭ esrā fi'd-dŭcā ve's-seħeri

46

İlāhī-i Nŭrī Nevvera'llāhŭ Merķadehŭ ve Ķuddise Sırruhŭ²³⁵

[GAZEL]

[Mŭstef'ilŭn Mŭstef'ilŭn Mŭstef'ilŭn Mŭstef'ilŭn]

1. Cānāna cāndan 'āşık ol kim cānda cānān gizlidŭr
Ma'şŭķuñı ķalbŭñde bul ol ĥānede ĥān gizlidŭr

²³⁴ "İki mīm aģzuñla yek dālŭñ olmazsa sened" M. Mecmŭ'ada bu şekilde geķen mısranın anlam ve vezin gereģi Rŭşenī Divānındaki şekli tercih edilmiştir.

²³⁵ Ćelik, N. (1999). *Abdulahad Nuri ve Divānının tenkitli metni* (Yŭksek lisans tezi). Fırat Ŭniversitesi Sosyal Bilimler Enstitŭsŭ. s.91-92.

- [48b] 2. Bir pîr-i kâmil bul çalış nâ-puhtesin ‘aşk ile biş
Ğayb-ı ‘amāya pek yapış çün sırr-ı sultân²³⁶ gizlidür
3. Bendinde kalma keşretüñ kûlî ol ehl-i vahdetüñ²³⁷
Destinde pîr-i halvetüñ mühr-i Süleymân gizlidür
4. Baḡsañ²³⁸ hezâruñ zârına ‘aşıḡ fenâ gülzârına²³⁹
Yânsañ²⁴⁰ Ḥalîlûñ nârına anda gülistan gizlidür
5. Varsañ bu ‘aşḡuñ Tûrına irseñ tecellî nûrına
Her zerresinde görine mihr-i dıraḡşân²⁴¹ gizlidür
6. Yüzine baḡma ḡâfilûñ pâyına yüz sür vâsıluñ
Ḳalbine girüp kâmilûñ gör ‘arş-ı Raḡmân gizlidür
7. Saña ‘ināyet kılsa Ḥaḡ Nûrîden okusañ sebaḡ
‘İlm-i ledünden her varaḡ insânda ol şân gizlidür

47

İlahî-i Hüdâyî Ḳuddise Sırruhû²⁴²

[Koşma]

[5+3=8’lik Hece Ölçüsü]

I

İRmege vahdet nûruna
Şirki aradan süregör
Şalma bu günü yarına
Menzile evvel varagör²⁴³

²³⁶ sultân: insân AND.

²³⁷ AND’de 4.beyit olarak geçmektedir.

²³⁸ Baḡsañ: Bilsen AND.

²³⁹ AND’de 3.beyit olarak geçmektedir.

²⁴⁰ Yânsañ: Yânsa AND.

²⁴¹ mihr-i dıraḡşân: ḡurşîd-i raḡşân AND.

²⁴² Tatcı, M., & Yıldız, M. (2005). *Aziz Mahmud Hüdâyî Dîvân-ı İlâhiyât*. Üsküdar Araştırmaları Merkezi. S.79-81. //Dîvân’da dörtlük olarak yer alan şiir, mecmû’ada beyitler hâlinde yazılmıştır.

²⁴³ varagör: ere gör AMHD.

II

[49a] Gül gibi yaķań çāk eyle
‘Aşķla varuń hāk eyle
Şu gibi yoluń pāk eyle
Dost dīdārını göregör

III

‘Āşık olan mü’min ölmez
Müşrik hōd kendüyi bilmez
Āhīr bunda kimse qalmaz
Yüküń evvelden ayragör²⁴⁴

IV

Şādıklar yolını tutup
Hāķkuń dergāhına yitüp
‘Āşık bülbül gibi ötüp
Dost güllerinden diregör

V

Ŧoĝrı yola giden erler
Şırātı bunda geçerler
Bilmez iseń bu yolu ger
Var bir bilüre soragör

VI

Hulle[yi] bunda biçerler
Kevşeri bunda içerler
Cenneti bunda açarlar
Ŧurma kapuyı uragör

---

²⁴⁴ ayra gör: ıra gör AMHD.

VII

Ölmezden öñdin ölüben
Kālbūñ nūr ile töluban
Hāḳḳı Hūdāyī buluban
Bākī ḥayāta iregör

48

İlahī-i Fānī

[Koşma]

[4+4=8’li Hece Ölçüsü]

I

[49b] Ey ‘aşḳ ile giryān olan
Mesrūr olursun ḡam yime
Ey derd ile vīrān olan
Ma‘mūr olursun ḡam yime

II

Alduñsa sevdādan sebaḳ
Oldı ise işüñ aḡlamak
Bulup cezā-yı vaşl-ı Hāḳ
Me‘cūr olursun ḡam yime

III

Tutup seni ḥor u gedā
Taḥḳīr iderlerse a‘dā
Āḥir irüp ‘avn-i Hūdā
Manşūr olursun ḡam yime

IV

Yürür iseñ vīrān olup
Ḥayrān ü ser-girān olup
‘Ālemlere sultān olup
Meşhūr olursun ḡam yime

V

Şevk ü vişāl-i kibriyā
Yağarsa cānuñ **Fāniyā**
Her ‘uzvuña irüp žiyā
Pür-nūr olursun ğam yime

49

İlahī-i Fānī

[Koşma]

[4+4=8’li Hece Ölçüsü]

I

Şanma tehīdūr cānımız
Cānānımız vardır bizüm
Dā’im tūrur dīvānımız
Sultānımız vardır bizüm

II

Dīdār [yara göz]²⁴⁵ açar
Bir dem dü-‘ālemden geçer
Deryāları kıanımız içer
‘Aţşānımız vardır bizüm

III

[50a] Ten vārī efnā kılınur
Cān naḳdi ile alınur
Her ne dilersek bulınur
Dükkanımız vardır bizüm

²⁴⁵ Bu bölüm haşere yeniği dolayısıyla tam olarak okunamamaktadır.

IV

Derde düşen dīvāneler
Oda yanan pervāneler
Kurbān yatur merdāneler
Meydānımız vardur bizim

V

‘Āşķ ile yār olan kişi
Āh ile zār olur işi
Nāle duḥānı gözyaşı
Burhānımız vardur bizüm

VI

İhlāş ile eyle ‘amel
Tā şunasın maķşūda el
Cehl ile **Fānī** kalma gel
‘İrfānımız vārdur bizüm

50²⁴⁶

Güfte-i Za‘fī

[Gazel]

[Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün]

1. Bu müzāhir kim vücūd-ı mutlak ızhār eyledi²⁴⁷
Kendüdür kim kendüsine ‘arz-ı dīdār eyledi
2. Şatdı hüsnin aldı ‘aşķın arada hīç²⁴⁸ kimse yok
Kendi aldı kendi şatdı kendi bāzār eyledi
3. Kendü iken ma‘nīde rāz-ı ene'l-Ḥaķ söyleyen²⁴⁹

²⁴⁶ Adak, A. (2006). *Za‘fī-i Gülşenī: Hayatı, eserleri, edebī şahsiyeti ve divānının incelenmesi* (Doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. s.113-244 (5 ve 8. beyit a.g.e’de bulunamadı)

²⁴⁷ 1 ve 2. beyit Adak (2006) s.113,158 ve 334’te geçmektedir.

²⁴⁸ hīç: bir ZGD.

²⁴⁹ söyleyen: diyor ZGD.

Şuretâ Manşûra isnâd itdi ber-dâr eyledi²⁵⁰

- [50b] 4. Âdem için halk itmişken dıraht-ı gendümi
Töhma²⁵¹ ‘işyân idüp adına²⁵² günahkâr eyledi²⁵³
5. Bir dıraht iken haqîkatde te‘accüp boyuna
Birisinüñ adını gül birini hâr eyledi
6. Birinüñ adını Mûsâ birinüñ Fir‘avn idüp²⁵⁴
Yine kendi emrine kendüsi inkâr eyledi²⁵⁵
7. Kâfirün küfri zarûrî mü‘minün²⁵⁶ imâni hem²⁵⁷
Her birin bir nev‘le ya‘nî giriftâr eyledi²⁵⁸
8. Hamdüli’llâh irgürüp dârü’s-şifâ-i vaḥdete
Za‘fî-i bî-çârenün derdine tîmâr eyledi

51

Za‘fî Râst

[Mu‘aşşer]²⁵⁹

[Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün]

I

Çün tekâzâ-yı zuhûr itdi ufukdan nûr-ı zât
İktizâ kıldı ki mir‘ât ola vechine şifât
Bağladı şûret toḡuz âbâ ile dört ümmehât
Pertev-i nûr-ı ilâhîden pür oldı şeş cihât

²⁵⁰ 3. beyit Adak (2006) s. 334’te geçmektedir.

²⁵¹ Tühmeti: ‘İllet-i ZGD.

²⁵² adına: kendin ZGD.

²⁵³ 4. beyit Adak (2006) s.128 ve 219’da geçmektedir.

²⁵⁴ 6. beyit Adak (2006) s.228, 333 ve 334’te geçmektedir.

²⁵⁵ Yine kendi emrini kendüsi inkâr eyledi: Kendünün emrini yine kendi inkâr eyledi ZGD.

²⁵⁶ mü‘miniñ :mûân i nün ZGD.

²⁵⁷ 7. beyit Adak(2006) s.244’te geçmektedir.

²⁵⁸ Her birin bir nev‘le ya‘nî giriftâr eyledi: Onun birin bir bend ile ya‘nî girif-târ eyledi ZGD.

²⁵⁹ Tüm mısraları kendi içinde kafiyeli olup son mısraı farklı kafiyeli olan ve tek bentten oluşan bu manzumenin mu‘aşşer ya da ta’şir nazım şeklinde yazılmış bir manzumenin ilk bendinden sonraki bentlerinden biri olduğu değerlendirilmiştir. Çünkü kafiye düzeni aaaaaaaab şeklindedir. Bilindiği üzere muaşşer yahut ta’şirin kafiye düzeni, aaaaaaaa/bbbbbbbba/cccccccca... şeklindedir.

[51a] İsm-i Hayydan Ādem ü Havvā çü buldılar hayāt
Oldılar vaḥdet sipihrinde nücūm-ı şābitāt
Levḥa yazdı Kātib-i Ẕudret qalemle bir berāt
Ser-be-ser naḡş oldu anda mücmelāt u müfşalāt
Kim ki ol levḥi bulur lābūd olur ehl-i necāt
Sen daḥi bulmaḡ dilerseñ ḥilḡat-i insānı gör

52²⁶⁰

Yūnus Emrem

[Gazel]

[Mef'ûlü Mefâ'îlün Mef'ûlü Mefâ'îlün]

1. Bir²⁶¹ dürr-i yetîmem ki görmedi beni 'ummān
Bir ḡaṡreyem illā kim²⁶² 'ummāna benem 'ummān
  2. Bunda dimedin²⁶³ Mecnūn Leylî adını mevzūn
Hem²⁶⁴ Leylî idüm anda hem Mecnūn idüm ḡayrān²⁶⁵
  3. Bu 'ālem-i keşretde sen Yūsuf u men Ken 'ān²⁶⁶
Ol 'ālem-i vaḥdetde ne Yūsuf u ne Ken 'ān²⁶⁷
- [51b] 4. Dem urmamışdı Manşūr tevḥîd-i²⁶⁸ ene'l-Ḥaḡdan
'Aşḡ dārına dost [zülfi]²⁶⁹ aşmışdı beni 'üryān²⁷⁰
5. Bu cismüm²⁷¹ belāsıdur adum **Yūnus** olduḡı²⁷²

²⁶⁰ Gölpınarlı, A. (1943). *Yunus Emre dîvânı: Metinler, sözlük, açıklama* (Cilt 1–2). Ahmet Halit Kitabevi. s.238-239. Ayrıca bk.Tatçı (2008). s.211

²⁶¹ Bir: Ol YED.

²⁶² kim: ki YED.

²⁶³ dimedin: dimdedi YED.

²⁶⁴ Hem: Geh YED. (aynı mısranın ikinci kullanımı da bu şekildedir.)

²⁶⁵ M'de 2. Sıradaki bu beyit YED'de 5. Sıradadır.

²⁶⁶ men Ken 'ān: ben Ya'kub YED.

²⁶⁷ M'de 3. Sıradaki bu beyit YED'de 4. Sıradadır.

²⁶⁸ urmamışdı Manşūr tevḥîd-i: urmazıdı Mansūr tevkîd-i YED.

²⁶⁹ ---: zülfi YED. (Bu kelime mecmû'ada eksik ama dîvânda mevcuttur. Vezin gereḡi de bulunması gerekir.

²⁷⁰ M'de 4. Sıradaki bu beyit YED'de 3. Sıradadır.

²⁷¹ cismüm: cism YED.

²⁷² M'de 5. Sıradaki bu beyit YED'de 7. Sıradadır.

Aşlumu sorar iseñ sultāna menem²⁷³ sultān²⁷⁴

53

Güfte-i Nādirī

[Gazel]

[Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün]

1. Rumūzın Mantıku't-tayruñ dilā 'Attār olandan şor
Ene'l-ḥaḳ sırrını Manşūrveş berdār olana şor
2. Şaḳın şorma dehānı nüktesin her bir denī ṭab'a
Bu pinhān nükteyi bir Vāmıḳ-ı esrār olandan şor
3. Firāk ile vişālūñ ḳahr u lütfuñ ey kemān-ebrū
Ġam-ı zülfüñle her şeb tā seher bī-dār olandan şor
4. [...] ḥaṭ kim yazılmışdur yüzüñde dest-i ḳudretle
Anuñ te'vīlini bir 'āşık-ı dīdār olandan şor
5. Ne bilsün cām u Cem keyfiyyetin ey **Nādirī** herkes
Şafāsın bāde-i sāfuñ yine ḥumār olandan şor

54

Ża'fī Fermāyed

[Gazel]

[Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün]

- [52a]**
1. Ḳanı bir şaḥv ehli kim maḥv-ı şifâtı söyleşem
'Ālem-i icmālden tevḥīd-i zātı söyleşem
  2. Ḳanı bir mi'rāca çıḳmış nefsin işlāḥ eylemiş
Şavminuñ sırrın diyem sırr-ı şalātı söyleşem

²⁷³ Aşlumu sorar iseñ sultāna menem: Zâtum sorar olursan sultāna benem YED.

²⁷⁴ M'de olmayıp YED'de 2 ve 6. Sırada bulunan beyitler sırasıyla şu şekildedir:

“Gel mevc-i acâib gör derya-yı nihan gizler

Zî bahr nihâyetsüz katrede olur pinhan”

“Yi Nun Sin ulaşmadın can kalebe düşmedin

Işk dadıla mest geldüm hem mest giderem bundan”

3. Kānı bir küfr-i ḥaḳīkatden ḥaberdār ehl-i dil
Aşl-ı ‘Uzzāyı diyem Lāt u Menātı söyleşem
4. Çār ‘unşur heft deryā nüh felek heftüm zemīn
Penç ‘ālemden olan bu şeş cihātı söyleşem
5. Niçe kez ölmüş dirilmiş er gerekdür tā ki ben
Za ‘fiyā mevt-i irādiden ḥayātı söyleşem

55

Ber-Beyān-ı Şeref-i İnsān ber-Mahlūkāt

[Mesnevī]

[Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün]

1. Katre her kande gider ise gider
‘Ākıbet kıılır girü bahre güzer
- [52b] 2. Katre iken bahre varır baır olur
Devlet anuñ sözümüñ sırrın bilür
3. Cehd it olma katre iken seng ü ḥāk
Kim kabûl eyleye seni baır-i pāk
4. Ne küdüret varsa gönlünden gider
Ki idesin şāfī olup bahre güzer
5. Kim küdüretde olursañ ḥāk-vār
Taşla toprakda kalduñ ḥor u zār
6. Çünkü Allāhuñ pes olduñ mazharı
Sen seni zinhār şanma serserī
7. Nice ismu’llāh muḳaddemdür yakīn
Cümle esmā vü şıfatdan ey qarīn
8. Mazhar ol isme çü sensin bī-gümān
Bu mezāhirden muḳaddemsin ‘ayān

- [53a] 9. Rūhla evvel cism ilesin āhirīn
Evvel āhir pes sen olursun yakīn
10. İşbu varlık yoğ idi sen var idüñ
Ne hod āb u bād u hāk u nār idüñ
11. Gitse bu varlık girü var olasin
Kuddūs ehline varup yār olasin
12. İşbu cismi u şüret olduḳda ‘adem
Yok olam ben dahı diyü yime ğam
13. Şüret-i hayvāniye irse hālel
Hil‘at-i rūhāniye ola bedel
14. Rūh ölmez öliceḳ tendür ki ölür
Öliceḳ ten rūh bākīdür ḳalur
15. Şüret-i tenden çü hālī ola rūh
Dahı yek hil‘at ola aña fütüh

56

Der-Beyān Hāl-i Rūh Ba‘de iz Tefrîḳa-i Beden

[Mesnevī]

[Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün]

- [53b] 1. Varlıguñ her dem tebeddülde yakīn
Girü sensin ḥaḳīḳatde hemīn
2. Her nefis zā‘il oluben bu vücūd
Yirine bir dahı virür feyz-i cūd
3. Gelmeye bu söz saña hergiz ba‘īd

Oğuduñ āyetde *min halkın cedīd*²⁷⁵

4. Pes bu nev‘-i şūretūñ çūnkim gide
Şāni‘ anı dağı yek şūret ide

57

Der-Beyān-ı Şeref-i İnsān ber-Mahlūkāt

[Mesnevī]

[Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün]

1. Ten deḡānından ki sen dūr olasın
Şem‘vār uçdan uca nūr olasın
2. Bir güneşden sen ki aña gün zerredür
Bir deñizdensin ki aña ‘ummān kıtredür
3. Kamu isme işbu ism ider zuhūr
Herbiri bundan olur peyveste nūr
- [54a] 4. Kamunuñ bu mazharı durur yakīn
Pes te‘addūd yok vahdetdūr hemīn
5. Rūḡ insānı ki oldur pāk zāt
Olduğı-çün mecma‘-ı cümle şıfāt

58

Baḡiyye-i Tafşıl-i Müzāhir

[Mesnevī]

[Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün]

1. Çarḡ-ı evvel mazhar-ı Ḥallākḡdur
Çarḡ-ı sābi‘ mazhar-ı Rezzākḡdur
2. Çarḡ-ı evvel Aya olmışdur maḡall

²⁷⁵ Kāf Suresi, 50/15. “أَفَعَيْنَا بِالْخَلْقِ الْأَوَّلِ بَلْ هُمْ فِي لَبْسٍ مِنْ خَلْقٍ جَدِيدٍ” E-fe-a‘yīnā bi’l-ḡalki’l-evvel(i), bel hum fi lebsin min ḡalkın cedīd(in): “İlk yaratmada âcizlik mi gösterdik ki (yeniden yaratamayalım)? Doğrusu onlar, yeniden yaratılış konusunda şüphe içindedirler.” - DİB, 2012, s. 517.

Çarḥ-ı sābi‘de olur da’im Zuḥal

3. Çarḥ-ı sādis maẓhar-ı ism-i ‘Alīm
Kim orada Müşterī durur muḳīm

4. Çarḥ-ı ḥāmis maẓhar-ı Ḳahhārdur
Ki orada Mirrīḥ ḥaṇṇer-dārdur²⁷⁶

5. Çarḥ-ı rābi‘ maẓhar-ı Muḥyī vü nūr
Kim Güneş anda ider dā’im zuḥūr

[54b] 6. Çarḥ-ı şāliṣdür Müşavvir maẓharı
Ki ol felekdür Zühre-i [...] ²⁷⁷

7. Maẓhar-ı Bārīdür ikinci felek
Ki orada olur ‘Uṭārid tutma şek ²⁷⁸

8. Maẓhar-ı Cebbārdur nār daḥı āb
Maẓhar-ı Bā’iş hevā vü hem türāb

Temmetü’l-ḥurūf

59

Muḥammes-i Fevrī

[Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün]

I

Ḥüdāyā kimini beglikde şāḥib-ḥil‘at u tāc it

Kiminüñ kaşrını şeddādī taht u nuşret-i ‘āc it

Kimin Hārun kimini Mu‘taşım kimini Ḥaccāc it

Beni ne mübtelā-yı imtilā eyle ne ḥod āc it

Ne senden eyle müstağnī ne senden gayra muḥtāc it

²⁷⁶ Vezin problemi vardır.

²⁷⁷ Yazı sayfaya sığmadığından okunamamıştır.

²⁷⁸ Vezin problemi vardır.

II

Şafâ-yı hâtıra mâlik ğınâ-yı kalbe kâdir kıl
Evâmirde mücâhid lütfa hâmid derde şâbir kıl
Nevâlim âb u nân it himmet-i ğayrîde kâşır kıl
Libâsım hil'at-i faqr it beni tek râzî şâkir kıl
Ġanîler gibi câmem dimezem zerbeft ü dibâc it

III

[55a]

İşitdim kim eşedd-i cevr ülü'l-âzme olurmuş hep
Çeker evliyâ dağı belâ vü derdi rûz u şeb
İlişmezmiş şafâ-yı kalb ile ârâyış kalup
Eger aslıma başlma medâr-ı kurb ise yâ Rab
Dile Seyyid Nesîmî kıl dile Mansûr-ı Hallâc it

IV

Cemâlüh görmeden îmân getürdüm saña ezberden
Göñül seyr itmek ister lîk hüsnüh huşkdan terden
Kânâ'at itmez ammâ görmek ile dîde-i terden
Tecellî ide şâyed mihr-i hüsnüh niçe biñ yerden
Hevâyı 'aşkla dil baħrini deryâ-yı envâc it

V

Kimini h^vâce-i 'âlem kimini kutb-ı devrân kıl
Kimini cāmī-i gerdūn kimin dehre nighbān kıl
Kiminise Selīm ile kimini hān Süleymān kıl
Hüdâyā Fevrî milket-i fenâ tahtına sultān kıl
Ġubār-ı âsitān-ı şāh-ı 'aşkı başına tâc it

60²⁷⁹

İlahî-i Hüdâyî

[Gazel]

[Mef'ûlü Mefâ'îlün Mef'ûlü Mefâ'îlün]

²⁷⁹ Tatcı, M., & Yıldız, M. (2005). *Aziz Mahmud Hüdâyî Divân-ı İlâhiyât*. Üsküdar Araştırmaları Merkezi. S.85-87. Bu gazel divânda dörtlük halindedir.

1. Sevdā-yı sivādan geç gel Hū diyelüm yā Hū
Bir meşreb-i şāfī iç gel Hū diyelüm yā Hū
- [55b] 2. Kı keş ü kerāmeti geç cümle maķāmātı
Kaşd it bulagör zātı gel Hū diyelüm yā Hū
3. İşkāt-ı kuyūd ile efnā-yı vücūd ile²⁸⁰
Haķķānī şühūd ile²⁸¹ gel Hū diyelüm yā Hū
4. Sālik bula ümmīdi zerre bula hırşīdi
Bulmağa bu tevḥīdi gel Hū diyelüm yā Hū
5. Sırriñda **Hüdāyī** yār esrārın idüp²⁸² izhār
Ey derde iden tīmār gel Hū diyelüm yā Hū

61

İlāhī-i Es‘ad Der-Maķām-ı ‘Irāķ

[Murabbā‘]

[Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün]

I

İlāhī derd-i ehl-i āşķa dermān it vişālūñle
Söyündür āteş-i hicrānı ol şāfī zülālūñle
Koma kim cān u dil sūzān ola tāb-ı celālūñle
Bize lütf eyle ey Mevlā tecellī kıl cemālūñle

II

[56a] Niçe bir eşk-i ḥasret dem-be-dem bu dīdeden aķa
Derūnī āteş-i hicrān u fırķat rūz u şeb yaķa
‘İnāyet eyleyüp dīdāruñı bu cān-ı müştāķa
Bize lütf eyle ey Mevlā tecellī kıl cemālūñle

III

²⁸⁰ İşkāt-ı kuyūd ile efnā-yı vücūd ile: İşkāt-ı vücūd eyle / İfnā-yı vücūd eyle AMHD

²⁸¹ ile: eyle AMHD

²⁸² idüp: ede AMHD

Ezel bezmine cām-ı ‘aşkını şundı bize sākī
O keyfiyyetle tutdı na‘ra-i ‘uşşākuñ āfākı
Tecellī fi‘l-merāyā külle şey’in vechüke‘l-bākī
Bize lütf eyle ey Mevlā tecellī kıl cemālūñle

IV

Halīle āteşi berd ü selāmet iden cemālūñdür
Maķām-ı mü’mini dārü’s-selām iden cemālūñdür
Derūn-ı kalb-i Es‘adda maķām iden cemālūñdür
Bize lütf eyle ey Mevlā tecellī kıl cemālūñle

62

İlāhī-i Kuloğlu

[Gazel]

[Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün]

1. Gel berü mısr-ı derūnuñda aķan mizāba baķ
Saltanat tahtında da’im hükm iden Dārāya baķ
- [56b] 2. Haķ didi *ikra*’ kitābuñ kendü nefsuñ bilmege
Levha-i dilde müşavvir ‘ilm-i uşurlāba baķ
3. On sekiz biñ ‘ālemi çün qablamış baħr-ı muħīt
Dü cihānuñ fülkini ğarķ eyleyen girdāba baķ
4. İrmek isterseñ eger ‘id-i vişālūñ rüzına
Leyle-i isrāda toğup lem‘ iden mehtāba baķ
5. Ey **Kuloĝlı** Mescid-i Akşāda kılursañ namāz
*Ķābe kavseynüñ ev ednā*²⁸³sındaki miħrāba baķ

²⁸³ Necm Suresi, 53/9. “فَكَانَ قَابَ قَوْسَيْنِ أَوْ أَدْنَى. fekâne kâbe kavseyni ev ednâ: “(Peygambere olan mesafesi) iki yay aralığı kadar, yahut daha az oldu.” — DİB, 2012, s. 525

Eşref-zâde Sultân Kuddise Sırruhû²⁸⁴**[Gazel]**

[Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün]

1. Ey gönül bir derde düş kim anda dermân gizlidür
Gel karış bir çatreye kim anda ‘ummân gizlidür
2. Terk idüp nâm u nişanı ki melâmet hırkasın
Ol melâmet hırkasında sırr-ı sübhân gizlidür²⁸⁵
3. Degme bir dervîş fakîre hor görüp kılma nazar²⁸⁶
Kalbinûn²⁸⁷ her küşesinde²⁸⁸ ‘Arş-ı Rahmân gizlidür
- [57a] 4. Nuţka gelse dil ü cân²⁸⁹ bulur hayât-ı câvidân
‘Âşıkun²⁹⁰ her bir sözinde âb-ı hayvân gizlidür
5. Gör bu **Eşrefoğlu Rûmî** baħr-i ‘aşka²⁹¹ neyledi
Cân u bāşın terk idüben cānda²⁹² cânân gizlidür

Nûrî Kuddise Sırruhû**[Gazel]**

[Mef‘ûlü Mefâ‘ilün Mef‘ûlü Mefâ‘ilün]

²⁸⁴ Güneş, M. (2006). *İznikli Eşrefoğlu Rûmî'nin hayatı, eserleri ve Dîvânı*. Sahhaflar Kitap Sarayı. s.236

²⁸⁵ Beyit dîvânda(ERD) şu şekildedir:

“Terk idüp ‘ârı nâmusı giy ferâgat hırkasın
Bu ferâgat hırkasında sırr-ı Sultân gizlidür”

²⁸⁶ fakîre hor görüp kılma nazar: fakîri hor görüp hor bakma kim ERD

²⁸⁷ Kalbinûn: Gönlinün ERD

²⁸⁸ Şin'in üç noktası unutulmuş.

²⁸⁹ Nuţka gelse dil ü cân: Muhib ise cân ü dil ERD

²⁹⁰ ‘Âşıkun: Dervîşün ERD

²⁹¹ ‘aşka: ‘ışkda ERD

²⁹² Cân u bāşın terk idüben cānda: Cân u başından geçüp cânında ERD

²⁹³ Çelik, N. (1999). *Abdulahad Nuri ve Dîvânının tenkitli metni* (Yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. s.121-122

1. 'Āşkuñla cihān beste lütfeyle 'ināyet kıl
Derdüñle bu cān haste lütfeyle 'ināyet kıl
2. 'Āşıqlara ihsān it derdlilere dermān it
Vuşlat yolın āsān it lütfeyle 'ināyet kıl
3. Ey rahmeti çok Raḥmān 'ālem gözüme zindān
Kaçarsa kafeşden cān lütfeyle 'ināyet kıl
4. Raḥmān-ı Raḥīmümsin Ğufrān-ı 'azīmümsin
Sultān-ı Kerīmimsin lütfeyle 'ināyet kıl
5. Bülbül gibi pür-zārım da'im tırup ağlarım
Daḥı kime yalvaram lütfeyle 'ināyet kıl
- [57b] 6. Ey derdüme dermānım kurbān yoluña cānum
Nem var daḥı sultānum lütfeyle 'ināyet kıl
7. Bi-çāreleri yād it virāneyi ābād it
Nūrī kuluñı şād it lütfeyle 'ināyet kıl

65²⁹⁴

Yūnus Emrem Kıddise Sırruhū

[Gazel]

[Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün]

1. Benem ol 'aşk baḥrīsi deñizler ḥayrān baña
Deryā benüm kaṭremdür 'aşk oldu seyrān baña²⁹⁵
2. Yoğiken bu bārgāh sen vār idüñ pādişāh²⁹⁶
Āh bu 'aşk elünden āh derd oldu dermān banā²⁹⁷

²⁹⁴ Gölpınarlı, A. (1943). *Yunus Emre dīvānı: Metinler, sözlük, açıklama* (Cilt 1–2). Ahmet Halit Kitabevi. s.54-55

²⁹⁵ 'aşk oldu seyrān baña: zerreler umman bana YED.

²⁹⁶ Yoğiken bu bārgāh sen vār idüñ pādişāh: Yoğiken ol bārigāh varıdı ol pādişāh YED.

²⁹⁷ Mecnū'ada 2. Sırada olan bu beyit dīvānda 4. Sırada bulunmaktadır.

3. Dosta giderken yolum mülke irişdi ilüm²⁹⁸
Hakdan söyler bu dilim ne kul ne sultân baña²⁹⁹
4. Yer ü gök pür olmadan cân gögdeye girmeden³⁰⁰
Şeytân la‘în olmadan ‘arş idi pürhân baña³⁰¹
- [58a] 5. Kâf tağı zerrem degül ay u güneş baña kul³⁰²
Hakdur aşlum şek degül mürşiddür Kur‘ân baña
6. Diledi göre yüzün işide kendi sözün
Nazar kıldı bir gözün andan virdi cân bana³⁰³
7. Çünkü toğdı Muştafâ gönli tolu pür-şafâ³⁰⁴
Ol Hakk’a itdi vefâ andandur ihsân baña³⁰⁵
8. Şerî‘at ehli ırak iremez bu menzile
Ben kuş dilin bilürüm söyler Süleymân baña³⁰⁶
9. **Yûnus** bu halk içinde eksiklidir Hak bilür
Divâne olmuş çağırır dervîşlik bühtân baña³⁰⁷

66³⁰⁸

Der-Mağām-ı ‘Acem³⁰⁹

[Gazel-i Nûrî]

[Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Fe‘ûlün]

²⁹⁸ Dosta giderken yolum mülke irişdi ilüm: Çün dosta gider yolum mülk-i ezeldur ilüm YED.

²⁹⁹ Hakdan söyler bu dilim ne kul ne sultân baña: İşkdan söyler bu dilüm ışk oldu seyran bana YED.

³⁰⁰ Yer ü gök pür olmadan cân gögdeye girmeden: Âdem yaratılmadın can kalıba girmedin YED.

³⁰¹ Şeytân la‘în olmadan ‘arş idi pürhân baña: Şeytan lâ‘net olmadın Arş idi seyran bana YED.

³⁰² Mecmû‘ada 5. Sırada olan bu beyit divânda 2. Sırada bulunmaktadır.

³⁰³ Bu beyit divânda yoktur.

³⁰⁴ Çünkü toğdı Muştafâ gönli tolu pür-şafâ: Yaradıldı Mustafa yüzi gül gönli safa YED.

Ol Hakk’a itdi vefâ andandur ihsân baña: Ol kıldı Hakk’a vefâ andandur ihsan bana YED.

³⁰⁵ Mecmû‘ada 7. Sırada olan bu beyit divânda 6. Sıradadır.

³⁰⁶ Bu mısra divânda 7. Beytin 2. Mısrası olarak geçmektedir.

³⁰⁷ Divânın 7a ve 8b mısraları sırasıyla şu şekilde olup mecmû‘ada bulunmamaktadır:

“Âşık hâlden bilmeyen ya delüdür ya diri/ Aslum Hak’dur şek değül mürşidüm Kur’an bana”

³⁰⁸ Şiirde Nuri mahlası olmasına rağmen A.Nuri divânında bulunamadı. Şiirin çoğunluğu Yunus Emre’ye ait kaynaklarda bulundu. Bir Yüksek Lisans tezinde ise Hayali’ye ait diye belirtilmiştir.

³⁰⁹ Tatcı, M. 2008, s.200; 2020; 2021, s.221-222.

1. Göñül hayrân olupdur ‘aşk elinden
Ciger büryân oluptur ‘aşk elinden
- [58b] 2. Bırakdılar niçeler raht u bahtın
Kamu ‘uryân olupdur ‘aşk elinden
3. Koyup İbrâhîm tâc u tahtı [...]
Yeri külhân olupdur ‘aşk elinden
4. *En’el-Hak* söyleyüp Manşûr-ı hâliş
O da kurbân olupdur ‘aşk elinden
5. Halilu’llâh irüşüp sırr-ı ‘aşka
O da gülşen olupdur ‘aşk elinden
6. Olup merd-i Hudâya nây-i demsâz
‘Aceb nâlân olupdur ‘aşk elinden
7. Alup bûy-ı hakîkat bülbül-i dil
İşi afgân olupdur ‘aşk elinden
8. Hakâretle nazar dervîşe kılma
Ki ol sulţân olupdur ‘aşk elinden
9. Çün irdi Nûrî³¹⁰ envâr-ı Hudâya
Özi hayrân olupdur ‘aşk elinden

67³¹¹

İlâhî-i Cemâlî Halvetî³¹²

[Gazel]

[Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün]

³¹⁰ Kaynaklarda şiir Yunus Emre’ye ait görünüyor. Bu nedenle Nuri mahlas olmayabilir.

³¹¹ Cunbur, M. (1994). *Çelebi Halife Cemal-i Halvetî: Hayatı ve eserleri*, Aksaray Vakfı Yayınları. Sempozyum, 1–7. s.83.

³¹² Aynı şiir sayfa 120b’de (171. Şiirden sonra) da geçmiştir. Bu nedenle belirtilen sayfada bir daha yazılmamıştır.

1. Şafha-i şadrında dâ'im 'âşıkun' efkârı³¹³ Hû
Şâkirün şükri hüvallah zâkirün ezkârı Hû
2. Sidre seyrine muhakkağ ırmeye Cibrîl Emîn
Olmasa anuñ dilinde dem-be-dem tekrâr-ı Hû
3. Nâleden ney deldi bağrın Hû deyü nâlân ider
Mevlevîler Meşnevîden³¹⁴ başladı eş'âr-ı Hû
- [59a] 4. Şûfî mest oldı şafâdan rağs ider yâ Hû deyü
Münkir inkârın bırağdı eyledi ikrâr-ı Hû³¹⁵
5. Ravza-i Hûda makâm it ey **Cemâl-i Halveti**
Tâ vücûduñ mülkine³¹⁶ keşf ola bu esrâr-ı Hû³¹⁷

68³¹⁸

İlâhî-i Mısrî Raḥimehullâh

[Gazel]

[Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün]

1. Zühdüñi ko 'aşka düş ehl-i cenân itsün seni
Pîr-i 'aşka kulluğ it cānāne cān itsün seni
2. Her³¹⁹ zamân bülbül gibi efgānuñ ağısın³²⁰ göklere
Şol kadar kıl nāleyi kim gülistān itsün seni

³¹³ efkârı: - CHM.

³¹⁴ Meşnevîden: esnevi'den CHM.

³¹⁵ Bu beyit CHM'de yok, onun yerine 4.sırada şu beyit bulunmaktadır:

“Bülbüla divan-ı ışkdan bir varak nakl it bize
Ta saba-yi pür-safadan açdı yüz gülzar-ı Hu”

³¹⁶ mülkine: şehrine CHM.

³¹⁷ Aşağıdaki web sitesinde şiir 5 değil 7 beyit olarak verilmiştir. Ayrıca M'de ve CHM'de olmayan şu beyit de bu kaynakta 2. sırada bulunmaktadır:

“ Hû sadâsından melekler gökde eylerler semâ
Hû safâsından felekler eyledi ihbâr-ı Hû”

<https://nagmeiask.blogspot.com/2017/02/devran-ve-mustesna-bir-devran-ilahisi.html> (15.09.2025).

³¹⁸ Erdoğan, K. (2019). *Niyâzî-i Mısrî Dîvânı*, Akçağ Yayınları, s.354

³¹⁹ Her: Bir NMD.

³²⁰ efgānuñ ağısın: efgānum ağdur NMD.

3. 'Ār u nāmūsı³²¹ bırak şöhet kabāsından şoyun
Giy melāmet hırkasın kim ol nihān itsün seni
4. Yüzüñi yirler gibi ayaklar altında қо kim
Hāḡ Te'ālā başlar üzre āsumān itsün seni
5. Virme rāḡat nefśüñe dā'im ġazā-yı ekber it
Ka'be-i dil fetḡ olup dāru'l-emān itsün seni
6. Gel bu Mıṣrīnūñ³²² elinden bir kadeḡ nūş eyle kim
Maḡv idüp nām u nişānı bī-nişān itsün seni

69

İlāhī-i Şemsi³²³

[Gazel]

[Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün]

- [59b] 1. Biḡamdi'llāḡ direm Allāḡ 'aḡlımı aldı³²⁴ fikru'llāḡ
Dilimde zāyit³²⁵ esmāsi baña üns oldı zikru'llāḡ³²⁶
2. Göñül şahrāsı içinde degildi dār-ı 'aşḡu'llāḡ
Bugün meydāna gelmişim virem cānumı Hāḡḡu'llāḡ³²⁷
3. Bu tevḡidden murād ancaḡ tecellī-i zāta³²⁸ irmekdür
Görenüñ kendü zātıdur degildür şanma zātu'llāḡ³²⁹
4. Göñül āyīnesin şūfī ider iseñ eger şāfī³³⁰

³²¹ nāmūsı: nāmūsūñ NMD.

³²² bu Mıṣrīnūñ: Niyâzî'nūñ NMD.

³²³ Karataş, Ş. (2016). *Dergâḡ: İlâhiler, kasîdeler*. Gonca Yayınevi. s.24 . M'de beyit iken a.g.e.'de yani DİK'te dörtlük halindedir. Ayrıca bk. <https://irfanvakfi.org.tr/bihamdillah-derem-allah/>

³²⁴ 'aḡlımı aldı: alup aḡlımı DİK.

³²⁵ zāyit: Zât'ın DİK.

³²⁶ Bu mısra M'de 2. sırada iken DİK'te 3. sıradadır.

³²⁷ Bu beyit DİK'te yoktur.

³²⁸ tecellī-i zāta: Cemâli Zât'a DİK.

³²⁹ zātu'llāḡ: gayrullah DİK.

³³⁰ āyīnesin şūfī ider iseñ eger şāfī: aynasını sufi edegör kalbini safi DİK.

Açılır saña bir kapı ‘ayān ola³³¹ cemālu’llāh

5. Şemsī sözün böyle bilür³³² eḥād kıalmaz fenā bulur
Dü³³³ ‘ālem külli maḥv olur hemān bākī kıalur³³⁴ Allāh³³⁵

70³³⁶

Güfte-i Nazmī

[Gazel]

[Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün]

1. Derün-ı ‘āşıkā ḥālet-fezādur ḥalka-i tevḥīd
Ġıdā-yı rûḥ-ı erbāb-ı vefādur ḥalka-i tevḥīd
- [60a] 2. Kimisi bülbüli güyā kimi gül ehl-i tevḥīdün
Riyāz-ı vahdete havz-ı ‘atādur ḥalka-i tevḥīd
3. Mu‘allā tekyeler meyḥāne-i ‘aşk-ı ilāhīdür
Şarāb-ı ‘aşka³³⁷ bir cām-ı şafādur ḥalka-i tevḥīd³³⁸
4. ‘Aceb mi vāşıl-ı sırr-ı beḳā eylerse ‘uşşākī³³⁹

³³¹ ola: olur DİK.

³³² Şemsī sözün böyle bilür: Şemsî Tebriz bunu bilir DİK.

³³³ Dü: Bu DİK.

³³⁴ hemān bākī kıalur: hemen bâki kalır DİK.

³³⁵ M’de olmayıp DİK’te bulunan mısralar sırasıyla şunlardır.

“Hamdilillah derem Allah

Alup aklımı fıkruallah.

...

Selâtullah, selāmullah

Aleyke ya Resulallāh.

Ben ol pervaneyem geldim

Cemālin şem’ine yandım

Yanuben küllü kül oldum

Beni mahvetti aşkullah.”

³³⁶ Türer, O. (1986). “Şeyh Muhammed Nazmî ve Bazı Tasavvufî Görüşleri”. İlahiyat Fakültesi Dergisi, 7, s.349-350.

³³⁷ ‘aşka: ‘aşkı NBTG.

³³⁸ NBTG’de 4. Sırada şu beyit bulunmaktadır, ancak M’de bulunmamaktadır:

“Sebük-bârân-ı ‘aşkın mahmelidir şevk-i Rabbânî.

Harîm-i vuslata râh-ı Hüdâ’dır halka-i Tevhid.”

³³⁹ NBTG’de 6 ve 7. Sırada şu beyitler bulunmaktadır, ancak bunlar M’de bulunmamaktadır:

“O şekl-i müstedir u nûr-ı feyz ile «semâ» olsa,

Cihân-ı aşka hurşid-i semâdır halka-i Tevhid.

İderler halka-i Tevhid’de tekmil-i nefis ‘uşşâk.

‘Atâyâ-yı füyûzat-ı Hüdâ’dır halka-i Tevhid.”

Tenevvür-i mäsiväsuz fenâdur halka-i tevḥîd³⁴⁰

5. Eḥādîs-i şaḥîḥ³⁴¹ ile olupdur sâbit³⁴² ey **Nazmî**
Muṭâf-ı³⁴³ kudsîyân-ı kibriyâdur halka-i tevḥîd

71³⁴⁴

Güfte-i Kemâl Paşa-zâde Taḥmîs-i Qudsî

[Taḥmîs]

[Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün]

I

Güş-ı murğ-ı dile gökden gelür âvâz-ı ḥurûs
Kendüñi eyleme³⁴⁵ tezyîn çü mişâl-i tâvûs
Deyr-i ‘âlemde nedür diñle şadâ-yı nâķûs
Vaktidür na‘ralaruñ diñle nedür tabl ile kûs
Qanı ki Ḥusrev ü Dârâ qanı ya Keykāvûs³⁴⁶

[60b]

II

Murğ-ı cân³⁴⁷-bâz ecelden bulımaı istiḥlâs
Câm-ı pür-zehrini içer felegüñ ‘amile ḥâş
Yok ecelden kişi kırtulmağa bir cây-ı menâş
Olımadı kılıcından ecelüñ Zâl ḥalâş
Bulımadı marâz-ı mevte şifâ Câlînûs

³⁴⁰ “mäsivâ süz-i fenâdır” Kaynaktaki gibi olunca ölçü uymuyor.

³⁴¹ şaḥîḥ: sahiha NBTG.

³⁴² sâbit: sahih NBTG.

³⁴³ Muṭâf-ı: Metaff-ı NBTG.

³⁴⁴ Toptaş, E. S. (2014). *Süleymaniye Kütüphanesi Ali Nihat Tarlan Koleksiyonu 80/5 numarada kayıtlı bir şiir mecmû‘ası: Mecmû‘a-i Eş‘âr ve Fevâ‘id (52a–128b): İnceleme–metin* (Yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi. s.455-456.

³⁴⁵ Kendüñi eyleme: Eyleme kendüñi a.g.e.

³⁴⁶ Qanı ki Ḥusrev ü Dârâ qanı ya Keykāvûs: Qanı Keyḥüsrev-i dâr âyâ qanı Keykāvûs a.g.e.

³⁴⁷ cân: dil a.g.e.

III

Dime hüküm eylemişem dehre³⁴⁸ dilâverlikle
Tutmuşam ‘âlemi başdan başa serverlikle
Server oldur ki giçe³⁴⁹ ‘ömri қalenderlikle
Er degüldür o ki dünyâyı³⁵⁰ tuta erlûkle
Er odur [ki] pîrezen dehr ile olmaz me’nûs³⁵¹

IV

Bülbül-i **Қudsî** iken cāna қafes oldı bu ten
Anı āzād idegör kesr-i қafes eyleyüben
Қо [emel]³⁵² şāhını қıl³⁵³ sidre budagında vaṭan
[...] ³⁵⁴

72³⁵⁵

[el-Mısrî Қuddise Sırruhū]

[Gazel]

[Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün]

- [61a] 1. Қahr u lûṭfu şey’-i vāḥid bilmeyen çekdi ‘azāb
Ol ‘azābdan қurtulup sultān olan añlar bizi
2. Zāhidā ayıq yürürken añlamazsın sen bizi
Cür‘a-i şāfî içüp mestān olan añlar bizi

³⁴⁸ dehre: dile a.g.e.

³⁴⁹ giçe: geçe a.g.e.

³⁵⁰ dünyâyı: ziyâyı a.g.e.

³⁵¹ Bu bendden sonra a.g.e.’de şu bend geçmektedir. Bu bend, M’de yoktur:

“Āteş-i ḥīlesine ki şakın anuñ yanma
Köhne dünyā yüzüne güldüğine aldanma
Şüret-i naқşı görüp anı güzeldür şanma
Er iseñ pîr-zen-i dehre igen aldanma
Ki olubdur bu ‘acüze nice dāmāda ‘arūs”

³⁵² Kelime, haşere tahribi nedeniyle tam olarak okunamamaktadır. Ancak a.g.e.’de “emel” olarak kayıtlıdır.

³⁵³ қıl: tut a.g.e.

³⁵⁴ Muhtemelen sayfa kopukluğu nedeniyle manzumenin devamı yoktur. Ancak a.g.e.’de geriye kalan kısım şu şekilde geçmektedir:

“Sen melekden ulū insān iken ol gökde vesen
Ḥāk-i süflide қalasın қanı ‘ār u nāmūs”

³⁵⁵ Erdoğan, K. (2019). *Niyazî-i Mısrî Dîvânı*, Akçağ Yayınları, s.341. Dîvân’da dokuz beyit olan gazelin ilk dört beyti sayfa kopukluğu nedeniyle Mecmû’ada yoktur.

3. ‘Arifüñ her bir sözini tuymağa insān gerek
Bu cihānda şanmañuz hayvān olan añlar bizi
4. Ey **Niyāzī** kıtremüz deryāya saldıķ biz bugün
Kıtre nice añlasun ‘ummān olan añlar bizi
5. Halkı koyup lā-mekān ilinde menzil tıtalı
Mısrīyā şol cānlara cānān olan añlar bizi

73³⁵⁶

[el-Mısrī Kıddise Sırruhū]

[Gazel]

[Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün]

1. Rumūz-ı enbiyāyı vāķıf-ı esrār olandan şor
Ene'l-Hak sırrını cāndan geçüp ber-dār olandan şor
2. Yüri var ehl-i tecrīdi ‘alāyık ehline şorma
Anı cān u cihānı terk idüp deyyār olandan şor
- [61b] 3. Gehi kıahr u gehi lütfüñ kemālin bilmek isterseñ
Fenā-ender-fenāda yok olup hem-vār olandan şor
4. Dilā bu Mantıķķut-tayrı feşāhat ehli añlamaz
Bunu ancak ya ‘Attar u yāhud Tayyār olandan şor
5. Anadan toğma gözsüzler kemā hiye görmez eşyāyı
Niyāzī vech-i dildarı ülü’l-ebşār olandan şor

74³⁵⁷

el-Mısrī Sellemehu’llāh

[Gazel]

[Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün]

³⁵⁶ Erdoğan, K. (2019). *Niyazī-i Mısrī Dīvānı*, Akçağ Yayınları s.199.

³⁵⁷ Erdoğan, K. (2019). *Niyazī-i Mısrī Dīvānı*, Akçağ Yayınları, s.281.

1. Şehā yüz döndüren senden kime dutsa³⁵⁸ gerek yüzün
Gözin yuman cemālūñden kime açsa gerek gözin
2. Seni terk eyleyen insān bulur mı cismine ol cān
Yüzüñde āyet-i Qur'ān görür³⁵⁹ her kim siler tozin
3. Şaçuñla kirpigüñ kâşuñ heme evşāf-ı naḳḳāşuñ
Şehüm yokdur ayakdaşuñ kim ilerü süre ferzin
4. Buyurdı Hāk ki Qur'ānda ideler Ādeme secde
Dīv ü Şeyṭān o kim bunda ḳabūl itmez Hākuñ sözün

[62a] 5. Kaşuñ mihrābını şimdi Niyāzī kıble idindi
Katı çalışdı süründi yöneldince saña özin

75³⁶⁰

Güfte-i Mısrī

[Gazel]

[Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün]

1. Varlıguñ maḥv eyleyüp meydāna gel
Lā vü illādan geçüp merdāne gel
2. Gel ḥaḳīḳat 'ilmini sen de okı
Bir ḳadem baş mekteb-i 'irfāna gel
3. Zulmete Hıẓr ile gir gevher çıkar
Āb-ı hayvāndan içüp hem ḳāne gel
4. Şer'î bāşa tāç idüp İskender ol
Geç otur taht-ı dile şāhāne gel
5. Küntü kenzeñ³⁶¹ sırrını tıyduñsa ger

³⁵⁸ dutsa: dönse NMD.

³⁵⁹ Qur'ān görür: Raḥmān okur NMD.

³⁶⁰ Erdoğan, K. (2019). *Niyazî-i Mısrî Dîvânı*, Akçağ Yayınları, s.253.

³⁶¹ *Küntü kenzen maḥfiyyen fe-aḥbabtü en u'raf fe-ḥalaktü 'l-halk*: “Ben gizli bir hazine idim; bilinmeyi sevdim, bunun için mahlûkâtı yarattım.” Bu ifade hadis mecmû'alarında sahih bir rivayet olarak yer

Şakla sırrı dime her nādāna gel

6. Vaḥdetüñ meydānı seyri var iken
Keşret içre girme sen zindāna gel
7. Ey **Niyāzī** baş açık divānesin
Nice bir divānesin uşlana gel

76

El-Mısrī Kuddise Sırruhū³⁶²

[Gazel]

[Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün]

- [62b]
1. Kim ki 'aşkuñ dārına ber-dār olur
Cümle 'uşşāk içre ol serdār olur
  2. Bunda 'uşşākı yağan od 'ākibet
Nār-ı İbrāhīm gibi gülzār olur
  3. Bunda ağıyāruñ³⁶³ keşretinden kurtulan
Vaḥdet illerinde vāşl-ı yār olur
  4. Korkma tamudan eğer 'āşık iseñ
Bülbül olanuñ yiri gülzār olur
  5. Cennet-i 'irfāna dāhil olanuñ
Kande baksa gördüğü didār olur
  6. Gözsüz olanlar o yüzi göremez
Anı gören hep ülü'l-ebsār olur
  7. Dünyānuñ lezzātına aldanma ger³⁶⁴

---

almaz; muhaddisler tarafından mevzû (uydurma) kabul edilmiştir (Ali b. Sultan Muhammed el-Kârî el-Herevî, 2015, s. 201)

³⁶² Erdoğan, K. (2019). *Niyazî-i Mısrî Dîvânı*, Akçağ Yayınları, s.197

³⁶³ ağıyārîñ: ağıyār NMD.

³⁶⁴ ger: kim NMD.

Bir gün ola cümle zehr-i mār olur

8. Sen gerekse ol cihānda pādīşāh
Bir beş on günde o tār u mār olur

- [63a] 9. Tāc u tahtı kulluğına ol şehūñ
Virür iseñ devletūñ tekrār olur

10. Ger qabūl olduñsa şāh olduñ ebed
Qande böyle aşşılı bāzār olur

11. İllā tāc u tahta olmaz vaşl-ı yār
‘Ādet oldur aña cān īşār olur

12. Kim ki kendin yoğ iderse **Mışriyā**
Yokluğūñ tā gāyetinde var olur

77³⁶⁵

GÜFTE-İ MIŞRİ

[Gazel]

[Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün]

1. Tende cānım cānda cānānımdur Allāh Hū diyen
Dilde sırrım sırda sübhānımdur Allāh Hū diyen
2. Dest-i Qudretle yazılmış yüzine āyāt-ı Hak
Göñlümūñ tahtında sulţānımdur Allāh Hū diyen
3. Cümle a‘zādan gelür zikr-i *ene'l-Hak* na‘rası
Cism içinde zār u efgānımdur Allāh Hū diyen

- [63b] 4. Giceler tā şubḥ olunca iñledür bu derd beni
Derdimūñ içinde dermānımdur Allāh Hū diyen
5. Yire göge şıgmayan bir mü‘minūñ qalbindedür

³⁶⁵ Erdoğan, K. (2019). *Niyazî-i Mısrî Dîvânı*, Akçağ Yayınları, s.280.

Kaṭremüñ içinde ‘ummānımdur Allāh Hū diyen

6. Kisve-i tenden mu‘arrā seyr ider bu gökleri
Çarḥ³⁶⁶ uran abdāl-ı ‘uryānımdur Allāh Hū diyen
7. Her kişiye kendüden³⁶⁷ akreb olan dost zātıdır
Ey Niyāzī dilde mihmānımdur Allāh Hū diyen

78³⁶⁸

Mısrî Sellemehu’llāh Der-Maḳām-ı Māhūr

[Gazel]

[Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün]

1. Elā ey mürşid-i ‘ālem ḥaber vir ‘ilm-i Mevlādan
Elā ey ma’nā-i Ādem ḥaber vir remz-i esmādan
2. Ne sırdur Ādem ü Havvā ne sırdur ‘alleme’l-esmā³⁶⁹
Ne sırdur Sidre vü Tūbā ḥaber vir ‘arş-ı ‘ālādan
3. Kimüñdür feyz hem ihyā ne sırdur hem dem-i ‘İsā
Nedür Meryemdeki deryā ḥaber vir dürr-i yektādan³⁷⁰
- [64a] 4. Ne yerdür merkez-i ednā nedür ya ḥalka-i vuştā
Bilinmez devr-i kübrā ḥaber vir sen bu şuğrādan
5. Nedür dillerdeki ‘ilmeyn ne yerdür Mecma’u’l-baḥreyn³⁷¹
Nedür hem remz-i Zülkarneyn³⁷² ḥaber vir Hızır u Mūsādan³⁷³
6. Nedür Qur’ānuñ esrārı nedür esrāruñ envārı

³⁶⁶ Çarḥ: Raḳş NMD.

³⁶⁷ kendüden: kendünden NMD.

³⁶⁸ Erdoğan, K. (2019). *Niyazî-i Mısrî Dîvânı*, Akçağ Yayınları, s.285.

³⁶⁹ ‘Alleme’l-esmā” ibaresi, Hz. Ādem’e eşyanın isimlerinin öğretilmesini bildiren ayete telmiḥ olup ‘eşyanın hakikat bilgisi’ anlamında tasavvufî bir yorum taşır. Bakara Suresi, 2/31. “وَعَلَّمَ آدَمَ الْأَسْمَاءَ كُلَّهَا”. Ve ‘alleme Ādeme’l-esmāe külleḥâ: “Allah, Ādem’e bütün varlıkların isimlerini öğretti.” - DİB, 2012, s.5.

³⁷⁰ M’de 3. sırada olan bu beyit NMD’de 4. sırada yer almaktadır.

³⁷¹ ne yerdür Mecma’u’l-baḥreyn: Nedür hem remz-i Zülkarneyn NMD.

³⁷² Nedür hem remz-i Zülkarneyn: ne yerdür Mecma’u’l-baḥreyn NMD.

³⁷³ M’de 5. sırada olan bu beyit NMD’de 3. sırada yer almaktadır.

Nedür Mehdînüñ eṭvârı ḥaber vir sırr-ı esrâdan

7. Nedür **Mısrî** nedür Ken‘ân Selîm kimdür ya kimdür ân
Ḥaber virdi bunı Qur‘ân ḥaber vir seb‘-i kurrâdan

79

Güfte-i Ğazālî

[Gazel]

[Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün]

1. Ka‘be kıblem senüñ cemālüñdür
Ḥacerü’l-esved anda ḥälüñdür
2. Ka‘be örtüsidür siyâh zülfüñ
Zemzem ağzuñdaki zülâlüñdür
3. Ka‘be sensin ḥaḳıḳatde ḥalḳa
Ka‘be zâhirde bir mişâlüñdür
- [64b] 4. Dem-be-dem sa‘y idüp şafâ ile
Merve Ḥaḳḳı ğaraż vişâlüñdür
5. Şayd-ı murğ-ı ḥarem ḥarâm ammâ
Cân şikârı senüñ ḥelâlüñdür
6. Didüm irsem vişâlüñe didi yâr
Ey **Ğazālî** senüñ ḥayâlüñdür

80³⁷⁴

Li-Şems-i Tebrîzî Kuddise Sırruhû³⁷⁵

[Gazel]

[Mef'ûlü Mefâ'ilün Mef'ûlü Mefâ'ilün]

1. Kād eşrakatü'd-dünyâ min nûri hamiyyânâ³⁷⁶
El-bedrû ğaden es'sâkî ve'l-ke'sü şeriyyânâ
2. Eş-şubûtü imânî ve'l-halvetü bistânî
Ve'l-müşcerü³⁷⁷ nedmânî ve'l-verdü müheyyânâ
3. Men kâne lehû 'aşka fe'l-meclisü mişvâhü
Men kâne lehû 'akla iyyâhe ve iyyânâ
4. Men zâka bihî dârü ev a'taşahû nâru
Nehdîhi ilâ-'aynün yesterçi'a Rayyânâ

81

Şeyh-zâde Efendî Raḥimehu'llâh

[Gazel]

[Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün]

- [65a] 1. Baḥr-i illâyı bulanlar kaṭre-i lādan geçer
Ġarḳ olup tevḥîd-i zâta ḥâk ile mādān geçer

³⁷⁴ Bu metin Arapça bir gazel olup Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî'ye aittir (Şems-i Tebrîzî'ye değil). Rûmî'nin Dîvân-ı Şems-i Tebrîzî'ndeki Arapça şiirlerdendir; kimi katalog ve sitelerde “Şems için” yazıldığı için başlığa “Li-Şems-i Tebrîzî...” ibaresi eklenmiş görünebilir. Şiir muhtemelen sayfa kopukluğu dolayısıyla yarım kalmıştır.

³⁷⁵ Arapça bu web sitesinde de yer alan şiirin Mevlana Celaleddin Rumi'ye ait olduğu belirtilmektedir. PoetsGate. (t.y.). [جلال الدين الرومي] قد أشرق الدنيا من نور حميانا. Erişim tarihi: 19.09.2025.

بوابة الشعراء

³⁷⁶ Şiirin Türkçe Anlamı:

Dünya, Hamiyyânâ'nın (Şems-i Tebrîzî) nuruyla aydınlandı.
Dolunay sâkî oldu, kadeh ise doldu taşı.
Gençlik hevesi benim imanımdır, halvet ise bahçemdir.
Ağaçlık (bahçe) meclis arkadaşım, gül ise yüzümü güldüren dostumdur.
Kimin aşkı varsa meclis onun meskenidir.
Kimin akli varsa hem onu hem de bizi bilir.
Dâr (dünya) ona dar gelirse veya ateş onu susatırsa...
Onu öyle bir kaynağa (ilahi feyze) götürürüz ki orada tekrar kana kana içer.

³⁷⁷ Ve'l-müşcerü: Ve'l-mescidü M.

2. Hū deyüben ceẓb olur Hāḳka zamīri dā'imā
Hemmī hem kāḳkar aradan *mīm elif hādan* geçer
3. Şol ki almışdur müsem mādan hāḳīkat dersini
Ref' olur anda müzāhir 'ilm-i esmādan geçer
4. 'Ālem Kudse irüp taḳdīs ider ol sırrını
Lā-mekān iline düşüp 'arş-ı a'lādan geçer
5. Çün elif kām̄etini dāl eyledi erbāb-ı derd
Elif ile ülfet idüp ol lā-cerem *bādan* geçer
6. Sırr-ı elfi añlayup hakk eylegil rā ḥattını
Hazz alan zevk-i fenādan cümle sevdādan geçer
7. Sırr-ı tevḥīdi alup bī-çāre terk it gayrıyı
Sırr-ı tevḥīdi bulanlar cümle eşyādan geçer

82

el-Ḥasan Sellemehü'llāhü Te'ālā³⁷⁸

[Gazel]

[Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün]

- [65b]
1. Āsumān-ı ma'nevīnūñ şems ü necm ü māhıyım
Şüretā gerçi gedāyım 'aşk ilinūñ şāhıyım
  2. Ma'rifetden hırka-dār olup idindim 'aşkı tāc
Şūfī-i şüret neyim ben şūfī-i Allāhıyım
  3. Tayy idüp nāsūt-ı baḥrin ğarḳ-ı lāhūt olmuşum
Baḥr-i vaḥdetdūr maḳāmım anda gizli māhıyım
  4. Kudsiyāna perr ü bālim ins ü cinnūñ rehberi
Maḫhar-ı nūr-şıfātım zāt-ı pakūñ rāhıyım

³⁷⁸ Hasan adlı şairlerin dīvânlarında bu şiir bulunamadığından kesin olarak kime ait olduğu netleştirilemedi.

5. Baħr-i ‘aşka ğark olup dir kim **Hasan** ‘āşıklara
Tālib-i Hakkım diyen gelsün yoluñ āgāhıyım

83³⁷⁹

el-Mısrī Kuddise Sırruhū

[Gazel]

[Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün]

1. Ol menem ki vākıf-ı esrār-ı ‘ilm-i Ādemüm
Kāşif-i genc-i haķıķat hem ħayāt-ı ‘ālemüm
2. Bende maħfı oldu ğaybü'l-ğaybüñ esrārı hemīn
Bendedür sırr-ı emānet aña kenz-i mübhemüm
- [66a] 3. Ben cemāl-ı Hakkı cümle şeyde zāhir³⁸⁰ görmişüm
Bu merāyāya anuñçün baķdığımca ħürremüm
4. Cümle mevcūdātı virdüm ben vücūd-ı vāhide³⁸¹
Zāt [u] esmā vü şıfātı ile ħālā maħremüm³⁸²
5. Her sözüm miftāh-ı kufl-i küntü kenz³⁸³ olmuş durur
Hem-demim ‘İsā ile her bir nefesde yek-demüm³⁸⁴
6. Yerde gökde her ne kim var bağludur başı baña
Āşikāre vü nihāne bir tılısm-ı a‘zamum
7. Ben o **Mısrıyım** vücūdum mülkine³⁸⁵ şāh olmuşum
Hādişim gerçi velī ma‘nide sırr-ı aķdemüm

³⁷⁹ Erdoğan, K. (2019). *Niyazî-i Mısrî Dîvânı*, Akçağ Yayınları, s.267.

³⁸⁰ zāhir: zāhirde M.

³⁸¹ Bu beyit Dîvân’da 5. sıradadır.

³⁸² maħremüm: yek-demüm NMD.

³⁸³ Küntü kenz:

³⁸⁴ yek-demüm: maħremüm NMD.

³⁸⁵ mülküne: mısrına NMD.

84³⁸⁶

el-Mısrî Kuddise Sırruhû

[Gazel]

[Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün]

1. Bir yüze düş oldı gözüm yüz biñ gezer divānesi
Olmuş cemāli şem'inüñ ay ile gün pervānesi
- [66b] 2. Kendi şunar tolu tolu peymāneler 'aşıklara
Bir kez elinden nüş iden olur ebed mestānesi
3. Şunlar ki³⁸⁷ tatmadı ezel bezminde 'aşkuñ³⁸⁸ cür'asın
Bunda dañı tatmaya³⁸⁹ ol 'aşk ehlinüñ bīgānesi³⁹⁰
4. Bir mülke mālîk eylemiş 'uşşākını ol pādîşāh
Mülk-i Süleymān onlaruñ yanında bir virānesi
5. İki cihānda Mışrîye devlet dañı 'izzet yiter
Geldikçe yārüñ şundığı gevherlerüñ³⁹¹ her dānesi

85³⁹²

el-Nūrî Efendî

[Gazel]

[Mef'ûlü Mefâ'ilün Mef'ûlü Mefâ'ilün]

1. Derdüñ odına yanmış pervānelerüz Hakkā
'Aşkuñ meyine kanmış mestānelerüz Hakkā
2. 'Aşkuñ ile dil tolmış cezbe yolını bulmuş

³⁸⁶ Erdoğan, Kenan (2019). *Niyâzî-i Mısrî Divânı*, Akçağ Yayınları s.353

³⁸⁷ ki: - M.

³⁸⁸ 'aşkuñ: anuñ NMD.

³⁸⁹ Bunda dañı tatmaya: Tatmaya bunda dañı NMD.

³⁹⁰ Dîvân'da bulunan aşağıdaki 4 ve 5. beyitler mecmû'ada yoktur:

*Her bir kuru lâf ehli dâhil olamaz bu meclise
Ol câna kıymaz nice gel desin ana canânesi
Âşk ehli ayılmaz ezelden tâ ebed sarhoş olur
Pes nice ayılsın ki dâ'im devreder peymānesi*

³⁹¹ gevherlerüñ: cevherleriñ NMD.

³⁹² Çelik, N. (1999). *Abdülâhad Nūrî ve Divânı'nın tenkitli metni* (Yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. s.64

Meczûb-ı Hüdâ olmuş dîvânelerüz Hakkâ³⁹³

3. Sevdâñ ile hâlikler şevkuñ ile sâlikler³⁹⁴
Cân mülkine mâlikler şâhânelerüz³⁹⁵ Hakkâ

[67a] 4. Ol ‘âlem-i vahdetde kâşâne-i vuşlatda
Meydân-ı haķīkatde merdânelerüz Hakkâ

5. Dil tıldı mey-i vahdet virdi bize keyfiyyet
Döndürdi yed-i kudret peymânelerüz Hakkâ

6. Dâniş bu deme yetmez³⁹⁶ zâhid bu yola gitmez
Vâ‘iz bizi fark itmez bilmez³⁹⁷ nelerüz Hakkâ

7. Çün Nurîyi nûr almış nefsinî şuya şalmış
Deryâ dibine talmış dürdânelerüz Hakkâ

86³⁹⁸

el-Mısırî Kuddise Sırruhû Der-Maķâm-ı ‘Irâķ
[Gazel]

[Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün]

1. Gir semâ‘a zıkr ile gel yana yana hû deyü
İr şafâ vü zevk-i³⁹⁹ Hakkâ yana yana hû deyü
2. Hep erenler hû ile kaldırdılar cân perdesin
Açdılar gözlerin andan yâna yâna hû deyü
3. Gördiler hû kablamış hep on sekiz biñ ‘âlemi
Feyz alurlar cümle Hüdân yana yana hû deyü

[67b] 4. Zât-ı Hakk-ı buldılar buluşdılar bu hû ile

³⁹³ Bu beyit AND’de yok. Ama bestelenmiş güftelerde geçmektedir.

³⁹⁴ Sevdâñ ile hâlikler şevkuñ ile sâlikler: şevkuñ ile sâlikler sevdân ile hâlikler AND.

³⁹⁵ şâhâneleriz: cânânelerüz AND.

³⁹⁶ yetmez: irmez AND.

³⁹⁷ bilmez: bilmem AND.

³⁹⁸ Erdoğan, K. (2019). *Niyazî-i Mısırî Dîvânı*, Akçağ Yayınları, s.305.

³⁹⁹ şafâ vü zevk: safâ-yı ‘aşk NMD.

Dost göründi her tarafından yana yana hū deyü

5. Ey **Niyāzī** kālbine⁴⁰⁰ ‘aşıklarun hikmet toğar⁴⁰¹
Küntü kenzün haznesinden yana yana hū deyü

87⁴⁰²

el-Nūrī Kuddise Sırruhū

[Gazel]

[Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün]

1. Ey gönül dillerde sen efsâne olduñ bilmedik
Baş açık esrük ‘aceb dīvāne olduñ bilmedik
2. Añmaduñ bezm-i elestün ‘ahdini peymânını
Āşinā-yı Hâk iken bīgāne olduñ bilmedik
3. Rabbüñe nefsün seni ğaflet ile ‘āşī kılp
Kul iken Mevlā ile haşmāne olduñ bilmedik
4. Māsivā şüretleri içün taşuñ pür eyleyüp⁴⁰³
‘Ayn-i Beytu’llāh iken büt-hāne olduñ bilmedik
5. **Nūriyā** irmez isek yārün cemāli nūrına⁴⁰⁴
Tutalum ‘ilm ile sen bir dāne olduñ bilmedik

88⁴⁰⁵

Seyyid Nesīmī Fermāyed

[Gazel]

[Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün]

- [68a]** 1. Çün beni bezm-i ezelden eyledi ol yār mest

⁴⁰⁰ kālbine: gönlüne NMD.

⁴⁰¹ toğar: dolar NMD.

⁴⁰² Çelik, N. (1999). *Abdülahad Nûrî ve Dîvânı’nın tenkitli metni* (Yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. s.118

⁴⁰³ içün taşuñ pür eyleyüp: pür eyleyüp içün taşın AND.

⁴⁰⁴ cemāli nūrına: vişâli sırrına AND.

⁴⁰⁵ Ayan, H. (2014). *Nesîmî: Hayatı, edebî kişiliği, eserleri ve Türkçe dîvânının tenkitli metni*. Türk Dil Kurumu Yayınları. s.206-208.

- Ol sebebden⁴⁰⁶ görünür bu cismüme⁴⁰⁷ deyyār mest
2. Mest-i dergāhem ne mestem bu şerāb-ı cezveden⁴⁰⁸
Şanma ey ḥ^vāce beni kim olmuşam evgār⁴⁰⁹ mest
3. Şöyle mestem tā kıyāmet daḥı hüşyār olmuşam⁴¹⁰
Çün beni vaḥdet meyinden eyledi ol yār⁴¹¹ mest
4. Rind [ü] ‘uṣṣākam⁴¹² maḳāmum gūşe-i meyḥānedür
Gelmişem ḳālū belā⁴¹³ dan ‘āşık [u] ḥammār mest
5. Cüş kıldı ‘aḳl-ı kü l geldi vücūda kā’ ināt
Kāf u nūn emrinden oldı dü-cihān yek-bār mest
6. Cümle bir meyden olupdur bu cihān ḥayrān⁴¹⁴ mest
‘Arş mest [ü] ferş mest [ü] künbed-i devvār mest
7. Nüh felek ne⁴¹⁵ çarḥ-ı eflāk mest olup gerdişdedür
Şems mest [ü] māh mest [ü] kevkeb-i seyyār mest
- [68b] 8. ‘Aşḳ-ı sübhānī bu meyden vālih oldı şöyle bil
‘Ārş u kürsī her dü-‘ālem bu ḳamu girdār mest⁴¹⁶
9. Yedi deryā yedi yer gök yedi Mushaf yedi ḥaṭ
Nuṭḳ-ı Ḥaḳdan mest oluptur heft ü penç ü çār mest
10. Şöyle bil taḥte’ş-şerādan tā Şüreyyā her ne var
Oldılar ḥ^vāce ser-ā-ser ez-mey-i cebbār mest

⁴⁰⁶ sebebden: cihetten SND.
⁴⁰⁷ cismime: çeşmime SND.
⁴⁰⁸ cezveden: cüz’iden SND.
⁴⁰⁹ evgār: bī-kār SND.
⁴¹⁰ olmuşam: olmazam SND.
⁴¹¹ ol yār: dildār SND.
⁴¹² ‘uṣṣākam: ḳallāşem SND.
⁴¹³ ḳālū belā:
⁴¹⁴ ḥayrān: yekbāregi SND.
⁴¹⁵ ne: bu SND.
⁴¹⁶ Bu beyit Dīvân’da yoktur.

11. Ādem ü Havvā melā'ik ḥūr u ḡilmān u beşer
Kevşer ü Tūbā vü Rıdvān cennet ü dīdār mest
12. Nūḥ u İbrāhīm ü Dāvūd u Süleymān nebī
Mūsā mest ü 'İsā mest ü Aḥmed-i Muḥtār mest
13. Şāh-ı merdān şīr-i Yezdān pīşvā-yı ehl-i dīn
Kāşif-i sırr-ı velāyet Ḥayder-i Kerrār mest
14. Evliyā vü eşfiyā vü etkīyā vü enbiyā⁴¹⁷
Oldılar Ḥaḳ meclisinde cümlesi hüşyār⁴¹⁸ mest
- [69a] 15. Kādī mest ü müftī mest ü şūfī mest ü sāfī mest
Cür'a-i cām-ı elestden mü' min ü küffār mest
16. H'āce-i mey-hāne mest oldı vü hem pīr-i muḡān
Ka'be vü büt-ḥāne mest ü deyr mest⁴¹⁹ zünnār mest
17. Küfr ü mest iman mest u cümle 'ayn-i hem diger⁴²⁰
Āşık u 'aşık u maḥabbet yār mest aḡyār mest
18. Münkürüñ inkārı çünkim geldi gitti⁴²¹ devr-i cām
Şūfī mest oldı bu meyden eyledi ikrār mest
19. Cür'a-i cām-i İllāhī 'āşıkı mest eyledi
Bāde mest ü cām⁴²² mest ü sāķī-i ebrār mest
20. Çün şarāb-ı cān-fezā geldi bize ḥum-ḥāneden
Oldı anuñ kaṭresinden bu ser ü destār mest
21. Çeng ü def hem 'ūd [u] ney ser-mest olup eḡḡān ider

⁴¹⁷ Evliyā vü eşfiyā vü etkīyā vü enbiyā: Enbiyā vü evliyā vü eşfiyā vü etkīyā SND.

⁴¹⁸ cümlesi: şöyle bī-hüşyār SND..

⁴¹⁹ deyr mest: hırka vü SND.

⁴²⁰ SND'deki şekli: *Küfr ü iman mest oldı cümle 'ayn-i yek diger*

'Āşık u ma'şūk u mest ü yār mest aḡyār mest

⁴²¹ çünkim geldi gitti: çün gitdi vü geldi SND.

⁴²² Bāde mest ü cām: cām ü mest ü bāde SND.

Bu arābātuñ içinde söylenen güftār mest

22. Mest olup gir  ehr-i ‘a  a g resin⁴²³ anda ‘ay n
  ret-i h b n-ı ‘ lem   r-   b z r mest

- [69b] 23. M r mest   h   ce mest   bende mest ez-c m-ı ‘a  
Z r⁴²⁴ mest   h  ne mest   bu der   d v r mest

24. Mest olup s yler ene'l-h   ‘a  la ‘ lemde bil
Ya ‘n  kim Man  r ‘     oluben ber-d r mest

25. Devlet-i d d ra v   l oldu  idi bundan ezel⁴²⁵
  flet uy husından oldu    yle⁴²⁶ biz b d r mest

26. G  l m z n r-ı tecell  cismim zd r k h-ı T r
C nımız d d ra kar   oldu M s -v r mest

27. Devr-i Mehd d r hid yet eyledi    ib-i zam n
Eyledi kevn   mek n  n r ile env r mest

28. Ey Nes m  sırr-ı H    n ma remi sensin bugün
Söyleyen  udret dilid r⁴²⁷ ma ‘n -i esr r mest

89

 lah -i Sin n  Kuddise Sırruh ⁴²⁸

[Gazel]

[F  il t n F  il t n F  il t n F  il n]

1. Gelmi em va det ilinden ‘a  la d ny ya ben
  mi em c m-ı ezelden olmi am mest ne ben

⁴²³ göresin: g r H  ı SND.

⁴²⁴ Z r: R h SND.

⁴²⁵ idi bundan ezel: ezel bulduk vis l SND.

⁴²⁶ şöyle:       SND.

⁴²⁷ dilidir: dilinden SND.

⁴²⁸    itli internet sitelerinde bestelenmi  şekilde yer alan bu ilahi, D v n neşrinde yer almamaktadır.
bk.: Bilgin, A. A. (2017). * mm  Sinan D v n *. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı.
<https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55913,ummi-sinan-divanipdf.pdf>

- [70a] 2. Tā ezelden dest bunı yazdı başıma⁴²⁹
Anuñ içün yok qararum girmişüm cevläna ben
3. Çünkü kerremnā benī ādem⁴³⁰ didi Qur'ānda Hakk
Āyīne-veş şüret oldum cism ile ol cāna ben
4. Cāndan uyandı delilüm müşkilüm oldu 'ayān
Açdı dost gönlüm gözin başdum kadem 'irfāna ben
5. Ey **Sinānī** 'aşk makāmı pes rızā-yı Hakk durur
Pādişāhuñ hizmetinde turmuşum dīvāna ben

90⁴³¹

Güfte-i Ğubārī Raḥimehullāh

[Tercī' -i Bend]

[Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün]

I

- Bir gice sākin idüm hānķah-ı ğafletde
İ'tikāf itmiş idüm künc-i ğam-ı miḥnetde
Gözlerüm yummuş idüm 'ālem-i pür- 'ibretde
Ğaflet uyḥusı beni almış idi ğayetde
- [70b] Pür idi penbe-i ğafletle simā'-ı⁴³² sem'üm
Dil-i efsürde ḥacer olmuş idi şiddetde
Eyle ğarķ olmuş idüm ķa' r-ı yem-i ğafletde
'Aķl ü fikr ü dil ü cān kalmış idi ḥayretde
Rişte-i ğaflet ile bağlu idi her 'użvum⁴³³

⁴²⁹ Vezin problemi vardır.

⁴³⁰ İsrā Suresi: 17/70 وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ وَحَمَلْنَاهُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَى كَثِيرٍ مِمَّنْ خَلَقْنَا *Ve leķad kerremnā benī Ādeme ve ḥamelnāhum fi'l-berri ve'l-baḥri ve razaķnāhum mine't-ṭayyibāti ve feḍḍalnāhum 'alā keṭirin mimmen ḥalaķnā tefḍilā*; “Andolsun, biz insanoğlunu şerefli kıldık. Onları karada ve denizde taşıdık. Kendilerini en güzel ve temiz şeylerden rızıklandırdık ve onları yarattıklarımızın birçoğundan üstün kıldık.” -DİB, s.288.

⁴³¹ Tarlan, A. N. (2012). Eski mecmualar arasında. *Journal of Turkish Language and Literature*, 1(1–2–3–4). s. 127-129. Manzume A. Nihad Tarlan tarafından Pendnâme-i Ğubārī başlığı altında yayımlanmıştır.

⁴³² simā'-ı: simāḥ-ı EMA.

⁴³³ 'użvum: a'zam EMA.

Mā ḥaṣal kāşır idüm ġāyet ile ḥidmetde
Gūş-i hūşa bu nidā irdi bugün⁴³⁴ hātıfdan
Didi ey ‘ālem-i şuġrāda kalan ġafletde
Ġāfil olma gözüñ aç ‘ālem-i kübrāsın sen
Sidre vü Levḥ u Qalem ‘Arş-ı mu‘allāsın sen

II

[71a]

Sendedür maḥzen-i esrār-ı hüviyyet sende
Sendedür rābıta-i rişte-i vaḥdet sende
Sendedür ma‘den-i ‘irfān-ı İlahī sende
Sendedür menba‘-ı envā‘-i kerāmet sende
Sendedür cām-ı cem ü āyīne-i İskender
Sendedür çeşme-i cān u milket ü zulmet sende
Sendedür mihr-i cihān-suz u meh-i şām-efrüz⁴³⁵
Sendedür burc-ı şeref necm-i se‘ādet sende⁴³⁶
Sendedür ‘ālem-i lāhūt u maḥām-ı ceberūt
Sendedür duzaḥ-ı sūzān daḥı cennet sende
Sendedür her ne ki maḥşūd idinürsün sende
Sendedür kufl-i tılısmāt-ı ḥaḳīkat sende
Ġāfil olma gözüñ aç ‘ālem-i kübrāsın sen
Sidre vü Levḥ u Qalem ‘Arş-ı mu‘allāsın sen

III

[71b]

Sen ḥabāb-ı fülki cām-ı mücellā şanduñ
Sen serābı görüp içinde anuñ mā şanduñ⁴³⁷
Hoḳḳa-i çarḥ ki zehr ile leb-ā-leb pürdür
Sen anı tobtolu tiryāk-i Mesīḥā şanduñ
Gözüne pīrezen-i dehr göründi tāze
Zīver-i ‘āriyeden anı mu‘arrā şanduñ
Hem göründi saña eṭfāl-i şeyāṭın ġılmān

⁴³⁴ bugün: o dem EMA.

⁴³⁵ efrüz: ... EMA. “Efrüz” kelimesi ilgili yayında “silinmiş.” notuyla bu şekilde kayıtlıdır.

⁴³⁶ Sendedür burc-ı şeref necm-i se‘ādet sende: Sendedür necm-i şeref bürc-ü sa‘ādet sende EMA.

⁴³⁷ Sen serābı görüp içinde anuñ mā şanduñ: Sen serābı anuñ içinde görüb mā sanduñ EMA.

Bu cihān⁴³⁸ bāğını sen cennet-i me'vā şanduñ
Külhan-ı dehre bakup gülşen-i zībā şanduñ
Ser-te-ser⁴³⁹ ahkerin anuñ gül-i hamrā şanduñ
Dide-i hırş ile bu 'ālem-i şuğrāya bakup
Aldanup añlamayup 'ālem-i kübrā şanduñ
Ġāfil olma gözüñ aç 'ālem-i kübrāsın sen
Sidre vü Levh u Kalem 'Arş-ı mu'allāsın sen

IV

[72a]

Niçe bir bunca zamān zīnet ü zīver⁴⁴⁰ niçe bir
Niçe bir cübbe vü destār-ı hamākat niçe bir
Niçe bir kayd-ı libās ü niçe bir 'ādet-i nās
Niçe bir şevket ile şöhret-i āfet niçe bir
Niçe bir rind-i cihān vālih ü şeydālar ile
Güft ü gūy-ı tarab-ı tavr-ı zarāfet niçe bir
Niçe bir bāğ-ı cinānda oturup mīrāne
Bunca yārān ile bu 'ış ü bu 'işret niçe bir⁴⁴¹
Niçe bir nefis hevāsına uyup leyl ü nehār
Niçe bir zāyi' ola bu dem-i fırsat niçe bir
Bu fezāhat niçe bir bunca şekāvet niçe bir⁴⁴²
Bu hamākat niçe bir hāy bu ğaflet niçe bir⁴⁴³
Ġāfil olma gözüñ aç 'ālem-i kübrāsın sen
Sidre vü Levh u Kalem 'Arş-ı mu'allāsın sen

V

Cümle⁴⁴⁴ zerrāt-ı cihān maṭla' -ı 'ibretdür hep
Ehl-i⁴⁴⁵ idrāk olana remz ü işāretdür hep

⁴³⁸ cihān: fenā EMA.

⁴³⁹ Ser-te-ser: Serbeser EMA.

⁴⁴⁰ zīnet ü zīver: zīver ü zīnet EMA.

⁴⁴¹ Bunca yārān ile bu 'ış ü bu 'işret niçe bir: Bunca yārān ile bu 'ayş ile 'işret nice bir EMA.

⁴⁴² Bu fezāhat niçe bir bunca şekāvet niçe bir: Bu hamākat nice bir bunca fezāhat nice bir EMA.

⁴⁴³ Bu hamākat niçe bir hāy bu ğaflet niçe bir: Bu şekāvet nice bir hay bu ğaflet nice bir EMA.

⁴⁴⁴ Cümle: Bunca EMA.

⁴⁴⁵ Ehl-i: Eger EMA.

[72b]

Naķş-ı zāhirde ‘ayān cümle ‘ulūm-ı bāṭın
Küllü şey’ mürşid-i erbāb-ı başiretdür⁴⁴⁶ hep
Nazar it dīde-i cān ile cihānı aṅla
Maḥzen-i ‘ilm-i ledūn maḥzar-ı ḥikmetdür⁴⁴⁷ hep
Ḥikmet ü ‘ibret ü her remz ü işaret ne ki var
Hem⁴⁴⁸ Ḥüdādan saña ta‘līm u hidāyetdür⁴⁴⁹ hep
Fehm içün ‘ālem-i kübrāyı ülü’l-elbāba
Şuver-i ‘ālem-i şuğrā⁴⁵⁰ heme şüretdür hep
Ey Ğubārī yūri var kendüñi idrāk eyle
Pendümi hūş ile gūş it ki beşaretdür hep
Ġāfil olma gözüñ aç ‘ālem-i kübrāsın sen
Sidre vü Levḥ u Kalem ‘Arş-ı mu‘allāsın sen

91⁴⁵¹

Yūnus Emrem⁴⁵²

[Gazel]

[Mefā ‘ilün Mefā ‘ilün Fe‘ülün]

1. Zihī deryā ki kaçreden⁴⁵³ göründi
Ne deryādur ne kaçredür gör indî⁴⁵⁴
2. ‘Aceb deryā ki kaçre anda gizlü⁴⁵⁵
Bu gizlü sırrı sen sende gör indî⁴⁵⁶

⁴⁴⁶ başiretdür: tārīkatdür EMA.

⁴⁴⁷ ḥikmetdür: ‘ibretdür EMA.

⁴⁴⁸ Hem: Hep EMA.

⁴⁴⁹ hidāyetdür: işaretdür EMA.

⁴⁵⁰ şuğrā: kübrā EMA.

⁴⁵¹ Gölpınarlı, A. (1943). *Yunus Emre dīvānı: Metinler, sözlük, açıklama* (Cilt 1–2). Ahmet Halit Kitabevi. s.119. Ayrıca bk. Tatcı (2017) s. 334-335

⁴⁵² Mecmû‘ada olmayıp dīvānda 5. ve 10-14. sırada kayıtlı beyitler şunlardır:

“Murādı on sekizibin âlemün sen
Niçe sen sen nice ben ben durindi
Bu sözüm düşmidür sana yerindi
Sana senden yakındur aşrı tup bak
Yoran mülkiyle sultan ol yorindi”

⁴⁵³ deryā ki kaçreden: katre ki deryādan YED.

⁴⁵⁴ indî: imdi YED.

⁴⁵⁵ gizlü: mahfî YED.

⁴⁵⁶ Bu gizlü sırrı sen sende gör indî: Bu mahfî sırrını sende gör imdi YED.

- [73a] 3. Hicāb-ı nūr u zulmet külli sende⁴⁵⁷
Bu ğaflet pes saña senden göründi⁴⁵⁸
4. Saña gel sen saña gel sen saña gel⁴⁵⁹
Bu sende görinen⁴⁶⁰ kimdür gör indî⁴⁶¹
5. Aşılda ‘āşık u ma‘şūk u ‘ışk bir
Bir birden gerçi yüz yüzbiñ görindi⁴⁶²
6. Eger āyīne biñ olsa bağan bir
Bağan birdür görinen biñ görindi⁴⁶³
7. Şalādur her ki⁴⁶⁴ ğark olmağ dilerse
Yūnus bu baħre ğavvās ol gir indî⁴⁶⁵

92⁴⁶⁶

Şenāyī Kuddise Sırruhū⁴⁶⁷

[Tercī‘-i Bend]

[Mef‘ûlü Mefâ‘îlün Mef‘ûlü Mefâ‘îlün]

I

Bulur çü fenā āħir kaşr-ı felekūñ bāmı
Kalmaz kafeş-i tende cān murğı çü arāmı
Gel ‘ālem-i bākīye ‘azm eyle kıl ikdāmı
Emmāreyi zecr eyle hīç virme aña kāmı
[73b] Ey tālib olan ‘āşık fehm eyle serencāmı

⁴⁵⁷ Bu mısra, Dîvân’da 5. beytin ilk mısraı olarak kayıtlıdır.

⁴⁵⁸ senden göründi: sendendür imdi YED.

⁴⁵⁹ saña gel sen saña gel: seni sende bulıgör YED.

⁴⁶⁰ Bu sende görinen: Sana bak sendeki YED.

⁴⁶¹ indî: imdi YED.

⁴⁶² Bir birden gerçi yüz yüzbiñ görindi: Bu birden gerçi kim yüzbin görindi YED.

⁴⁶³ Bağan birdür görinen biñ görindi: Gören bir görinen bin bin görindi YED.

⁴⁶⁴ her ki: kime YED.

⁴⁶⁵ indî: imdi YED.

⁴⁶⁶ Tatçı, M. (2013). *İstanbulu bir eren Senâyi Hasan Şabânî Dîvân-ı İlâhiyyât*. H Yayınları. s. 190–192. Ayrıca bk.: Kayaokay, İ. (2019). Bir edebî tür olarak Atvâr-ı Seb‘a ve manzum iki örneği. *İslâmî İlimler Dergisi*, 14(2), 135–138.

⁴⁶⁷ Bu şiir Sa’dî-i Şîrâzî’nin beytini tazmindir. bk. Şahin, O. (2013). İlmî seyahatler perspektifinden biyografik metinlerdeki prestij imgelerine genel bir bakış. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(26), 531.

Her dem okı bu beyti⁴⁶⁸ nüş it mey-i gül-fâmı
Şûfî neşevêd şâfî tâ der-nekeşed cāmî
Bisyr sefer bâyed tâ pohte şevêd hāmî⁴⁶⁹

II

Ey ‘âşk-ı gam-dîde kendüziñi ihyâ kıl⁴⁷⁰
Vir tıfl-ı dili ‘aşka⁴⁷¹ şûrîde vü şeydâ kıl
Hep mazhar-ı eşyâdur⁴⁷² eşyâyı temâşâ kıl
Zâkir olup esmâyı ki fikr-i müsemma kıl⁴⁷³
Nefsüñi melâmet it rûhuñi hüveydâ kıl
Zikr eyleyüp Allâhı bu maṭla‘ı inşâ kıl
Şûfî neşevêd şâfî tâ der-nekeşed cāmî
Bisyr sefer bâyed tâ pohte şevêd hāmî

III

Ervâh-ı mücerreden ger bir⁴⁷⁴ haber isterseñ
Ya ‘âlem-i kudside seyr ü sefer isterseñ⁴⁷⁵
Del ney gibi baḡruñı şehd ü şeker isterseñ
Dil âyînesin pâk it ilhâm-ı fer isterseñ⁴⁷⁶
Deryâyı muḥabbetde dürr-i güher isterseñ
Bu maṭla‘ı yâd eyle nefse zafer isterseñ
Şûfî neşevêd şâfî tâ der-nekeşed cāmî
Bisyr sefer bâyed tâ pohte şevêd hāmî

[74a]

IV

Ol muṭma‘in ey ‘ârif gel kesb-i kemâl eyle
Noḡşānuñı tekmîl it ki fikr-i me‘âl eyle

⁴⁶⁸ Her dem okı bu beyti: Bu beyti müdâm oku SHD.

⁴⁶⁹ “Sûfî yalnızca şarap içmekle olgunlaşamaz. Hamlıktan sıyrılıp kemale ermek için sefer gereklidir.”

⁴⁷⁰ Ey ‘âşk-ı gam-dîde kendüziñi ihyâ kıl: Ey âşık-ı şûrîde kalbini mücellâ kıl SHD.

⁴⁷¹ Vir tıfl-ı dili ‘aşka: Tıfl-ı dili ver aşka SHD.

⁴⁷² eşyâdur: esmâdır SHD.

⁴⁷³ Zâkir olup esmâyı ki fikr-i müsemma kıl: Zâkir olup eyyâmını zikr-i müsemma kıl SHD.

⁴⁷⁴ ger bir: yâ hû SHD.

⁴⁷⁵ isterseñ: iderseñ M.

⁴⁷⁶ Dil âyînesin pâk it ilhâm-ı fer isterseñ: Mir’ât-ı dili pâk et ilhâma yer isterseñ SHD.

Hak söyle işit hakki bātıl dili lāl eyle⁴⁷⁷
Gün gibi idüp qalbün qaddünî hilāl eyle
Gel püte-i ‘aşk içre yak qalbünî qāl eyle
Her dem okı bu beyti⁴⁷⁸ kendüne mişāl eyle
Şūft neşevēd şāft tā der-nekeşed cāmī
Bisyār sefer bāyed tā pohte şevēd hāmī

V

[74b]

‘İlmünle olup ‘āmil eyle özünü ihyā⁴⁷⁹
Bil Hayy-i Qadīmi hem aña ne durur Mevlā
Nefsünî idüp rāzī bul mertebe-i ‘uzmā⁴⁸⁰
‘Ālim olup esmāyı kendüzünî kıl deryā
Cāhil göremez Hakki zulmetde qalur a‘mā
Bu maṭla‘ı yār eyle uşanma şakın aslā⁴⁸¹
Şūft neşevēd şāft tā der-nekeşed cāmī
Bisyār sefer bāyed tā pohte şevēd hāmī

VI

Fikr⁴⁸² eyle nedür hikmet aña ne durur Qayyūm
Bil aşl-ı vücūduñı nefsünî idüp ma‘lūm
Bu ‘ilm-i ledünnī zann itme anı mevhūm⁴⁸³
Marziyye idüp nefsün nerm eyle anı çün mūm
Şānuñda budur hālet⁴⁸⁴ oldı çü ezel merķūm⁴⁸⁵
Bu beyti tezekkür kıl qalbünde idüp mersūm⁴⁸⁶
Şūft neşevēd şāft tā der-nekeşed cāmī
Bisyār sefer bāyed tā pohte şevēd hāmī

⁴⁷⁷ lāl eyle: terk eyle SHD.

⁴⁷⁸ Her dem okı bu beyti: Bu beyti edip inşā SHD.

⁴⁷⁹ ‘İlmünle olup ‘āmil eyle özünü ihyā: İlmiyle olup āmil özünü edip ihyā SHD.

⁴⁸⁰ ‘uzmā: ulyā SHD.

⁴⁸¹ Bu maṭla‘ı yār eyle uşanma şakın aslā: Her dem oku bu beyti unutma sakın aslā SHD.

⁴⁸² Fikr: Fehm SHD.

⁴⁸³ Bu ‘ilm-i ledünnī zann itme anı mevhūm: Bu ilm-i ledünnîdir zan sanma yâhūd mevhūm SHD.

⁴⁸⁴ hālet: hikmet SHD.

⁴⁸⁵ merķūm: mersūm SHD.

⁴⁸⁶ mersūm: merķūm SHD.

VII

Şāh ol yedi iklīme hüküm it yedi deryāya
Kahr eyleyüp a‘dāy lütfeyle ehibbāya
Nefsüñi idüp şāfi çün la‘l-i girān-māya
Var Kürsīyi seyr eyle çık ‘Arş-ı mu‘allāya
[75a] Cān gözini açup bak ol şāhid-i zibāya⁴⁸⁷
Bu beyti **Senāyī** sen kendüñe idin māye⁴⁸⁸
Şūfī neşevēd şāfī tā der-nekeşed cāmī
Bisyr sefer bāyed tā pohte şevēd hāmī

93⁴⁸⁹

Rūhī-i Bağdādī Fermāyed

[Gazel]

[Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün]

1. Şanma ey h^vace ki senden zer u sīm isterler
*Yevme lā yenfa ‘u*⁴⁹⁰ da kalb-i selīm isterler
2. Berzah-ı havf u recādan geçübēn bī-pāk ol⁴⁹¹
Dem-i āhırde ne ümmīd ne [de] bīm isterler
3. Unudup bildigüñi ‘ārif iseñ nādān ol
Bezm-i vahdetde ne ‘ilm ü ne ‘alīm isterler
4. ‘Ālem-i⁴⁹² keşf-i ma‘ānīde çok esrār açılır
Varımaز nefs-i gāzūb anda hālīm isterler
5. ‘Ālem-i bī-meh ü hurşīd-i felekden dā’im⁴⁹³
Ne mühendis ne münecim ne hākīm isterler

⁴⁸⁷ Cān gözünü açup bak ol şāhid-i zibāya: Cānın gözünü açıp bir şāhid-i zibāya SHD.

⁴⁸⁸ kendüñe idin māye: nefsine edip dāye SHD.

⁴⁸⁹ Ak, C. (2001). *Bağdath Rūhī Dîvânı (Karşılaştırmalı metin)* (Cilt 1–2). Uludağ Üniversitesi Yayınları. s.581-582

⁴⁹⁰ Ayet-i Kerīme: “O günde ki ne mal fāide eder, ne de oğullar.” (Şu‘arâ Suresi, 26/88).

⁴⁹¹ geçübēn bī-pāk ol: giçegör nākām ol BRD.

⁴⁹² ‘Ālem-i: Maḥbes BRD.

⁴⁹³ felekden dā’im: felekde hergiz BRD.

- [75b] 6. Dergeh-i fakra varup dirlügüñi ‘arz itme
Anda hergiz ne sipāhī ne za‘īm isterler
7. Harem-i ma‘nīde bīgāneye yol virmezler
Āşinā-yı ezelī yār-i qadīm isterler
8. Sākin-i dergeh-i⁴⁹⁴ teslīm-i rızā ol dā‘īm
Ber-murād olmağa⁴⁹⁵ hıdmetde muqīm isterler
9. Cürmüne mu‘terif ol tā‘ata mağrūr olma
Ki şifā-hāne-i hikmetde saqīm isterler
10. ‘Āşık [ol]⁴⁹⁶ şerbet ü vaşl ister iseñ kim ‘uşşāk
Çāresiz derd arayup renc-i elīm isterler
11. Ni‘met-i zāhire dil-beste olan gürsineler
Müzd-i nān-pāreye cennāt-ı na‘īm isterler
12. Kible-i ma‘nāyı fehm eylemeyen keçrevler
Sehv ile secde idüp ecr-i ‘azīm isterler
13. Ezber it kışşa-yı esrār-ı dili ey **Rūhī**
Hāzır ol bezm-i ilāhīde nedīm isterler

94⁴⁹⁷

Nesīmī Fermāyed

[Gazel]

[Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün]

- [76a] 1. Söylerim⁴⁹⁸ Hākdan enel-Hāk gör ne Manşūr olmışam
Rūh-ı Qudsūñ nuṭkıyam ser-tā-ḳadem nūr olmışam

⁴⁹⁴ Mecmû‘ada eksiktir.

⁴⁹⁵ olmağa: itmege BRD.

⁴⁹⁶ -: ol BRD.

⁴⁹⁷ Ayan, H. (2014). *Nesīmī: Hayatı, edebî kişiliği, eserleri ve Türkçe Divânının tenkitli metni*. Türk Dil Kurumu Yayınları.

⁴⁹⁸ Söylerim: Gelmişem SND.

2. Levh-i mahfûzî⁴⁹⁹ menem Rûhu'l-emînüñ hem-demi
Haşr içün mîzân u İsrâfil içün şûr olmuşam
3. Gerçi gâyıbdür vücûdi her nazarda zâtumuñ
Gör ne manzar gör ne nâzır⁵⁰⁰ gör ne manzûr olmuşam⁵⁰¹
4. Lâ mekânüñ genciyem gerçi yirüm u vîrânedir
Eyledüm⁵⁰² ma‘mûr anı gör kim ne ma‘mûr olmuşam
5. Şûret ü ma‘nâ menem hem cism [ü] hem cāni menem⁵⁰³
Gör nice⁵⁰⁴ ma‘nâ gibi şûretde mestûr olmuşam
6. Şöhret âfetdür⁵⁰⁵ uşândum şöhretinden ‘âlemüñ
Gerçi kim a‘lâda vü esfelde meşhûr olmuşam⁵⁰⁶
7. Bulmuşam çün kişver-i Fazluñ yedi iklîmini
Keykubād u Kayşer ü Cemşîd ü Fağfûr olmuşam
- [76b] 8. Āteş-i mihr-i ruhuñ cānumda te‘şîr eylemiş⁵⁰⁷
Men bu oddan yanaram ya‘nî ki maḥrûr⁵⁰⁸ olmuşam⁵⁰⁹
9. Mısr-ı cāmi‘dür vücûdum anda kıldum cum‘ay
Gör ne şehrem gör ne muḥkem ḳal‘aya tûr⁵¹⁰ olmuşam

⁴⁹⁹ mahfûzî: mahfûzam SND.

⁵⁰⁰ manzar gör ne nâzır: nâzır gör ne manzar SND.

⁵⁰¹ SND’deki şu 3. beyit metinde yoktur:

“Ta vücûdam vahdetin keşretde isbât eyleyen/
Müsiyem aneştü nâren nûr ile Tûr olmuşam.”

⁵⁰² Eyledim: Eylerem SND.

⁵⁰³ hem cism [ü] hem cānî menem: menem hem ism ile hem cism ü cān SND.

⁵⁰⁴ nice: neçe SND.

⁵⁰⁵ “Şöhret âfettir.” anlamına gelip kimi kaynaklarda hadîs-i şerîf olduğu ifade edilen sözün tamamı şu şekildedir: “Şöhret, bir belâdır ama bütün insanlar onun peşine düşerler. Sabırlı olma bir nimettir ama bütün insanlar ondan uzak dururlar.” Ekinci, R. (2015). Fehîm-i Kadîm’e mâl edilen bir atasözleri kitapçığı: *Durûb-ı emsâl-i Türkî. Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 15(1), 81-94.

⁵⁰⁶ Gerçi kim a‘lâda vü esfelde meşhûr olmuşam: Gerçi her a‘lâ vü esfelde meşhûr olmuşam SND.

⁵⁰⁷ eylemiş: eyledi SND.

⁵⁰⁸ maḥrûr: maḳtûr SND.

⁵⁰⁹ Dîvân’daki şu 9. beyit mecmû‘ada yoktur:

“Tanıamaz ‘mâ’en ṭahûr’ı her ṭahâretsüz faḳîh
Men seḥâbından bu âbuñ arza maḳtûr olmuşam”

⁵¹⁰ ḳal‘aya tûr: ḳal‘a vü sûr SND.

10. Zākirem zıkr eylerem ya‘nī ki şeyhem şūfīyem
Gör ne gökçek ad ile ‘ālemde meşhūr olmışam
11. Ey **Nesīmī** cennet ü hūr ol nigāruñ vaşlıdur
Çün men ol maḥbūbı buldum cennet u hūr olmışam

95⁵¹¹

el-Mısrī Raḥimehu’llāhü Te‘ālā

[Gazel]

[Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün]

1. Kandedür cehl ile zulmet nefsi su‘bānuñdadur
Kandedür ‘ilm ile ḥikmet bil anı cānuñdadur
2. Zulmet ü cehli bırak sen iste nūr-ı ḥikmeti
Cennetüñ zevḳin dilerseñ cümle ‘irfānuñdadur
3. Şüretā bu ḥırmıni-i ‘ālemde sen bir dānesin
Mā‘nā yüzinde ne kim var cümle ḥırmānuñdadur
- [77a] 4. Zāhirā aḥkām-ı eflāküñ velī maḥkūmısın
Bāṭnā āy gün felekler cümle fermānuñdadur
5. Al ele çevgān-ı zıkrı hem süvār ol nefsiñe
Kapa gör tevḥīd topını çünki meydānuñdadur
6. Bil ki vech-i Ḥaḥḥa mir’ātdur özüñ bir ḥoş gözet
*Men ‘arefe*⁵¹² sırrındaki ma‘den senüñ kānuñdadur⁵¹³
7. *Küntü kenzeñ*⁵¹⁴ remzini bulduñsa sen de **Mışriyā**

⁵¹¹ Erdoğan, K. (2019). *Niyazî-i Mısrî Dîvânı*, Akçağ Yayınları, s.179.

⁵¹²“*Men ‘arefnā* ibaresi, tasavvuf geleneğinde “Nefsini bilen, Rabbini bilir” şeklinde meşhur olmuş, ancak hadis kaynaklarında sahih isnadı bulunmayan bir sözün remzidir (Ali b. Sultan Muhammed el-Kârî el-Herevî, 2015, s.266).”

⁵¹³ Dîvân’daki şu beyit mecmû‘ada yoktur:

“Saykal ur mir’ât-ı kalbe taşraya bakmağı ko
Sen sana bak cümle âlem halkı dîvânındadır”

⁵¹⁴ *Küntü kenzen maḥfiyyen fe-aḥbabtü en u‘raf fe-ḥalaktü ‘l-halk*: “Ben gizli bir hazine idim; bilinmeyi sevdim, bunun için mahlûkâtı yarattım.” Bu ifade hadis mecmû‘alarında sahih bir rivayet olarak yer

*Külle yevmin hūyı*⁵¹⁵ aña kim senüñ şānuñdadur

96⁵¹⁶

Güfte-i Halilî

[Gazel]

[Fā'ilatün Fā'ilatün Fā'ilatün Fā'ilün]

1. Ben ki dervîşem faķîrem pâdişāh-ı 'ālemem
Rūh-ı bî rengem egerçi renge geldim ādemem
2. Şeş cihetdür çār 'unşurdan⁵¹⁷ beni fāş eyleyen
Yoḥsa⁵¹⁸ ben gencîne-i vaḥdetde nūr-ı mübhemem
- [77b] 3. 'Ālemü'l-ğaybuñ şıfâtı benden oldı aşikār⁵¹⁹
Ey başîretsüz beni gör-kim ne zāt-ı a'zamem
4. Söyleyen Ḥaḳdur benüm dilimde her dem yoḥsa ben
Çār 'unşurdan mürekkeb bî-lisān [u] ebkemem
5. Ümmehâtıyla ne var oldumsa ābāya⁵²⁰ ḥalef
'Ālem-i taḥḳîke baksañ cümlesinden aḳdemem
6. Cennet-i Firdevs içün bir laḫza ğamgîn olmazam
Tālib-i dîdār-ı yārem padişah-ı hürremem⁵²¹
7. Ey **Halilî** çün her iş taḳdîr elinden işlenür
Fāriğam dünyādan u 'uḳbā ğamından bî-ğamem

almaz; muhaddisler tarafından mevzû (uydurma) kabul edilmiştir (Ali b. Sultan Muhammed el-Kârî el-Herevî, 2015, s. 201)

⁵¹⁵ Rahmân Sûresi, 55/29: “يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ” Yes'elühü men fi's-semāvāti ve'l-arḍ(i), külle yevmin Hüve fi şe'n(in) : “Göklerde ve yerde bulunanlar (her şey) O'ndan isterler. O ise her an yeni bir ilahî tasarruftadır.” - DİB, 2012, s. 531

⁵¹⁶ Kavaklıyazı, A. (2025). 15. yüzyıl şairlerinden Diyarbakırlı Halilî'nin şiirleri. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 34, 63–64.

⁵¹⁷ cihetdür çār 'unşurdan: cihāt u çār 'unşurdur DHŞ.

⁵¹⁸ Yoḥsa: Yoksa DHŞ.

⁵¹⁹ Mecmû'adaki bu 3. beyit DHŞ'de 5. beyit olarak kayıtlıdır.

⁵²⁰ oldumsa ābāya: ābāya düşdümse DHŞ.

⁵²¹ Tālib-i dîdār-ı yārem padişah-ı hürremem: Tālib-i ḥaḳḳam şādumānam hürremem DHŞ.

1. Muşaffâ eyle dil levhın bugün nūr-ı tecellâdan
Cemâlin gösterür Allâh⁵²⁴ çü mir'at-ı mücellâdan
2. Degülsin lâyıķ-ı cānān çü nefis eyler seni hayrān⁵²⁵
Gel ey Mecnūn-ı sergerdān haberdār ol bu Leylādan⁵²⁶
- [78a] 3. Nedendür “‘alleme'l-esmā”⁵²⁷ ne sırrdur leyletü'l-esrā⁵²⁸
Ne zāhirdür kamu eşyā haber söyler müsem mādan⁵²⁹
4. Nazargāh-ı Ḥüdādur dil velī şanma cüdādur dil⁵³⁰
Uçār mişl-i hümādur dil giçer ‘arş-ı mu‘allādan⁵³¹
5. Ḥayālī terk-i cān eyler mekānı lā-mekān eyler

⁵²² Alvan (Çınar), T. (1998). *Ḥayālī-ī Gülşenī Dīvānı*, (Yüksek Lisans Tezi) İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.229-230. Ayrıca bk. Ergun (1942–1943) s.695-696, Sak (2021) s.115, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/hayali-gulseni> (21.09.2025)

⁵²³ Dīvān'da 6 beyit olan gazel, mecmū'ada 5 beyittir. Mecmū'ada yer almayan ve Dīvānda 2. sırada yer alan beyit şudur:

“Bugün her kim görür yārin gören anlar-durur yarın
Ne bilsün anda dildārın olanlar bunda a‘mādan”

⁵²⁴ Allāh: cānān HGD.

⁵²⁵ çü nefis eyler seni hayrān: seni çün nefis ider hayvān HGD.

⁵²⁶ Mecmū'ada 2. sırada olan bu beyit Dīvānda 4. sıradadır.

⁵²⁷ ‘alleme'l-esmā: 'ilmü'l-esma HGD. // ‘Alleme'l-esmā” ibaresi, Hz. Âdem'e eşyanın isimlerinin öğretilmesini bildiren ayete telmih olup ‘eşyanın hakikat bilgisi’ anlamında tasavvufî bir yorum taşır. Bakara Suresi, 2/31. “وَعَلَّمَ آدَمَ الْأَسْمَاءَ كُلَّهَا.” Ve ‘alleme Âdeme'l-esmâe küllehâ: “Allah, Âdem'e bütün varlıkların isimlerini öğretti.” - DİB, 2012, s.5.

⁵²⁸ “Leyletü'l-İsrâ”, Hz. Peygamber'in Mescid-i Harâm'dan Mescid-i Aksâ'ya götürüldüğü İsrâ gecesine işaret eder. İsrâ Suresi, 17/1. “سُبْحَانَ الَّذِي أَسْرَى بِعَبْدِهِ لَيْلًا مِنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ إِلَى الْمَسْجِدِ الْأَقْصَى الَّذِي بَارَكْنَا” “حَوْلَهُ لِنُرِيَهُ مِنْ آيَاتِنَا إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ” Subhâne'l-lezî esrâ bi'abdihî leylen mine'l-Mescidi'l-Harâmi ile'l-Mescidi'l-Aksâ el-lezî bâraknâ havlehû li-nuriyahû min âyâtinâ innehu huve's-semi' u'l-başir: “Kendisine âyetlerimizden bir kısmını gösterelim diye kulunu (Muhammed'i) bir gece Mescid-i Harâm'dan çevresini bereketlendirdiğimiz Mescid-i Aksâ'ya götüren Allah'ın şanı yücedir. Hiç şüphesiz O, hakkıyla işitendir, hakkıyla görendir.” - DİB, 2012, s. 281.

⁵²⁹ Ne zāhirdür kamu eşyā haber söyler müsem mādan: Mezāhirdür hamu eşyā haber vir bu mu'ammādan HGD.// M'de 3. sırada olan bu beyit HGD'de 5. sıradadır.

⁵³⁰ dil velī şanma: dil dili şanmañ HGD.

⁵³¹ M'de 4. sırada olan bu beyit HGD'de 3. sıradadır.

Bu esrârı nihân eyler haber algıl bu mu‘ammâdan⁵³²

98⁵³³

el-Mısırî Sellemallâhü Te‘âlâ

[Gazel]

[Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün]

1. Zülmet-i hecründe bîdâr olmuşam yâ Rab meded
İntizâr-ı şubh-ı dîdâr olmuşam yâ Rab meded
2. Gülşen-i vaşluñ nesîmin ırgürüp bād-ı şabâ
‘Andelîb-i bâğ-ı gülzâr olmuşam yâ Rab meded
3. Kalmışam zindân-ı cism içre bugün tenhâ ğarîb
Bu kafeşde rûz u şeb zâr olmuşam yâ Rab meded
4. Vaḥdet ilinde senüñle yâr idüm n'oldı baña
Keşret içre bende-i aġyâr olmuşam yâ Rab meded⁵³⁴
- [78b] 5. Ol⁵³⁵ şarâbı kim anı şunduñ baña Rûz-i Elest
Ol zamândan mest ü hüşyâr olmuşam yâ Rab meded⁵³⁶
6. Bu **Niyâzî** düşdi varlık çâhına Yûsuf mişâl⁵³⁷
Al elüm kırtar ki nâ-çar olmuşam yâ Rab meded

⁵³² Beytin Dîvan’daki şekli şu şekildedir:

“Ḥayâlî bes ‘ayân itgil bu esrârı nihân itgil
Mekânuñ lâ-mekân itgil cevâb al kıl müsemâmâdan”

⁵³³ Erdoğan, K. (2019). *Niyazî-i Mısırî Dîvânı*, Akçağ Yayınları, s.168.

⁵³⁴ Bu beyit Dîvân’da 6. beyit olarak kayıtlıdır.

⁵³⁵ Ol : Şol NMD

⁵³⁶ Dîvân’da 5. beyit olarak geçen şu beyit mecmuda yoktur:

*Her ne varsam yakar bu cânımı aşk âteşi
Yana yana külli pürvan olmuşam yâ Rab meded*

⁵³⁷ mişâl: gibi NMD.

‘Acem ‘Aşirân [Ġafūrī]

[Murabbâ]

[Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün]

I

Cüş idüp gösterdi keşret mevcini deryâ-yı cûd
 Lücce-i vaḥdetde eyle ey gönül maḥv-ı vüçüd
 İtmek isterseñ cemâl-i şâhid-i ğaybi şühüd
Cân gözin eyle münevver nûr-ı zikru’llâh ile

II

Zikr-u Hâk bir ‘âşkî kim ḳalbinî tenvir ider
 Cânana derd u muḥabbet ateşî te’şir ider
 Sırrı ‘uşşakı suvadan gör niçe teṭhir ider
Cân gözin ile münevver nûr-ı zikrullâh ile

III

[79a]

Ṭutmayın cevher gibi dalda muḥabbet-i ateşin
 Kâr-ı beyhûde şanûr erbâb-ı ‘aşkıñ cünbüşin
 Gel temâşâ idelüm çerḥ-i şafânıñ-ı gör düşin
Cân gözin ile münevver nûr-ı zikrullâh ile

IV

Ey Ġafūrî perdedür dîdâr-ı Hâḳḳa cân u ten
 Dost-ı himmetle çalış ref’ it hicâbi aradan
 Âfitâb u vaḥdeti seyr eyle her bir zerreden
Cân gözin eyle münevver nûr-ı zikru’llâh ile

⁵³⁸ Cığa, Ö. (2021). Millî Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu 06 Mil Yz A 7978 numarada kayıtlı olan ilâhî mecmûasının MESTAP’a göre tasnifi. *Külliyat: Osmanlı Araştırmaları Dergisi*, 14, s.32. Bu murabba‘ dört bendden oluşmaktadır. a.g.e.’deki tabloda matla ve makta bendleri vardı. <https://doi.org/10.51592/kulliyat.971954> (14.10.2025)

Güfte-i Nūrī Nevvera'illâhü Merķadehü**[Gazel]**

[Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün]

1. Çü kânum lâ-mekândur bî-mekânım bu mekân içre
Zamānumdur bugün şāhib-zamānım ben zamān içre
2. Eḥad çün ḥükm-i vaḥdetde ḳavīdür eḥadiyyetde⁵⁴⁰
Bilindüm vaḥdet ile bu zemīn ü āsumān içre
3. Bulur bu 'ālem-i keşretde vaḥdet sırrını el Ḥaḳ
Baḳup mir'āt-ı a'yāna gören 'aynüm 'ayān içre
4. Ser-ā-ser ḡayb-ı aḡyabdur şu'ün-ı sırr-ı pinhānum
Çü şānum bî-nişānlıkdur nişānum ben [o]⁵⁴¹ şān içre
- [79b] 5. Ben ol Mūsā-yı ma'niyem Ṭūrum Sīnā-yı sırrımda
Oḳuyam āyet-i innī enāllāh⁵⁴² cāna cān içre
6. Vücūdum ḥāteminde naḳş olupdur⁵⁴³ ism-i a'zam çün
Süleymān-ı zamān olsam devādur 'ārifān içre
7. Hümā-yı himmetim gör sāye şalsa bir gedā üzre
Aña hem-tā bulunmaz bunca şāhān-ı cihān içre⁵⁴⁴
8. Atar tīr-i ḳazāyı cāna cānum ḳavs-i ḳudretten
Urur maḳşūdını itmez ḥaṭā tīr ol kemān içre
9. Mesīḥe uğradı rūḥ-ı revānum çarḥ-ı çārūmdan⁵⁴⁵

⁵³⁹ Çelik, N. (1999). *Abdülâhad Nūrî ve Dîvânı'nın tenkitli metni* (Yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. s.143-144.

⁵⁴⁰ eḥadiyyetde: vaḥidiyyetden AND.

⁵⁴¹ [o]: - M.

⁵⁴² “İnnenī ene'llāh” (إِنِّي أَنَا اللَّهُ): “Ben Allah'ım.” Bu ifade Hz. Mūsā'ya hitap eden ilâhî sözün bir parçasıdır; bk. Tâhâ Suresi 20/14 (DİB, 2012, s.312); Kasas Suresi 28/30 (DİB, 2012, s.388).

⁵⁴³ olupdur: olınmış AND.

⁵⁴⁴ Mecmû'ada 7. sırada bulunan bu beyit Dîvân'da 8. sıradadır.

⁵⁴⁵ çārūmdan: çārümde AND.

Bir ādem⁵⁴⁶ rūḥ-ı rūḥu'llāh ile ey **Nūrī** ān içre

101⁵⁴⁷

Güfte-i Şeyhī Tesdīs-i Nūrī Raḥimehümü'llāhü Te'ālā

[Tesdaīs]

[Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün]

I

Bu nāsūt içre ten perver olanlar cānı bilmezler
Ne cānı ḥāne-i ḳalbindeki miḥmānı bilmezler
Ledünniden ḥaberdār olmayup 'irfānı bilmezler
Nedür 'irfān içinde küfr olan imānı bilmezler
Ne cāndur cān içinde cān olan cānānı bilmezler
Ne sırdır sır içinde sır olan sultānı bilmezler

[80a]

II

Benī ādem 'aceb mestānedür şahbāyı fehm itmez
Vücūdı gülşeninde bülbul-i güyāyı fehm itmez
Şarılmış boynına ol dilber-i ra'nāyı fehm itmez
Özinden kendüye aḳreb olan Mevlāyı fehm itmez
Gezer deryāda māhīler yine deryāyı fehm itmez
Aña beñzer cihān ḥalkı daḥi Yezdānı bilmezler

III

Gözünde nūruñ oldur hem [daḥī]⁵⁴⁸ cān içre cānuñdur
Tutar destüñdür ey ḡāfil daḥı söylerüz bānuñdur
İşiden sem'üñ oldur ḥāşılı rūḥ-ı revānuñdur
Ḳamu aḥvāl-i aḳvālünde dā'im dīde-bānuñdur
Cihān içinde bī-şübhe vücūd-ı muṭlaḳ anuñdur
Ararlar ḡayrı yerlerde görürler anı bilmezler

⁵⁴⁶ ādem: itdüm AND.

⁵⁴⁷ Çelik, N. (1999). *Abdūlahad Nūrī ve Dīvānı'nın tenkitli metni* (Yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. s.48-49.

⁵⁴⁸ [daḥı]: - M..

IV

Temevvüc eyleyüp deryâyı vaḥdet oldı yem-ber-yem
Vücūduñ kaçresin tarḥ eyle deryāya gel ey ādem
Te‘ayyün cūbbesin selb eyle ġarḳ ol cümleden aḳdem
Zuhūl itme şaḳın bi’llāhi budur derdüñe merhem
Eşer yeller gibi ey dil cihān mellāḫları her dem
Gezerler bunca deryâyı nedür ‘ummānı bilmezler

V

Gel ey **Nūrī** saña lütf eylemiş ol Ḥazret-i Yezdān
Nüzūl itmiş muḥaşşal ḥāne-i vīrāneye sulṭān
O bir kenz-i ḥafī imiş tılısmı şūret-i insān
Zuhūrına ḥicāb olmuş te‘ayyünden meger ebdān
*Hevā deryāsını **Şeyḫī** ‘aceb mi bilnese murġān*
Gör insānı ki cān içinde ki cānānı bilmezler

102⁵⁴⁹

Li-Eşref-zāde Sulṭān

[Gazel]

[Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün]

- [81a] 1. Göñlümün bir küşesinde ‘Arş-ı Raḥmān gizlidür
Kaṭremün bir kaçresinde baḫr-i ‘ummān gizlidür
2. Zerremün bir zerresinde niçe biñ şems var benüm
‘Ārife bu söz ‘ayān illā ‘avāma⁵⁵⁰ gizlidür
3. Bu vücūdumda benüm bir kuş vardur ol kuşuñ
Avcı içinde temāmet iki cihān gizlidür
4. Bir⁵⁵¹ ‘aceb kuşdur bu kuş henüz yuvasında yatur

⁵⁴⁹ Güneş, M. (2006). *İznikli Eşrefoğlu Rûmî’nin hayatı, eserleri ve Divânı*. Sahhaflar Kitap Sarayı. s.234-235.

⁵⁵⁰ ‘avāma: avâmdan ERD.

⁵⁵¹ Bir: Ne ERD.

Lā-mekānı seyr ider seyrānı pinhān gizlidür

5. Lā-mekān bī-niṣāndur ol kuşuñ yaylaqları
Ol kuşuñ şadşālasında⁵⁵² sırr-ı Sultān gizlidür
6. Ol kuşuñ Şāh ile ‘ahdi var ezelden ileru
Bir melek bilmez nedür ol ‘ahd ü peymān gizlidür
7. Ol kuşuñ avı şikārı dost vaşlıdur hemīn
Anuñ içün dost aña mūnis ü mihmān gizlidür
- [81b] 8. Ey ‘aceb böyle iken yā Rab nedür bu kuşda şek⁵⁵³
Hiç inildüsi dükenmez⁵⁵⁴ yüregi kan gizlidür
9. Derde düşmişdür yanar dün ü gün zārī kılur⁵⁵⁵
Zārīsi ol dost firākı bağı büryā gizlidür
10. Ol kuşuñ vaşfı öküşdür diyeydim illā nidem
Müdde‘iden korkaram gönlinde gümān gizlidür
11. Şüret-i insān degül insān iseñ insānı bil⁵⁵⁶
Süret-i insānda bu ma‘nā-yı insān gizlidür
12. Ma‘nā-yı insānı bil kim bilesin Hakkı ‘ayān
Ma‘nā-yı insānda ol şifāt-ı Sübhān gizlidür
13. **Eşrefoğlu Rūmī** bu remzi yine ‘arīf bilür
Bilmedi bilmeye her ‘āmī vü nādān gizlidür

⁵⁵² şadşālasında: havsalasında ERD.

⁵⁵³ nedür bu kuşda şek: nedendir ol kuşun ERD.

⁵⁵⁴ inildüsi dükenmez: inildüsin düketmez ERD.

⁵⁵⁵ dün ü gün zārī kılur: zārī kılur ol düni gün ERD.

⁵⁵⁶ insān iseñ insānı bil: insānı bil insānısan ERD.

103⁵⁵⁷

[Gazel]

[Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün]

1. Kalmışam hayretde ben dildâr bilmem kandedür
Bülbül-i şūrīdeyem gülzâr bilmem kandedür
- [82a] 2. Gülsitân-ı vahdet içre eyleyüp bezm-i müdâm
Gelmişem bir bezme kim hummâr bilmem kandedür
3. Çār-sū-yı ‘aşk içinde çün melāmet oldu dil
‘Irz u nāmūs u kār u ‘ār bilmem kandedür
4. Tā ezelden şöyle mest itmiş beni cām-ı elest
Mest-i bī-‘aql olmuşam [ben]⁵⁵⁸ ‘ār bilmem kandedür
5. Çünkü gitdi varlığum Hâk varlığı oldu ‘ayân
Cümle ‘ālem yâr olup ağıyâr bilmem kandedür
6. Āteş-i ‘aşk ile her dem ben yanarım [...] ⁵⁵⁹
Bu ‘acebdür kim yine ol nâr bilmem kandedür

104⁵⁶⁰

Güfte-i Eşref-zāde Sultān

[Gazel]

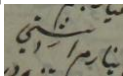
[Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün]

1. Şöyle kim bī-dil ü bī-cān olmuşam
Kendü ahvālūme hayrân olmuşam
2. Gāh beni ben bilmezem kim kandeyem

⁵⁵⁷ Şiirin kime ait olduğu tespit edilemedi.

⁵⁵⁸ [ben]: - M. Mısra vezne uymadığından tarafımızca eklenmiştir.

⁵⁵⁹ [...]:

⁵⁶⁰ Güneş, M. (2006). *İznikli Eşrefoğlu Rûmî'nin hayatı, eserleri ve Divânı*. Sahhaflar Kitap Sarayı. s.302.

Gāh cem ‘ [ü] gāh perīṣān olmuṣam

- [82b] 3. Gāh oldum⁵⁶¹ bī-niṣān gāh bā-niṣān
Gāh niṣānsız mülke sultān olmuṣam
4. Gāh ferīṣteh olmuṣam gāhī perī
Gāh dīv [ü] gāh Süleymān olmuṣam
5. Gāh oldum Şeyh Şan ‘ān-ı zamān
Gāh tersā gāh müselmān olmuṣam
6. Gāh bulut olup havāya ağmuṣam
Gāh kaṭre gāh ‘ummān olmuṣam
7. Gāh hevādan yağmur olup yağmuṣam
Gāh nebāt gāhī hayvān olmuṣam
8. Gāh od şu gāh yıl toprak ferd ü ferd⁵⁶²
Gāh tīn gāh tīnde pinhān olmuṣam
9. Gāh ıssı gāh şovuk gāh i ‘tidāl
Gāh tamarlarda gezüp⁵⁶³ kan olmuṣam
- [83a] 10. Söyleyen hem söyleden her nāṭıkı
Ten ü⁵⁶⁴ cān u cāna cānān olmuṣam
11. Gāh mescid gāh sācid gāh sücūd
Gāh deyr ü gāhī rūhbān olmuṣam
12. Gāh sāki gāh sāgar gāh mey
Gāh esrik gāh mestān olmuṣam

⁵⁶¹ Gāh oldum: Gāhī olurum ERD.

⁵⁶² Gāhī od şu ile toprak ferd ü ferd: Gāh od şu gāh yıl toprak ferd ü ferd M. Mısranın Mecmû‘adaki şekli vezne uymadığından Dîvân’daki hâli tercih edilmiştir.

⁵⁶³ gezüp: girüp ERD.

⁵⁶⁴ Ten ü cān: Nite cān ERD.

13. Gāh Türk ü gāh ‘Acem gāhi ‘Arap⁵⁶⁵
Gāh Hindū gāh Yunān olmışam
14. Gāh kış gāh yaz u gāh bahār
Gāh bülbül gāh gülistān olmışam
15. Gāh cism ü gāh cevāhir geh arāz
Gāh me‘āline girüp kân olmışam
16. Gāh berr ü gāh bahr ü geh terāb⁵⁶⁶
Gāh ‘imāret gāhi vīrān olmışam
17. Gāh zemīn gāh zemān gāh asümān
Geh zemānı döndüren ben olmışam
18. Gāh Tūr u gāh münācāt gāh Mūsā
Gāh Fir‘avn gāh Hāmān olmışam
- [83b] 19. Gāh irādet gāh mürīd [ü] gāh murād
Gāh küfr [ü] gāh īmān olmışam
20. Gāh dūzaḥ gāh mu‘azzeb gāh azāb
Gāh cennet gāh rıdvān olmışam
21. Gāh rencū[r] gāh renc ü⁵⁶⁷ geh tabīb
Gāh nāle gāhi efḡān olmışam
22. Gāh bu cümlesinden oluram berī
Ne melek ne cinn ü⁵⁶⁸ insān olmışam
23. **Eşrefoğlu Rūmīyem** ben kim bugün
Keşret ü vāhdetde yeksān olmışam
24. Ben Süleymān-ı zemānım kuş dilin

⁵⁶⁵ ‘Acem gāhī ‘Arap: Arap gāhī Acem ERD.

⁵⁶⁶ terāb: serāb ERD.

⁵⁶⁷ rencū[r] gāh renc ü: renc ü gāhī rencūr ERD.

⁵⁶⁸ u: ne ERD.

Söylerem 'âlemde destân olmuşam

25. Nisbetüm yok mäsiva'llāha benim
Bir beş on gün bunda mihmân olmuşam
26. Şāhinem şāhım şikāre gelmişem
Bu mīşede gör ne arslan olmuşam
27. Şaydumı aldum yine döndüm şāha
Varuben şehbāz-ı şāhān olmuşam

105⁵⁶⁹

Güfte-i Bahā'ı Raḥimehüllāhü Te'ālā
[Müseddes]

[Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün]

I

[84a]

Zāhidüñ her ne kadar ʔa'nı firāvān olsa
Aña ğam çekmez idük zerrece 'irfān olsa
Lafz-ı ilhād n'idügin⁵⁷⁰ añlasa iz'ān olsa
Şıdkla mezheb-i İslāmda o pūyān olsa
Bize mülhid diyenüñ kendüde imān olsa
Daḥl iden dīnimüze bārī Müselmān olsa

II

Daḥil ider⁵⁷¹ zümre-i yārāna gürüh-i ḥazele
Nā-sezā sözler ile ba's olurlar kesele
Ne bilür kadrini erbāb-ı kemālūñ cehele
Cümleden geçdi idük⁵⁷² her ne belā ise hele
Bize mülhid diyenüñ kendüde imān olsa
Daḥl iden dīnimüze bārī Müselmān olsa

⁵⁶⁹ Ekinci, R. (2014). Türk hiciv edebiyatının sıradışı bir şairi: Küfrî-i Bahâyî ve eserlerinden örnekler. *Türkiyat Mecmû'ası*, 24(2), 33–58. s.46. (Ayrıca bk. Ekinci, 2013/2020)

⁵⁷⁰ Lafz-ı ilhād n'idügin: Rafz-ı ilhād nedür KBD.

⁵⁷¹ Daḥil ider: ʔa'n idüp KBD.

⁵⁷² Cümleden geçdi idük: Cümle geçdük idi KBD.

III

Cāhil ü bāṭıl ü bī-mezheb iken bir ebter⁵⁷³

Kendü ef'ālını ehl-i dile isnād eyler

Ardımızca ne kadar 'aybımızı söyleyeler⁵⁷⁴

Aña ğam çekmez idük va'llāh zerre kadar⁵⁷⁵

[84b]

Bize mülhid diyenüñ kendüde imān olsa

Dahl iden dīnimüze bārī Müselmān olsa

IV

Gerçi kim nefse uyup itmedeyüz sehv ü ḥaṭā

Bilürüz cürmümüzi itmezüz inkār aṣlā

Ġam degül 'aybımızı söyleyeler dā'im a'dā

Kā'ilüz Ḥaḳ söze biz gerçi **Bahā'ī** ammā

Bize mülhid diyenüñ kendüde imān olsa

Dahl iden dīnimüze bārī Müselmān olsa

106

Güfte-i Sabrī Raḥimehu'llāh⁵⁷⁶

[Gazel]

[Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün]

1. Ḥicāb ref'itse ol sulṭān cemālin söylemek olmaz
Cemālin zülfi setritse celālin söylemek olmaz
2. Cemāline celāline kılupdur 'ālemi mazhar
Bulunmaz ansuzın bir şey' kemālin söylemek olmaz
3. 'Aceb sulṭāndur ol sulṭān münezzeh cümle eşyādan
Yakīndür mişli yok anuñ mişālin söylemek olmaz
4. Cihānda her ne kim vardur Ḥaḳkuñ birliğine şāhid

⁵⁷³ ebter: ester KBD.

⁵⁷⁴ 'aybımızı söyleyeler: ğıybetimüz eyleseler KBD.

⁵⁷⁵ Aña ğam çekmez idük va'llāh zerre kadar: Aña va'llāh elem çekmez idük zerre kadar KBD.

⁵⁷⁶ Söz konusu gazel, Seyyid Mehmed Emīn Sabrī ile Mehmed Şerif Sabrī'nin erişilebilir dīvân/çalışma nüshalarında taranmış; ancak metinler içinde tespit edilememiştir.

Tecellî itdi çün medlûl dolan söylemek olmaz

- [85a] 5. Eger *raṭb* [u] eger *yābis*⁵⁷⁷ anuñ kavlinedür varı
Delîldür âyet-i Qur'ân maḳâlin söylemek olmaz
6. Güneş gibi ṭulū' itse maḳām-ı istivâdan cān
Murādın buldı çün ol cān zevâlin söylemek olmaz
7. Baña didi bir ehl-i dil seni sen dosta teslîm it
Seni senden o yeg bilür ki ḥālîn söylemek olmaz
8. İşitdün zāt-ı bî-çünı münezzehdür çer-â-çündan
'Aql vaşfindadur ḥayrân muḥālîn söylemek olmaz
9. Eger saluñsañ ey göñlüm iriş cān ile cānāna
Tecellî ehli olan vişâlin söylemek olmaz
10. Egerçi cān u dil **Şabrî** degül ḥālî ḥayâlinden
Şehâdet menzilin bulan ḥayâlin söylemek olmaz

107⁵⁷⁸

Güfte-i Eşref-zāde Sultân

[Gazel]

[Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün]

1. Tecellî şevki dîdâruñ beni mest eyledi ḥayrân
Ene'l Haḳ sırrını cānum anuñçün kılmadı⁵⁷⁹ pinhân
- [85b] 2. 'Acep ḥayrân u mestem kim bilişden bilmezem yârı
Gözüm her kanda kim baksa görinen şüret-i Raḥmân
3. Yüzün görelden ol yāruñ kamu maḥv oldu hep vārum
Fenâ oldum beḳā buldum beḳāda olmuşam sultân

⁵⁷⁷ Enâm Suresi, 6/59: "Yaş ve kuru ne varsa hepsi apaçık bir kitaptadır."

⁵⁷⁸ Güneş, M. (2006). *İznikli Eşrefoğlu Rûmî'nin hayatı, eserleri ve Dîvânı*. Sahhaflar Kitap Sarayı. s.325-326.

⁵⁷⁹ kılmadı: kılmadum ERD.

4. Benem ol dertlü dermānı benem her ma'denüñ kânı
Benem ol dürr-i bî-hemtā benem ol bahr-i bî-pāyān
5. Semāda seyr ider sırrum cihānın tıldı envārum
Muḳaddesler cemī'isi benüm sırrumda ser-gerdān
6. Benüm 'ilm-i ledünnümde hezārān Hızır olur 'āciz
Benüm her bir tecellimden niçe biñ Musalar⁵⁸⁰ ḫayrān
7. Görürsin şüretā ādem benüm emrümde'ür 'ālem
Feleklerle melekler hep benüm ḫükmümde ins ü cān⁵⁸¹
8. Çürümiş tenlere bir kez eger dirsem *bi-izniḫum*
Yalın ayak u baş⁵⁸² açık turalar ḫamlisi⁵⁸³ 'uryān
- [86a] 9. Bu ay u gün bu yıldızlar bu giceler bu gündüzler
Bu yazlar kışlar u güzler bu emrindedür⁵⁸⁴ yeksān
10. Cihān tılsımınıñ bendi benim elimdedir şimdi
Benüm bugün bu meydānda benümdür tob ile çevgān
11. Benüm şāhı bu meydānuñ benüm devri bu devranuñ
Benüm cānı bu cānānuñ⁵⁸⁵ benümle diridüür her cān
12. Benüm Manşūru dār iden benüm aḡyārı yār iden
Benüm her varı var iden benüm hem giden ü tūran⁵⁸⁶
13. Degülem oddan u şudan ne ḫod yilden ne toprakdan⁵⁸⁷
Ben irden var idüm irden henüz yoḡ idi bu ezmān

⁵⁸⁰ tecellimden niçe biñ Mūsālar: tecellimde niçe Mūsā olur ERD.

⁵⁸¹ Feleklerle melekler hep benüm ḫükmümde ins ü cān: Felekler ü melekler hep bana maḫkūmdur ins ü cān ERD.

⁵⁸² ayak u baş: ayak başı ERD.

⁵⁸³ ḫamlisi: kamusu ERD.

⁵⁸⁴ bu emrindedür: benim emrümde'ür ERD.

⁵⁸⁵ cānānuñ: cānların ERD.

⁵⁸⁶ hem giden ü tūran: giden benim turan ERD.

⁵⁸⁷ Degülem oddan u şudan ne ḫod yilden ne toprakdan: Degülem oddan u şudan yā toprakdan u yilden ERD.

14. Zamānsuz bī-zāmanum ben mekānsuz bī-mekānum ben
Dü-‘ālemdē hemānum ben benüm her görünen görān⁵⁸⁸
15. Bu sırra vākıf olmazlar şular kim olmadı fānī
Ne bilsün sırr-ı Sübhānı şular kim sīret-i hayvān
- [86b] 16. Ne bilsün Mantıku't-Ṭayrī Süleymān olmayan kargā⁵⁸⁹
Ne bilsün gökce boncuğı cevāhir olmayan⁵⁹⁰ nādān
17. Ne bilsün ğarķ u istiğrākı deryā olmayan zāhid
Ne bilsün sırr-ı insānı bu yolda olmayan merdān
18. Ne bilsün ehl-i zāhir ehl-i bātında olan hālī
Ne bilsün ķıl ü kāl ehli ne derdini vü nedür īmān⁵⁹¹
19. Şanur[sun]⁵⁹² Eşrefoğhyam ne Rumīyem ne İznīķī
Benem ol da'im ü bākī göründüm şüretā insān

108⁵⁹³

Güfte-i Misrī Sellemehu'llāh

[Gazel]

[Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün]

1. Her neye baksa gözüñ bil sırr-ı Sübhān andadur
Her ne işitse kulāguñ mağz-ı Qur'ān andadur
2. Her neye⁵⁹⁴ maḥlūk göziyle baksañ ol maḥlūk olur
Ḥaķ göziyle baķa bī-şek nūr-ı Yezdān andadur
3. Keşret içre görinen emvāca aldanma şaķın⁵⁹⁵

⁵⁸⁸ görān: Türkçe olan “gören” kelimesi mecmû'ada kafiye gereğı “görān” şeklinde imla edilmiştir.

⁵⁸⁹ kargā: mürġān ERD.

⁵⁹⁰ olmayan: bilmeyen ERD.

⁵⁹¹ vü nedür īmān: vü ne īmān ERD.

⁵⁹² Şanur: Sanursun ERD.

⁵⁹³ Erdoğan, K. (2019). *Niyazî-i Mısırî Dîvânı*, Akçağ Yayınları, s.172.

⁵⁹⁴ neye: şeye NMD.

⁵⁹⁵ Keşret içre görinen emvāca aldanma şaķın: Keşret-i emvāca bakma cümle bir deryā durur NMD.

Cümle bir deryâ durur baħr-i ‘ummān andadur⁵⁹⁶

- [87a] 4. Vaħdeti keşretde bulmağ keşreti vaħdetde hem
Bir ‘ilimdir ol ki cümle⁵⁹⁷ ‘ilm ü ‘irfān andadur
5. ‘İbret ile şeş cihetden görinen eşyāya bağ
Cümle bir āyīnedür kim vech-i Raħmān andadur
6. Söylenen ol söyleyen ol görinen ol gören ol⁵⁹⁸
Her ne var a ‘lā vü esfel bil ki cānān andadur
7. Mağhar-ı tāmī velī insān⁵⁹⁹ yüzidir şübhesüz
Yine⁶⁰⁰ zātı hem şifātı cümle yeksān andadur
8. Haşr u neşr ile şırāt u dūzağ u mālīk ‘azāb
Hem dağı rıdvān u cennet hūr u ğilmān andadur
9. Görinen şanma Niyāzīnūñ hemān sen mülkini
Göñli vīrānedür⁶⁰¹ kim genc-i pinhān andadur

109⁶⁰²

Eşref-zāde Sultān

[Gazel]

[Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün]

1. Baħr-i ‘ummān kuşıyam yirüm mekānum andadur
Bunda avım süregeldüm dü-cihānum andadur
- [87b] 2. Mevc urup ol bahr-i ‘ummān bunda bırağdı beni
Dürr-i bī-hemtā benem ma‘den-i kānum andadur

⁵⁹⁶ Cümle bir deryâ durur baħr-i ‘ummān andadur: Her ne mevci kim görürsün baħr-i ‘ummān andadur NMD.

⁵⁹⁷ cümle: kamu NMD.

⁵⁹⁸ Söylenen ol söyleyen ol görinen ol gören ol: Söyleyen ol söylenen ol gören ol görinen ol NMD.

⁵⁹⁹ insān: ādem NMD.

⁶⁰⁰ Yine: Kūnh-i NMD.

⁶⁰¹ vīrānedür: bervānedür M. Kelime mecmû‘ada hatalı yazılmış olmalıdır.

⁶⁰² Güneş, M. (2006). *İznikli Eşrefoğlu Rûmî’nin hayatı, eserleri ve Divânı*. Sahhaflar Kitap Sarayı. s. 250.

3. Çağa çıblak baş açuk yalın ayak geldüm ğarīb
Tāc u tahtum māl ü mülküm ḥānumānum andadur
4. Bunda duzağa tutıldum bende düşdüm nāgehān
Bülbülem efgāna geldüm gülsitānum andadur
5. Bunda geldüm **Eşrefoğlu Rūmī** didiler baña
Daḥī bundan özge benüm ad u şānum andadur⁶⁰³

110⁶⁰⁴

el-Mısrī Sellemehu'llāh

[Gazel]

[Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün]

1. Tā ezelden biz bu 'aşk içinde rüsvā olmuşuz
İsmimüzdür söylenen ma'nāda 'anḳā olmuşuz
2. Gerçi şüret 'āleminde şandılar keşretdeyüz
Keşret içre bilmediler ferd ü tenhā olmuşuz
3. Şol izāfāt u te'ayyün sūfların giysek ne var
Çünkü andan soyınup ma'nen mü'arrā olmuşuz
- [88a] 4. Mantıku't-Ṭayruñ lügāt-i muğlakından söylerüz
Herkes ańlamaz bizi bizler mu'ammā olmuşuz
5. Lafz u şavt u⁶⁰⁵ cism ile ańlamak isterler bizi
Biz ne elfāzuz ne şüret cümle ma'nā olmuşuz
6. Kaṭreler ırmāğa ırmağ irdi baḥre cem' olup
Kavuşup birbirine ḥālā o de[r]yā olmuşuz

⁶⁰³ Mecmû'ada bu manzume 5 beyitken Dîvân'da 6. beyit olarak şu beyit yer almaktadır:

“Zâtımı fehm itmege ilm-i ledün bilmek gerek
Gerçi zata mazhar oldum bî-nişānum andadur”

⁶⁰⁴ Erdoğan, K. (2019). *Niyazî-i Mısrî Dîvânı*, Akçağ Yayınları, s.217-218.

⁶⁰⁵ şavt u: şüret NMD.

7. Zerreler şemse güneş irişdi vahdet kânına⁶⁰⁶
Kalmadı âşlâ te‘addüd ferd ü tenhâ⁶⁰⁷ olmuşuz
8. Her keşâfet kim izâfet gösterir âyîne
Ol izâfet⁶⁰⁸ tozını silüp mücellâ olmuşuz
9. Zâkirüñ⁶⁰⁹ zıkr itdügi şol harf ü şavtün resmidir
Zâkir u mezkûr u zikre biz müsemmâ olmuşuz
10. Şûfîñ şol hûyi hâyî⁶¹⁰ na‘rasından almazuz
Vaşl-ı deryâyuz biz ol sesden müberrâ olmuşuz
- [88b] 11. ‘Alleme’l esmāya⁶¹¹ mazhar ister iseñ gel berü
Âdem ü hem aña ta‘lîm olan esmâ olmuşuz
12. Ten göziyle Mısrîyi sūretde görsem dime kim
Zîrâ biz ol kâf-ı şūret içre ‘anķâ olmuşuz

111

Şabrî Kıddise Sırruhū⁶¹²

[Gazel]

[Me‘ûlû Me‘fâ‘îlün Me‘fâ‘îlün Fe‘ûlün]⁶¹³

1. Mürşid kanı kim Mûsâ-şıfat dest ola beyzâ
Hem ‘İsâ-nefes ola ide mürdeyi ihyâ
2. Rabbi erinî⁶¹⁴ dem ola ol hâzrete karşı

⁶⁰⁶ kânına: kânına NMD.

⁶⁰⁷ tenhâ: yektâ NMD.

⁶⁰⁸ izâfet tozını: küdüret tozını NMD.

⁶⁰⁹ Zâkirüñ: Zâhidün NMD.

⁶¹⁰ hûy hâyî: hûy u hây-ı NMD.

⁶¹¹ ‘Alleme’l-esmâ” ibaresi, Hz. Âdem’e eşyanın isimlerinin öğretilmesini bildiren ayete telmih olup ‘eşyanın hakikat bilgisi’ anlamında tasavvufî bir yorum taşır. Bakara Suresi, 2/31. “وَعَلَّمَ آدَمَ الْأَسْمَاءَ كُلَّهَا.” Ve ‘alleme Âdeme’l-esmâ küllehâ: “Allah, Âdem’e bütün varlıkların isimlerini öğretti.” - DİB, 2012, s.5.

⁶¹² Bu haliyle şiirin Sabrî’ye atfı doğrulanamıyor. Erişilebilir ana kaynaklarda (Belli 2022; Uz; Çeçen 2010) yer almıyor.

⁶¹³ Manzumenin bazı beyit ve mısraları vezne uymamaktadır (bk.: b. 3, 4, 8, 9, 10, 11, 12).

⁶¹⁴ “Rabbi erinî” (رَبِّ ارْنِي) ifadesi Hz. Mûsâ’nın “Rabbim! Bana (kendini) göster; sana bakayım” duasıdır ve A‘râf Suresi 7/143’te geçer; bk. DİB, 2012, s.166.

Mest ola müdām Mūsā gibi vālih ü şeydā

3. Bir şerbet içe meşrebi ola *innī ene'llāh*⁶¹⁵
Kendüyi ola müdām muḥīṭ-i nūr-ı tecellā
4. Aḥmeddüm ola hoş irişe maḥmūd-ı maḳām
Mir'āt ola ol zāt ki ol cümleden a'lā
5. Kendüde müdām görine hoş nūr-ı Muḥammed
Aḥmedden eḫad ma'nīsini eyleye ifşā

- [89a]
6. Gel cān viregör şeyḫ olanuñ bir naẓarına
Çün Ḥaḳ görünür gözlerine görine her cā
  7. Ger bakır u kuruşun ise miskīn vücūduñ
Altun u gümüş ola vü çün irişe kīmyā
  8. Ḥaḳ yolına geldüñ ise geç cān u gönülden
Dost yolına rāst yūri bī-ser ü bī-pā
  9. Ferḥād-şıfat it kendüñi bir cān-ı Şīrīne
Mecnūn-dem olup iste tā dā'imā Leylā
  10. Hem-nişīn idin kendüñe bir Şiblī⁶¹⁶ 'āşık
Manşūr-dem olan eylemez 'aşka müdārā
  11. Ger 'āşık iseñ eyle naẓar kāf-ı ḳulūba
Ger 'ārif iseñ kāfda göregör 'anḳā
  12. Maḳşūda gönül vāşıl ola maḳşūd ola Allāh
Ger sāña ḫicāb olmaya bu lā ile illā

- [89b]
13. Eyyüb gibi bir derd ü belā ehli bulunmaz

⁶¹⁵ “İnnenī ene'llāh” (إِنِّي أَنَا اللَّهُ): “Ben Allah'ım.” Bu ifade Hz. Mûsâ'ya hitap eden ilâhî sözün bir parçasıdır. bk. Tâhâ Suresi 20/14. DİB, 2012, s.312; Kasas Suresi 28/30. DİB, 2012, s.388.

⁶¹⁶ [...]:

Şabrī gibi ger isteyessin miskīn avārā

112⁶¹⁷

Mısrī Kuddise Sırruhū

[Gazel]

[Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün]

1. Kaşşāp elinde koyunam ya o beni ya ben anı
Cellād öñinde boyunam ya o beni ya ben anı
2. 'Irz u vaqār māl ü menāl yağma olındı⁶¹⁸ cümlesi
Şoyunmuşam bu yolda ben ya o beni ya ben anı
3. Habsüm bugün kırk erba'ın oldı tamām Deccāl la'ın
Kıldı beni Rabbüm emīn ya sen beni ya ben seni
4. Vallāhi senden korkmazam dā'vā-yı bāṭıl kılmazam
Haqtır yolum⁶¹⁹ yorulmazam ya sen beni ya ben seni
5. Vardı çikalı göklere biñ altı yüz toksan bire
İndim senüñ için yire ya sen beni ya ben seni
6. Mehdī benüm 'adlüm durur 'İsā benüm fazlum durur
Āhīr 'amel katlüm durur ya sen beni ya ben seni
- [90a] 7. Meydāna çık gel ey kaba 'avrat gibi giyme kabā
Ben Mısrīyem geydüm abā ya sen beni ya ben seni

⁶¹⁷ Erdoğan, K. (2019). *Niyazî-i Mısrî Dîvânı*, Akçağ Yayınları, s.336.

⁶¹⁸ olundı: olupdur NMD.

⁶¹⁹ yolum: sözüm NMD.

Eşref-zāde Sulṭān**[Gazel]**

[Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün]

1. Yüregime dost derdi urdı dürlü yâreler
Kim ṭabībler aña kılmaz⁶²¹ ne devā ne çâreler
2. İllā ki⁶²² olur dost vaşlı aña dermān-ı ṭabīb
Andan özge her ne kılsam yüregimi pāreler
3. Kim ezel bezminde⁶²³ şāhā maḥrem-i esrār ise
Hāldaşumdur rāzdaşumdur gelsün [ol]⁶²⁴ āvāreler
4. El ṭutuşup gidelim dostdan yaña ive ive
Bizi bunda aldamasun işbu ağ u qaralar⁶²⁵
5. ‘İlmine mağrūr olanlar qaldı ‘aşqdan bī-nasīb
‘Āşıkuñ bir lem‘asına irmez ol bī-çâreler
6. ‘Ālīdür ‘aşq meclisi bī-derd olanlar iremez
Göñli bī-derdün qatıdur şanki seng ü hâreler⁶²⁶
- [90b] 7. ‘Āşık-ı şūrīdeler şūrīde şeydā oluben
Taş göñüllerini yumşak mumlara döndāreler⁶²⁷
8. Dost derdiyle hemīşe teşne olan dilleri⁶²⁸
Dost vaşlı şerbetiyle da’imā suvaralar

⁶²⁰ Güneş, M. (2006). *İznikli Eşrefoğlu Rûmî'nin hayatı, eserleri ve Dîvânı*. Sahhaflar Kitap Sarayı. s.251.

⁶²¹ kılmaz: bilmez ERD.

⁶²² İllā ki: İlla ERD.

⁶²³ bezminde: güninde ERD.

⁶²⁴ [ol]: - M.

⁶²⁵ ağ u qaralar: aklar karalar ERD.

⁶²⁶ seng ü hâreler: senk-i hâreler ERD.

⁶²⁷ Taş göñüllerini yumşak mumlara döndāreler: Taş gibi göñülleri yumşak muma döndereler ERD.

Türkçe olan “döndereler” kelimesi kafiye gereği mecmû‘ada “döndāreler” şeklinde imla edilmiştir.

⁶²⁸ olan dilleri: dil olanları ERD.

9. **Eşrefoğlu Rûmî**ye şorar iseñ dost kãdadur
Diye yir gök ‘arş u kürsî toptolı⁶²⁹ her aralar
10. İllâ görmez anı bu ten gözi cãn gözi gerek
Cãn gözin açmağa bir mürşid kãtına varalar

114

Güfte-i Şabrî Rûḥullāhu Rûḥahū⁶³⁰

[Gazel]

[Mefâ ‘îlün Mefâ ‘îlün Mefâ ‘îlün Mefâ ‘îlün]

1. Gel ey pîr-i ḥarābātî olalum rind-i meyḥāne
Tecellî itdi çün sākî açıldı küll-i meyḥāne
2. Ḥarābātî maḳāmında melāmetlik ḳabûl eyle
İçegör cezbe-i ‘aşkı ulaşgıl Ḥaḳḳa ḥaḳḳāne
3. Sen ol meyden iç ey ‘āşık anı Ḥızır nebî içdi
Şaḳın zulmete ḳalmağıl iregör āb-ı ḥayvāna
- [91a] 4. Erenler meclisini bul bulasın bezm-i Raḥmānî
Ḳıyās itme sen ey gāfil bunı ol bezm-i Şeyṭāna
5. Şıfat-ı Raḥmānî Şeyṭānî ikisi anuñ sende
Ḳoğıl ol vaşf-ı Şeyṭānı iresin tā ki Raḥmāna
6. Geç ey rāhib riyāzetden ḳo ey zāhid bu taḳvāyı
Tecellî eyledi çün dost baḳılmaz küfr ü īmāna
7. Ḳoğıl bu vaşf-ı imkānı naḳar ḳıl ‘ālem-i ḡayba
Münezzehdür ḳamu şeyden temāşā eyle Sübhāna
8. Meger vaḳt-i tecellîdür ki her şeyden görünür dost

⁶²⁹ kürsi toptolu: kürs toptoludur ERD.

⁶³⁰ Bu gazel, çalıştığımız mecmû‘ada Sabrî mahlasına nispetle (vr. 90b-91a) kayıtlıdır. Sabrî (Seyyid Mehmed Emin) Dîvânı’nın yayımlı metinlerinde (Belli, 2022; Uz, 2009) aynı matla/makta ile tespit edilememiştir.”

Gözüm her neye düş olsa şanuram anı büthâne

9. Vişâle ğarķ olan cānlar temāşa ehlidür anlar
Zihī mest ü hayrānlar yürürler mest ü mestāne
10. Elestüñ mestleri gelsün ezel şöhetleri olsun
Cemāli şem‘ine yārüñ yanalum tā ki pervāne
11. Harābātī maķāmında eyā mestler ü ābdāllar
‘Alā‘e‘d-dīn gibi **Şabrī** baş açdı girdi meydāna

115

Güfte-i Şabrī⁶³¹

[Gazel]

[Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün]

- [91b]
1. Her kimüñ kim cānı Manşūr cismi anuñ dār olur
Her nefesde ol *ene'l-Haķ* dārına ber-dār olur
  2. Her nefesde gözine Haķdur tecellī eyleyen
Kimse görmez Haķdan özge bir ‘aceb dīdār olur
  3. Her nefes kim virür olur ol nefes Haķdan gelür
Haķķ ile şöheti anuñ halk ile nāçār olur
  4. Her nefesde *lī-me‘allāh* şerbetinden dem urur
Gāh cīndür vaķt olur ol gāh Şiblīvār olur
  5. Sırr-ı Haķ oldı cihānda sırr-ı serdendür habīr
Ehl-i sır kanda bulunsa ol aña serdār olur
  6. Şanki ol sırr-ı Muhammed sırr-ı Haķķa oldı düş
Haķķı buldı Haķķ ile oldı Haķ ile güftār olur
  7. Enbiyādur evliyādur er metā‘ı **Şabriyā**

⁶³¹ Bu gazel, mecmû‘ada Sabrī adına kayıtlıdır ancak Sabrī’nin yayımlı dīvân/metin neşirlerinde tespit edilememiştir (bk. Belli, 2022; Uz, 2009; Çeçen, 2010).

Her kim er buldı cihānda kendüsi bāzār olur

8. ‘Aşq-bāzī oluben bāzār-ı ‘aşqda cān virür
Buldı cānān soḥbetin ol şāhib-i esrār olur

116⁶³²

Güfte-i Nūrī Nevvera’allahü Merķadehü

[Gazel]

[Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün]

- [92a] 1. Mażhar-ı elţāf-ı zāt olduḡ gelen gelsün beri
Maţla‘-ı nūr-ı şıfāt olduḡ gelen gelsün beri
2. Fazl-ı Ḥaḡ bize geyürmişdür ḫilāfet ḫil‘atin
Şehriyār-ı şeş cihāt olduḡ gelen gelsün beri
3. Nuşret āyâtını menşūrumda⁶³³ yazup ol Ḥüdā
Kāhir-i ḫizb-i ‘adāt olduḡ gelen gelsün beri
4. Mecma‘ü’l-baḡreyni mesken kıldı Ḥıẓr-ı ‘aḡlımuz
Menba‘-ı āb-ı ḫayāt olduḡ gelen gelsün beri
5. Zāhir ü bâtında⁶³⁴ çün fetvā ile rüyā ile
Ḥall-i cümle müşkilāt olduḡ gelen gelsün beri
6. Tevbe vü telķīni iḡsān eyleyüp Qādir İlāh
Rācī-i ‘afv-ı ‘uşāt olduḡ gelen gelsün beri
7. **Nūriyā** Mevlā şırāt-ı müstaķīmin bildirüp
Mürşid-i rāh-ı necāt olduḡ gelen gelsün beri

⁶³² Çelik, N. (1999). *Abdūlahad Nūrī ve Dīvānı’nın tenkitli metni* (Yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. s. 153.

⁶³³ āyâtını menşūrumda: āyâtın menşūrumuzda AND.

⁶³⁴ Zāhir u bâtında: Zāhir-i bâtında AND.

117⁶³⁵

el-Nūrī Kuddise [Sırruhū]

[Gazel]

[Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün]

- [92b] 1. Nefsini ‘arîf olan⁶³⁶ gelsün beri
Sırrına vâkıf olan gelsün beri
2. Okıyup ‘ilm-i ledünniden sebak
Dersi Mevlâdan alan gelsün beri
3. Añlayup ıkra’ kitâbek sırrını
Ġayrıyı elden şalan gelsün beri
4. Arayup vîrâne dillerde Hâkuñ
Kenz-i maḥfîsin bulan gelsün beri
5. Ma‘rifet⁶³⁷ dürrini iḥrâc itmege
Baḥr-ı tevhîde ṭalan gelsün beri
- [93a] 6. Boşalup ḥubb-ı sivâdan **Nûriyâ**
‘Aşk-ı Hakk ile ṭolan gelsün beri

118⁶³⁸

el-Mısrî Sellemehu’llâh

[Gazel]

[Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün]

1. Āteş-i hecrüñle cân ṭurmaz fiğâna bâşlar
Ḳaynayup aḳar ol âteşle gözümdeñ yâşlar
2. Zerresi zâhir olaydı ger beni yaḳan oduñ

⁶³⁵ Çelik, N. (1999). *Abdülâhad Nûrî ve Dîvânı’nın tenkitli metni* (Yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. s.155.

⁶³⁶ olan: kılan AND.

⁶³⁷ Muḥabbet: Ma‘rifet AND.

⁶³⁸ Erdoğan, K. (2019). *Niyâzî-i Mısrî Dîvânı*. Akçağ Yayınları, s.196.

‘Ālemi uçdan uca yaķaydı [hep] ātāşlar⁶³⁹

3. Hārfe şavta dokunaydı⁶⁴⁰ bu iñildüm şemmesi
İñler idi yer ü gök hep tağlar ile tāşlar
4. Āteşüm yaşum iñildüm cān içinde gizlidür
Zāhirümde yok içümde hāşıl oldu bāşlar
5. Bī-kesem bu ‘ālem içre sırruma yok maħremüm
Bilmedi derdim benüm ne ķavm ü ne ķardāşlar
6. Hālūme hāldāş olup⁶⁴¹ hem sırruma sırdāş olan
Cümle dağıldı⁶⁴² başumdan kalmadı hāldāşlar
- [93b] 7. Maħv-ı şarfa düşdi çün dil bunda ben oldum ġarīb
Yaluñuz kaldım döküldi ķalmadı ķoldāşlar⁶⁴³
8. Vech-i muṭlaķ günde yüz biñ çihreden yüz gösterür
Yırde gökde anı yazar cümleten naķķāşlar
9. Nicesi tāķat getürsün aña ķarşu **Mışrī** kim
Adın işitmekle düşdi halka bu şavāşlar

119⁶⁴⁴

Velehū Eyżan [el-Mışrī Sellemehu’llāh]

[Gazel]

[Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün]

1. Bu ṭabī‘at zulmetinden bulmaķ isterseñ ḫalāş
Gel riyāzetle erit bu cism ü cānı çün raşāş

⁶³⁹ [hep]: - M, NMD. Hem Dîvân’da hem de mecmû’ada ölçü uymadığı için tarafımızdan “hep” kelimesi eklenmiştir.

⁶⁴⁰ dokunaydı: tokunaydı NMD.

⁶⁴¹ olup: olan NMD.

⁶⁴² dağıldı: tağıldı NMD.

⁶⁴³ Yaluñız kaldım döküldi ķalmadı ķoldāşlar: Yaluñız kaldım döküldi ķalmadı (hep) ķoldāşlar M. Mecmû’ada yer alan “hep” ifadesi vezni bozduğundan çıkarılmıştır.

⁶⁴⁴ Erdoğan, K. (2019). *Niyâzî-i Mısrî Dîvânı*. Akçağ Yayınları, s.224.

2. Nice mecrûh eylediyse rûhuñı emmâre nefis
Sen de gürz-i zıkr ile döğ eyle başına⁶⁴⁵ kışâş
3. Her ne vaktin ğâlip olsa kes ğıdâsın zâlimüñ
Gice gündüz cünne-i tevḥîdi kıl saña menâş
4. ‘Uzlet-i nâs⁶⁴⁶ ihtiyâr it sen saña gel ey gönül
Tâ bulasın ‘uzlet ile Hâk katında ihtişâş

[94a] 5. Ey Niyâzî bu riyâzet yolına kim gitdise
Buldılar şol zevkî kim buldı anı ancak ḥavâş

120⁶⁴⁷

Velehû Eyzan [el-Mısrî Sellemehu’llâh]

[Gazel]

[Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün]

1. Gel ey şûfî çıkar şûfî kıl inşâf
Kö şuret düzmegi kıl içüñi şâf
2. Riyâ ile bu ‘ömr-i nâzenîni
Niçe bir şarf idüp idersin isrâf
3. Kırî da’vâ mı şanduñ sen bu ‘ilmi
Bu yola böyle mi gitdiler eşrâf
4. Daḥî kâmilligüñ bu mu nişânı
Saña dervîş ola etrâf u eknâf
5. Degül⁶⁴⁸ billâhi mürşidlik bu resme
Kemâl ehline yakışmaz bu evşâf
6. Arıt pâk eyle kâlbüñ eyle ḥâliş

⁶⁴⁵ döñ eyle başına: döğ başına eyle NMD.

⁶⁴⁶ nâs: ḥalk NMD.

⁶⁴⁷ Erdoğan, K. (2019). *Niyâzî-i Mısrî Dîvânı*, Ankara, Akçağ Yayınları s.230

⁶⁴⁸ Degül: Degil NMD.

Beğenmez böyle kalbi aña sarrāf

- [94b] 7. Hākīkat kārbanına uyagör
Katı rüşen yola gider ol eşnāf
8. Fenā kāfından aşar yolları hep
Beķā ‘anķāsına olurlar ezyāf
9. Bu yolu cümleden a‘lā dutarlar⁶⁴⁹
Sarāy-ı vahdete irişen eslāf
10. Hurūfa bakma andan içerü bak
Nefesdür cān degüldür nūn ile kāf
11. Nefes baħrinde lāl olmuş Niyāzī
Şadā vü ħarf içinde olan urur⁶⁵⁰ lāl⁶⁵¹

121⁶⁵²

**Velehū Eyżan [el-Mısrī Sellemehu’llāh]
[Gazel]**

[Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fe‘ülün]

1. Bulan cem‘iyyet-i kübrī⁶⁵³ olur şāf
Vücūdı olur anuñ ħā⁶⁵⁴ ile kāf
2. Diliyle eylemez da‘vā-yı merdi
Göñülde himmetidür nūn ile kāf
3. Olur zātı bu mevcūdātuñ ol cān
Olur bu kevn aña a‘zā vü evşāf

⁶⁴⁹ dutarlar: tutarlar NMD.

⁶⁵⁰ urur: urar NMD.

⁶⁵¹ Bu mısradā “içinde olan” kelimeleri vezin gereği “içind olan” şeklinde okunmalıdır.

⁶⁵² Erdoğan, K. (2019). *Niyāzî-i Mısrî Dîvânı*. Akçağ Yayınları, s.231.

⁶⁵³ kibri: kübrā NMD.

⁶⁵⁴ ħā: hā NMD.

[95a] 4. Nitekim cân olur maḥfî bedende
Gerekdür ola maḥfî kuṭb-ı eṭrâf

5. Fenâ meydânının merdî olan er
Niyâzî gibi itmez ol kırı lâf

122⁶⁵⁵

Güfte-i Mısrî Sellemehu'llāhü Te'ālā

[Gazel]

[Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün]

1. Zāhidā şüret gözetme içeru gel cāna bak
Vechi üzre gör ne yazmış defter-i Raḥmāna bak
2. Muşḥaf-ı ḥüsnünde yazılmış hüva'llāh⁶⁵⁶ āyeti
Gel inanmazsañ gir okı mekteb-i 'irfāna bak
3. Çeşmini gösterdügince 'āşıkun 'aklın alup⁶⁵⁷
Leblerin açdukça cân nefḥ eyleyen cānānā bak
4. Zülfinün her bir telinde bağı biñ Mecnūnı gör
Ḥaṭṭının leylindeki yüz biñ meh-i tābāna bak
5. Āteş-i ruḥsār ile yanmış qararmış çehresi
Ḥarf libāsından soyunan nokṭa-i 'uryāna bak

- [95b] 6. Hep mülāzım kulluğında bu cihānuñ şehirleri
Kapusında pādīşahlar kul olan sultāna bak
7. 'Ālem anuñ ḥüsninün şerhinde olmuş bir kitāb
Metnin isterseñ Niyāzî şüret-i insāna bak

⁶⁵⁵ Erdoğan, K. (2019). *Niyâzî-i Mısrî Dîvânı*. Akçağ Yayınları, s.232.

⁶⁵⁶ yazılmış hüva'llāh: yazmış kul hüvallah NMD.

⁶⁵⁷ 'aklın olup: cânın alur NMD.

123⁶⁵⁸

Velehū Eyzan [el-Mısrī Sellemehu'llāh]

[Murabbâ]

[4+3=7'lik Hece Ölçüsü]

I

Hak yolunuñ rehberi

Nefesidür kâmilûñ

Dil tahtınuñ serveri

Nefesidür kâmilûñ

II

Nefsiñi mât eyleyen

Ref'i memât eyleyen

Nefh-i hayât eyleyen

Nefesidür kâmilûñ

III

İsteyü git âdemi

Âdemde bul âdemi

Sırr-ı *nefahtı*⁶⁵⁹ demi

Nefesidür kâmilûñ

IV

Sûre-i Necmi okı

Añlağıl vahy-i Hakkı

Bilesin ol mantıkı

Nefesidür kâmilûñ

V

Rûhu'l-Kudüs demini

Âdemde iste anı

⁶⁵⁸ Erdoğan, K. (2019). *Niyâzî-i Mısrî Dîvânı*. Akçağ Yayınları, s.237.

⁶⁵⁹ Beyitte geçen “nefahtı” (نَفَاحَتْ) ifadesi Kur'an'dandır. Birbirine anlamca yakın olarak üç yerde geçmektedir. Hicr Suresi, 15/29; Sâd Suresi, 38/72; Secde Suresi, 32/9. “فَإِذَا سَوَّيْتُهُ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُوحِي” / fe-izâ sevvaytuhu ve nefahtu fihi min rûhî: *Ona bir düzen verdiğim ve ona ruhumdan üflediğim zaman...*” -DİB, 2012, s.262, 456, 414.

Olmuş göñülñ cānı
Nefesidür kāmilñ

[96a]

VI

Māye-i zāt dinilen
Feyz-i necāt dinilen
Āb-ı hayāt dinilen
Nefesidür kāmilñ

VII

Diri kılan tenleri
Zinde iden cānları
Kaldıran ölenleri
Nefesidür kāmilñ

VIII

Mevtāya itse nefes
Her yañadan gelse ses
Haşr iden ey haq-şinās
Nefesidür kāmilñ

IX

Niyāzīyi cān iden
Zerresini kân iden
Kaṭresin ‘ummān iden
Nefesidür kāmilñ

124⁶⁶⁰

**Velehū Eyżan [el-Mısrī Sellemehu’llāh]
[Gazel]**

[Meḥ’ülü Meḥâ’îlü Meḥâ’îlü Fe’ülün]

1. Cānāne görünür baña cānā neye bakşam

⁶⁶⁰ Erdoğan, K. (2019). *Niyâzî-i Mısrî Dîvânı*. Akçağ Yayınları, s.272.

Kāşāne görünür heme vîrāneye baksam

2. Mest olup ayağum nire başduğum^[1] bilmem
Her bār ol iki gözleri mestāneye baksam

3. Maḥbūb sevişinden bizi men ‘ eyleme vā ‘ iz
İşitmez olur kulağum efsāneye baksam

[96b] 4. Cümle bu cihān ol şanemüñ vechidür el-Ḥaḳ
Ger mescid ü deyre yāḥud⁶⁶¹ büṭḥāneye baksam

5. Her zerre Niyāzī heme ḥūrşīd-i münevver
Her kaṭre hemīn lücce-i deryā neye baksam

125⁶⁶²

Velehū Eyzan [el-Mısrī Sellemehu’llāh]

[Gazel]

[Fâ ‘ ilâtün Fâ ‘ ilâtün Fâ ‘ ilâtün Fâ ‘ ilün]

1. Evvelümde diñmez idi āh u efğanum benüm
Gice gündüz bilmez idi zār u giryānum benüm

2. Düşdi ‘ aşk odı bu cāna yaqdı kül etdi beni
Kül olunca yanmaz oldu nār-ı sūzānum benüm

3. Ḥār u hāşāk-ı enāniyyet yanalı ‘ aşk ile
‘ Arş u kürsīden geniş açıldı meydānum benüm

4. ‘ Ār u nāmūs şīşesin yerlere çalup kırmadın
Vech-i Ḥaḳḳı olmadı her yüzde seyrānum benüm

5. Rāḥat ile istedüm vaşlını ḳahr etdi baña
Derde düşüp ağlayınca güldi cānānum benüm

⁶⁶¹ deyre yāḥud: ya deyre ya NMD.

⁶⁶² Erdoğan, K. (2019). *Niyāzī-i Mısrī Dīvānı*. Akçağ Yayınları, s.258.

- [97a] 6. Top ile çevgānı sundı baña cānān lütf ile
Bendedür ammā görünmez top u çevgānum benüm
7. Hayret-ender-hayrete şöyle düşürdi gönlümü
Şerh olunmaz bu dil ile şimdi hayrānum benüm
8. ‘Ālem-i evvel ‘amādur hayret andandır baña
Bu vücūdum ğaymı örtdi mihr-i raḥṣānum benüm
9. İbtidā ‘azm eyleyince bu cihān iklīmine
Bir libāsum yok idi kim örte ‘üryānum benüm
10. Hep birer kaftān virildi dostlaruma hem baña
Anlaruñ daḥi tırur eskidi kaftānum benüm
11. Şuya varduk anlar ile kabların doldırdılar
Ben de gördüm dost mahf itdi ‘ummānum benüm
12. Dirler imiş ḥalka-i zikre girüp dönmez niçün
Ben dönerin⁶⁶³ līk gözden maḥfī devrānum benüm
13. Ḥalka bir kez dönmeden bir⁶⁶⁴ niçe kez devr eyledüm
Bilmediler devrümü yanumda yārānum benüm
- [97b] 14. Yār ile ‘ahd eyledüm gāh dağılup gāh cem‘ olam
Tā ezel budur anuñla ‘ahd ü peymānum benüm
15. Anuñ içün gāhī cem‘üm gāh perīṣān tā ebed
Döndi kaldı üstüme cem‘ ü perīṣānum benüm
16. Döndürür da‘im Mu‘īd ism-i taḳāzāsı beni
Noḳta-i zātum degül şüretde cevlnānum benüm
17. Devre-i ‘arşıyyeden her kim ḥaberdār olduysa

⁶⁶³ döneryen : dönerven NMD.

⁶⁶⁴ bir: ben NMD.

Ol duyar⁶⁶⁵ ancak Niyâzî ‘ilm ü ‘irfânım benüm

126⁶⁶⁶

Velehü Eyzan [el-Mısrî Sellemehu’llâh]

[Gazel]

[Fâ ‘ilâtün Fâ ‘ilâtün Fâ ‘ilâtün Fâ ‘ilün]

1. ‘Ādetüm budur ezelden günde bir şân olurum
Dirilüp gâh cem ‘ olup gâhî perîşân olurum
2. Bu cihānuñ hâkına bir bir yolum uğrar benüm
Cem ‘ idüp bunca kumaşı bir bedestân olurum
3. Gâhî şehâb gâh maţar gâh toluyam gâh qar
Gâh nebât u gâhî hayvân gâhî insân olurum
- [98a] 4. Geh Naşārî geh Yahūdî gâhî Tersâ geh Mecûs
Gâh Şî ‘î gâh olur Sünnî Müselmân olurum
5. Gâh ‘âbid gâh zâhid gâh fıska düşerüm
Gâh ‘ârif gâh ma ‘rûf gâh ‘irfân olurum⁶⁶⁷
6. Gâh olur bakır kalay u gâh olur altun gümüş
Gâh olur ‘âlemde her ma ‘denlere kân olurum
7. Gâh olur benden haķîr hîç kimse olmaz dünyede
Gâh Qāfdan Qāfa hûkm iden Süleymân olurum
8. Na ‘l ile tırnaķ arasında yerüm gâh tar olur
Gâhî ‘arş u kürsîden giñ ‘âlî-meydân olurum
9. Gâh olur bu hırmen-i ‘âlemde ben bir dāneyem
Geh kamuyı cāmi ‘ olmuş ulu hārmān olurum

⁶⁶⁵ duyar : tuyâr NMD.

⁶⁶⁶ Erdoğan, K. (2019). *Niyâzî-i Mısrî Dîvânı*. Akçağ Yayınları, s.260.

⁶⁶⁷ Gâh: Gâhi NMD. Bu beyitteki 6 “gâh”, Dîvân’da “gâhi” şeklinde geçmektedir.

10. Gāh olur mevcūd u ma‘dūm geh vücūd ile ‘adem
Gāh tecellīyle ‘ayān gāhi pinhān olurum
11. Gāh dünyā gāh ‘uqbā gāh maḥşer gāh sırāt
Gāh berzah gāh cennet gāh nīrān olurum
- [98b] 12. Gāh mālīk gāh āteş gāh zaḳḳūm geh caḥīm
Gāh ḥūr u gāh ḡilmān gāh rıdvān olurum
13. Gāh zerre geh güneş gāh kamer gāh nücūm
Gāh arz u gāh semā gāh ‘arş-ı Raḥmān olurum
14. Bunca şüretler libāsın gāh bir bir giyerem
Gāh soyunup cümlesinden şöyle ‘uryān olurum
15. Şimdi keşretde olan adım **Niyāzī** söylenür
‘Ālem-i vaḥdet içinde sırr-ı Yezdān olurum

127⁶⁶⁸

Güfte-i Ḥayālī Taḥmīs-i Raḥmī

[Taḥmīs]

[Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün]

I

Olanlar şürete ma‘l nedür ma‘nayı bilmezler
Ḥaḳīḳat gözleseñ māhiyyet-i eşyâyı bilmezler
Bu baḥr içre şadefde ol dürr-i yektâyı bilmezler
Cihān ārā cihān içindedür ārâyı bilmezler
Şu⁶⁶⁹ mähiler ki deryā içredür deryâyı bilmezler

II

‘İbādetden ‘ubūdiyyetdür⁶⁷⁰ maḳşūd ey ‘ābid

⁶⁶⁸ Erdoğan, M. (2017). *Bursalı Rahmî ve Dîvânı*. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı.
<https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55910,bursali-rahmi-divanipdf.pdf?0> s.128-129.

⁶⁶⁹ Şu: O RD.

⁶⁷⁰ ‘ubūdiyyetdir: ‘ubūdiyyet durur RD.

[99a] Hākīkat⁶⁷¹ Ka‘beye secde ider ma‘nide⁶⁷² her sācid
Ezelden mest kılmışken şarāb-ı şem‘ ile şahid
Harābāt ehline dūzaḥ ‘azābın aṇma ey zāhid
Ki bunlar ibn-i vaḳt oldı ḡam-ı ferdāyı bilmezler

III

Muḥabbet cāmını nūş itdi gitdi⁶⁷³ niçe fāyıklar
Bu bezme mest olan geldi⁶⁷⁴ yaraşmaz bunda ayıklar
Girībānın şubḥ-veş çāk idüp⁶⁷⁵ mestāne şādıklar
Şafaḡ-gūn kān içinde dāḡını seyr itse ‘āşıklar
Güneşde zerre görmezler felekde ayı bilmezler

IV

Muḥabbet⁶⁷⁶ deştini geşt eyleyüp hayretle Mecnūnlar
Gedā oldı bu yolda niçe Dārā vü Ferīdūnlar
Fenā ser-menzilinde dīdelerden dōkdiler hūnlar
Hamīde ḡadlerine rişte’-i ‘aşkı taḡup bunlar
Atarlar tīr-i maḡşūdı nedendür yayı bilmezler

V

[99b] Bekā yok **Raḥmīyā** fānī taşavvur eyle devrānı
Gedāya şah-ı ‘ālemdür anuñ kim ola ‘irfānı
Ne söyler hūş ile gūş eylegil dehrūñ sūḡandānı
Hayālī faḡr şālına çekenler cism-i ‘uryānı
Anuñla faḡr iderler aṭlas u dībā[yı]⁶⁷⁷ bilmezler

⁶⁷¹ Hākīkat: Hakīkī RD.

⁶⁷² ma‘nide: ma‘nāda RD.

⁶⁷³ gitdi: geḡdi RD.

⁶⁷⁴ geldi: gelsün RD.

⁶⁷⁵ Garībānın şubḥ-veş çāk idüp: Yakasın subh-veş çāk eyleyüp RD.

⁶⁷⁶ Muḥabbet: Melāmet RD.

⁶⁷⁷ dībā: dībāyı RD.

el-Mısrî Sellemehu'llāhü Te'ālā**[Gazel]**

[Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün]

1. Serāy-i dīn esāsıdır şerī'at
Tarīk-i Hāk hüdāsıdır şerī'at
2. Budur evvel kapu dergāh-ı Hākka
Ki yoluñ ibtidāsıdır şerī'at
3. Daḥi bunuñla ḥatm olur bu yollar
Bu rāhuñ intihāsıdır şerī'at
4. Şıraṭ-ı müstaḳīme da'vet iden
Münādīler nidāsıdır şerī'at
5. Şerī'at enbiyānuñ sünnetidür
Ḳamunuñ ihtidāsıdır şerī'at
- [100a] 6. Hudānuñ leyle'-i Mi'rācı içinde
Ḥabībine 'aṭāsıdır şerī'at
7. Yigirmi üç yıla dek Cebrā'îlüñ
Aña vahy-i Hüdāsıdır şerī'at
8. Cihānda çokdur envā-'ı 'ulūmuñ
Ḳamusınuñ hümāsıdır şerī'at
9. Bu nefis-i kāfiri ḳatl itmek için
Hākkuñ ḥükm-i ḳazāsıdır şerī'at
10. Cihād-ı ekber iden ehl-i dilüñ⁶⁷⁹
Ḳulūbınuñ şafāsıdır şerī'at

⁶⁷⁸ Erdoğan, K. (2019). *Niyâzî-i Mısrî Dîvânı*. Akçağ Yayınları, s.152-154.⁶⁷⁹ dilüñ: diller NMD.

11. Ȧarĩkat kārbanınınĩ öñünce⁶⁸⁰
Delĩl ü iktidāsıdur⁶⁸¹ ŗerĩ‘at
12. Ȧaķĩkat gerĉi sultānlıķdur ammā
Öñünde anuñ livāsıdur ŗerĩ‘at
13. ŗerĩ‘atden velĩ yād olmaz aŗlā
Velĩnũñ āŗınāsıdur ŗerĩ‘at
- [100b] 14. ŗerĩ‘atle durur arz⁶⁸² u semāvāt
Bu bünyānuñ bināsıdur ŗerĩ‘at
15. Ne bilsün ŗer‘-i pāki ehl-i ilhād
Ol a‘dānuñ a‘dāsıdur ŗerĩ‘at
16. Hemān anlar da ‘aķlınca ŗanur kim
Nizām içün olasıdur ŗerĩ‘at
17. ŗaķın cānā ŗaķın anlara uyup
Dime sen de n’olasıdur ŗerĩ‘at
18. ŗerĩ‘atsüz haķĩkat oldu ilhād
Ȧaķĩkat nūr ziyāsıdur ŗerĩ‘at
19. Ziyā olmaz ise nūrın da yok bil
Ȧaķĩkatle kıyāsıdur ŗerĩ‘at
20. Cihāna bir velĩ hĩĉ gelmez illā
Elinde anuñ ‘aŗāsıdur ŗerĩ‘at⁶⁸³
21. Daķi baŗında tāc u ŗāl u kisve
Hem egninde ‘abāsıdur ŗerĩ‘at
- [101a] 22. Ȧaķĩkat cānıdur ancak velĩnũñ

⁶⁸⁰ kārbanınınĩ öñünce: gerĉi sultānlıķdur ammā NMD.

⁶⁸¹ iktidāsıdur: muķtedāsıdur NMD.

⁶⁸² durur arz: ŗurur ‘arz NMD.

⁶⁸³ Vezin problemi vardır. “Elinde anuñ” vezin gereķi “Elind anuñ” biĉiminde okunmalıdır.

Cānından mā-‘adāsıdur şerī‘at

23. Çıkıcağ cān beden öldüğü gibi
Çıkıcağ sır kalasıdır şerī‘at
24. Karār itmez beden olmayıcak cān
Ḥaḳīḳatüñ beḳāsıdur şerī‘at
25. Ḥaḳīḳat dilber-i ra‘nā gibidür
Anuñ zerrīn libāsıdur şerī‘at
26. Şaḳın şoyma anı nā-maḥrem içre
Yüzüñ şuyı ḥayāsıdur şerī‘at
27. Ḥaḳīḳat ‘arş-ı a‘lādur muḥaḳḳağ
O ‘arşuñ istivāsıdur⁶⁸⁴ şerī‘at
28. Cemī-‘i enbiyā vü evliyānuñ
Niyāzī reh-nümāsıdur şerī‘at

129⁶⁸⁵

Velehū Eyzan [el-Mısrī Sellemehu’llāh]

[Murabbâ]

[4+3=7’li Hece Ölçüsü]⁶⁸⁶

[101b]

I

Baḳup cemāl-i yāre

Çağırırım dost dost

Dil olurdı pāre pāre

Çağırırım dost dost

II

‘Aşḳuñ ile dolmuşam

Zühdümi yañılmışam

⁶⁸⁴ istivāsıdur: ihtivāsıdır NMD.

⁶⁸⁵ Erdoğan, K. (2019). *Niyâzî-i Mısrî Dîvânı*. Akçağ Yayınları, s.156-157.

⁶⁸⁶ Genel olarak 7’lik olsa da zaman zaman 8 ve 6’lık ölçüyle de yazılmış.

Mest-i mūdām olmuşam
Çağırırım dost dost

III

Mescid ü meyḥānede
Ḥānede vīrānede
Ka‘bede bütḥānede
Çağırırım dost dost

IV

Şular gibi çağ çağ
Dolaşırım tağ u bāğ⁶⁸⁷
Ḥayrān baña şayr u şağ
Çağırırım dost dost

V

Geldüm cihāna ğarīb
Oldum güle ‘andelīb
Her dem cigerler delüp
Çağırırım dost dost

VI

Dünyā ğamından geçüp
Yokluğa kanat açup
‘Aşk ile dā’im uçup
Çağırırım dost dost

VII

Aradığım cāndadur
Cānda vü hem tendedür
Bilür iken bendedür
Çağırırım dost dost

VIII

Gāh düşerüm muṭlaқа

---

⁶⁸⁷ dolaşırım tağ u bağ: tolaşuram tağ tağ NMD.

Gāh asl ü gāh mülhaka
Baķup kamudan Haķķa
Çağırırım dost dost

IX

[102a] Dolunmaz ol hāl ü had
Mine'l-ezel tā ebed
Oñılmaz aślā bu derd
Çağırırım dost dost

X

Hep görünen dost yüzi
Andan ayırmam gözi
Gitmez dilümden sözi
Çağırırım dost dost

XI

Deryā olunca nefes
Pārelenince kafes
Tā kesilince bu ses
Çağırırım dost dost

XII

Gökler gibi dönerem
Gün gibi dolanıram⁶⁸⁸
Devr ile eglenirem
Çağırırım dost dost

XIII

Ne yerdeyim ne gökde
Ne ölüyüm ne zinde⁶⁸⁹
Her yerde⁶⁹⁰ her zamānda
Çağırırım dost dost

⁶⁸⁸ dolanıram: tolanıram NMD.

⁶⁸⁹ zinde: rinde M.

⁶⁹⁰ Her yerde: - NMD. // M'de tam olan kelimeler NMD'de eksik. Vezin de eksik kalıyor.

XIV

Gel ol dost⁶⁹¹ ilinden

Koça koça gülinden

Niyāzīnūñ dilinden

Çağırırım dost dost

130⁶⁹²

Nesīmī Fermāyed

[Gazel]

[Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün]

1. Tā yüzüñ gördüm nigārā ğamdan āzād olmışam
Kulluġuñdan pādīšāhā⁶⁹³ ħüsnüñe şād olmışam
- [102b] 2. Gelmişem dīdāruña tā cānumı kurbān idem
Ey dudaġuñ cāna⁶⁹⁴ Şīrīn gör ne Ferhād olmışam
3. Ta cemālūñ muşhafından okuram⁶⁹⁵ seb ‘a’l-meşān
Seb ‘a ħ‘ānım ħāfızım Qur’ānda⁶⁹⁶ üstād olmışam
4. Tā ‘Irāk içinde⁶⁹⁷ gezdim bir müvāḥḥid bulmadum⁶⁹⁸
‘Āşık-ı Mışram velī müştāk-ı⁶⁹⁹ Bağdād olmışam
5. Çün seni gördi Nesīmī dir be-āvāz-ı bülend
‘Işk ile ben⁷⁰⁰ aşināyım akl ile yād olmışam

⁶⁹¹ Gel ol dost: Geldüm o dost NMD.

⁶⁹² Ayan, H. (2014). *Nesīmī: Hayatı, edebî kişiliği, eserleri ve Türkçe dīvânının tenkitli metni*. Türk Dil Kurumu Yayınları. s.489.

⁶⁹³ Kulluġuñdan pādīšāhā: Kulluġuñda pādīšāhım SND.

⁶⁹⁴ Ey dudaġuñ cāna: İy tudaġı cān-ı SND.

⁶⁹⁵ okurum: oğıram SND.

⁶⁹⁶ ħāfızım Qur’ānda: ħāfızam gör kim ne SND.

⁶⁹⁷ Irāk içinde: Irākıstānı SND.

⁶⁹⁸ bulmadım: görmedüm SND.

⁶⁹⁹ müştāk: müstāk M.

⁷⁰⁰ ben: men SND.

131⁷⁰¹

Güfte-i Hüdâyi

[Koşma]

[4+4=8’li Hece Ölçüsü]

I

Mevlâm senüñ ‘âşıqlaruñ
Devrân iderler Hû ile
Yoluñdaki şadıklarun
Devrân iderler⁷⁰² Hû ile

II

‘Aşkuñ şarâbından içüp
Fânî ‘alâyıkdan geçüp
Vaşluñ hevâsıyla uçup
Seyrân iderler Hû ile

[103a]

III

Ârzûlayup dost illerin
Koşmağa ma‘nî güllerin
Açup muhabbet yolların
Meydân iderler Hû ile

IV

Durmaz dönerler felekler
‘Arz idüp haqqâ dilekler
Arşuñ etrâfin melekler
Cevlân iderler Hû ile⁷⁰³

⁷⁰¹ Tatcı, M., & Yıldız, M. (2005). *Aziz Mahmud Hüdâyî Dîvân-ı İlâhiyât*. Üsküdar Araştırmaları Merkezi. s.29-33. Dîvânda dörtlük olarak yer alan şiir, mecmû‘ada beyitler hâlinde yazılmıştır.

⁷⁰² devrân iderler: cevân ederler AMHD.

⁷⁰³ Dîvân’da bu dörtlükten sonra yer alan şu iki dörtlük mecmuda bulunmamaktadır:

*Bülbül gibi aşk bâğına
Kim düşe şevk ırmağına
Derd-i muhabbet dâğına
Dermân ederler Hû ile
Gör bülbülün sevdâsını*

V

Güller dutar elde varaḳ
Bülbüller oḳurlar sebaḳ
Her şeyde görüp nūr-ı Hāḳ
İz‘ān iderler Hū ile

VI

Bunca merātib geçmegi
Dost illerine uçmaḡı
Hāḳḳa irüp rāz açmaḡı
Āsān iderler Hū ile⁷⁰⁴

VII

Ġayra **Hūdāyī** meyli kes
Mevlā yeter bāḳī heves
Zīkrini Hāḳḳ'ın her nefes
İ‘lān iderler Hū ile

132

Münīrī-i Gülşenī⁷⁰⁵

[Gazel]

[Fâ‘ilātün Fâ‘ilātün Fâ‘ilātün Fâ‘ilün]

1. Ey Müselmānlar yine ben sırr-ı pinhān bulmuşum
Cān içinde gizli imiş bir daḡı cān bulmuşum
2. Dalalı ‘ummān-ı ‘aşḳa bī-nihāyet bī-ḥesāb
Şāh-ı dāne dürr-i meknūn la‘l ü mercān bulmuşum

---

*Gül şevkine gavgāsını
Açıp gönüller pāsını
Handān ederler Hū ile*

⁷⁰⁴ Dîvân’da bu dörtlükten sonra yer alan şu dörtlük mecmuda bulunmamaktadır:

*Hurşide iltûp zerreyi
Bedr-i tamāma lem‘ayı
Deryāya salıp katreyi
Ummān ederler Hū ile*

⁷⁰⁵ Münīrī -i Gülşenī Dîvânında bulunamadı. (Ersoy, 2017)

- [103b] 3. Ey ecel cāmını içmekden hāzer iden kişi
Gel berü gel yanuma kim mevte dermān bulmuşum
4. Küfri virdüm kāfire dīni virdüm zāhide
Ben saçı küfrinde yārüñ dīn ü imān bulmuşum
5. Ey **Müniri Gülşenī**den özgeye dil virme kim
Kim ben anuñ mihrini cānumda cānān bulmuşum

133

Güfte-i Şabrī Raḥimehü'llāhü Te'ālā⁷⁰⁶

[Koşma]

[4+4=8'li Hece Ölçüsü]

I

Sen derdime düş ey dervīř
Ben saña dermān olayın
Gel sev beni Ḥalīlvār
Her gördüğün ben olayın

II

Senden senligi alayın
Benligim saña vireyin
Ḥalka seni küstüreyin
Ma'nīde ben sen olayın

III

Gitsün ikilik aradan
Kimdür gör seni yaradan
Bir dem baña vir cānuñı
Her dem saña cān olayın

⁷⁰⁶ Bu şiir, çalıştığımız mecmû'ada Sabrī adına vr. 104a'da kayıtlıdır; Sabrī (Seyyid Mehmed Emîn) Dîvânı ile Sabrī Mehmed Şerif Dîvânı'nın yayımlı metinlerinde bulunamadı (bk. Belli, 2022; Uz, 2009; Çeçen, 2010).

[104a]

IV

Göz kulağ olayın saña
El ayak olayın saña
Hoş dilünden söyleyeyin
Ben sende nihân olayın

V

Görsin seni bildün ise
Gerçek beni sevdün ise
Gönlün cânun virgil baña
Ben anda mihmân olayın

VI

Senden ayru görme beni
Bir dem bensiz şanma seni
Sen kulluğa bil bağlağıl
Ben saña sultân olayın

VII

Şabrî kimdür bu arada
Bensiz ola gele yâda
Kendüligin terk eylesün
Anuñla yeksân olayın

134⁷⁰⁷

el-Mısrî Sellemehü'llâhü Te'ālā

[Gazel]

[Mef'ûlü Mefâ'ilün Mef'ûlü Mefâ'ilün]

1. Sevdüm seni hep varum yağmadur alan alsun
Gördüm seni efkârüm yağmadur alan alsun⁷⁰⁸

⁷⁰⁷ Erdoğan, K. (2019). *Niyâzî-i Mısrî Dîvânı*. Akçağ Yayınları, s.300.

⁷⁰⁸ Dîvân'da 2. sırada bulunan şu beyit mecmû'ada yoktur:

*Alduñ çü beni benden geçdüm bu cân u tenden
'Aklum dañi her varum yağmadur alan alsun*

2. Ben varlığımı atdum dost birliğine⁷⁰⁹ yetdüm
Her aşşılı bāzārum yağmadur alan alsun
3. Geldi dile dildārum buldum gül-i gülzārum⁷¹⁰
İmān ile zünnārum yağmadur alan alsun⁷¹¹
4. Sen ğāyib ü hāzırsın her hālūme nāzırsın⁷¹²
Şimden giru her⁷¹³ varum yağmadur alan alsun⁷¹⁴

[104b] 5. Mısrīye vüçüb imkân bir oldı kamu a'yan
Tā'at ile ezkārım yağmādur alan alsun

135⁷¹⁵

Velehū Eyzan [el-Mısrī Sellemehü'llāhü Te'ālā]
[Gazel]⁷¹⁶

[Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün]

1. Padişāhā 'aşkuñı hem-hāne kıl
Māsivāyı 'aşkuña bīgāne kıl
2. Zıkr ü fikrūñle beni pür-nūr idüp
Mest ü medhüş eyleyüp dīvāne kıl
3. Benligimdür beni senden ayıran⁷¹⁷
Varlığım şöretini vīrāne kıl
4. Murğ-ı rûhuñ meylini kes ğayrıdan⁷¹⁸

⁷⁰⁹ birliğine: varlığına NMD.

⁷¹⁰ Mecmû'ada 3. beytin 2. mısrası olan devam mısrası Dîvân'da 7. beytin 2. mısrası olarak geçmektedir.

⁷¹¹ Dîvân'da 4. sırada bulunan şu beyit mecmû'ada yoktur:

*Geçdim ben ad u sandan çıktım ben o dükkāndan
Hep 'ırz ile vaķārım yağmadur alan alsun*

⁷¹² Bu mısra, Dîvân'da bir sonraki mısradan sonra gelmektedir.

⁷¹³ her: hep NMD.

⁷¹⁴ Dîvân'da 6b ve 7a sırasında bulunan şu mısralar mecmû'ada yoktur:

*"Ahvāl ile etvārım yağmadur alan alsun"
"Çün buldu göñül yârım terk eyledim aġyârım"*

⁷¹⁵ Erdoğan, K. (2019). *Niyâzî-i Mısrî Dîvânı*. Akçağ Yayınları, s.254.

⁷¹⁶ Dîvân'da dörtlük şeklinde olan bu manzume, mecmû'ada beyitler hâlinde kayıtlıdır.

⁷¹⁷ beni senden ayıran: senden ayıran beni NMD.

⁷¹⁸ rûhuñ meylini kesen ğayrın: rûhum meylini kes ğayrıdan NMD.

Şol cemālũñ şem‘ine pervâne kıł

5. Göñlümi mir‘ât-ı vech-i zât idüp
Ol tecelliyle beni mestâne kıł
6. Cezbe-i feyzũñ şarābın doldurup⁷¹⁹
Bu Niyāzī bendeñi meyhâne kıł

136⁷²⁰

Eşref-Zāde Sulţān

[Gazel]

[Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün]

1. Bu nice dertdür ki düşdi cāna dermān istemez
Arturur günden güne derdini dermān istemez
2. ‘Āşıkā derdi anuñ pesdür gerekmez dü-cihān
Bülbülũñ maqşūdı güldür bağ u bostān istemez
3. N'eylesün n'itsün sarāyı pādişāhı isteyen
Hūrīye kılmaz nażar cennāt-ı⁷²¹ Rıdvān istemez

- [105a] 4. Kankı başda kim anuñ sevdāsı yokdur ıko anı
Zāğdur ol murdāra gitsün sükkeristān istemez⁷²²
5. Kankı cānda kim anuñ derdi⁷²³ odı yanmaz müdām
Tā ebed cānsuzdur ol bī-cān ki cānān istemez
  6. Şol göñül kim⁷²⁴ ‘aşk nūrıyla münevver olmadı
Kaldı nefsi zulmetinde āb-ı hayvān⁷²⁵ istemez

⁷¹⁹ doldurup: ıoldurup NMD.

⁷²⁰ Güneş, M. (2006). *İznikli Eşrefoğlu Rûmî'nin hayatı, eserleri ve Dîvânı*. Sahhaflar Kitap Sarayı. s.266.

⁷²¹ cennāt-ı: cennet-i ERD.

⁷²² Mecmû‘ada 4. sırada bulunan bu beyit Dîvân’da 5. sıradadır.

⁷²³ derdi : ‘ışkı ERD.

⁷²⁴ kim: ki ERD.

⁷²⁵ ab-ı hayvān: ab u hayvān ERD.

7. **Eşrefoğlu Rûmî** artur derdünü sen ‘ârı ko⁷²⁶
Derd ile rüsvây olan ‘âlemde pinhân istemez

137⁷²⁷

Şeyh Üftâde

[Gazel]

[Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün]

1. Yine duş oldu [göñül]⁷²⁸ yârüñ cemâli şem‘ine
Götürüp yüzden niķābı ğarķ olup envārına
2. Niçe yıllar intizār olmuş iken görem deyü
Nāgehān kıldı tecellî vāşıl oldu yārına
3. İçüben⁷²⁹ maḥbûb elinden cām-ı vaḥdetden şarāb
Vāķıf oldu çün *ene'l-Haķ* sırrınıñ esrārına
4. *Kābe kavseyn*⁷³⁰ ma‘nīsın⁷³¹ añlayuben fehm eyledi
Kāni‘ olmadı anuñla irdi *ev ednā*⁷³²sına
5. Kalmadı ey **Üftâde** göñlüñde aşlā ıztırāb
Zirā maṭlûbın⁷³³ buluben irdi ol Mevlāsına

⁷²⁶ Eşrefoğlu Rûmî artur derdünü sen ‘ârı ko: Derdün artur sen iy Eşrefoğlu Rûmî ‘ârı ko ERD.

⁷²⁷ İlhan, D. (2020). *Üftâde Dîvânı*, Yüksek Lisans Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 116.

⁷²⁸ göñül: - M.

⁷²⁹ İçüben: İçünben ÜD.

⁷³⁰ Necm Suresi, 53/9. “فَكَانَ قَابَ قَوْسَيْنِ أَوْ أَدْنَى. fekâne kâbe kavseyni ev ednâ: “(Peygambere olan mesafesi) iki yay aralığı kadar, yahut daha az oldu.” — DİB, 2012, s. 525.

⁷³¹ ma‘nīsın: ma‘nāsın ÜD.

⁷³² Necm Suresi, 53/9. “فَكَانَ قَابَ قَوْسَيْنِ أَوْ أَدْنَى. fekâne kâbe kavseyni ev ednâ: “(Peygambere olan mesafesi) iki yay aralığı kadar, yahut daha az oldu.” — DİB, 2012, s. 525

⁷³³ maṭlûbın: maṭlûbı ÜD.

138

Güfte-i Tālibī⁷³⁴

[Murabbâ]

[2+3=5’li Hece Ölçüsü]

[105b]

I

‘Āşık olanlar

Gelsün meydāna

Şādık olanlar

Gelsün meydāna

II

Faḳra girenler

Mürşid olanlar

Dermān umanlar

Gelsün meydāna

III

Dervīş olanlar

Hakkı sevenler

Allāh diyenler

Gelsün meydāna

IV

‘Aşka düşenler

Cāndan geçenler

‘Arşa çıkanlar

Gelsün meydāna

V

Ḳalbin silenler

‘Ārif olanlar

Kevşer içenler

Gelsün meydāna

⁷³⁴ Bulunan tek kaynak olan Bosnalı Talip Dîvânında bu şiir bulunamadı. (Gezer Şahin, 2009).

VI

Tevhîd sürenler
Sırra irenler
Kurbân olanlar
Gelsün meydâna

VII

Tâlibî cânlar
Bükilen beller
Pâk olan diller
Gelsün meydâna

139⁷³⁵

Güfte-i ‘Adlî

[Gazel]

[Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün]

1. Levh-i dilde okuyan ‘ilm-i ilâhîden sebak
Zerrece yâdında⁷³⁶ kalmaz mahv olur hep mâ-sebak
- [106a] 2. Nûr-ı Hâk kalbün münevver eylesün dirseñ dilâ⁷³⁷
Âteş-i tevhîd ile gel mâsivâyı oda yak
3. Çün ledün ‘ilmî⁷³⁸ dem-â-dem kalbine ilhâm olur
N'eyler ey dil ‘ârife billâhi yazmak⁷³⁹ okumak
4. Cân u baş⁷⁴⁰ terkini ur Hâkķı severseñ ey gönül⁷⁴¹
*Len tenâlû'l-birra hattâ tünfikû*⁷⁴² didi çü Hâk⁷⁴³

⁷³⁵ Adli: İştibli Şeyh Hasan Abdullah Efendi'dir. (Baltalı, 2016, s.12). (Ayrıca bk. Ağarı, 2018, s.600; Ülgen, M.; Hasan Adlî Sünbülî ve Dîvânçesi. s.6)

⁷³⁶ yâdında: yananda HAD.

⁷³⁷ eylesün dirseñ dilâ: eylüye dirseñ dile HAD.

⁷³⁸ ‘ilmî: ilmin HAD.

⁷³⁹ ‘ârife billâhi yazmak: ‘arif-billâh yazılmağ HAD.

⁷⁴⁰ Cân u baş: Baş u cân HAD.

⁷⁴¹ Mecnû‘ada 4. Sırada olan bu beyit Dîvânçede 2. Sıradadır.

⁷⁴² Âl-i İmrân Suresi, 3/92. “لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ”. *len tenâlû'l-birra hattâ tunfikû mimma tuhibbûn*: Sevdiğiniz şeylerden Allah yolunda harcamadıkça birr'e (iyiliğe) ulaşamazsınız.” - DİB, 2012, s.61.

⁷⁴³ *Len tenâlû'l-birra hattâ tünfikû* didi çü Hâk: “لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ” beni çün hakğ HAD.

5. Kıl ü kâli terk idüp dilden terâş it hubbunı⁷⁴⁴
'Adliyâ yeter okursañ bāb-ı 'aşkıdan bir varak

140⁷⁴⁵

Güfte-i Mısrî Sellemehü'llāhü Te'ālā

[Gazel]

[Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün]

1. Benven ol⁷⁴⁶ maḥv-ı maḥz-ı zāt buldum vücūdumdan necāt
Men⁷⁴⁷ içmişem āb-ı ḥayāt irmez baña hergiz memāt
2. Men⁷⁴⁸ dost yolunda cānumı⁷⁴⁹ terk eyledim öñden şoña
Küfr ile imāndan geçüp a'yānda bulmuşum şebāt
3. Her kande baḫsam görünür gözlerüme sırr-ı ezel
Her şey ulaşup aşlına⁷⁵⁰ çıkdı aradan kâ'ināt
- [106b] 4. Men⁷⁵¹ dostla dost olalı zevkle 'işret bulalı
Żayf-i mükerrermdür bu cān hep yedigüm kand ü nebāt⁷⁵²
5. Her ne yaña kim egilem her şeyi ol yaña egilür⁷⁵³
Olmuş gibi Mısrî⁷⁵⁴ senün sāyelerün sitt-i cihāt

⁷⁴⁴

⁷⁴⁵ Erdoğan, K. (2019). *Niyâzî-i Mısrî Dîvânı*. Akçağ Yayınları, s.149.

⁷⁴⁶ ol: şu NMD.

⁷⁴⁷ Men: Ben NMD.

⁷⁴⁸ Men: Ben NMD.

⁷⁴⁹ cānumı: varımı NMD.

⁷⁵⁰ aşlına: Hakk'ına NMD.

⁷⁵¹ Men: - NMD.

⁷⁵² Dîvân'daki şu 5 ve 6. beyitler mecmû'ada yoktur:

*"Halvette ettim rihleti kesrette buldum vahdeti
Bâzarda düzdüm halveti rûz u şebim îyd ü berât*

*Gördüm bu âlemler kamu benim vücûdumla dolu
Bir olmuş uçmağ ve tamû cümle bana olmuş sıfât"*

⁷⁵³ her şeyi ol yaña egilür: her ne yaña kim eğilem ol yaña her şey egilür NMD.

⁷⁵⁴ gibi Mısrî: Niyâzî hep NMD.

141⁷⁵⁵

Lā-Yü'rafü Kā'ilehü [Lâmekânî Hüseyin Efendi]

[Gazel]

[Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün]

1. Pāk eyle gönül çeşmesini tâ durulunca
Dik tır gözüni gönlüni gönlün köz olunca⁷⁵⁶
2. İnkârı ko dil destisin ol çeşmeye tır tut⁷⁵⁷
Ol âb-ı şafâ-bağış ile ol desti tolunca
3. Çün Hâk seni derbân-ı deri hâne-der⁷⁵⁸ itdi
Tır gel kapuda gayrı koma⁷⁵⁹ anı bulunca
4. Şimdi koma kim sonra çıkarması güç olur
Şeytân çerisi hâne-i kalbe koyulunca
5. Çekdik bu cihân içre niçe zahmet ü miñnet⁷⁶⁰
Ol pîr-i Hüdâ mürşid-i kāmili bulunca⁷⁶¹
- [107a] 6. Sen çık aradan vir evini şâhibine kim⁷⁶²
Assısı gelür ol eve kim⁷⁶³ sen şāvılunca⁷⁶⁴
7. Ey **Lâ Mekānum** ben seni hoş çok aradum çok
Cānumda muķīm olucağun tâ tıyulunca⁷⁶⁵

⁷⁵⁵ Her ne kadar mecmû'ada "söyleyeni bilinmiyor" anlamına gelen Arapça bir başlık yazılmış olsa da şiirin Lâmekânî Hüseyin Efendi'ye ait olduğu tespit edilmiştir. Bulunan kaynak ile karşılaştırma yapılmıştır. //Tuğluk, İ. H. (2014). Lâmekânî Hüseyin Efendi. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü (TEİS)*. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/lamekani-huseyin> (Güncelleme: 27.06.2022; Erişim: 06.10.2025).

⁷⁵⁶ Dik tır gözüni gönlüni gönlün köz olunca: Dik tut gözüni gönlüne gönlün göz olunca a.g.e.

⁷⁵⁷ İnkârı ko dil destisin ol çeşmeye tır tut: Efkârı ko dil testisin ol çeşmeye tuttur a.g.e.

⁷⁵⁸ hâne-der: hânesin a.g.e.

⁷⁵⁹ gel kapuda gayrı koma: kapuda gayrı koma tâ a.g.e.

⁷⁶⁰ Çekdik bu cihân içre niçe zahmet ü miñnet: Çekdüm bu cihân içre hezâr miñnet u zahmet a.g.e.

⁷⁶¹ M'de 5. Sırada olan bu beyit a.g.e.de 6.sıradadır.

⁷⁶² Sen çık aradan vir evini şâhibine kim: Vir 'âşık evin şâhibine çık aradan sen a.g.e.

⁷⁶³ Assısı gelür ol eve kim: Bî-şek gelür ıssı evine a.g.e.

⁷⁶⁴ M'de 6. Sırada olan bu beyit a.g.e.de 5.sıradadır.

⁷⁶⁵ olucağun tâ tıyulunca: olduğunı tâ duyılınca a.g.e.

142⁷⁶⁶

Lā-Yü‘rafü Kā’ilehü [Kaygusuz Şeyh ‘Alī Alā’eddīn Efendī]⁷⁶⁷

[Gazel]

[Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün]

1. Saña bu sirruñ aḥvālin beyān itseñ beyān olmaz
Nişānı bī-nişān olan nihān olur ‘ayān olmaz
2. Bu sırrı bilmek isterseñ var imdi iste bul ehlin
Nişānı bī-nişān olur⁷⁶⁸ aña bellü nişān olmaz
3. Hīç anı kimse bilmedi cihānda kendü kendüden
Yine anı bilen oldur aña şekk ü gümān olmaz
4. Bu zevki zevk iden ‘āşık vişāline irenlerdür
Cihānı bir pula almaz aña cān u cihān olmaz⁷⁶⁹

143

Güfte-i Kaygusuz⁷⁷⁰

[Koşma]

[4+4=8’li Hece Ölçüsü]

I

Evliyāya egri bakma
Kevn ü mekān elindedür
Mülke ḥüküm süren oldur
İki cihān elindedür

⁷⁶⁶ Her ne kadar mecmû‘ada “söyleyeni bilinmiyor” anlamına gelen Arapça bir başlık yazılmış olsa da şiirin Kaygusuz Abdal (Şeyh Ali Alâeddin Efendî)’a ait olduğu tespit edilmiştir. Bk. <https://defter-i-ussak.blogspot.com/search/label/Alî%20Alaeddin%20Efendî> (06.10.2025)

⁷⁶⁷ Varolan dîvânda bu şiire rastlanmadı. (Güzel, 2021)

⁷⁶⁸ olur: oldur a.g.e.

⁷⁶⁹ Manzumenin aşağıdaki mahlas beyti mecmû‘ada yoktur. A.g.e.de mevcuttur. Muhtemelen bu durum da derleyicinin “şairi bilinmiyor” diye başlık atmasına neden olmuştur:

*Kaygusuz der kim ki geldi dünyâ verdi dînin aldı
Her kim böyle bâzâr kıldı ana hergiz ziyân olmaz*

⁷⁷⁰ Elimizdeki dîvânda (Güzel, 2021) şiiri bulamadık. Fakat web sitelerinde mevcuttur. bk. <https://www.hurkatip.com/evliyaya-egri-bakma-ilahisi-ve-sozleri-1062857943>

II

[107b]

Sen anı şöyle şanursın
Sencileyin bir Âdemdür
Evliyānuñ sırrı vardır
Gizli cihān elindedür

III

Hak anı bunda gönderdi
Kullarını irşād için
İstedigine imān virür
Kahr u ihsān elindedür

IV

Hak zātıyle şıfātıyle
Tecellī eyledi aña
Varlığı Hak varlığıdur
Emr-i Sübhān elindedür

V

Kaygusuz ider bu ‘ilmi
Okudum aňladum bildüm
Şimdi bu ‘ālemüñ hükmi
Kāmil insān elindedür

144⁷⁷¹

Min-Kelimāt-ı Şeyh Hasan Ki Ez-Hulefā-yı

Şeyh İbrāhīmeṣṣ Der-Mıṣr-ı Mütemekkin Şod⁷⁷²

[Tercī‘-i Bend]

[Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün]

⁷⁷¹ Karagöz, D. (2013). *Mecmûa-i Gazeliyat (Millî Kütüphane 06 HK 319/1): Metin–inceleme* (Yüksek lisans tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. s.273-276

⁷⁷² Her ne kadar başlık böyle olsa da mahlastan da anlaşıldığı gibi şiir Ānī’ye aittir. (Karagöz, 2013)

I

1. Ey müsemma-yı haḳāyık ‘ilmini duyan nigār
V'ey mu‘ammā-yı deḳāyık māhiri ferḥunde yār
2. Nazm ile esrārı setr itdüm bu tercī‘-i bendde
Tā ki nādanlık idüp daḥl itmeye her nā-bekār
- [108a] 3. Remz ü ḥarf ü nükte ilen söyledüm āḥvālümü
Ehl-i ḳāle setr idüp ehl-i ḥāle āşikār⁷⁷³
4. Ben bu şi‘r-i dil-güşādan da‘vīyi nuṭṭ itmezem
Söylemezsem oda yanar ḳorḳaram dār u diyār
5. Ey bu remzi fehm iden nūr-ı Ḥüdāyam ḳünkü men⁷⁷⁴
Şehsüvārum şehriyārum tācdārum nāmdār
6. *Ādem-i mecmū‘ayam yokdur baña ḥasr ü kenār*
Maḫharam her şüretüñ elvānına āyīne-vār

II

1. ‘Ālem-i baḥr-i muḥīṭi ḳaplayan deryā menem
Vüs‘at-i zāt u şıfātı ḥaşr iden ma‘nā menem
2. Ḥātem-i mühr-i Süleymānı yazan imlā vü hem⁷⁷⁵
Ka‘inātuñ defterini⁷⁷⁶ şerḥ iden inşā menem
3. ‘Alleme’l-esmāyi⁷⁷⁷ ta‘līm eyleyen insāna men
Nā-ḥalef ferzend olan şol bende-i Mevlā menem
4. Ehl-i ‘irfān meclisinde bulmışam ḳadri tamām

⁷⁷³ idüp ehl-i ḥāle āşikār: idüben ehl-i ḥāle āşkār MG.

⁷⁷⁴ men: ben MG.

⁷⁷⁵ vü hem: menem MG.

⁷⁷⁶ defterini: defterin MG.

⁷⁷⁷ ‘Alleme’l-esmā” ibaresi, Hz. Âdem’e eşyanın isimlerinin öğretilmesini bildiren ayete telmih olup ‘eşyanın hakikat bilgisi’ anlamında tasavvufî bir yorum taşır. Bakara Suresi, 2/31. “وَعَلَّمَ آدَمَ الْأَسْمَاءَ كُلَّهَا.” Ve ‘alleme Âdeme’l-esmâe küllühâ: “Allah, Âdem’e bütün varlıkların isimlerini öğretti.” - DİB, 2012, s.5.

Gerçi a‘vām maḥfilinde maḍḥak ü rüsvā menem

- [108b] 5. Vā‘izā zāğ u zeğen şanma beni dānā iseñ
Gülsitān-ı lā-mekānda bülbül-i şeydā menem

6. *Adem-i mecmū ‘ayam yokdur baña ḥadd ü kenār⁷⁷⁸*
Mazharam her şüretüñ elvānına āyīne-vār

III

1. Mazḥar-ı ma‘nāyı küllem meşhed-i ‘ilm ü ḥayāl
On sekiz biñ ‘āleme āyīne-sānam hem-cemāl
2. Kaḫnūs-i ḳalb-i ḥalāyık yanmadın nār-ı ğama
Yakmış idi cānumı vaḥdetdeki nār-ı celāl
3. Dem urup diriltmedin ‘İsā-yı Meryem mürde’i
Hālet-i iḥyā idüm men ism-i Ḥayyda ber-kemāl
4. Leylāya Mecnūn henüz ‘āşık degüldi ol zamān⁷⁷⁹
Dil-rübā-yı vaḥdet ile bulmuş iken men⁷⁸⁰ vişāl
5. ‘Ālleme'r-raḥmān durur ta‘līm iden baña bunı
‘Ālim-i⁷⁸¹ ‘ilm-i ‘al[ī]mem mā-verā-yı ḳıl ü ḳāl
6. *Adem-i mecmū ‘ayam yokdur baña ḥadd ü kenār⁷⁸²*
Mazharam her şüretüñ elvānına āyīne-vār

IV

- [109a] 1. Müdrike⁷⁸³ ma‘nī-şināsam fāhim-i ‘ilm-i hüküm
Nāṭık-ı nuṭḳ-ı ḥaḳāyık muḥbir-i Türk ü ‘Acem
2. Vaḳtimüñ Selmānıyam şı‘r-i selefden baña ne

⁷⁷⁸ ḥadd ü kenār: ḥaşr ü kenār MG.

⁷⁷⁹ Leylāya Mecnūn henüz ‘āşık degüldi ol zamān: Leylī’ye Mecnūn ‘āşık degül idi ol zamān MG.

⁷⁸⁰ men: ben MG.

⁷⁸¹ ‘Ālim-i: ‘Ālem-i MG.

⁷⁸² ḥadd ü kenār: ḥaşr ü kenār MG.

⁷⁸³ Müdrike: Müdrik-i MG.

Ṭab‘-ı naẓm-ı engīzle zātumda olmışam⁷⁸⁴ ‘alem

3. İşbu hāletler şehā zātumda hālūmdür benüm
Çünkü cānum şafhasında yazdı Haḳ nūn ve'l-ḳalem⁷⁸⁵
4. *Elest Rabbikūm*⁷⁸⁶ didükde demişem Haḳḳa belā
Dimeyüp rüz-ı elestdē döndürüp yüzüm ne‘am
5. Nefḥa-i nefḥ-i ilāhem menba-ı deryā-yı dem
Fāzıl-ı insān-ı mücmel şāriḥ-i şadr-ı elem
6. *Adem-i mecmū‘* ayam yokdur baña ḥadd ü kenār⁷⁸⁷
Mazharam her şüretüñ elvānına āyīne-vār

V

1. Mazḥar-ı cüz‘ ile küllem kā‘ inātam ‘ālemem
Cennetem nāram hevāyam kendüm ile ādemem
- [109b] 2. Kevşerem nehrem Fırātam āb-ı dünyāyam temām
Zulmetem Hızr-ı mīmeme āb-ı hayātam zemzemem
3. Nāḳışam ḥūram ḥaḳīrem şüretā ma‘nīde līk⁷⁸⁸
Māverā-yı derke fehmiḡm ḡāyet ile mübhemem
4. ‘Aşrımuñ Mañşürüyam sırr-ı ene'l-Ḥaḳ bendedür
Vechinüñ mir‘atıyam esmā-yı külli maḥremem
5. Tāc u taḥtam raḥt u baḥtam aḥsen-i taḳvīm hem
‘Ālem-i bāḳīde dā‘im pādişāha hem-demem
6. *Adem-i mecmū‘* ayam yokdur baña ḥaşr u kenār

⁷⁸⁴ olmışam: çün oldum MG.

⁷⁸⁵ Haḳ nūn ve'l-ḳalem: nūn u el-ḳalem MG. // Kalem Suresi, 68/1. “وَمَا يَسْطُرُونَ. nūn ve'l-ḳalemi ve mā yesṣṭurūn: *Nūn. Kaleme ve satır satır yazdıklarına andolsun...*” — DİB, 2012, s. 563.

⁷⁸⁶ Elest, Kur‘an‘da geçen “elestu bi-rabbikum/ḳālū belā” hitabına dayanır. A‘râf Suresi, 7/172: “أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ قَالُوا بَلَىٰ...” *elestu bi-rabbikum, ḳālū belā: “Ben sizin Rabbiniz değil miyim?” — “Evet, şüphesiz (Rabbimizsin).”* — DİB, 2012, s.172.

⁷⁸⁷ ḥadd ü kenār: ḥaşr ü kenār MG.

⁷⁸⁸ ma‘nīde līk: gerçi velī MG.

VI

1. ‘Âlem-i mülk ü melek bir hutvedür⁷⁸⁹ reftâruma
‘Ârifem haddümden artûk bakmañuz miqdâruma
2. Men meni medh eylesem zemdür yanında ‘ârifüñ
Bu kadar var[u]ña⁷⁹⁰ şehâ inşâf ideñ eş‘âruma
- [110a] 3. Âb u deryâsı cihānuñ katredür nuṭkumda şan
Âfitâb-ı ‘âlem-ârâ zerredür envâruma
4. Ğarḳ olaydı halk-ı ‘âlem baḥr-i raḥmetde⁷⁹¹ temām
Nuṭk ideydüm her ma‘ânî kim gelür efkâruma
5. Çün ḥaḳîkat kalbümi meclâ idindi vechine
‘Âşık olsa tañ mıdur eşyâ-yı gül didâruma
6. *Adem-i mecmû ‘ayam yoḳdur baña ḥaşr u kenâr*
Mazharam her şüretüñ elvânına âyîne-vâr

VII

1. Çünki ref‘ oldı ḥicâbum ben baña buldum vişâl
Ba‘de zîn bildüm ki dâ’im var imiş bende bu ḥâl
2. Vâşıl iken ben baña şânurmuşam devrim henüz
Fikr-i fâsidler idüp eylermişüm dürlü ḥayâl
3. Tenmişem⁷⁹² şüretde gerçi ma‘nide cân-ı cihân
Cüzmüşem zâhirde lîkin bâṭınım Ḥaḳḳa cemâl
4. Gâh vaşılım gâh hecrem gâh ikisinden biri
Gâh kurbam gâh bu‘dem gâh kâhî ittişâl

⁷⁸⁹ hutvedür: ḥaṭvedür MG.

⁷⁹⁰ var[u]ña: vardur MG. (Vezin gereği “varña” şeklinde okunması gerekir.)

⁷⁹¹ raḥmetde: raḥmanda MG.

⁷⁹² Tenmişem: Menmişem MG.

5. **Āniyā** mir'āt-ı Hakkam çün cemāle her nefes
*Külle yevmin hüve fi-şān*⁷⁹³ bende bulmuşdur kemāl
6. *Adem-i mecmū 'ayam yokdur baña haşr u kenār*
Mazharam her şüretüñ elvānına āyīne-vār

145

İlāhī

[Koşma]

[6+5=11'li Hece Ölçüsü]

I

[110b]

Devrişsen Mevlānı bulmak dilerseñ
Hıdmet eyle bir mürşid-i kāmile
Qalbünñ pāsını silmek dilerseñ
Hıdmet eyle bir mürşid-i kāmile

II

'Ālim olmak gerek mürşid-i kāmil
Hem daḥi gerekdür 'ilmiyle 'amel
Şaḡın aldamasun seni bir cāhil
Hıdmet eyle bir mürşid-i kāmile

III

Ayrılma git 'ulemānuñ izine
Cān qulaḡını tūt anuñ sözine
Yum gözüñi baḡma cāhil yüzine
Hıdmet eyle bir mürşid-i kāmile

IV

Qorḡ Allāhdan uyma nefsüñe
Alına raḡmeti Mevlānuñ qorḡan quluna
Tūt etegin muḡkem yapış eline

⁷⁹³ Rahmān Suresi, 55/29. “يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ.” kes'elühū men fi's-semāvāti ve'l-arḡ; külle yevmin hüve fi şe'n: *Göklerde ve yerde bulunanlar O'ndan isterler; O, her an yeni bir ilāhî tasarruftadır.* — DİB, 2012, s. 531.

Hıdmet eyle bir mürşid-i kāmīle

V

Her kande gerekse şalma başuñı

Müşāvere idüp işle işüñi

Her dā'im ta'bīr itdürüp düşüñi

Hıdmet eyle bir mürşid-i kāmīle

VI

'Āqıl olanlar kıl olur ol şāha

Bülbül gibi āhır başlar feryāda

'Akluñ var ise sen dañi **Şeyhzāde**⁷⁹⁴

Hıdmet eyle bir mürşid-i kāmīle

146

İlāhī

[Koşma]

[7+7=14'lü Hece Ölçüsü]

1. Mevlām 'aşkuñ n'eyledi taşdı yürek kaynadı
Cān bülbülü söyledi 'aşka yoldaş olalı

- [111a] 2. Cān 'aşkına pervāne ir gör bizi fermāna
Bize dirler mestāne 'aşka yoldaş olalı

3. Dönerim yana yana ciger döndi büryāna
Virmişem cān kurbāna 'aşka yoldaş olalı
4. Gör pervāne derdini hīç unutmaz virdini
Oda yakar kendini 'aşka yoldaş olalı
5. İrmişem bir 'ummāna cān içdi kana kana
Bize dirler **Dīvāne** 'aşka yoldaş olalı

⁷⁹⁴ Şeyhzāde, mahlas değil hitap edilendir.

147

İlāhī

[Semai]

[4+4=8’li Hece Ölçüsü]

I

Ṭıfl-ı ma‘nā her dem gelür
İnsān sözün söyler baña
Dili Hakkūñ zikrin okur
Kur‘ān sözün söyler baña

II

Biñ yıl ömrüm olursa da
Anuñ vaşfi gelmez dile
Cān murğını irşād ider
‘İrfān sözün söyler baña

III

[111b]

İllā direm lā dimezem
Dost vechinüñ tevḥīdine
Bir ‘acāyib derde düşmiş
Dermān sözün söyler baña

IV

‘Aşk ile Hakkūñ nūrına
Gāh ğarķ olur gāh maḥv olur
Kendüzünü yāvu kılar
Ḥayrān sözün söyler baña

V

Ẓāhirinüñ bāṭınıdır
Keşf itdügüm ma‘nā size
Cism içinde ḥikmet ile
Loḳmān sözün söyler baña

148

İlāhī [Âşık Dede]

[Koşma]

[6+5=11'li Hece Ölçüsü]

I

‘İnāyet sendendür mü’ min kullara
Ḥabībūñi göster bize yā Rabbī
Gönderme istemedigüm yollara
Ḥabībūñi göster bize yā Rabbī

II

Ayırma kullaruñ taḳvā yolından
Şeytān kaçır dirler zākirūñ öniñden
Ġāyet kōrkum vardur maḥşer güninden
Ḥabībūñi göster bize yā Rabbī

III

Dilegüm budur bugün de yarın da
Böylece gezelüm cennet şārında
Şıraṭda mīzānda maḥşer yerinde
Ḥabībūñi göster bize yā Rabbī

IV

Ḳoma bizi bunca millet içinde
Melūl itme bunca ümmet içinde
Şād eyle sevindür cennet içinde
Ḥabībūñi göster bize yā Rabbī

V

‘**Âşık Dedem** eydür sözün tūtalım
Pāyına yüz sürüp dizin öpelim
‘Ālemi dibinden böyle tūtalım
Ḥabībūñi göster bize yā Rabbī

149

İlāhī

[Mani]

[4+3=7’li Hece Ölçüsü]

I

[112a]

Sildüm gönül aynasın
Bir yol elime girdi
Dīvāneydüm gezerdüm
Dermān elime girdi

II

Yorur idüm düşüme
Girer oldı düşüme
Devlet kondı başıma
Mürşid elime girdi

III

Yakın itdüm ırağı
Eritdi yüregüm yağı
İki gözüm çerağı
Bir şeyh elime girdi

IV

Müşāhibüm Hızırdur
Her giceler kadirdür
Kaṭre degül baḥirdür
‘Ummān elime girdi

V

Dervīş ider varınca
Ḥuzūrunca durınca
Ḥaḳḳa doğru varınca
Bir yol elime girdi

150

İlāhī

[Koşma]

[6+5=11’li Hece Ölçüsü]

I

Bu dünyāya geldim yine giderüm
Şanma beni bunda mihmāne geldüm
Bāzırgānum ādem şehrinden geldüm
Bu cānı harc idüp cānāne geldüm

II

Mevlām ‘aşkuñ ile hoş āvāreyüm
Beni red iderseñ kanda varayum
Kaldur niķābuñı vechüñ göreyüm
Cemālüñ gülşenin seyrāna geldüm

III

[112b]

Umaram ki güzel vechüñ görine
Görinmezse göñlüm gelmez yerine
Cānum bī-dar olsun ‘aşkuñ yoluna
Bugün Manşūr-leyin meydāna geldüm

IV

Gelüñ zıkr idelüm cāndan İlāhı
Severüm Rasūl-i Habībullāhı
Ben bir za‘īf kulum sense İlāhı
Derdlüyem kapuña dermāna geldüm

V

Gel lutfeyle alma derdi özimden
Hemān revān olur yaşıım gözimden
Geçdüm cāndan cihāndan kendüzimden
Bugün Hāk yoluna kurbāna geldüm

151⁷⁹⁵

İlāhī-i Hüdāyī

[Murabbâ]

[4+3=7'li Hece Ölçüsü]

I

Gelün şükr eyleyelüm
Derdlere dermân gelsün
Hakkı zıkr eyleyelüm
Cânlara cânân gelsün

II

Varımız hâk idelüm
Yağalar çāk idelüm
Kalbimiz pāk idelüm
Tahtına sultân gelsün

III

Terk eyle cümle varı
Koma elden ikrârı
Mahv it şekk ü inkârı
Yerine imân gelsün

IV

Bakma yalan dünyāya
Akma kurı sevdāya
Yalvar Ğanī Mevlāya
Lutf ile ihsân gelsün

V

[113a]

Varlıguñ eyle zā'il
Olagör Hakkā vāşıl
Geç kaçreden ey gâfil

⁷⁹⁵ Tadcı, M., & Yıldız, M. (2005). *Aziz Mahmud Hüdâyî Divân-ı İlâhiyât*. Üsküdar Araştırmaları Merkezi, s. 87-89. Divânda dörtlük olarak yer alan şiir, mecmû'ada beyitler halinde yazılmıştır.

Baħr ile ‘ummān gelsün

VI

Ta‘alluḡ defterin dūr
Māsivāyı dilden sür
Ḥaḡḡı aňla bilegör
‘İlm ile ‘irfān gelsün

VII

Hüdāyī aç gözünü
Pāk eyle kendözünü
Ḥaḡḡa döndür yüzünü
Her işün āsān gelsün

152

İlāhī

[Koşma]

[6+5=11’li Hece Ölçüsü]

I

Yanmaḡ imiş ‘āşıḡlaruň nişānı
Yanalum yanalum Allāh yoluna
Yanmayınca dīdār görölmez imiş
Yanalum yanalum Allāh yoluna

II

Yolımız Mañşūruň yolına dönder
Ḥažret-i Mūsānuň Tūrına dönder
Üçlerüň kırḡlaruň birine dönder
Yanalum yanalum Allāh yoluna

III

Nemrūd İbrāhīmi oda atdırdı
Ḥaḡ emr itdi Cebra’ile tutdırdı
Nārı gülşen itdi bülbul ötdürdi
Yanalum yanalum Allāh yoluna

IV

Dedem eydür⁷⁹⁶ kaynayalum coşalum
Karlı taşlar seli gibi taşalum
Pervāneler gibi şem'e düşelüm
Yanalum yanalum Allah yoluna

153⁷⁹⁷

İlāhī-i [Yūnus Emre]⁷⁹⁸

[Semā'ī]

[4+4=8'li Hece Ölçüsü]

I

[113b]

İlāhī⁷⁹⁹ cennet evine
Girenlerden eyle bizi
Varup anda dīrāruñı⁸⁰⁰
Görenlerden eyle bizi

II

Bakmayam dünyā eline
Çalışalım Hāk yoluna
Kitābını sağ eline⁸⁰¹
Alanlardan eyle bizi⁸⁰²

III

Bu dünyānıñ vefāsı⁸⁰³ yok
Kimi ac gezer kimisi tok⁸⁰⁴

⁷⁹⁶ Bu ifade mürşide atıftır. Mahlas sayılmaz.

⁷⁹⁷ Ergun, S. N. (1942–1943). *Türk musikisi antolojisi (Cilt 1–2)*. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları. s.355

⁷⁹⁸ Ergun (1942-1943)'da bulunan bu şiir Yunus Emre hakkında yazılan en kapsamlı eser olan Gölpınarlı (1943), Tavukçu (2017), Tatcı (2020) ve Tatcı (2021) gibi diğer kaynaklarda bulunamadı.

⁷⁹⁹ İlāhī: Yâ Rabbi TMA.

⁸⁰⁰ Varup anda dīrāruñı: Yarın anda cemâlini TMA.

⁸⁰¹ Bu üç mısra TMA'da şöyle geçmektedir:

“Bakma dünyânın mâline
Sarf it varın Hak yoluna
Berâtını sağ eline”

⁸⁰² 2.sıradaki bu dörtlük TMA'da 3. sıradadır.

⁸⁰³ vefāsı: bakası TMA.

⁸⁰⁴ Kimi ac gezer kimisi tok: Ya aç olmuş ya olmuş tok TMA.

Terāzūda şevābı çok
Gelenlerden eyle bizi⁸⁰⁵

IV

Maşşer halkı ola hayrān
Cigercigim ola büryān⁸⁰⁶
‘Arşın gölgesinde seyrān
İdenlerden eyle bizi⁸⁰⁷

V

Mü’minlere rahmet ola
Münāfıklar şöyle kıala
Yūnus ider toğrı⁸⁰⁸ yola
Gidenlerden eyle bizi⁸⁰⁹

154⁸¹⁰

İlāhī-i [Yūnus Emre]⁸¹¹

[Gazel]

[Müstef’ ilün Müstef’ ilün Müstef’ ilün Müstef’ ilün]

1. Sübhān bizi uyarısar bunca zamān yatmış iken
Cānlar tenin⁸¹² isteyiser terk idüben gitmiş iken
2. Gör Hālīkuñ ‘ināyetin deryā-yı bī-nihāyetin

⁸⁰⁵ 3.sıradaki bu dörtlük TMA’da 4. sıradadır.

⁸⁰⁶ Bu mısralar TMA’da şöyle geçmektedir:

“Maşşerde halk ola mīzan
Çok ciğerler oldu bīryan”

⁸⁰⁷ 4.sıradaki bu dörtlük TMA’da 2. sıradadır

⁸⁰⁸ toğrı: doğru TMA.

⁸⁰⁹ M’de 5 dörtlük bulunmaktadır. Fakat TMA’da 6 dörtlük bulunmaktadır. M’de olmayıp TMA’da bulunan dörtlük şöyledir:

“Yâ Vâhid ü ferd ü Ahad
Âsilere eyle meded
Cennet içinde tâ ebed
Kalanlardan eyle bizi”

⁸¹⁰ Tatcı, M. (2008). *Yūnus Emre Dîvânı*. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü. s.220-221.

⁸¹¹ Sadece Kültür Bakanlığı (Tatcı, 2008) yayınlarındaki dîvânda bulunan bu şiir M’de 6 beyit iken YED’de 11. beyittir.

⁸¹² tenin: teni YED.

Dîdâr gösteriser yarın⁸¹³ bunca günâh itmiş iken

- [114a] 3. ‘Înâyetüñ⁸¹⁴ kime irse ol kul iken sultân olur
İşitmedüñ mi Yûsufî bâzîrgânlar⁸¹⁵ şatmış iken⁸¹⁶
4. ‘Înâyetüñ çokdur hocam dâ’im irer kullaruña⁸¹⁷
Âzâd itdüñ İbrahîmi Nemrûd oda atmış iken⁸¹⁸
5. ‘Ahdüñi eylegil vefâ şıdk ile bulasın⁸¹⁹ şafâ
Kanı Muhammed Mustafâ ‘arşa mi ‘râc itmiş iken⁸²⁰
6. Kul Yûnusun titrer cânı ańıcak yârınki günü
Yoldaş it bize îmânı va‘de ‘ömre yitmiş iken⁸²¹

155⁸²²

İlâhî-i Nûrî

[Gazel]

[Mef‘ûlü Mefâ‘îlün Mef‘ûlü Mefâ‘îlün]

1. Yanmağdan uşanmazam pervâne miyem bilmem
Hiç şöñini şaymazam dîvâne miyem bilmem
2. Her şâm u seher⁸²³ zârem güş eylemez ol yârüm
Bağmaz baña hünkârüm bîgâne miyem bilmem

⁸¹³ Dîdâr gösteriser yarın: Bize dîdâr gösteriser YED.

⁸¹⁴ ‘Înâyetüñ: ‘Înâyeti YED.

⁸¹⁵ bâzîrgânlar: bâzîrgâna YED.

⁸¹⁶ Mecmû‘ada 3. Sırada bulunan bu beyit Dîvânda 4.sıradadır.

⁸¹⁷ Mecmû‘ada 4. Sırada bulunan bu beyit Dîvânda 3.sıradadır.

⁸¹⁸ Bu beyit dîvânda şöyle geçmektedir:

“Hakk'un ‘înâyeti çokdur irer kullarına dâim
Allah Halîl'i sakladı Nemrûd oda atmış iken”

⁸¹⁹ şıdk ile bulasın: gönlünü eylegil YED.

⁸²⁰ Mecmû‘ada 5. Sırada bulunan bu beyit Dîvânda 6.sıradadır.

⁸²¹ Dîvânda 6. Sırada olan ve Dîvânda 11.sırada bulunan beyit, Dîvânda şu şekildedir ve mahlas burada geçmektedir.:

“Anıcaguz şol bir günü dîtrer mi Yûnus'un cânı
Îmân-Kur‘ân yoldaş ile son menzile yitmiş iken”

⁸²² Çelik, N. (1999). *Abdülâhad Nûrî ve Dîvânı'nın tenkitli metni* (Yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. s.124-125. Dîvân'da 6 beyit olan manzumenin 5 beyti mecmû‘ada yer almaktadır.

⁸²³ şâm u seher: akşam seher AND.

3. Dil-hāne harāb oldı yıkıldı türāb oldı
Her cānibi bāb oldı vīrāne miyem bilmem
4. albümde ocağum var bu sīnede dāğum var
Āteşde durağum var hep yanamıyam bilmem⁸²⁴

[114b] 5. Nūrī dem-i dehşetde baħr-i ğam-ı fūrķatde
aldum baħr-i ħayretde⁸²⁵ dūrdāne miyem bilmem

156⁸²⁶

İlāhī-i Şemsī

[Gazel]

[Mefā'îlün Mefā'îlün Mefā'îlün Mefā'îlün]

1. Ĥudāvendā şol 'ālemde esen yeller seni ister
Ayaklarda ğubār olmuş tozan yollar seni ister
2. Bulam diyü dilārāyı gezer arayı arayı
Dolaşur⁸²⁷ kūh u şahrāyı aķan şular⁸²⁸ seni ister
3. Seherlerde oķur virdi virür 'āşıklara derdi
Bahāne eylemiş verdi ki būlbüller seni ister
4. Kevākib Ay ü Gün her cān⁸²⁹ ķararı yok ider seyrān
Olup sergeşte vū ħayrān dōnen gōkler seni ister
5. Ćü sensin Vāhid-i Muṭlaķ meķānuñ yok 'ale'l-iṭlāķ
Bahāne ķışlar⁸³⁰ u yaylaķ gōķen iller seni ister

⁸²⁴ Dīvānda 5. sırada olan řu beyit mecmū'ada bulunmamaktadır:

Bulup dem-i eşyāhı ğül vire dil řāhı
Bu dūnyāda ben dāhī uşlana mıyam bilmem

⁸²⁵ aldum baħr-i ħayretde: Ka'r-ı yem-i ħayretde AND.

⁸²⁶ Süer, F. R. (2015). *Şemseddīn Sīvāsī Dīvānı (İnceleme-Metin)* (Doktora tezi). Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. s.60. Şiir, Dīvān'da 10 beyittir. Ayrıca bk. Sivasī (2015, s.67)

⁸²⁷ Dolaşur: olaşup ŞSD.

⁸²⁸ şular: seller ŞSD.

⁸²⁹ her cān: bī-cān ŞSD.

⁸³⁰ ķışlār: ķışlak ŞSD.

6. Yoluñ setr eylemiş çün har gezüp⁸³¹ gurbetde eyler zār
Bu **Şemsī** gibi her kim var duyan ҡullar seni ister

157

İlahī-i Dervīş

[Semā'ī]

[4+4= 8'li Hece Ölçüsü]

I

[115a]

Bu dünyādan göçer oldum

Elvedā' dostlar elvedā'

Ayrılmazdum nāçār oldum

Elvedā' dostlar elvedā'

II

Hergiz ayrılmayam dirdüm

'Ömrüm āhırine irdüm

'Azrā'ıl eline girdüm

Elvedā' dostlar elvedā'

III

Ecel irdi döküñdi yaş

Ecel yaşduğına düşdi baş

Siz sağ oluñ ҡavm ü ҡardaş

Elvedā' dostlar elvedā'

IV

Gördüm alnımda yazımı

Unutdum ҡış u yazımı

Қılup meyyit nemāzımı

Elvedā' dostlar elvedā'

⁸³¹ Yoluñ setr eylemiş çün har gezüp: Yolun sedd eylemiş ağıâr kalup ŞSD.

V

Dervîş eydür bu asrete
Doymaz buña ana ata
Kaldı asret kıyāmete
Elvedā‘ dostlar elvedā‘

158⁸³²

İlāhī-i [Yūnus]

[Koşma]

[6+5=11’li Hece Ölçüsü]

I

Ġāfil olma bir gün yoluñ eliser
Aldanma gel gönöl fānīdür dünyā
Kime vefā kıldı saña kıliser
Aldanma gel gönöl fānīdür dünyā

II

[115b]

Ṭotalum yaşaduñ niçe yüz biñ yıl
Āhır saña tobraķ olur menzil
Kanı Allāh dostı İbrāhīm Ḥalīl
Aldanma gel gönöl fānīdür dünyā

III

‘Āķil olan olmaz buna muķayyed
Zīrā bunda kimse kalmaz mü’ebbed
Kanı iki cihān faḥri Muḥammed
Aldanma gel gönöl fānīdür dünyā

IV

Niçe yıl çalışdı ḥikmete Loķmān
Āhır bulımadı ecele dermān

⁸³² Bu şiir, Yunus Emre’nin yayınlanmış şiirleri arasında bulunamamıştır.

Ḳanı Ḳāfdan Ḳāfa gezen Süleymān
Aldanma gel gönül fānīdür dünyā

V

*Küllü men ‘aleyhā fān*⁸³³ didi Ḥaḳ
Bildüñ imdi ecel vardur muḥaḳḳaḳ
Ṭut imdi **Yūnusuñ** sözine ḳulaḳ
Aldanma gel gönül fānīdür dünyā

159

İlāhī-i Dervīş

[Koşma]

[6+5=11'li Hece Ölçüsü]

I

[116a] Ṭarīḳatuñ yayı pekçe yay imiş
Her ne deñlü çekseñ çille kırılmaz
Cehd eyleyüp ‘aşḳuñ yayın çekmeyen
İkilikte ḳalır vücūd bir olmaz

II

Vücūdumda buldum ‘aşḳuñ odını
Āh itsem göklere çıkar tütünü
Cehd eyle menzile sür ‘aşḳ atını
Ḳardaş ‘aşḳa düşen gönül yorulmaz

III

Bir ‘āşık dutılsa ‘aşḳuñ ağına
Münācāta gider ol Ṭūr tağına
Bülbül olup girer cennet bāğına
Gice gündüz efgānından durulmaz

IV

Ben didigüm ‘aşḳ baḫrine dalmayan

⁸³³ Rahmān Suresi, 55/26. “كُلُّ مَنْ عَلَيْهَا فَانٍ. küllu men ‘aleyhā fān: Yeryüzünde bulunan her canlı yok olacaktır.” -DİB, 2012, s. 531.

Maşşūdınuñ n'idüğini bilmeyen
'İlm-i ledünniden lezzet almayan
Ulu toğdı ulu gider dirilmez

V

Qullaruñ maşşūdı Haq nazarıdur
'Aşıkuñ murādı Haq dīdārıdur
Bu 'aşq meydānı ħod cān bāzārıdur
Bunda başlar gider kanı sorulmaz

VI

Dervīş didüm sever okur yazarı
Dün ü gün haqq ile olur bāzārı
'Aşık olan haqdan ister dīdārı
Bir mürşid-i kāmile varur 'ār itmmez

160

İlahī Velehū Eyzan [Dervīş]

[Koşma]

[16'lı Hece Ölçüsü]

1. Eyyübüñ qurdlar belāsın çekdüğü 'aşq elindendür
Bunca ırmaqlaruñ taşup aqduğı 'aşq elindendür
- [116b] 2. Eger kışlar eger yaz[lar] Leylā deyü yollar gözler
Mecnūnuñ başında sazlar bitdüğü 'aşq elindendür
3. Aç gözüñi baq 'ibrete nazar eyle kıyāmete
İsmā'īlūñ 'Arafata çıkdüğü 'aşq elindendür
4. Ya'kūb derdiyle aqladı şıdkını Haqqa baqladı
Yūsuf kendin kul eyledi şatduğı 'aşq elindendür
5. Ādem aldırdı Havvayı 'aşıklar kılur du'āyı
Veys el-Qarānī deveyi gütdüğü 'aşq elindendür

161

İlāhī

[Koşma]

[6+5=11’li Hece Ölçüsü]

I

Derdli yürek taşdı yine yañılmaz
Ka‘betü’llāh cānum ārzūlar seni
Cemālūñi gören cānlar ayrılmaz
Mekketü’llāh cānum ārzūlar seni

II

Ārzūlarum cemālūñi görmege
‘Azm iderüm cenābuña irmege
Varup eşigüñe yüzüm sürmege
Ka‘betü’llāh cānum ārzūlar seni

III

Cānlar fedā olsun senüñ yoluña
Allāh naşīb eyle cümle kıluna
Āb-ı zemzem ile altun oluğa
Ka‘betü’llāh cānum ārzūlar seni

IV

Ğullarınuñ ziyārete varduğı
Ĥalīl peygamberüñ binā urduğı
Ol Allāhuñ ĥalk eyleyüp ögdüğü
Ka‘betü’llāh cānum ārzūlar seni

V

‘Arafātda yatur nūruñ çerāğı
Tamām olur cümle yakın ırağı
Muḥammed-i Mustafānuñ durağı
Ka‘betü’llāh cānum ārzūlar seni

162

İlahî-i Yûnus Emrem⁸³⁴

[Murabbâ]

[4+3=7’li Hece Ölçüsü]

I

[117a]

Şal varlıguñ deryāya

Tevhîde gel tevhîde

Yokluk yâre sermāye

Tevhîde gel tevhîde

II

Tevhîdde derdin îmān

Tevhîddedür hân u mân

Tevhîddedür cāna cān

Tevhîde gel tevhîde

III

Zikru’llāh cānlar cānı

‘Āşıqlaruñ îmānı

Yiter olduñ yābānī

Tevhîde gel tevhîde

IV

Münkir tevhîdi sevmez

Tevhîd n’idügin bilmez

‘Āşıka selām virmez

Tevhîde gel tevhîde

V

Mecnûn sever Leylâyı

Ben severüm Mevlâyı

Çan ağlayı ağlayı

Tevhîde gel tevhîde

⁸³⁴ Bu şiir, Yunus Emre’nin yayınlanmış şiirleri arasında bulunamamıştır.

VI

Vahdeti ol vahdeti
Gider dinde şirketi
Oldı tevhiid şohbeti
Tevhıde gel tevhiide

163⁸³⁵

Merhūm Yahyā Efendī Fermāyed

[Gazel]

[Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün]

1. Gel vücuduñ perdesin kaldur cemāl-i yārı⁸³⁶ gör
Cân gözinden sil ğubārı çihre-i dildārı gör
- [117b] 2. Oyalanma aldanup ārāyişine ‘ālemüñ
Menzil-i maḫşūduña bir gün öñürdi varıgör
3. Murğ-ı cānuñ rūḫ-ı ḫudsīlerle cevālān⁸³⁷ eylesün
Çık bu ḫulmānī ḫaḫeşden ‘ālem-i envārı gör
4. Dāmenin elden ḫoma hergiz ḫārābat ehlinüñ
Şūret-i inkārda maḫfī olan iḫrārı gör
5. Mā-taḫaddemden ḫaber vir ‘ayn-ı ḫādişdür cihān
Maḫşer-i evvelde manzūr-ı ülü’l-ebsārı gör
6. Çeşmüñe kühl-i başar *men kāne fi’ d-dünyā* yeter
Gözi açuḫlardan ol her laḫza bu esrārı gör
7. Beyt-i ma‘mūr oldı **Yahyā**nuñ bu şi‘r-i dilkeşi
‘Ayn-ı ‘ibretle yine ma‘mūra baḫ mi‘mārı gör

⁸³⁵ Çavuşoğlu, M. (2023). *Taşlıcalı Yahyā Bey Divanı*, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, e-kitap. <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-356059/taslicali-yahya-bey-divani.html>, s.307.

⁸³⁶ yārı: yān TYBD.

⁸³⁷ cevālān: pervāz TYBD.

164

[Koca Ragıp Paşa]⁸³⁸

[Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûl]

1. Nâdir bulunur tiynet-i pākīde⁸³⁹ kuşūr
Kem-māyeden eyler ne ki eyler ise zuhūr

165⁸⁴⁰

[Şıdkî Baba]

[Terci '-i Bend]

[Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün]

[...] ⁸⁴¹

[118a]

*Tekebbürlük Hudāya yaraşır sen nesl-i Ādemsün
Ne deñlü şādmān olsañ cihānda menba '-ı ğamsun*

II

Nedür bu şevket ü bu tamtūrağ ey t̄alib-i dünyā
Cihān bir pīre-zendür bir nazarda görünür bīnā
Soñunda zehr-i ğam nūş itdirür yok kırtuluş aşla
Tutalum kim yemişsin bir iki gün sekkerī helvā
Niçe Behrām kūrī eyledi kūr içre nā-peydā
Yatur zīr ü zemīn içre biñ Hüsrev ü Dārā
'Abāpūş ol gider benlik hevāsın kılma istiğnā
Ecel geldükde bir gün diyer iseñ āh eyleyüp hayfā
Zamānuñda olursuñ ef'ī-i şāh-ı cihān-ārā

⁸³⁸ Demirbağ, Ö. (1999). *Koca Râgıp Paşa ve Dîvân-ı Râgıp* (Doktora tezi). Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. s.383. Dîvân'da Mukatta'ât başlığı altında kayıtlı olan kît'anın devamı Mecmû'ada sayfa kopukluğundan dolayı yoktur. Manzumenin devamı şu şekildedir:

*İkbâl-i se rûzeyle tegayyür gelmez
Mest olsa da hab eylemez erbâb-ı şu'ûr*

⁸³⁹ pākīde: kāmilde KRPD.

⁸⁴⁰ Yazar, S. (2013). *XVI. yüzyılda derlenmiş bir musammat mecmûası*. Turkish Studies, 8(1), s.624,632,641,642. Vasıta beyti ortak şiirimizde olsa da diğer mısraları farklıdır. Mecmû'amızda Sıdkî'ye ait olan şiir, adı geçen makalede muaşşer nazım şeklindedir ve Serîrî'ye ait diye belirtilmektedir.

⁸⁴¹ Şiirin öncesi sayfa kapukluğundan dolayı Mecmû'ada yoktur.

Zebān-ı hāl ile söyler bu remzi añlasañ eşyā
Tekebbürlük Hudāya yaraşır sen nesl-i Ādemsün
Ne deñlü şādmān olsañ cihānda menba‘-ı ğamsun

III

[118b] Severseñ şöhret-i dünyāyı gerçi şimdi ey ğāfil
Soñunda zehr-i ğam nüş itdirür āhir ecel müşkil
Libāsuñ bir kefen şāhum saña tābut olur maḥmil
Gider benlik hevāsın cān u dilden eylegil zā‘il
Hevā-yı nefsi terk it olma dünyā semtine mā‘il
Bu remzi fehm iden añlar cihān içre olan ‘āķil
Bilürsin kırtuluş yok zīr-i ḥāk olur saña menzil
Ne derseñ manşıb-ı dehri sözüm tut olma lā-ya‘ķil
Bu dünyā-yı denīye aldanur mı Şıdķiyā kāmil
Baña pend ü nasīḥat kıldı ğuş itdüm bir ehl-i dīl
Tekebbürlük Hudāya yaraşır sen nesl-i Ādemsün
Ne deñlü şādmān olsañ cihānda menba‘-ı ğamsun

166⁸⁴²

[Mesnevî]

[Fâ‘ilâtün Fâ‘ilatün Fâ‘ilün]

1. Gör yumurda çünki kuşdan toğdı hūş
Bir gözin toğmağıla olmadı kuş
2. Kabı ile hīç yumurda uça mı
Şöyle cānsuz gökleri ol geçe mi
3. Tura altında kuşuñ çün bir zamān
Kudretiyle Ḥāk Te‘āla vire cān
4. Yarulup gide kabı yumurdanuñ
Zindelige döne ḥāli mürdenüñ

⁸⁴² Kime ait olduğu tespit edilemeyen bu manzume, mesnevî tarzında kaleme alınmıştır.

[119a] 5. Bāz olup pervāz idüp cevlan ide
‘Ālemüñ eṭrāfını seyrān ide

6. Getüre maḳṣūdını da’im ele
Şāh kōlında otura avın ala

167⁸⁴³

Güfte-i Hüdāyī

[Gazel]

[Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün]

1. Tīnet-i Ādemde ḳonmasa ezel⁸⁴⁴ sevdā-yı ‘aşḳ
Cenneti bir dāneye şatmazdı ol dānā-yı ‘aşḳ
2. Kenz-i maḥfīden zuhūra geldi eşyā lā-cerem
Bād-ı Ḥubb ile temevvüc itdi çün deryā-yı ‘aşḳ
3. Tālib-i dīdār olup ayılmaya tā ḥaşre dek
Kim ki nūş ide ezel bezminde ger şahbā-yı ‘aşḳ
4. ‘Aşḳ u meşḳ olmaz nihān anı bilür ḥālk-ı cihān
Āşık-ı bī-çāreye mümkün midür ihfā-yı ‘aşḳ
5. Bülbülüñ ḥālın bilenler gūş iderler nālesin
Bir gül-i bī-ḥār içündür bunca hūy u hāy-ı ‘aşḳ

[119b] 6. ‘Aşḳ-ı Şīrīn oldı feryādına Ferhāduñ sebeb
Ey niçe dānāyı Mecnūn eyledi Leylā-yı ‘aşḳ

7. Ey **Hüdāyī** ḥālet-i ‘aşḳı ne bilsün her meges
Kulle-i Ḳāf-ı ḥaḳīḳat mürğıdur ‘Anḳā-yı ‘aşḳ

⁸⁴³ Tatcı, M. ve Yıldız M. 2005. *Aziz Mahmud Hüdāyī Divan-ı İlahiyat*, Üsküdar Araştırmaları Merkezi, s. 367-369.

⁸⁴⁴ ezel: eğer AMHD.

168⁸⁴⁵

Nāyī-i Mevlāyī Fermūd [Derviş Çelebi]

[Gazel]

[Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün]

1. Kırı efsâne şanur şūfī şadā-yı nāyī
Ney ile sālīk idi görsene Mevlānāyī
2. Meşnevīden işiden kimse⁸⁴⁶ kelām-ı mu‘ciz
Döne döne tolanur ol harem-i ma‘nāyī
3. Mevlevī gibi semā‘ eyleyüp ol hāletle
Durmayup mihr ile meh çarha girüp dünyāyī
4. Tutdı āfākı şadā-yı ney ile şevk-i semā‘
Şöyle kim rakşa getürdi felek-i mīnāyī
5. Kṭb-ı ‘irfān-ı cihān ol yūri pergār-şīfat⁸⁴⁷
Dā‘ireñ gözle ki **Dervīş** olasın Mevlāyī

169⁸⁴⁸

Der Beyān-ı An ki [Sa‘īd]

[Mesnevī]

[Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün]

- [120a]
1. Mālīkū'l-mülk ü Hūdā-yı Lā-yezāl
Mülk anuñdur hüküm anuñdur bī-zevāl
  2. Cümle-i eşyāya ol hālīk durur
Kibriyā ol ‘izzete lāyık durur
  3. Göñlini her kim ğaraẓdan şāf ider

⁸⁴⁵ Akpınar, A. (2015). *Mecmûa-i Eş‘ar adlı bir Mevlevî mecmû‘asının incelenmesi* (Yüksek lisans tezi) Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.96-97.

⁸⁴⁶ işiden kimse: iden āşfāyī a.g.e.

⁸⁴⁷ pergār-şīfat: kār-ı şīfat a.g.e.

⁸⁴⁸ Kaynak bulunamadı..

Zāhir olsa Hāk aña inşāf [ider]

4. Rā'ide etmez haṭā dānā-yı pīr
Ṭab'ına āsān olur emr-i haṭīr
5. Pāk-zih̄n ü hūşmend olsa civān
Pīr ü pīrān olur ol her zamān
6. Pīrler görmiş durur çok hāl ü kāl
Sözlerin tūt dime lā ol sūrda kāl
7. Pīr-i dānişdür murādum ey Sa'īd
Yoḥsa şanma pīr olur her mū-sefīd
8. Pīr-i nādān ṭıfl-ı bī-tedbīrdür
Ṭıfl-ı 'āqıl dāniş ile bīrdür⁸⁴⁹

170⁸⁵⁰

[Gazel]

[Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün]

1. [Düz-d-i] erbāb-ı nazarda [şun'-ı] kudretdür gönül
Bī-tekellūf vāqıf-ı esrār-ı ḥikmetdür gönül
2. Hırka-pūş gamdur ammā tekye-i maḥabbetde līk
Şanki mürşiddür [...] künc-i vaḥdetdür gönül
3. Mu'tekifdür perde-i 'aşk içre olmaz rû-nümā
Güyyā nā-maḥreme [...] 'işmetdür gönül
4. Āh u āteş-bār ile sūzān ider hem 'ālemi
Kā'il olmaz n'eyleyem ehl-i mürüvvetdür gönül

⁸⁴⁹ Vezin gereği Türkçe olan “bir” kelimesi “bīr” şeklinde okunmuştur.

⁸⁵⁰ Mecmû'ada genelde tek sayfaya tek manzume yazılmışken bu sayfaya ikinci bir manzume olarak bu şiir yazılmıştır. Bu nedenle sığdırmak amacıyla bazı kelimelerin imlasında ciddi bozulmalar meydana gelmiştir. Okunamayan bölümler “[...]” şeklinde gösterilmiş, kısmen okunabilenler ise yine köşeli parantez ([ ]) içinde teklif edilmiştir.

173⁸⁵⁷

Üserā'-i Kelām [Usulī]

[Gazel]

[Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün]

- [121a] 1. Vücūd-ı muṭlaquñ baḥri temevvüc⁸⁵⁸ kim ider peydā
Ene'l Ḥaḳ sırrını söyler eger maḥfî eger peydā
2. Me'ādindür ḳamu eşyā ider öz kendü zātında⁸⁵⁹
Kiminde⁸⁶⁰ sîm ü zer zāhir kimi seng ü meder peydā
3. Bu bâğuñ ger ḥaḳîḳatde şuyı bir bâğbānı bir
Velî olmış ḥaḳāyıkdan niçe dürlü⁸⁶¹ şecer peydā
4. Bu toḳuz ḳubbe şeş cihet⁸⁶² içinde geldüñ ü gitdüñ
Ne geldüğüñ ḳapu zāhir ne gitdüğüñ memer peydā
5. Yolumuz bir beyābāña düşüpdür nā-gehān k'aña⁸⁶³
Gidici⁸⁶⁴ kārban olmaz birinden bir eşer peydā
6. Naẓar ḳıl nev'-i insāna kimi zehr ü kimi sükker
'Aceb ḥikmet bir ağaçdan olur dürlü şemer peydā

174⁸⁶⁵

İlahî-i Eşref-Zāde

[Gazel]

[Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün]

1. Anuñ 'aşḳı gerek baña gerekmez dünyā 'uḳbāyı

⁸⁵⁷ İsen, M. (2020). *Usûlî Dîvânı*. Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, s.144-145. Dîvân'da 13 beyit olan gazel, Mecmû'a'da 6 beyittir. Ayrıca bk. Kola, F. (2023). *Usûlî Dîvânı Tahlili*. İksad Yayınevi

⁸⁵⁸ temevvüc: ne mevci UD.

⁸⁵⁹ zātında: zātından UD.

⁸⁶⁰ Kiminde: Kimisi UD.

⁸⁶¹ dürlü: yüz biñ UD.

⁸⁶² şeş cihet: vü şeş sū UD.

⁸⁶³ düşüpdür: irişdi UD.

⁸⁶⁴ Gidici: Girer biñ UD.

⁸⁶⁵ Güneş, M. (2006). *İznikli Eşrefoğlu Rûmî'nin hayatı, eserleri ve Dîvânı*. Sahhaflar Kitap Sarayı. s.384-385. //Dîvân'da 11 beyit olan bu şiir mecmû'ada 6 beyit olarak yer almaktadır.

Ki ‘aşkıdur maḳṣūdum ancak ḳodum özge⁸⁶⁶ temennāyı

2. Muḥabbet zevḳin⁸⁶⁷ ezelden ḳodı cānum dimāğında⁸⁶⁸
Ḳamudan el çeküp bu cān hemīn⁸⁶⁹ ister o Mevlāyı

- [121b] 3. Anuñ aşkı kitābından şular [kim] okudı bir ḥarf
Hep ismi resmi maḥv oldı unutdı cümle sevdāyı⁸⁷⁰

4. Anuñ ‘aşkı⁸⁷¹ bilmeyen cihānda nesne bilmedi
Gerekse varsun ol yüz yıl okusun ağ [u] ḳarayı

5. Ben ol şahbāz-ı ḳudsiyyem ḳolından uçdum ol şāhuñ
Şikārum süre götürdüm çün⁸⁷² avladum bu saḥrāyı

6. Var **Eşrefoğlu Rūmī** sen bu rāzı ‘ārife söyle
Ki zīrā degme bir⁸⁷³ ‘āmī ne bilsün bu mu‘ammāyı

175⁸⁷⁴

İlahī-i Hüdāyī

[Murabba‘]

[Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün]

I

Hāb-ı ḡafletden uyar uyanayın

Māsivādan cümleten uşānayın

Fırḳatūñle⁸⁷⁵ niçe bir dīvāneyin

Şerbet-i vaşluñ içir uşlanayın

⁸⁶⁶ özge: cümle ERD.

⁸⁶⁷ zevki: dādın ERD.

⁸⁶⁸ dimāğında: dimāğından ERD.

⁸⁶⁹ hemīn: anı ERD.

⁸⁷⁰ cümle sevdāyı: hep masıvayı ERD.

⁸⁷¹ ‘aşkı: derdini ERD.

⁸⁷² çün: ki ERD.

⁸⁷³ Ki zīrā degme bir: Ki her bir bî-haber ERD.

⁸⁷⁴ Tatcı, M., Yıldız M. (2005). *Aziz Mahmud Hüdayi Divan-ı İlahiyat*, Üsküdar Araştırmaları Merkezi, s.195.

⁸⁷⁵ Fırḳatūñle: Fırkat ile AMHD.

II

Yâ İlâhî⁸⁷⁶ sen bilürsün şadıkı
Sen bilürsün bezm-i vaşla lāyıkı
Şem ‘üne pervâne kılduñ⁸⁷⁷ ‘āşıkı
Ger murāduñ yakmak ise yanayın

III

Bir faķır[i] istese ger ol Ğanî⁸⁷⁸
Eyler esrār-ı ma‘ārif maḥzeni
Bāṭınım kaldı⁸⁷⁹ ḥaķāyık hırmeni
Zāhirā gerçi bir ednā dāneyin

IV

Māsivādan el çek ey ‘āşık kesil
Zıkr[üñ] ü fikrūñ⁸⁸⁰ ol olsun muttaşıl
Şol kadar ḥayretde iken⁸⁸¹ cān ü dil
Kande bakarsam efendim şanayın

V

[122a]

Koma yâ Rab Hüdāyîyi⁸⁸² yirine
Baķma nokşānınuñ biñde⁸⁸³ birine
Ger irādet vardı ise yirine⁸⁸⁴
Şerbet-i⁸⁸⁵ vaḥdetden içir kanayın

⁸⁷⁶ Yâ İlâhî: Pâdişâhâ AMHD.

⁸⁷⁷ Şem ‘üne pervâne kılduñ: Hüsnüne pervâne etdin AMHD.

⁸⁷⁸ Bir faķır istese ger ol Ğanî: İsteyicek bir fakiri ol Ganî AMHD.

⁸⁷⁹ kaldı: etdi AMHD.

⁸⁸⁰ Zıkr ü fikrūñ: Fikrin ü zikrin AMHD.

⁸⁸¹ Şol kadar ḥayretde iken: Ol kadar ḥayretde olsun AMHD.

⁸⁸² Yâ Rab Hüdāyîyi: Yâ Rabbi Hüdāyî AMHD.

⁸⁸³ nokşānınuñ biñde: noksanın bininde AMHD.

⁸⁸⁴ Vardı ise yirine: vârid ise pîrine AMHD.

⁸⁸⁵ Şerbet-i: Kevser-i AMHD.

176⁸⁸⁶

Yūnus Emrem

[Koşma]

[8+8=16'lı Hece Ölçüsü]

1. Hocam seni sevenlerün⁸⁸⁷ işi āh ile zār olur
Hasretinden o mevlānuñ⁸⁸⁸ gözi yaşı pıñar olur
2. Dünü günü kıılır zārī yāri⁸⁸⁹ görmek diler yāri
İşitmezler bu iḥbārī ḡafiller⁸⁹⁰ bī-ḡaber olur
3. ‘Āşık isen dīdārına ḡoma bugüni yarına
Girenler ‘aşḡ bāzārına kendüsinden⁸⁹¹ bīzār olur
4. ‘Āşıklar bī-niṣān olur niṣānuñ⁸⁹² terkini urur
Cān u cihān ne nesnedür çün ḡaḡḡ⁸⁹³ ile bāzār olur⁸⁹⁴
5. Terk eyle sen senligüñi sen bulasın vaşlın anuñ
Çün ḡaḡ yolında⁸⁹⁵ ölenüñ ḡan bahāsı dīdār olur⁸⁹⁶
6. ḡanı gerḡek ‘āşık ḡanı gelüñ isteyelüm anı
Bu ‘āşık **Yūnus**uñ cānı ḡaḡ yoluna niṣān olur⁸⁹⁷

⁸⁸⁶ Gölpınarlı, A. (1943). *Yūnus Emre dīvānı: Metinler, sözlük, açıklama* (Cilt 1–2). Ahmet Halit Kitabevi. s.302. Ayrıca bk. (Tatcı, 2021, s.145).

⁸⁸⁷ Hocam seni sevenlerün: Gerçek âşık olanların YED.

⁸⁸⁸ o mevlānuñ: ol dilberin YED.

⁸⁸⁹ Dünü günü kıılır zārī yāri: Dün-ü gün kılurlar zarı ya'ni YED.

⁸⁹⁰ iḥbārī ḡafiller: haberi ıksızlar YED.

⁸⁹¹ kendüsinden: kendözinden YED.

⁸⁹² bī-niṣān olur niṣānuñ: bī-mekān olur cihānun YED.

⁸⁹³ ḡaḡḡ: dost YED.

⁸⁹⁴ M'de 4. Sırada olan bu beyit YED'de 3. Sıradadır.

⁸⁹⁵ Çün ḡaḡ yolında: Bu ışk içinde YED.

⁸⁹⁶ YED'de 6 değil 7 beyit bulunmaktadır. M'de olmayan ve YED'de 6. Sırada olan beyit şu şekildedir:

“İşka yoldaş olcağız cümle işler olur geniz
Varlıklar harcolacağız dost iline sefer olur”

⁸⁹⁷ Bu ‘āşık Yūnus'uñ cānı ḡaḡ yoluna niṣān olur: Bîçâre Yūnus'ın canı dost yolına isâr olur YED.

177⁸⁹⁸

İlāhī-yi Nūrī

[Gazel]

[Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün]

- [122b] 1. Tarīkat kurb-ı Raḥmāndur bu meydān özge meydāndur
Ḥaḳīkat sırr-ı Sübhāndur bu meydān özge meydāndur
2. Bu yol cāndan ferāğ ister cigerde niçe dāğ ister
Buña bir ḳalbi sağ ister bu meydān özge meydāndur
3. Bu meydānda şatılur cān bu meydānda şorılmaz ḳan
Olur bir demde biñ ḳurbān bu meydān özge meydāndur
4. Gelür meydāna 'āşıḳlar vücūdı 'aşḳa yanıklar
'Aceb münkir ne şayıklar bu meydān özge meydāndur
5. Bu yolda Nūrī serden geç bu erkān içre sırlar aç
Bu meydān içre ḳanlar saç bu meydān özge meydāndur

178

İlāhī-i Es'ad Der-Makām-ı Irāḳ

[Murabba']

[Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün]

I

İlāhī derd-i ehl-i 'aşḳa dermān it vişālūñle
Söyindür āteş-i hicrānı ol şāfī zülālūñle
Ḳoma kim cān u dil suzān ola tāb-ı celālūñle
Bize lutfeyle ey Mevlā tecellī ḳıl cemālūñle

II

- [123a] Niçe bir eşk-i ḥasret dem-be-dem bu dīdeden aḳa
Derūnı āteş-i hicrān u firḳāt duduşup yaḳa

⁸⁹⁸ Çelik, N. (1999). *Abdūlahad Nūrī ve Dīvānı'nın tenkitli metni* (Yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. s.90-91.

‘İnāyet eyleyüp dīdāruñı bu cān-ı müştāka
Bize lutfeyle ey Mevlā tecellī kıl cemālūñle

III

Ezel bezminde cām-ı ‘aşkıñı şunupdı bize sākī
O keyfiyyetle tutdı na‘ra-i ‘uşşakuñ āfākı
Tecellī fi ‘lmürāyā külli şey’in vecheke ‘l-bākī⁸⁹⁹
Bize lutfeyle ey Mevlā tecellī kıl cemālūñle

IV

Hālile āteşi berd ü selām⁹⁰⁰ iden cemālūñdür
Maķām-ı mü’mini dārü’s-selām⁹⁰¹ iden cemālūñdür
Derünī kalb-i Es‘adda maķām iden cemālūñdür
Bize lutfeyle ey Mevlā tecellī kıl cemālūñle

179⁹⁰²

Güfte-i Ahmed Paşa

[Gazel]

[Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün]

1. Yanmayan pervānetek dildarı bilmez kıandedür
Bülbül-i şürīdedür gülzârı bilmez kıandedür
2. Tekyegāh-ı ‘aşk içinde pīre hıdmet itmeyen
Şüretā abdāl ise esrârı bilmez kıandedür

⁸⁹⁹ Kasas Suresi, 28/88 “كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ” küllu şey’in hâlikun illâ vecheh ... :“O’nun zatından başka her şey yok olacaktır; hüküm O’nundur ve kesinlikle O’na döndürüleceksiniz.” Rahmân Suresi, 55/26–27.; “كُلُّ مَنْ عَلَيْهَا فَانٌ” küllu men ‘aleyhâ fân: “Yeryüzünde bulunan her canlı yok olacaktır.” وَيَبْقَى رَّبُّكَ ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ ve yebkâ vechü rabbike zül-celâli ve‘l-ikrâm: “Ancak azamet ve ikram sahibi Rabbinin zatı bâkî kalacaktır.” - DİB, 2012, s. 395; s. 531.

⁹⁰⁰ Enbiyâ Suresi, 21/69. “قُلْنَا يَا نَارُ كُونِي بَرْدًا وَسَلَامًا عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ” Kulnâ yâ nârü künī berden ve selāmen ‘alâ İbrâhīm: “Biz, ‘Ey ateş! İbrâhīm’e karşı serin ve esenlik ol!’ dedik.” -DİB, 2012, s. 326.

⁹⁰¹ Yûnus Suresi, 10/25. “وَاللَّهُ يَدْعُو إِلَىٰ دَارِ السَّلَامِ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ” Ve’llāhu yed‘ū ilā dāri’s-selām...: “Allah, esenlik yurduna (dārü’s-selām) çağırır ve dilediğini dosdoğru yola iletir.”- DİB, 2012, s. 210.

⁹⁰² Bu manzume, Ahmed Paşa’nın yayınlanmış şiirleri arasında bulunamamıştır.

- [123b] 3. Dir ‘aşka girmeyen baş egmeyen her şürete
Zülf-i yâri bilmedi zünnârı bilmez kandedür
4. Künc-i ‘aşka gönlinüñ mülkini vîrân itmeyen
Kaldı ma‘mûr olmadı mi‘mârı bilmez kandedür
5. Tutuşup şem‘-i nigâr ile bugün nûr olmayan
Kaldı zulmet içre bil envârı bilmez kandedür
6. Zülfinüñ dârına ber-dâr olmayan dil **Âhmedâ**
Ol nice Manşûr olur kim dârı bilmez kandedür

180⁹⁰³

Kıt‘a-i Kemâl Pâşazâde [Bahri]⁹⁰⁴

[Kıt‘a]

[Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün]

Hâk kûlından intikâmın yine ‘abd ile alır
Bilmeyen ‘ilm-i ledünnî anı ‘abd itdi şanur
Her işüñ hâlikı Hâkdur ‘abd elinden işlenür
Şanma ansuz **Bahriyâ** ‘âlemde⁹⁰⁵ bir çöp deprenür

181⁹⁰⁶

Bâbü Şürûtü’s-Şalât [Sa‘îd Efendî]

**Tuḥfe-i Muhammediyye fi-‘İlmi’s-Şer‘at fi’l-Mezhebi’l-
Hanefiyye**

[Mesnevî]

[Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün]

⁹⁰³ Gündüz, E. (2010). *Koyunoğlu Müzesi Kütüphanesindeki 13461 numaralı mecmû‘anın transkripsiyonlu metni* (Yüksek lisans tezi), Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. s.34

⁹⁰⁴ Başlıkta “Kemal Paşa-zâde” ifadesi yer alsa da çeşitli kişilere atfedilen bu manzumenin ilk iki mısraı, Kubbealtı Lügatinde “İntikam” maddesinde örnek olarak verilmiş ve “Bahri’dan” (Ayverdi, 2011, s. 567) kaydı düşülmüştür. Kemal Paşa-zâdenin yayımlanmış Dîvânında (Saraç, 2021) ve Bahri Dîvânında (Stojanovska, 2015). bu şiire rastlanmamıştır. Mahlas olarak da Bahri geçmesi, şiirin Bahri’ye ait olması ihtimalini güçlendirmektedir. Gündüz (2010) tarafından yapılan çalışmada yine Bahri’ye ait olarak gösterilmiştir.

⁹⁰⁵ Şanma ansuz Bahriyâ ‘âlemde: Bahriyâ ‘âlemde ansuz şanma a.g.e.

⁹⁰⁶ Söylemez, İ. (2021). Said Efendî’nin Manzum Şurûtü’s-Salât adlı eseri. *Külliyat: Osmanlı Araştırmaları Dergisi*, 14, 113–120. <https://doi.org/10.51592/kulliyat.944631> (13.10.2025). s.113-114.

- [124a] 1. Her kişi kim isteye etmek namāza ibtidā
Evvelā lābüddür aña kim sekiz nesne ide
2. ‘Avretin setr eyleye niyyet kıla ābdest ala
Şu bulunmazsa teyemmüm ide pāk tobrağ-ıla
3. Gövdesi tonı namāzı kılduğı yer pāk ola
Kıbleye karşı dura her⁹⁰⁷ vağti vağtiyle kıla
4. Bu sekizden birini⁹⁰⁸ terk eylese bāđıl olur
Kılduğı ger sehv ü⁹⁰⁹ ger ‘amd ile bī-ħāşıl olur

Bābü Ferāyüzü'ş-Şalāt

5. Altıdur farzı namāzuñ işidüp bulğıl felāh
Örü tırmağ okumağ Qur’ān u tekbīr iftitāh⁹¹⁰
6. Şoñ oturmağ secde kılmak hem rükū ‘ itmek tamām
Biri olmazsa namāzuñ⁹¹¹ bāđıl olur ve's-selām

Bābü Vācibātü'ş-Şalāt

7. Yıdidür vācibleri naşş ile bulmuşdur şübūt
Eylemek ta’yın-i Qur’ān ol öñine hem künūt
8. Soñ taħiyyāt öñ oturmağ ‘adl ü erkān eylemek
Cehr ü ihfā yerlerin yerlü yerince⁹¹² ödemek⁹¹³

- [124b] 9. Secde-i sehv vācibi terk idicek lāzım olur
Kaşd eylese⁹¹⁴ kılduğı eksik özi āşım olur

⁹⁰⁷ her: beş SEM.

⁹⁰⁸ birini: kim birin SEM.

⁹⁰⁹ ger sehv ü: ger sehv ile SEM. // Mecmū‘ada da önce “sehvle” yazılmış, daha sonra değıştirilmiştir.

⁹¹⁰ Örü tırmağ okumağ Qur’ān u tekbīr iftitāh: Öri tırmağ okumağ Qur’ān tekbīr-i iftitāh SEM. // Mısranın ilgili kaynaktaki hāli vezne uymamaktadır.

⁹¹¹ namāzuñ: namāzı SEM.

⁹¹² Yerlerin yerlü yerince: yerlü yerlerin yerince M. Mecmū‘ada kelimeler takdim tehir edilmiştir.

⁹¹³ ödemek: gözlemek SEM.

⁹¹⁴ Kaşd eylese: Kaşdıleyse SEM. // İfadenin Mecmū‘a’daki şekli vezne uymasa da ilgili yayındaki hāli de anlamsız olmaktadır. Dolayısıyla Mecmū‘a’daki imlaya sadık kalınmıştır.

Babü Sünenü'ş-Şalāt

10. Besmele āmīn ü tesbīḥayn⁹¹⁵ ü tesmī' ü senā
Sûre zamm itmek revā olmaz iki soñraşına⁹¹⁶
11. Līkin⁹¹⁷ elin ƣalduruben bağlamaƣ hadd ü senā⁹¹⁸
Cümle tekbīr ü ta'avvüz⁹¹⁹ öñ teşehhüd tā tamām⁹²⁰
12. Bu namāzuñ sünneti on dörd olup durur⁹²¹ ƣisāb
Biri terk olınsa bulınmaz şalātuñda şevāb

182

İlāhī

[Semā'ı]

[3+2+3=8'li Hece Ölçüsü]

I

Esrār-ı 'aşƣa düşeli
Ƣalbümde rāzum ƣalmadı
Hāƣƣı ƣalbümde bulalı
Āh ile zārum ƣalmadı

II

'Aşƣ āteşini yakdılar
'Āşıƣları bıraƣdılar
Ma'sūƣa ƣarşu yakdılar
Nām u nişānum ƣalmadı

⁹¹⁵ tesbīḥayn: tesbīḥ SEM. // Kelimenin ilgili yayındaki şekli vezni bozmaktadır.

⁹¹⁶ M'den "soñraşına" şeklinde okundu. SEM'de "sonra gına" şeklinde kayıtlıdır. Emin olunmamakla beraber tarafımızca "soñraşına" şeklinde okunmuştur.

⁹¹⁷ Līkin: İki SEM.

⁹¹⁸ hadd ü senā: ḥamd ü selam SEM.

⁹¹⁹ ta'avvüz: te'avvün SEM.

⁹²⁰ tā tamām: bā-temām SEM.

⁹²¹ olup durur: olupdurda SEM.

III

Ben ‘āşıkam şeydā olup
Göz yaşını deryā kılup
Manşūrleyin rüsvā olup
Nāmūs u ‘ārum kalmadı

IV

Şāfī dil oldum ‘aşk ile
Bülbül olup geldüm güle
Tarīka ulaşdum Hū ile
Ayrık murādum kalmadı

V

Bir zerresini duyalı
Şem‘e pervāne yanalı
Hakkı kalbümde duyalı
Bende benligüm kalmadı

183

Şeyh Maḥmūd Şebüsterī Raḥimehü’llāhü ‘Aleyh⁹²²

[Mesnevī]

[Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe‘ûlün]

- [125a] 1. ‘Adem bir âyinedür ‘aksi âdem
Ne nesnedür ‘akisüñ ‘aynı âdem
2. Cihānuñ çünkü ‘aynı oldu insān
Olur bu ‘ayn içinde şahş-ı pinhān
3. Neye kim bakar iseñ gören oldur
Hemān bu göz arada kuru yoldur
4. Gören gözdür diseñ bu söz degüldür

⁹²² Eserlerini daha çok Farsça yazan Şeyh Mahmud Sebusteri’nin Türkçeye çevrilmiş en önemli eseri Gülşen-i Râzıdır. Bu şiir, Gülşen-i Râz’ın geçtiği Mustafaoğlu (1999) ve Ardiç (2012)’da da bulunamadı.

Gören göz bebegidür göz degüldür

5. Cihanuñ gözi sensin gözün aç baq
Ki göz bebeginüñ nûrıdur ol Hâk
6. Cihân insân durur insân cihândur
Söz añlayana bu söz pes hemândır
7. Şadefdür bu cihân dürridür insân
Velî dūr eyleyendür anı ‘işıyân

184

Li-Mevlânâ Laṭîfî

[Gazel]

[Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün]

1. Bi-ḥamdi’llâh ‘ayân oldum Hâkuñ ‘ayn-ı ‘ayânından
Vücûdum külli nûr oldı yârûñ hüsni çerâğından
2. Müşavvir ‘ayn-ı naḳḳâşum bugün ‘âlemde uş fâşum
Yazıldum bir kitâb oldum anuñ şerḥ ü beyânından
- [125b] 3. Urıldı şûr-ı Raḥmânî çalındı ṭabl-ı Sübhânî
Hâḳa şirk ehli münkirler yañıldılar ḥisâbından
4. Tecellî dutdı âfâkı cemâl-i ḥüsni tâbından
Götürdi perde-i zûlmet ‘ayân oldı niḳâbından
5. ‘Adem hergiz vücûd bulmaz vücûd olan ‘adem olmaz
Şaçıldı nûrla envâr bugün ‘azze vü celâlinden
6. Göründi cümle gözlerden bulundu cümle sözlerden
Ne fer ider ‘aceb bilsem yârûñ vaşlı vişâlinden
7. **Laṭîfî** vaşluña irmiş cemâlûñi ‘ayân görmiş
Kuşanmış ‘aşḳ zünnârın geçüpdür kıl ü kâlinden

185⁹²³

DİĞER

[Gazel]

[Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün]

1. Cemâlün âynası sende 'ayân çün 'ayn-ı zât oldu
Görinen hatt-ı hüsnünde kamu hüsn-i şifât oldu
2. Görindi nūr-ı zātuında 'ayân oldu şifātuında
Vücūduñ ümmehâtında kamu eşyâ nebât oldu
3. Cihānuñ varlığı senden hayât nefha-i cāndan
Kamu eşyâ cihātından cemālüne 'ayân oldu

186

Der Beyān-ı Anuñ Maḫşūd İznī

Abdāl Ḥaḫest

[Mesnevî]

[Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün]

- [126a] 1. Ney dimekdür ya'nī abdāl-ı İlāh
Sözüme ey cān ḳalenderler güvāh
2. Ney demi ya'nī dem-i abdāl-ı Ḥaḫḳ
Bu söze ey münkir-i Ḥaḫ dutma daḫḳ
  3. Ney deminde var ḳalender sūzişi
Her dem andandır neyün bu sūzişi
  4. Ol durur abdāl k'ol mübeddel ola
Cümleñ eşkālī anda ḫall ola
  5. Tañrı abdālını Ḥaḫdan ḳıl ṭaleb

⁹²³ Sayfa kopukluğundan dolayı şiirin devamı ve mahlas beyti olmadığından kime ait olduğu tespit edilememiştir. Başlıkta “DİĞER” yazması, bu şiirin de bir önceki manzume gibi Latîfî'ye ait olması ihtimalini doğurmaktadır.

Anı ansız isteme çekme ta‘ab

6. Tañrı abdālını haqsuz ey aḥī
Kim tapıbdur baña bu rey ey aḥī
7. Anı bulsañ koma elden sen anı
Yapışup aña Hakkı andan tanı
8. Anı görsen şorma andan anı var
Anı ol bilür kim anuñ anı var
9. Bulıcaḳ anı dime kanı Hüdā
Tañrıdan pes anı görme gel cüdā
10. Merdān-ı Hüdā Hüdā nebāşend
Lākin ze-Hüdā cüdā nebāşend

187⁹²⁴

Rūşenī Kuddise Sırruhū

[Tuyuḡ]

[Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün]

1. Hem-nişîn ol dā‘imā ‘uşşāk ile
Hem-dem olma bir nefes fussāk ile
Hulḳ u hūyuñ ile nīgū ḥalḳ ile
Olasın tā bir⁹²⁵ nefes Ḥallāk ile

188⁹²⁶

Rūşenī Kuddise Sırruhū

[Gazel]

[Mef’ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘ilü Fâ‘ilün]

---

⁹²⁴ Tavukçu, O. K. (2005). *Dede Ömer Rūşenî: Hayatı, eserleri, edebî kişiliği ve Dîvânı’nın tenkidli metni*. Suna Yayınları. s.244.

⁹²⁵ bir: her DRD.

⁹²⁶ Tavukçu, O. K. (2005). *Dede Ömer Rūşenî: Hayatı, eserleri, edebî kişiliği ve Dîvânı’nın tenkidli metni*. Suna Yayınları. s.178. // Dîvânda 7 beyit olan gazelin sadece ilk üç beyiti mecmû‘ada yer almıştır.

- [126b] 1. Bülbul hikāyetin kerem it zāğa söyleme
Zāğ u zağan didükleri bī-bāğa⁹²⁷ söyleme
2. Tūṭi kelāmını dimegil kara qarğaya
Bāz-ı sefid sırrını çaylağa söyleme
3. Bīmār olan bilür yine bīmār hālını
Mecrūh hastanūñ haberin şağa söyleme

189

[Müfred]

[Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün]

1. Biñ zīnet ider ise özini pīrezen dehr
Baş egmezüz ol qaḥbeye merdānelerüz biz

190

Gülşenī Kuddise Sirruhū⁹²⁸

[Müfred]

[Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün]

1. Aldanuben ummayasuñ zāl dünyādan vefā
Çün cefādur halka iren bī-vefā dildārdan

191⁹²⁹

Velehū [Gülşenī]

[Müfred]

[Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün]

1. Aldanuben zāl-i dehrūñ āline virmeñ⁹³⁰ göñül
Kırtulamaz aldanan ol mākīr-i ğaddārdan

192

⁹²⁷ didükleri bī-bāğa: didüklerini bâğa DRD.

⁹²⁸ Kaynaklarda bulunamadı.

⁹²⁹ Musayeva, A. (2006). *Gülşenī Dīvānı* (S. Şıxıyeva, Red.). Avrasiya Press. s.295

⁹³⁰ virmeñ: vermeyün İGD.

Velehū Eyẓan [Gülşenī]

[Kıt'a]

[Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün]

1. Sevdürür sihr ile özin halka dünyâ-yı denî
Pes ki cādūdur 'acūze sihr iden sehḥārdan
2. Kör ider göz bağlayıcı hoşka-bāz-ı zāl-i dehr
Çün oyuncıdur 'acūze mekr ile 'ayyārdan

193

Velehū [Gülşenī]

[Müfred]

[Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün]

1. Zāl dünyā āl idüben aldamaz ehl-i Ḥakı
Cilve kılib ziynet ile tā bula andan zifāf

194

Güfte-i Nihānī-i Şeydā⁹³¹

[Gazel]

[Meḥ'ûlū Meḥâ'îlū Meḥâ'îlū Fe'lün]

- [127a]**
1. Hoş dār-ı şafâ-baḥş idi dehr olsa beḳâsı
Hoş yār-ı vefâ-dār idi 'ömr olsa vefâsı
  2. Hoş cāy-ı sürür idi serāyı bu cihānuñ
İllā kim igen tîz ḥarāb olur esâsı
  3. Bir köhne der ü dār durur ḥāne-i kîni
Ṭeynī ğamla seng-i belā ile binâsı
  4. Dinārı durur nār-ı saḳar devletidür let
Sîmî semm [...]dür derd ü devâsı
  5. Dünyâyı denînuñ nesine ṭālib olursın

⁹³¹ Ekici (2022)'nin hazırladığı Nihânî Dîvânında ve Kaplan (2010)'ın Nihânî ve Gazelleri adlı eserinde bulunamadı.

Degmez teraḥına feraḥı ‘ırsına yası

6. Tāc-ı ser iken ‘izzet ü cāh ile cihānda
Ḥāk-i reh ider ey niçe Maḥmūd u Ayası
7. Her kim ki bilür ḥak ile yeksān olacaḡın
Atlaşdan ider ol kişi tercīḥ pelāsı
8. Bitürse gül-i ter n’ola her dem kara toprak
Ḥāk oldu niçe ḥūblaruñ māh-liḳāsı

- [127b]
9. Mālında durur mār kemālinde zevālī
Vaşlında durur fūrḳat vebālinde belāsı
  10. Kim dir bu fenā dārına bākī görünürken
Ẓāhirde vü bātında vü ma’nide fenāsı
  11. Ey ḥ^vāce cihān ‘izzet ü cāhından elüñ çek
Kim degmez anuñ ‘azline tedrīs ü ḳazāsı
  12. Jengār-ı ḡam-ı dehri sil āyīne-i dilden
Āyīne durur gel ḳoma āyīnede pası
  13. Ben bendeyem ol rinde ki bu dār-ı fenāda
Kim eylemedi bende anı nefsi hevāsı
  14. Sermāyesi dervīş olanuñ faḳr u fenādur
Yansun oda seccāde vü tesbīḥ ü ridāsı
  15. Şāfā ola dime şūfī-i sālūs riyādan
Tācında durur kibri ridāsında riyāsı
- [128a]
16. Ḳo nefis murādını mürīd olma merīde
Maḳşūduñ ise ey göñül Allāh rızāsı
  17. Cürmine **Nihān**inüñ eger raḥmet iderseñ
‘Afv ola ḳamu sehvi şavāb ola ḥaṭāsı

18. Ey dil diler iseñ k'olasın rahmete lāyık
Her dem ide gör hamd ü senā ile sipāsı
19. Aḥmed ki senāsında anuñ 'acz ide izhār
Kimde bulunur hamd k'anuñ ola sezāsı
20. Tevfīkī refīk it bize şol demde ki yā Rab
Dīdem ola bī-nūr u dilüm kâşır vefāsı

195

Güfte-i Nihānī⁹³²

[Gazel]

[Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün]

1. Pāsdan her ki göñül āyīnesin pāk eyler
Dünyenüñ neydüğini gün gibi idrāk eyler
2. Güle bakduğına gül yüzüne aldanma şaşın
İrte bir gün yüzünü yire deper ḥāk eyler
- [128b] 3. Ağladur çarḥ-ı cefā-pīşe niçe yiller ile
Bir nefes her kimi kim şād ü feraḥnāk eyler
4. Āferīn ol nazarı pāk kemāl ehline kim
Ef'ī-i dār-ı fenā zehrini tiryāk eyler
5. Fikr iden miskinīsın olacağın āḥır-kār
Kān döker yaş yirine sīnesini çāk eyler
6. Yirini kendü gidüp yirine kalan yedüğün
Bilen aḥmak ne içün mālını imsāk eyler
7. Olmadan pāk Nihānī yaraşur saña hemān

⁹³² Ekici (2022)'nin hazırladığı Nihānī Dīvânında ve Kaplan (2010)'ın Nihānī ve Gazelleri adlı eserinde bulunamadı.

Ölmedin ölen olmadan ne için pāk eyler⁹³³

196⁹³⁴

Eşref-zāde Sultān Kuddise Sırruhū

[Rubā'ī]

[Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün]

Gel uy bu 'aşka kim bu 'aşk beḳādur

Bu 'aşkuñ dā'imā meyli Ḥaḳḳadur

Dilerseñ kim göresin Ḥaḳ cemālin

Bu 'aşk gözgüsine her dem baḳadur

197

[Eşref-zāde]

[Rubā'ī]

[Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün]

[129a]

Bu 'aşkuñ gözgüsi yoklukdur ey cān

Bu gözgüde görünür rûy-ı sultān

Bu gözgünüñ ḡilāfidur dü 'ālem

Bu gözgüde ne küfür var ne imān

198

[Eşref-zāde]

[Rubā'ī]

[Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün]

Münezzehdür bu gözgü dü-cihāndan

Ferāḡatdür kamu aşşı ziyāndan

Anuñcün degmeler vaşf idemezler

Nihāndur 'aşk nihān-ender-nihāndan

⁹³³ Vezin problemi vardır.

⁹³⁴ Güneş, M. (2006). *İznikli Eşrefoğlu Rûmî'nin hayatı, eserleri ve Dîvânı*. Sahhaflar Kitap Sarayı. s. 421-431. Mecmu'daki rubailerin tamamı Dîvân'da verilen sayfa aralığında yer almaktadır. İlk iki rubaî (196-197. manzumeler) ayrıca Dîvân'da sayfa 337'de tek bir manzume şeklinde kayıtlıdır.

199

[Eşref-zāde]

[Rubā'ī]

[Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün]

Bu 'aşk yolında seni tār u mār it
Bu māristānda sen seni bīmār it
Yitür bu 'aşkla 'aklı temāmet
Yiter varlık saña 'aşk 'aşkı yār it

200

[Eşref-zāde]

[Rubā'ī]

[Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün]

Bu ten dükkānını var eyle yağma
Başuñdan tā ki gide külli ğavğa
Kamu sevdāları hep arduña at
Göñli⁹³⁵ dostıla қо şöyle tenhā

201

[Eşref-zāde]

[Rubā'ī]

[Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün]

[129b]

Gönül iklimini dosta bağışla
Göñülsüz gir yola sen daħi başla
Vücūduñ evine⁹³⁶ meydān içinde
Varılmaz bu yola cān ile başla

⁹³⁵ Göñli: Gönlüni ERD.

⁹³⁶ bu: -M.

202

[Eşref-zāde]

[Rubā'ī]

[Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün]

Bu yolda cān ü baş hergiz añılmaz

Bu dünyā ahiret sağışa gelmez

Velī bīcān olanuñ kadri artuğ

Anuñçündür ki 'aşık cāna kalmaz

203

[Eşref-zāde]

[Rubā'ī]

[Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün]

Nitekim sende senlik ola mevcūd

Kalasın senligüñde şöyle merdūd

Mūsā didi ki *erīnī yā İlahī*

Mūsāya *len terānī* didi Ma'būd⁹³⁷

204

[Eşref-zāde]

[Rubā'ī]

[Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün]

Çü Mūsā kendüden maḥv oldu gitdi

Mūsāya Hāḫ tecellī andan etdi

Anuñçündür ki 'āşık varını hep

Getürdi tiz bāzārda yoğ satdı

⁹³⁷ A'râf 7/143: "وَلَمَّا جَاءَ مُوسَىٰ لِمِيقَاتِنَا وَكَلَّمَهُ رَبُّهُ قَالَ رَبِّ أَرِنِي ۖ قَالَ لَنْ نَرَاكَ" (ve lemmā cā'e Mūsā li-mīkātinā ve kellemeḥū rabbuhū kāle rabbi erīnī enzur ileyk, kāle len terānī), "Mūsā belirlediğimiz yere gelip Rabbi onunla konuşunca, 'Rabbim! Bana (kendini) göster, sana bakayım' dedi. Allah da, 'Beni (dünyada) asla göremezsın' buyurdu." -DİB, 2012, s. 166.

205

[Eşref-zāde]

[Rubā'ī]

[Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün]

Bu 'aşk yolunda yokluk oldu 'izzet
Bulunmadı yoğ olmayınca vuşlat
Vişâlin isteyü yoktan yoğa git
Zîrâ yoklukda yokdur zerre 'illet

206

[Eşref-zāde]

[Rubā'ī]

[Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün]

Budur yokluk ki sen senden geçesin
Fenâ şuyını sâķîden içesin
Temâmet varlığından el yuyasın
Seni bunda koyup dosta kaçasın

207

[Eşref-zāde]

[Rubā'ī]

[Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün]

Bu varlığıñ saña yavlaķ duzaķdur
Tızaķdan çıķmaķa⁹³⁸ key er gerekdür
Gel imdi bendleri merdâne kes kim
Tızaķa tutulan dostdan ıraķdur

---

⁹³⁸ çıķmaķa: kaçmaga ERD.

208

[Eşref-zāde]

[Rubā'ī]

[Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün]

Sözüm aňladuñ ise ey arındaş
Bu sırrı keşf idüp uş eyledüm fâş
Eğer 'âşık iseñ al bu sözümnden
amu sermāyeyi var eyle tarāş

209

[Eşref-zāde]

[Rubā'ī]

[Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün]

[130a]

Bu dünyā maşūdı āhiret murādı
Bulardur aldayan biliş ü yadı
'Āşıklar yolu bir yoldan daı dur
'Āşık dosta gider açup anadı

210

[Eşref-zāde]

[Rubā'ī]

[Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün]

Bu yolda gerçek iseñ cāna alma
Cihānuñ varlığın bir çöpe alma
Bu ımıldı bu cünbüş virme alma
amu bir düş gibi bu gitme gelme

211

[Eşref-zāde]

[Rubā'ī]

[Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün]

Bu düşe pes niçün aldana⁹³⁹ ‘ākıl
Göñül virmez buña illā ki ġāfil
Bu ġāfil kişiler hayvān gibidür
Olur hayvān daħi hep ‘abeşe mā’il

212

[Eşref-zāde]

[Rubā’ī]

[Mefā’ilün Mefā’ilün Fe’ülün]

Ey gözlü kişi buña añlayu bak
Buña göñül virenlerdür ki aħmak
Bī-hūde yirlere ‘ömri çürütme
Fenādur bu fenā gerçek muħakkaħ

213

[Eşref-zāde]

[Rubā’ī]

[Mefā’ilün Mefā’ilün Fe’ülün]

Bilür ‘ākıl niçün geldi cihāna
İnanur ‘aķıl ile düşmez gümāna
Ne işe geldiyse anı bitürür
Yimez içmez uyumaz kana kana

214

[Eşref-zāde]

[Rubā’ī]

[Mefā’ilün Mefā’ilün Fe’ülün]

Bu dünyā zevķi nefsānīlerüñdür
Bu nefis için cehennem key deründür
Bu nefsüñ ‘işreti zevķi temāmet

---

⁹³⁹ aldana: aldanma ERD.

Cehennemde nedür⁹⁴⁰ kandur irindür

215

[Eşref-zāde]

[Rubā'ī]

[Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün]

Murād-ı nefis için her iş kim ola
Ol iş murdār ü mühmel şöyle kala
Yarın Hâk hâzretine çağrılacak⁹⁴¹
Senüñle hâzrete ol bile gele

216

[Eşref-zāde]

[Rubā'ī]

[Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün]

[130b]

Seni redd ideler⁹⁴² 'aybuñ ola fâş
Saña ol mühmel iş çün oldı yoldaş
Bize senden nebîler hem velîler⁹⁴³
Üşe saña zebânîler ura taş

217

[Eşref-zāde]

[Rubā'ī]

[Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün]

Cehennem esfeli ola saña yurt
Nebir bu yire⁹⁴⁴ o vaqt işbu şavul yort
Karıncadan za'îf olasın anda
Zîrâ bunda işitmedüñdi öğüt

⁹⁴⁰ nedür: dahı ERD.

⁹⁴¹ çağrılacak: kırıılacak ERD.

⁹⁴² redd ideler: Hakk redd ide ERD.

⁹⁴³ nebîler hem velîler: velîler hem nebîler ERD.

⁹⁴⁴ Nebir bu yire: Ne deyvire ERD.

218

[Eşref-zāde]

[Rubā'ī]

[Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün]

Ne deñlü bunda nefsüñ şād idesin
Yarın pişmān olup feryād idesin
Uralar maḳra'a diyeler "üsküt"
Ey nefsine uyan ol vaḳt nidesin

219

[Eşref-zāde]

[Rubā'ī]

[Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün]

Gelüñ inşāfa ey nefse uyanlar
Demidür kim uyana uyuyanlar
Döneler Ḥaḳḳa nefsi terk ideler
Bağışlanur bugün tevbe idenler

220

[Eşref-zāde]

[Rubā'ī]

[Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün]

Tiz idüñ tevbeyi ḳoñ va'deyi siz
Ecel ulağı yürür tutar aḡsız
Düşürür dāmına elbette bir gün
Bozılur işbu düzgünler gümānsız

221

[Eşref-zāde]

[Rubā'ī]

[Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün]

Bu mekkāreye iñende yaqışma⁹⁴⁵
Tama‘ idüp buña berk berk yapışma
Bu ‘ömre ‘izze cāha tekye urma
Bugün meydān benüm deyü çapışma

222

[Eşref-zāde]

[Rubā‘ī]

[Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Fe‘ûlün]

Bu fettāna gönül gözüyle bakma
Benüm deyü buña gönül biraşma
Bunuñ sihri duzağına dutılup
Bunu yapup varacak yeri yıkma

223

[Eşref-zāde]

[Rubā‘ī]

[Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Fe‘ûlün]

Berāy-ı maşlahat bir el ucıyla
Bağar iseñ dağı bir göz ucıyla
Zīrā senden bunu yine alurlar
Birine dağı virürler güciyle

224

[Eşref-zāde]

[Rubā‘ī]

[Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Fe‘ûlün]

[131a]

Bu dünyā kimseye mülk olmadı mülk
Saña denilmedi mi *Limeni'l-mülk*⁹⁴⁶

⁹⁴⁵ yaqışma: baqışma ERD.

⁹⁴⁶ Mü'min Sûresi 40/16: «لَمَنْ الْمُلْكُ الْيَوْمَ لِلَّهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ» (li-meni'l-mulku'l-yevme li'llāhi'l-vāḥidi'l-ḳahhār), “Bugün hükümrânlık kimindir? Tek olan, her şeyi kudreti altında tutan Allah'ındır.” (DİB, 2012, s. 467).

Buña benüm diyen key bî-edepdür

Pes evvel āhîr⁹⁴⁷ oldur⁹⁴⁸ Mālîk'ül-mülk⁹⁴⁹

225

[Eşref-zāde]

[Rubā'î]

[Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün]

Bu Eşrefoğlu Rûmî gördi 'âlem

Örümcek ağına⁹⁵⁰ beñzer daħi kem

Buña rağbet göziyle bakmadı hîç

Ṭaleb kılmadı bunu oldı ebsem

226

[Eşref-zāde]

[Rubā'î]

[Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün]

Üzüldi küllî sebebdan nesebdan

Rızâ virdi kazāya her tarafından

Bu böyledür şu şöyle olsa dimez

Eger luṭf u eger ḳahr gelse Ḥaḳdan

227

[Eşref-zāde]

[Rubā'î]

[Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün]

Eger ṭālib iseñ iş böyle gerek

⁹⁴⁷ Hadîd 57:3 — هُوَ الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ (Hüve'l-evvelü ve'l-āhîrü ve'z-zāhîrü ve'l-bāṭinü ve hüve bi-küllî şey'in 'alîm) “O, ilk ve sondur. Zâhir ve Bâtın’dır. O, her şeyi hakkıyla bilendir.” DİB, 2012. s.536.

⁹⁴⁸ oldır: oldı ERD.

⁹⁴⁹ Âl-i ‘İmrân 3:26 — قُلِ اللَّهُمَّ مَالِكُ الْمُلْكِ مَنْ تَشَاءُ وَتَنْزِعُ الْمُلْكَ مِمَّنْ تَشَاءُ وَتُعْزِزُ مَنْ تَشَاءُ وَتُذِلُّ مَنْ تَشَاءُ بِيَدِكَ — الْخَيْرُ إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ (Kulillāhümme mālîke'l-mülk, tü'tî'l-mülke men teşā'u ve tenzi'u'l-mülke mimmen teşā'u ve tu'izzu men teşā'u ve tuẓillu men teşā'; bi-yedike'l-ḥayr; inneke 'alā küllî şey'in ḳadîr) “De ki: ‘Ey mülkün sahibi olan Allah’ım! Sen mülkü dilediğine verirsin; dilediğinden de mülkü çeker alırsın... Hayır senin elindedir. Şüphesiz sen her şeye hakkıyla gücü yetensin.” DİB, 2012. s.52.

⁹⁵⁰ ağına: avına ERD.

Eger kâzib iseñ қо çekme emek
Odur t̃alib Hakkı isteye dün gün
Gerekmez halk ile almağ⁹⁵¹ u virmek

228

[Eşref-zāde]

[Rubā'ī]

[Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün]

Bu halkdur t̃alibi yoldan ileden⁹⁵²
Bu maḥlûḳdan kesilür Hakkā giden
Neye meşğûl iseñ oldur murāduñ
Murāduñdur seni her yaña yiden

229

[Eşref-zāde]

[Rubā'ī]

[Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün]

Murāduñdan öte yok saña menzil
Murāduñ maḳşūduñdur ma'būduñ dil⁹⁵³
Ḳamudan el çeküp fāriğ gereksin
Murāduñdur⁹⁵⁴ murād olursa bir kı1

230

[Eşref-zāde]

[Rubā'ī]

[Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün]

Seni Hakkdan cüdā eyler⁹⁵⁵ o bir kı1
O bir kıldan daḥī sen key ḥazer kı1

---

⁹⁵¹ almağ: almak ERD.

⁹⁵² ileden: ayıran ERD.

⁹⁵³ dil: bil ERD.

⁹⁵⁴ Murāduñdur: Murāddur key ERD.

⁹⁵⁵ eyler: ider ERD.

Hicābdur bil hicāb-ender-hicābdur
Gerekse ol kılı yüz kerre⁹⁵⁶ var dil

231

[Eşref-zāde]

[Rubā'ī]

[Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün]

[131b] 'Adüvv⁹⁵⁷ bil kim seni Hâkdan ayırsa
Zebānuñ bil hūrī gılmān olursa
Tama' kıılma sekiz ucmağa zinhār
Bezenüben sana karşı gelürse

232

[Eşref-zāde]

[Rubā'ī]

[Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün]

Cehennem kórkusın ucmağ ümüsin⁹⁵⁸
'Āşık añmaz bularuñ hīç birisin
Gözin yumdı çün ol dosta yöneldi⁹⁵⁹
Kamu kırdı geçirdi nefis çerisin

233

[Eşref-zāde]

[Rubā'ī]

[Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün]

'Āşık bu⁹⁶⁰ sözden añlar biñ cevābı
Çün açdum⁹⁶¹ ma'nī yüzinden niķābı

---

⁹⁵⁶ kerre: kıla ERD.

⁹⁵⁷ 'Adüvv: 'Adun ERD.

⁹⁵⁸ kórkusın ucmağ ümüsin: korkusu uçmak ümîdin ERD.

⁹⁵⁹ yöneldi: gönülden ERD.

⁹⁶⁰ bu: bir ERD.

⁹⁶¹ açdum: açdı ERD.

Bular ‘aşk şerbetini içdi vü⁹⁶² kandı
Ğāfiller şu şanub qor u serābı⁹⁶³

234

[Eşref-zāde]

[Rubā ‘ī]

[Mefā ‘ilün Mefā ‘ilün Fe ‘ülün]

Bu rāzı Eşrefoğlu Rūmī açma
Sınurı bekle zinhār öte geçme
Bu ‘aşk⁹⁶⁴ deryāsınuñ gevherlerini
Çıkarup olur olmaz yire⁹⁶⁵ saçma

235

[Eşref-zāde]

[Rubā ‘ī]

[Mefā ‘ilün Mefā ‘ilün Fe ‘ülün]

Ki nādān eline düşmeye gevher
Şanur nādān anı bir qurı defter⁹⁶⁶
Tā⁹⁶⁷ ilter kem bahāya şatar anı
Ya alur yire ki qor şöyle⁹⁶⁸ ebter

236

[Eşref-zāde]

[Rubā ‘ī]

[Mefā ‘ilün Mefā ‘ilün Fe ‘ülün]

Gel imdi Hāqqa tālībseñ qarındaş
Var evvel iste bul bir yahşı yoldaş

⁹⁶² vü: - ERD.

⁹⁶³ Ğāfiller şu şanub qor u serābı: Ğāfil su sanuben kovar serābı ERD.

⁹⁶⁴ ‘aşk: ‘ aşkı ERD.

⁹⁶⁵ yire: yine ERD.

⁹⁶⁶ defter: mermer ERD.

⁹⁶⁷ Tā: Yā ERD.

⁹⁶⁸ yire ki qor şöyle: bir agu kor kalur ERD.

Añı mürşid idin pek tut elini
Seni menzile ilete kırtara baş

237

[Eşref-zāde]

[Rubā'ī]

[Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün]

Kulavuzsuz bu yolu varımazsın
Bu müşkil işi sen başarımazsın
Seni cem' itmege bir kimse gerek
Tağılmışsın seni devşürimezsın

238

[Eşref-zāde]

[Rubā'ī]

[Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün]

Bu yolda bekçiler var hîç uyumaz
Girü dönderür uşanları kıomaz
Bu yolda iz ü toz hergiz belürmez
Bu yoldan⁹⁶⁹ nām ü nişān kimse virmez

239

[Eşref-zāde]

[Rubā'ī]

[Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün]

[132a] Pes eyle olsa lâ-büddür kılavuz
Kılavuz da gerek kim ola key uz
Bu şarp yolları āsān ide saña
İnişi yokışı göstere düpdüz

---

⁹⁶⁹ yoldan: yolda ERD.

240

[Eşref-zāde]

[Rubā'ī]

[Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün]

Niçe biñ enbiyā geldi vü⁹⁷⁰ gitdi

Niçe yüz evliyā bunda segirtti

Birisi kılavuzsuz varmadı yola

Bu yola bunları mürşid iletti

241

[Eşref-zāde]

[Rubā'ī]

[Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün]

Muhammed kim Habīb-i Hazret idi

Dükeli maḥlūḳāta⁹⁷¹ devlet idi

Yir ü gök ṭamu uçmaḳ gice gündüz

Bular olmaḳlıḡa sebeb ol idi

242

[Eşref-zāde]

[Rubā'ī]

[Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün]

Bu yola ol delīl ile yüridi

Delīl oldu aña Cebrā'īl indi

Getürdi Cebrā'īl çekdi Burāḳı

Resūl Mi'rāca gitdi aña bindi

⁹⁷⁰ enbiyā geldi vü: enbiyâlar geldi ERD.

⁹⁷¹ maḥlūḳata: mahlûka ol ERD.

243

[Eşref-zāde]

[Rubā'ī]

[Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün]

Gerekmiş t̤alibe elbette mürşid
Olur pes mürşide uyan muvaḥḥid
Eger mürşide uymazsañ ey t̤alib
Olursun sen ya dehri yāḥū⁹⁷² mülḥid

244

[Eşref-zāde]

[Rubā'ī]

[Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün]

Bu yola kim ki girdiyse delilsüz
Anı şeytān ḳodı dinsüz imānsuz
Gerekdür bil gerekdür bir ḳılavuz
Varamazsın bu yolu ḳılavuzsuz

245

[Eşref-zāde]

[Rubā'ī]

[Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün]

İlahī t̤alibi mürşide duş it
Anuñ mürşid ile vaktini ḥoş it
İlahī t̤alibüñe derd bağışla
Bişür derdüñ odıyla perveriş it

---

⁹⁷² yāḥū: vü yâ ERD.

246

[Eşref-zāde]

[Rubā'ī]

[Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün]

[132b]

İlahî t̤alibüñe vir 'ināyet⁹⁷³
Kānâ'at şabrıla muhkem irādet
Cefāya şabr ide göre vefāyı
Riyāzet⁹⁷⁴ eyleye bula harāret

247

[Eşref-zāde]

[Rubā'ī]

[Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün]

Bu sözi Eşrefoğlu Rūmī söyler
Hakkuñ t̤aliblerine tenbîh eyler
Kimüñ zātında kim gevheri vardur
Murād maqşūd nedür bir sözden añlar

248

İlahî

[Murabba']

[4+4=8'li Hece Ölçüsü]

I

Bir cezbe ey Raḥmān gelse
Benden benligümi alsa
Derūnum nūrla dolsa
'Aşkuñla yansam eglensem

⁹⁷³ 'ināyet: kanâ'at ERD.

⁹⁷⁴ Riyāzet: Kanâ'at ERD.

II

Yansam āheste āheste
Tā vāşıl olunca dosta
Güllerini deste deste
Bir zāman dersem eglensem

III

Olsam ḥazretüñe lāyık
Olsam ‘aşkuñla ayık
Ṭiryāk-i Ḥaḳḳa muvāfık
Bir ‘āşık bulsam eglensem

IV

Hey ‘ālemlerüñ sultānı
Sen yaratdün cism ü cānı
‘Aceb derdimüñ dermānı
Ḳandedür görsem eglensem

V

[133a] 5. ‘Āşıklarüñ yok ḳarārı
Gicelerle ḳılur zārı
Hiçbir nazār yok mı bārı
Bildürse bilsem eglensem

VI

Esse maḥabbet yelleri
Açılsa ma‘nā gülleri
Görinse cānān illeri
Diyārın görsem eglensem

VII

Hey mürşid-i kāmīl üstād
Fenā isem eyle irşād

Ġamgīn göñlüm sen eyle şād
İhsānuñ görsem eglensem

249

İlahī

[Murabba ‘]⁹⁷⁵

[3+2=5’li Hece Ölçüsü]

I

Kılalum cevlān

İdelüm seyrān

Olalum ḥayrān

Şeyḥ eşiginde

II

Niçe bir ġaflet

Kılalum vuşlat

Olalum uşlat

Şeyḥ eşiginde

III

Şol yüce tağlar

Secdede ağlar

Şoyınur biñler

Şeyḥ eşiginde

IV

Olmadan oldı

Gül yüzi şoldı

Rabbīsin buldı

Şeyḥ eşiginde

⁹⁷⁵ Metin 9 bentten oluşuyor ve her bent 4 mısra. Murabba tanımı “dörder dizelik bendler” esasına dayanır. Her bendin son mısraı aynen tekrarlanıyor: “Şeyḥ eşiginde”. Pala’ya göre her bendin sonunda aynı dize aynen tekrar edilirse mütekerrir murabba’ adını alır (Pala, 2009, s. 346).

V
[133b] Çekdüm zilleti
Buldum himmeti
İçdüm hayâtı
Şeyh eşiginde

VI
Kodı gavğâyı
Aldı sevdâyı
Buldı Mevlâyı
Şeyh eşiginde

VII
Kodı dîbâyı
Giydi ‘abâyı
Oldı gedâyı
Şeyh eşiginde

VIII
Hû deyüp coşdı
Mest olup düşdi
Perdeleri açdı
Şeyh eşiginde

IX
İbrâhîm Edhem
İstemez merhem
Cânını kırbân
Şeyh eşiginde

250⁹⁷⁶

İlāhī

[Murabba‘]

[4+4=8’li Hece Ölçüsü]

I

Çü müştāk oldum ol yāra
Göñül eglenmez [eglenmez]
Yüregimde olup yāra
Göñül eglenmez eglenmez

II

Düşüp ‘aşka dil ü cānum
Derūnum oldu mihmānum
Çü derdüm derd-i hicrānum
Göñül eglenmez eglenmez

III

Hakīkat kim ‘ayān oldu
Pes ol ‘ayn-ı nihān oldu
Çü zāhir dü cihān oldu
Göñül eglenmez eglenmez

IV

Ḳamu gerçi bu eşyādan
Ḥaberdār oldum esmādan
Çü ḥayrānum müsem mādan
Göñül eglenmez eglenmez

V

Ḳanı şol kim bu keşretten
Ḥaber vire o vaḥdetden

---

⁹⁷⁶ Hüdâyî külliyyâtında ‘gönül eglenmez eglenmez’ tekrarına dayalı ilâhîlerle motif ve nakarat ortaklığı gösteren metinler mevcuttur; ancak bu şiirin kendisi Hüdâyî Dîvânı’nın tenkitli baskılarında yer almamaktadır. Ayrıca Ümmi Sinan’a ait kaynaklarda da bulunamadı.

İçelden cām-ı hayretten
Göñül eglenmez eglenmez

VI

Bu ma‘nādan haberdāra
Selām olsun o dildāra
Sināna pes nedür çāre
Göñül eglenmez eglenmez

251⁹⁷⁷

Lā Yu‘rafü Qā’ilehū [Azīz Maḥmūd Hüdāyī]

[Gazel]

[Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün]

- [134a] 1. Derd ile giryān olayın bir zamān
‘Aşk ile sūzān olayın bir zamān
2. Rūz u şeb feryād idüp gel şevķine
Bülbül-i nālān olayın bir zamān
3. Nār-ı ‘aşķa cān atup pervāne-veş⁹⁷⁸
Yanayın biryān olayın bir zamān
4. Erişem şāyed ki baḥr-i Kulzüm
Katre-i nīsān olayın bir zamān
5. Gördüğüm Leylī şanup Mecnūn gibi
Vālih ü ḥayrān olayın bir zamān
6. Kalmayınca tā vücūdumdan nişān⁹⁷⁹
Ḥāk ile yeksān olayın bir zamān

⁹⁷⁷ Tatcı, M., & Yıldız, M. (2005). *Aziz Mahmud Hüdāyī Dīvān-ı İlāhiyāt*. Üsküdar Araştırmaları Merkezi. s.273-275.

⁹⁷⁸ Divanda bu beyit 4. sırada bulunmaktadır.

⁹⁷⁹ nişān: eser AMHD.

7. Vāşıl olunca ḥaḳīkat şehrine⁹⁸⁰
Yıkılup vīrān olayım⁹⁸¹ bir zamān
8. Ḥazret-i Yūsuf İsmā‘īl gibi
Ḳul olup ḳurbān olayın bir zamān
9. Zerreler gibi gehī idüp zuhūr
Gāh yine pinhān olayın bir zamān
10. Erişem şāyed⁹⁸² serāy-ı vaḥdete
Tekyede mihmān olayın bir zamān
11. Cān ü ten ḳaydından olmağa ḥalāş
Şoyunup ‘uryān olayın bir zamān

252⁹⁸³

[Muhammes]

[Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün]

Gönül bezm-i rızādan dūr olup hicr-āşinā ḳaldı
Niçe vaḥdet-i zebūn u niçe nefis ü hevā ḳaldı
Dil-i bīmār-ı ‘işyāna ne dār vey ne şifā ḳaldı
Ne zaḥm-i ḳalb-i mecrūḥumda ümmīd-i devā ḳaldı
Amān ey **luṭf** [...] ⁹⁸⁴ perverdīgārum iş saña ḳaldı

---

⁹⁸⁰ şehrine: gencine AMHD.

⁹⁸¹ olayım: olayın AMHD.

⁹⁸² Şāyed erişem: Erişem şāyed AMHD.

⁹⁸³ Muhammes olduğunu değerlendirdiğimiz bu şiir, muhtemelen sayfa kopukluğundan eksik kalmıştır.

⁹⁸⁴ [...]:

253

İlâhî [Figânî]

[Gazel]

[Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün]

- [134b] 1. Cenâbuñdan dilek budur hidâyet yâ Rasûla'llâh
Günâhum çok durur senden 'inâyet yâ Hâbîba'llâh
2. [...] ⁹⁸⁵ cemâlu'llâha karşı tākātüm yokdur
Bulam sāyeñle ol demde selâmet yâ Rasûla'llâh
3. Seni Hâķ eylemişdür çün cemî' -i 'âleme sultân
Bize senden durur ancak şefâ'at yâ Hâbîba'llâh
4. Hâķuñ nûrı ezel senin senüñ şânına dur *levlāk* ⁹⁸⁶
Saña rāzî olan bulmaz melâmet yâ Rasûla'llâh
5. Murâdı bu durur senden **Figânî** bendenüñ dâ'im
Aña rahm eyle olduķda kıyâmet yâ Hâbîba'llâh

254 ⁹⁸⁷

Esrâreyn [Abdûlmecid Sivâsî]

[Gazel]

[Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün]

- [135a] 1. Gice zıkr id şehâ tevḥîdüñ esrârın bilür ⁹⁸⁸ bilen dimez ⁹⁸⁹
Hâķîķat ehli güftârüñ diyen bilmez bilen dimez
2. Giyenler şevb-i imkânı ḥicâb itmiş ten ü cânı

⁹⁸⁵ [...]:

⁹⁸⁶ Hadîs-i kudsî olarak rivayet edilen “Lev lâke lev lâke lemâ ḥalaķtu'l-eflâke (لولاك لولاك لما خلقت الأفلاك)” ifadesi, “Sen olmasaydın, sen olmasaydın, felekleri yaratmazdım.” anlamındadır. Bu söz, Hz. Peygamber'in varlığının kâinatın yaratılışındaki hikmet ve sebep olduğuna işaret eden meşhur bir rivayettir. (Kandemir, 2003, s. 55). Kimi alimler de hadis uydurmadır, fakat manası doğrudur demişlerdir (Ali b. Sultan Muhammed el-Kârî el-Herevî. 2015., s. 212-213).

⁹⁸⁷ Ay, A. (2014). *Abdûlmecîd Sivâsî Dîvânı (İnceleme–metin)* (Yüksek lisans tezi). Cumhuriyet Üniversitesi. s.215-217. // Bu şiir Dîvânda 16 beyittir.

⁹⁸⁸ Gice zıkr id şehâ tevḥîdüñ esrârın bilür: Şehâ tevḥîdiñ esrârın diyen bilmez ASD.

⁹⁸⁹ Dîvândan farklı olarak başa gelen ifadeler veznin bozulmasına neden olmuş.

- Qur'an kimdür bu eyvânı diyen bilmez bilen dimez⁹⁹⁰
3. Kimisi lafza üftâde kiminüñ zevk-i ma'nâda
Kimi garğ-ı deryâda diyen bilmez bilen dimez⁹⁹¹
4. Mezâhir ile örtmüş yüz niçe görsün anı her göz
Ne vaşt⁹⁹² itsün anı her söz diyen bilmez [bilen]⁹⁹³ dimez⁹⁹⁴
5. İçenler cām u zātından fenâ bulmuş⁹⁹⁵ şıfâtından
Sülûküñ yedi kıatından diyen bilmez [bilen]⁹⁹⁶ dimez⁹⁹⁷
6. Nedür sürür bu dem vaḥdet nedür ey **Şeyhî**⁹⁹⁸ bu lezzet⁹⁹⁹
Ne dimekdür Hakk'a vuşlat diyen bilmez bilen dimez¹⁰⁰⁰

255¹⁰⁰¹

[Şıdkî Baba]

[Murabba']

[2+3=5'li Hece Ölçüsü]

I

Nûri cemâli

Hakk'kuñ vişâli

Eyler tecellî

Dil olsa Hâli

Dâ'im dâ'im hay

⁹⁹⁰ M'de 2. Sırada olan bu beyit Dîvânda 4. Sıradadır.

⁹⁹¹ M'de 3. Sırada olan bu beyit Dîvânda 7. Sıradadır.

⁹⁹² M'de "vaşt" diye yanlış yazılmış. Tarafımızdan doğrusu yazıldı.

⁹⁹³ ---: bilen ASD.

⁹⁹⁴ M'de 4. Sırada olan bu beyit Dîvânda 8. Sıradadır.

⁹⁹⁵ bulmuş: buldı ASD.

⁹⁹⁶ ---: bilen ASD.

⁹⁹⁷ M'de 5. Sırada olan bu beyit Dîvânda 10. Sıradadır.

⁹⁹⁸ Şeyhî" burada 15. yy. şairi Şeyhî'nin mahlası değil, Abdülmecid Sivâsî'nin şeyhlik unvanına atıftır.

⁹⁹⁹ Nedür sürür bu dem vaḥdet nedür ey Şeyhî bu lezzet: Ne sırdır bu sır-ı vaḥdet nedir bu derd ü bu miḥnet

¹⁰⁰⁰ M'de 6. Sırada olan bu beyit Dîvânda 15. Sıradadır.

¹⁰⁰¹ Mahlası **Şıdkî** olarak görülen şiirin Sıdkî Babaya ait olduğu bestelenen ilahiler arasında olduğu görüldü. Web sitelerinde Sıdkî Baba ismiyle yaygın olarak bulunduğu halde bilimsel kaynaklarda bulunamadı. Derleyici bu şiiri karışık yazsa da tarafımızdan düzenli halde kafiye ve ölçüsüne uygun olarak yazıldı.

II

İt şeyha hıdmet
Vir kalbe şafvet
Görürsün elbet
Bedr-i Kemāli

III

Salañ haḳsan
Rehber dilerseñ
Ḥasan Ḥüseyn
Muḥammed ‘Alī
Āh āh āh

IV

Göñülde **Şıdkı**
Yaḳ nār-ı ‘aşkı
Zıkr eyle haḳkı
Rûz-ı leyālî
Dā’ım dā’ım dā’ım

256¹⁰⁰²

[Niyāzi-i Mıṣrî]

[Gazel]

[Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün]

- [135b] 1. Aç gözüñ dīdāra baḳ ref¹⁰⁰³ oldu vechinden niḳāb
Zulmeti sürdi çıkardı ara yerden āfitāb
2. Şol *seḳāhüm rabbühüm* ḥamrın lebinden içegör
Ḳatresin nūş eyleyen ‘uşşāk ebed görmez ‘azāb
3. Mekteb-i ‘irfāna gir oḳu bu ‘ilmin aşlını¹⁰⁰⁴

¹⁰⁰² Erdoğan, K. (2019). *Niyazi Mısrî Divanı*, Ankara, Akçağ Yayınları s.148

¹⁰⁰³ Didāra baḳ ref : dildāra baḳ ref NMD.

¹⁰⁰⁴ Bu beyit Dîvân’da 4. sıradadır.

Gör ki niçe derc olupdur bu ‘ilmden dört kitāb

4. Her ne ki görür gözüñ andan cemāl-i yāre¹⁰⁰⁵ bak¹⁰⁰⁶
Çünkü gitdi ey **Niyāzī** kalmadı ašlā niķāb¹⁰⁰⁷
5. Otuz iki ħarfı bildüñ dört kitābın aşıldur¹⁰⁰⁸
Muşhaf-ı¹⁰⁰⁹ vechinde yazılmış kamu bī-irtiyāb
6. Her ne okursañ çün otuz ikiden taşra degül
Yüzinüñ metnini şerĥ iden okuyan fażl-ı bāb¹⁰¹⁰
7. Her ne ki söz¹⁰¹¹ söylenür ‘ālemde Türkī ya ‘Arab
Tutun kulağın kim sañadur cümle dillerde¹⁰¹² ħiķāb
8. Her ne ki görür gözüñ andan cemāl-i yāre¹⁰¹³ bak
Çünkü gitdi ey **Niyāzī** kalmadı ašlā ħicāb

257¹⁰¹⁴

[Abdulaĥad Nūrī]

[Gazel]

[Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün]

- [136a] 1. *Vāvı* yokdur hāyı Hūnuñ aşlı çün bir ħalkādur
Gösterür ol ħalkādan¹⁰¹⁵ ‘āşıklara seyrānı Hū
2. Hū ile feth oldu çün mülk-i ‘amā ‘āşıklara

¹⁰⁰⁵ cemāl-i yāre: cenāb-ı yāre NMD.

¹⁰⁰⁶ Bu beyit mecmû‘ada 4 ve 8. beyitte mükerrer olarak yer alırken Dîvân’da sadece 7. beyit olarak yer almaktadır.

¹⁰⁰⁷ niķāb: ħicāb NMD.

¹⁰⁰⁸ Bu beyit Dîvân’da 3. sıradadır.

¹⁰⁰⁹ Muşhaf-ı :Saĥfe-i NMD.

¹⁰¹⁰ iden okuyan fażl-ı bāb: ider okınan faşl u bāb NMD.

¹⁰¹¹ ne ki söz: ne söz kim NMD.

¹⁰¹² dillerde: dillerden NMD.

¹⁰¹³ cemāl-i yāre: cenāb-ı yāre NMD.

¹⁰¹⁴ Çelik, N. (1999). *Abdulaĥad Nūrî ve Dîvânı’nın tenkitli metni* (Yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Elazığ. s.135-136.

Şiir, Dîvân’da 10 beyit olan şiirin, kopukluktan dolayı mecmû‘ada sadece son 4 beyti yer almaktadır.

¹⁰¹⁵ ħalkādan: ħalkāda AND.

Ma'nide meydân-ı 'aşkuñ topı Hû çevgânı Hû

3. İsm-i a'zam gizlidür "Hâ"sında Allâh isminüñ
Saña izhâr eyledi muzmer iken ol şânı Hû
4. Her ne isterseñ murâduñ Hûdan iste **Nûriyâ**
Çün sa'âdet kânı Hûdur raḥmetüñ raḥmânı¹⁰¹⁶ Hû

258

[Gazel]

[Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün]

- [136b] 1. Dilâ [...] ¹⁰¹⁷ birlige irmek civân iken mürîd olur
Kılanlar hıdmetin pîrûñ Cüneyd ü Bâyezîd olur
2. Şaḥın inkârı pîrûñden mürîd olunca ey ş[ûfî] ¹⁰¹⁸
Olan pîrine münkir çün mürîd olmaz merîd olur
3. Şefîk ü Nûrî vü [...] ¹⁰¹⁹ kamu irşâda irenler
Kıluben pîrine hıdmet ser-â-ser bû-sa'îd olur
4. Şaḥın 'âḳ olma pîrûñe çeküp başuñ ayâğından
Çeken kibr ile baş andan qarîb iken ba'îd olur

¹⁰¹⁶ raḥmânı: 'ummânı AND.

¹⁰¹⁷ [...]:

¹⁰¹⁸ Sayfa tahrir olduğu için kelime tarafımızca bu şekilde teklif edilerek metin tamiri yapılmıştır.

¹⁰¹⁹ [...]:

Ġazaliyyāt-ı Ĥazret-i Mevlānā

[Gazel]

[Vezin Belirsiz]¹⁰²⁰

1. Düşin zenem dem dem dem vakt-i seher kum kum kum
Ĥvāce [...] ¹⁰²¹ cem cem cem vakt-i seher kum kum kum
2. Ĥvāce-i zend hak hak hak ‘āşık-ı mutlak lak lak
Mah-ı şod şak şak şak vakt-i seher kum kum kum
3. [...]ğıl gıl gıl [...] ¹⁰²² zil zil zil
Yakut tökül kül kül vakt-i seher kum kum kum
4. Şāhib-i minber ber ber ĥvāce-i kanber ber ber
Fātiha ĥvāne ezber ber ber vakt-i seher kum kum kum
5. Nefs-i seyr gam gam gam diñledim dim dim dim
[...] ¹⁰²³ kem kem kem vakt-i seher kum kum kum
6. A ‘da kend gar gar gar [...] ¹⁰²⁴ bir kend şer şer şer
[...] ¹⁰²⁵ dür dür dür vakt-i seher kum kum kum

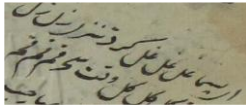
- [137a] 7. [Şems-i şükr-i zîr menem maẓhar-ı bebr-i yer benem]
‘Āşık-ı gül-i zîr menem vakt-i seher kum kum kum

¹⁰²⁰ Aruz — belirsiz/karma (onomatopoetik tekrarlar “kum kum / hak hak / şak şak” ölçüyü bozuyor; klasik kalıp net tespit edilemiyor)

¹⁰²¹ [...]:

¹⁰²² [...]:

¹⁰²³ [...]: Sayfa tahrib olmuştur.

¹⁰²⁴ [...]:

¹⁰²⁵ [...]: Sayfa tahrib olmuştur.

260¹⁰²⁶

[Ġazel-i 'İşretî]

Yahyâ Efendî merhûmuñ türbe-i şerîfî
dîvârında taḥrîr olunmuşdur

[Gazel]

[Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün]

1. Şanma 'aşk ehlini mevt ile güzâr eylediler
'Aşka¹⁰²⁷ şabr eylemeyüp terk-i diyâr eylediler
2. Terk idüp tâc u kabâyı şarılup bir kefene
Hil'at-i 'ârîsini giymege 'âr eylediler
3. Götürüp ayağı bu memleket-i fânîden
Vardılar 'âlem-i bâķîde qarâr eylediler
4. Şûretâ görmeyelüm deyü rakîbün yüzini
Bindiler maḥmil-i tâbûta firâr eylediler
5. Arkası üzre yatup ehl-i kubûr itdi ḥuzûr
Ġam u miḥnet beni ey 'İşretî zâr¹⁰²⁸ eylediler

261

Lügaz

[Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün]

1. Ol nedür kim rengi anuñ ḳaredür
Teni uçdan uca pâre pâredür
2. Ayağından aşupdur Çalab anı
El urursañ şaça üstüne ḳanı

¹⁰²⁶ Erbaş, C. (2023). *Tavşanlı Zeytinoğlu İlçe Halk Kütüphanesi TZK1080 numarada kayıtlı ilahi mecmû'asının MESTAP'a göre tasnifi* (Yüksek lisans tezi). Bartın Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü. s.94

¹⁰²⁷ 'Aşka: Hicre. a.g.e.

¹⁰²⁸ zâr: pîr a.g.e.

262

Lügaz

[Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün]

1. Ol nedür kim zerre zerre kâne olur
Tohmı az mīvesi çendâne olur
2. Ağzı birdür dili iki cānı yok
Niçeler bu kıssada hayrâne olur

263

Lügaz-ı Sulţān Murād Hān ‘Aleyhi’r-raḥme

[Lügaz]

[Meḥ‘ülü Fâ‘ilâtün Meḥ‘ülü Fâ‘ilâtün]

1. Bir kal‘a-i mu‘allaḳ içinde oldı deryā
O deryānuñ içinde bir mähī imiş cā
2. Tuta ağzında mähī bir gevher-i bīgāne
Turduḳça gevher anda mähīyi eyler ifnā

Her kim dilerse manşıb feth ide bunu ra‘nā¹⁰²⁹

264¹⁰³⁰

İLAHİ [Niyāzī-i Mişrī]

[Gazel]

[Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün]

- [137b] 1. Toḡdı ol şadr-ı risālet başdı ‘arş üzre ḳadem
Şaldı ol nūr-ı nübüvvet pertevin fevḳā’l-ümem
2. Çalınup ṭabl-ı beşāret geldi şāh-ı enbiyā
Ġulgule ṭoldı cihāna ḳondı ol şāhib-i ‘alem

¹⁰²⁹ Sonda bu şekilde mensur hitam/teḥaddī ibaresi vardır. “Kim isterse, bunu (şu güzel muammayı) fethedip/çözerek bir mansıp (paye, makam) elde etsin.”

¹⁰³⁰ Erdoğan, K. (2019). *Niyāzī-i Mısrī Dīvānı*. Akçağ Yayınları. s.264.

3. Nūr-ı vechüñden alındı encüm ü şems ü kamer
Baḥr-i ‘ilminden bilindi ḥikmet ü¹⁰³¹ levḥ u qalem
4. Merḥabā yā Muṣṭafā ey nūr-i ‘ayn-i aşfiyā
Merḥabā yā şāḥibü'l-mi‘rāc-ı fī-dāci'z-zulem
5. Gelmeyeydün ‘āleme sen ḥalk olunmazdı cihān¹⁰³²
Dostluḡuña yaradıldı ey Nebiyyü'l-muḥterem
6. Yā Rasūla’llāḥ şefā‘at kıl **Niyāzī** bendeñe¹⁰³³
Şol zamān kim baş açık yalın ayak kan ağlayam

265¹⁰³⁴

İlahī-i Eşrefoḡlı

[Gazel]

[Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün]

- [138a] 1. Kulluḡa bil bağladum sulṭānı gözler gözlerüm
Derdine düş olmışam dermānı gözler gözlerüm
2. Şeyḥimün yüzini dā‘im gözlerüm gözler[i ne]
Nicesi gözlemesün insānı gözler gözlerüm¹⁰³⁵
3. Bakdığım ol gördüğüm ol istediğim ol hemin¹⁰³⁶
Evvel oldur āḥir oldur anı gözler gözlerüm
4. Muṣṭafānuñ yolına ben cānı ḡurbān eylerem¹⁰³⁷
‘Aşk ile girdim yola meydānı gözler gözlerüm

¹⁰³¹ ḥikmet ü: ḥikmet-i NMD.

¹⁰³² Dîvân’da 7 beyit olan manzumenin Mecnû‘ada bulunmayan 6. beyti şu şekildedir:

*Biz günahkâr ümmete sen şāḥi irsâl eyledi
Hamdülillāḥ sana ümmet eylemiş ol zî-kerem*

¹⁰³³ bendeñe: mücrime NMD.

¹⁰³⁴ Güneş, M. (2006). *İznikli Eşrefoḡlu Rûmî’nin hayatı, eserleri ve Dîvânı*. Sahhaflar Kitap Sarayı. s.319. (Dîvânda beş beyitken mecnû‘ada 6,5 beyittir. Bir beyit de dîvânda varken mecnû‘ada yoktur.)

¹⁰³⁵ Bu beyit Dîvân’da yoktur.

¹⁰³⁶ ol hemin: oldur ol ERD. Mecnû‘anın 3. sırasındaki bu beyit Dîvân’da 2. sıradadır.

¹⁰³⁷ Dîvân’daki 5 beyitlik manzumenin 4. beyti şudur ve mecnû‘ada yoktur:

*“Âline ashābına vardır bizim ikrārumuz
Ebûbekir ‘Ömer ‘Âlî ‘Osman gözler gözlerüm”*

5. Yā hū yā men hū deyüp dā'im temennā eylerem
Raḥmetüñden umaram Raḥmānı gözler gözlerüm¹⁰³⁸

6. **Eşrefoğlu Rūmīnün** sözleri var¹⁰³⁹ kemter velī
Dā'imā imān ile Qur'ānı gözler gözlerüm

Yā maḥbūbū'l 'ārifin yā ma'şūku'l-āşıkīn¹⁰⁴⁰

266¹⁰⁴¹

[Hüdāyī]¹⁰⁴²

[Koşma]

[6+5 = 11'li Hece Ölçüsü]

[138b]

I

'Āşıklar şādıklar işitmiş olun

Ḥaḳdan geldüm yine Ḥaḳka giderüm

Mevlāsından ğayrı kimi var ḳulun

Ḥaḳdan geldüm yine Ḥaḳka giderüm

II

Ṭāvus ḳuşı¹⁰⁴³ idüm uçdum yuvadan

Yād oldum bir iki gün āşinādan

Āḥir yine geçüp cümle sivādan

Ḥaḳdan geldüm yine Ḥaḳka giderüm

III

Bir özge 'ālemden geldüm cihāna

Delīl olmağičün¹⁰⁴⁴ sırr-ı nihāna¹⁰⁴⁵

¹⁰³⁸ Bu beyit Dîvân'da yoktur.

¹⁰³⁹ sözleri var: bu sözleri ERD.

¹⁰⁴⁰ Bu kısım Dîvân'da yoktur.

¹⁰⁴¹ Tatcı, M., & Yıldız, M. (2005). *Aziz Mahmut Hüdāyî Divan-ı İlahiyat*, Üsküdar Araştırmaları Merkezi. s.341.

¹⁰⁴² Bu şiir devamı 141a'da iken şiirin bütünlüğü için buraya alındı ve şiir tamamlandı.

¹⁰⁴³ ḳuşı: kuds AMHD.

¹⁰⁴⁴ olmağičün: olmak için AMHD.

¹⁰⁴⁵ Dîvānda 5 dörtlük olan bu manzumenin mecmuda s.138b'de 2,5 dörtlük olarak yer almıştır. Devamı 141a'da yer almıştır. Tahminimiz mecmû'a olarak numaralandırılınca sayfalar kaymıştır.

Ol dosta giderüm gitmem yabana
Hakdan geldüm yine Hakka giderüm

IV

Bizi isteyen kişi Hakla olsun
Rüz-i ezel ‘ahdin ri‘āyet kılsun
Kulın Efendisi yanında bulsun
Hakdan geldüm yine Hakka giderüm

V

Hudāyī şüretā bir kabza hākem
Kebāb ma‘nī¹⁰⁴⁶ yüzinde dürr-i pākem
Soyundum māsivādan sīne çākem
Hakdan geldüm yine Hakka giderüm

267

[Ġazel-i Zātī]¹⁰⁴⁷

[Gazel]

[Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün]

- [139a] 1. Rūhuñ üzre zülfüñü perişān eyledüñ
‘Ākil-i dānāy bu vech ile hayrān eyledüñ
2. Gösterüp rüy-ı dilārāda cemālüñ ‘aksini
Kāfir-i dīdār olanları Müselmān eyledüñ
3. ‘Arz idüp zünnār-ı ‘aşkı zāhid-i hüşyāra sen
İtdigi ĩmān-ı mevķūfa peşīmān eyledüñ
4. Tal‘at-ı hüsn-i cemālüñ hatıtuñı kim okudı
Vākıf-ı esrār idüp sen anı şādān eyledüñ

¹⁰⁴⁶ Kebāb ma‘nī: Līk ma‘nā AMHD.

¹⁰⁴⁷ Zātī ile ilgili dīvānların ve diğeri şiirlerin olduğu Çavuşoğlu ve Tanyeri (1987), Sipahi (2002), Kurtoğlu (2017) ile Keşan’lı Süleyman Zātī ile ilgili Şimşek (2005) gibi kaynaklarda bu şiir bulunamadı.

5. Cām-ı lā‘l-i nābuñı her kime şunduñ sākīyā
Bī-ķarār itdūñ anı ‘aķlını nālān eyledūñ
6. Murğ-ı cāna mantıķ-ı ıayrı çü ta‘līm eyleyüp
Zātī-i ednāyı anuñla Süleymān eyledūñ

268

[Gazel-i Zātī]¹⁰⁴⁸

[Gazel]

[Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün]

1. Ey benüm dīvāne göñlüm n'oldı saña n'oldı saña
[Ne ‘aceb] derde uğraduñ n'oldı saña n'oldı saña
2. Terk eyledūñ cümle varuñı ķalmadı aşla ķarāruñ
Nedür bu āh ile zāruñ n'oldı saña n'oldı saña
3. Deryā mişāli coşduñ aķar şular gibi taşduñ
‘Aceb ne sevdāya düşdüñ n'oldı saña n'oldı saña
4. Bulınmaz oldı mişālūñ bilinmez oldı [...]
Gel Zātīye söyle ģalūñ n'oldı saña n'oldı saña

269¹⁰⁴⁹

İlāhī [Niyāzī-i Mısrī]

[Gazel]

[Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün]

- [140a] 1. Āşinā-yı ‘aşķ olandan āh u zār eksik degül
Keştī-i baķre dem-ā-dem rüzgār eksik degül
2. Ol cemāl-i mutlaķuñ ‘aşķuñda artdıķça niyāz
Ol ķadar nāz arturur bir gül-‘izār eksik degül

¹⁰⁴⁸ Zātī ile ilgili dīvānların ve diğēr şiirlerin olduğu Çavuşoğlu ve Tanyeri (1987), Sipahi (2002), Kurtoğlu (2017) ile Keşan’lı Süleyman Zātī ile ilgili Şimşek (2005) gibi kaynaklarda bu şiir bulunamadı.

¹⁰⁴⁹ Erdoğan, K. (2019). *Niyāzī-i Mısrī Dīvānı*. Akçağ Yayınları. s.250.

3. Yiri cennet bakduğı dīdār olursa ‘āşıkuñ
Vech-i nūrında anuñ yanmağda¹⁰⁵⁰ nār eksük degül
4. Bu nişānı ‘āşıkuñ rāhat ölür ğam dirilür
Hayret-ender-hayreti leyl ü nehār eksik degül
5. Şem‘-i ‘aşka **Mışriyā** yandur özüñ yok ol müdām
‘Āşıkuñ her yokluğu¹⁰⁵¹ üstünde var eksik degül

270

İlāhī

[Gazel]

[Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün]

- [140b] 1. Bu ‘aşka yoldaş olalı kômışam nāmūs u arı
Devāsuz derde düş oldum kıluram āh ile zārī
2. Gezerken kendi hālümde ‘acep sevdāya düş oldum
Gözüme zerrece gelmez bu fānī ‘ālemüñ dārı
3. Seher bülbülini gör kim ‘acep afgāna başlamış
Meger kim nevbahār olmuş açılmış [...] gūlzārı
4. Hākīkat bülbülini gör fenā gūlzāra meyl itmez
Bilür mevsümi tīz geçer yürekler pāreler hārı
5. Gel imdi **Şems-i Tebrīzī** fedā kıl cānanı Hākka
Bu yolda baş u cān virmek budur ‘āşıklarūñ kārı

[141a] [...] ¹⁰⁵²

¹⁰⁵⁰ nūrında anıñ yanmağda: nūrından anı yakmağa NMD.

¹⁰⁵¹ ‘Āşkıñ her yokluğu: ‘Āşka her yokluğun NMD.

¹⁰⁵² Bu sayfada 138b’deki şiirin devamı yer aldığından buradaki mısralar bütünlük sağlanması için oraya alınmıştır.

271

[Müfred]

[Ölçüsü Belirsiz]

- [141b] 1. Derd böyle belâ böyle düşer [...] ¹⁰⁵³ böyle
Fıkr böyle iken işler ister yüz biñ [talāb] eyle

272 ¹⁰⁵⁴

İlāhī ¹⁰⁵⁵

[Gazel]

[Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün]

1. N’ideyüm şabr ider isem dil [ü] cān ¹⁰⁵⁶ oda yanar
Velī āh eyler isem kevn [ü] mekân oda yanar
2. Boyadı ¹⁰⁵⁷ yer yüzini āh ile zārum tütini
Benüm āhum işiden ¹⁰⁵⁸ hūrī cinān oda yanar
3. Kim ola şem‘a yakın olmaya da‘vā adına ¹⁰⁵⁹
Niçe yüz biñ perī pervāne revān oda yanar ¹⁰⁶⁰
4. Yā Rabbi firkatüñ odına yanar idi tıamu
Yine hicrūñ odına cümle cihān oda yanar
5. Gel ey ‘āşık ¹⁰⁶¹ yana gör kūh-ı kenārında hākuñ

¹⁰⁵³ [...]:

¹⁰⁵⁴ Güneş, M. (2006). *İznikli Eşrefoğlu Rûmî'nin hayatı, eserleri ve Dîvânı*. Sahhaflar Kitap Sarayı. s.254

¹⁰⁵⁵ Dîvânda Mecmû‘adan farklı olarak şiir 6 beyitten oluşmaktadır. Fazla olan mısralardan 1.si 3. Beyitin 1. Mısrası, 2.si ise 2 beyitin 2. Mısrası olarak geçmektedir. Şu şekildedir:

“Beni vaslundan ırag eyleyüp cennete koma,
Bu inildüm zârına işbu cinān oda yanar.”

¹⁰⁵⁶ ider isem dil [ü] cān: edebilsem kevn ü mekân ERD.

¹⁰⁵⁷ Boyadı: Büridi ERD.

¹⁰⁵⁸ Benüm āhum işiden: Bu inildüm işidüp ERD.

¹⁰⁵⁹ Bu dize dîvânda 5. Beyitin 1. Sırasında yer almaktadır.

¹⁰⁶⁰ Bu dize dîvânda 4. Beyitin 2. Mısrası olarak yer almaktadır.

¹⁰⁶¹ Gel ey ‘āşık: Eşrefoglu ERD.

Dimeyeler **Rûmîye** ibn-i fûlân oda yanar

273¹⁰⁶²

İlâhî [Yûnus Emre]¹⁰⁶³

[Gazel]

[Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün]

- [142a] 1. Benem zârî kılan ol yâra¹⁰⁶⁴ karşı
Güñülden cân viren dildâre karşı
2. Seher-gâhı turup¹⁰⁶⁵ zârî kıluram
Şanasuñ bülbülem gül-zâra karşı
3. Bugün Manşûr benem 'aşkuñ yolında
Şoyunup çarh uram ol dâra karşı¹⁰⁶⁶
4. Bugün 'Āşık Yûnus gurbetde¹⁰⁶⁷ kaldı
Ki 'aşkuñ söyledi ağıyâra karşı

274

İlâhî¹⁰⁶⁸

[Müfred]

[Mef'ûlü Mefâ'îlün Mef'ûlü Mefâ'îlün]

1. 'Aşkuñ [meyine] kanduñ n'olduñ a gönül n'olduñ
Yağduñ beni yandurduñ n'olduñ a gönül n'olduñ

¹⁰⁶² Gölpınarlı, A. (1943). *Yûnus Emre dîvânı: Metinler, sözlük, açıklama* (Cilt 1–2). Ahmet Halit Kitabevi. s.101-102

¹⁰⁶³ M'de 4 beyit olan şiir Dîvânda 9 beyittir.

¹⁰⁶⁴ ol yâra: şol yâde YED.

¹⁰⁶⁵ Seher-gâhı turup: Sehergâhun durup YED.

¹⁰⁶⁶ Şoyunup çarh uram ol dâra karşı: Yürüyüp çerhürâm şol yâre karşı YED.

¹⁰⁶⁷ Bugün 'Āşık Yûnus gurbetde: Āşık Yûnus bu gün gurbetde YED.

¹⁰⁶⁸ Abdülaziz Zihni Efendi /Üsküdarlı Şeyh Abdülazîz el-Halvetî

Kuddise Sırruh. Akademik çalışmalarda tespit edilemeyen şiir, web kaynaklarında yer almaktadır:

<https://defter-i-ussak.blogspot.com/2017/03/askn-meyine-kandn-noldun-ah-gonul-noldun.html>

(13.10.2025) ve <https://www.yedinota.com/beste/askin-meyine-kandin-noldun-ah-gonul-noldun-14219>

(13.10.2025).

[İlaç Tarifi]

Şoğulcan için yüz dirhem şîrgün yağı altı şabâh ikişer yumurta pişirüp aç karnına ekl ide şalâya degin şu içmeye altı günden çok şu içe cümlesi tobrasıyla çıka min nakl-i Cürçî bu dahi şu yolında taş tursa akça kavağ ağacı yaprağını döküp şu ile kaynadup içeler *mücerrebdür*

275¹⁰⁶⁹

İlahî-i Nûrî

[Gazel]

[Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün]

- [142b] 1. Cānımuñ cānānı Hū der sırrımuñ sulṭānı Hū
Ḳalbimūñ mihmānı Hū der derdimūñ dermānı Hū
2. Hū hüviyyet ḡoncasıdır vaḥdetūñ gūlzārınuñ¹⁰⁷⁰
Būlbūli Hū söyler anuñ bāḡ u bostānı Hū¹⁰⁷¹
3. *Kenz-i mahḫfī*nuñ ḳavī miftāḫı Hūdūr ey ḡōñül¹⁰⁷²
Ġayb-ı muṭlaḳ sırrınuñ peydāsı Hū pinhānı Hū
4. Dürr-i vaḥdet isteyen dalsun¹⁰⁷³ ḫaḳīḳat baḫrine
Dürr-i Hūdūr çün ḫaḳīḳat baḫrinūñ mercānı Hū
5. Naḳş olaldan dilde Hū aḡyārı görmez gözlerüm
Ḳapladı envār ile āfākı Hū ekvānı Hū
6. Ṭolıdūr Hūnuñ hevāsıyla zemīn ü¹⁰⁷⁴ āsmān
Anuñ için döndürür eflāki Hū insānı Hū

¹⁰⁶⁹ Çelik, N. (1999). *Abdūlahad Nūrî ve Dîvânı'nın tenkitli metni* (Yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. s.135-136, m.87. (Dîvānda 10 beyit olan manzumenin sadece ilk 6 beyiti mecmû'ada yer almıştır.)

¹⁰⁷⁰ vaḥdetiñ gūlzārınıñ: gül-sitân-ı vaḥdetiñ AND.

¹⁰⁷¹ bāḡ u bostānı Hū: bāḡ-ı Hū bostānı Hū AND.

¹⁰⁷² Hūdūr ey ḡōñül: derâ-yı ḡōñül AND.

¹⁰⁷³ dalsun: ṭalsın AND.

¹⁰⁷⁴ ü: (ü) AND.

276¹⁰⁷⁵

İlāhī [Fenā'ı Mehmed Efendi]

[Gazel]

[Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün]

- [143a] 1. Yâ ilāhī āsitānuñ ḥastaya dārü'ş-şifā
Şerbet-i vaşluñ içenler buldı her derde devā
2. Bahr-i rahmet kıtresi yanında cümle maḥv¹⁰⁷⁶ olur
Her ne deñlü çoğ¹⁰⁷⁷ olursa bizde cürm ile ḥaṭā
3. Maḥz-ı faẓluñdan İlāhī vākıf it esrāruña
İdelüm her ḥāl ile sırr-ı Resūle iktidā¹⁰⁷⁸
4. Ger ziyā-yı şem'-i¹⁰⁷⁹ zātuñ irmez ise sālīke
Nice kıt' ide¹⁰⁸⁰ menāzil kınde irişür 'atā¹⁰⁸¹
5. Zerre görünmez **Fenā'ı** işbu 'ālem 'ārife
Bir demine vuşlatuñ iki cihān olmaz bahā

277¹⁰⁸²

İlāhī [Bolulu Aşık Himmet]

[Koşma]

[6 + 5 = 11'li Hece Ölçüsü]

I

- [143b] Uyan be hey gāfil ḥ'āb-ı gāfletden
'Ömrüñ geldi geçdi ḥaberüñ var mı
Bir ḥaber alduñ mı sırr-ı vaḥdetden

¹⁰⁷⁵ Gülmez, E. (2022). *Millî Kütüphane 06 HK 1721 numaralı güfte mecmuası: İnceleme–metin – MESTAP'a göre tasnif* (Yüksek lisans tezi). Ordu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. s.87-88

¹⁰⁷⁶ maḥv: yoğ a.g.e.

¹⁰⁷⁷ çoğ: çok a.g.e.

¹⁰⁷⁸ M.'de 3. Sırada olan bu beyit a.g.e'.de 4. Sıradadır.

¹⁰⁷⁹ şem'-i: şems-i a.g.e.

¹⁰⁸⁰ İde: ider a.g.e.

¹⁰⁸¹ M.'de 4. Sırada olan bu beyit a.g.e'.de 3. Sıradadır.

¹⁰⁸² Tapsız, M. (1995). *Bolulu Himmet Dîvânı, manzum Tarikatnâme ve Âdâb-ı Hurde-i Tarikat* (Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. s.126.

Murg-ı cānuñ uçdı haberüñ var mı

II

Ma‘şiyet yükini alduñ boynuña¹⁰⁸³

Hîç ölüm korkusu girmez ‘aynuña¹⁰⁸⁴

Felek birkaç arşun bezden eynüñe¹⁰⁸⁵

Yağasuz ton biçdi haberüñ var mı

III

Azıguñ var mıdur yola gitmege

Döşegin hāzır mı varup yatmağa

[144a] Dem çeküp ejderler gibi¹⁰⁸⁶ yutmağa

Yerler ağzın açdı haberüñ var mı

IV

Bu dar-ı rıhletdür bunda kalınmaz

Hem sonı fenādur murād alınmaz

Ḳāfile kalkıcaḳ girü dönülmez

Kārbānbaşı¹⁰⁸⁷ göçdi haberüñ var mı

V

‘Āşık Himmet¹⁰⁸⁸ senden evvel gelenler

Kimisi kıl kimi sultān olanlar

Dünyā benüm mülküm diyüp yelenler

Ecel cāmın içdi haberüñ var mı

¹⁰⁸³ Bu dörtlük dîvânda 4. sırada bulunmaktadır. 4. Sıradaki dörtlükle yer değiştirmiş.

¹⁰⁸⁴ girmez ‘aynuña: gelmez ‘aynuña BHD.

¹⁰⁸⁵ eynüñe: egniñe BHD.

¹⁰⁸⁶ Dem çeküp ejderler gibi: Ejderler gibi dem çeküp BHD.

¹⁰⁸⁷ Kārbānbaşı: Kervan başı BHD.

¹⁰⁸⁸ ‘Āşık Himmet: Derviş Himmet BHD.

278¹⁰⁸⁹

İlāhī [İbrahim Nakṣī-i Akkirmānī Efendi]¹⁰⁹⁰

[Semai]

[4+3=7’li Hece Ölçüsü]

I

[144b]

Maḳṣad-ı ‘āşık-laruñ

Menzil-i cānān olur

İsmini yād eyleseñ¹⁰⁹¹

Vālih ü¹⁰⁹² ḥayrān olur

II

Ḥaḳḳ vire cünbişlerin

‘Afv ide kem işlerin

Menzili dervīşlerin

Kūşe-i vīrān olur

III

Fānī cihāndan kesil

Āyine-i ḳalbi¹⁰⁹³ sil

‘Arşa-i maḥşerde bil

Bir ulu dīvān olur¹⁰⁹⁴

IV

Kimde ki ‘aşḳ bulına

‘Azm ide Ḥaḳ yolına

Sırrı anuñ biline

¹⁰⁸⁹ Gülmez, E. (2022). *Millî Kütüphanesi 06 HK 1721 numaralı güfte mecmuası: İnceleme–metin – MESTAP’a göre tasnif* (Yüksek lisans tezi). Ordu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. s.95-96

¹⁰⁹⁰ M’de 6 dörtlük olan bu şiir a.g.e.’de 8 beyittir. M’de olmayan ve a.g.e.’nin 5 ile 7. Sırasında bulunan beyit aşağıdaki şekildedir. aa.g.e.’de aruz kalıbı verilse de şiir 7’li hece ölçüsüne uymaktadır.:

“‘Arife her şubḥ-dem nār ola bağ u irem
Tevbede şābit ḳadem zā’l-i neṣīmān olur”
“‘İşḳ ile kim āh ide ḳalbini āgāh ide
‘Azmini dergāh ide ol ulu sulṭān olur”

¹⁰⁹¹ eyleseñ: eylesem a.g.e.

¹⁰⁹² Vālih ü: velev a.g.e.

¹⁰⁹³ ḳalbi: ḳalbūñ a.g.e.

¹⁰⁹⁴ M’de 3. sırada olan bu dörtlük a.g.e.’de 4. Sıradadır.

‘Aşk nice¹⁰⁹⁵ pinhân olur¹⁰⁹⁶

V

Kim ide Hakkı edā

‘Aşk ile kıla nidā

Feyz-i Cenāb-ı Hudā

Anda nümāyān olur¹⁰⁹⁷

VI

Naḳṣī-ı ‘āşık saña

‘Aşk haberini aña¹⁰⁹⁸

Menkıbe-i evliyā

Şekl-i¹⁰⁹⁹ gülistān olur¹¹⁰⁰

[145a] Bismillāhirrahmānirrahīm

Ḳāle’llāhü te’ālā: “*Yā eyyühe llezîne āmenü z-küru’llāhe zikran keşîrā*”¹¹⁰¹

Ve ḳāle’llāhü te’ālā: “*Ve z-küru’llāhe keşîran le’alleküm tüflihün*”¹¹⁰²

Kemā ḳāle ‘aleyhi’ş-şalātü ve’s-selām: “*Ezküru’llāhe hattā yekûle’l-mecnûn: ‘ene mecnûnün min zikri’llāh’*” *Ve şadeka ḥabîbu’llāh*¹¹⁰³

279

[İlāhî - Āşık Derviş Muḥammed Emîn]

[Gazel]

[Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün]

1. Gel ey münkir olan a‘mā bu tevḥîd içre devrāna
Seni ḥaḳ yola sevk idem uyarsañ ḳavl-i Raḥmāna
2. Ğırār ile ‘aceb n’içün uyup bende olursun sen

¹⁰⁹⁵ ‘Aşk nice: ol anca a.g.e.

¹⁰⁹⁶ M’de 4. Sırada olan bu dörtlük a.g.e.’de 3. Sıradadır.

¹⁰⁹⁷ M’de 5. Sırada olan dörtlük a.g.e.’de 6. Sıradadır.

¹⁰⁹⁸ haberini aña: haberin vir aña a.g.e.

¹⁰⁹⁹ Şekl-i: reşk-i a.g.e.

¹¹⁰⁰ M’de 6. Sırada olan dörtlük a.g.e.’de 8. Sıradadır.

¹¹⁰¹ Ahzâb Suresi, 33/41: “Ey iman edenler! Allah’ı çokça zikredin.”

¹¹⁰² Hadîd Suresi, 57/16: “Allah’ı bol bol zikretmenizi umarız ki kurtuluşa eresiniz.”

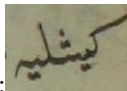
¹¹⁰³ “Allah’ı o kadar zikret ki, deliler seni deli saysın; sen deme ki deliyim, ‘Allah’ı zikrettiğim için deliyim.” (Hadîs-i Şerîf, Ebû Dâvûd ve Tirmizî).

- Meger cinnī durur aşluñ uyarsın çünki şeytāna
3. Celālinden seni ol Hāḡ yaratdı uyduñ İblīse
Anuñ'çün ḡahre mazḡarsın seni sevḡ itdüm iḡşāna
4. Şerī'atden dem urursuñ ḡaḡīḡatde çü kāfirsın
Ki nefsuñ nefsi emmāre ḡaçan irer ol āsumāna
- [145b] 5. Me'ānī perdesin burdan açarsa dost ḡudretle
Me'ārifden beyān idem ledün 'ilmin ḡidā cāna
6. İrürse cān dimāḡına nesīm-i feyz-i Rabbānī
Mu'aṡṡar ḡıla āfāḡı ne [ḡā]cet misk-i reyḡāna
7. Eger ilḡām-ı Rabbānī olursa ḡalbüme ilḡā
Cevābın rūḡ-ı ḡudsīde yazam çün nāme-i cāna
8. Şerī'at mülkini buldum irüp deryā-yı raḡmetden
Çıḡardum bir dūr-i yektā mişālın görmedi ana
9. Yaratmaḡdan seni ol Hāḡ alır maḡşūd ise bi'z-zāt
ṡutarsın cān ḡulaḡını irüp bu feyz-i Rabbāna
10. Yaratdı cümle ervāḡı ezelde ol Te'āla'llāḡ
ḡıṡāb idüp *elest* diyü yazılmışdır bu Kur'āna
11. İki nev' oldı ol ervāḡ biri didi *belā* yā Rab
Olara iḡtidā irüben oldı ḡurb-ı sulṡāna
- [146a] 12. Olar ehl-i fenā oldı beḡā'-i lem yezel buldı
Ki terk-i mā-sivā ḡıldı iriḡdi bunda Sübhāna
13. Yañıldı bir ḡürūḡı hem ne'am didi cevābında
Olar hep ḡāl muḡıll oldı boyandı bunda 'isyāna
14. Senüñ rūḡuñ daḡı anda ne'am didi ki zīrā kim
Gelüp tevḡīdi bilmedin iriḡmedin bu 'irfāna

15. Bilürsin kim haḳīkatde iki nev‘ oldı bu insān
Biri efḍal melā’ikeden o kim irişdi Yezdāna
16. Biri ḥayvāndan ednādur nebātāta olur teřbīh
Budur ma‘nā-yı āyet kim diyen amennā o burhāna
17. Niçün kāfir olur dönen yanup Allāh deyüp dā’im
Şerī‘atde olur kāfir diyen kāfir Müselmāna
18. Ki ḳavl-i Şāfi‘ide ḥod anı cā’iz buyurmuşdur
Anuñ ḳavli daḥi ḥaḳdur bi-küllü ehl-i imāna
- [146b] 19. Ya āyet ü ḥadīs ile ḳanı men‘ine istidlāl
Ya olmasa ol ‘āşıḳlar bozulurdu bu kerḥāne
20. Daḥi mutlāḳ degüldür bil İmām-ı A‘zamuñ ḳavli
Telezzüz eylemek devri ḥarāmdır lu‘b ile yana
21. Anuñ zātı cemāline sebeb ‘aşḳdur viřāline
Ene'l-Ḥaḳdan berāt ile ḳalındı ṭabl-ı şāhāne
22. Vücūdum nūrını çünkim tecellī nūrı maḥv itdi
Didüm oldum en'ellāhi ḥiṭāb-ı rūḥ-ı sulṭāna
23. Cemali Ka‘besin rūḥım tavāf etmek durur sa‘yüm
Fenā iḥrāmını cānum özendi girdi meydāna
24. Şafādur cānumı virmek anuñ yolında bi'llāhi
İrişdi vaşl-ı cānāna viren cānını ḳurbāna
25. Ḳuruldu ise bir meclis anuñ ‘aşḳ-ı hevāsından
[147a] Aña sākī durur ḥazret ḳomazlar anda bī-gāne
26. O meclis ehl-i ehlü'llah maḳarrı oldılar fi'llāh
Aña mürşidsüz irilmez ḳurı sevdā iden insāna
27. O meclise iren kişi kesilür māsiva'llāhdan
Göñül virmezdi ğayrına meyil ider o rızvāna

28. Kānı bir tālib-i ‘āşık Esīrī şāh-ı ‘aşk ola
Tecellī nūrına ire irişe katre ‘ummāna
29. Mesīh zātuñda aşluñ ne içün şeytāna tābi‘ sin
Esīr-i nefis olup dā’im tenezzül kılma hayvāna
30. Ma‘ārifden saña cānā nice dürlü nişār itdūñ
Eger ‘ākil isen feyze girersin yola merdāne
31. Bu gevher nuṭṭınuñ bilür nedir ‘ārif anuñ ḳadrin
Ki dürdür ehli ḳatında ‘ulafdur gerçi nādāna
- [147b] 32. Baḳup āyīneye herkes görinen anda ‘aksidür
Eger zengī eger maḥbūb bunı şanma sen insāne
33. Kelām-ı cān-fezā baḥşim olubdur Mü’mine mir’āt
Muṭābık düşdi çün ḥālī cemālin gördi nūrāne
34. Eger Mūnker okursa anı şafā itmez anuñ cānı
Ki yokdur zevḳ-i īmānı irişmez feyz-i Rabbāne
35. Görinür gözine anuñ ḳara deyü ki bir şūret
Zemīme ḥıl’ati anuñ göründi gözüme yāyāne
36. Ḥicāb-ı nefis-i emmāre Ḥaḳuñ zikrine māni‘dür
Şeḳāvetle celiyydür ol evimüz zıkr-i Ḳur’āna
37. [...] ¹¹⁰⁴ ‘aşḳ-ı Rabbānī irişür ism-i a‘zamdan
Aña vāşıl olam dirseñ ire gör kāmīl insāna
38. Şanur mısın ey ḡāfil milletdür bu cümle ‘ālem
[148a] Riyā ile geçen ‘ömri ḳayıрма başla cāna
39. Kişinüñ kāmīl olmazdı daḥi īmān-ı peygamber

¹¹⁰⁴ [...]:

Dimeyince aña Mecnûn iriş bu kavlı-i sultāna

40. Vişāl-i 'iydine Hakkūn kırlarlar cānını qurbān
Bu yolda nice şādıklar kıyarlar baş ile cāna
41. Dirīgā kim bu lezzetden hidāyet irmemiş sana
Cenāb-ı Hakkā yalvar kim bulasın bir şifā cāna
42. İrişsin nūr-ı tevhīde ki qalbin muṭma'in olsun
Hakkāyık cāna keşf olsun iriş hem nūr-ı imāna
43. Bula gör cezbetu'llāhı gösterür gör [...] ¹¹⁰⁵
Bulasın bi-me'allāhı irişsin qurb-ı cānāna
44. Anuñ 'aşk şarābından içüpdür cür'ayı cānum
Anuñcündür bunda vālihdür girer hayrān u mestāne
45. Kelām-ı vahy-i Rabbānī olupdur münkire şimşir
[148b] Ğarādur ḥasbetu'llāhı urursuñ anı merdāne
'Uşşākī Dervīş Muḥammed Emīn Sellemehu'llāh

280

Müseddes-i [Kā'imī]

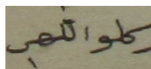
[Müseddes]

[Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün]

I

Kāfir ü münkir münāfık ola dā'im sernigün
Vardılar qa'r-ı ceḥīme Hakk-ı [...] ¹¹⁰⁶ it kāf nūn
Ġālib oldu düşmene her vech ile çün Mü'minūn
Ya şehādet ya ğazādur ḥasmına olmaz zebūn
Māt olur bir şāh evinde her kurulunca oyun

¹¹⁰⁵ [...]:

¹¹⁰⁶ [...]:

Şāh Süleymān milketinde kul komaḵ diler Hüdā

II

[149a] Fitne-i āḥir zamāndur ḥān Muḥammed çün paşa
Beg uyansun bu ġazāda geldi yiri ḥāldür paşa
Serḥada yapmaḵ ḥudūdı gönderilse bir paşa
Yol virilmez düşmen ile ekābir hoş erz ü lāşa
Vaḳt zīrā gelmemişdür bir uşūle yaḳlaşa
Şāh Süleymān milketinde kul komaḵ diler Hüdā

III

Ḥaḵ-nā-ḥaḵ görölür derken [...] cānlar
Bī-vefā dünyāyı anda n'eyler bŷy-ı vefā
Göz açılmaz taşrası kış ortada çok cefā
Olmaya mı ḵan şimdi var mı şer'-i Muştāfā
Didiler bu demde çıkar ḥükm iden Ḵāfdan Ḵāfa
Şāh Süleymān milketinde kul komaḵ diler Hüdā

IV

[149b] Ol gelecek seyf-i ḵātī' müdde'īye urılır
Cümle dünyā ṭāġ taşlardur ne var hep görölür
Aña ḥā'il nesne olmaz her ṭarafdan sürölür
Āşikār ola cevāhir çünki deryā devr ile¹¹⁰⁷
Ḵalb-i ḥālişler geçilsün tuḥfe meydān ḵurılır
Şāh Süleymān milketinde kul komaḵ diler Hüdā

V

N'eylesün şems [ü] kamer çün böyledür devrān-ı çarḥ
Seyf-i [...] alup baş oynada çevgān-ı çarḥ
Müşterīnün ḵaşdı cānadur Zūḥal mürādān-ı çarḥ
Zūhre şŷrī nevbetin ḵan aġlaya her ān çarḥ
Tīzesin alup 'aṭar denilsün raḥşān-ı çarḥ
Şāh Süleymān milketinde kul komaḵ diler Hüdā

¹¹⁰⁷ Mısranın kafiyesi farklıdır.

VI

Ġayreti dīn-i Muḥammed bellü ḳanda var ise
Mü'mine lezzet bağışlar her deñlü zūd ise
‘Asker-i deccāle ḳorḫu münkire hem vesvese
Kāfire ḳorlar mı şimdi dest uralar inleye

[150a]

Hep bizümdür [...] ¹¹⁰⁸

Şāh Süleymān milketinde ḳul ḳomaḳ diler Hüdā

VII

Aḳdeñizde bunca ḳal‘a vü adalar açıla
Cümle hep deryā kenārı çaḳ donanmaña çile
Bal yemez toplar atılup dāne ḳurşun saçıla
Bulup meydān içinde küfr [ü] imān seçile
Tā Venedik ötesinden tatlu şular içile
Şāh Süleymān mülkinde ḳul ḳovmaḳ diler Hüdā

VIII

Şād ola Mü'min bu demde rūşen ola dīdeler
Kāfir ü münkir münāfıḳ [u] mülhid midür bendeler
Zevḳ ile tevḥīd idenler cennet içre gideler
Baḳcalardan mīve yirmez cevre dursun bendeler
Ehline ehlin alup her demde çünkim yideler

[150b]

Şāh Süleymān milketinde ḳul ḳomaḳ diler Hüdā

IX

Bostana çünkim oturdı ḥükm ile bir pehlevān
Dīn-i İslām bula ḳuvvet şād ola pīr u civān
Mehdī şāḫib-i zamāndur yetiše işbu dīvān
Ḳande var āl-i Muḥammed şimdilik ġayret ḳuvān
Ḳorḫusından diller şormış **Ḳā'imī** her nā-tüvān
Şāh Süleymān milketinde ḳul ḳomaḳ diler Hüdā

¹¹⁰⁸ [...]:

150
هېب بزمعدن دؤوسره استيفت عن قريه يريلا

1. Ġālib olmak düşmene himmet-i aḥter gerek
Erlik on ḥile toḳuz gerçek bir ḥaḳdur gerek
2. Ġālib olmak [ister] isen Muḥtārveş ḥāyinlere
Aña sırrın Muştafādan aṇlamaz rehber gerek
3. 'Ālemi Deccāl dutdı seyf-i Mehdī ḳandadur
Monla-i Muḥtārda fetvā ḥāzır 'adl ister gerek
- [151a] 4. Āl-i 'Oṣmān pādişāhı yok böyle ḳor mı hīç
Emrine 'ālīdür Allāh cümleye ekyer gerek
5. Nefse uyup Ḥaḳḳ-ı 'adli setr iden İblīsleri
Yāy-bend itmekde bunda rey-i İskender gerek
6. Bunca monlālar gelüpdür bu serā-yı Bosnaya
'İlm-i Muḥtārī didiler cümleden ekşer gerek
7. Böyle bir dāḥī mükemmel pür-hüner pür-ma'rifet
Bosnaya gelmiş mi söyleñ böyle 'ilm ezīr gerek
8. 'Ār ider ehl-i ḥased mülzem ḳıldur baḥş eylese
Bunlaruñ ṭab'ına lāyık cāhil iremez gerek
9. Ḥāḳ-i pāyin 'ālimüñ Ḥaḳ dostların şoram çeker
Gözlerin zīrā içilür görünür dilber gerek
10. Ḥaḳ Muḥammed cār-ı Bārī bā-safānın 'aşḳına
Şer'a ḥāyin olanın yek ḍarb ile şehīr gerek
- [151b] 11. 'İbret alsun cümle 'ālem nefsinı öğrensün
Muştafānın şer'i içre 'adl ile 'Ömer gerek

12. Geldi biñ seksan mübârek târîhi mâh-ı Receb
Bunda sırlar açılur bu çarha bir çenber gerek
13. Mîm ola seyfiyle sancağ Hâk Kelâm'ullâh işi
Her ‘Alî sîretlü dostu yine bir Kamber gerek
14. Yüz sürüp ayağına bir bir gelürler ‘izz ile
Duta eb sîreti hem şefkât-i mâder gerek
15. Kim ne itse kendüyedür gayrıya yok zerrece
Gam saçan gidermege Süleymân gibi bir yer gerek
16. Fülk-i dil ey **Qā'imī** tutmağ ferâgat güşesin
Bu vefâ baħrinde aña bir metîn lenger gerek
17. Muştafânın şer‘i içre toğrulup Muhtârveş
Böyle bir tûfânı şumak pür-hüner bir er gerek
- [152a] 18. Ne taraftan yel eserse lengerin koparmaya
Nûh-ı vaqt olup yatağın Cûdî bir nigâr gerek
19. Cümle â‘dâ ğarğ ola dostlar kamu bula necât
Hâk ile Hâkka sığınmış böyle kutlular gerek
20. Enbiyâ vü evliyâ hâk birdür artık yek-vücûd¹¹⁰⁹
Maħv ider deryâ-yı vahdet kanda bir defter gerek
21. Kizb-i büthân-ı ‘azâde düşdi bir kaç hâricî
Bunların ırkın keser bir kâtil ejder gerek
22. Bunları nûrî ferâsetle tuyup kapdurmaya
Götürüp kılıç yüzine aşfer ü esmer gerek

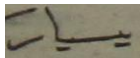
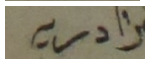
---

¹¹⁰⁹ yek: yak M.

Ġazel Baḥridür [Kā'imī]**[Gazel]**

[Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün]

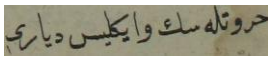
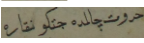
1. Pādişāhum iş açıldı şulḥ-ı Efreng oldu güç
Hile birle memleketler zabt ide [...] ¹¹¹⁰ güç
2. Ġayret-i Hāk gerü var toplar çekülsün [...] ¹¹¹¹
Tārīhin bir pehlüvānlar didiler biñ seksen üç
- [152b] 3. Yazılan ašlā bozulmaz fitneler kaynaşmada
Olacak var kırtuluş yok ister isen göge uç
4. Dīn-i İslām soñra ġālib olur elbetde düşmene
İl vilāyetler fetih iderler toplar aşalınca tuç
5. Her geçen taşlıkda zāhir bir hünermend olsalar
Anda bile duramazlar karşıya çıkarsa қоç
6. Dem-be-dem Mehdī zuhūrı çatdı geldi **Kā'imī**
Hāzır olmuş Hāk erenler derme hās dāne güç
7. Ne se'adet kim yetişe hoş büyük bayrām olur
Seksan üçde çün tamam olur otuz yıllık oruç

¹¹¹⁰ [...]:¹¹¹¹ [...]:

Kaşide-i Baḥr-i Āḥardur [Kā'imī]¹¹¹²**[Kaside]**

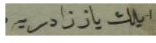
[Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün]

1. Şataşdın özge bir hâle ne çâre
İş elden gelmiyor olduk avâre
- [153a] 2. Cihân ser-tâ-pâ yanmış tutuşmuş[ken]¹¹¹³
Daḥi âteş şalârlar imiş [dâre]¹¹¹⁴
3. 'Adūyı ḥor gören elbet olur ḥor
Baḳın n'itdi fireng işbu kenâra
4. Kūfūr yıkmaz zulüm yıkar cihânı
Nice erlik ide 'âlemde kıra
5. Delik delik iderler taḡ[ı] taşı
Muḳâbil iş başarmaz nûra kıra
6. [...] vü İnlis diyârı(?)¹¹¹⁵
Bu tenden ḳalmadı onuncı pâre
7. Ne deñlü [...] ¹¹¹⁶ u ḥaydūd var ise
Fireng dolup ḥüküm ide ḳurtara
8. Melâ'in 'askeri çoḡdur bu def'a
[...] ¹¹¹⁷
- [153b] 9. Bize ḥünkâr bunı virmiş dimekte

¹¹¹² Başlık, bir önceki manzumenin son mısrasından önce kayıtlıdır. Kırmızı mürekkeple yazılmıştır.¹¹¹³ [...]: ¹¹¹⁴ [dâre]: ¹¹¹⁵ Mısranın imlâsı şu şekildedir: ¹¹¹⁶ [...]: ¹¹¹⁷ [...]:

Bize bizden meddür āyā yu yāre

10. Bu derde қатланур мı ehl-i İslām
Şunan k'uyutsa bārī istiḥāre
11. 'Acep ḥünkār ḥaber almaz mı bundan
Tutuben bilesün başın қopara
12. Hem [...] ¹¹¹⁸ toplar yürüdüp
Deñizden göndere keştī dīvāra
13. Venedikden anahtarlar gelürdi
Donanma қаşд iderse bu diyāra
14. Vele(?) begden kenār ile alaman
Eşeklerin alurlardı қатāre
15. Görülmişdür mübeşşir yollara hep
'Ān olur çü ḥaқ bizi uyara
- [154a] 16. Ḥaқīḳat **Қа'imī** bunı görüpdür
Ḥaber lāzım begüm bu intizāra
17. Қaviyy [ü] Қādir [ü] Ḥaққ Şedīd
Oқıyan irişür bu iқtidāra
18. Bilün Mehdī zamānıdur bu demler
Şataşdı dīn-i İslām iftiḥāra
19. Olasın tahta cülūs bil bu sā'at
Sunasun bülbul-i dil gül'izāra
20. Şimāl mağrib ü deryā [vü] қara hep
Açıla Rūma [vü] gire kiyāra(?)
21. Şu deñlü intizām ola cihānda

¹¹¹⁸ [...]:

Var altūn yaş ile her kūhsāra

22. Koyun [u] kurd ile insān berāber
Doğunmaz birbirine bak bu kāra

284

Ḳaṣīde-i Baḥr-i Āḥardur [Ḳā'imī]

[Kaside]

[Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün]

- [154b] 1. 'Ālemin aydınlığı hem varlığı
Yār ister istemez ağıyārlığı
2. Bir nefesdür aña artık bulmadı
Şan'atinde çok naş bilür mi'mārlığı
3. Şūretinde geldi Aḥmed emr ile
Ehl-i dīne öğredüp dīndārlığı
4. Küfr ile dolmuş iken bu yeryüzi
[Açıkdı]¹¹¹⁹ İslām selāmet yarlığı
5. Uyumışken cümle 'ālem ser-te-ser
Muştafādan aldılar bīdārlığı
6. Merḥabā yā Tūr-ı Raḥmet merḥabā
Zīk iken bol eyledin her varlığı
7. Dönmeyene ya kılıç yāḥūd ḥarāç
Ḥaqq ile kıldın muṭī' cebbārlığı
- [155a] 8. Her za'ife fehm iden bī-dīnlere
Gösterürsin 'adl ile ḳahhārlığı
9. Mescid itdün yeryüzin başdan başa

¹¹¹⁹ [Açıkdı]: . Mısranın vezni ve anlamı oturmamaktadır.

‘Asker-i dīne idüp serdārlığı

10. Putları bāṭıl kılup Hāk emr ile
Āb-ı raḥmetle yüzün murdārlığı

11. Olmayaydın¹¹²⁰ olmaz idi kâ’ināt
Gösterirsin dostlara [...] ¹¹²¹

12. Cism-i Ādem şu ile balçık iken
Ögredür dīn cānlara Hāk yārlığı

13. Cism-i şüret bağlamadan enbiyā
Şaçmadılar ümmete envārlığı

14. Ümmetin olduğuçün kurtuldılar
Kim çekerdi nefsleri aḥrārlığı

[155b] 15. Şüret ile ümmetin olmasına
Didiler sırr ile çün esrārlığı

16. İşbu devlet Hāzret-i ‘İsā içün
Hāk kayırdı eyleye bāzārlığı

17. Mehdī bir şāḥib-i zamān devrānına
İrişüp Hāk göstere dīdārlığı

18. Tārīḥin biñ seksen geçmekdedir
Gidereler ortadan inkārlığı

19. Kāt-i deccāl ü zulüm idenleri
‘Adl ile dāğıdalar bedārlığı

20. Hük-m-i Kūr’ān [ü] eḥādīs üzre kim
Men ‘ ideler seyf ile ekfārlığı

¹¹²⁰ Olmayaydın: Uymayaydın M.

¹¹²¹ [...]:

21. Açıla sırr-ı velāyet her taraf
Ol yetince şer‘-i Hāk eksārlığı
- [156a] 22. Rüşen ola yeryüzi uçdan uca
Kalb-i şāfī vü taşavvuf yārlığı
23. Yedi kal‘a vü medā yire vü kara
Roma-i kīrīnīdür ekbārlığı
24. Bunları feth ideler Hāk emr ile
Göstereler kāfire cāsārlığı
25. Engürüs ile Venedik illeri
Ehl-i İslāmın ola enyārlığı
26. Ele girer hep Alaman espābına
Koyalar anda sūtūr konbārlığı
27. Rīm papa olur yapa sultān için
Eyleyeler şulh ile yek yārlığı
28. Korhudan itā‘at-i düşmenān
Āl-i ‘Osmān ile eyler şārlığı
- [156b] 29. **Ḳā’imī** hākkiyle Hāk dandır bu söz
Kendüye kendü ider eş‘ārlığı
30. Rabbisine inanup ola muṭī‘
Dü cihānda görmeye düşvārlığı
31. Bundan evvel kāfire fırsat olur
Zālime çalsa gerek mişvārlığı
32. Gire 37 sene 1121 ve sene [...] ¹¹²²

Olduğıçün şūriş-i ağıyārlığı

33. İbtidā Efrenğden ola ‘Osmāniye zarar
İde çün 21’e [...] ¹¹²³ tuta hünkārlığı

34. İki 2 8 2 1 3 2 [...] ¹¹²⁴
Rūm ilin ide harāb ahrārılığı

35. Sen anı katl eyleyüp mülkin ala
‘Adl ile teskīn ide eşrārılığı

[157a] 36. Mehdī bir şahib zamāna bulaşup
Bī‘at ide terk ide her ‘ārılığı

37. Gelüp İslāmbula anuñla bile
Yürüye Mehdī ile ekvārılığı

38. Sen icāzet ile bile yürüyor
Feth ide Efrenğ ile cāsārılığı

39. Şol yukarda yazılanlar böylece
Çıka bir bir yazıla aşkārılığı

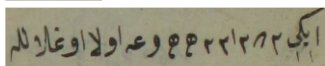
40. İşte bīñ seksen üçden başlayup
Def olıser kāfirūñ meşrārılığı

41. Fitneden ol kişiden yokdur zarar
Muḥkem ola Ḥaqqile bāzārılığı

¹¹²³ [...]:

¹¹²⁴ [...]:

285¹¹²⁵

Ġazel-i Baĥr-i Āĥardur [Ķā'imī]

[Koşma]

[6+5=11'li Hece Ölçüsü]

I

Deryā-yı dil cūş eyledi
Andan ĥaberler söyledi
Ehl-i dili cūş eyledi
Baĥr-i velāyet vaktidür

II

[157b]

Tārīĥ bilgil ġayb-i 'ām
İrişdi gördi ĥaş [u] 'ām
İtdi ħamu işler hemān¹¹²⁶
Nūr-ı hidāyet vaktidür

III

Şāĥib-zamān meydān ħura
Gerçek erenlerdür dura
Zālimleri cümle kıra
Seyf-i 'inayet vaktidür

IV

Yalancılar ya n'eylesün
Başa tedārik eylesün
Ĥaĥ ehl[i] Ĥaĥ Ĥaĥ söylesün
Rūz-ı kıyāmet vaktidür

¹¹²⁵ Aydın, M. U. (2007). *Kâimî Dîvânı: Transkripsiyonlu metni ve tahlili* (Yüksek lisans tezi). Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. s.480-481. Mecmû'ada ve Dîvân'da beyitler şeklinde yazılmış olan bu şiirin tarafımızca dörtlükler hâlinde yazılması uygun görülmüştür. Ayrıca Dîvân'da 4 müstef'ilün kalıbıyla yazıldığı belirtilmiştir.

¹¹²⁶ İtdi ħamu işler hemān: Bitdi ħamu işler tamām KD.

V

Takliddür¹¹²⁷ ‘ilm ehli olan
Rızk-ı deryâ üzre kalan
Hep sözleri oldu yalan
Özge nedâmet vaqtidür

VI

İrdi nihayet bu zamân
Kezzâblara olmaz amân
Kılıç ardıla bî-gümân
Âhir velâyet¹¹²⁸ vaqtidür

VII

Kurd ile koyun yürüye
Toprak ese tağ yoriya¹¹²⁹
Yanar deñizler suyuna
Ğayra nihâyet vaqtidür

VIII

[158a] Dīvâneler uyanısar
Şirk [ü] nifâklar gidiser
Bu demdür ol dem ey puser
‘Ayn-i şehâdet vaqtidür

IX

Kal‘amuz hep cümlesi
İrince kudret hamlesi
Bir mezheb anca kalası
Zîrâ se‘âdet vaqtidür

X

Ol kim Muḥammed-i Rasûl

¹¹²⁷ Takliddür: Taklîd-i KD.

¹¹²⁸ velâyet: rivâyet KD.

¹¹²⁹ Toprak ese tağ yoriya: Toprak ısa tağ eriyi KD.

Andandur[ur] cümle uşul
Dirseñ Haḫḫa olam vuşul
Toğrı hikāyet vaḫtidür

XI

Sırr-ı Hüdādur āşikār
Esmā-i Bārī kıl şümār
Ḳudret maḫāmı Kirdgār
Ḳur'ān [ü] āyet vaḫtidür

XII

Ey Ḳā'imī çok söyleme
Çünkim irişdin bu deme
Seyrāna gel hīç ğam yeme
Mehdī 'alāmet vaḫtidür

286¹¹³⁰

Ġazel Baḫridür [Ḳā'imī]

[Gazel]

[Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün]

1. Gel ey tālib 'adem vaşfın bu dünyādan geçenden şor
'Ulūmuñ şehrini daḫi ḫapusını açandan şor
2. Eger Sīmurġ [u] 'Anḫādan ḫaber almaḫ dilersen hem
Yedi kez ḫulle-i Ḳāfı ḫanat uran¹¹³¹ uçandan şor
- [158b] 3. Ḥayāt-ı cāvidān remzin ḫaḫīḫiyle¹¹³² bilem dirsən
Hızırveş āb-ı ḫayvānı ḫarañlıḫdan içenden şor
4. Nedür bu Ka'be-i ma'na ya mi'rāc u tecellīler
Duyam dirsən düşüp 'aşḫa bu esfelden çıkandan şor

¹¹³⁰ Aydın, M. U. (2007). *Kāimî Dîvânı: Transkripsiyonlu metni ve tahlili* (Yüksek lisans tezi). Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. s.415

¹¹³¹ uran: urup KD.

¹¹³² ḫaḫīḫiyle: ḫaḫīḫatle KD.

5. Nedür şol havf-ı Yezdānī muḥaḳḳak bilmek isterseñ
Yazıklar¹¹³³ idüben¹¹³⁴ tevbe ‘azābından kaçandan şor
6. Hāḳīkat Aḥmed ü Maḥmūd kimmiş işbu dehr içre
Çehār-yārı gibi sen de anı Veyse'l-Ḳarāndan şor
7. Muḥaḳḳaḳ **Ḳā'imī** gāfil du[ya]rsañ sırr-ı insānı
Hidāyet irişüp Hāḳdan o ‘ulyādan¹¹³⁵ göçenden şor

287¹¹³⁶

Ḳaşıde-i Baḥr-i Āḥardur [Ḳā'imī]

[Mesnevi]

[Müstef' ilâtün Müstef' ilâtün]

1. Ey dil uyansañ açsañ gözüni
Āḥvālī görseñ bulup özüni
2. Alduñ¹¹³⁷ emānet yir gök götürmez
İmdi bu gaflet bir iş bitürmez
- [159a] 3. Yok mı görürlük cānın gözinde
Niye düşündüñ bu yiryüzin[d]e
4. Her dürlü naḳşa aldanu ḳaldın
Aşla dibi yok deryāya daldın
5. A'lāda melek ins ü cin yirde¹¹³⁸
N'itmek dilersin zīr ü felekde
6. Var mı ma'ānī bir baḳ sözünde
İrer mi destüñ gözi öziñde

¹¹³³ Yazıklar: Yazıklardan KD.

¹¹³⁴ idüben: idüp KD

¹¹³⁵ ‘ulyādan: ‘ulyāya KD.

¹¹³⁶ Aydın, M. U. (2007). *Kâimî Dîvânı: Transkripsiyonlu metni ve tahlili* (Yüksek lisans tezi). Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.s.88-91.

¹¹³⁷ Alduñ: Aldığın M. Kelimenin mecmû'adaki şekli vezne uymamaktadır.

¹¹³⁸ A'lāda melek ins ü cin yirde: A'lāda iken ins ü melekde KD.

7. Alan viren kim senden saña bil
Cehl içre alma ol ‘aşıa ābil
8. Bu sende sen mi yosa ol ola
Bir dem teferrüç ıl sağı [u] şola
9. atrede geldin gizlü afesde
Bir dāne içün aldın afesde
- [159b] 10. Sen seni şandın bir merd-i kāmīl
a buyruğına olmayup ‘āmīl
11. Yel gibi yeldüñ benlikde aldın
Yedi ceıme kendüñi şaldın
12. Nefs āteşini ‘aşı odı şandın
Çün geldi ‘aluñ şimdi utandın
13. Tā gitmeyince senüñle¹¹³⁹ benlik
Terk olmadın hem cān u tenlik
14. Hıç alamazsın¹¹⁴⁰ bir nesne bunda
ande ola kim ādemde onda
15. Dervīş dir iseñ tā‘at ‘ibādet
Farż u sünendür¹¹⁴¹ bu resm ü ‘ādet
16. ‘İlm ü ma‘ārif ‘aşı u hevālar
Bu āh u derd ü ikmet-i devālar
- [160a] 17. Oruç namāz u evrād [ü] ezkār
Put durur ancak hep ğayrı efkār
18. Bu cümle istek dünyā vü urā

¹¹³⁹ senüñle: senlikde KD.

¹¹⁴⁰ alamazsın: eglenemez KD.

¹¹⁴¹ sünendür: sünnet M.

- Ḥaḫdan alıḫor suḡrā vü kübrā
19. Dānā vü nādān yoḫdur fenāda
Şıḡmaz bu ‘aḫla düşme ‘ināda
20. Müflis ü miskīn dervīşliğinde
Zerre ḫadar yoḫ ‘ālem öñinde
21. Dise birisi yoḫ bende¹¹⁴² benlik
Miskīnlik oldu pes anda benlik
22. Ḥaḫdan yoḡ olan ḫalmadı kendi
Maḫv oldu özi benlik tükendi
23. Bāṭınuñ zāhir bir ol efendī
Hem evvel u āḫir hem özi gitdi
- [160b] 24. ‘İbret naẓārla baḫsañ cihāna
Gören görinen ancaḫ şahāne
25. Bilmek bilinmek şūrete¹¹⁴³ ḫaldı
Ḳatre yoḡ oldu çün baḫre daldı
26. Bu tāc [u] ḫırḫa nev‘-i beşerde
Şeyḫlik mürīdlik ancaḫ tışarda¹¹⁴⁴
27. Ne **Ḳā’imīdūr** ne ad u şānı
Hep cümle Ḥaḫdur seb‘ü'l-meşānī
28. Bir fātīḫadur kendü yüzine
Ṭutar ḫulaḡı yine sözine
29. Eşyā fenāda görindi hālik
Ol Ḥayy u Ḳayyūm ortada mālīk

¹¹⁴² yoḫ bende: bende yoḫ KD.

¹¹⁴³ şūrete: şūretde KD.

¹¹⁴⁴ tışarda: taşrada M. Kelimenin mecmû‘adaki şekli vezne uymamaktadır.

Kaşide-i Baḥr-i Āḥardur**[Mesnevî]**

[Müstef'îlâtün Müstef'îlâtün]

1. Ey dil 'acebdir oldın dīvāne
[161a] Bilmez misin ki düşdin yamana
2. Baḥr-i ezelden ırıldı kaçreñ
Ḥâtırda mıdur şimdi bu kaçreñ¹¹⁴⁶
3. Zāt ider evvel sırrın nihāne
Āşikār oldın geldin cihāna
4. Toḳuz anadan bu dört anaya
Gelüp anadan dürlü bināya
5. Hem üç oğuldan geldin vücūda
İnsāna bu dem vardın sücūda
6. Şu ile toprak āteşde pişdüñ
Üstād elinden pūteye düşdüñ
7. Ma' den nebāt [ü] ḥayvān ü ādem
Seyrānın oldu bu demde bu dem
8. Bu yeryüzinde gezdin temāmet¹¹⁴⁷
[161b] Gāhī yatarsuñ gāhī kıyām it
9. Oldın müzāḥir dürlü 'alāmet
Gāh bende düşdüñ gāhī selāmet
10. Uğradı yoluñ ma' den-i nebāta

¹¹⁴⁵ Aydın, M. U. (2007). *Kâimî Dîvânı: Transkripsiyonlu metni ve tahlili* (Yüksek lisans tezi). Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü s.91-99

¹¹⁴⁶ kaçreñ: fıtrañ KD.

¹¹⁴⁷ gezdin temāmet: zıkrüñ tamām it KD.

Ḥayvāna geldin derlü şıfāta

11. Bir nice demlerdür¹¹⁴⁸ atup tutarsın
Bir derd ü telden¹¹⁴⁹ kendin atarsın

12. Şu gibi aqđın yel gibi yeldin
Bu üç oğuldan insāna geldin

13. Kanda qomıssın eski vaţanı
Ne işe girdin kendüñi tanı

14. Naqş-ı cihāna aldanma şaқın
Dön Ḥaққа gāfil yitürme Ḥaқqı

[162a] 15. İştüñ ādem toğrı yol imiş
Ḥaқ ḥānesidür qalbin bol imiş

16. Çünkim irişdin ādem dunına
İmdi yürü kim bunuñ soñına

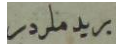
17. Sen niçe yüz biñ yıl segirtseñ
Yine bu durur her kanda gitseñ

18. Kendüñi bulmaq ardınca olsañ
Lāyıq budur kim nefsin bilseñ

19. Nefsin bilince Allāhı bildin
Göñül evinüñ pasını sildin

20. Sensin hemān bil arada birde
Var ise ‘aқluñ ger şimdi serde

21. Sen seni yok bil Ḥaқqıñ katında
Birdür oturan ‘aşqın atında

¹¹⁴⁸ Bir nice demlerdür: M.

¹¹⁴⁹ Bir derd ü telden: Bir dona dondan KD.

22. ‘Aşk odı yaxsın küll-i vücūduñ
Özüñ özine ola sücūduñ
- [162b] 23. Sen anı seni seni anı bil
Cümle şü’ūnda cān u teni bil
24. Ol kim ezelden ne ise oldı
Kaç kerre güller bitdi vü soldı
25. Bülbül dem-ā-dem bir gonca ister
Dil baqçasinde bir gonca göster
26. Bu kez sebebsüz ‘ākıl delürmez
Dirler mişāldür geçen belürmez
27. Şimdi bu demde olan işimüz
Olsun berāber iç ü taşımız
28. Tıfl oldı seyrüñ mektebe vardın
Bir aş durur kim pişüp qotardın
29. Gördüñ okurlar ‘ilm-i lügātı
Kimi kaṭīfe¹¹⁵⁰ kimi kuṣātı
- [163a] 30. Öğrenilen ‘ilm ü ma‘ārif
Dünyā uşūli¹¹⁵¹ işbu maşārif
31. Aşlā netīce bunda bulunmaz
Ol mihr-i vahdet toğup dolanmaz
32. Ğaflet dününde hep qaldı bunlar
Ancak tuzaqdur işbu şü’ūnlar
33. Dimez birisin bu hāl ne hāldür

¹¹⁵⁰ kaṭīfe: vazīfe KD.

¹¹⁵¹ uşūli: huşūşı KD.

Aşşı mıdur yāḥud kim vebāldür

34. Kimi mü'ezzīn kimi imāmdur
Ġafletle geçer gider eyyāmdur

35. Kürsīde kimi va'z [u] maḳāmı¹¹⁵²
Ḥazırlamışdur dürlü su'ālī

36. Kimi cüz' okur alur vazīfe
Bir özge sırdur lāğ u laṭīfe

[163b] 37. Bir iş Ḥaḳ için yokdur arada
Her biri şusuz ḳalmış ḳarada

38. Olmazsa aḳçe varmazdı aşlā
Niçe ulāşur işböyle vaşla

39. Kendüni dānā ādem şanurmuş
Kāmil Ḥaḳda şon utanurmuş

40. İki ayaklu ḥayvāna beñzer
Aḥmed ḳatında Bū Cehle beñzer

41. Yimek ü içmek şehvāta mā'il
İşbu ṭabī'at perde vü ḥā'il

42. Her¹¹⁵³ cümle işde ḥaḳḳa ṭaparlar
Bir aḳçe için yoldan şaparlar

43. Bir [mer]ḥamet yok öz ḳardaşına
İçi ḳaranlık baḳar ṭaşına

[164a] 44. Şāfī riyādur ḳılduğı ṭā'at
Oruç namāz u sā'at-be-sā'at¹¹⁵⁴

¹¹⁵² maḳāmı: maḳālī KD.

¹¹⁵³ Her: Ser M.

¹¹⁵⁴ Oruç namāz u sā'at-be-sā'at: Oruc namāz[ı] sā'at-be-sā'at KD.

45. Dünyāya t̄alip şeyhī vü şūfī
Halkdan çekerler her dürlü cānı¹¹⁵⁵
46. Kem söz dimesün kimse özine
Aldanur qalur¹¹⁵⁶ halkın sözine
47. Hakk t̄alip olan mezmūm merhūm
Halkın katında horlukla meşhūr
48. Medh ile ‘āşık añılmamışdur
Halkın sevince hiç gelmemiştir
49. Dünyāya rağbet itmez olurlar¹¹⁵⁷
Çün oldı maḥlūl yaḥşī ḥalūlar¹¹⁵⁸
50. ‘Aqlınca ister bu halk-ı ‘ālem
Yol eri vara dünyāda her dem
- [164b] 51. Ol nice mümkün olur¹¹⁵⁹ şıfātda
Zillet melālet¹¹⁶⁰ bu iltifātda
52. ‘Aşk ehli bir dem halka qarışmaz
‘Aklı olaruñ aña irişmez
53. Ehlini bulur her biri dā’im
Bile oturur hem bile kâ’im
54. Hem birbiriyle ḥāline söyler
Münkir münāfık arada n’eyler
55. Şāfī-dil olan ister şafāyı

¹¹⁵⁵ cānı: ḥavfı KD.

¹¹⁵⁶ Aldanur qalur: Aldanu qalur KD.

¹¹⁵⁷ olurlar: olarla KD.

¹¹⁵⁸ maḥlūl yaḥşī ḥalūlar: maḥlūt yaḥşī ḥūlatla KD.

¹¹⁵⁹ mümkün olur: olur mümkün KD.

¹¹⁶⁰ melālet: melāmet KD.

Cān ile özler çün Muştafâyı

56. Ümmet olanlar ol yolu ister
Hak yolda yiter bu cānı göster¹¹⁶¹

57. Ol hāk-i pāye yüzler sürelüm
Havf [u] recāda alup gidelüm

[165a] 58. Yoklu şarābın içüp analum
Ser-mest oluban Hāka dōnelüm

59. Dünyā vü ‘ubā gitsün fikirden
Şıdı duyalum Ebū Bekirden

60. ‘Adli ‘Ömerden bunda duyalum
Şeytān u nefse bir dem kıyalum

61. Hem cem ‘-i ur’ān ‘Omān[a] varup
Yedi baından kāna varup

62. Başıp¹¹⁶² ‘ulūmı tarz-ı ‘Alīden
‘Aşın şarābın nūş it velīden

63. Yakup yakılup ‘aş ile bunda
Otdan necātı bulalım anda

64. ‘Āşıqlar ile Hū Hū diyelüm
Mürşīd sözine dā’im uyalum

65. Mürşīd-i Hākīī ‘aş-ı Hūdādur
Kim anı bilmez Hākdan cūdādur

66. ‘Aş ile devrān ider felekler
Etrāf-ı arşı dōner melekler

¹¹⁶¹ Hak yolda yiter bu cānı göster: Hak yolda bize bir cānı göster KD.

¹¹⁶² Başıp: Bāb-ı KD.

67. Nice çeker dil bunca emekler
Deñiz içinde mişâli semekler
68. Kanda olası bilmez ne sırdur
Kendinüñ aşlı özi nedendür¹¹⁶³
69. Gökdeki maḥlûḳ yire baqarlar
Ḥayret odına kendin yaqarlar
70. Alçaḳda olan durma sezerler
Arayı arar şöyle gezerler¹¹⁶⁴
- [166a] 71. Yirdeki maḥlûḳ gökler yüzine
Gökde olandur¹¹⁶⁵ bilmez özi ne
72. ‘Ārif olanlar biri birinden
Şorar ki ammā ḳopmaz yirinden
73. Āyīne olur birbirlerine¹¹⁶⁶
Duyar ki özi kendi¹¹⁶⁷ yirine
74. Bildi vü gördi kendi öziymiş
Söyler sözini kendi söziymiş
75. Benden yanadur görindi Mevlā
Mecnūn u kendi oldı vü Leylā¹¹⁶⁸
76. Bu cümle şüret kendi evidür
Ortağı yoḳdur özge ḳavīdūr
77. Görindi eşyā ser-cümle hālik

¹¹⁶³ nedendür: ne yirdür KD.

¹¹⁶⁴ Bu beyit Dîvân’da yoktur.

¹¹⁶⁵ olandur: ola dir KD.

¹¹⁶⁶ birbirlerine: biri birinden KD.

¹¹⁶⁷ özi kendi: kendi özi KD.

¹¹⁶⁸ Mecnūn u kendi oldı vü Leylā: Mecnūn’a kendü öz oldı Leylā KD.

Ġayri degüldür ortada mālîk

78. Şûret yüzidür bu devr-i gerdûn
[166b] Kimi hareket kimisi meskûn

79. ‘Aşk ile cümle böyle diridür
Kimisi âşikâr kimi sırrîdür

80. Olmasa bu ‘aşk cümle donardı
Şu virmez ise yine yanardı

81. Gelme dise ger bu ‘aşk-ı Mevlâ
Bu cümle ‘âlem olurdu lâ lâ

82. *Levlâke levlâke*¹¹⁶⁹ hakkında geldi
Artık kim anı medh idebildi

83. Şallû ‘aleyhi cân u dil ile
Âl-i aşhâba gelgil yol ile¹¹⁷⁰

289

İlâhî [Yûnus Emre]

[Gazel]

[Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün]

[167a] 1. Yanmayınca ‘aşk odına kimse cânân mı bulur
Varlığından geçmeyince kimse sübhân mı bulur

2. *Len-tenâlû ‘l-birra hattâ tünfîkû*¹¹⁷¹ didi Hüdâ

¹¹⁶⁹ Hadîs-i kudsî olarak rivayet edilen “Lev lâke lev lâke lemâ ħalaqtu ‘l-eflâke (لَوْلَاكَ لَوْلَاكَ لَمَّا خَلَقْتَ) ifadesi, “Sen olmasaydın, sen olmasaydın, felekleri yaratmazdım.” anlamındadır. Bu söz, Hz. Peygamber’in varlığının kâinatın yaratılışındaki hikmet ve sebep olduğuna işaret eden meşhur bir rivayettir. (Kandemir, 2003, s. 55). Kimi alimler de hadis uydurmaz, fakat manası doğrudur demişlerdir. (Ali b. Sultan Muhammed el-Kârî el-Herevî. 2015., s. 212-213)

¹¹⁷⁰ Manzume, Dîvân’da bu beyitten sonra mahlas beyti de dahil 7 beyit daha devam etmektedir. Şiirin mahlas beyti Dîvân’da şu şekildedir:

Hey Kâ‘imî gel yeter sefâhet

Nokta urur çün sâhib-fesâhat

¹¹⁷¹ Âl-i İmrân Sûresi, 92. Ayet. "Len tenâlû ‘l-berra hattâ tunfîkû mimmâ tuĥibbûn" (لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّىٰ تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ). “Sevdiğiniz şeylerden Allah yolunda harcamadıkça iyiliğe (birr’e) asla erişemezsiniz. Her ne harcarsanız Allah onu bilir.”

Sevdigün terk etmeyince kimse ihsân mı bulur

3. Bu tarîkat pütesinden sızuben kâl olmayan
Tab‘-ı zulmetde kalanlar nûr-ı dîdâr mı bulur
4. Kâl ü kâlden geçmeyince kimse hâle irmedi
Yırtmadan benlik yaçasın genc ‘irfân mı bulur
5. Da‘vâyı ko ey **Yûnus** sen ‘âşıka ma‘nâ gerek
Başını top itmeyenler bu yolda meydân mı bulur

290

İlâhî [Yûnus Emre] ¹¹⁷²

[Koşma]

[4+3 =7’li Hece Ölçüsü]

I

[167b]

Ben dervîşem diyene
Bir ün idesim gelür
Tanıyacak sesinden
Varup yitesim gelür¹¹⁷³

II

Sırât kıldan incedür
Kılıçdan keskincedür
Varup anuñ üstünde
Evler yapasım gelür

III

Altında gayyâ vardur
Üstü nâr ile pürdür
Varup ben ol gölgede
Biraz yatasım gelür

¹¹⁷² Bir çok web sitesinde bestelenmiş şiirler arasında bulunmaktadır fakat eldeki Yunus Emre’ye ait kaynaklarda bulunamamıştır.

¹¹⁷³ Bu manzume Mecmû‘a’da beyitler hâlinde yazılmış olsa da ölçü ve biçim olarak dörtlük olması uygun düşmektedir.

IV

Ben günāhumca yanam
Raḥmet suyıylan yunam
İki kanat taḳınup
Biraz uçasım gelür

V

Andan cennete varup
Cennetde nūrı görüp
Ḥūrī ile ğılmānı
Bir bir kıcasım gelür

VI

Dervīş Yūnus bu sözi
Egri bügri söyleme
Seni sığāya çeker
Bir Mollā Kāsım gelür

Lā İlāhe İllallāh
Lā İlāhe İllallāh

291¹¹⁷⁴

İlāhī [Ḥamdī]

[Koşma]

[4+4=8’li Hece Ölçüsü]

I

[168a]

Evliyānuñ naẓarında “yā Hū yanan Hū”¹¹⁷⁵

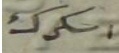
Yanmayınca durulur mı

‘Aşk ‘āşıkı [esrük]¹¹⁷⁶ ider

Dönmeyince¹¹⁷⁷ durulur mı

¹¹⁷⁴ Ergun, S. N. (1942–1943). *Türk musikisi antolojisi (Cilt 1–2)*. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları. s.359. (M’de 7 dörtlük olan bu şiir TMA’da 5 beyit şeklindedir.4 ve 6. Dörtlükler bulunmamaktadır.)

¹¹⁷⁵ “yā Hū yanan Hū” şeklindeki zikir ünlemi vezni bozmaktadır.

¹¹⁷⁶

¹¹⁷⁷ Dönmeyince: Doymayınca TMA.

II

‘Aşk yaqar qurıyı yaşı
[İñledür] dāğı ile taşı¹¹⁷⁸
Hakka ‘aşık¹¹⁷⁹ olan kişi
Uşanur ya yorulur mı

III

‘Aşk ılan açılır yollar
‘Aşk ilen feth olur haller¹¹⁸⁰
İhlās ilen¹¹⁸¹ varan kıllar
Dergāhından sürülür mi

IV

Bülbül gibi ötmeyince
Derdine derd kaçmayınca
Gice gündüz gitmeyince
Dost dīdārı görölür mi

V

Ġurāb gibi ötmek ilen
Hayvān gibi yatmak ilen
El hakkını yutmak ilen
Dost katına varılır mı¹¹⁸²

VI

Ehl-i tevḥīdüñ cengi ne
Hakdan ġayrınıñ şun ‘ı ne
Hakkuñ zıkrınıñ men ‘i ne
Emri fetvā verilür mü

¹¹⁷⁸ Vezin bozuluyor.

¹¹⁷⁹ Hakka ‘aşık: Hak âşıkı TMA.

¹¹⁸⁰ ‘Aşk ılan açılır yollar ‘Aşk ilen feth olur haller: Zikr ile esilür yeller zikr ile keşf olur haller TMA.

¹¹⁸¹ İhlās ilen: Tevhid ile TMA.

¹¹⁸² Bu dörtlük TMA’da şöyle geçmektedir:

“Ġurab gibi ötmek ile el hakkını yutmak ile
Hayvan gibi yatmak ile hūri dīdar görölür mü”

VII

Çâre nedür verilürse

‘Aşk-ı Hâkdan şorulursa¹¹⁸³

Hamdî bu yolda ölürse

Şorı hesâb şorılır mı

292

[Beyt-i Aḥmed Paşa]

[Müfred]

[Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün]

- [168b] 1. Ümürüñ Hâkka tefvîz it ḥarîş-i intiḳâm olma
Hâkîm-i Kâdir-i muṭlak ne işlerse ‘adâletdür¹¹⁸⁴

293

[Murabba‘]

[4+4=8’li Hece Ölçüsü]

- [169a] 1. Zâhirâ itmeyüz ülfet
Bizüm elvânımız yokdur
Biziz mücid-i ṭarîkat
Her bir erkânımız ḥaḳdur
2. Ma‘rifet baḥrine dalma
Anuñ encâmı bozuḥdur
Ḥaḳîkât sırrına vâkıf
Olanuñ ezkâr[ı] ‘aşḳdur

294

[...] ¹¹⁸⁵

[Belirsiz Ölçü]

¹¹⁸³ Çâre nedür verilürse ‘Aşk-ı Hâkdan şorulursa: Emir Hak'kin verilürse çâre nedir sorulursa TMA.

¹¹⁸⁴ Mecmû‘a’nın bu sayfasında yalnızca bu beyit yer almaktadır. Bu sayfa, genel olarak müsvedde olarak kullanılmıştır.

¹¹⁸⁵ Şiirin nazım şekli ve ölçüsü konusunda bir yargıya varılamamıştır. Kafiye düzen “aaaaaaa” şeklinde olduğu için bir musammatın (müsemmen olma ihtimali yüksek) ilk bendi olabileceği düşünülebilir. Diğer manzumelerin aksine bu manzume, geliş güzel bir şekilde yazılmıştır. Bu durum da kesin bir çıkarım yapmamızı zorlaştırmıştır.

Düşmez şafāya ‘aşka biz ki ğamdan berīyüz
Muḥabbetle geçüp bu dem bilmeyüz kendümüz neyüz
Bulmuşuz biz zāt-ı hafī ṭālibine biz reh-nümāyuz
Gelenler bende olup ḳaldı bu yolda pīşvāyuz
Biz ki mūcid-i erkānuz bu yolda bī-hemtāyuz
Bizüm elvanımız yoḳdur zāhira ūlfet itmeyüz
Bu ‘ālemden ref‘ oluruz bizler Ḥayyü’l-ḳayyūmuz
Benüm fethü’l-ma‘ārif şems gibi āşikāruz

295

[169b] **Baġdādī Efendīnün ḳu‘ūden oḳunan nutḳ-ı şerīfidür**

[Murabba‘]

[7’li Hece Ölçüsü]

I

El-ḥamdüli’llāh şükür
Eyledük Ḥaḳḳı zikir
Gitdi efsāne fikir
Allāh Allāh diyeli

II

Ḳalmadı dilde ğubār
eyledi hep tār-mār
Buldı dertlüler timār
Allāh Allāh diyeli

III

Dost baġında bülbüller
feryād idüp gül diler
Maḳşūdların buldılar
Allāh Allāh diyeli

IV

Ṭoldı gönle nūrlar
oldı zākir münevver
Melekler rahmet diler

Allāh Allāh diyeli

V

Bu tevḥīdi kim duyar

cān terkin ura meger

Baġdādīden yok eşer

Allāh Allāh diyeli

296

Nutḳ-ı şerīf-i Baġdādī Efendī ba‘da‘t-ṭa‘ām ḥamdiyyesidür

[Yemek Duası]¹¹⁸⁶

El-ḥamdüli‘llāh Allāh el-ḥamdüli‘llāh Allāh

El-ḥamdüli‘llāh yā Allāh

El-ḥamdüli‘llāh lā-ilāhe illa‘llāh Hū lā-ilāhe illa‘llāh

Allāh bize lütf itdi şükür el-ḥamdüli‘llāh

Ni‘metine ğarḳ itdi şükür el-ḥamdüli‘llāh

Lā-ilāhe illā‘llāh Hū lā-ilāhe illa‘llāh

Bilelüm ni‘metini onalum Raḥmetini añalum ḥazretini

Şükür el-ḥamdüli‘llāh lā-ilāhe illa‘llāh Hū lā-ilāhe illa‘llāh

Yok iken var eyledi arz-ı dīdār eyledi

Rasūle yār eyledi şükür el-ḥamdüli‘llāh

Lā-ilāhe illa‘llāh Hū lā-ilāhe illa‘llāh

[170a]

Gönderdi toĝrı yola ḳullar ḳulluḳ eyleye

Ḥaḳ bize ḳulum diye şükür el-ḥamdüli‘llāh

Lā ilāhe illa‘llāh Hū lā-ilāhe illa‘llāh

Ḥarc idelüm varımız ḳurbān olsun cānımız

Ḳur‘āndur imāmımız şükür el-ḥamdüli‘llāh

Lā-ilāhe illa‘llāh Hū lā-ilāhe illa‘llāh

Muḥammed ḳadem başdı şefi‘ olmaḳdur ḳaşdı

Ḥaḳḳuñ sevgili dostı şükür el-ḥamdüli‘llāh

Lā-ilāhe illa‘llāh Hū lā-ilāhe illa‘llāh

Ol Ḥabībūñ yārları cennetdedür cānları

¹¹⁸⁶ Metin, ölçü ve nazım birimi bakımından şiir kalıplarına girmeyen; zikir, salavât ve dua ifadelerinden oluşan mensur–manzum karışık bir yemek duasıdır.

Sevenleriz anları şükür el-ḥamdüli'llāh
Lā-ilāhe illa'llāh Hū lā-ilāhe illa'llāh
Bağdadīnūn bu sözüñ kabūl eyle nīyāzuñ
Dergāha sürdi yüzüñ şükür el-ḥamdüli'llāh
Lā-ilāhe illa'llāh Hū lā-ilāhe illa'llāh
Hū Hū Hū ve ṣalli 'alā eşref-i cemī'ü'l-enbiyā'i
Ve'l-mürselīn ve'l-ḥamdüli'llāhi Rabbi'l- 'ālemīn
Ba'de fātiḥa -1- ba'de ṣalavāt -1- ba'de ṣalāt -3-
Ba'de selāmet-i pīr Hū

297

İlāhī-i Evc [Zātī]

[Semâ'î]

[4+3=7'li Hece Ölçüsü]

I

[170b]

Yine āh u zāruñ var
N'olduñ gönül ne olduñ
Söyle ne esrāruñ var
N'olduñ gönül ne olduñ

II

Bir yerde qarāruñ yok
Zārdan ğayrı kārūñ yok
Nāmūsuñ yok 'āruñ yok
N'olduñ a gönül ne olduñ

III

Deryā gibi çağlarsuñ
Cān [u] cismüm dağlarsuñ
Gice gündüz ağlarsuñ
Ne olduñ a gönül ne olduñ

IV

Seyyāh olup gezersin

Bu ‘ālemden bezersin
Bilmem ki ne sezersin
Ne olduñ a göñül ne olduñ

V

Zātīye hālūñ bildür
Gel söyle bu ne hāldür
Mesrūr eyleyüp güldür
Ne olduñ a göñül ne olduñ

298¹¹⁸⁷

[Gazel-i Mısrī]

[Gazel]

[Mef‘ûlü Mefâ‘îlün Mef‘ûlü Mefâ‘îlün]

1. Āhvāl-i serencāmum bu sâ‘ate irince
Diyem saña icmālī¹¹⁸⁸ tā ğayrete irince
2. Biz¹¹⁸⁹ beş er idük çıķduķ bir günde yola girdük
Kırķ yılda ere irdük bu soħbete¹¹⁹⁰ irince
3. Her yaña çalınduk çok adları taķınduk
Dört tekbīri bir kılduk tā kāmete irince
4. Çün kāmēt olup tırduk dīvāna el kavşurduk¹¹⁹¹
Vechini ‘ayān gördük bu ħayrete irince
5. Tā‘at bu imiş el-ħaķ rāħat bu imiş el-ħaķ
‘İzzet bu imiş el-ħaķ bu ħızmete irince
6. Keşret idi bir oldı şüret idi sırr oldu

¹¹⁸⁷ Erdoğan, K. (2019). *Niyâzî-i Mısrî Dîvânı*. Akçağ Yayınları. s.323.

¹¹⁸⁸ icmālī: icmālīn NMD.

¹¹⁸⁹ Ki biz: Biz NMD. (Vezin gereği Dîvân’daki şekli tercih edilmiştir)

¹¹⁹⁰ muħabbete: soħbete NMD. (Vezin gereği Dîvân’daki şekli tercih edilmiştir)

¹¹⁹¹ kavuşdurduk: kavşurduk NMD.(Vezin gereği Dîvân’daki şekli tercih edilmiştir)

Zulmet idi nūr oldu bu vaḥdete¹¹⁹² irince

[171a] 7.

Çün cān ile bir idük ebdān ile t̄ağılduk
Āḥirki deme irdük bu vaḥdete irince

8. Biñ dört yüz kanad açduk yedi yüz daḥi koşduk¹¹⁹³
Tā on beşe dek uçduk bu ḥālete irince

9. Dünyāyı n'ider 'āşık¹¹⁹⁴ 'uqbāyı n'ider şādık
Mıṣrī olagör ayık sen vuşlata irince

299

[Koşma]

[5'li Hece Ölçüsü]

I

'Aşka düşdi cān
Bulmadum dermān
Olmışum ḥayrān
Mevlām seni sevelden

II

'Aşkuñla yandum
Meydāna girdüm
Dīvāne oldum
Seni sevelden
Derde düşelden

III

Yüregüm pāre
Bulmadum çāre
Oldum āvāre
Derde düşelden

¹¹⁹² vaḥdete: âyete NMD.

¹¹⁹³ kanad açduk yedi yüz daḥi koşduk: kanat açtım altıyüz daḥi koşdum NMD.

¹¹⁹⁴ 'āşık: ayık NMD.

IV

Bir dervîş ağlar
Gönlüñ kim eyler
Şu gibi çağlar
Seni sevelden

V

Zār [u] giryānım
Mest ü hayrānım
Dünce efkārım
Mevlām seni sevelden
Derde düşelden

VI

Bī-ķarār oldum
Tār-mār oldum
Ħor [u] zār oldum
Seni sevelden
Derde düşelden

[Nesr]

*Ķanda görsen bir dil-i meksûrı teşvîş itme hîç, ya ħabîbinden
cüdā düşmişdür belki ħabîbinden cüdā olmuşdur*

300

[Müfred]

[4+4+3=11'li Hece Ölçüsü]

1. Saña senden olur her ne olursa
Selāmet bulursın dilüñ ħurursa

301¹¹⁹⁵

[Murabbâ]

[6+5=11'liHece Ölçüsü]

¹¹⁹⁵ Bu şiir, mecmû'ada şiir düzenine uyulmadan, mensur bir metin hâlinde yazılmıştır.

I

[171b] Ey benüm cānum canānum Muḥammed
Göñül tahtında sulṭānum Muḥammed
Allāhuñ sevgili dostı Muḥammed
Kamu dertlerin dermānı Muḥammed

II

Beni Mecnūn iden ol gül degül mi
Dili cevher saçı sünbül degül mi
Güle karşı öten bülbül degül mi
Seherde āh u feryādım Muḥammed

III

Yarın maḥşer günü gelüp irince
Biñ bir ayak bir ayağa durunca
Günāhlarum terāzūya konunca
İriş derdüme dermānum Muḥammed

IV

Yarın maḥşerde Hāk kādī olunca
Herkes itdüğini bir bir bulunca
Ben ‘āşīyi cehenneme sürünce
Bekle yollarımı cānum Muḥammed

302¹¹⁹⁶

‘Āşık Yūnus

[Koşma]

[4+4=8’li Hece Ölçüsü]

¹¹⁹⁶ Bu şiir, mecmû‘ada şiir düzenine uyulmadan, mensur bir metin gibi yazılmıştır. Bu şiir internette yaygın olarak bulunmasına rağmen yazılı kaynaklarda bulunamadı.

I

‘Aşk cür‘asın şundı baña
İçdüm oldum mestānesi
Gözüm açdum bakdum gördüm
‘Arşdan yüce meyḥānesi

II

Mest oluben buldum Ḥaḳḳı
Ol Eḥad Şamed Bākī
Hızır nebī olmuş sākī
Cāndur anuñ peymānesi

III

Bu ‘aşḳ bulunmaz āl ile
Ya‘nī bilinmez ḳāl ile
Mürşid aldanmaz māl ile
‘Aşḳdur anuñ sermāyesi

IV

Nüş eyleyen bu meydānda
‘Aşḳuñ ezeli dendānda
Şimden girü ḳayḡunma
Oldum anuñ dīvānesi

V

Pīrüm yolu gerçek yoldur
Bu söyleyen ḡayrı dildür
Dervīş Yūnus kemter ḳuldur
Ol sultānuñ bīçāresi

303

İlāhī [Zātī]

[Murabba‘]

[4+4= 8’li Hece Ölçüsü]

I

Ey benüm dīvāne göñlüm
N'oldı saña n'oldı saña
Ne 'aceb derde uğra[du]ñ
N'oldı saña n'oldı saña

II

[172a] Terk eyledüñ cümle varuñ
Kalmadı aşlā qarāruñ
Nedür bu āh ile zāruñ
N'oldı saña n'oldı saña

III

Deryālar mişāli coşduñ
Aķar şular gibi taşduñ
'Aceb ne sevdāya düşdüñ
N'oldı saña n'oldı saña

IV

Bulunmaz oldu mişālūñ
Bilinmez oldu ma'ālūñ
Gel **Zātī**ye söyle hālūñ
N'oldı saña n'oldı [saña]

304¹¹⁹⁷

İlāhī [Dervīş Himmet]

[Murabba]¹¹⁹⁸

[3+2= 5'li Hece Vezni]

I

Vaķt-i seherde
Açılur perde

¹¹⁹⁷ Tapsız, M. (1995). *Bolulu Himmet Dīvānı, manzum Tarikatnâme ve Âdâb-ı Hurde-i Tarikat* (Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. s.68.

¹¹⁹⁸ 5'li heceyle yazılmış, bent sonlarında aynı mısranın aynen tekrar edilmesi sebebiyle mütekerrir murabba'dır. Dīvân dışında tekke/ilāhî söyleyişinde de murabba'lar kullanılır. 5'li koşma olmaz.

Düşdügüm yerde¹¹⁹⁹
Dermân sendendür

II

Düşmüşem kaldur
Yolumı bildür¹²⁰⁰
Ağlaram güldür
Dermân sendendür

III

Oldum âvâre
Kaldum bîçâre¹²⁰¹
Yürek pür yâre
Dermân sendendür

IV

Nefs-i zâlimî
Gözler hâlümü
Şundum elümü
Dermân sendendür

V

Dervîş Himmete

Çâre vuşlata
Derd-i firķâte
Dermân sendendür

305

İlâhî [Yûnus Emre] ¹²⁰²

[İlâhî]

[4+4=8'li Hece Ölçüsü]

¹¹⁹⁹ Düşdügüm yerde: Düşmüşem derde BHD.

¹²⁰⁰ Yolumı bildür: Minnetim oldur BHD.

¹²⁰¹ Oldım âvâre Kaldım bîçâre: Benüm bîçâre Kaldım âvâre BHD.

¹²⁰² Şiirin birebir aynısı yazılı kaynaklarda bulunamadı. Aynı tema ve nakarat yapısına sahip yakın ilâhî varyantları mevcut. // Mecmû'ada 2 mısra (beyit) şeklinde verilen şiir 4 mısra (4'lük) şeklinde çevrilmiştir.

[172b]

I

Vakit yeli şabâh eser
Pek uyuma ğaflet başar
Bâtin eyleyen düşden keser¹²⁰³
Uyan vakt-i şabâh oldu

II

Aşlımuz bir avuç toprak
Var eylemiş bizi yokdan
Ümîdüñ var ise Hâkdan
[Uyan vakt-i şabâh oldu]

III

Şabâh bûlbûlleri öter
Pervâneler yanup tüter
Hâkkuñ buyruĝını tutar
[Uyan vakt-i şabâh oldu]

IV

Ulu kuşlar uyanmadan
Çıkup ‘arşa tayanmadan
Cân ğaflete boyanmadan
[Uyan vakt-i şabâh oldu]

V

Seherde ‘âşıklar gezer
Hâkkuñ dīvânını sezer
Uyanuñ Allâh yazar
[Uyan vakt-i şabâh oldu]

VI

Kalk **Yûnus** seher vaktinde
Muhkem olasin şıdķında
Maķbûl olur Hâk katında

¹²⁰³ Vezin uymamaktadır.

[Uyan vakt-i şabâh oldu]

306¹²⁰⁴

Đurüb-ı Mişâl [Edirneli Levnî]

[Destan]¹²⁰⁵

[4+4+3=11’li Hece Ölçüsü]

I

Ƨut atalar sözini Ƨalb-i selîm ol
Göñülden göñüle yol var dimişler
Gider yāvuzluğu Ƨalb-i ħalîm ol
Şarb sirke Ƨabına zarar dimişler

II

Çü bildüñ alçağa aƧar şü
Kâmilüñ câhile nasîhati bu
İkrârını gözet olma abes-gü
Birdür ikrâr ile îmân dimişler

III

[173a]

‘Ākıbet-endîş ol ey ehl-i çâpük
Yetmez mi saña bu nâm-ı temellük
Ƨaçan lurum Ƨuşı bulsa bir kemik
Evvel ölçer şöñra yudar dimişler

IV

‘Ādetu’llâh budur ezel [ü] âzâl
Ƨul Ƨula sebepdür ey dil-i nâşâd
Pakîze ħizmet itmekten murâd
Bal tutan parmağın yalar dimişler

¹²⁰⁴ Körülü, F. (2004). *Saz Şairleri I-V*. Akçağ Yay. 376-379.

Asıl adı Abdülcelil Çelebi’dir ve minyatür sanatçısıdır. <https://www.sarkisozleri.web.tr/edirneli-levni/tut-atalar-sozun-kalbi-selim-ol-sarki-sozu.html> ve <https://www.antoloji.com/atalar-sozu-destani-siiri/>

¹²⁰⁵ Şiir, 11’li hece ölçüsüyle (4+4+3) dörtlükler hâlinde yazılmış olup 16 dörtlüğe ulaşan hacmi, bütün metni kuşatan didaktik–nasihatî muhtevası ve her dörtlükte atasözü/emsâl aktaran “dimişler/demişler” formülü sebebiyle destan olarak değerlendirilmiştir. Destanların 11’li heceyle ve çok sayıda dörtlükten oluşan öğretici manzumeler olduğunu belirten Dilçin (2016) ve Boratav’ın (2009) tanımları bu metinle birebir örtüşmektedir.

V

Her kâra uzatma elin etegin
Yelkovana döner ahır emegin
Nitekim gölde şaşkın ördegin
Başın kor kışından dalar demişler

VI

‘Irzıyla varamaz ‘eşkiyâ eve
Uşlu gez kim ‘âlemde seni seve
Bunda begüm at var andan daği deve
Deveden de büyük fil var demişler

VII

Ṭalib-i ma‘rifet çekerse emek
Yürük at arturur yemin demişler
Şa‘ire saz ile hem söz gerek
Yaluñız taş dīvar olmaz demişler

VIII

Güneş balçık ile şıvanmaz ey dil
Bī-zebān daği olsa bellüdü kāmīl
Kendüden ğayrıyı begenmez cāhil
Kendü çalır kendü oynar demişler

IX

[173b] Bir mürşid-i kāmīl bulmayanlara
Pīrlər naşihatüñ almayanlara
Sözinüñ şebātı olmayanlara
Boş kile dıbsız anbar demişler

X

Yüzüm yirde [tenüm] hāk ile yeksān
Ser mest ü ğavġāya talsa perişān
Gözüm gerdān-ı cānāna hayrān
Göñül de ma‘şūmdur umar demişler

XI

Ṭübā-yı dil buse kenāra
Hicrān-ı ‘aşkuñla dil pāre pāre
Nem gider ise gitsün vuşlat-ı yāra
Yek ārzū hezār dīnār dimişler

XII

Bağmam bu ‘ālemüñ kesb-i kārına
Bir nefes virmem cihān varına
Bugünkü fırsatı komam yarına
Yār yıkıldığı gün tozar dimişler

XIII

Hile irtikāp itme kıl hāzer
Ko disünler adına bir er oğlu er
Señ elin kapusuñ kaçarsañ eger
El de senüñ kapunı kaçır dimişler

XIV

[174a]

Didi bu pendi şordımsa kime
Ṭuz etmek bilmeze müşkilin dime
Kül kömür ye nādān loğmasın yime
Bir gün olur başa kaçır dimişler

XV

Bu naşīhati pīrlerüñ böyle
Şūreti emşālüñ nazmını söyle
Meydān-ı hünerde ağırlık eyle
Ağır başınca yegni ağır dimişler

XVI

Arzında aşdum ben de bir koyun
Meydān-ı hünerde gel sen de şoyuñ
Felegüñ zorına kār itmez oyun
Katı zor oyunu bozar dimişler

307¹²⁰⁶

İlāhī-i Hüdāyī

[Murabba‘]

[Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün]

I

[174b]

Tecellī-i cemāl ister

Göñül eglenmez eglenmez

Tesellī-i vişāl ister

Göñül eglenmez eglenmez

II

Sivā-yı şavm kim tutdı

Vişālūñ ‘ıydına yetdi

Cemālūñ vaşfuñ işitdi

Göñül eglenmez eglenmez

III

Cihānı gezse ser-te-ser

Görünmez aña baħr [ü] ber

[Meğer yā Rab seni ister]¹²⁰⁷

Göñül eglenmez eglenmez

IV

Ne ħalvetde ne celvetde¹²⁰⁸

Ne keşretde ne vaħdetde

Ne Tübāda ne Cennetde

Göñül eglenmez eglenmez

¹²⁰⁶ Tatçı, M., & Yıldız, M. (2005). *Aziz Mahmud Hüdāyī Dîvân-ı İlāhiyât*. Üsküdar Araştırmaları Merkezi. s.243-245.

¹²⁰⁷ Mecnû‘ada bu dörtlüğün ilk iki mısraı araya eklenmiş, 4. mısra için de “eyzan” ifadesini kullanılmış ama Dîvân’da geçen ve 3. mısra olması gereken “Meğer yā Rab seni ister” kısmı unutulmuştur.

¹²⁰⁸ Dîvânda 4. sırada bulunan şu dörtlük mecnû‘ada bulunmamaktadır:

“Şu cân kim buldu cânânı
N’ider mülk-i Süleymânı
Kodu hayretde aşk anı
Göñül eğlenmez eğlenmez”

V

Ne dünyāda ne ‘uḳbāda
Göñül bir özge sevdāda
Dem-ā-dem fikr-i Mevlāda
Göñül eglenmez eglenmez

VI

Cemālün nūruñu gözler
Aña kār eylemez sözler
Meger yā Rab¹²⁰⁹ seni özler
Göñül eglenmez eglenmez

VII

Göñül vīrānesin yā Rab
Kemāl-i faḫluñ ile yap
İdelden zātını matlab
Göñül eglenmez eglenmez

VIII

Eger dünyā eger ‘uḳbā
Vişālünşüz ḳurı sevdā
Hüdāyī n'itsün ey Mevlā
Göñül eglenmez eglenmez

308

Ġazel-i [Keşfī]

[Gazel]

[Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün]

1. Levḫ-i dil pāk olmaḳ ister ğayrıdan
Tā ki ḫālāt ire saña ğayrıdan
2. ‘Ayn-ı a‘yāna zıkr kıl ol ḫāmūş
Her zuhūrı bilme şaḳın ğayrıdan

---

¹²⁰⁹ yā Rab: Mevlā AMHD.

3. ‘Ayn-ı gayrı kııl tefekkür dā’imā
‘Aynı fark ider bilenler gayrıdan
4. Ğayr ile bakma şaķın ğayrıya
‘Āşıkā gelmez tesellī ğayrıdan
5. Yūsru’llāh Hākīm ey Kerīm-i zū'l-celāl
Bāb-ı lūtfūndur murādum degül illā ğayrıdan
6. Hıfz ide göñlini ol cenāb
Kāt‘ eyle her ümīdūñ ğayrıdan
- [175a] 7. Zātına şıfāt itmiş maħbūbını
Mir’āt-ı Hākıdur bilme anı ğayrıdan
8. Çün gölge imiş nefsūñ varı **Keşfiyā**
[...] ¹²¹⁰ kitāb hem ‘anāşır şanma ğayrıdan

309¹²¹¹

Nuṭṭ-ı Sezāyī Hāzretleri

[Murabba‘]

[Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün] ¹²¹²

I

Ey Şehīd-i Kerbelāya ağlayan
Ağla mātemdür Muḥarremdür bugün
Āteş-i ḥasretle sīne tağlayan¹²¹³
Ağla mātemdür Muḥarremdür bugün

¹²¹⁰ [...]:

¹²¹¹ Özuygun, A. R. (1999). *Hasan Sezāyī'nin hayatı, edebî kişiliği, eserleri, Dīvānı'nın tenkitli metni ve incelemesi* (Doktora tezi). Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. s.301-302

¹²¹² Dînî-Tasavvufî Şiirler Mecdū‘asında 11’li Hece ölçüsü olarak tanımlanmıştır (Kara, 2019, s. 893).

¹²¹³ tağlayan: dağlayan HSD.

II

Sīnede serde gerekdür dāğ ola
Kānlı yaş ile dīdeleri¹²¹⁴ ırmağ ola
Ger diler sen menzılūñ uçmağ ola
Ağla mātemdür Muḥarremdür bugün

III

Gice gündüz ey Muḥammed ümmeti
İdelüm cān-ı Yezīde la ‘neti
Diler¹²¹⁵ ire saña Ḥaḳḳuñ raḥmeti
Ağla mātemdür Muḥarremdür bugün

IV

Kimdür ol şāh-ı şehīd-i Kerbelā
Nūr-ı çeşm-i Murtezā āl-i ‘abā
‘Eb-i ceddīdür ‘Alī hem Muṣṭafā
Ağla mātemdür Muḥarremdür bugün¹²¹⁶

V

Her seḥer şanma şafaḳla şebnemi
Añdı melekler ḳan ağlar ol¹²¹⁷ demi
‘Ālemi tutdı Ḥasanuñ¹²¹⁸ mātemi
Ağla mātemdür Muḥarremdür bugün

VI

Çār-yār ile Muḥammed ey sa‘īd
Oldılar tesmīm-i zaḥmıla¹²¹⁹ şehīd
Ḳıydılar rahm itmeyüp bunca Yezīd¹²²⁰
Ağla mātemdür Muḥarremdür bugün

¹²¹⁴ Kānlı yaş ile dīdeleri: Kānlı yaşuñ dīdede HSD.

¹²¹⁵ Diler: Dirseñ HSD.

¹²¹⁶ M’de 4.sırada olan bu dōrlük HSD’de 5. Sıradadır. Yani M’deki 4 ve 5. Dōrtlükler HSD’de yer değıştirmişler.

¹²¹⁷ Añdı melekler ḳan ağlar ol: Anda ḳan ağlar felekler her HSD.

¹²¹⁸ Ḥasanuñ: Ḥüseynüñ HSD.

¹²¹⁹ tesmīm-i zaḥmıla: tesmīm ü zaḥmıla HSD.

¹²²⁰ Yezīd: ‘anīd HSD.

VII

Ey **Sezāyī** bilmiş ol Şāh-ı Hüseyn
Cümleye sevmekdür anı farz-ı ‘ayn
Şeksüz ehlü'llāha oldu nūr-ı ‘ayn
Ağla mātemdür Muḥarremdür bugün

310¹²²¹

Dervīş Yūnus

[Koşma]¹²²²

[6+5= 11’li Hece Ölçüsü]

I

[175b]

Yügrük¹²²³ degirmenler gibi dönerler
El ele¹²²⁴ virmişler Hākka giderler
Göñül Ka‘besini tavāf iderler
Muḥammed¹²²⁵ kösü çalınur bunda

II

Hevāda¹²²⁶ melekler kanad açarlar
Mü’minler üstine rahmet saçarlar
Birisi kılāguz¹²²⁷ Hākka uçarlar
Muḥammed kösü çalınur bunda

III¹²²⁸

Bu dünyā fānīdür bunda kalınmaz
Hem şöñi fenādur murād alınmaz
Bu bir gözli serdür ‘ayān görünmez
Muḥammed kösü çalınur bunda

¹²²¹ Tatçı, M. (2021). *Yūnus Emre Dīvānı: Seçmeler* (6. bs.). Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları. s.334-335 (Dīvānda 4 yerine 3 dörtlük yer almaktadır). Bu şiir Gölpınarlı (1943)’da bulunamadı.

¹²²² Şiir, 11’li heceyle dörtlükler hâlinde kurulmuş, ayak/nakaratlı ve mahlaslı kapanış taşıdığı için koşmadır.

¹²²³ Yügrük: Coşkun YED.

¹²²⁴ El ele: Kol kola YED.

¹²²⁵ Muḥammed: Muhammed’in YED.

¹²²⁶ Hevāda: Şemāda YED.

¹²²⁷ Birisi kılāguz: Perisi kılavuz YED.

¹²²⁸ Bu dörtlük Dīvân’da yoktur.

IV¹²²⁹

‘Āşık Yūnus eydür gör n’oldı baña
‘Aşkuñ âteşi toqunur cāna
‘Aqlını başına götür dīvāne
Muḥammed kösü çalınur bunda

311¹²³⁰

Būselik ‘Āşirān [Abdūlahad Nūrī Efendi]

[Semā ‘ī]¹²³¹

[4+4= 8’li Hece Ölçüsü]

I

Zikru’llāh ḳalbi nūr ider
‘Āşıkları mesrūr ider
Göñülleri ma‘mūr ider
Ḳā’ilūm¹²³² zikru’llāh ile

II

Zikru’llah cānlara cāndur
Dertli dillere dermāndur
Ḥudādan¹²³³ bize iḥsāndur
Yanalum zikru’llāh ile

III

Zikru’llāh eflāki geçer
Lāhut illerine göçer
Vuşlat ḳapuların açar
Yanalum zikru’llāh ile

¹²²⁹ Mecmū’adaki son dörtlük Dīvān’da şu şekilde geçmektedir:

“Derviş Yūnus eydür gör n’oldu bana
Aşk ile muhabbet dokundu bana
Aqlını başına devşir dīvāne
O sultānın demi sürülür bunda”

¹²³⁰ Çelik, N. (1999). *Abdūlahad Nūrī ve Dīvānı’nın tenkitli metni* (Yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. s.145.

¹²³¹ 4+4=8’li hece ölçüsüyle dörtlükler hâlinde kurulmuş olması sebebiyle nazım şekli bakımından semā’idir (Dilçin, 2016).

¹²³² ḳā’ilūm: yanalım AND.

¹²³³ Ḥudādan: Allāh’dan AND.

IV

Ẓikru'llāh 'aşka sermāye
Sālikūn ḳalbine māye
Yol bulur Mevlāya
Ḳanalum ẓikru'llāh ile

312¹²³⁴

Ġazel-i Rūḫī

[Gazel]

[Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün]

- [176a] 1. Ḥalka kīn eyleme var ise belāḡat sende
Seni zem¹²³⁵ ideni sen medh ile ḳıl şermende
2. Kimseye aḡlama ḥālūn baña raḥm eyle diyü
Cehd ḳıl eylesün üstüne 'ālem ḥande
3. Ehl-i 'irfān ile küllḥanda geçinmek yegdür
Cühelā ile şafā eylemeden gülşende
4. Pest ider ḳadrini āḫir ḳişinūn serkeşlük
Serfirāz [ola] ol 'ārif ki ola efkende
5. Sākin-i künc-i tevekkül olagör ey **Rūḫī**
Nefsine 'ārif olan¹²³⁶ cāhile olmaz bende

313¹²³⁷

Ġazel-i [Niyāzī-i Mısrī]

[Gazel]

[Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün]

¹²³⁴ Erten, S. R. (2018). *Kayseri Raşit Efendi Eski Eserler Kütüphanesi'ndeki Bağdatlı Rūḥī Dīvānı nüshası (Metin–inceleme)* (Yüksek lisans tezi). Yozgat Bozok Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. s.399.

¹²³⁵ zem: ḳadḥ BRD.

¹²³⁶ Nefsine 'ārif olan: Nefs için 'ārif BRD. (Dīvānda vezin bozuk)

¹²³⁷ Erdoğan, K. (2019). *Niyāzī-i Mısrī Dīvānı*. Akçağ Yayınları. s.220.

- [176b] 1. Dermān arardum derdüme derdüm baña dermān imiş
Burhān arardum ašluma ašlum baña burhān imiş
2. Şağ¹²³⁸ u şolum gözler idüm dost yüzüñi görsem diyü
Ben taşrada arar idüm ol cān içinde cān¹²³⁹ imiş
3. Öyle şanurdum ayruyam dost gayrıdur ben gayrıyam
Benden görüp işideni bildüm ki ol cānān imiş
4. Şavm u şālāt u hacc ile biter şanma¹²⁴⁰ zāhid işüñ
İnsān-ı kāmīl olana¹²⁴¹ lāzım olan ‘irfān imiş
5. Kandan gelür yoluñ senüñ ya kande varur menzilüñ
Ne yirden gelüp gitdigin añlamayan hayvān imiş
6. Mürşid gerekdür bildire Hakkı saña haḳḳa'l-yakīn
Mürşidi olmayanların bildikleri gümān imiş
7. Her mürşide dil virme kim yoluñı şarpa uğradur
Mürşid-i kāmīl olanuñ gāyet yolu āsān imiş
8. Añla hemān bir söz durur yokuş degüldür düz durur
‘Ālem kamu bir yüz durur anı gören¹²⁴² hayrān imiş
9. İşit Niyāzīnūñ sözün bir nesne örtmez Hakk yüzüñ
Hakkdan ‘ayān bir nesne yok gözsüzlere pinhān imiş

314

[Gazel-i Süleyman Zātī Efendi]¹²⁴³

[Gazel]

[Mefâ ‘ilün Mefâ ‘ilün Mefâ ‘ilün Mefâ ‘ilün]

¹²³⁸ Şağ: Şağum M.// Kelimenin Mecmû‘adaki şekli vezni bozmaktadır.

¹²³⁹ içinde cān: içre cānān M. İfadenin Mecmû‘adaki şekli vezne uymamaktadır.

¹²⁴⁰ biter şanma: şanma biter NMD.

¹²⁴¹ olana: olmağa NMD.

¹²⁴² anı gören: gören anı NMD.

¹²⁴³ Şiire web kaynaklarında ulaşılmıştır: <https://defter-i-ussak.blogspot.com/2023/12/gel-ey-sofi-visal-iste-bugun-gayri-hevadan-gec.html> (11.10.2025)

1. Gel ey şūfî vişāl iste bugün ğayrî hevādan geç
Hemān rūy-ı cemāl iste yeter ḥubb-ı sivādan geç
2. Göñül mülkini muşaffā kııl gider ḥār ile ḥāşāki
[177a] Ḥulūş üzre ‘ibādet kııl gel ‘ucb ile riyādan geç
3. Bilürsin bu fenā mülki degüldür kimseye bākī
Beḳā-yı lā-yezāl iste bu mülk-i bī-vefādan geç
4. Şaḳın eline aldanma seni şayd itmesün dünyā
Nuḳūş [u] rengine bakma ḳo tāt ile ḳabādan geç
5. Bilürsin kim her iş taḳdīr elinden işlenür kim **Zātī**
Ki herkes ḥilḳatin icrā ider gel mācerādan geç

315¹²⁴⁴

Eşrefoğlu Maḳām-ı Meḥāsin-i ‘Irāk
[Gazel]

[Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün]

1. Kim ki cān virmez bu yolda pes n’içün cānān diler
Müdde‘idür ḳo anı kim dostı¹²⁴⁵ ol yalan diler
2. ‘Āşıḳa elbetde dost yolına cān virmek gerek¹²⁴⁶
Zīrā ol dost ‘āşıḳını bī-dil ü bī-cān diler
3. ‘Āşıḳuñ ‘aşḳtan nişānı var durur bellü beyān¹²⁴⁷
Fāriğ-ı kevneyn olur ne aşşı ne ziyān diler
4. Kibr [ü] kīn oldığı yirde ‘aşḳ gelüp itmez¹²⁴⁸ ḳarār

¹²⁴⁴ Güneş, M. (2006). *İznikli Eşrefoğlu Rûmî’nin hayatı, eserleri ve Dîvânı*. Sahhaflar Kitap Sarayı. s.255.

¹²⁴⁵ dostı: dostını M.

¹²⁴⁶ ‘Āşıḳa elbetde dost yolına cān virmek gerek: Dost yolında āşıḳa cān virmek elbetde gerek ERD.

¹²⁴⁷ Dîvân’da 3. sırada bulunan şu beyit Mecmû‘a’da yoktur:

“Her kimin gönlünde kim dost derdi yok âdem değıl
Düşmüş ol hayvan ıyşe dün ü gün husran diler”

¹²⁴⁸ yerde: cānda; itmez: kılmaz ERD.

‘Aşk harāblıklar sever ma‘mūrları vīrān diler

5. Varını vir dost derdinden ala gör zerrece
Tā ki saña da diyeler derdi var dermān diler¹²⁴⁹

6. **Eşrefoğlu Rūmī** ‘aşka vireli hep varını
Bī-murād olup yürür ne vaşlı ne hicrān diler

316¹²⁵⁰

Nuṭḡ-ı Seyfu’llāh Efendī [Seyyid Seyfullāh Nizamoğlu]
[Gazel]

[Mefā’îlün Mefā’îlün Mefā’îlün Mefā’îlün]

- [177b] 1. Bi-ḥamdi’llāh ki İslāma delīlüm Muṣṭafā geldi
Emīrüm rehberüm şāhum ‘Aliyyü'l-Mürtezā geldi
2. İmāmum ol kerem kânı nice ben sevmeyem anı
Resûlün kıretü'l-‘aynı Ḥasan ḥulḡ-ı rızā geldi
3. Fedā olsun aña cānum kim oldur dīnim imānum
İki ‘ālemde sultānum Hüseyin-i Kerbelā geldi
4. Aña ins ü melek bende en ednā bendesi ben de
Cihānuñ kutb[ı] ‘ālemde ‘Alī Zeyne'l-‘Abā geldi
5. Muḥammed Bākır ol şāhum İmām Ca‘fer durur¹²⁵¹ māhum
Bulardan Mūsā-i Kāzım ki ol nūr-ı Ḥudā geldi
6. Yüzündür kāf ve'l-Kur‘ān ‘izāruñ Ka‘be-i irfān¹²⁵²
Cihāna rahmet-i Rahmān ‘Alī Mūsā Rızā geldi
7. Taḡī şāh-ı velāyetdür Naḡī nūr-ı hidāyetdür

¹²⁴⁹ Bu beyit Dîvân’da 3. sıradadır.

¹²⁵⁰ Söylemez, İ. (2013). *Seyfullah Nizâmoğlu Dîvânı (İnceleme–tenkitli metin)* (Yüksek lisans tezi). İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. s.339.

¹²⁵¹ Ca‘fer durur: Ca‘ferdür NSD.

¹²⁵² Yüzündür kāf ve'l-Kur‘ān ‘izāruñ Ka‘be-i irfān: Yüzidür kaaf ve'l-Kur‘ān görüñdi Ka‘be-i ‘irfān NSD.

Bular maḳbūl-i ḥazretdür ki bize reh-nümā geldi

8. Ḥasenü'l-‘Askerī kıblem eşiği taşıdur Ka‘bem
Yolında cān u baş virmek¹²⁵³ bana ḡāyet safā geldi

9. Muḥammed Mehdī-i āḫir gele bir gün ola zāhir
O vaktin ḥārici kāfir¹²⁵⁴ bu dergāhdan cūdā geldi

[178a] 10. Behey dervīş gözin aç baḳ cihān bunlar ile¹²⁵⁵ revnaḳ
Bula[rın] basdığı toprak gözime tūtiyā geldi

11. Sözüñ Seyf[ī] hidāyetdür¹²⁵⁶ cevābın nutḳ-ı şāhīdür
Ḥaḳīḳat burc-ı māhīdür bu yola bī-riyā geldi

317¹²⁵⁷

[Maḳām-ı] Bayātī [Sārbān Ahmed Efendi]¹²⁵⁸

[Gazel]

[Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün]

1. Varımı ben dosta virdüm ḥānümānum ḳalmadı
Cümlesinden el yuyup pest cihānum¹²⁵⁹ ḳalmadı

2. Çünki ḥubbü‘llāh¹²⁶⁰ irişdi çekdi beni kendine¹²⁶¹
Açdı göñlüm gözini şekk [ü] gümānum¹²⁶² ḳalmadı

3. Evliyānuñ himmeti yaḳdı beni ḳāl eyledi¹²⁶³

¹²⁵³ virmek: virmem NSD.

¹²⁵⁴ kāfir: münkir NSD.

¹²⁵⁵ aç baḳ cihān bunlar ile: açup cihān bunlarladur NSD.

¹²⁵⁶ hidāyetdür: ilahīdür NSD.

¹²⁵⁷ Kayabaşı, A. (1995). *Sārbān Ahmed Dīvānı (İnceleme–metin)* (Yüksek lisans tezi). İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. s.289. // 7 beyitten oluşan bu manzumenin yalnızca 4 beyti Mecmû‘a’da yer almaktadır.

¹²⁵⁸ Cığa (2021, s.46)’da Muhyi adıyla bulunmaktadır.)

¹²⁵⁹ el yuyup pest cihānum: yudum pes dü-cihānum SAD.

¹²⁶⁰ ḥubbü‘llāh: ḥablullāh SAD.

¹²⁶¹ kendine: kendiye SAD.

¹²⁶² şekk [ü] gümānum: ayruḳ ḥumārum SAD.

¹²⁶³ M’de 3. Sırada olan bu beyit SAD’da 6. Sıradadır.

Şāfiyüm buldum şafā ayruk gümānum¹²⁶⁴ kalmadı

4. **Ahmedī**¹²⁶⁵ eydür ilāhī saña şükrüm öldürür¹²⁶⁶
Hamdülü'llāh 'aşk-ı Hāḳdan ğayrı varum kalmadı¹²⁶⁷

318

[Kıt'a]

[Mefâ'îlün Mefâ'îlün]

1. Gelenler hep şabī geldi
Gidenlerden haber gelmez
2. Bu bir ahvāl-i ālemdür
Gelen bilmez giden gelmez

319¹²⁶⁸

Ḳaşıde-i Ḥazret-i Seyyid Sultān Aḥmed er-Rufā'ī

[Kasīde]

[Kalıbı Belirsiz]

- [178b] 1. Elḥānū ḥānīyetün ehemmu ve eştehī bi-ni'amātī
Ve'l-vaḳtū vaḳtī ve eydānī ve rennātī
2. Raḳabtū ile'l-Refrefī'l-ālā fe-ḳarrabenī
İle'l-mevlā feḥabbānī yā vaḳtī
3. Hüve işe'l-baḥrū cā'enī yaṭlübü 'ahdī
Kezā'l'afā'i ve cemī'i's-simākātī
4. Ene'r-**Rufā'ī** ve küllü'l-kevnī fī-meddī
Vel'arzu fī -tebzātī ke-ḥardeliyyātī

¹²⁶⁴ gümānum: yalanum SAD.

¹²⁶⁵ Ahmedī: Ḳayğusuz SAD.

¹²⁶⁶ öldürür: budurur SAD.

¹²⁶⁷ M'de 4. sırada olan bu beyit SAD'da 7. Sıradadır.

¹²⁶⁸ Bu manzume Arapçadır.

5. Müridi fî-ṭulū‘i’r-rūḥi ene aḥḍuruhū
Ve āṭhi fî-küllil-maẓīkātī
6. Secedtü lillāhi ṣemānīne ‘āmeten fî-secdetin
Lemmā ḡaferalī zünübī ve’l-ḥaṭī’ āṭī
7. Ve ḡafera li-men kāne tābi‘anī ‘alā ḳademī
Ve ḳaṭa‘a leylen bi-rek‘atī ve secdānī

[179a]

[...] ¹²⁶⁹

320

[Keşfi]

[Gazel]

[Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün]

- [179b] 1. Rāh-ı Hāḳḳa lā dime gel gir içerü bul şafā
Ṭabīb-i ḡāzıḳ bulanlar buldılar derde devā
2. Terk-i zühd it cān [u] dilden eyle şeyḥe iḳtidā
Ḥāl-i fî‘li sırr-ı ḳavli anda eyle intihā
3. Ḥubb-ı dünyā ref‘-i dil it māsivādan ibtidā
Devr-i fānīye derd iden müflīsdür şanma aḡniyā
4. *Men ‘areḡ*¹²⁷⁰ sırrın duyanlar itdiler nefsūñ fedā
*Kün*¹²⁷¹ kelāmuñ ḡuş idenler buldılar ni‘am-ı Ḥüdā
5. *Yā* nidāsı zāt-ı ‘ilme görinendür ‘ayn-ı mā’

¹²⁶⁹ Mecmû‘ada 179a sayfasının yarısı karalanmış, yarısı da boş bırakılmıştır.

¹²⁷⁰ “*Men ‘areḡnā* ibaresi, tasavvuf geleneğinde ‘Nefsini bilen, Rabbini bilir’ şeklinde meşhur olmuş, ancak hadis kaynaklarında sahih isnadı bulunmayan bir sözün remzidir (Ali b. Sultan Muhammed el-Kârî el-Herevî, 2015, s.266).”

¹²⁷¹ Kur’ân’daki “كُنْ / ‘Ol!’” emrine ‘*kün-fe-yekün*’ toplu bir göndermedir: إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ: “*O’nun işi, bir şeyi dilediğinde ona sadece ‘Ol!’ demesidir; o da oluverir.*” Yâsîn 36/82. Ayrıca bk. Nahl 16/40; Mu’min 40/68; Bakara 2/117; Âl-i ‘İmrân 3/47, 3/59.”

Dā'imīdür Hāk Muḥammed şūret-i vechūñ bil Murtaẓā

6. Hākīkat 'ilmini bilgil zāhir ü bāṭın evvel āḫir intiḥā
Secde-i Hākķı bilenler oldı miḥrāb-ı ādem aña
7. Ḥubb-ı mürşid nūr-ı mir'āt-ı 'aşķ ola 'irfān saña
Şūret ile gerķi ādem sīret ile Hāk bil saña
8. Añlar iseñ remz-i pendin ma'rifinūñ **Keşfiyā**
Ādem ile çün taşavvur hem tekellüm maẓhar-ı zāt-ı kibriyā

321

Ḥazreti Nūreddīn [Hüseyn Azmī Dede]¹²⁷²

[Gazel]

[Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün]

1. Hākķa [tevekkül] ü rızāya ḥamd iden mesrūr olur
Dā'imā zıkr-i şalāta şuġl olanlar nūr olur
2. Hırķa-i şabır giyenler qalmadı zulmetde hıç
Her nefesde ḥāline şükr eyleyen ma'mūr olur
- [180a] 3. Bir kişi kim Hākķı sevse Hākķı söyler dā'imā
Sāhib-i irfān olur ākıbet maġfūr olur
4. Bir abā-pūşı görince eyleme kahr-ı nazār
Kibr ile me'lūf olanuñ āḫiri maḫhūr olur
5. Ehl-i tevḥīdin kulūbı 'arş-ı a'lādan yüce
Yek nazārda gören anı devr ider mecbūr olur
6. Cām-ı 'aşķı nūş idüp düşme şafā deryāsına
Dime şaķın ġayra bakup ehl-i 'aşķ maḥmūr olur

¹²⁷² Hüseyn Azmī Dede'ye ait olan bu şiir, web kaynaklarında tespit edilmiştir:
<https://defter-i-ussak.blogspot.com/2014/12/hakka-temkin-i-rizada-hamd-eden-mesrur-olur.html>
(11.10.2025)

7. Bahr-i aşqdan lezzet al virme dünyāya gönül
Olmasın bîgāneden zîrā ki Haḳdan dūr olur
8. Şeyḫ Nūreddīn ḳutbınuñ nuṭḳıdur bu **Azmiyā**
Dā'imā bu ḥāl ile 'azm itse sālîk nūr olur
9. Vāşıl-ı ḥazret olur taḥḳîḳ o zāt-ı muḥterem
Bāḳî zevḳi ol kişinüñ cennet ile ḥūr olur
10. Mü'min-i şādîḳ olan ölmez cihānda şüphe yok
Bir maḥalden bir maḥalle naḳl ider mestūr olur

322¹²⁷³

Ḳaşıde-i Sultān İmām Ḥüseyn Raḳıya'llāhü Te'ālā 'Anh
[Ḳasīde]

[Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün]

- [180b]** 1. Ḥayretü'llāhi mine'l-ḥalḳ ebī
Ba'de ceddī ve ene'bni'l-ḥayreteyn
2. Ümmiye'z-Zehrā'i ḥaḳḳan ve ebī
Vārişü'l-'ilmi ve Mevlā's-şekaleyn
3. 'Abden ḡulāmen nāşî'en
Ve ḳuraşün ya'būdüne'l-veşeley
4. Ya'būdüne'l-āte ve'l-'uzāme'an
Ve 'Aliyyün ḳāme naḥvü'l-ḳıbleteyn
5. Ümmī şemsün ve ebī ḳamerün
Ve ene'l-kevkebü beyne'n-nīreyn
6. Fizzatün ḳad ḥulleşat min zehebin

¹²⁷³ Tamamı Arapça olan şiir, oldukça düzensiz bir şekilde yazılmıştır. Bu yüzden bazı mısralar eksik kalmış, zaman zaman da vezin problemleri oluşmuştur. Bu Arapça kaside, Hz. Peygamber ve ehl-i beyt sevgisini anlatmaktadır.

Ve'l-fiẓzatü beyne'z-zehebeyn

7. Men lehü ceddün ke-ceddi'l-Muştafa
Ahmedü'l-muhtâr seyyidü'l-keveyn

8. Men lehü ümmü ke-ümmi Fâtima
Bi'zatü'l-muhtara kırrate külli 'ayn

9. Men lehü ebün ke-ebî Haydarin
Ka'ili'l-küffari fi-yevmi huneyn

10. Men lehü 'ammün ke-'ammî Ca'ferin
Zü'l-cenâhayni keremü'n-nesebeyn

11. Nahnü aşhabü'l-'abâ hamsetâ
Kad melekne şerkahâ ve'l-mağribeyn

12. Nahnü Cibrilü ğaden sâdisunâ
Ve lenâ'l-Ka'betü şümme'l-harameyn

13. Ümmete'l-muhtâri ğurrate a'yünen
Fî-ğadin tüşkavnâ min-keffi'l-Hüseyn

Rıẓvânü'llâhü te'âlâ 'aleyhim ecma'in

323¹²⁷⁴

Nutq-ı Merkez

[Gazel]

[Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün]

[181a] 1. Eyâ 'âlemlerin şâhı tecellî kıl efendim¹²⁷⁵ tesellî kıl
Göñüller burcınıñ mâhı tecellî kıl efendim tesellî kıl¹²⁷⁶

2. Habîbine bizi kıl yâr muhabbet şem'ini uyar

¹²⁷⁴ Sertoğlu, E. (2007). *Merkez Efendi*. İstanbul. Merkezefendi Geleneksel Tıp Derneği Yayınları, s.19

¹²⁷⁵ Tecellî kıl tesellî kıl: tecellî kıl efendim tesellî kıl M. // Mecmû'a'da her iki mısra da bu ifadeler "tecellî kıl efendim tesellî kıl" şeklinde olup bu şekli vezne uymamaktadır.

¹²⁷⁶ âdem: - MEK.

Eyā Leylā-şıfāt dildār tecellī kıl tesellī kıl

3. Cigerden eylerim feryād bu benlik da‘vāsından dād
İkilikden kılup āzād tecellī kıl tesellī kıl
4. Döküp göz yaşını her an ‘ināyet-i Rahīm [...] ¹²⁷⁷
Cemālūñden kılup ¹²⁷⁸ ihsān tecellī kıl tesellī kıl
5. Bu **Merkezin** kılun cāndan yine ister seḥā senden
Açup ḥüsün niḳābından tecellī kıl tesellī kıl

Ḥavāle rīḥi içün mücerrebdür

[İlaç tarifi]

[181b]

Burc-ı Hindistân - Cevzī miḳdârı

Lâdin Hindistân - Cevzī miḳdârı

Bir fîncân ruḡan-ı zeyt

Şadef - Bir miḳdâr - Yaprığı ḡanīce olsun

Bir ‘aded yumurṭa ve çocuk [büyük] olur ise iki yumurṭa

Ruḡan-ı zeyti bir lengere koyup âteşde ḳardırup ba‘de burcı vü lādini vü şadefi yaḡuñ içinde pişirüp ḳaynadıḳdan soñra bir ‘aded yumurṭayı ol lengerdeki eczānuñ üzerine yumurṭayı çalkayup dökeseñ. Ya‘nī bir ḳayḡana olur ol ḳayḡanayı bir miḳdâr ketan bezinüñ üzerine bozmadan güzelce uşul ile alup ḳoyasın ve üzerine [...] ¹²⁷⁹ eyüce ince saḥḳ idüp alıcak. Ya‘nī çocuk ṭayanacak ḳadar ıssı ola. Ba‘de göbeginden ḳaşıklarına varınca ol ketan bezi üzerindeki ḳayḡanayı vur [...] ¹²⁸⁰ yigirmi dört sâ‘at dut. Mücerrebdür. [...] ¹²⁸¹ tecribe olunmuşdur. **Fethu’l-me‘ārif**den menḳüldür.

324 ¹²⁸²

Kaşıde-i Ḥazret-i İmām Ḥüseyn

[182a]

[...]

¹²⁷⁷ ‘ināyet-i Rahīm [...]: ‘ināyet kıl Rahim MEK.

¹²⁷⁸ kılup: idüb MEK.

¹²⁷⁹ [...]:

¹²⁸⁰ [...]:

¹²⁸¹ [...]:

¹²⁸² Bu sayfada 180b’de yer alan Arapça şiir mükerrerler olarak kayıtlıdır.

325

Ġam Būselik

[Türkü]

[4+4=8’li Hece Ölçüsü]¹²⁸³

- [182b] 1. Ey nūrlı dūr gel baña
Bir neş’e sun tıyur baña
2. Raqs eylesün bülbul saña
Ben ‘āşıkam sen kul baña
3. Hīç kimsede yok bu bakış
Hep sende mi bu cān yakış
4. Ben ‘āşıkam hem yaz u kış
Ben ‘āşıkam sen gül baña
5. Her gördüğün ‘āşık mıdur
‘Āşık saña şādık mıdır
6. Ey dilber-i bālā [...]
Ben ‘āşıkam sen [gül] baña
7. ‘Aşkın ile ey mihr-i bān
‘İzzet ider āh [u] figān
8. Tākat gelür mi her zamān
Ben ‘āşıkam sen gül baña

1228 - Receb-i ġurre¹²⁸⁴

¹²⁸³ Genelde 8’li hece ölçüsü olmasına rağmen 7’li ölçü de kullanılmıştır.

¹²⁸⁴ Hicrî Tarih: 1 Receb 1228 = Milâdî Karşılığı: 21 Temmuz 1813 Salı. (Mecmû‘anın muhtemel tamamlanma tarihidir.).

326

[Seyyid Nesmi]

[Koşma]

[5+5=10'lu Hece Ölçüsü]

[183a]

I

Gel gel yanalum âteş-i 'aşka

Şu'le virelüm âteş-i 'aşka

Meded Allāhum amān Allāhum

Kerem Allāhum sulṭān Allāhum

II

'Aşk ehli ölmez sırdur añlanmaz

Yanmayan bilmez âteş-i aşka

[Meded Allāhum amān Allāhum

Kerem Allāhum sulṭān Allāhum]

III

Evvel aldandum ben kolay şandum

Kat be kat yandum cemāl-i 'aşka

[Meded Allāhum amān Allāhum

Kerem Allāhum sulṭān Allāhum]

IV

Gel benüm cānum gel gör âhvālüm

Yanmağdur kārüm dīzār-ı 'aşka

[Meded Allāhum amān Allāhum

Kerem Allāhum sulṭān Allāhum]

V

Melekler 'arşda iderler vecde

Kılalum secde dīzār-ı 'aşka

[Meded Allāhum amān Allāhum

Kerem Allāhum sulṭān Allāhum]

VI

Bir bakış bağıdın âteşe yakdın
Kat be kat yakdın dīdār-ı ‘aşka
[Meded Allāhum amān Allāhum
Kerem Allāhum sulṭān Allāhum]

VII

Varam vireyüm kadre ireyüm
‘Uryān olayum dīzār-ı ‘aşka
[Meded Allāhum amān Allāhum
Kerem Allāhum sulṭān Allāhum]

VIII

Seyyid Nesīmī terk [itdi] resmi
Yandı bu cismi âteş-i ‘aşka
[Meded Allāhum amān Allāhum
Kerem Allāhum sulṭān Allāhum]

[Ma‘lūmāt]

[183b] - Ve men azlemū mimmen mene‘a mesācida’llāhi en-yūzkera fihe’s-mūhū¹²⁸⁵

- Ve’zḳur Rabbeke fī-nefsike teḍarru‘an ve hīfeten ve dūne’l-cehri mine’l-ḳavli bi’l-ḡudūvvi ve’l-āṣāli ve lā-tekūn mine’l-ḡāfilīn¹²⁸⁶

Tefsīr-i kebīrde bu āyet-i kerīme Peyḡambere maḥṣūṣdur ve mūntehīlere daḥi sūnnetdür. Ma‘lūm ola.

[Saḡlık Tavsiyesi]

- Baṣ aḡrısı iḥūn üḥ pāre kāḡıda yazup yuda

¹²⁸⁵ Bakara Suresi 2/114’te yer alan “وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ مَنَعَ مَسَاجِدَ اللَّهِ أَنْ يُذْكَرَ فِيهَا اسْمُهُ وَسَعَىٰ فِي خَرَابِهَا ۚ أُولَٰئِكَ مَا كَانَ لَهُمْ أَن يَدْخُلُوهَا إِلَّا خَائِفِينَ ۚ لَهُمْ فِي الدُّنْيَا خِزْيٌ وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ” / “Ve men azlemu mimmen mene‘a mesācida’llāhi en-yūzkera fihe ismuhū ve se‘ā fī ḥarābihā; ulā’ike mā kāne lehum en-yedḥulūhā illā ḥā’ifīn; lehum fī’d-dūnyā ḥizyun ve lehum fī’l-āḥirati ‘azābun ‘azīm: Allah’ın mescitlerinde O’nun adının anılmasını yasak eden ve onların yıkılması için çalışandan kim daha zalimdir. Böyleleri oralara (eğer girerlerse) ancak korka korka girebilmelidirler. Bunlar için dünyada rezillik, ahirette de büyük bir azap vardır.” -DİB, 2012, s.17.

¹²⁸⁶ A‘rāf Suresi 7/205: “وَاذْكُرْ رَبَّكَ فِي نَفْسِكَ تَضَرُّعًا وَخِيفَةً وَدُونَ الْجَهْرِ مِنَ الْقَوْلِ بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ وَلَا تَكُنْ مِنَ الْغَافِلِينَ” / “Ve’zḳur rabbeke fī neḥsike teḍarru‘an ve hīfeten ve dūne’l-cehri mine’l-ḳavli bi’l-ḡudūvvi ve’l-āṣāli ve lā tekun mine’l-ḡāfilīn”: “Rabbini, iḥinden yalvararak ve korkarak, yüksek olmayan bir sesle sabah akṣam zikret ve ḡafillerden olma.” -DİB, 2012, s.175.

- Baş ağrısı için getüre lā-ilāhe illallāh Hū Hū Hū Hū Hū. Hātme şuyın kınaya katup ayağı terline süreler nāfi'dür.

- Ve'l-‘ādiyāt sūresin 7 kerre bir çanak su üzerine okıya bağlı olan ehli ile içüp cimā' ide. Bi-izni'llāh feth ola.

- Şu yolında taş olsa tavuk kuruşuğın pişirüp ekl eyleye bi-izni'llāh def' ola.

327¹²⁸⁷

Der-Maḳām [Abdulahad Nūrī]

Gazel]

[Mef'ûlü Mefâ'îlün Mef'ûlü Mefâ'îlün]

1. Yanmaḳdan uşanmazam pervâne miyim bilmem
Hiç şoñını şaymazam¹²⁸⁸ dîvâne miyim bilmem
2. Her şām u¹²⁸⁹ seherde zārum gūş eylemez ol yārüm
Baḳmaz baña hünkārum bîgâne miyim bilmem
3. Baḡrımda ocaḡum var sînede¹²⁹⁰ dāḡum var
Âteşde duraḡım var hep yâne miyim bilmem
- [184a] 4. Dil-hâne harāb oldu yıkıldı türāb oldu
Her cānibi bāb oldu vîrâne miyim bilmem
5. Nūrī dem-i dehşetde baḡr-i ḡam-ı firḳatde
Ḳa'r-ı yem-i¹²⁹¹ ḡayretde dürdâne miyim bilmem

328

[Koşma]

[4+4=8'li Hece Ölçüsü]

I

Ne kaçarsın dervîşlikden

Gelseñe bu dervîşlige

Ne geçersin dervîşlikden

¹²⁸⁷ Çelik, N. (1999). *Abdulahad Nūrī ve Dîvânı'nın tenkitli metni* (Yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. s.124-125.

¹²⁸⁸ şaymazam: şanmazam AND.

¹²⁸⁹ şām u: akşām AND.

¹²⁹⁰ Baḡrımda ocaḡum var sînede: Ḳalbümdede ocaḡum var sînemdeki AND.

¹²⁹¹ Ḳa'r-ı yem-i: Ḳaldum kadīm-i M.

Dervîş degil miydi Mūsā
Dervîş olmadı mı ‘İsā
Gelseñe bu dervîşlige

II

Ol Muḥammed Muştafā
Gelmedi mi dervîşlige
Sen anlardan ulu mısın
Ḥaqqı bulmuş velī misin
Ne tūrursın deli misin
[Gelseñe bu dervîşlige]¹²⁹²

III

İşit bu **Zāt**iden sözi
Ḥaḳdan ayırmadı yüzi
Yarlıgaya cümlemüzi
Gelseñe bu dervîşlige

Tertīb-i ḫalūbī ırmik bu vechledür
[Tatlı Tarifi]¹²⁹³

‘Asel-i maşaffā: Kıyye
Ruġan-ı sāde: 100 dirhem
İrmik: 150 dirhem
Süd: Kıyye

329

[Koşma]

[4+3=7’li Hece Ölçüsü]

I

[184b]

Yā şāḫibü’l-‘allāme
Yā Aḫmedü’r-Rufā’ī

¹²⁹² Mecmû‘a’da bu mısra yerine “Eyzan” ifadesi yazılmıştır.

¹²⁹³ Yalnızca malzemeler verilmiş olup, tarifi bulunmamaktadır.

Yā bāhirü'l-kirāme
Yā Aḥmedü'r-Rufā'ī

II

Sen seyyid-i cihānsın
Hem [sen] şāh-ı figānsın
‘Ālemde sırr-ı cānsın
Yā Aḥmedü'r-Rufā'ī

III

Ḳuṭbiyyetüñ müselleme
Zāt-ı ‘aleyh muḥarrem
Sensin medār-ı ‘ālem
Yā Aḥmedü'r-Rufā'ī

IV

Bu ḥāk-zār-ı tende
Ef‘ī-i nefis elinde
Derdüm ‘ilācı sende
Yā Aḥmedü'r-Rufā'ī

V

Āteş saña müsahḥar
Olduñ Ḥalīle mazhar
Sensin şüyūḥa server
Yā Aḥmedü'r-Rufā'ī

VI

Sensin muḥīṭ-i hikmet
Gencīne-i sa‘ādet
Ḳıble-i ‘ārifet ināyet
Yā Aḥmedü'r-Rufā'ī

330

[Koşma]

[6+5=11'li Hece Ölçüsü]¹²⁹⁴

1. Ey şanem n'oldı cāna kaşdın mı var
Bağrımı deldin kana kaşdın mı var
2. Başım öñinde çevgān elinde
Çalmadan gayrı yana kaşdın var
3. Gör beni n'oldum şararup şoldum
Vaşluñ umar iken hicrāna kaşduñ var¹²⁹⁵
- [185a] 4. Bu vücūdımı odlara yakduñ
Ben de bildüm ki büryāna kaşduñ var
5. Tīğ-ı ğamzeñle toğraduñ bağrım
Cism-i cānım kurbāna kaşduñ [mı] var
6. Oñmaduğ başım ğavġaya şalduñ
Pādişāhım seyrāna kaşduñ var

331¹²⁹⁶

[Ĥatāyī]

[Murabba]

[Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün]

I

İbtidādan yol sorar iseñ şūfım

Yol Muḥammed 'Alīnūñdür Hū¹²⁹⁷

¹²⁹⁴ Yer yer 4+4+3= 11'li şekilde de vezin mevcuttur.

¹²⁹⁵ Sayfa 184b'nin derkenar notu olarak şu yazı bulunmaktadır:

“Mevlānā yā Mevlānā Mevlā yā Mevlā ezkuru'llāhü'l-bārī fetḥü'l-me'ārif
Mevlānā yā Mevlānā Mevlā yā Mevlā ezkuru'llāhü'l-bārī keşfü'l-me'ārif”

¹²⁹⁶ Ergun, S. N. (1956). *Hatāyī Dīvānı – Şah İsmail Safevî: Edebî hayatı ve nefesleri*. Maarif Kitaphanesi. s.117. //Şiir dīvānda dōrtlük halindedir. Şekil olarak da olması gereken durum dōrtlük olduğundan mecmû'ada beyit olarak yazılmasına rağmen dōrtlük olarak çevirdik. Dīvānda 7 dōrtlük iken mecmû'ada 5 dōrtlüktür.

¹²⁹⁷ Dīvānda mısra sonundaki “şevenim” ve “Hū” ibareleri yoktur, ancak mecmû'ada bu ibareler mevcuttur.

Yetmiş iki dil şorâr isen şūfîm
Dîn Muḥammed ‘Alînüñdür Hū

II

Gice olur gündüz olur
Cümle ‘âlem dübdüz olur
Gökde kaç bin yıldız olur
Ay Muḥammed ‘Alînüñdür Hū

III

Varma Yezîdüñ yanına
Çirhî doḡunur tenine
La‘net Yezîdüñ cânına
Cân Muḥammed ‘Alînüñdür Hū

[185b]

IV

Yezîden ‘Alîden seçilür şūfîm
Mü‘mine Raḡmet saçılır şūfîm
Evvel bahârda açılır şūfîm
Yol Muḥammed ‘Alîlüñdür Hū

V

Ḥatâyî hasta olmuş iniler şūfîm
‘Âşıqlaruñ göñlüñ eyler şūfîm
Nūr olmuş ‘âleme toḡar
Nūr Muḥammed ‘Alînüñdür Hū¹²⁹⁸

¹²⁹⁸ Dîvândaki mahlas dörtlüğü farklıdır ve şu şekildedir:

“Ḥatâyî oturmuş ağlar
Diline geleni söyler
Top olmuş ortada döner
Nur Muhammed Ali’nindir”

332

[Rufā‘ī]

[Murabba‘] ¹²⁹⁹

[6+5= 11’li Hece Ölçüsü] ¹³⁰⁰

I

Düşdi göñlüm nice ideyim yeñilmez
Bunda ‘aşıkларуñ kadri bilinmez
Kāmil mürşid degme yerde bulunmaz
Şeyhim saña varan yollar bu mıdur
[Pirim saña esen yeller bu mıdur] ¹³⁰¹

II

Olaydım ezelden derviş olaydım
Dervişligüñ ben de qadrüñ bileydım ¹³⁰²
Da’im şeyh ile bile olaydım
Şeyhim saña varan yollar bu mıdur
Pirim saña esen yeller bu mıdur

III

Şeyhimüñ qapusı mürüvvet qapusı
La‘l ile cevherdür atuñ pābūsı
Aña varan derviş mi olur hepisi
Şeyhim saña varan yollar bu mıdur
[Pirim saña esen yeller bu mıdur] ¹³⁰³

IV

Göñül deryā [...] ¹³⁰⁴ derin geçilür
Āb-ı kevşer ırmağından içilür
Rufā‘īnüñ hep gülleri açılur

¹²⁹⁹ Şiir, bent sonlarında iki mısranın aynen tekrar edilmesiyle kurulan musammat yapısı sebebiyle mütekerrir murabba‘dır; 11’li heceyle yazılmış olması onu koşma yapmaz.

¹³⁰⁰ Genel vezin bu olsa da yer yer bu kuralı bozan örnekler de vardır.

¹³⁰¹ Metinde olmayan bu kısım tarafımızca diğer bendlere göre tamamlanmıştır.

¹³⁰² Bu beyit bestelenmiş Yunus Emre şiirlerinde var. Ancak dīvānlarda yok.

¹³⁰³ Bu mısra mecmû‘ada “yine öyle, önceki gibi” anlamına gelen “eyzan” ile karşılanmıştır.

¹³⁰⁴ Kelime silinmiştir.

[Şeyhim saña varan yollar bu mıdur
Pîrim saña esen yeller bu mıdur]¹³⁰⁵

---

¹³⁰⁵ Bu iki mısra mecmû'ada “yine öyle, önceki gibi” anlamına gelen “eyzan” ile karşılanmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. MECMU‘ANIN MESTAP’A GÖRE TASNİFİ

Tablo 4.1. Mecmû‘anın MESTAP Şiir Tablosu

S. No:	Varak/ Sayfa No	Şairin Mahlası	Matla Beyti/Bendi	Makta Beyti/Bendi	Nazım Şekli/ Birimi	Nazım Türü	Vezni	Açıklamalar
1	1b-13a	Fevrî	Ey Ra’sül-i Hudâ-yı celle celâl V’ey nebiyy-i müheymin-i mûte’âl	Ey şefî’-i’l-ümem bi-ḥaḳḳ-ı Hudâ Kıl murâdum benim ḳabûl ü revâ	Terkib-i Bend/ 11 Bent	Na’t	Fe’îlâtün Mefâ’îlün Fe’îlün	Bu şiir 11 bentten oluşmaktadır.
2	13a	Niyâzî-i Mısrî	İster iseñ ma’rifetde olasın ‘âlî-cenâb Ehl-i ‘irfân işiginde yüzüñi eyle tûrâb	Bu Niyâzî kendünden dimez bu sözi ey püser Hep anı söyler tıyarsıñ gökten inen dört kitâb	Gazel/ 11 Beyit	Îlâhî	Fâ’îlâtün Fâ’îlâtün Fâ’îlâtün Fâ’îlün	
3	14a	Niyâzî-i Mısrî	Şıdkıla girdünse yola ey şücâ’ Bir ḳatı gereklü söz var ḳıl simâ’	Sırr-ı tevḥîdün Niyâzî ḥâşılı Ḥaḳḳ-ile ortada olmaya nizâ’	Gazel/ 11 Beyit	Îlâhî	Fâ’îlâtün Fâ’îlâtün Fâ’îlün	
4	14b-15a	Niyâzî-i Mısrî	Yârânı terk itmeden yârânı arzularsın Ḥayvânı sen geçmeden insânı arzularsın	Başsuz ḳabâḳ gibi bir tekerleme söz ile Yûnus-leyin Niyâzî ‘irfânı arzularsın	Gazel/ 11 Beyit	Îlâhî	7+7=14’lü Hece Ölçüsü	Hece ölçülü bir gazeldir.
5	15a-15b	Niyâzî-i Mısrî	Cânunı terk itmedin cânânı arzularsın Zünnârunı kesmedin imânı arzularsın	Var sen Niyâzî yûri atma oḳuñ ileri Derd ile ḳul olmadın sultânı arzularsın	Gazel/ 5 Beyit	Îlâhî	7+7=14’lü Hece Ölçüsü	
6	15b-16a	Niyâzî-i Mısrî	Teşne-i bahri muḥîṭ olan dile reş n’eylesün Tûṭî-i sükker feşân üftâdeye keş n’eylesün	Cân Niyâzî ehl-i ‘aşḳa nâzûkâne va ‘z’ ider Ehl-i nefis olan işitmez dil müşevveş n’eylesün	Gazel/ 5 Beyit	Îlâhî	Fâ’îlâtün Fâ’îlâtün Fâ’îlâtün Fâ’îlün	
7	16a-16b	Niyâzî-i Mısrî	Dime ki Ḥaḳḳı sende mevcûd ola ya bende Ne sendedür ne bende şıgmaz o bir mekânda	Niyâzî gözün aç baḳ her şey olup durur Ḥaḳ Şanma anı kim ola nihânda ya ‘ayânda	Gazel/ 5 Beyit	Îlâhî	7+7=14’lü Hece Ölçüsü	
8	16b-17b	Niyâzî-i Mısrî	Ey bî-mişâl-i vâḥid ḥüsnün mişâl içinde Âyinenün göründi bir ḥuş ḥûb cemâl içinde	Vir serûñi Niyâzî sırrunı virme ya da Nâdâna sırrın viren ḳalur vebâl içinde	Gazel/ 15 Beyit	Îlâhî	7+7=14’lü Hece Ölçüsü	
9	17b-18a	Niyâzî-i Mısrî	Ey gönül gel gayriden geç ‘aşḳa iktidâ Zümre-i ehl-i ḥaḳîḳat anı ḳılmış müktedâ	Ey Niyâzî mürşid isterseñ bu yolda ‘aşḳa uy Enbiyâ vü evliyâyâ ‘aşḳ olupdur reh-nümâ	Gazel / 7 Beyit	Îlâhî	Fâ’îlâtün Fâ’îlâtün Fâ’îlâtün Fâ’îlün	
10	18a-19b	Niyâzî-i Mısrî	Zehî kenz-i ḥafî k’andan gelüp her var olur peydâ Gehî zulmet zuḥûr ider gehî envâr olur peydâ	Görür ol kenz-i maḥfîden nice zâhir olur eşyâ Bilür her naḳş-ı şûretden niçe esrâr olur peydâ	Gazel/ 17 Beyit	Îlâhî	Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün	

11	19b-20b	Niyāzī-i Mısrī	Ey derde dermān isteyen yitmez mi derd dermān saña Ey rāhat-ı cān isteyen kurbān olandur cān saña	Yüzün Niyāzī eyle hāk derd ile kıl bağruñi çāk Kālbūñ sarāyın eyle pāk şāyet gele sultān saña	Gazel / 12 Beyit	İlāhī	Müsteʿilün Müsteʿilün Müsteʿilün Müsteʿilün	
12	20b-21a	Niyāzī-i Mısrī	Ey çarh-ı dūn n'itdüm saña hiç virmedün rāhat baña Güldürmedün öñden soña āh miḥnetā vāh miḥnetā	Yanar Niyāzī derd ile hiç kimse yok hālin bile Nālān idüp girdi yola āh rihletā vāh rihletā	Gazel/ 7 Beyit	İlāhī	Müsteʿilün Müsteʿilün Müsteʿilün Müsteʿilün	
13	21a-21b	Niyāzī-i Mısrī	Bahr içinde katreyem bahr oldı hayrān baña Ferş içinde zerreyem 'arş oldı seyrān baña	Niyāzīnün dilinden Yūnus durur söyleyen Herkese çün cān gerek Yūnus durur cān baña	Gazel/ 5 Beyit	Münâcât	7+7=14'lü Hece Ölçüsü	
14	21b-22a	Niyāzī-i Mısrī	Ey garīb bülbül diyāruñ kandedür Bir haber vir gül 'izāruñ kandedür Sen bu ilde kimseye yār olmaduñ Var senün elbette yārūñ kandedür	Gökde uçarken seni indirdiler Çār 'unşur bendlerine urdılar Nūr iken aduñ Niyāzī virdiler Ş'ol ezekli i 'tibāruñ kandedür	Murabbâ/ 5 Dörtlük	Münâcât	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	
15	22b-23a	Niyāzī-i Mısrī	Bu ḥalvete bakma güzāf zevk ü şafā ḥalvetdedür Ḥalvetle kıl içüñi şāf nūr u ziyā ḥalvetdedür	Terk it Niyāzī sen seni bir eylegil cān u teni Tuysam diyen Hāk sırrını sırr-ı Hudā ḥalvetdedür	Gazel / 7 Beyit	Münâcât	Müsteʿilün Müsteʿilün Müsteʿilün Müsteʿilün	
16	23a-23b	Niyāzī-i Mısrī	Belürse vech-i cānāni bu cism ü cāni n'eylerler Görünse şemsün envārı meh-i tabāni n'eylerler	Niyāzī küntü kenzen sırrını kendünde buldunsa Süleymān tahtını ya ḥikmet-i Lokmāni n'eylerler	Gazel/ 8 Beyit	Münâcât	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün	
17	23b-24a	Niyāzī-i Mısrī	Yā Rab bize ihsān it vuşlat yolunı göster Şüretde koma cān it 'izzet yolunı göster	Ş'ol kim ola vuşlatda ḥalvet bula celvetde Bu Mısrīye keşretde vahdet yolunı göster	Gazel/ 7 Beyit	Münâcât	Mef'ülü Mefâ'ilün Mef'ülü Mefâ'ilün	
18	24b-25a	Niyāzī-i Mısrī	Her yeri ḥüsnün gülistān eylemiş Her tarafda bağ u bostān eylemiş	Añlayınca zāt-ı Hakkı zevk ile Bu Niyāzī niçe seyrān eylemiş	Gazel/ 13 Beyit	Münâcât	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	
19	25b-26a	Niyāzī-i Mısrī	Sen seni bilmekdür ancak pīre ülfetden garaż Nokta-i fehmi eylemekdür 'ilm ü ḥikmetden garaż	Nefsini bilen irermiş bir dükenmez devlete Fakr u fahrdur Niyāzī bil o devletden garaż	Gazel/ 5 Beyit	Nasihatnâme	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	
20	26a	Niyāzī-i Mısrī	Sālikün mürşidine ḥidmeti şāhāne gerek Eşigine koyar başın diye şāhā ne gerek	Bu yola kim ki Niyāzī gire kurbān 'ide cān 'İyd-i ekberdür aña vuşlat-ı cānāne gerek	Gazel/ 7 Beyit	Münâcât	Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün	
21	26b-27a	Niyāzī-i Mısrī	Ol cihānuñ fahrinün sırrına kurbān olayım Huṭbe-i levlak inen şānına kurbān olayım Kābe kavseyi ev ednāsına kurbān olayım Ben anuñ 'ilmine 'irfānına kurbān olayım Ben anuñ leyle-i mi'rācına kurbān olayım	Her ne deñlü enbiyā vü mürselin kim geldiler Ümmeti olmaqlığı Hākdan temennī kıldılar Evliyā aña Niyāzī kul u kurbān oldılar Ben anuñ ayağınuñ tozına kurbān olayım Yoluna gidenlerün izine kurbān olayım	Muhammes/ 5 Bent	Münâcât	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	
22	27b	Niyāzī-i Mısrī	Gel ey gurbet diyārında esir olup kalan insān Gel ey dünyā ḥarābında yatub gāfil olan insān	Niyāzī sen bu ögüdi vir evvel kendü nefsiñe Degül gayriye andan kim tuta her işden insān	Gazel/ 7 Beyit	Nasihatnâme	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün	
23	28a-29a	Niyāzī-i Mısrī	Gül midür bülbül midür şol zār u efgān eyleyen Ten midür yā cān midür hem 'arşı seyrān eyleyen	Ey Niyāzī kim vücūdın terk iderse ol durur Cümle yüzler içre ol bir yūzi seyrān eyleyen	Gazel/ 15 Beyit	Münâcât	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	

24	29a-29b	Niyāzī-i Mısrī	Kim ki cāndan geçmez ise deyiñ bize yār olmasun 'Ār u 'ırz ile gelüp 'aşıklara bār olmasun	Ey Niyāzī hāl-i 'aşkı herkese fāş eyleme Sırr-ı Hākdır aña bigāne haberdār olmasun	Gazel/ 8 Beyit	Münacāt	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	
25	29b-31b	Niyāzī-i Mısrī	Bir şehre irişdi yolum dört yanı düz meydān kamu Aña giren görmez olüm içre āb u hayvān kamu	Var ol hāķīkat şehrine ir anda Hāķķuñ sırrına Dolsun seniñ de gönülüne deryā olup 'ırfān kamu	Gazel/ 32 Beyit	İlāhī	Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün	
26	32a	Niyāzī-i Mısrī	Ezelden nārına 'aşķuñ yana geldüm cihān içre Aķıtdum niçe dem yaşlar gözümdeñ tolu kan içre	İrişdi ma'rifet nūrı gönül oldı Hāķķun Tūri Niyāzī tūydı çün sırrı gümān gıdı 'ayān içre	Gazel/ 7 Beyit	İlāhī	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün	
27	32a-33a	Niyāzī-i Mısrī	Dilberā ğamzeñ okı içüm tolu kan eyledi Şol siyāh zülfüñ teli 'aķlım perişān eyledi	La'l-i cānān olalıdan ey Niyāzī meşrebüñ Sözlerüñ 'aşķ içinde āb-ı hayvān eyledi	Gazel/ 12 Beyit	İlāhī	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün	
28	33a-35a	Hayālī	Fenā dārında rāhat yok hāķīkat şimdi insāna Dilā mest ol şarāb-ı 'aşķla sen daķı rindāne	Hāķīkata irmek isterseñ rumuz-sser karāni Merd tūt pendimi ey dāl bende ol bırak hal insānı	Terci-i Bend/ 5 Bent	İlāhī	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün	6'şar beyitlik 5 bendden oluşuyor
29	35a-36a	Vahdetī	Kuvvet-i Hāķdan zuhūr iden Mesīhu'llāhdur Ya'nī şavt u nuţķ u lafz u nūr Rūhu'llāhdur Gūş-i cān ile işit ey dil ki emru'llāhdur Her ne söz kim söylenür 'ayn-ı kelāmu'llāhdur Vāķıf olmayan bu sırta lā-cerem gümrahdur	Vahdeti burc-ı bedende gün gibi toğup şehir Menzil-i bālāya mi'rāc eyleyüp tıtduķ maķar Rāst-rāh-ı istivādan elfveş kılduķ güzēr Za'ifiyā şaķķu'l-kamer sırrını her kim fehmi ider Āsmān-ı 'ālem üze hoş münevver māhdur	Tahmīs/ 5 Bent	İlāhī	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	5'er mısralık 5 bendden oluşuyor
30	36a-36b	Aķşemseddīn	Gördüm çü Hāķķuñ vechini 'ayne'l-yaķın yā Hū direm Ger şūfī lādan dem urur ben her dem illā Hū direm	Aķşemseddīnem toğmışam her dilberüñ vechinde ben Hāķķı 'ayān görenlerüñ 'aynında illā Hū direm	Gazel/ 7 Beyit	İlāhī	Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün	
31	36b-37a	Fazl-ı İlāhī	Vech-i vücūdu'llāhdur bu 'ālem illā Hū direm Evvel vücūdı görürem pes her dem illā Hū direm	Fazl-ı İlāhem gelmişem fazl-ı Hūdādan fazl için Fazl u keremdür her işim yā Ekrem illā Hū direm	Gazel/ 8 Beyit	İlāhī	Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün	Atpazarī Osman Fazlī (Fazl-ı İlāhī)
32	37a-37b	İlāhī (Fazl-ı)	Her şūrete bir sīret taķdīr kılup Allāh Pes eyledi aķlāķın aķlāķ-ı Hāķıbu'llāh	Her şey'e sūcūd eyle tevķīd budur 'ārif Mānend-i İlāhī ol dergāhda 'abdu'llāh	Gazel/ 8 Beyit	İlāhī	Mef'ülū Mefâ'ilün Mef'ülū Mefâ'ilün	Fazl-ı Şeyķ İlāhī
33	38a	Mahlassız	Çün şūret-i ādemde gösterdi yüzün Allāh Kıl secde aña olma iblīs gibi gümrah	Kāşuñla gözün vaşfın kim sorsa Sūrūrīye Fi'l-hāl sūcūd üdüp ider ki cemālu'llāh	Gazel/ 6 Beyit	İlāhī	Mef'ülū Mefâ'ilün Mef'ülū Mefâ'ilün	Nāẓire-i Sūrūrī
34	38a-39a	Sūrūrī	Zāhidā esmā'ı küllinüñ müsemması nedür Ya Hāķķuñ 'ayn-ı müsemma olan esması nedür	Ey Sūrūrī vāķıf-ı sırr-ı Kelāmu'llāh olan Tā ebed bilür ki her ismüñ müsemması nedür	Gazel/ 13 Beyit	İlāhī	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	Emir Sururi
35	39a-39b	Günehkārī	Kovmışam 'ārımı 'aşķa düşelden Unutdum kārımı 'aşķa düşelden	Murādı bu Günehkāruñ Hūdāyā Umar dīdāruñı 'aşķa düşelden	Gazel/ 9 Beyit	İlāhī	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün	
36	39b-40b	'Abdī	Hamdü'llāh kim hāķāyık gencine kān olmışam Bī'at idüp pīr-i 'aşķa ehl-i erkān olmışam Tarķ idüp cismi aradan ser-te-ser cān olmışam Ben cemāl-i yāra cānā şöyle hayrān olmışam Çünki zāhir oldı ol ben cümle yeksān olmışam	Yap Halīlāsā dil-i vīranın 'Abdī bendenüñ 'Ārifē maķfī degül sırr-ı tavāfı Ka'benüñ Sa'y idenler bildiler remzin Şafā vü Mervenüñ Şöyle ğālib oldı şevķuñ bu Murādīye senüñ Kār u bārum tağıdıp yoluñda 'üryān olmışam	Tahmīs/ 5 Bent	İlāhī	Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün	Güfte-i Sultān Murād Taķmīs-i 'Abdī

37	40b-41a	Rûhî	Bî-'amel 'ilm ile 'âlim geçinen câhildür Kim ki hâttı-ı ruḥ-ı ḥübânı okur kâmindür	Ma'rifet olmayacak bir kişide ey Rûhî Câhilûn başı göge irse yine câhildür	Gazel/ 8 Beyit	Îlâhî	Fe'îlâtûn Fe'îlâtûn Fe'îlâtûn Fe'îlûn	Rûhî-i Bağdâdî
38	41a-41b	Muḥîṭî	Dîvâr-perest şüret-i insânı ne bilsün Zulmetde kalan çeşm-i ḥayevânı ne bilsün	Şüretde Muḥîṭî gibi ma'nâ-yı kadîme Yol bulmayan esrâr-ı ten ü cânı ne bilsün	Gazel/ 7 Beyit	Îlâhî	Mef'ûlû Mefâ'ilû Mefâ'ilû Fe'ûlûn	Muḥîṭî
39	41b-42a	Mahlassız	Kulaḳ tut var ise başuḡda 'aḳluḡ İşit bir dürlü kâr daḡı bu naḳlûḡ	Eger kayḡudan isterseñ necâtı Buları şaḳla vü bekle ḡayâtı	Mesnevi/ 11 Beyit	Nasihatnâme	Mefâ'ilûn Mefâ'ilûn Fe'ûlûn	Naşîhat – Hukemâ Kavlince
40	42b-44b	Ḥatâî	Lâyı isḳâṭ itmeyen bir bilmeyen illâsını Bilmedi nefy ile işbâtıñ nedür ma'nâsını Vâdi-i 'isyânda kaldı anmadı Mevlâsını Âb-ı tevḥîd ile tâhir kılmadı a'zâsını İçmedi bezm-i Elestûñ bâde-i ḡamrâsını	Sâye şalmaḳ üstüme mihr ü dirâḡşânumdadur Mustafâ'nuñ ümmetiyem sevgisi cânımdadır Çâr-yâr-ı bâ-şafânuñ derdi dermânımdadır On iki şehzâdenüñ imlâsı sultanımdadır Ya çek el serden yâḡud çıñlatma 'aşḳın tâsını	Terci-i Bend/ 5 Bent	Îlâhî	Fâ'ilâtûn Fâ'ilâtûn Fâ'ilâtûn Fâ'ilûn	Ḥatâî -Şah İsmail Safevî
41	44b	Mahlassız	Ḥaḳuḡ yolına şıḡla giren bî-şek ferîd olur Kılan inkâr şeyḡine mürid iken merîd olur	Ḥaḳa inkâr iden kimse dönüp şeyṭâna şüretde İnanmayup Beyâzide direm şeksüz Yezîd olur	Gazel/ 4 Beyit	Îlâhî	Mefâ'ilûn Mefâ'ilûn Mefâ'ilûn Mefâ'ilûn	Gülşenî
42	45a	Seyfullâh	Bu 'aşḳ bir baḡr-i 'ummândur buña ḡadd ü kenâr olmaz Delîli sırr-ı Kûr'ândur bunı bilende 'âr olmaz	Seyfullâh sözinde mestdür şeyḡinden almışdur destür Dîvâne-râ kalem nistdür her ne dirse kanâr olmaz	Gazel/ 5 Beyit	Münâcât	Mefâ'ilûn Mefâ'ilûn Mefâ'ilûn Mefâ'ilûn	Seyyid Seyfullâh Nizamoḡlu
43	45a-47a	Enşârî	Bu nefsüñ âh elinden âh olur şeyṭânla hem-râḡ Dalâlet içre kaldum âḡ şefî' ol yâ Rasûlallâh	Kuluḡ Enşârî bî-çâre eli boşdur yüzi kara Durur kapuḡda âvâre meded kıl yâ Rasûlallâh	Kaside/ 27 Beyit	Na't	Mefâ'ilûn Mefâ'ilûn Mefâ'ilûn Mefâ'ilûn	Naklû min- Kitâbî Ḥamdî
44	47a	Enşârî	Bilmek Ḥaḳḳı taḡḳîḳ ile Farz oldu pes her 'âkile İmâna geldik şıḡ ile Ehlen ve sehlen merḡabâ	Enşârlar cân vireler Öñüñde şâf şâf turalar Düşmenlerüñ öldüreler Ehlen ve sehlen merḡabâ	Kıt'a/ 3 Dörtlûḳ	Îlâhî	4+4=8'li Hece Ölçüsü	
45	47a-47b	Ruşenî	Dutmadum ben sünnetüñi şermsârem yâ Nebî Ben siyâh-rû ḡazretüñe nice varam yâ Nebî Sen şefâ'at kılmaz iseñ ḡor u zâram yâ Nebî Muḡammed 'Arabî Ḥaşımmiyyü'n-neseb eşrefü'r-rusuli Men lehü'l-raḡmânü esrâ fi'd-ḡucâ ve's-seḡeri	Ruşenî kemter kuluḡdur eyle anı behremend Bir mürtüvvet kânısın sen lûṭfuña yoḡdur 'aded İki mîm aḡzuñla iki dâlûñ olmazsa sened Muḡammed 'Arabî Ḥaşımmiyyü'n-neseb eşrefü'r-rusuli Men lehü'l-raḡmânü esrâ fi'd-ḡucâ ve's-seḡeri	Kaside/ 6 Bent	Na't	Fâ'ilâtûn Fâ'ilâtûn Fâ'ilâtûn Fâ'ilûn	Dede Ömer Ruşenî karşılaştırma
46	48a-48b	Nûrî	Cânâna cândan 'aşîḳ ol kim cânda cânân gizlidür Ma'şûḳuñı ḳalbûñde bul ol ḡâneḡe ḡân gizlidür	Saḡa 'inâyet ḳılsa Ḥaḳ Nûriden okusañ sebaḳ 'İlm-i ledünden her varaḳ insânda ol şân gizlidür	Gazel/ 7 Beyit	Îlâhî	Müstef'ilûn Müstef'ilûn Müstef'ilûn Müstef'ilûn	Abdulahad Nuri
47	48b-49a	Hüdâyî	İrmeḡe vaḡdet nûruna Şirki aradan süregör Şalma bu ḡünü yarına Menzile evvel varagör	Ölmezden öñdin ölûben Ḳalbûñ nûr ile töluban Ḥaḳḳı Hüdâyî buluban Bâḳî ḡayâta iregör	Koşma/7 Dörtlûḳ	Îlâhî	5+3=8'lik Hece Ölçüsü	Aziz Mahmud Hüdâyî
48	49b	Fânî	Ey 'aşḳ ile giryân olan Mesrûr olursun ḡam yime	Şevḳ ü vişâl-i kibriyâ Yâkarsa cânıñ Fâniyâ	Koşma/ 5 Dörtlûḳ	Îlâhî	4+4=8'li Hece Ölçüsü	

			Ey derd ile vîrân olan Ma'mûr olursun gâ'm yîme	Her 'uzvuña irtûp ziyâ Pür-nûr olursun gâ'm yîme				
49	49b-50a	Fânî	Şanma tehîdûr cânımız Cânânımız vardur bizüm Dâ'im tûrur dîvânımız Sultânımız vardur bizüm	İhlâş ile eyle 'amel Tâ şunasın maqşûda el Cehl ile Fânî kalma gel 'İrfânımız vârdur bizüm	Koşma/ 6 Dörtlük	Îlâhî	4+4=8'li Hece Ölçüsü	
50	50a-50b	Za'fî	Bu müzâhir kim vücûd-ı mutlak izhâr eyledi Kendüdür kim kendüsine 'arz-ı dîdâr eyledi	Hamdülî'llâh ırgürüp dârtü's-şîfâ-i vahdete Za'fî-i bî-çârenûn derdine tîmâr eyledi	Gazel/ 8 Beyit	Îlâhî	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	
51	50b-51a	Mahlassız	Çün tekâzâ-yı zuhûr itdi ufukdan nûr-ı zât İktizâ kıldı ki mir'ât ola vechine şîfât Bağladı şüret tokuz âbâ ile dört ümmehât Pertev-i nûr-ı ilâhiden pür oldı şeş cihât İsm-i Hayydan Âdem ü Havvâ cû buldılar hayât	Oldılar vahdet siphrinde nücûm-ı şâbitât Levha yazdı Kâtib-i Kudret kalemle bir berât Ser-be-ser nakş oldı anda mücmelât u müşalât Kim ki ol levhî bulur lâbüd olur ehl-i necât Sen dañı bulmak dilerseñ hilkat-i insânı gör	Muaşşer/ 1 Bent	Tevhîd	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	Za'fî Râst
52	51a-51b	Yûnus	Bir dürr-i yefîmem ki görmedi beni 'ummân Bir katreyem illâ kim 'ummâna benim ummân	Bu cismüm belâsıdır adum Yûnus olduğı Aşlumu sorar iseñ sultâna menem sultân	Gazel/ 5 Beyit	Îlâhî	Mef'ûlü Mefâ'ilün Mef'ûlü Mefâ'ilün	
53	51b	Nâdirî	Rumûzın Mantıku't-tayruñ dilâ 'Attâr olandan şor Ene'l-Hâk sırrını Mañşürveş berdâr olana şor	Ne bilsün câm u Cem keyfiyyetin ey Nâdirî herkes Şafâsın bâde-i sāfuñ yine humâr olandan şor	Gazel/ 5 Beyit	Îlâhî	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün	
54	52a	Za'fî	Kanı bir şahv ehlî kim mahv-ı sıfâtı söyleşem 'Âlem-i icmâlden tevîd-i zâtı söyleşem	Niçe kez ölmüş dirilmiş er gerekdür tâ ki ben Za'fiyâ mevt-i irâdiden hayâtı söyleşem	Gazel/ 5 Beyit	Îlâhî	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	
55	52a-52b	Mahlassız	Katre her kânde gider ise gider 'Âkıbet kılar girü bahre güzer	Şüret-i tenden cû hâlî ola rûh Dañı yek hil'at ola aña fütûh	Mesnevî/ 15 Beyit	Tevhîd	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	
56	53b	Mahlassız	Varlıguñ her dem tebeddülde yakîn Girü sensin haqîkatde hemîn	Pes bu nev'-i şüretüñ çünkim gide Şâni' anı dañı yek şüret ide	Mesnevî/ 4 Beyit	Tevhîd	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	
57	53b	Mahlassız	Ten deñânından ki sen dūr olasın Şem'vâr uçdan uca nûr olasın	Rûh insânı ki oldur pâk zât Olduğı-çün mecma'-ı cümle şîfât	Mesnevî/ 5 Beyit	Tevhîd	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	
58	54a-54b	Mahlassız	Çarh-ı evvel mazhar-ı Hallâkdur Çarh-ı sābi' mazhar-ı Rezzâkdur	Mazhar-ı Cebbârdur nâr dañı âb Mazhar-ı Bâ'îş hevâ vü hem türâb	Mesnevî/ 8 Beyit	Tevhîd	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	
59	54b-55a	Fevrî	Hüdâyâ kimini beglikde şâhib-hil'at u tâc it Kiminûñ kaşırını şeddâdî taht u nuşret-i 'âc it Kimin Hârun kimini Mu'taşım kimini Haccâc it Beni ne mübtelâ-yı imtilâ eyle ne hüd âc it Ne senden eyle müstağnî ne senden gayra muhtâc it	Kimini hvâce-i 'âlem kimini kutb-ı devrân kıl Kimini cāmî-i gerdün kimin dehre nighbân kıl Kiminise Selîm ile kimini hân Süleymân kıl Hüdâyâ Fevrî milket-i fenâ tahtına sultân kıl Gubâr-ı âsitân-ı şâh-ı 'aşkı başına tâc it	Muhammes/ 5 Bent	Münâcât	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün	
60	55a-55b	Hüdâyî	Sevdâ-yı sivâdan geç gel Hû diyelüm yâ Hû Bir meşreb-i şâfi iç gel Hû diyelüm yâ Hû	Sırrında Hüdâyî yâr esrârın idüp izhâr Ey derde iden tîmâr gel Hû diyelüm yâ Hû	Gazel/ 5 Beyit	Îlâhî	Mef'ûlü Mefâ'ilün Mef'ûlü Mefâ'ilün	
61	55b-56a	Es'ad	Îlâhî derd-i ehl-i aşka dermân it vişâlûñle Söyündür âteş-i hicrânı ol şâfi zülâlûñle	Halile âteşi berd ü selâmet iden cemâlündür Maqâm-ı mü'mini dârtü's-selâm iden cemâlündür	Murabbâ /4 Bent	Îlâhî	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün	

			Koma kim cān u dil sūzān ola tāb-ı celālūñle Bize lütf eyle ey Mevlā tecellî kıl cemālūñle	Derün-ı kalb-i Es'adda maḳām iden cemālūñdür Bize lütf eyle ey Mevlā tecellî kıl cemālūñle				
62	56a-56b	Ḳuloḡlı	Gel berü mısr-ı derünüñda aḳan mīzāba baḳ Saltanat tahtında da'im ḥükm iden Dārāya baḳ	Ey Ḳuloḡlı Mescid-i Aḳşāda ḳılırsañ namāz Ḳābe ḳavseynüñ ev ednā sındaki mīhrāba baḳ	Gazel/ 5 Beyit	İlāhî	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	
63	56b-57a	Eşrefoḡlı Rümî	Ey gönül bir derde düş kim anda dermān gizlidür Gel ḳarış bir ḳaṭreye kim anda 'ummān gizlidür	Gör bu Eşrefoḡlı Rümî baḫr-i 'aşḳa neyledi Cān u başın terk idüben cānda cānān gizlidür	Gazel/ 5 Beyit	İlāhî	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	
64	57a-57b	Nürî	'Aşḳuñla cihān beste lütfeyle 'ināyet kıl Derdüñle bu cān ḥaste lütfeyle 'ināyet kıl	Bi-çäreleri yād it virāneyi ābād it Nürî kuluñı şād it lütfeyle 'ināyet kıl	Gazel/ 7 Beyit	İlāhî	Me'ülü Me'ülün Me'ülü Me'ülün	
65	57b-58a	Yünus	Benem ol 'aşḳ baḫrîsi deñizler ḫayrān baña Deryā benüm ḳaṭremdür 'aşḳ oldı seyrān baña	Yünus bu ḫalk içinde eksiklidir Ḥaḳ bilür Divāne olmuş çağırır dervîşlik bühtān baña	Gazel/ 9 Beyit	İlāhî	Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün	
66	58a-58b	Nürî	Gönül ḫayrān olupdur 'aşḳ elinden Ciger büryān oluptur 'aşḳ elinden	Çün irdi Nürî envār-ı Ḥüdāya Özi ḫayrān olupdur 'aşḳ elinden	Gazel/ 9 Beyit	İlāhî	Me'ülün Me'ülün Fe'ülün	Şiir Yunus Emre Divānlarında geçmektedir.
67	58b-59a	Cemāl-i Ḥalvetî	Şafḥa-i şadırında dā'im 'āşḳuñ efḳarı Hū Şākirüñ şükri hüvallah zākirüñ ezḳarı Hū	Ravza-i Hūda makām it ey Cemāl-i Halvetî Tā vücūdūñ mülkine keşf ola bu esrār-ı Hū	Gazel/ 5 Beyit	İlāhî	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	
68	59a	Niyāzî-i Mısrî	Zühdüñi ḳo 'aşḳa düş ehl-i cinān itsün seni Pîr-i 'aşḳa kulluk it cānāna cān itsün seni	Gel bu Mısrîñün elinden bir ḳadeḫ nüş eyle kim Maḫv idüp nām u nişānı bî-nişān etsün seni	Gazel/ 6 Beyit	İlāhî	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	
69	59b	Şemsî	Bihamdi'llāh direm Allāh 'aḳlımı aldı fıkru'llāh Dilimde zāyit esmāsi baña üns oldı zikru'llāh	Şemsî sözün böyle bilür eḫad ḳalmaz fenā bulur Dü 'ālem külli maḫv olur hemān bāḳî ḳalır Allāh	Gazel/ 5 Beyit	İlāhî	Me'ülün Me'ülün Me'ülün Me'ülün	Şems-i Tebrizîye ait
70	59b-60a	Nazmî	Derünî 'āşḳa ḫālet-i feẓādur ḫalka-i tevḫîd Ġidā-yı rüh erbāb-ı vefādur ḫalka-i tevḫîd	Eḫādiş-i şaḫîḫ ile olupdur sābit ey Nazmî Muṭāf-ı ḳudsıyān-ı kibriyādur ḫalka-i tevḫîd	Gazel/ 5 Beyit	Tevḫîd	Me'ülün Me'ülün Me'ülün Me'ülün	
71	60a-60b	Ḳudsî	Güş-ı murḡ-ı dile gökden gelür āvāz-ı ḫurūs Kendüñi eyleme tezyîn çü mişāl-i tāvūs Deyr-i 'ālemde nedür diñle şadā-yı nāḳūs Vaḳtidür na'ralaruñ diñle nedür ṭabl ile kūs Ḳanı ki Ḥusrev ü Dārā ḳanı ya Keyḳāvūs	Bülbül-i Ḳudsî iken cāna ḳafes oldı bu ten Anı āzād ide gör kesr-i ḳafes eyleyüben Ḳo [emel] şāḫını ḳıl Sidre budāḡında vaṭan	Tahmîs/ 4 Bent	Nasihatnâme	Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün	"Güfte-i Kemāl Paşa- zāde Tahmîs-i Ḳudsî" Manzumenin devamı dipnotta gösterildi.
72	61a	Niyāzî-i Mısrî	Ḳahr u lütfu şey'-i vāḫid bilmeyen çekdi 'azāb Ol 'azābdan ḳurtulup sulṭān olan añlar bizi	Ḥalkı ḳoyup lā-mekān ilinde menzil tūtalı Mısrîyā şol cānlara cānān olan añlar bizi	Gazel/ 5 Beyit	İlāhî	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	
73	61a-61b	Niyāzî-i Mısrî	Rumüz-ı enbiyāyı vāḳıf-ı esrār olandan şor Ene'l-Ḥaḳ sırrını cāndan geṭüp ber-dār olandan şor	Anadan toḡma gözsüzler kemā hiye görmez eşyāyı Niyāzî vech-i dildarı ülü'l-ebşār olandan şor	Gazel/ 5 Beyit	İlāhî	Me'ülün Me'ülün Me'ülün Me'ülün	

74	61b-62a	Niyāzī-i Mısrī	Şehā yüz döndüren senden kime dutsa gerek yüzün Gözin yuman cemālünden kime açsa gerek gözin	Kaşuñ mihrabını şimdi Niyāzī kıble idindi Katı çalışdı süründi yöneldince saña özin	Gazel/ 5 Beyit	İlâhî	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün	
75	62a	Niyāzī-i Mısrī	Varlığın mahv eyleyüp meydāna gel Lâ vü illādan geçüp merdāne gel	Ey Niyāzī baş açık divānesin Nice bir divānesin uşlana gel	Gazel/ 7 Beyit	İlâhî	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	
76	62b-63a	Niyāzī-i Mısrī	Kim ki 'aşkuñ dārına ber-dār olur Cümle 'uşşāk içre ol serdār olur	Kim ki kendin yoğ iderse Mısrıyā Yokluğun tā gāyetinde var olur	Gazel/ 12 Beyit	İlâhî	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	
77	63a-63b	Niyāzī-i Mısrī	Tende cânım cānda cânānımdur Allāh Hū diyen Dilde sırrım sırda sübhānımdur Allāh Hū diyen	Her kişiye kendüden akreb olan dost zâtıdır Ey Niyāzī dilde mihmānımdur Allāh Hū diyen	Gazel/ 7 Beyit	İlâhî	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	
78	63b-64a	Niyāzī-i Mısrī	Elā ey mürşid-i 'ālem haber vir 'ilm-i Mevlādan Elā ey ma'nā-i Ādem haber vir remz-i esmādan	Nedür Mısrī nedür Ken'an Selīm kimdür ya kimdür ān Haber viridi bunı Kur'an haber vir seb'-i kurrādan	Gazel/ 7 Beyit	İlâhî	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün	
79	64a-64b	Gazālî	Ka'be kıblem senün cemālündür Hacerü'l-esved anda hālündür	Didüm irsem vişālüne didi yār Ey Gazālî senün hayālündür	Gazel/ 6 Beyit	İlâhî	Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün	
80	64b	Mevlānā	Kad eşrakatü'd-dünyā min nūri hamıyyānā El-bedrū ğaden es'sākī ve'l-ke'sü şerıyyānā	Men zākā bihî dārü ev a'taşahū nāru Nehdihî ilā-aynün yesterce'a Rayyānā	Gazel/ 4 Beyit	İlâhî	Mef'ülü Mefâ'ilün Mef'ülü Mefâ'ilün	Şems-i Tebriziye Arapça yazılmış
81	65a	Şeyh-zāde	Bahr-i illāyı bulanlar kaṭre-i lādan geçer Ġarḳ olup tevḫid-i zāta ḫāk ile mādan geçer	Sırr-ı tevḫidī alup bī-çāre terk it gayrıyı Sırr-ı tevḫidī bulanlar cümle eşyādan geçer	Gazel/ 7 Beyit	Tevḫid	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	Şeyh-zāde Efendi Raḫimehu'llāh
82	65b	Hasan	Asumān-ı ma'nevīnün şems ü necm ü māhiyım Şüretā gerçi gedāyım 'aşḳ ilinün şāhiyım	Bahr-i 'aşka ğarḳ olup dir kim Hasan 'aşıklara Tālib-i Ḥaḳkım diyen gelsün yoluñ agāhiyım	Gazel/ 5 Beyit	İlâhî	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	
83	65b-66a	Niyāzī-i Mısrī	Ol menem ki vākıf-ı esrār-ı 'ilm-i Ādemüm Kāşif-i genc-i ḫaḳīkat hem hayāt-ı 'ālemüm	Ben o Mısrıyım vücūdum mülkine şāh olmuşum Ḥādişim gerçi veli ma'nide sırr-ı aḳdemüm	Gazel/ 7 Beyit	İlâhî	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	
84	66a-66b	Niyāzī-i Mısrī	Bir yüze düş oldı gözüm yüz biñ gezer divānesi Olmuş cemālī şem'inün ay ile gün pervānesi	İki cihānda Mısrıye devlet daḫi 'izzet yiter Geldikçe yārūñ şundiğı gevherlerün her dānesi	Gazel/ 5 Beyit	İlâhî	Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün	
85	66b-67a	Nūrî	Derdün odına yanmış pervānelerüz Ḥaḳḳā 'Aşkuñ meyne kanmış mestānelerüz Ḥaḳḳā	Çün Nuriyi nūr almış nefsinı şuya şalmış Deryā dibine talmış dürdānelerüz Ḥaḳḳā	Gazel/ 7 Beyit	İlâhî	Mef'ülü Mefâ'ilün Mef'ülü Mefâ'ilün	
86	67a-67b	Niyāzī-i Mısrī	Gir semā'a zıkr ile gel yana yana hū deyü İr şafā vü zevḳ-i Ḥaḳḳa yana yana hū deyü	Ey Niyāzī kālbine 'aşıklarūñ ḫikmet toğar Küntü kenzün ḫaznesinden yana yana hū deyü	Gazel/ 5 Beyit	İlâhî	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	
87	67b	Nūrî	Ey gönül dillerde sen efsāne olduñ bilmedik Baş açık esrük 'aceb divāne olduñ bilmedik	Nuriyā imrez isek yārūñ cemālī nūrına Ṭotalum 'ilm ile sen bir dāne olduñ bilmedik	Gazel/ 5 Beyit	İlâhî	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	
88	68a-69b	Nesīmî	Çün beni bezm-i ezelden eyledi ol yār mest Ol sebebdan görünür bu cismüme deyyār mest	Ey Nesīmî sırr-ı Ḥaḳḳuñ mahremi sensin bugün Söyleyen kudret dilidür ma'nî-i esrār mest	Gazel/ 28 Beyit	İlâhî	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	Seyyid Nesīmî

89	69b-70a	Sinānī	Gelmişem vahdet ilinden 'aşkla dünyāya ben İçmişem cām-ı ezelden olmuşam mestāne ben	Ey Sinānī 'aşk makāmı pes rızā-yı Hakk durur Pādīşāhuñ hidmetinde tırmuşum dīvāna ben	Gazel/ 5 Beyit	İlāhī	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	
90	70a-72b	Ġubārī	Bir gice sâkin idüm hânkah-ı ğafletde İ'tikâf itmiş idüm künc-i ğam-ı miñnetde Gözlerüm yummuş idüm 'âlem-i pür-'ibretde Ġaflet uyhusı beni almış idi ğayetde	Ey Ġubārī yûri var kendüñi idrâk eyle Pendümi hûş ile gûş it ki beşâretdür hep Ġâfil olma gözüñ aç 'âlem-i kübrâsın sen Sidre vü Levh u Kalem 'Arş-ı mu'allâsın sen	Terci-i Bend/ 5 Bent	Nasihatnâme	Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün	14'er mısralık 5 bendden oluşuyor
91	72b-73a	Yûnus	Zihî deryâ ki kaçreden göründi Ne deryâdur ne kaçredür gör indî	Şalâdur her ki ğark olmak dilerse Yûnus bu bahre gavvâs ol gir indî	Gazel/ 7 Beyit	İlāhī	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün	
92	73a-75a	Şenâyî	Bulur çü fenâ âhir kaşr-ı felekün bâmı Kalmaz kafes-i tende cân murġı çü arâmı Gel 'âlem-i bâkıye 'azm eyle kıl ikdâmı Emmâreyi zecr eyle hîç virme aña kâmı	Cân gözini açup bak ol şâhid-i zibâya Bu beyti Şenâyî sen kendüñe idin mâye Şüfi neşevêd şâfi tâ der-nekeşed cāmı Bisyâr sefer bâyed tâ pohte şevêd hāmı	Terci-i Bend/ 7 Bent	Nasihatnâme	Mef'ûlû Mefâ'ilün Mef'ûlû Mefâ'ilün	8'er mısralık 7 bendden oluşuyor
93	75a-75b	Rûhî	Şanma ey hvace ki senden zer u sîm isterler Yevme lâ yenfa'u da kalb-i selîm isterler	Ezber it kışşa-yı esrâr-ı dili ey Rûhî Hâzır ol bezm-i ilâhide nedîm isterler	Gazel/ 13 Beyit	Nasihatnâme	Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün	
94	76a-76b	Nesîmî	Söylerim Hakkdan enel-Hak gör ne Mañşûr olmuşam Rûh-ı Kudsüñi nuţkıyam ser-tâ-kağem nûr olmuşam	Ey Nesîmî cennet ü hûr ol nigârûñ vaşlıdur Çün men ol mañbûbı buldum cennet u hûr olmuşam	Gazel/ 11 Beyit	Tevhîd	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	
95	76b-77a	Niyâzî-i Mışrî	Kandedür cehl ile zulmet nefsi su'bânuñdadur Kandedür 'ilm ile hikmet bil anı cânûñdadur	Küntü kenzeñ remzini bulduñsa sen de Mışriyâ Külle yevmin hûyı aña kim senüñ şânuñdadur	Gazel/ 7 Beyit	Tevhîd	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	
96	77a-77b	Halîlî	Ben ki dervişem fakîrem pādīşâh-ı 'âlemem Rûh-ı bî rengem egerçi renge geldim âdemem	Ey Halîlî çün her iş tağdır elinden işlenür Fâriġam dünyâdan u 'uqbâ ġamından bî-ġamem	Gazel/ 7 Beyit	Tevhîd	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	
97	77b-78a	Hayâlî	Muşaffâ eyle dil levhın bugün nûr-ı tecellâdan Cemâlin gösterür Allâh çü mir'at-ı mücellâdan	Hayâlî terk-i cân eyler mekânı lâ-mekân eyler Bu esrârı nihân eyler haber alġıl bu mu'ammâdan	Gazel/ 5 Beyit	İlāhī	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün	Emir Ahmed Hayâlî-î İbrahim Gülşenî
98	78a-78b	Niyâzî-i Mışrî	Zulmet-i hecründe bîdâr olmuşam yâ Rab meded İntizâr-ı şubh-ı dîdâr olmuşam yâ Rab meded	Bu Niyâzî düşdi varlık çâhına Yûsuf mişâl Al elüm kurtar ki nâ-çâr olmuşam yâ Rab meded	Gazel/ 6 Beyit	Münâcât	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	
99	78b-79a	Ġafûrî	Cüş idüp gösterdi keşret mevcini deryâ-yı cûd Lücce-i vahdetde eyle ey gönül mañv-ı vücûd İtmek isterseñ cemâl-i şâhid-i ġaybî şühûd Cân gözin eyle münevver nûr-ı zikru'llâh ile	Ey Ġafûrî perdedür dîdâr-ı Hakkâ cân u ten Dost-ı himmetle çalış ref' it hicâbi aradan Âfitâb u vahdeti seyr eyle her bir zerreden Cân gözin eyle münevver nûr-ı zikru'llâh ile	Murabbâ/ 4 Bent	İlāhī	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	
100	79a-79b	Nûrî	Çü kânım lâ-mekândur bî-mekânım bu mekân içre Zamânumdur bugün şâhib-zamânım ben zamân içre	Mesîhe uğradı rûh-ı revânım çarh-ı çârûmdan Bir âdem rûh-ı rûhu'llâh ile ey Nûrî ân içre	Gazel/ 9 Beyit	Tevhîd	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün	
101	79b-80b	Nûrî	Bu nâsût içre ten perver olanlar cânı bilmezler Ne cânı hâne-i kalbindeki mihmânı bilmezler Ledünniden haberdâr olmayup 'irfânı bilmezler Nedür 'irfân içinde küfr olan imânı bilmezler	Gel ey Nûrî saña lûtf eylemiş ol Hâzret-i Yezdân Nüzûl itmiş muhaşşal hâne-i vîrâneye sulţân O bir kenz-i hafî imiş tılısmı şûret-i insân Zuhûrına hicâb olmuş te'ayyünden meġer ebdân	Tesdîs/ 5 Bent	Tevhîd	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün	

			Ne cāndur cān içinde cān olan cānānı bilmezler Ne sırdır sır içinde sır olan sultānı bilmezler	Hevā deryāsını Şeyhī 'aceb mi bilmese murgān Gör insānı ki cān içinde ki cānānı bilmezler				
102	81a-81b	Eşrefoğlu Rūmī	Gönlümün bir kûşesinde 'Arş-ı Rahmān gizlidir Kaṭremün bir kaṭresinde baḥr-i 'ummān gizlidir	Eşrefoğlu Rūmī bu remzi yine 'arīf bilür Bilmedi bilmeye her 'āmī vü nādān gizlidir	Gazel/ 13 Beyit	Tevhīd	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	
103	81b-82a	Mahlassız	Kalmışam hayretde ben dildār bilmem kandedür Bülbül-i şürideyem gülzār bilmem kandedür	Âteş-i 'aşk ile her dem ben yanarım [...] Bu 'acebdür kim yine ol nār bilmem kandedür	Gazel/ 6 Beyit	İlâhî	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	Şairi bulunamadı
104	82a-83b	Eşrefoğlu Rūmī	Şöyle kim bî-dil ü bî-cān olmışam Kendü aḥvālūme hayrān olmışam	Şaydumı aldum yine döndüm şāha Varuben şehbāz-ı şāhān olmışam	Gazel/ 27 Beyit	Tevhīd	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	Mahlas beyti 23. sırada kalmış.
105	84a-84b	Bahā'î	Zāhidün her ne kadar ta'mı firāvān olsa Aña ḡam çekmez idük zerrece 'irfān olsa Lafz-ı ilhād n'idüğün añlasa iz'ān olsa Şıdıkla mezheb-i İslāmda o püyān olsa Bize mülhīd diyenün kendüde imān olsa Daḥl iden dīnimūze bārī Müselmān olsa	Gerçi kim nefse uyup itmedeyüz sehv ü ḥaṭā Bilürüz cürmümüzü itmezüz inkār aṣlā Ḡam degül 'aybımızı söyleseler dā'im a'dā Kā'ilüz Ḥaḡ söze biz gerçi Bahā'î ammā Bize mülhīd diyenün kendüde imān olsa Daḥl iden dīnimūze bārī Müselmān olsa	Müseddes/ 4 Bent	Nasihatnāme	Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün	Küfrî-i Bahāyî'ye aittir
106	84b-85a	Şabrî	Hicāb ref' itse ol sultān cemālin söylemek olmaz Cemālin zülfi setr itse celālin söylemek olmaz	Egerçi cān u dil Şabrî degül ḥālî ḥayālinden Şehādet menzilin bulan ḥayālin söylemek olmaz	Gazel/ 10 Beyit	İlâhî	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün	Hangi Sabri olduğu bulunamadı
107	85a-86b	Eşrefoğlu Rūmī	Tecellî şevki dīdāruñ beni mest eyledi hayrān Ene'l Ḥaḡ sırrını cānum anuñçün kılmaḍı pinhān	Şanur[sun] Eşrefoḡhyam ne Rumīyem ne İznikî Benem ol da'im ü bākî göründüm şüretā insān	Gazel/ 19 Beyit	İlâhî	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün	
108	86b-87a	Niyāzî-i Mısrî	Her neye baksa gözüñ bil sırr-ı Sübhān andadur Her ne işitse kulāḡuñ maḡz-ı Qur'ān andadur	Görinen şanma Niyāzīnün hemān sen mülkini Göñli vīrānedür kim genc-i pinhān andadur	Gazel/ 9 Beyit	İlâhî	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	
109	87a-87b	Eşrefoğlu Rūmī	Baḥr-i 'ummān kuşiyam yirüm mekānum andadur Bunda avım süregeldüm dü-cihānum andadur	Bunda geldüm Eşrefoḡlı Rūmī didiler baña Daḥī bundan özge benüm ad u şānum andadur	Gazel/ 5 Beyit	İlâhî	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	
110	87b-88b	Niyāzî-i Mısrî	Tā ezelden biz bu 'aşk içinde rüsvā olmuşuz İsmimüzdür söylenen ma'nāda 'ankā olmuşuz	Ten göziyle Mısrîyi süretde görsem dime kim Zīrā biz ol kâf-ı şüret içre 'ankā olmuşuz	Gazel/ 12 Beyit	İlâhî	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	
111	88b-89b	Şabrî	Mürşid kanı kim Mūsā-sıfat dest ola beyzā Hem 'İsā-nefes ola ide mürdeyi ihyā	Eyyüb gibi bir derd ü belā ehli bulunmaz Şabrî gibi ger isteyesin miskīn avārā	Gazel/ 13 Beyit	İlâhî	Mef'ülün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün	Hangi Sabri olduğu bulunamadı
112	89b-90a	Niyāzî-i Mısrî	Kaşşāp elinde koyunam ya o beni ya ben anı Cellād öninde boyunam ya o beni ya ben anı	Meydāna çık gel ey kaba 'avrat gibi giyme kabā Ben Mısrīyem geydüm abā ya sen beni ya ben seni	Gazel/ 7 Beyit	İlâhî	Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün	
113	90a-90b	Eşrefoğlu Rūmī	Yüregime dost derdi urdı dürlü yāreler Kim ṭabībler aña kılmaz ne devā ne çāreler	İllā görmez anı bu ten gözi cān gözi gerek Cān gözin açmaḡa bir mürşid ḡatına varalar	Gazel/ 10 Beyit	İlâhî	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	Mahlas beyti 9. sırada.
114	90b-91a	Şabrî	Gel ey pīr-i ḥarābātī olalum rind-i meyhāne Tecellî itdi çün sāķı açıldı küll-i meyhāne	Ḥarābātī makāmında eyā mestler ü ābdāllar 'Alā'e'd-dīn gibi Şabrî baş açdı girdi meydāna	Gazel/ 11 Beyit	İlâhî	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün	Hangi Sabri olduğu bulunamadı

115	91b	Şabrî	Her kimün kim cânı Maşûr cismi anuñ dâr olur Her nefesde ol ene'l-Ĥaḡ dârına ber-dâr olur	‘Aşk-bâzî oluben bâzâr-ı ‘aşḡda cân virür Buldı cânân sohbetin ol şâhib-i esrâr olur	Gazel/ 8 Beyit	Îlâhî	Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün	Mahlas beyti 7. sıradadır. Hangi Sabri olduğu tespit edilemedi
116	92a	Nürî	Mazhar-ı elṭâf-ı zât olduk gelen gelsün beri Maṭla’-ı nür-ı şîfât olduk gelen gelsün beri	Nüriyâ Mevlâ sırât-ı müstaḡminin bildirüp Mürşid-i râh-ı necât olduk gelen gelsün beri	Gazel/ 7 Beyit	Îlâhî	Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün	
117	92b-93a	Nürî	Nefsini ‘ârif olan gelsün beri Sırrına vâkıf olan gelsün beri	Boşalup hubb-ı sivâdan Nüriyâ ‘Aşk-ı Hakk ile tolan gelsün beri	Gazel/ 6 Beyit	Îlâhî	Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün	
118	93a-93b	Niyâzî-i Mıṣrî	Âteş-i hecrûñle cân tırmaz fiğâna başlar Kaynayup akar ol âteşle gözümünden yaşlar	Nicesi ṭâkat getürsün aña karşı Mıṣrî kim Adın işitmekle düşdi halka bu savaşlar	Gazel/ 9 Beyit	Îlâhî	Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün	
119	93b-94a	Niyâzî-i Mıṣrî	Bu ṭabî‘at zulmetinden bulmak isterseñ ḡalâş Gel riyâzetle erit bu cism ü cânı çün raşâş	Ey Niyâzî bu riyâzet yolına kim gitdise Buldılar şol zevki kim buldı anı ancak ḡavâş	Gazel/ 5 Beyit	Îlâhî	Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün	
120	94a-94b	Niyâzî-i Mıṣrî	Gel ey şüfî çıkar şüfî kıl inşâf Ḳo şuret düzmegi kıl içüñi şâf	Nefes baħrinde lâl olmuş Niyâzî Şadâ vü ḡarf içinde olan urur lâf	Gazel/ 11 Beyit	Îlâhî	Mefâ’ilün Mefâ’ilün Fe’ülün	
121	94b-95a	Niyâzî-i Mıṣrî	Bulan cem’iyyet-i kübrî olur şâf Vücüdî olur anuñ ḡâ ile kâf	Fenâ meydânınuñ merdi olan er Niyâzî gibi itmez ol ḡurî lâf	Gazel/ 5 Beyit	Îlâhî	Mefâ’ilün Mefâ’ilün Fe’ülün	
122	95a-95b	Niyâzî-i Mıṣrî	Zâhidâ şuret gözetme içeru gel cânâ baḡ Vechi üzre gör ne yazmış defter-i Raḡmâna baḡ	‘Âlem anuñ ḡüsninüñ şerḡinde olmuş bir kitâb Metnin isterseñ Niyâzî şuret-i insâna baḡ	Gazel/ 7 Beyit	Îlâhî	Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün	
123	95b-96a	Niyâzî-i Mıṣrî	Ḥaḡ yolınuñ rehberi Nefesidür kâmilüñ Dil taḡtınıñ serveri Nefesidür kâmilüñ	Niyâziyi cân iden Zerresini kân iden Ḳaṭresin ‘ummân iden Nefesidür kâmilüñ	Murabbâ/ 9 Bent	Îlâhî	7+7=14’lü Hece Ölçüsü	
124	96a-96b	Niyâzî-i Mıṣrî	Cânâne görünür baña cânâ neye baḡsam Kâşâne görünür heme vîrâneye baḡsam	Her zerre Niyâzî heme ḡürşid-i münevver Her ḡatre hemîn lücce-i deryâ neye baḡsam	Gazel/ 5 Beyit	Îlâhî	Mef’ülü Mefâ’ilün Mefâ’ilü Fe’ülün	
125	96b-97b	Niyâzî-i Mıṣrî	Evvelümde diñmez idi âḡ u efḡanum benüm Gice gündüz bilmez idi zâr u giryânum benüm	Devre-i ‘arşıyyeden her kim ḡaberdâr olduysa Ol duyar ancak Niyâzî ‘ilm ü ‘irfânım benüm	Gazel/ 17 Beyit	Îlâhî	Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün	
126	97b-98b	Niyâzî-i Mıṣrî	‘Âdetüm budur ezelden günde bir şân olurum Dirilüp ḡâḡ cem’ olup ḡâḡ perîşân olurum	Şimdi keşretde olan adım Niyâzî söylenür ‘Âlem-i vaḡdet içinde sır-ı Yezdân olurum	Gazel/ 15 Beyit	Îlâhî	Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün	
127	98b-99b	Raḡmî	Olanlar şürete ma’îl nedür ma’nayı bilmezler Ḥaḡḡat gözleseñ mâhiyyet-i eşyâyı bilmezler Bu baħr içre şadefde ol dürr-i yektâyı bilmezler Cihân ârâ cihân içindedür ârâyı bilmezler Şu mâḡîler ki deryâ içredür deryâyı bilmezler	Bekâ yok Raḡmîyâ fânî taşavvur eyle devrânı Gedâya şâḡ-ı ‘âlemdür anuñ kim ola ‘irfânı Ne söyler ḡüş ile ḡüş eylegil dehrûñ sülḡandânı Ḥayâlî faḡr şâlına çekenler cism-i ‘uryânı Anuñla faḡr iderler atlas u dîbâ[yı] bilmezler	Tahmîs/ 5 Bent	Îlâhî	Mefâ’ilün Mefâ’ilün Mefâ’ilün Mefâ’ilün	"Güfte-i Ḥayâlî Tahmîs-i Raḡmî"
128	99b- 101a	Niyâzî-i Mıṣrî	Serây-i dîn esâsıdır şerî‘at Ṭarîḡ-i Ḥaḡ ḡüdâsıdır şerî‘at	Cemî-‘i enbiyâ vü evliyânıñ Niyâzî reh-nümâsıdır şerî‘at	Gazel/ 28 Beyit	Tevḡîd	Mefâ’ilün Mefâ’ilün Fe’ülün	
129	101b- 102a	Niyâzî-i Mıṣrî	Baḡup cemâl-i yâre Çaḡırırım dost dost	Gel ol dost ilinden Ḳoḡa ḡoḡa ḡülinden	Murabbâ / 14 Bent	Îlâhî	4+3=7’li Hece Ölçüsü	

			Dil olurdu päre päre Çağırır dost dost	Niyâzî'nün dilinden Çağırır dost dost				
130	102a-102b	Nesîmî	Tâ yüzün gördüm nigârâ gamdan âzâd olmuşam Kulluğundan pâdişâhâ hüsnüñe şâd olmuşam	Çün seni gördi Nesîmî dir be-âvâz-ı büleñd 'İşk ile ben âşinâyım akl ile yâd olmuşam	Gazel/ 5 Beyit	Îlâhî	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	Seyyid Nesîmî
131	102b-103a	Hüdâyî	Mevlâm senün 'âşıklarun Devrân iderler Hû ile Yoluñdaki şadıklarun Devrân iderler Hû ile	Gayra Hüdâyî meyli kes Mevlâ yeter bâkî heves Zikrini Hak'ın her nefes 'Î' lân iderler Hû ile	Koşma/ 7 Dörtlük	Îlâhî	4+4=8'li Hece Ölçüsü	
132	103a-103b	Münîrî Gülşenî	Ey Müselmânlar yine ben sırr-ı pinhân bulmuşum Cân içinde gizli imiş bir dañi cân bulmuşum	Ey Münîrî Gülşeniden özgeye dil virme kim Kim ben anuñ mihrini cânumda cânân bulmuşum	Gazel/ 5 Beyit	Îlâhî	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	
133	103b-104a	Şabrî	Sen derdime düş ey dervîş Ben saña dermân olayın Gel sev beni Halîlvâr Her gördüğün ben olayın	Şabrî kimdür bu arada Bensiz ola gele yâda Kendüligin terk eylesün Anuñla yeksân olayın	Koşma/ 7 Dörtlük	Îlâhî	4+4=8'li Hece Ölçüsü	Hangi Sabri olduğu bulunamadı
134	104a-104b	Niyâzî-i Mısrî	Sevdüm seni hep varum yağmadur alan alsun Gördüm seni efkârım yağmadur alan alsun	Mısrîye vücüb imkân bir oldu kamu a'yân Tâ'at ile ezkârım yağmadur alan alsun	Gazel/ 5 Beyit	Îlâhî	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	
135	104b	Niyâzî-i Mısrî	Padişâhâ 'aşkuñı hem-hâne kıl Mâsivâyı 'aşkuña bigâne kıl	Cezbe-i feyzün şarâbın doldurup Bu Niyâzî benedeñi meyhâne kıl	Gazel/ 6 Beyit	Îlâhî	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	
136	104b-105a	Eşrefoğlu Rûmî	Bu nice dertdür ki düşdi cânâ dermân istemez Arturur günden güne derdini dermân istemez	Eşrefoğlu Rûmî artur derdünü sen 'ârı ko Derd ile rûsvây olan 'âlemde pinhân istemez	Gazel/ 7 Beyit	Îlâhî	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	
137	105a	Üftâde	Yine duş oldu [gönül] yârün cemâlî şem'ine Götürüp yüzden niğâbî garq olup envârına	Çalmadı ey Üftâde gönünde aşlâ ıztırâb Zirâ mañlûbın buluben irdi ol Mevlâsına	Gazel/ 5 Beyit	Münâcât	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	
138	105b	Tâlibî	'Âşık olanlar Gelsün meydâna Şadık olanlar Gelsün meydâna	Tâlibî cânlar Bükilen beller Pâk olan diller Gelsün meydâna	Murabbâ/ 7 Bent	Îlâhî	2+3=5'li Hece Ölçüsü	
139	105b-106a	'Adlî	Levh-i dilde okuyan 'ilm-i ilâhiden sebak Zerrece yâdında kalmaz mañv olur hep mâ-sebak	Kıl ü kâlî terk idüp dilden tirâş it hubbını 'Adliyâ yeter okursañ bâb-ı 'aşkdan bir varak	Gazel/ 7 Beyit	Nasihatnâme	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	
140	106a-106b	Niyâzî-i Mısrî	Benven ol mañv-ı mañz-ı zât buldum vücüdumdan necât Men içmişem âb-ı hayât irmez baña hergiz memât	Her ne yaña kim egilem her şeyi ol yaña egilür Olmuş gibi Mısrî senün sayelerün sitt-i cihât	Gazel/ 5 Beyit	Îlâhî	Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün	
141	106b-107a	Lâ Mekân	Pâk eyle gönül çeşmesini tâ durulunca Dik tur gözünü gönülün göz olunca	Ey Lâ Mekânım ben seni hoş çok aradum çok Cânımda muñim olucağün tâ tıyulunca	Gazel/ 7 Beyit	Îlâhî	Me'ülû Me'ülû Me'ülû Fe'ülün	Lâmekânî Hüseyin Efendî
142	107a	Mahlassız	Saña bu sırrun ahyâlin beyân itseñ beyân olmaz Nişanı bî-nişân olan nihân olur 'ayân olmaz	Bu zevkî zevk iden 'âşık vişâline irenlerdür Cihâmî bir pula almaz aña cân u cihân olmaz	Gazel/ 4 Beyit	Nasihatnâme	Me'ülû Me'ülû Me'ülû Me'ülû	Kaygusuz Şeyh 'Alî Alâ'eddin Efendî

143	107a-107b	Kaygusuz	Evliyāya egri bakma Kevn ü mekân elindedür Mülke hüküm süren oldur İki cihân elindedür	Kaygusuz ider bu 'ilmi Okudum anladum bildüm Şimdi bu 'âlemün hükmi Kâmil insân elindedür	Koşma/ 5 Dörtlük	Nasihatnâme	4+4=8'li Hece Ölçüsü	
144	107b-110a	Ânî	Ey müsemma-yı haķâyık 'ilmini duyan nigâr V'ey mu'ammâ-yı dekâyık mâhiri ferhunde yâr Nazm ile esrârı setr itdüm bu tercî'-i bendde Tâ ki nâdanlık idüp daħl itmeye her nâ-bekâr	Âniyâ mir'ât-ı Haķķam çün cemâle her nefes Külle yevmin hüve fi-şân bende bulmuşdur kemâl Adem-i mecmû'ayam yokdur baña haşr u kenâr Mazharam her şüretün elvânına âyine-vâr	Terci-i Bend/ 7 Bent	Tevhîd	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	Başlık mahlasa uymamaktadır.
145	110b	Mahlassız	Devrişsen Mevlânı bulmak dilerseñ Hıdmet eyle bir mürşid-i kâmile Ķalbünün pâsını silmek dilerseñ Hıdmet eyle bir mürşid-i kâmile	'Âķil olanlar kûl olur ol şâha Bûlbûl gibi âħir başlar feryâda 'Aķluñ var ise sen daħi Şeyhzâde Hıdmet eyle bir mürşid-i kâmile	Koşma/ 6 Dörtlük	Mürşidnâme	6+5=11'li Hece Ölçüsü	Şeyhzâde, mahlasa değil hitap kişisidir.
146	110b-111a	Dîvâne	Mevlâm 'aşkuñ n'eyledi taşdı yürek kaydadı Cân bûlbûli söyledi 'aşķa yoldaş olalı	İrmişem bir 'ummâna cân içdi ķana ķana Bize dirler Dîvâne 'aşķa yoldaş olalı	Koşma/ 5 Dörtlük	İlâhî	7+7=14'lü Hece Ölçüsü	Hangi Dîvâne olduğu bulunamadı.
147	111a-111b	Mahlassız	Tıfl-ı ma'nâ her dem gelür İnsân sözün söyler baña Dili Haķķuñ zikrin okur Kur'an sözün söyler baña	Zâhirinün bâtımdur Keşf itdügüm ma'nâ size Cism içinde hikmet ile Lokmân sözün söyler baña	Semai/ 5 Dörtlük	Nasihatnâme	4+4=8'li Hece Ölçüsü	Lokmân, mahlasa değil telmihtir.
148	111b	'Âşık Dede	'İnâyet sendendür mü'min kullara Ķabîbünü göster bize yâ Rabbî Gönderme istemediğüm yollara Ķabîbünü göster bize yâ Rabbî	'Âşık Dedem eydür sözün tûtalım Pâyına yüz sürüp dizin öpelim 'Âlemi dîbinden böyle tûtalım Ķabîbünü göster bize yâ Rabbî	Koşma/ 5 Dörtlük	Na't	6+5=11'li Hece Ölçüsü	
149	112a	Mahlassız	Sıldüm gönül aynasın Bir yol elime girdi Dîvâneydüm gezerdüm Dermân elime girdi	Derviş ider varınca Ķuzûrunca durınca Ķaķķa doğrı varınca Bir yol elime girdi	Mani/ 5 Dörtlük	İlâhî	4+3=7'li Hece Ölçüsü	
150	112a-112b	Mahlassız	Bu dünyâyâ geldim yine giderüm Şanma beni bunda mihmâne geldüm Bâzîrgânım âdem şehrinden geldüm Bu cânı Ķarc idüp cânâne geldüm	Gel lutfeyle alma derdi özimden Hemân revân olur yaşıım gözimden Geçdüm cândan cihândan kendüzimden Bugün Ķaķ yoluna kûrbâna geldüm	Koşma/ 5 Dörtlük	İlâhî	6+5=11'li Hece Ölçüsü	
151	112b-113a	Hüdâyî	Gelün şûkr eyleyelüm Derdere dermân gelsün Ķaķķı zikr eyleyelüm Cânlarâ cânân gelsün	Hüdâyî aç gözünü Pâk eyle kendözünü Ķaķķa döndür yüzünü Her işüñ âşân gelsün	Murabbâ/ 7 Bent	İlâhî	4+3=7'li Hece Ölçüsü	
152	113a	Mahlassız	Yanmağmış 'âşıkıaruñ nişanı Yanalum yanalum Allâh yoluna Yanmayınca dîdâr görölmez imiş Yanalum yanalum Allâh yoluna	Dedem eydür kaynayalum çoşalum Ķarlı tağlar seli gibi taşalum Pervâneler gibi şem'e düşelüm Yanalum yanalum Allah yoluna	Koşma/ 4 Dörtlük	İlâhî	6+5=11'li Hece Ölçüsü	

153	113b	Yûnus	İlâhî cennet evine Girenlerden eyle bizi Varup anda dîrârûnî Görenlerden eyle bizi	Mü'minlere rahmet ola Münâfıklar şöyle kala Yûnus eydür toğrı yola gidenlerden eyle bizi	Semai/ 5 Dörtlük	Münâcât	4+4=8'li Hece Ölçüsü	
154	113b- 114a	Yûnus	Sübhân bizi uyarısar bunca zamân yatmış iken Cânlar tenin isteyiser terk idûben gitmiş iken	Kul Yûnusun titrer cânı ańıcaak yârınkı günü Yoldaş it bize îmânı va'de 'ömre yitmiş iken	Gazel/ 6 Beyit	İlâhî	Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün	
155	114a- 114b	Nürî	Yanmağdan uşanmazam pervâne miyem bilmem Hiç soñını şaymazam dîvâne miyem bilmem	Nürî dem-i dehşetde baħr-i ğam-ı fûrkatde Kaldum baħr-i hayretde dürdâne miyem bilmem	Gazel/ 5 Beyit	İlâhî	Mef'ûlü Mefâ'ilün Mef'ûlü Mefâ'ilün	
156	114b	Şemsî	Hudâvendâ şol 'âlemde esen yeller seni ister Ayaklarda ğubâr olmuş tozan yollar seni ister	Yoluñ setr eylemiş çün ħar gezüp ğurbetde eyler zâr Bu Şemsî gibi her kim var duyan kullar seni ister	Gazel/ 6 Beyit	İlâhî	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün	Şemseddîn Sivâsî
157	115a	Dervîş	Bu dünyâdan göçer oldum Elvedâ' dostlar elvedâ' Ayrılmazdum nâcâr oldum Elvedâ' dostlar elvedâ'	Dervîş eydür bu ħasrete Doymaz buña ana ata Kaldı ħasret kıyâmete Elvedâ' dostlar elvedâ'	Semai/ 5 Dörtlük	İlâhî	4+4=8'li Hece Ölçüsü	Hangi Dervîş olduğu bulunamadı.
158	115a- 115b	Yûnus	Ġâfil olma bir gün yoluñ eliser Aldanma gel gönül fânîdür dünyâ Kime vefâ kıldı saña kılıser Aldanma gel gönül fânîdür dünyâ	Küllü men 'aleyhâ fân didi Ħaķ Bildün imdi ecel vardur muĥaķķaķ Tut imdi Yûnusun sözine kulak Aldanma gel gönül fânîdür dünyâ	Koşma/ 5 Dörtlük	Nasihatnâme	6+5=11'li Hece Ölçüsü	Basılı ve dijital kaynaklarda bu şiir bulunamadı.
159	116a	Dervîş	Tarîkatuñ yayı pekçe yay imiş Her ne deñlü çekseñ çille kırılmaz Cehd eyleyüp 'aşkuñ yayın çekmeyen İkilikte kalur vücûd bir olmaz	Dervîş didüm sever okur yazarı Dün ü gün ħaķķ ile olur bâzârı 'Âşık olan ħaķdan ister dîdârı Bir mürşid-i kâmile varur 'âr itmez	Koşma/ 6 Dörtlük	Mürşidnâme	6+5=11'li Hece Ölçüsü	Hangi Dervîş olduğu bulunamadı.
160	116a- 116b	Mahlassız	Eyyübün ħurdlar belâsın çekdüğü 'aşķ elindendür Bunca ırmaķlaruñ taşup aķduğı 'aşķ elindendür	Âdem aldırdı Ħavvayı 'âşıklar kılur du'âyı Veyse'l-Ħarânî deveyi gütdüğü 'aşķ elindendür	Koşma/ 5 Bent	Nasihatnâme	8+8=16'lı Hece Ölçüsü	Başlık Dervîş'e işarettiğinden ona ait sayıyoruz.
161	116b	Mahlassız	Derdli yürek taşıdı yine yañılmaz Ka'betü'llâh cânum ârzûlar seni Cemâlünü gören cânlar ayrılmaz Mekketü'llâh cânum ârzûlar seni	'Arafâtta yatur nûruñ çerâğı Tamâm olur cümle yakın ırağı Muĥammed-i Mustafânun durağı Ka'betü'llâh cânum ârzûlar seni	Koşma/ 5 Dörtlük	Na't	6+5=11'li Hece Ölçüsü	Basılı ve dijital kaynaklarda bu şiir bulunamadı.
162	117a	Mahlassız	Şal varlıguñ deryâya Tevhîde gel tevhîde Yokluk yâre sermâye Tevhîde gel tevhîde	Vahdeti ol vahdeti Gider dinde şirketi Oldı tevĥîd şöĥbeti Tevhîde gel tevĥîde	Murabbâ / 6 Bent	İlâhî	4+3=7'li Hece Ölçüsü	"İlahî-i Yûnus Emrem." Basılı ve dijital kaynaklarda

								bu şiir bulunamadı.
163	117a-117b	Yahyâ	Gel vücudun perdesin kaldır cemâl-i yârı gör Cân gözinden sil gubârı çihre-i dildârı gör	Beyt-i ma'mûr oldu Yahyânun bu şi'r-i dilkeşi 'Ayn-ı 'ibretle yine ma'mûra bak mi'mârı gör	Gazel/ 7 Beyit	Îlâhî	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	Taşlıcalı Yahyâ Bey
164	117b	Mahlassız	Nâdir bulunur tiynet-i pâkîde kuşûr Kem-mâyeden eyler ne ki eyler ise zühûr	Nâdir bulunur tiynet-i pâkîde kuşûr Kem-mâyeden eyler ne ki eyler ise zühûr	Müfred/ 1 Beyit	Yok	Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ül	Koca Ragıp Paşa
165	118a-118b	Şıdkî	Tekebbürlük Hüdâya yaraşır sen nesl-i Âdemsün Ne deñlü şâdmân olsañ cihânda menba'-ı ğamsun	Bu dünyâ-yı deniye aldanur mı Şıdkîyâ kâmil Baña pend ü nasihat kıldı güş itdüm bir ehl-i dil Tekebbürlük Hüdâya yaraşır sen nesl-i Âdemsün Ne deñlü şâdmân olsañ cihânda menba'-ı ğamsun	Terci-i Bend/ 3 Bent	Nasihatnâme	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün	Şıdkî veya Seriri
166	118b-119a	Mahlassız	Gör yumurda çünki kuşdan toğdı hüş Bir gözün toğmağıla olmadı kuş	Getüre maksûdını da'im ele Şâh kolında otura avın ala	Mesnevi/ 6 Beyit	Nasihatnâme	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	
167	119a-119b	Hüdâyî	Tînet-i Âdemde konmasa ezel sevdâ-yı aşk Cenneti bir dâneye şatmazdı ol dâñâ-yı aşk	Ey Hüdâyî hâlet-i aşkı ne bilsün her meges Kulle-i Kâf-ı hâkikat mürğîdur 'Ankâ-yı aşk	Gazel/ 7 Beyit	Îlâhî	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	
168	119b	Dervîş	Kurî efsâne şanur şüff şadâ-yı nâyi Ney ile sâlik idi görsene Mevlânâyı	Kutb-ı 'irfân-ı cihân ol yûri pergâr-şifat Dâ'ireñ gözle ki Dervîş olasın Mevlâyî	Gazel/ 5 Beyit	Îlâhî	Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün	Dervîş Çelebi
169	120a	Sa'id	Mâlikü'l-mülk ü Hüdâ-yı Lâ-yezâl Mülk anuñdur hükm anuñdur bî-zevâl	Pîr-i nâdân tıfl-ı bî-tedbirdür Tıfl-ı âkil dâniş ile birdür	Mesnevi / 8 Beyit	Îlâhî	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	Basılı ve dijital kaynaklarda bu şiir bulunamadı.
170	120a	Mahlassız	[Düzd-i] erbâb-ı nazarda [şun'-ı] kudretdür gönül Bî-tekellûf vâkıf-ı esrâr-ı hikmetdür gönül	Ey gönül vây gönül Vây gönül vây gönül	Gazel / 8 Beyit	Îlâhî	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	
171	120b	'Adlî	Biz bî-vücûd u bî-dil olan Hâlvetilerüz Faqr u fenâya mâ'il olan Hâlvetilerüz	Mürşid eliyle katre iken bañr-i vahdete 'Adlî cihânda vâşıl olan Hâlvetilerüz	Gazel / 5 Beyit	Îlâhî	Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün	Hasan Adlî Sümbülî
172	120b	Cemâl-i Hâlvetî						bk. s.58b-59a (67.şiir). Tekrar neşredilmiş.
173	121a	Mahlassız	Vücûd-ı mutlaquñ bañri temevvüc kim ider peydâ Ene'l Hâk sırrını söyler eger mahfî eger peydâ	Nazar kıl nev'-i insâna kimi zehr ü kimi sükker 'Aceb hikmet bir ağaçdan olur dürlü semer peydâ	Gazel / 6 Beyit	Tevhîd	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün	Usulî
174	121a-121b	Eşrefoğlu Rûmî	Anuñ aşkı gerek baña gerekmez dünyâ 'uqbâyı Ki aşkdur maksûdum ancak çodum özge temennâyı	Var Eşrefoğlu Rûmî sen bu râzî 'ârifeye söyle Ki zîrâ degme bir 'âmî ne bilsün bu mu'ammâyı	Gazel / 6 Beyit	Îlâhî	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün	
175	121b-122a	Hüdâyî	Hâb-ı ğafletden uyar uyanayın Mâsivâdan cümleten uşanayın Fırkatünle niçe bir dîvâneyin Şerbet-i vaşluñ içir uşlanayın	Çoma yâ Rab Hüdâyîyi yerine Bağma noğşânınuñ biñde birine Ger irâdet vardı ise yerine Şerbet-i vahdetden içir kanayın	Murabbâ / 5 Dörtlük	Îlâhî	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	

176	122a	Yünus	Hocam seni sevenlerün işi âh ile zâr olur Hasretinden o mevlânun gözi yaşı pînar olur	Kanı gerçek 'aşık kanı gelün isteyelüm anı Bu 'aşık Yünusuñ câni Haq yoluna nişân olur	Koşma/ 6 Beyit	Îlâhî	8+8=16'lı Hece Ölçüsü	
177	122b	Nürî	Tarîkat kurb-ı Rahmândur bu meydân özge meydândur Haqîkat sırr-ı Sübhândur bu meydân özge meydândur	Bu yolda Nürî serden geç bu erkân içre sırlar aç Bu meydân içre kanlar saç bu meydân özge meydândur	Gazel/ 5 Beyit	Îlâhî	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün	
178	122b- 123a	Es'ad	Îlâhî derd-i ehl-i 'aşka dermân it vişâlûnle Söyindür âteş-i hicrânı ol şâfi zülâlûnle Koma kim cân u dil suzân ola tâb-ı celâlûnle Bize lutfeyle ey Mevlâ tecellî kıl cemâlûnle	Hâlile âteşi berd ü selâm iden cemâlûndür Mağâm-ı mü'mini dârü's-selâm iden cemâlûndür Derûnî kalb-i Es'adda mağâm iden cemâlûndür Bize lutfeyle ey Mevlâ tecellî kıl cemâlûnle	Murabbâ / 4 Bent	Münâcât	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün	
179	123a- 123b	Âhmed	Yanmayan pervânetek dildârı bilmez kâdedür Bülbül-i şûrîdedür gülzârı bilmez kâdedür	Zülfînûñ dârına ber-dâr olmayan dil Âhmedâ Ol nice Manşur olur kim dârı bilmez kâdedür	Gazel/ 6 Beyit	Nutuk	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	Ahmed Paşa
180	123b	Bahri	Haq kulından intikâmın yine 'abd ile alur Bilmeyen 'ilm-i ledünnî anı 'abd itdi şanur Her işün hâlikı Haqdur 'abd elinden işlenür Şanma ansuz Bahriyâ 'âlemde bir çöp deprenür	Haq kulından intikâmın yine 'abd ile alur Bilmeyen 'ilm-i ledünnî anı 'abd itdi şanur Her işün hâlikı Haqdur 'abd elinden işlenür Şanma ansuz Bahriyâ 'âlemde bir çöp deprenür	Kıt'a/ 1 Bent	Nasihatnâme	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	
181	124a- 124b	Mahlassız	Her kişi kim isteye etmek namâza ibtidâ Evvelâ lâbüddür aña kim sekiz nesne ide	Bu namâzuñ sünneti on dörd olup durur hisâb Biri terk olınsa bulunmaz salâtuñda sevâb	Mesnevi / 12 Beyit	Nasihatnâme	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	Sa'id Efendî
182	124b	Mahlassız	Esrâr-ı 'aşka düşeli Kalbümde râzum kalmadı Haqqı kalbümde bulalı Âh ile zârum kalmadı	Bir zerresini duyalı Şem'e pervâne yanalı Haqqı kalbümde duyalı Bende benliğüm kalmadı	Semai/ 5 Dörtlük	Îlâhî	3+2+3=8'li Hece Ölçüsü	
183	125a	Mahlassız	'Adem bir âyinedür 'aksi âdem Ne nesnedür 'akisün 'aynı âdem	Şadefdür bu cihân dürridür insân Velîdür eyleyendür anı 'işyân	Mesnevi/ 7 Beyit	Tevhîd	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün	Şeyh Mahmûd Şebüsterî
184	125a- 125b	Laţîfî	Bi-hamdi'llâh 'ayân oldum Haquñ 'ayn-ı 'ayânından Vücüdüm külli nûr oldı yârûñ hüsni çerâğından	Laţîfî vaşluña irmiş cemâlûñi 'ayân görmiş Kuşanmış 'aşk zünnârın geçüpdür kıl ü kâlınden	Gazel/ 7 Beyit	Îlâhî	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün	Mevlânâ Laţîfî
185	125b	Mahlassız	Cemâlûñ âynası sende 'ayân çün 'ayn-ı zât oldı Görinen hatt-ı hüsnuñde kamu hüsn-i şıfât oldı	Cihânun varlığı senden hayât nefha-i cândan Kamu eşyâ cihâtından cemâlûñe 'ayân oldı	Gazel/ 3 Beyit	Îlâhî	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün	"Diğer" dediğinden bir önceki gibi Mevlânâ Laţîfî'in sayılır.
186	126a	Mahlassız	Ney dimekdür ya'nî abdâl-î İlâh Sözüme ey cân kalenderler güvâh	Merdân-ı Hüdâ Hüdâ nebâşend Likin ze-Hüdâ cüdâ nebâşend	Mesnevi/ 10 Beyit	Nutuk	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	
187	126a	Mahlassız	Hem-nişin ol dâ'imâ 'uşşâk ile Hem-dem olma bir nefes füssâk ile Hulûk u hüyuñ ile nîgû halk ile Olasın tâ bir nefes Hallâk ile	Hem-nişin ol dâ'imâ 'uşşâk ile Hem-dem olma bir nefes füssâk ile Hulûk u hüyuñ ile nîgû halk ile Olasın tâ bir nefes Hallâk ile	Tuyuş/ 1 Dörtlük	Nasihatnâme	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	Dede Ömer Rüşenî

188	126b	Mahlassız	Bülbül hikâyetin kerem it zâga söyleme Zâğ u zağan didükleri bî-bâğa söyleme	Bîmâr olan bilür yine bîmâr hâlini Mecrûh hastanûn haberin şağa söyleme	Gazel/ 3 Beyit	Nasihatnâme	Me'ûlû Fâ'ilâtû Me'fâ'ilû Fâ'ilûn	Dede Ömer Rûşenî
189	126b	Mahlassız	Bîñ zînet ider ise özini pîrezen dehr Baş egmezüz ol kaħbeye merdânelerüz biz	Bîñ zînet ider ise özini pîrezen dehr Baş egmezüz ol kaħbeye merdânelerüz biz	Müfred/ 1 Beyit	Yok	Me'ûlû Me'fâ'ilû Me'fâ'ilû Fe'ûlûn	
190	126b	Mahlassız	Aldanuben ummayasuñ zâl dünyâdan vefâ Çün cefâdur halka iren bî-vefâ dildârdan	Aldanuben ummayasuñ zâl dünyâdan vefâ Çün cefâdur halka iren bî-vefâ dildârdan	Müfred/ 1 Beyit	Yok	Fâ'ilâtûn Fâ'ilâtûn Fâ'ilâtûn Fâ'ilûn	Gülşenî
191	126b	Mahlassız	Aldanuben zâl-i dehrûn âline virmeñ gönül Kurtulamaz aldan an ol mâkir-i ğaddârdan	Aldanuben zâl-i dehrûn âline virmeñ gönül Kurtulamaz aldan an ol mâkir-i ğaddârdan	Müfred/ 1 Beyit	Yok	Fâ'ilâtûn Fâ'ilâtûn Fâ'ilâtûn Fâ'ilûn	İbrahim Gülşenî
192	126b	Mahlassız	Sevdürür sihr ile özin halka dünyâ-yı denî Pes ki cādûdur 'acûze sihr iden sehğârdan	Kör ider göz bağlayıcı hoĸka-bâz-ı zâl-i dehr Çün oyuncudur 'acûze mekr ile 'ayyârdan	Kıt'a/ 1 Bent	Nasihatnâme	Fâ'ilâtûn Fâ'ilâtûn Fâ'ilâtûn Fâ'ilûn	Gülşenî
193	126b	Mahlassız	Zâl dünyâ âl idüben aldamaz ehl-i Hâkı Cilve kılıb ziynet ile tâ bula andan zifâf	Zâl dünyâ âl idüben aldamaz ehl-i Hâkı Cilve kılıb ziynet ile tâ bula andan zifâf	Müfred/ 1 Beyit	Yok	Fâ'ilâtûn Fâ'ilâtûn Fâ'ilâtûn Fâ'ilûn	Gülşenî
194	127a- 128a	Nihânî	Hoş dâr-ı şafâ-baħş idi dehr olsa beĸası Hoş yâr-ı vefâ-dâr idi 'ömr olsa vefâsı	Tevfîki refîĸ it bize şol demde ki yâ Rab Didem ola bî-nûr u dilûm kaşır vefâsı	Gazel/ 20 Beyit	İlâhî	Me'ûlû Me'fâ'ilû Me'fâ'ilû Fe'ûlûn	Nihânî-i Şeydâ
195	128a- 128b	Nihânî	Pâsdan her ki gönül âyinesin pâk eyler Dünyenûñ neydüğini gün gibi idrâk eyler	Olmadan pâk Nihânî yaraşur saña hemân Ölmedin ölen olmadan ne içün pâk eyler	Gazel/ 7 Beyit	İlâhî	Fe'ilâtûn Fe'ilâtûn Fe'ilâtûn Fe'ilûn	Nihânî
196	128b	Mahlassız	Gel uy bu 'aşka kim bu 'aşĸ beĸâdur Bu 'aşkuñ dâ'imâ meyli Hâĸkadur Dilerseñ kim göresin Hâĸ cemâlin Bu 'aşĸ gözĸüsine her dem baĸadur	Gel uy bu 'aşka kim bu 'aşĸ beĸâdur Bu 'aşkuñ dâ'imâ meyli Hâĸkadur Dilerseñ kim göresin Hâĸ cemâlin Bu 'aşĸ gözĸüsine her dem baĸadur	Rubâî/ 1 Dörtlûk	İlâhî	Me'fâ'ilûn Me'fâ'ilûn Fe'ûlûn	Eşrefoĸlı Rûmî
197	129a	Mahlassız	Bu 'aşkuñ gözĸüsü yoklûkdur ey cân Bu gözĸüde görinür rûy-ı sultân Bu gözĸünûñ ĸilâfidur dü 'âlem Bu gözĸüde ne küfür var ne imân	Bu 'aşkuñ gözĸüsü yoklûkdur ey cân Bu gözĸüde görinür rûy-ı sultân Bu gözĸünûñ ĸilâfidur dü 'âlem Bu gözĸüde ne küfür var ne imân	Rubâî/ 1 Dörtlûk	İlâhî	Me'fâ'ilûn Me'fâ'ilûn Fe'ûlûn	Eşrefoĸlı Rûmî
198	129a	Mahlassız	Münezzehdür bu gözĸü dü-cihândan Ferâĸatdür kamu aşşî ziyândan Anuñçün degmeler vaşf idemezler Nihândur 'aşĸ nihân-ender-nihândan	Münezzehdür bu gözĸü dü-cihândan Ferâĸatdür kamu aşşî ziyândan Anuñçün degmeler vaşf idemezler Nihândur 'aşĸ nihân-ender-nihândan	Rubâî/ 1 Dörtlûk	İlâhî	Me'fâ'ilûn Me'fâ'ilûn Fe'ûlûn	Eşrefoĸlı Rûmî
199	129a	Mahlassız	Bu 'aşĸ yolında seni târ u mâr it Bu mâristânda sen seni bîmâr it Yitür bu 'aşĸla 'aĸlı temâmet Yiter varlık saña 'aşĸ 'aşĸı yâr it	Bu 'aşĸ yolında seni târ u mâr it Bu mâristânda sen seni bîmâr it Yitür bu 'aşĸla 'aĸlı temâmet Yiter varlık saña 'aşĸ 'aşĸı yâr it	Rubâî/ 1 Dörtlûk	İlâhî	Me'fâ'ilûn Me'fâ'ilûn Fe'ûlûn	Eşrefoĸlı Rûmî
200	129a	Mahlassız	Bu ten dükkânımı var eyle yağma Başuñdan tâ ki gide külli ĸavĸa Kamu sevdâları hep arduña at Gönli dostla ĸo şöyle tenhâ	Bu ten dükkânımı var eyle yağma Başuñdan tâ ki gide külli ĸavĸa Kamu sevdâları hep arduña at Gönli dostla ĸo şöyle tenhâ	Rubâî/ 1 Dörtlûk	Nasihatnâme	Me'fâ'ilûn Me'fâ'ilûn Fe'ûlûn	Eşrefoĸlı Rûmî
201	129b	Mahlassız	Gönül iĸlimini dosta baĸışla Gönülsüz gir yola sen daĸı başla	Gönül iĸlimini dosta baĸışla Gönülsüz gir yola sen daĸı başla	Rubâî/ 1 Dörtlûk	Nasihatnâme	Me'fâ'ilûn Me'fâ'ilûn Fe'ûlûn	Eşrefoĸlı Rûmî

			Vücüdün evine meydân içinde Varılmaz bu yola cân ile başla	Vücüdün evine meydân içinde Varılmaz bu yola cân ile başla				
202	129b	Mahlassız	Bu yolda cân ü baş hergiz ańılmaz Bu dünyā ahiret sağısa gelmez Velî bîcân olanuñ kadri artuķ Anuñçündür ki 'aşık cânā kalmaz	Bu yolda cân ü baş hergiz ańılmaz Bu dünyā ahiret sağısa gelmez Velî bîcân olanuñ kadri artuķ Anuñçündür ki 'aşık cânā kalmaz	Rubâî/ 1 Dörtlük	Îlâhî	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün	Eşrefoğlı Rûmî
203	129b	Mahlassız	Nitekim sende senlik ola mevcüd Kılasın senligünde şöyle merdüd Müsâ didi ki erinî yâ İlâhî Müsâya len terânî didi Ma'bûd	Nitekim sende senlik ola mevcüd Kılasın senligünde şöyle merdüd Müsâ didi ki erinî yâ İlâhî Müsâya len terânî didi Ma'bûd	Rubâî/ 1 Dörtlük	Îlâhî	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün	Eşrefoğlı Rûmî
204	129b	Mahlassız	Çü Müsâ kendüden mahv oldu gitdi Müsâya Hâķ tecellî andan etdi Anuñçündür ki 'aşık varını hep Getürdi tiz bâzârda yoğā satdı	Çü Müsâ kendüden mahv oldu gitdi Müsâya Hâķ tecellî andan etdi Anuñçündür ki 'aşık varını hep Getürdi tiz bâzârda yoğā satdı	Rubâî/ 1 Dörtlük	Îlâhî	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün	Eşrefoğlı Rûmî
205	129b	Mahlassız	Bu 'aşķ yolunda yokluk oldu 'izzet Bulunmadı yoğ olmayınca vuşlat Vişâlin isteyü yoktan yoğā git Zirâ yoklukda yokdur zerre 'illet	Bu 'aşķ yolunda yokluk oldu 'izzet Bulunmadı yoğ olmayınca vuşlat Vişâlin isteyü yoktan yoğā git Zirâ yoklukda yokdur zerre 'illet	Rubâî/ 1 Dörtlük	Îlâhî	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün	Eşrefoğlı Rûmî
206	129b	Mahlassız	Budur yokluk ki sen senden geçesin Fenâ şuyını sâķiden içesin Temâmet varlığundan el yuyasın Seni bunda koyup dostā kaçasın	Budur yokluk ki sen senden geçesin Fenâ şuyını sâķiden içesin Temâmet varlığundan el yuyasın Seni bunda koyup dostā kaçasın	Rubâî/ 1 Dörtlük	Îlâhî	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün	Eşrefoğlı Rûmî
207	129b	Mahlassız	Bu varlığın saña yavlaķ duzakdur Tuzakdan çıkmağā key er gerekdür Gel imdi bendleri merdâne kes kim Tuzaga tutulan dostdan ırakdur	Bu varlığın saña yavlaķ duzakdur Tuzakdan çıkmağā key er gerekdür Gel imdi bendleri merdâne kes kim Tuzaga tutulan dostdan ırakdur	Rubâî/ 1 Dörtlük	Nasihatnâme	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün	Eşrefoğlı Rûmî
208	129b	Mahlassız	Sözüm ańladuñ ise ey karındaş Bu sırrı keşf idüp uş eyledüm fâş Eğer 'aşık iseñ al bu sözümdeñ Kamu sermâyeyi var eyle tarâş	Sözüm ańladuñ ise ey karındaş Bu sırrı keşf idüp uş eyledüm fâş Eğer 'aşık iseñ al bu sözümdeñ Kamu sermâyeyi var eyle tarâş	Rubâî/ 1 Dörtlük	Nasihatnâme	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün	Eşrefoğlı Rûmî
209	130a	Mahlassız	Bu dünyā maķşüdi ahiret muradı Bulardur aldayan biliş ü yadı 'Aşıklar yolu bir yoldan dağı dur 'Aşık dostā gider açup kanadı	Bu dünyā maķşüdi ahiret muradı Bulardur aldayan biliş ü yadı 'Aşıklar yolu bir yoldan dağı dur 'Aşık dostā gider açup kanadı	Rubâî/ 1 Dörtlük	Îlâhî	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün	Eşrefoğlı Rûmî
210	130a	Mahlassız	Bu yolda gerķek iseñ cânā kalma Cihānuñ varlığın bir çöpe alma Bu kıvıldı bu cünbüş virme alma Kamu bir düş gibi bu gitme gelme	Bu yolda gerķek iseñ cânā kalma Cihānuñ varlığın bir çöpe alma Bu kıvıldı bu cünbüş virme alma Kamu bir düş gibi bu gitme gelme	Rubâî/ 1 Dörtlük	Nasihatnâme	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün	Eşrefoğlı Rûmî
211	130a	Mahlassız	Bu düşe pes niçün aldana 'âķil Göñül virmez buña illâ ki ğâfıl	Bu düşe pes niçün aldana 'âķil Göñül virmez buña illâ ki ğâfıl	Rubâî/ 1 Dörtlük	Nasihatnâme	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün	Eşrefoğlı Rûmî

			Bu gâfil kişiler hayvân gibidür Olur hayvân dahi hep 'abese mâ'il	Bu gâfil kişiler hayvân gibidür Olur hayvân dahi hep 'abese mâ'il				
212	130a	Mahlassız	Ey gözlü kişi buña anlayu bak Buña gönül virenlerdür ki ahmaq Bî-hüde yirlere 'ömri çürütme Fenâdur bu fenâ gerçek muhakkaq	Ey gözlü kişi buña anlayu bak Buña gönül virenlerdür ki ahmaq Bî-hüde yirlere 'ömri çürütme Fenâdur bu fenâ gerçek muhakkaq	Rubâî/ 1 Dörtlük	Nasihatnâme	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün	Eşrefoğlu Rûmî
213	130a	Mahlassız	Bilür 'âkil niçün geldi cihâna İnanur 'âkil ile düşmez gümâna Ne işe geldiyse anı bitürür Yimez içmez uyumaz kana kana	Bilür 'âkil niçün geldi cihâna İnanur 'âkil ile düşmez gümâna Ne işe geldiyse anı bitürür Yimez içmez uyumaz kana kana	Rubâî/ 1 Dörtlük	Nasihatnâme	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün	Eşrefoğlu Rûmî
214	130a	Mahlassız	Bu dünyâ zevki nefsanîleründür Bu nefis için cehennem key deründür Bu nefsün 'işreti zevki temâmet Cehennemde nedür kandur irindür	Bu dünyâ zevki nefsanîleründür Bu nefis için cehennem key deründür Bu nefsün 'işreti zevki temâmet Cehennemde nedür kandur irindür	Rubâî/ 1 Dörtlük	Nasihatnâme	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün	Eşrefoğlu Rûmî
215	130a	Mahlassız	Murâd-ı nefis için her iş kim ola Ol iş murdâr ü mühmel şöyle kala Yarın Hâk hazretine çağrılacak Senüñle hazrete ol bile gele	Murâd-ı nefis için her iş kim ola Ol iş murdâr ü mühmel şöyle kala Yarın Hâk hazretine çağrılacak Senüñle hazrete ol bile gele	Rubâî/ 1 Dörtlük	Nasihatnâme	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün	Eşrefoğlu Rûmî
216	130b	Mahlassız	Seni redd ideler 'aybuñ ola fâş Saña ol mühmel iş çün oldı yoldaş Bize senden nebîler hem velîler Üşe saña zebânîler ura taş	Seni redd ideler 'aybuñ ola fâş Saña ol mühmel iş çün oldı yoldaş Bize senden nebîler hem velîler Üşe saña zebânîler ura taş	Rubâî/ 1 Dörtlük	Nasihatnâme	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün	Eşrefoğlu Rûmî
217	130b	Mahlassız	Cehennem esfeli ola saña yurt Nebir bu yire o vakt işbu şavul yort Karıncadan za'îf olasin anda Zîrâ bunda işitmedünđi öğüt	Cehennem esfeli ola saña yurt Nebir bu yire o vakt işbu şavul yort Karıncadan za'îf olasin anda Zîrâ bunda işitmedünđi öğüt	Rubâî/ 1 Dörtlük	Nasihatnâme	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün	Eşrefoğlu Rûmî
218	130b	Mahlassız	Ne deñlü bunda nefsün şâd idesin Yarın pişmân olup feryâd idesin Uralar makra'a diyeler "üsküt" Ey nefesine uyan ol vakt nidesin	Ne deñlü bunda nefsün şâd idesin Yarın pişmân olup feryâd idesin Uralar makra'a diyeler "üsküt" Ey nefesine uyan ol vakt nidesin	Rubâî/ 1 Dörtlük	Nasihatnâme	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün	Eşrefoğlu Rûmî
219	130b	Mahlassız	Gelün inşâfa ey nefse uyanlar Demidür kim uyana uyuyanlar Döneler Hâkka nefsi terk ideler Bağışlanur bugün tevbe idenler	Gelün inşâfa ey nefse uyanlar Demidür kim uyana uyuyanlar Döneler Hâkka nefsi terk ideler Bağışlanur bugün tevbe idenler	Rubâî/ 1 Dörtlük	Nasihatnâme	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün	Eşrefoğlu Rûmî
220	130b	Mahlassız	Tiz idün tevbeyi koñ va' deyi siz Ecel ulağı yürür tutar añsız Düşürür dâmına elbette bir gün Bozılır işbu düzgünler gümânsız	Tiz idün tevbeyi koñ va' deyi siz Ecel ulağı yürür tutar añsız Düşürür dâmına elbette bir gün Bozılır işbu düzgünler gümânsız	Rubâî/ 1 Dörtlük	Nasihatnâme	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün	Eşrefoğlu Rûmî
221	130b	Mahlassız	Bu mekkâreye inende yakışma Tama' idüp buña berk berk yapışma	Bu mekkâreye inende yakışma Tama' idüp buña berk berk yapışma	Rubâî/ 1 Dörtlük	Nasihatnâme	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün	Eşrefoğlu Rûmî

			Bu 'ömre 'izze cāha tekeye urma Bugün meydān benüm deyü çapışma	Bu 'ömre 'izze cāha tekeye urma Bugün meydān benüm deyü çapışma				
222	130b	Mahlassız	Bu fettāna gönül gözüyle bakma Benüm deyü buña gönül bırakma Bunuñ sihri duzağına dutulup Buni yapup varacak yeri yıkma	Bu fettāna gönül gözüyle bakma Benüm deyü buña gönül bırakma Bunuñ sihri duzağına dutulup Buni yapup varacak yeri yıkma	Rubâî/ 1 Dörtlük	Nasihatnâme	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün	Eşrefoğlu Rûmî
223	130b	Mahlassız	Berây-ı maşlahat bir el uciyla Bağar iseñ dağı bir göz uciyla Zirâ senden buni yine alurlar Birine dağı virürler güciyle	Berây-ı maşlahat bir el uciyla Bağar iseñ dağı bir göz uciyla Zirâ senden buni yine alurlar Birine dağı virürler güciyle	Rubâî/ 1 Dörtlük	Nasihatnâme	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün	Eşrefoğlu Rûmî
224	131a	Mahlassız	Bu dünyâ kimseye mülk olmadı mülk Saña denilmedi mi Limeni'l-mülk Buña benüm diyen key bî-edepdür Pes evvel âhir oldur Mâlik'ül-mülk	Bu dünyâ kimseye mülk olmadı mülk Saña denilmedi mi Limeni'l-mülk Buña benüm diyen key bî-edepdür Pes evvel âhir oldur Mâlik'ül-mülk	Rubâî/ 1 Dörtlük	Nasihatnâme	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün	Eşrefoğlu Rûmî
225	131a	Eşrefoğlu Rûmî	Bu Eşrefoğlu Rûmî gördi 'âlem Örümcek ağına beñzer dağı kem Buña rağbet göziyle bakmadı hiç Taleb kılmadı buni oldı ebsem	Bu Eşrefoğlu Rûmî gördi 'âlem Örümcek ağına beñzer dağı kem Buña rağbet göziyle bakmadı hiç Taleb kılmadı buni oldı ebsem	Rubâî/ 1 Dörtlük	Nasihatnâme	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün	Eşrefoğlu Rûmî
226	131a	Mahlassız	Üzüldi külli sebebden nesebden Rızâ virdi kazāya her tarafdan Bu böyledür şu şöyle olsa dimez Eger lutf u eger kahr gelse Hağdan	Üzüldi külli sebebden nesebden Rızâ virdi kazāya her tarafdan Bu böyledür şu şöyle olsa dimez Eger lutf u eger kahr gelse Hağdan	Rubâî/ 1 Dörtlük	İlâhî	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün	Eşrefoğlu Rûmî
227	131a	Mahlassız	Eger tâlib iseñ iş böyle gerek Eger kâzib iseñ kı çekme emek Odur tâlib Hağkı isteye dün gün Gerekmez halk ile almağ u virmek	Eger tâlib iseñ iş böyle gerek Eger kâzib iseñ kı çekme emek Odur tâlib Hağkı isteye dün gün Gerekmez halk ile almağ u virmek	Rubâî/ 1 Dörtlük	Nasihatnâme	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün	Eşrefoğlu Rûmî
228	131a	Mahlassız	Bu halkdur tâlibi yoldan ileden Bu mağlûkdan kesilür Hağka giden Neye meşgûl iseñ oldur murâduñ Murâduñdur seni her yaña yiden	Bu halkdur tâlibi yoldan ileden Bu mağlûkdan kesilür Hağka giden Neye meşgûl iseñ oldur murâduñ Murâduñdur seni her yaña yiden	Rubâî/ 1 Dörtlük	İlâhî	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün	Eşrefoğlu Rûmî
229	131a	Mahlassız	Murâduñdan öte yok saña menzil Murâduñ maşsûduñdur ma'bûduñ dil Kamudan el çeküp fâriğ gereksin Murâduñdur murâd olursa bir kıl	Murâduñdan öte yok saña menzil Murâduñ maşsûduñdur ma'bûduñ dil Kamudan el çeküp fâriğ gereksin Murâduñdur murâd olursa bir kıl	Rubâî/ 1 Dörtlük	İlâhî	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün	Eşrefoğlu Rûmî
230	131a	Mahlassız	Seni Hağdan cüdâ eyler o bir kıl O bir kıldan dağı sen key hâzer kıl Hicâbdur bil hicâb-ender-hicâbdur Gerekse ol kılı yüz kerre var dil	Seni Hağdan cüdâ eyler o bir kıl O bir kıldan dağı sen key hâzer kıl Hicâbdur bil hicâb-ender-hicâbdur Gerekse ol kılı yüz kerre var dil	Rubâî/ 1 Dörtlük	İlâhî	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün	Eşrefoğlu Rûmî
231	131b	Mahlassız	'Adüvv bil kim seni Hağdan ayırsa Zebânuñ bil hürî gilmân olursa	'Adüvv bil kim seni Hağdan ayırsa Zebânuñ bil hürî gilmân olursa	Rubâî/ 1 Dörtlük	Nasihatnâme	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün	Eşrefoğlu Rûmî

			Ṭama' kılma sekiz ucmağa zinhâr Bezenûben sana karşı gelürse	Ṭama' kılma sekiz ucmağa zinhâr Bezenûben sana karşı gelürse				
232	131b	Mahlassız	Cehennem korkusın ucmak ümüsin 'Âşık añmaz bularuñ hiç birisin Gözin yumdı çün ol dosta yöneldi Kamu kırdı geçirdi nefis çerisin	Cehennem korkusın ucmak ümüsin 'Âşık añmaz bularuñ hiç birisin Gözin yumdı çün ol dosta yöneldi Kamu kırdı geçirdi nefis çerisin	Rubâî/ 1 Dörtlük	Îlâhî	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün	Eşrefoğlu Rûmî
233	131b	Mahlassız	'Âşık bu sözden añlar biñ cevâbı Çün açdum ma'nî yüzinden niķâbı Bular 'aşk şerbetini içdi vü kandı Ġâfiller şu şanub kor u serâbı	'Âşık bu sözden añlar biñ cevâbı Çün açdum ma'nî yüzinden niķâbı Bular 'aşk şerbetini içdi vü kandı Ġâfiller şu şanub kor u serâbı	Rubâî/ 1 Dörtlük	Nasihatnâme	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün	Eşrefoğlu Rûmî
234	131b	Eşrefoğlu Rûmî	Bu râzî Eşrefoğlu Rûmî açma Sınurı bekle zinhâr öte geçme Bu 'aşk deryâsınuñ gevherlerini Çıkarup olur olmaz yire saçma	Bu râzî Eşrefoğlu Rûmî açma Sınurı bekle zinhâr öte geçme Bu 'aşk deryâsınuñ gevherlerini Çıkarup olur olmaz yire saçma	Rubâî/ 1 Dörtlük	Nasihatnâme	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün	Eşrefoğlu Rûmî
235	131b	Mahlassız	Ki nâdân eline düşmeye gevher Şanur nâdân anı bir kırı defter Tâ ilter kem bahâya şatar anı Ya alur yire ki kor şöyle ebter	Ki nâdân eline düşmeye gevher Şanur nâdân anı bir kırı defter Tâ ilter kem bahâya şatar anı Ya alur yire ki kor şöyle ebter	Rubâî/ 1 Dörtlük	Nasihatnâme	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün	Eşrefoğlu Rûmî
236	131b	Mahlassız	Gel imdi Ḥaķķa tâlibseñ karındaş Var evvel iste bul bir yaḫşı yoldaş Añı mürşid idin pek tut elini Seni menzile ilete kırtara baş	Gel imdi Ḥaķķa tâlibseñ karındaş Var evvel iste bul bir yaḫşı yoldaş Añı mürşid idin pek tut elini Seni menzile ilete kırtara baş	Rubâî/ 1 Dörtlük	Nasihatnâme	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün	Eşrefoğlu Rûmî
237	131b	Mahlassız	Kılavuzsuz bu yolu varımazsın Bu müşkil işi sen başarımazsın Seni cem' itmege bir kimse gerek Tağılmışsın seni devşürimezsın	Kılavuzsuz bu yolu varımazsın Bu müşkil işi sen başarımazsın Seni cem' itmege bir kimse gerek Tağılmışsın seni devşürimezsın	Rubâî/ 1 Dörtlük	Nasihatnâme	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün	Eşrefoğlu Rûmî
238	131b	Mahlassız	Bu yolda bekçiler var hiç uyumaz Girü dönderür uşanları komaz Bu yolda iz ü toz hergiz belürmez Bu yoldan nâm ü nişân kimse virmez	Bu yolda bekçiler var hiç uyumaz Girü dönderür uşanları komaz Bu yolda iz ü toz hergiz belürmez Bu yoldan nâm ü nişân kimse virmez	Rubâî/ 1 Dörtlük	Nasihatnâme	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün	Eşrefoğlu Rûmî
239	132a	Mahlassız	Pes eyle olsa lâ-büddür kılavuz Kılavuz da gerek kim ola key uz Bu şarp yolları âsân ide saña İnişi yokışı göstere düpdüz	Pes eyle olsa lâ-büddür kılavuz Kılavuz da gerek kim ola key uz Bu şarp yolları âsân ide saña İnişi yokışı göstere düpdüz	Rubâî/ 1 Dörtlük	Nasihatnâme	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün	Eşrefoğlu Rûmî
240	132a	Mahlassız	Niçe biñ enbiyâ geldi vü gitdi Niçe yüz evliyâ bunda segirtti Birisî kılavuzsuz varmadı yola Bu yola bunları mürşid ilettdi	Niçe biñ enbiyâ geldi vü gitdi Niçe yüz evliyâ bunda segirtti Birisî kılavuzsuz varmadı yola Bu yola bunları mürşid ilettdi	Rubâî/ 1 Dörtlük	Nasihatnâme	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün	Eşrefoğlu Rûmî
241	132a	Mahlassız	Muḥammed kim Ḥabîb-i Ḥazret idi Dükeli maḫlûķâta devlet idi	Muḥammed kim Ḥabîb-i Ḥazret idi Dükeli maḫlûķâta devlet idi	Rubâî/ 1 Dörtlük	Îlâhî	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün	Eşrefoğlu Rûmî

			Yir ü gök şamu uçmak gice gündüz Bular olmaqlığa sebeb ol idi	Yir ü gök şamu uçmak gice gündüz Bular olmaqlığa sebeb ol idi				
242	132a	Mahlassız	Bu yola ol delil ile yürüdi Delil oldu aña Cebrâ'îl indi Getürdi Cebrâ'îl çekdi Burâkı Resül Mi'râca gitdi aña bindi	Bu yola ol delil ile yürüdi Delil oldu aña Cebrâ'îl indi Getürdi Cebrâ'îl çekdi Burâkı Resül Mi'râca gitdi aña bindi	Rubâî/ 1 Dörtlük	Îlâhî	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün	Eşrefoğlu Rûmî
243	132a	Mahlassız	Gerekmiş tâlibe elbette mürşid Olur pes mürşide uyan muvahhid Eger mürşide uymazsañ ey tâlib Olursun sen ya dehri yâhû mülhid	Gerekmiş tâlibe elbette mürşid Olur pes mürşide uyan muvahhid Eger mürşide uymazsañ ey tâlib Olursun sen ya dehri yâhû mülhid	Rubâî/ 1 Dörtlük	Nasihatnâme	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün	Eşrefoğlu Rûmî
244	132a	Mahlassız	Bu yola kim ki girdiyse delilsüz Anı şeytân kodı dinsüz imânsuz Gerekdür bil gerekdür bir kılavuz Varamazsın bu yolu kılavuzsuz	Bu yola kim ki girdiyse delilsüz Anı şeytân kodı dinsüz imânsuz Gerekdür bil gerekdür bir kılavuz Varamazsın bu yolu kılavuzsuz	Rubâî/ 1 Dörtlük	Nasihatnâme	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün	Eşrefoğlu Rûmî
245	132a	Mahlassız	Îlahî tâlibi mürşide duş it Anuñ mürşid ile vaktini hoş it Îlahî tâlibüne derd bağışla Bişür derdün odyla perveriş it	Îlahî tâlibi mürşide duş it Anuñ mürşid ile vaktini hoş it Îlahî tâlibüne derd bağışla Bişür derdün odyla perveriş it	Rubâî/ 1 Dörtlük	Münâcât	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün	Eşrefoğlu Rûmî
246	132b	Mahlassız	Îlahî tâlibüne vir 'inâyet Kana'at şabrıla muhkem irâdet Cefâya şabr ide göre vefâyı Riyâzet eyleye bula harâret	Îlahî tâlibüne vir 'inâyet Kana'at şabrıla muhkem irâdet Cefâya şabr ide göre vefâyı Riyâzet eyleye bula harâret	Rubâî/ 1 Dörtlük	Münâcât	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün	Eşrefoğlu Rûmî
247	132b	Eşrefoğlu Rûmî	Bu sözi Eşrefoğlu Rûmî söyler Hakkuñ tâliblerine tenbih eyler Kimün zâtında kim gevheri vardır Murâd maşşûd nedür bir sözden añlar	Bu sözi Eşrefoğlu Rûmî söyler Hakkuñ tâliblerine tenbih eyler Kimün zâtında kim gevheri vardır Murâd maşşûd nedür bir sözden añlar	Rubâî/ 1 Dörtlük	Nasihatnâme	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün	Eşrefoğlu Rûmî
248	132b- 133a	Mahlassız	Bir cezbe ey Rahmân gelse Benden benliğümi alsa Derünüm nûrla dolsa 'Aşkuñla yansam eglensem	Hey mürşid-i kâmil üstâd Fenâ isem eyle irşâd Gamgîn gönülüm sen eyle şâd İhsanuñ görsem eglensem	Murabbâ/ 7 Bent	Îlâhî	4+4=8'li Hece Ölçüsü	
249	133a- 133b	Mahlassız	Kılalum cevlan İdelüm seyrân Olalum hayrân Şeyh eşiginde	İbrâhîm Edhem İstemez merhem Câmmı kurbân Şeyh eşiginde	Murabbâ/ 9 Bent	Îlâhî	3+2= 5'li Hece Vezni	
250	133b	Sinânî	Çü müştâk oldum ol yâra Gönül eglenmez [eglenmez] Yüregimde olup yâra Gönül eglenmez eglenmez	Bu ma'nâdan haberdâra Selâm olsun o dildâra Sinâna pes nedür çâre Gönül eglenmez eglenmez	Murabbâ/ 6 Bent	Îlâhî	4+4=8'li Hece Ölçüsü	Hangi Sinân olduğu bulunamadı.
251	134a	Mahlassız	Derd ile giryân olayın bir zamân 'Aşk ile süzân olayın bir zamân	Cân ü ten kaydından olmağa halâş Şoyunup 'uryân olayın bir zamân	Gazel/ 11 Beyit	Îlâhî	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	

252	134a	Mahlassız	Gönül bezm-i rızadan dūr olup hicr-âşinâ kaldı Niçe vahder-i zebûn u niçe nefis ü hevâ kaldı Dil-i bîmâr-ı 'îşyâna ne dâr vey ne şifâ kaldı Ne zaḥm-i ḳalb-i mecrûhumda ümmîd-i devâ kaldı Amân ey lutf [...] perverdigârüm iş saña kaldı	Gönül bezm-i rızadan dūr olup hicr-âşinâ kaldı Niçe vahder-i zebûn u niçe nefis ü hevâ kaldı Dil-i bîmâr-ı 'îşyâna ne dâr vey ne şifâ kaldı Ne zaḥm-i ḳalb-i mecrûhumda ümmîd-i devâ kaldı Amân ey lutf [...] perverdigârüm iş saña kaldı	Muhammes/ 1 Bent	Münâcât	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün	
253	134b	Fiğânî	Cenâbuñdan dilek budur hidâyet yâ Rasûla'llâh Günâhum çok durur senden 'inâyet yâ Ḥabîba'llâh	Murâdî bu durur senden Fiğânî bendenüñ dâ'im Aña rahm eyle olduḳda kıyâmet yâ Ḥabîba'llâh	Gazel/ 5 Beyit	Na't	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün	
254	135a	Şeyhî	Gice zıkr id şehâ tevḥîdün esrârın bilür bilen dimez Ḥaḳîḳat ehli güftârüñ diyen bilmez bilen dimez	Nedür sürür bu dem vahdet nedür ey Şeyhî bu lezzet Ne dimekdür Ḥaḳḳa vuşlat diyen bilmez bilen dimez	Gazel/ 6 Beyit	Tevhîd	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün	Abdûlmecid Sivâsî
255	135a	Şıdkî	Nûri cemâli Ḥaḳḳuñ vişâli Eyler tecellî Dil olsa Ḥâlî Dâ'im dâ'im hay	Göñülde Şıdkî Yaḳ nâr-ı 'aşkı Zıkr eyle ḥaḳḳı Rûz-ı leyâli Dâ'im dâ'im dâ'im	Murabba' / 4 Bent	Îlâhî	2+3=5'li Hece Ölçüsü	Sıdkı Baba
256	135b	Niyâzî-i Mısrî	Aç gözün dîdâra baḳ ref' oldı vechinden niḳâb Zulmeti sürdi çıkardı ara yerden âfîtab	Her ne ki görür gözün andan cemâl-i yâre baḳ Çünki gitti ey Niyâzî ḳalmadı aşlâ hicâb	Gazel/ 8 Beyit	Îlâhî	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün	
257	136a	Nürî	Vâvı yokdur ḥâyı Hûnuñ aşlı çün bir ḥaḳkadur Gösterür ol ḥaḳkadan 'aşıklara seyrânı Hû	Her ne isterseñ murâduñ Ḥüdan iste Nüriyâ Çün sa'âdet kânı Ḥüdur rahmetün rahmânı Hû	Gazel/ 4 Beyit	Tevhîd	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	
258	136b	Mahlassız	Dilâ [...] birlige irmek civân iken mürid olur Ḳılanlar ḥıdmetin pîrün Cüneyd ü Bâyezîd olur	Şaḳın 'âḳ olma pîrüne çeküp başuñ ayâğından Çeken kibr ile baş andan ḳarîb iken ba'id olur	Gazel/ 4 Beyit	Nasihatnâme	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün	
259	136b	Mahlassız	Düşin zenem dem dem dem vakt-i seḫer ḳum ḳum ḳum Ḥvâce [...] cem cem cem vakt-i seḫer ḳum ḳum ḳum	[Şems-i şükr-i zîr menem mazḥar-ı bebr-i yer benem] 'Âşık-ı gül-i zîr menem vakt-i seḫer ḳum ḳum ḳum	Gazel/ 7 Beyit	Îlâhî	Belirsiz	"Gazeliyât-ı Hazretî Mevlânâ"
260	137a	'İşretî	Şanma 'aşḳ ehlini mevt ile güzâr eylediler 'Aşḳa şabr eylemeyüp terk-i diyâr eylediler	Arḳası üzre yatup ehl-i ḳubür itdi ḥuzûr Gam u miḥnet beni ey 'İşretî zâr eylediler	Gazel/ 5 Beyit	Mersiye	Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün	
261	137a	Mahlassız	Ol nedür kim rengi anuñ ḳaredür Teni uçdan uca pâre pâredür Ayağından aşupdur Çalab anı El urursañ şaça üstüne ḳanı	Ol nedür kim rengi anuñ ḳaredür Teni uçdan uca pâre pâredür Ayağından aşupdur Çalab anı El urursañ şaça üstüne ḳanı	Kit'a/ 1 Dörtlük	Lügaz	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	
262	137a	Mahlassız	Ol nedür kim zerre zerre kâne olur Toḫmı az mîvesi çendâne olur Ağzı birdür dili iki cânı yok Niçeler bu kıssada ḥayrâne olur	Ol nedür kim zerre zerre kâne olur Toḫmı az mîvesi çendâne olur Ağzı birdür dili iki cânı yok Niçeler bu kıssada ḥayrâne olur	Kit'a/ 1 Dörtlük	Lügaz	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	
263	137a	Mahlassız	Bir ḳal'a-i mu'allak içinde oldı deryâ O deryânuñ içinde bir mâhî imiş câ	Bir ḳal'a-i mu'allak içinde oldı deryâ O deryânuñ içinde bir mâhî imiş câ	Kit'a/ 1 Dörtlük	Lügaz	Mef'ûlü Fâ'ilâtün Mef'ûlü Fâ'ilâtün	Lügaz-ı Sultân Murâd Ḥan

			Ṭuta ağzında mähî bir gevher-i bigâne Turduqça gevher anda mähîyi eyler ifnâ	Ṭuta ağzında mähî bir gevher-i bigâne Turduqça gevher anda mähîyi eyler ifnâ				
264	137b	Niyâzî-i Mısrî	Toğdı ol şadr-ı risâlet başdı 'arş üzre qadem Şaldı ol nûr-ı nübüvvet pertevin fevkâ'l-ümem	Yâ Rasûla'llâh şefâ' at kıl Niyâzî bendeñe Şol zamân kim baş açık yalın ayak kan ağlayam	Gazel/ 6 Beyit	Na't	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	
265	138a	Eşrefoğlu Rûmî	Kulluğa bil bağladum sultânî gözler gözlerüm Derdine düş olmuşam dermânî gözler gözlerüm	Eşrefoğlu Rûmî'nün sözleri var kemter velî Dâ'imâ imân ile Qur'ânî gözler gözlerüm	Gazel/ 6 Beyit	İlâhî	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	
266	138b	Hüdâyî	'Âşıklar şadıklar iştmiş olun Hakdan geldüm yine Hakka giderüm Mevlâsından gayrı kimi var kulun Hakdan geldüm yine Hakka giderüm	Hüdâyî şurefâ bir kabza hâkem Kebâb ma'nî yüzinde dürr-i pâkem Şoyundum mâsivâdan sine çâkem Hakdan geldüm yine Hakka giderüm	Koşma/ 5 Dörtlük	İlâhî	6+5=11'li Hece Ölçüsü	
267	139a	Zâtî	Rûhuñ üzre zülfüñü perişân eyledüñ 'Âkil-i dâñâyı bu vech ile hayrân eyledüñ	Murğ-ı câna mantık-ı tayrı çü ta'lim eyleyüp Zâtî-i ednâyı anuñla Süleymân eyledüñ	Gazel/ 6 Beyit	İlâhî	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	Basılı ve dijital kaynaklarda bu şiir bulunamadı.
268	139a	Zâtî	Ey benüm dîvâne gönülüm n'oldı saña n'oldı saña [Ne 'aceb] derde uğraduñ n'oldı saña n'oldı saña	Bulunmaz oldu mişâlün bilinmez oldu [...] Gel Zâtîye söyle halün n'oldı saña n'oldı saña	Gazel/ 4 Beyit	İlâhî	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	Basılı ve dijital kaynaklarda bu şiir bulunamadı.
269	140a	Niyâzî-i Mısrî	Âşinâ-yı 'aşk olandan âh u zâr eksik degül Keşî-i bahre dem-â-dem rûzgâr eksik degül	Şem'-i 'aşka Mısrîyâ yandur özün yok ol müdâm 'Âşıkun her yokluğu üstünde var eksik degül	Gazel/ 5 Beyit	İlâhî	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	
270	140b	Mahlassız	Bu 'aşka yoldaş olalı komuşam nâmûs u arı Devâsuz derde düş oldum kıluram âh ile zârî	Gel imdi Şems-i Tebrîzî fedâ kıl cānanı Hakka Bu yolda baş u cān virmek budur 'âşıklarun kârı	Gazel/ 5 Beyit	İlâhî	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün	
271	141b	Mahlassız	Derd böyle belâ böyle düşer [...] böyle Fıkr böyle iken işler ister yüz biñ [talâb] eyle	Derd böyle belâ böyle düşer [...] böyle Fıkr böyle iken işler ister yüz biñ [talâb] eyle	Müfred/ 1 Beyit	Yok	Belirsiz	
272	141b	Eşrefoğlu Rûmî	N'ideyüm şabr ider isem dil [û] cān oda yanar Velî âh eyler isem kevn [û] mekân oda yanar	Gel ey 'âşık yana gör küh-ı kenârında hakuñ Dimeyeler Rûmîye ibn-i fülân oda yanar	Gazel/ 5 Beyit	İlâhî	Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün	
273	142a	'Âşık Yûnus	Benem zârî kılan ol yâra karşı Günülden cān viren dildâre karşı	Bugün 'Âşık Yûnus gurbetde kaldı Ki 'aşıkun söyledi âgyâra karşı	Gazel/ 4 Beyit	İlâhî	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün	
274	142a	Mahlassız	'Aşkın [meyine] kânduñ n'olduñ a gönül n'olduñ Yağduñ beni yandurduñ n'olduñ a gönül n'olduñ	'Aşkın [meyine] kânduñ n'olduñ a gönül n'olduñ Yağduñ beni yandurduñ n'olduñ a gönül n'olduñ	Müfred/ 1 Beyit	Yok	Mef'ülü Mefâ'ilün Mef'ülü Mefâ'ilün	Abdülaziz Zihnî Efendi
275	142b	Mahlassız	Cānımuñ cānânı Hû der sırrımuñ sultânı Hû Qalbimüñ mihmânı Hû der derdimüñ dermânı Hû	Toludur Hünün hevâsıyla zemîn ü âsmân Anuñ içün döndürür eflâki Hû insânı Hû	Gazel/ 6 Beyit	İlâhî	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	Abdülahad Nûrî
276	143a	Fenâ'î	Yâ ilâhî âsitānuñ hastaya dârî's-şifâ Şerbet-i vaşluñ içenler buldı her derde devâ	Zerre görünmez Fenâ'î işbu 'âlem 'ârife Bir demine vuşlatuñ iki cihân olmaz bahâ	Gazel/ 5 Beyit	İlâhî	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	Fenâ'î Mehmed Efendi
277	143b- 144a	'Âşık Himmet	Uyan be hey gâfil hvâb-ı gâfletden 'Ömrün geldi geçdi habertün var mı	'Âşık Himmet senden evvel gelenler Kimisi kul kimi sultân olanlar	Koşma/ 5 Dörtlük	İlâhî	6+5=11'li Hece Ölçüsü	Bolulu Âşık Himmet

			Bir haber alduñ mı sırr-ı vahdetden Murğ-ı cânıñ uçdı haberüñ var mı	Dünyâ benüm mülküm diyüp yelenler Ecel câmin içdi haberüñ var mı				
278	144b	Nağşî	Mağsad-ı 'âşık laruñ Menzil-i cânân olur İsmiñi yâd eyleseñ Vâlih ü hayrân olur	Nağşî-ı 'âşık saña 'Aşk haberini aña Menkıbe-i evliyâ Şekl-i gülîstân olur	Semai/ 6 Dörtlük	Îlâhî	4+3=7'li Hece Ölçüsü	İbrahim Nağşî-i Akkirmânî Efendi
279	145a- 148b	Mahlassız	Gel ey münkir olan a' mā bu tevhlid içre devrâna Seni haq yola sevğ idem uyarsañ kavlı-i Raḥmāna	Kelām-ı vahy-i Rabbânî olupdur münkire şimşir Ġarâdur ḥasbetu'llâhî urursuñ anı merdâne	Gazel/ 45 Beyit	Tevhlid	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün	Uşşâkî Derviş Muhammed Emîn
280	148b- 150b	Ḳā'imî	Kâfir ü münkir münâfık ola dâ'im sernigün Vardılar ḳa'r-ı cehîme Ḥakk-ı [...] it kâf nün Ġalib oldı düşmene her vech ile çün Mü'minün Ya şehâdet ya ġazâdur ḥasmına olmaz zebün Mât olur bir şâh evinde her kurulunca oyun Şâh Süleymân milketinde kul komak diler Ḥüdâ	Bostana çünkim oturdu ḥükm ile bir pehlevân Dîn-i İslâm bula kuvvet şâd ola pîr u civân Mehdî şâhib-i zamândur yetiše işbu dîvân Ḳande var âl-i Muhammed şimdilik ġayret kuvân Ḳorḥusından diller şormuş Ḳā'imî her nâ-tivân Şâh Süleymân milketinde kul komak diler Ḥüdâ	Müseddes/ 9 Bent	Gazavât-nâ-me	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	Ḳā'imî'ye ait kaynaklarda bu şiir bulunamadı.
281	150b- 152a	Ḳā'imî	Ġalib olmak düşmene himmet-i aḥter gerek Erlik on ḥile toḳuz gerçek bir ḥaḳdur gerek	Bunları nûn ferâsetle tuyup ḳapdurmaya Götürüp kılıç yüzine aşfer ü esmer gerek	Kaside/ 22 bent	Nasihât-nâme	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	Ḳā'imî'ye ait kaynaklarda bu şiir bulunamadı.
282	152a- 152b	Ḳā'imî	Pâdisâhum iş açıldı şulḥ-ı Efreng oldı güç Ḥile birle memleketler zabt ide [...] güç	Ne se'âdet kim yetiše hoş büyük bayrâm olur Seksen üçde çün tamam olur otuz yıllık oruç	Gazel/ 7 Beyit	Siyâset-nâme	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	Ḳā'imî'ye ait kaynaklarda bu şiir bulunamadı.
283	152b- 154a	Ḳā'imî	Şataşdın özge bir ḥâle ne çâre İş elden gelmiyor olduḳ avâre	Ḳoyun [u] kurd ile insân berâber Doḳunmaz birbirine baḳ bu kâra	Kaside/ 22 Bent	Gazavât-nâ-me	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün	Ḳā'imî'ye ait kaynaklarda bu şiir bulunamadı.
284	154b- 157a	Ḳā'imî	'Âlemin aydınlığı hem varlığı Yâr ister istemez aḡyârlığı	Fitneden ol kişiden yokdur zarar Muḥkem ola Ḥaḳḳile bâzârlığı	Kaside/ 41 Bent	Na't	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	Ḳā'imî'ye ait kaynaklarda bu şiir bulunamadı.
285	157a- 158a	Ḳā'imî	Deryâ-yı dil cüş eyledi Andan haberler söyledi Ehl-i dili cüş eyledi Baḥr-i velâyet vaktidür	Ey Ḳā'imî çok söyleme Çünkim irişdin bu deme Seyrâna gel ḥiç ġam yeme Mehdî 'âlâmet vaktidür	Koşma/ 12 Dörtlük	Îlâhî	6+5=11'li Hece Ölçüsü	
286	158a- 158b	Ḳā'imî	Gel ey ḥalib 'adem vaşfın bu dünyâdan geçenden şor 'Ulûmuñ şehriñi daḡı ḳapusını açandan şor	Muḥaḳḳaḳ Ḳā'imî ġâfil du[ya]rsañ sırr-ı insânı Hidâyet irişüp Ḥaḳdan o 'ulyâdan göçenden şor	Gazel/ 7 Beyit	Tevhlid	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün	
287	158b- 160b	Ḳā'imî	Ey dil uyarsañ açsañ gözünü Âḥvâli görseñ bulup özünü	Eşyâ fenâda görindi hâlik Ol Ḥayy u Ḳayyûm ortada mâlik	Mesnevi/ 29 Beyit	Nasihât-nâme	Müstef'ilâtün Müstef'ilâtün	

288	160b-166b	Mahlassız	Ey dil 'acebdır oldın dīvāne Bilmez misin ki düşdün yamana	Şallū 'aleyhi cān u dil ile Âl-i aşhāba gelgil yol ile	Mesnevi/ 83 Beyit	Nasihatnâme	Müstef' ilâtün Müstef' ilâtün	Kā'imī
289	167a	Yünus	Yanmayınca 'aşk odına kimse cānān mı bulur Varlığından geçmeyince kimse sübhān mı bulur	Da'vayı ko ey Yünus sen 'aşka ma'nā gerek Başını top itmeyenler bu yolda meydān mı bulur	Gazel/ 5 Beyit	İlâhî	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	?
290	167b	Dervîş Yünus	Ben dervîşem diyene Bir ün idesim gelür Tanıyacak sesinden Varup yitesim gelür	Dervîş Yünus bu sözi Egri bügri söyleme Seni sıgāya çeker Bir Mollā Kāsım gelür	Koşma/ 7 Dörtlük	İlâhî	4+3=7'li Hece Ölçüsü	?
291	168a	Hamdî	Evliyānuñ nazarında (yā Hū yanan Hū) Yanmayınca durulur mı 'Aşk 'aşığı [esrük] ider Dönmeyince durulur mı	Çāre nedür verilürse 'Aşk-ı Hākdan şorulursa Hamdî bu yolda ölürse Şorı hesāb şorılır mı	Murabbâ / 7 Dörtlük	İlâhî	4+4=8'li Hece Ölçüsü	
292	168b	Mahlassız	Ümürüñ Hākka tefvîz it harîş-i intikām olma Hākīm-i Kādir-i mutlak ne işlerse 'adāletdür	Ümürüñ Hākka tefvîz it harîş-i intikām olma Hākīm-i Kādir-i mutlak ne işlerse 'adāletdür	Müfred/ 1 Beyit	Yok	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün	Ahmed Paşa
293	169a	Mahlassız	Zāhirā itmeyüz ülfet Bizüm elvānımız yokdur Biziz mücid-i tarikat Her bir erkānımız hākdur	Ma'rifet bahırine dalma Anuñ encāmı bozuhdur Hākikāt sırrına vākıf Olanuñ ezkār[ı] 'aşkdur	Murabbâ/ 2 Dörtlük	İlâhî	4+4=8'li Hece Ölçüsü	
294	169a	Mahlassız	Düşmez şafāya 'aşka biz ki ğamdan beriyüz Muhabbetle geçüp bu dem bilmeyüz kendümüz neyüz	Bu 'ālemden ref' olurız bizler Hayyü'l-kayyūmuz Benüm fethü'l-ma'ārif şems gibi aşikāruz	Belirsiz/ 8 Mısra	Nutuk	Belirsiz	
295	169b	Bağdādî	El-hamdüli'llāh şükr eyledük Hākķı zıkr Gıtdi efsāne fikr Allāh Allāh diyeli	Bu tevḥīdi kim duyar cān terkin ura meger Bağdādīden yok eşer Allāh Allāh diyeli	Murabbâ / 5 Beyit	Nutuk	7'li Hece Ölçüsü	Bağdatlı Ruhi'ye ait eserlerde bulunamadı
296	169b-170a	Bağdādî	Allāh bize lütf itdi şükür el-hamdüli'llāh Ni'metine ğark itdi şükür el-hamdüli'llāh	Bağdadīnūñ bu sözüñ kabül eyle nīyāzuñ Dergāha sürdi yüzüñ şükür el-hamdüli'llāh	Belirsiz/ Serbest	Hamdiyye	Belirsiz	Bağdādî Efendi
297	170b	Zātî	Yine āh u zāruñ var Ne olduñ gönül ne olduñ Söyle ne esrāruñ var Ne olduñ gönül ne olduñ	Zātīye ḥālūñ bildür Gel söyle bu ne ḥāldür Mesrūr eyleyüp güldür Ne olduñ a gönül ne olduñ	Semai / 5 Dörtlük	İlâhî	4+3=7'li Hece Ölçüsü	
298	170b-171a	Niyāzī-i Mısrî	Āḥvāl-i serencāmum bu sa'ate irince Diyem saña icmālī tā ğayrete irince	Dünyāyı n'ider 'aşık 'uqbāyı n'ider şādık Mısrî olagör ayık sen vuşlata irince	Gazel/ 9 Beyit	İlâhî	Mef'ülü Mefâ'ilün Mef'ülü Mefâ'ilün	
299	171a	Mahlassız	'Aşka düşdi cān bulmadum dermān Olmuşum ḥayrān Mevlām seni sevelden	Bî-karār oldum tār-mār oldum Ḥor [u] zār oldum seni sevelden derde düşelden	Koşma/ 6 Bent	İlâhî	Belirsiz	
300	171a	Mahlassız	Saňa senden olur her ne olursa Selāmet bulursın dilūñ ṭurursa	Saňa senden olur her ne olursa Selāmet bulursın dilūñ ṭurursa	Müfred/ 1 Beyit	Yok	4+4+3=11'li Hece Ölçüsü	Atasözü
301	171b	Mahlassız	Ey benüm cānum canānum Muḥammed Gönül tahtında sulṭānum Muḥammed	Yarın maḥşerde Hāk kādī olunca Herkes itdügüni bir bir bulunca	Murabbâ/ 4 Bent	İlâhî	6+5=11'li Hece Ölçüsü	

			Allâhuñ sevgili dostı Muhammed Kamu derterin dermânı Muhammed	Ben 'âşîyi cehenneme sürünce Bekle yollarımı cânım Muhammed				
302	171b	Dervîş Yûnus	'Aşk cür'asın şundi baña İçdüm oldum mestânesi Gözüm açdum bakdum gördüm 'Arşdan yüce meyhânesi	Pirüm yolu gerçek yoldur Bu söyleyen gayrı dildür Dervîş Yûnus kemter kuldur Ol sultânun bîçâresi	Koşma/ 5 Dörtlük	Îlâhî	4+4=8'li Hece Ölçüsü	
303	171b- 172a	Zâfî	Ey benüm divâne gönltüm N'oldı saña n'oldı saña Ne 'aceb derde uğra[du]n N'oldı saña n'oldı saña	Bulunmaz oldu mişâlün Bilinmez oldu ma'âlün Gel Zâfiye söyle hâlün N'oldı saña n'oldı [saña]	Murabbâ/ 4 Bent	Îlâhî	4+4=8'li Hece Ölçüsü	
304	172a	Dervîş Himmet	Vakt-i şehirde Açılır perde Düşdüğüm yerde Dermân sendendür	Dervîş Himmete Çâre vuşlata Derd-i fırkâte Dermân sendendür	Murabbâ/ 5 Bent	Îlâhî	3+2= 5'li Hece Vezni	
305	172b	Yûnus	Vakit yeli şabâh eser Pek uyuma gaflet başar Bâtin eyleyen düşden keser Uyan vakt-i şabâh oldu	Kalk Yûnus şehir vaktinde Muhkem olasin sıdkında Makbûl olur Hâk katında [Uyan vakt-i şabâh oldu]	Murabbâ/ 6 Bent	Îlâhî	4+4=8'li Hece Ölçüsü	
306	172b- 174a	Mahlassız	Tut atalar sözini kalb-i selim ol Gönülden gönüle yol var dimişler Gider yâvuzluğu kalb-i halim ol Şarb sirke kabına zarar dimişler	Arzında aşdum ben de bir koyun Meydân-ı hünlerde gel sen de şoyun Felegün zorına kâr itmez oyun Katı zor oyunu bozar dimişler	Destan/ 16 Bent	Nasihatnâme	4+4+3=11'li Hece Ölçüsü	Dürüb-ı Mişâl [Edirneli Levnî]
307	174b	Hüdâyî	Tecellî-i cemâl ister Gönül eglenmez eglenmez Tesellî-i vişâl ister Gönül eglenmez eglenmez	Eger dünyâ eger 'ukbâ Vişâlünsüz kırnı sevdâ Hüdâyî n'itsün ey Mevlâ Gönül eglenmez eglenmez	Murabbâ/ 8 Bent	Îlâhî	Mefâ'ilün Mefâ'ilün	
308	174b- 175a	Keşfi	Levh-i dil pâk olmak ister gayrıdan Tâ ki hâlât ire saña gayrıdan	Çün gölge imiş nefsün varı Keşfiyâ [...] kitab hem 'anâşır şanma gayrıdan	Gazel/ 8 Beyit	Îlâhî	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	
309	175a	Sezâyî	Ey Şehîd-i Kerbelâya ağlayan Ağla mâtemdür Muharremdür bugün Âteş-i hasretle sine tağlayan Ağla mâtemdür Muharremdür bugün	Ey Sezâyî bilmiş ol Şâh-ı Hüseyin Cümleye sevmekdür anı farz-ı 'ayn Şeksüz ehlü'llâha oldu nür-ı 'ayn Ağla mâtemdür Muharremdür bugün	Murabbâ/ 7 Bent	Nutuk	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	Hasan Sezâyî Gülşenî
310	175b	'Âşık Yûnus	Yügrük değirmenler gibi dönerler El ele vermişler Hâkka giderler Gönül Ka'besini tavâf iderler Muhammed kösü çalınur bunda	'Âşık Yûnus eydür gör n'oldı baña 'Aşkuñ âteşi tokunur cânâ 'Aklını başına götür divâne Muhammed kösü çalınur bunda	Koşma/ 4 Dörtlük	Îlâhî	6+5=11'li Hece Ölçüsü	Yûnus Emre
311	175b	Mahlassız	Zikru'llâh kalbi nür ider 'Âşıkları mesrûr ider Gönülleri ma'mûr ider Kâ'ilüm zikru'llâh ile	Zikru'llâh 'aşka sermâye Sâlikûn kalbine mâye Yol bulur Mevlâya Kanalum zikru'llâh ile	Semai/ 4 Dörtlük	Îlâhî	4+4=8'li Hece Ölçüsü	Abdülâhad Nûrî (Sivasi)

312	176a	Rûhî	Halka kîn eyleme var ise belâgat sende Seni zem ideni sen medh ile kıl şermende	Sâkin-i künc-i tevekkül olagör ey Rûhî Nefsine 'ârif olan câhile olmaz bende	Gazel/ 5 Beyit	Nasihatnâme	Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün	Bağdatlı Rûhî
313	176b	Niyâzî-i Mısrî	Dermân arardum derdûme derdüm baña dermân imiş Burhân arardum aşluma aşlüm baña burhân imiş	İşit Niyâzînün sözün bir nesne örtmez Hâk yüzün Hâkdan 'ayân bir nesne yok gözsüzlere pinhân imiş	Gazel/ 9 Beyit	Îlâhî	Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün	
314	176b- 177a	Zâtî	Gel ey şüfî vişâl iste bugün gayrı hevâdan geç Hemân rüy-ı cemâl iste yeter hubb-ı sivâdan geç	Bilürsün kim her iş taqdîr elinden işlenür kim Zâtî Ki herkes hilkatın icrâ ider gel mâcerâdan geç	Gazel/ 5 Beyit	Îlâhî	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün	
315	177a	Eşrefoğlu Rûmî	Kim ki cân virmez bu yolda pes n'îçün cânân diler Müdde'idür ko anı kim dostı ol yalan diler	Eşrefoğlu Rûmî 'aşka vireli hep varını Bî-murâd olup yürür ne vaşlı ne hicrân diler	Gazel/ 6 Beyit	Îlâhî	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	
316	177b- 178a	Seyfî	Bi-hamdi'llâh ki İslâma delîlüm Muştafâ geldi Emîrüm rehberüm şâhum 'Aliyyü'l-Mürtezâ geldi	Sözün Seyfî'î hidâyetdür cevâbın nutk-ı şâhîdür Hâkîkat burc-ı mâhîdür bu yola bî-riyâ geldi	Gazel/ 6 Beyit	Medhiye	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün	Seyyid Seyfullâh Nizamoğlu
317	178a	Ahmedî	Varımı ben dosta virdüm hânümânüm kalmadı Cümlesinden el yuyup pest cihânüm kalmadı	Ahmedî eydür Îlâhî saña şükürüm öldürür Hamdüli'llâh 'aşk-ı Hâkdan gayrı varum kalmadı	Gazel/ 4 Beyit	Îlâhî	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	Sârbân Ahmed Efendi
318	178a	Mahlassız	Gelenler hep şabî geldi Gidenlerden haber gelmez Bu bir ahvâl-i âlemdür Gelen bilmez giden gelmez	Gelenler hep şabî geldi Gidenlerden haber gelmez Bu bir ahvâl-i âlemdür Gelen bilmez giden gelmez	Kıt'a/ 1 Bent	Nasihatnâme	Mefâ'ilün Mefâ'ilün	
319	178b	Rufâ'î	Elhânü hâniyetün ehemmi ve eştehî bi-ni'amâtî Ve'l-vaktü vaktî ve eydânî ve rennâtî	Ve gâfera li-men kâne tâbî anî 'alâ kademî Ve kaşa'a leylen bi-rek'atî ve secdânî	Kaside/ 7 Beyit	Medhiye	Belirsiz	
320	179b	Keşfi	Râh-ı Hâkka lâ dime gel gir içeri bul şafâ Tabîb-i hâzîk bulanlar buldılar derde devâ	Añlar iseñ remz-i pendin ma'rifnün Keşfiyâ Âdem ile çün tasavvur hem tekellüm mazhar-ı zât-ı kibriyâ	Gazel/ 8 Beyit	Îlâhî	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	
321	179b- 180a	'Azmî	Hâkka [tevekkül] ü rızâya hamd iden mesrûr olur Dâ'imâ zıkr-ı şalâta şuğl olanlar nûr olur	Mü'min-i şadıq olan ölmez cihânda şüphe yok Bir mahalden bir mahalle nakl ider mesrûr olur	Gazel/ 10 Beyit	Îlâhî	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	
322	180b	Mahlassız	Hayretü'llâhi mine'l-halk ebî Ba'de ceddî ve ene'bni'l-hayreteyn	Ümmete'l-muhtâri gürate a'yünen Fî-gadin tüşkavnâ min-keffî'l-Hüseyn	Kaside/ 13 Beyit	Îlâhî	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	
323	181a	Merkez	Eyâ 'âlemlerin şâhı tecellî kıl efendim tesellî kıl Göñüller burcınun mâhî tecellî kıl efendim tesellî kıl	Bu Merkezin kulun cândan yine ister şehâ senden Açup hüsün niğâbından tecellî kıl tesellî kıl	Gazel/ 5 Beyit	Nutuk	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün	Merkez Efendi
324	182a	Mahlassız						Bu sayfada 180b'de yer alan Arapça şiir mükerrer olarak kayıtlıdır

325	182b	‘İzzet	Ey nûrlı dūr gel baña Bir neş’e sun tıyur baña	Tākat gelūr mi her zamān Ben ‘āşıkam sen gül baña	Türkü/ 8 Beyit	Güzelleme	4+4=8’li Hece Ölçüsü	Hangi İzzet olduğu bulunamadı
326	183a	Seyyid Nesīmī	Gel gel yanalum āteş-i ‘aşka Şu’le virelüm āteş-i ‘aşka Meded Allāhum amān Allāhum Kerem Allāhum sulṭān Allāhum	Seyyid Nesīmī terk [itdi] resmi Yandı bu cismi āteş-i ‘aşka [Meded Allāhum amān Allāhum Kerem Allāhum sulṭān Allāhum]	Koşma/ 8 Dörtlük	İlâhî	5+5=10’lu Hece Ölçüsü	bakılacak kitaba
327	183b- 184a	Nūrī	Yanmağdan uşanmazam pervâne miyim bilmem Hiç soñını şaymazam divâne miyim bilmem	Nūrī dem-i dehşetde bañr-i ğam-ı fırkatde Ka’r-ı yem-i hayretde dūrdâne miyim bilmem	Gazel/ 5 Beyit	İlâhî	Mef’ülū Mefâ’ilün Mef’ülū Mefâ’ilün	Abdulaḥad Nūrī
328	184a	Zātī	Ne kaçarsın dervişlikden Gelseñe bu dervişlige Ne geçersin dervişlikden Derviş degil miydi Mūsā Derviş olmadı mı ‘İsā Gelseñe bu dervişlige	İşit bu Zâtiden sözi Ḥağdan ayırmadı yüzi Yarlıgaya cümlemüzi Gelseñe bu dervişlige	Koşma/ 3 Bent	İlâhî	4+4=8’li Hece Ölçüsü	
329	184b	Mahlassız	Yā şāhibü’l-‘allāme Yā Ahmedü’r-Rufā’ī Yā bāhırtü’l-kirāme Yā Ahmedü’r-Rufā’ī	Sensin muḥîṭ-i hikmet Gencine-i sa’âdet Kıble-i ‘ârife ‘ināyet Yā Ahmedü’r-Rufā’ī	Koşma/ 6 Dörtlük	İlâhî	4+3=7’li Hece Ölçüsü	
330	184b- 185a	Mahlassız	Ey şanem n’oldı cāna kaçdın mı var Bağrımı deldin kana kaçdın mı var	Oñmaduğ başım gavgaya şalduñ Pādişāhım seyrāna kaçduñ var	Koşma/ 6 Beyit	Güzelleme	6+5=11’li Hece Ölçüsü	
331	185a- 185b	Ḥaṭāyī	İbtidādan yol sorar iseñ şüfım Yol Muḥammed ‘Alinüñdür Hū Yetmiş iki dil şorar iseñ şüfım Dīn Muḥammed ‘Alinüñdür Hū	Ḥaṭāyī hasta olmuş iniler şüfım ‘Āşıklaruñ gönñüñ eyler şüfım Nūr olmuş ‘āleme toğar Nūr Muḥammed ‘Alinüñdür Hū	Murabbâ/ 5 Dörtlük	İlâhî	Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün	Şah İsmail
332	185b	Rufā’ī	Düşdi gönñüm nice ideyim yeñilmez Bunda ‘āşıklaruñ kadri bilinmez Kāmil mürşid degme yerde bulunmaz Şeyḥim saña varan yollar bu mıdur [Pirim saña esen yeller bu mıdur]	Gönñül deryā [...] derin geçilür Āb-ı kevşer ırmağından içilür Rufā’īnün hep gülleri açılur [Şeyḥim saña varan yollar bu mıdur Pirim saña esen yeller bu mıdur]	Murabbâ/ 4 Bent	İlâhî	6+5=11’li Hece Ölçüsü	

Tablo 4.2. Mecmû'anın MESTAP Nesir Tablosu

S. No:	Varak/ Sayfa No	Müellif	Eser Adı (Varsa)	Baş	Son	Konu	Açıklamalar
1	142a	--	--	Şoğulcan için yüz dirhem şîrgün yağı altı şabâh ikişer yumurta pişirüp...	... akça kavağ ağacı yaprağını döküp şu ile kaynadup içeler mücerrebdür	Bağırsak kurtları için ilaç tarifi	
2	145a	--	--	Bismillâhirrahmânirrahîm. Kâle'llâhü te'âlâ: "Yâ eyyühe'llezîne âmenü'z küru'llâhe zikran keşîrâ"...	...Kemâ kâle 'aleyhi's-salâtü ve's-selâm: "Ez küru'llâhe hattâ yekûle'l-mecnûn: 'ene mecnûnün min zikri'llâh" Ve şadeka habîbu'llâh.	Arapça iki ayet ve bir hadisten oluşan öğüt metni. (Ahzâb Suresi, 33/41), (Hadîd Suresi, 57/16).	Allah'ı çokça zikretmeyi emreden naslardan oluşuyor.
3	171a	--	--	Çanda görsen bir dil-i meksûrî teşvîş itme hiç	Ya habîbinden cüdâ düşmüşdür belki habîbinden cüdâ olmuşdur	Öğüt	Mahbubundan ayrılana dokunma
4	181b	--	Havâle Rahîmi İçün Mücerribdür	...Dü ağın zeyti bir leñgere koyup âteşde kırdırıp ba'de bir hacî vü lâdefi vişdâni yağn içinde pişirüp...	...yigirmi dört sa'atde dün mecridir süzâr tebrîbih ölünmeser feth a'mar kıadla mankuldır.	Rahim vb. iç organlar için ilaç tarifi	
5	182b	--	--	1228 Receb-i Hurre	1228 Receb-i Hurre	Mecmû'anun yazılış tarihi	(H)1228 Receb-i Hurre = (M)20 Temmuz 1813
6	183b	--	--	*Ve men azlemü mimmen mene'a mesâcida'llâhi en-yûzkera fihe's-mühü. *Ve'z kürr Rabbeke fi-nefsike teğarru'an ve hîfeten ve düne'l-cehri mine'l-kavli bi'l-ğudüvvi ve'l-âşâli ve lâ-tekün mine'l-ğâfilin.	"Tefsîr-i kebîrde bu âyet-i kerîme Peyğambere mahşûşdur ve müntehîlere dahî sünnetdür. Ma'lûm ola."	Bakara Suresi, 2/114 ve Araf Suresi, 7/205	Allah'a ve mescidlerine karşı olanların zalimlikleri ve gafillerden olmamak için Allah'ı anma anlatılıyor.
7	183b	--	Baş Ağrısı İçün Üç Pâre Kâğıda Yazup Yuda	Baş ağrısı için getüre lâ-ilâhe illallâh Hû Hû Hû Hû Hû. Hatme şuyın kınaya katup ayağı terline süreler nâfi'dür.	Şu yolında taş olsa tavuğ kırsağın pişirüp ekl eyleye bi-izni'llâh def' ola.	Sağlık reçetesi	
8	184a	--	Tertib-İ Hâlübî İrmik Bu Vechledür	Tertib-i hâlübî irmik bu vechledür	*Asel-i maşaffâ /Ruğan-ı sâde/ İrmik/ Süd Kıyye// Dirhem// Dirhem // Kıyye [...]//// 100/// 150/// [...]	İrmik helvası/tatlısı yapılış tarifi	

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu tezde İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı OE_YZ_1613 numarasıyla kayıtlı şiir mecmû‘ası hem metin hem muhteva bakımından kapsamlı biçimde incelenmiş; eser ilk kez ilmî usullerle eksiksiz bir transkripsiyon ve sistematik tasnif sürecinden geçirilmiştir. Çalışma boyunca elde edilen bulgular, mecmû‘anın hem klasik tasavvufî şiir geleneği içerisindeki yerini hem de mecmû‘a–cönk geleneğinin kesişim noktasındaki konumunu açık biçimde ortaya koymuştur.

Mecmû‘a, toplam 185 varak, 330 şiir ve 84 farklı şair içermesi bakımından oldukça geniş bir şiir yelpazesine sahiptir. Şiirlerin 36’sının ise şairi tespit edilememiştir. Mecmu‘ada hem halk şiiri hemde dîvân/tekke şiiri örnekleri olması, özellikle halk söyleyişiyle dîvân/tekke geleneği arasındaki tematik geçirgenliği göstermesi bakımından önem taşımaktadır. En fazla şiiri bulunan şairlerin Eşrefoğlu Rûmî (63 şiir) ve Niyâzî-i Mısırî (61 şiir) olması, mecmû‘anın tasavvuf merkezli bir okuma–derleme anlayışıyla oluşturulduğuna işaret etmektedir. Bununla birlikte mecmû‘ada Seyyid Nesîmî’nin dört şiirine yer verilmesi, eserin sadece mutedil tarikat yapılarıyla sınırlı kalmadığını, tasavvufî düşüncenin farklı söylem boyutlarını aynı mecmû‘a bünyesinde barındırdığını göstermektedir. Aynı şekilde Bosnalı Kâ‘imî’nin tarihî unsurlar içeren manzumeleri, mecmû‘anın sadece tasavvufî değil, tarihsel hafızaya ilişkin unsurları da taşıdığını ortaya koymaktadır.

Mecmû‘ada yer alan yemek tarifleri, ilaç reçeteleri, tılsım, muska ve dua metinleri, eserin tamamen estetik bir yöntemle değil, aynı zamanda gündelik hayatın pratik bilgileri doğrultusunda kullanıldığını göstermektedir. Bu durum, mecmû‘anın hem “mecmû‘a” olarak tertipli yapısını hem de “cönk” olarak işlevsel yönünü bir arada taşıyan hibrit bir karaktere sahip olduğunu düşündürmektedir.

Bu çalışmada mecmû‘anın değerlendirilmesinde Prof. Dr. M. Fatih Köksal’ın tasnif ilkeleri temel alınarak MESTAP yöntemi uygulanmış ve 330 şiirin her biri nazım şekli, türü, vezni, şairi, yüzyılı, mahlas ve künye özellikleri bakımından

sınıflandırılmıştır. Bu yöntem sayesinde mecmû'a; yalnızca transkribe edilmiş bir metin olmaktan çıkarak, bilimsel araştırmalarda kullanılabilir karşılaştırmalı bir veri setine dönüşmüştür. MESTAP uygulaması ayrıca mecmû'a içi tutarlılıkların, varyantların, anonim şiirlerin benzerlik ağlarının ve şair temsillerinin daha sistematik biçimde ortaya konulmasını sağlamıştır.

Sonuç olarak OE_YZ_1613 mecmû'asının XIX. yüzyılın başlarında hazırlanmış; hem tekke hem halk çevresi için pratik kullanım alanı bulunan; tasavvufi ilâhîlerin, klasik nazım şekillerinin ve gündelik yaşama ilişkin bilgilerin bir araya getirildiği çok katmanlı bir yazma eser olduğu anlaşılmıştır.

Benzer mecmû'alarla karşılaştırmalı çalışmalar yapılması, şiirlerin diğer yazmalardaki varyantlarla karşılaştırılması; dua, reçete, yemek tarifi ve muska gibi metinlerin ayrı folklorik ve tarihsel incelemelere konu edilmesi, MESTAP yönteminin diğer mecmû'alara uygulanması, mecmû'anın tam transkripsiyonunun dijital veri tabanı formatına dönüştürülmesi, dijital erişimin artırılması ve mecmû'anın akademik platformlara açılması önerilebilir.

KAYNAKLAR

- Açıkgöz, C. (2012). *Süleymaniye Kütüphanesi Hamidiye Kitaplığı 1186'da kayıtlı Mecmû'a-i Eş'âr (vr. 50b–120a) (İnceleme–metin)* (Yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.
- Abdulkhalikov, S. N. q. (2019). *Şeyx İbrahim Gülşenî Bərdəinin Türk divanında arxaizmlər* (Yüksek lisans tezi). Xəzər Universiteti, Humanitar Təhsil və Sosial Elmlər Fakültəsi.
- Adak, A. (2006). *Za'fî-i Gülşenî: Hayatı, eserleri, edebî şahsiyeti ve divânının incelenmesi* (Doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ağarı, Ş. (2018). Tasavvufî metinleri ihtiva eden bir mecmû'a üzerine. *HİKMET – Akademik Edebiyat Dergisi*, 4(Prof. Dr. Ali Nihad Tarlan Özel Sayısı), 594–613. <https://doi.org/10.28981/hikmet.494856>
- Ak, C. (2001). *Bağdatlı Rûhî Dîvânı (Karşılaştırmalı metin)* (Cilt 1–2). Uludağ Üniversitesi Yayınları.
- Akbayar, N. (1996). *Mehmed Süreyya Sicill-i Osmânî*. Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Akpınar, A. (2015). *Mecmûa-i Eş'ar adlı bir Mevlevî mecmû'asının incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aksoyak, İ. H. (2013). Gafûrî, Şeyh Mahmud Gafûrî Efendi. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü (TEİS)*. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/gafuri-seyh-mahmud-gafuri-efendi> (Erişim: 22.09.2025).
- Alamdari, F. R. (2020). *Emir Sururi: Divân-ı Eş'ar – Şiir Dîvânı (Azerice–Türkçe–Farsça)*. Savalan Igidelari.
- Ali b. Sultan Muhammed el-Kârî el-Herevî. (2015). *Uydurma olduğunda ittifak edilen hadisler (el-Masnû' fî ma'rifeti'l-hadîsi'l-mevzû')* (A. Ebu Gudde, Tahkik; H. İ. Kutlay, Çev.). İnkılâb Yayınları.
- Aliyyü'l-Kârî. (2017). *Mevzû hadisler üzerine çalışmalar (Mevzû'âtü'l-Kebîr)* (M. A. Soysaldı, Çev.). İz Yayıncılık.

- Altınışık, M. E. (2023). *Türk halk bilimi araştırmalarında cönkler (Biçim ve içerik)*. Fenomen Yayıncılık.
- Alvan (Çınar), T. (1998). *Hayâlî-i Gülşenî Dîvânı* (Yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ardıç, N. (2012). *Şeyh Mahmûd Şebüsterî: Gülşen-i Râz ve Şerhi* (Tasavvuf Serisi, 75). İrfan Sofrası Yayınları.
- Artun, E. (2008). *Dinî-tasavvufî halk edebiyatı* (2. bs.). Kitabevi Yayınları.
- Ay, A. (2014). *Abdûlmecîd Sîvâsî Dîvânı (İnceleme–metin)* (Yüksek lisans tezi). Cumhuriyet Üniversitesi.
- Ayan, H. (2014). *Nesîmî: Hayatı, edebî kişiliği, eserleri ve Türkçe dîvânının tenkitli metni*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aydemir (Tunç), S. (1980). *Dede Ömer Rûşenî (Hayatı, eserleri ve Dîvânı'nın tenkidli metni)* (Yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aydın, M. U. (2007). *Kâimî Dîvânı: Transkripsiyonlu metni ve tahlili* (Yüksek lisans tezi). Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Baltalı, S. (2016). *Mehmed Adlî Dîvânı* (Yüksek lisans tezi). Kırklareli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Belli, H. (2010). *Sabrî (Seyyid Muhammed Emin) Dîvânı (İnceleme–metin)* (Yüksek lisans tezi). İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Belli, H. (2022). *Sabrî (Seyyid Mehmed Emin) Dîvânı* (e-kitap). T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/118158,sabri-seyyid-mehmet-emin-divanipdf.pdf?0>
- Bilge, M. (2008). *Günehkâr Dîvânı (tenkitli metin)* (Yüksek lisans tezi). Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bilgin, A. A. (2011). Tekke edebiyatı. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Cilt 40, ss. 381–384). Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Bilgin, A. A. (2017). *Ümmî Sinan Dîvânı*. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55913,ummi-sinan-divanipdf.pdf>

- Boratav, P. N. (2009). *Halk edebiyatı dersleri*. Kırmızı Yayınları.
- Canım, R. (2012). *Divan edebiyatında türler* (3. bs.). Grafiker Yayınları.
- Canım, R. (2018). *Latîfî: Tezkiretü 'ş-Şu 'arâ ve Tabsıratü 'n-Nuzamâ (tenkitli metin)*. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Cemali Halvetî. (2017). Devrân ve müstesna bir devrân ilahîsi. *Nâğme-i Aşk* (blog). <https://nagmeiask.blogspot.com/2017/02/devran-ve-mustesna-bir-devran-ilahisi.html> (Erişim: 15.09.2025).
- Ceyhan, S. (2010). Şems-i Tebrîzî. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (C. 38, ss. 511–516). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Ciğâ, Ö. (2021). Millî Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu 06 Mil Yz A 7978 numarada kayıtlı olan ilâhî mecmûasının MESTAP'a göre tasnifi. *Külliyat: Osmanlı Araştırmaları Dergisi*, 14, 17–58. <https://doi.org/10.51592/kulliyat.971954>
- Cunbur, M. (1994). *Çelebi Halife Cemal-i Halvetî: Hayatı ve eserleri*, Aksaray Vakfı Yayınları.
- Çakmaktaş, B. (2018). XVII. yüzyılda vahdet-i vücûd düşüncesinin bir şârihi/taşıyıcısı olarak Lâmekânî Hüseyin Efendi'de vücûd ve mârifet. *Tasavvuf Dergisi*, 41, 51–72.
- Çavuşoğlu, M. (2023). *Taşlıcalı Yahyâ Bey Dîvânı*. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı. <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-356059/taslicali-yahya-bey-divani.html>
- Çavuşoğlu, M., & Tanyeri, M. A. (1987). *Zâtî Dîvânı: Gazeller kısmı* (Cilt 3). İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Çeçen, M. K. (2010). *Sabrî Mehmed Şerif: Hayatı, sanatı, Dîvânı'nın tenkitli metni ve tahlili* (Doktora tezi). Fırat Üniversitesi.
- Çelik, N. (1999). *Abdülahad Nûrî ve Dîvânı'nın tenkitli metni* (Yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çetin, N. M. (2021). *Eski Arap şiiri* (3. bs.). Kapı Yayınları.
- Demirbağ, Ö. (1999). *Koca Râgıb Paşa ve Dîvân-ı Râgıb* (Doktora tezi). Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Devellioğlu, F. (2010). *Osmanlıca–Türkçe ansiklopedik lügat* (26. bs.). Aydın Kitabevi.
- Dilçin, C. (2016). *Örneklerle Türk şiir bilgisi* (10. bs.). Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Diyanet İşleri Başkanlığı. (2012). *Kur'an-ı Kerîm meâli* (22. bs.). DİB Yayınları.
- Doğan, M. N. (2013). *Divan şiirinde türler*. Yeditepe Yayınları.
- Donuk, S. (2020). *İşretî. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü (TEİS)*. <https://teis.yesevi.edu.tr> (Erişim: 13.10.2025).
- Eflâkî, A. (1995). *Âriflerin menkıbeleri* (Çev. T. Yazıcı). İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Ekici, A. (2022). *Nihânî Dîvânı (İnceleme–metin)* (Doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ekinci, R. (2013/2020). *Bahâî (Küfrî Hasan Çelebi)*. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/bahayi-kufri-hasan-celebi>(13.10.2025)
- Ekinci, R. (2014). Türk hiciv edebiyatının sıradışı bir şairi: Küfrî-i Bahâyî ve eserlerinden örnekler. *Türkiyat Mecmû'ası*, 24(2), 33–58.
- Ekinci, R. (2015). Fehîm-i Kadîm'e mâl edilen bir atasözleri kitapçığı: Durûb-ı emsâl-i Türkî. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 15(1), 81–94.
- Ekinci, R. (2016). Klasik Türk edebiyatında mizahî takvimler. *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 17, 55–90.
- Ekinci, R. (2018). Şeyhî Mehmed Efendi, *Vekâyi 'u'l-fuzalâ* (Şeyhî'nin Şakâ'ik zeyli) (haz.). Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları.
- Erbaş, C. (2023). *TZK1080 numarada kayıtlı ilâhî mecmû'asının MESTAP'a göre tasnifi* (Yüksek lisans tezi). Bartın Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Erdoğan, K. (2019). *Niyâzî-i Mısırî Dîvânı*. Akçağ Yayınları.
- Erdoğan, M. (2017). *Bursalı Rahmî ve Dîvânı*. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55910,bursali-rahmi-divanipdf.pdf?0>
- Ergun, S. N. (1942–1943). *Türk musikisi antolojisi* (Cilt 1–2). İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.

- Ergun, S. N. (1945). *Türk şairleri*. Maarif Basımevi.
- Ergun, S. N. (1956). *Hatâyî Dîvânı – Şah İsmail Safevî: Edebî hayatı ve nefesleri*. Maarif Kitaphanesi.
- Ersoy, E. (2017). *II. Bayezid devri şairlerinden Münîrî ve Dîvânı (İnceleme–metin)*. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü.
- Erten, S. R. (2018). *Kayseri Raşit Efendi Eski Eserler Kütüphanesi’ndeki Bağdatlı Rûhî Dîvânı nüshası (Metin–inceleme)* (Yüksek lisans tezi). Yozgat Bozok Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Fevrî, Dîvân. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Revan Kitaplığı, No. 763.
- Fevrî. Dîvân. Millî Kütüphane, Yazmalar Koleksiyonu, 06 Mil Yz A 730.
- Genç, İ. (2018). *Esrar Dede, Tezkire-i Şu ‘arâ-yı Mevleviyye*. Kültür Bakanlığı.
- Gezer Şahin, B. (2009). *Tâlib Dîvânı ve incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.
- Gölpınarlı, A. (1943). *Yunus Emre dîvânı: Metinler, sözlük, açıklama* (Cilt 1–2). Ahmet Halit Kitabevi.
- Gölpınarlı, A. (1992). *100 Türk edebiyatçısı: Mutasavvıflar*. İnkılâp Kitabevi.
- Gölpınarlı, A. (1992). *Bektaşî şairleri ve nefesleri*. İnkılâp Kitabevi.
- Güler, Ö. F. (2021). *XVI. yüzyılda kaleme alınmış manzum-mensur karışık bir eser: Fevrî Efendi’nin “Zeheb-nâme”si*. RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi(23), 558-582. <https://doi.org/10.29000/rumelide.949669>
- Gülmez, E. (2022). *Millî Kütüphane 06 HK 1721 numaralı güfte mecmuası: İnceleme–metin – MESTAP’a göre tasnif* (Yüksek lisans tezi). Ordu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gündoğdu, C. (2000). *Bir Türk mutasavvıfı Abdülmecîd Sîvâsî*. Kültür Bakanlığı.
- Gündüz, E. (2010). *Koyunoğlu Müzesi Kütüphanesi’ndeki 13461 numaralı mecmuanın transkripsiyonlu metni* (Yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Güneş, M. (2006). *İznikli Eşrefoğlu Rûmî'nin hayatı, eserleri ve Dîvânı*. Sahhaflar Kitap Sarayı.
- Güvenç, A. Ö. (2020). Abdî (Âşık). *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü (TEİS)*. (İlk yayımlanma: 26.09.2013). (Erişim: 10.12.2025).
- Güzel, A. (2021). *Kaygusuz Abdâl Külliyyatı: Hayatı – eserleri – metin – sözlük – kaynaklar*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Hüseyin Vassaf Efendi. (t.y.). *Şebnem Dergisi*. <https://www.sebnemdergisi.com/semme.html> (Erişim: 12.09.2025)
- İlhan, D. (2020). *Üftâde Dîvânı* (Yüksek lisans tezi). Bursa Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- İpekten, H., İsen, M., Toparlı, R., Okçu, N., & Karabey, T. (1988). *Tezkirelere göre divan edebiyatı isimler sözlüğü*. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- İsen, M. (2020). *Usûlî Dîvânı*. Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı.
- İslâmî İlimler Dergisi (Özel sayı). (2019). Türk İslâm edebiyatı özel sayısı. *İslâmî İlimler Dergisi*, 14(2), 135–138.
- Kalpaklı, M. (1995). *Fevrî Ahmed Efendi ve divanı* (Doktora tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kalpaklı, M. (1995). Fevrî. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Cilt 12, ss. 505–506). Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Kandemir, M. Y. (2003). Peygamberimiz (s.a.s.) ve kâinatın yaratılış sebebi olması meselesi. *Diyanet İlmi Dergi*, 39(1), 51–66.
- Kaplan, Y. (2010). Nihânî (İbrahim Çelebi) ve gazelleri. *Turkish Studies*, 5(4), 1271–1303. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.1500>
- Kaplan, Y. (2020). Seyahat-nâme türüne farklı bir örnek: Fevrî'nin hac seyahat-nâmesi. *Osmanlı Mirası Araştırmaları Dergisi (Journal of Ottoman Legacy Studies)*, 7(19), 567–599. <https://doi.org/10.17822/omad.2020.171> veya <https://www.osmanlimirasi.net>

- Kara, A. (2019). *Dînî-tasavvufî şiirler mecmû'ası (İBB Atatürk Kütüphanesi, K.000351): İnceleme–metin–dizin* (Doktora tezi). Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karagöz, D. (2013). *Mecmûa-i Gazeliyat (Millî Kütüphane 06 HK 319/1): Metin–inceleme* (Yüksek lisans tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi.
- Karahan, A. (1996). Figânî. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (C. 13, ss. 57–58). Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Karakoç, K., & Güler, Ö. F. (2025, 15–17 Mayıs). “İBB Atatürk Kitaplığı OE_YZ_1613” numaralı şiir mecmuası üzerine. İçinde D. Şevli & S. Özen Eratalay (Ed.), 5. *Uluslararası Türkoloji Araştırmaları Sempozyumu (UTAS V) – Bildiri özetleri kitabı* (ss. 156–157). Van Yüzüncü Yıl University Press.
- Karataş, Ş. (2016). *Dergâh: İlâhîler, kasîdeler*. Gonca Yayınevi.
- Karataş, T. (2017). *Ansiklopedik edebiyat terimleri sözlüğü* (9. bs.). Akçağ Yayınları.
- Karavelioğlu, M. A. (2019). 16. yüzyıl bilgin ve şairlerinden Fevrî'nin Ahlâk-ı Mehmed Paşa adlı eseri üzerine. *ESTAD*, 2(1), 205–214.
- Kavaklıyazı, A. (2025). 15. yüzyıl şairlerinden Diyarbakırlı Halîlî'nin şiirleri. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 34, 63–64.
- Kavruk, H. (2014). Niyâzî-i Mısırî. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü (TEİS)*. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/niyazii-misri> (Güncelleme: 27.11.2020; Erişim: 10.11.2025).
- Kaya, S. (2024). *Süleymaniye Kütüphanesi Hamidiye Kitaplığı 1186'da kayıtlı Mecmû'a-i Eş'âr (vr. 120b–157a) (İnceleme–metin)* (Yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.
- Kayabaşı, A. (1995). *Sârbân Ahmed dîvânı (inceleme–metin)* (Yüksek lisans tezi). İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Kayaokay, İ. (2019). Bir edebî tür olarak Atvâr-ı Seb'a ve manzum iki örneği. *İslâmî İlimler Dergisi*, 14(2), 135–138.

- Kayaokay, İ. (2025). Şeyh İbrahim Gülşenî (ö. 1534) Dîvânı'nın yeni bulunan nüshası ve yayımlanmamış şiirleri. *Journal of Criminology Sociology and Law*, 6(12), 76–147. <https://doi.org/10.52096/jcsl.06.12.04>
- Keskin, C. (2025). *Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi Hamidiye Kitaplığı 1186 numarada kayıtlı Mecmû'a-i Eş'âr (157b–195b) (İnceleme–metin–MESTAP'a göre tasnif)* (Yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.
- Kılıç, A. (2010). *Kudsî Dîvânı (Transkripsiyonlu metin–inceleme)* (Yüksek lisans tezi). Cumhuriyet Üniversitesi.
- Kılıç, A. (2012). *Klasik Türk şiirinde mahlas kullanımları*. Kitabevi Yayınları.
- Kılıç, A. (2012). Mecmûa tasnifine dair. İçinde H. Aynur vd., *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII: Mecmûa* (ss. 183–206). Turkuaz Yayınları.
- Kılıç, H. (2012). *Mecmualar üzerine bir tasnif denemesi*. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Kırkılıç, A. (2015). *Murâdî Dîvânı (İnceleme–tenkitli metin)*. Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı.
- Kiremitçi, İ. (2001). *Hayâlî-i Gülşenî Dîvânı üzerine bir inceleme* (Yüksek lisans tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi.
- Koç, M., & Tanrıverdi, E. (2014). *Menâkıb-ı İbrâhîm-i Gülşenî*. Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı.
- Kola, F. (2023). *Usûlî dîvânı tahlili*. İKSAD Publishing House. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10207741>
- Köksal, M. F. (2017). *Eski Türk edebiyatında tenkit ve teori*. Kesit Yayınları.
- Köksal, M. F. (2020). Figânî. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü (TEİS)*. (İlk yayımlanma: 1 Aralık 2014).
- Köprülü, M. F. (2004). *Türk edebiyatında ilk mutasavvıflar*. Akçağ Yayınları.
- Kut, G. (1989). Ahmed Paşa, Bursalı. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Cilt 2, ss. 111–112). Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

- Kut, G. (1989). Ahmedî. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Cilt 2, ss. 165–167). Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Kurnaz, C., & Çeltik, H. (2013). *Divan şiiri şekil bilgisi*. Berikan Yayınevi.
- Kurnaz, C., & Tatcı, M. (2001). *Başlangıçtan günümüze Türk tasavvuf edebiyatı*. Akçağ Yayınları.
- Küfrî. *Dîvân*. Millet Kütüphanesi, Ali Emîrî Efendi Koleksiyonu, 768.
- Küfrî. *Dîvân*. Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, Sü-Tarlan Koleksiyonu (34), 10/1.
- Külekçi, N. (1985). *Gani-zâde Nâdirî: Hayatı, edebî kişiliği, eserleri, divanı ve Şeh-nâmesinin tenkitli metni* (Doktora tezi). Atatürk Üniversitesi.
- Levend, A. S. (1984a). *Divan edebiyatı: Kelimeler ve remizler, mazmunlar ve mefhumlar*. Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Levend, A. S. (1984b). *Türk edebiyatı tarihi giriş*. Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Macit, M. (2017). *Hatâyî dîvânı*. Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları.
- Musabâyli, A. (2012). *Şeyx İbrahim Gülşenî Bêrdâi vâ Türk Divanı* (Cilt 1–2). Elm və Təhsil.
- Musayeva, A. (2006). *Gülşenî Dîvânı* (S. Şıxıyeva, Red.). Avrasiya Press.
- Mustafaoğlu, Y. (1999). *Şeyh Mahmûd Şebüsterî ve Gülşen-i Râz*. KİTSAN Yayınları.
- Nevevî, M. Y. (2025). *Riyâzü's-Sâlihîn: Metin ve çeviri* (M. E. Özafşar & B. Erul, Çev.; 3 Cilt). Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Osmanlı Mirası Araştırmaları Dergisi (Journal of Ottoman Legacy Studies), 7(19), 567–599.
- Öngören, R. (2004). Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Cilt 29, ss. 441–447). Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Özbekoğlu, A. K. (2001). *Adlî Hasan Efendi'nin Tergîbât adlı mesnevisi (Metin–inceleme)* (Yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Öztürk, Y. (2006). *17. yüzyıl şairlerinden Dimetokalı Vahdetî'nin Dîvânı'nın tenkitli metni* (Yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.
- Özüygun, A. R. (1999). *Hasan Sezâyî'nin hayatı, edebî kişiliği, eserleri, Dîvânı'nın tenkitli metni ve incelemesi* (Doktora tezi). Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Pala, İ. (2009). *Ansiklopedik divan şiiri sözlüğü*. Kapı Yayınları.
- Parmaksız, M. N. (2007). *Eserleri bestelenen dîvân şairleri* (Yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi.
- Sak, S. H. (2021). *Ankara Millî Kütüphane 06 Mil YZ A 392/6 numarada kayıtlı Mecmû'a-i Buhûru'n-Nudûr adlı şiir mecmuası* (Yüksek lisans tezi). Kırklareli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sarioğlu, N. (1954). *Fevrî dîvânı'nın tenkidli neşri I: Dinî şiirler ve kasideler* (Mezuniyet tezi). İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü.
- Sertoğlu, E. (2007). *Merkez Efendi*. Merkezefendi Geleneksel Tıp Derneği Yayınları.
- Sevgi, A. (2003). Laîfî. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Cilt 27, ss. 111–112). Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Seyithanoğlu, B. (2024). *Nakşî Dîvânı* (1. bs.). İbn Haldun Üniversitesi Yayınları.
- Sipahi, F. (2002). *Zâtî Dîvânı'ndan yetmiş beş gazelin şerhi (1004–1078)* (Yüksek lisans tezi). Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Söylemez, İ. (2013). *Seyfullah Nizâmoğlu Dîvânı (İnceleme–tenkitli metin)* (Yüksek lisans tezi). İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Söylemez, İ. (2021). Said Efendi'nin Manzum Şurûtu's-Salât adlı eseri. *Külliyat: Osmanlı Araştırmaları Dergisi*, 14, 113–120. <https://doi.org/10.51592/kulliyat.944631>
- Stojanovska, İ. (2015). *Bahrî Dîvânı ve incelemesi* (Yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Süer, F. R. (2015). *Şemseddîn Sivâsî Dîvânı (İnceleme–metin)* (Doktora tezi). Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şahin, G. (2022). *Muhîtî Dîvânı (İnceleme–tenkitli metin)* (Doktora tezi). Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şahin, O. (2013). İlmî seyahatler perspektifinden biyografik metinlerdeki prestij imgelerine genel bir bakış. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(26), 531
- Şaş, A. K. (2009). *Es ‘ad Efendi Dîvânı’nın yeni harflere çevrili ve içerisindeki çekimli fillerin yapı bakımından incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şenarslan, N. F. (2020). *Rûşenî Dede Ömer Aydınî Külliyyâtı (Cilt 2): Dil incelemesi – metin – dizin* (Doktora tezi). Atatürk Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.
- Şengün, İ. (2013). La‘lî Mehmed Fenâ’î ve Dîvânçesi. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 29, 1–34.
- Şenödeyici, Ö., Kaçar, M., Kesik, B., Selçuk, B., Tanyıldız, A., Yazar, S., Bahadır, S. C., & Akdağ, A. (2015). *Osmanlı edebî metinlerini anlama kılavuzu*. Kesit Yayınları.
- Şimşek, S. (2005). *Keşanlı Süleyman Zâtî ve XVIII. asırda Celvetîlik* (Doktora tezi). Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şimşek, S. (2010). Zâtî, Süleymân Efendi. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü (TEİS)*. (Erişim: 13.11.2025).
- Tahralı, M. (2008). Rıfâ‘iyye. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Cilt 35, ss. 99–103). Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Tapsız, F. (2018). *İÜ Nadir Eserler Kütüphanesi 10740 numaralı şiir mecmuası (İnceleme–metin)* (Yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tapsız, M. (1995). *Bolulu Himmet Dîvânı, manzum Tarîkatnâme ve Âdâb-ı Hurde-i Tarîkat* (Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Tarlan, A. N. (1946). Eski mecmualar arasında. *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 1(2), 122–123.
- Tarlan, A. N. (1948). *Şiir mecmualarında XVI ve XVII. asır dîvân şiiri: Rahmî ve Fevrî*. İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- Tarlan, A. N. (1992). *Hayâlî Dîvânı*. Akçağ Yayınları.
- Tarlan, A. N. (2012). Eski mecmualar arasında. *Journal of Turkish Language and Literature*, 1(1–2–3–4), 122–137.
- Tatçı, M. (2008). *Yûnus Emre Dîvânı*. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü.
- Tatçı, M. (2013). *İstanbullu bir eren: Senâyî Hasan Şâbânî, Dîvân-ı İlâhiyyât*. H Yayınları.
- Tatçı, M. (2020). *Yûnus Emre Dîvânı*. H Yayınları.
- Tatçı, M. (2021). *Yûnus Emre Dîvânı: Seçmeler* (6. bs.). Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Tatçı, M., & Yıldız, M. (2005). *Aziz Mahmud Hüdâyî Dîvân-ı İlâhiyyât*. Üsküdar Araştırmaları Merkezi.
- Tavukçu, O. K. (2005). *Dede Ömer Rûşenî: Hayatı, eserleri, edebî kişiliği ve Dîvânı'nın tenkidli metni*. Suna Yayınları.
- Tavukçu, O. K. (2017). *Yûnus Emre kitabı*. Kültür Yayınları.
- Toparlı, R. (1984). *Abdûlmecîd Sivâsî (Şeyhî) Divançesi*. Atatürk Üniversitesi Yayınları.
- Toparlı, R. (2015). *Abdûlmecîd Sivâsî (Şeyhî) Divançesi*. Sivas Belediyesi Yayınları.
- Toparlı, R. (2015). *Şemseddin Sivâsî Dîvânı*. Sivas Belediyesi Yayınları.
- Toptaş, E. S. (2014). *Süleymaniye Kütüphanesi Ali Nihat Tarlan Koleksiyonu 80/5 numarada kayıtlı bir şiir mecmû'ası: Mecmû'a-i Eş'âr ve Fevâ'id (52a–128b): İnceleme–metin* (Yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi.
- Tuğalan, Z. İ. (2019). *Ravzatü'l-İnşâ (İnceleme–metin–tıpkıbasım–sözlük)* (Yüksek lisans tezi). Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Tuğluk, İ. H. (2014). Lâmekânî Hüseyin Efendi. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü (TEİS)*. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/lamekani-huseyin> (Güncelleme: 27.06.2022; Erişim: 06.10.2025).
- Turan, O. (2010). Kaygusuz Abdal'ın tasavvufî düşüncesi. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi*, 54, 53–78.
- Türer, O. (1986). Şeyh Muhammed Naẓmî ve bazı tasavvufî görüşleri. *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 7, 335–349.
- Usluer, F. (2013, 9 Eylül; güncelleme 9 Aralık 2020). Muhîfî. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü (TEİS)*.
- Uz, Ö. (2009). *Sabrî Dîvânı* (Yüksek lisans tezi). Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Uzun, M. İ. (2003). Mecmûa. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Cilt 28, ss. 265–268). Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Ülgen, M. (t.y.). *Hasan Adlî Sünbülî ve Divançesi* (s. 4). *Academia.edu*.(10.10.2025) https://www.academia.edu/117770209/Murat_%C3%9C%C3%BClgen_Hasan_Adli_%C3%BCnb%C3%BCl%C3%AE_ve_Divan%C3%A7esi
- Ünal, M. (2015). Fazlî, Atpazarlı. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü (TEİS)*.
- Yalçın, Ş. (2003). Levnî. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Cilt 27, ss. 154–155). Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Yapıcı, U. (2022). *Kuloğlu İlyas Dîvânı (İnceleme–metin)* (Doktora tezi). Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yazar, S. (2013). XVI. yüzyılda derlenmiş bir musammat mecmûası. *Turkish Studies*, 8(1), 601–650.
- yedinota.com. (t.y.). <https://www.yedinota.com/beste/askin-meyine-kandin-noldun-ah-gonul-noldun-14219> (Erişim: 13.10.2025).
- Yıldırım, M. (2017). Bolulu Himmet Efendi ve tasavvuf anlayışı. *Bolu AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(1), 45–62.

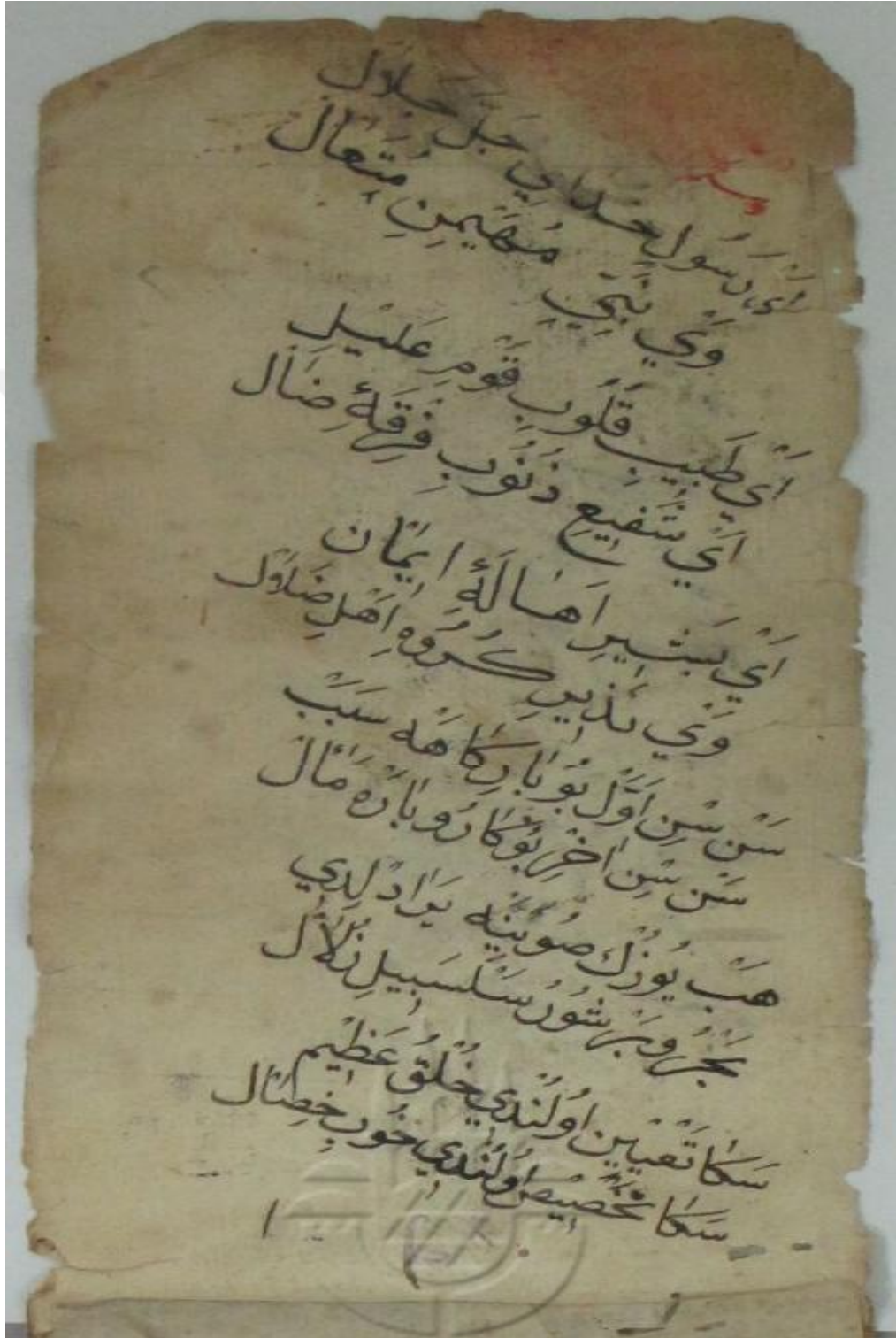

- Yıldız, A. (2002). *Fenâî Dîvânı (Metin–Muhteva–Tahlil)* (Doktora tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Yıldız, S. (1991). Osman Fazlî Efendi. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (C. 4, s. 84–85). Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Yılmaz, M. (2022). *Sivas Ziya Bey Yazma Eser Kütüphanesi'nde yer alan bir şiir mecmuası üzerine*. (Erişim: 12.11.2025).
- Yücer, H. M. (2010). Sünbül Sinan. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Cilt 38, ss. 136–140). Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

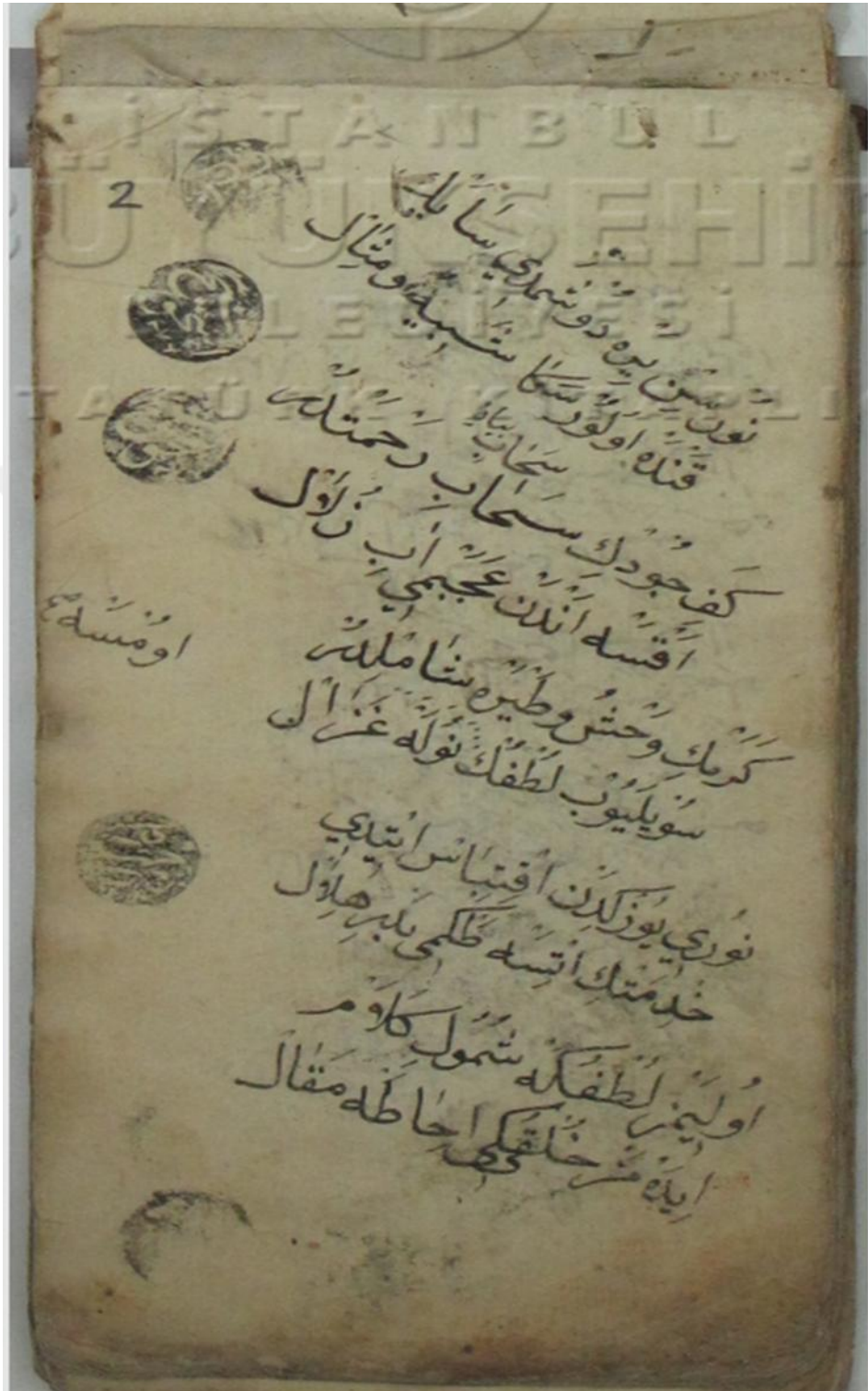

EKLER

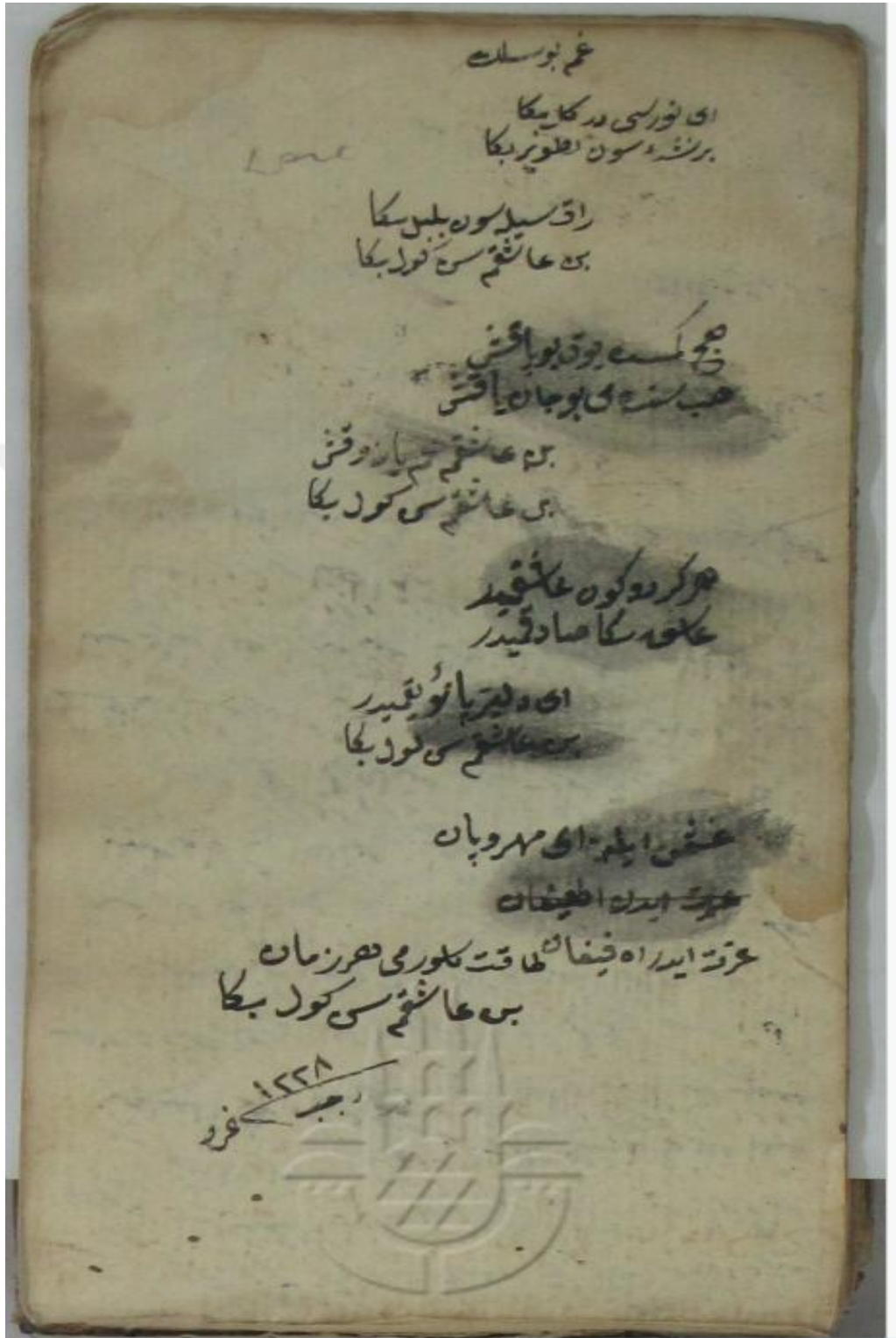
Ek 1: Mecmû'anın 1b sayfası

Ek 2: Sayfa 2a (Mühür bulunan sayfa)

Ek 3: Sayfa 182b (Mecmû'anın yazılma tarihi)

Ek 4: Mecnû'anın Kapağı ve 1a sayfası

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Kaya KARAKOÇ
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği, 1996 Anadolu Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı, 2016
Yüksek Lisans Öğrenimi	Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi, 2012 Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, 2025
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce
İş Deneyimi	
Çalıştığı Kurumlar	Öğretmenlik, Okul Müdür Yardımcılığı, Okul Müdürlüğü, Milli Eğitim Şube Müdürlüğü, İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü (1996- 2025). (İğdır, Patnos, Hamur, Ağrı)